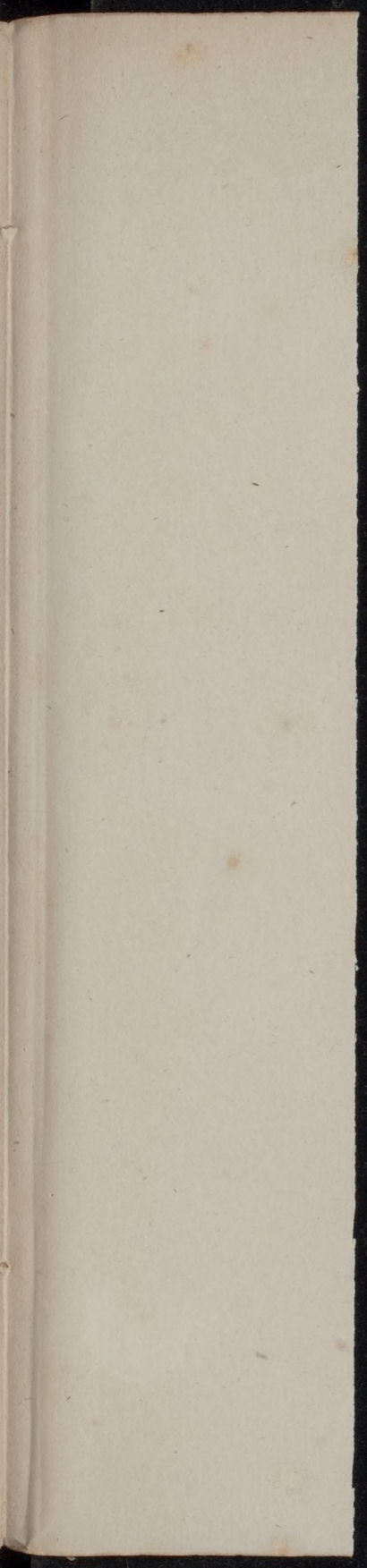

~~V. O. 552.~~

201.

E. 5.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

VERZAMELING VAN WETTEN

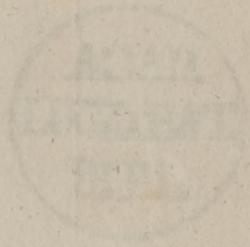
KONINGRIJK DER NEDERLANDEN

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

VERZAMELING VAN DE WETEN

WED. J. A. VAN DER WOUDE
WED. J. A. VAN DER WOUDE

VERZAMELING VAN DE WETEN

IN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

Gedrukt te 's Gravenhage, bij
Gebrs. GIUNTA D'ALBANI.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN,

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

DOOR

Mr. *W. Y. VAN HAMELSVELD.*

RAAD IN HET HOOG GERECHTSHOF TE 's GRAVENHAGE.

~~~~~  
VIJFDE DEEL.  
~~~~~

Te AMSTERDAM, bij
J. C. VAN KESTEREN.

~~~~~
1835.

BERIGT
VAN DEN UITGEVER.

Hoezeer de Naamlijst der Heeren Inteekenaren met de meeste zorg is opgemaakt, is het echter ligt mogelijk, dat hier of daar nog de eene of andere onnaauwkeurigheid is ingeslopen. Zoo zulks het geval mogt zijn, wordt men vriendelijk verzocht daaraan opgave te doen; zullende dit alsdan worden hersteld in het Vervolg der Naamlijst, welke voor het zesde deel zal worden geplaatst. In dat Vervolg zullen ook worden opgenomen de Namen der Heeren Inteekenaren in onze overzeesche bezittingen, van welken, bij de uitgave van dit deel, nog geene naauwkeurige opgave was bekomen.

VOORBERIGT.

*R*eeds eerder zoude dit *Deel der Nederlandsche Pandecten in het licht zijn verschenen*, daar hetzelfde op het einde van het vorige jaar geheel afgedrukt, en ter uitgave gereed was, zoo niet eerst het opmaken van de naamlijst der inteeekenaren, en vervolgens de zoo onverwachte dood van den Schrijver, mijn' onvergetelijken vader, in de maand Februarij dezès jaars, daarin vertraging hadden te weeg gebragt.

Wat ik in mijnen vader verloor, behoeft ik nauwelijks te zeggen. Niet alleen had hij mij in de door hem zoo geliefkoosde regtsstudie geheel opgeleid, maar nog dagelijks strekten zijne uitgebreide kennis en veeljarige ondervinding mij tot onderrigt; niet alleen was hij mij de liefderijkste en zorgvuldigste vader, maar mijn bestendige raadsman, mijn vriend, die ook als zoodanig met mij, in meer gevorderden leeftijd, omging. Over zijne

verdiensfen, als regtsgeleerde en fchrijver, te fpreken, betaamt mij niet; doch de vele gefchriften, welke, vroeger en later, door hem in het licht zijn gegeven, ftrekken zeker ten bewijze zijner onvermoeide werkzaamheid; gelijk hij dan ook nimmer den tijd nutteloos liet voorbijfnellen. Alleen mag ik dit hier zeggen, dat de onderfcheidene betrekkingen, welke hij achtervolgens in de maatschappij heeft bekleed, met den meesten ijver en naauwgezetheid door hem werden vervuld; getuige de algemeene achting en onderfcheiding, welke hij tot zijnen dood toe genoot!

Het fprak van zelf, dat het werk der Nederlandfche Pandecten, reeds zoo verre gevorderd, niet onvoltooid konde blijven liggen. Gaarne nam ik derhalve op mij, dit werk mijns vaders, waaraan hij fteeds met bijzonderen lust en belangftelling arbeidde, en hetwelk hem zeer ter harte ging, voort te zetten en, zoo mogelijk, te voltooijen. Geenszins echter kon ik mij zelve ontveinzen, dat het eene zware taak was, welke ik zoude hebben te volbrengen. Was toch mijn vader (blijkens de Inleiding voor het 1fte Deel, bladz. 9) overtuigd van al de moeijelijkheden, welke een werk van dezen aard, voor hem, zouden opleveren; gevoelde hij de zwaarigheden, waarmede hij in het zamenftellen daarvan zou-

de te worstelen hebben; hoeveel te meer moest mij dit alles niet afschrikken, daar een man, als hij, van zoo veel meerdere kunde en ondervinding, daartegen reeds had opgezien. Doch, aan den anderen kant, het werk was aangevangen en reeds ver gevorderd; ik was bekend met de denkbeelden mijns vaders, ten aanzien van het geheele beloop des werks; en ik vond een' rijken voorraad van bouwstoffen en aantekeningen, die mij mijnen arbeid zouden verligten. Dit alles, en, zoo als mijn vader zich uitdrukte: « het besef, dat « voor den mensch, die wil, en op Goddelijke hulp « vertrouwt, niets te zwaar kan zijn, » deed mij bij het besluit volharden, zijn werk op te vatten. Daar echter aan mijnen vader, op deszelfs verzoek, bij besluit van den 9den Januarij 1827 (zie Inleid. bladz. 10), goedgunstig door Z. M. onzen geëerbiedigden Koning, voor zoo veel noodig, was vergund, dit werk uit te geven, en « om daarin over « te nemen en te plaatsen die wetten en verordeningen van het openbaar gezag, welke betrekkelijk « zijn tot de te behandelen onderwerpen; » zoo vermeende ik mede verplicht te zijn, ten gevolge van dit besluit, Zijne Majesteit eerbiedig te verzoeken, hetzelfde tot mij te willen uitstrekken en mij dezelfde vergunning goedgunstig toe te staan, welke Hoogst-

dezelve aan mijnen vader had verleend. Het heeft aan Zijne Majesteit behaagt, mij dit verzoek gunstig in te willigen, bij besluit van den 4den dezer, n°. 8.

Zoo spoedig mogelijk zal ik alsnu met den meesten ijver en lust, onder den Goddelijken zegen, zoo ik vertrouwe, dit werk voortzetten; aangemoedigd door den grooten bijval, welke aan hetzelve, blijkens de naamlijst der inteekenaren, is te beurt gevallen, en bijzonder door de goedkeuring, welke vele aanzienlijke en kundige mannen daaraan bereids hebben geschonken. Veel zal er welligt aan mijnen arbeid ontbreken, hetwelk door de meerdere kunde mijns vaders zoude aangevuld geweest zijn, doch ik verlaat mij ten dien aanzien op de toevendheid mijner landgenooten; buitendien, welk werk, en vooral van dezen omvang, is vrij van gebreken? Gelijk mijn vader, zal ik dan ook met genoeg en elke bescheidene teregtwijzing ontvangen en daarvan, ter verbetering van het werk, gebruik maken.

P. VAN HAMELSVELD.

's Gravenhage,
den 12den Mei 1835.

Naamlijst

DER

INTEEKENAREN.

*Zijne Koninklijke Hoogheid
de Prins van Oranje.*

VELIN PAPIER.

*Zijne Koninklijke Hoogheid
Prins Frederik der Nederlanden.*

VELIN PAPIER.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN. 3 Exemplaren.

» » BUITENLANDSCHE ZAKEN.

» » JUSTITIE. 2 Exemplaren.

» » OORLOG.

» » FINANTIËN.

» » MARINE.

DEPARTEMENT VAN DE HERVORMDE EEREDIENST.

» » DE R. C. EEREDIENST.

PARKET VAN HET HOOG GERECHTSHOF TE 's Hage.

A.

- Akademie Bibliotheek te *Leyden*.
 Akademie Bibliotheek te *Utrecht*.
 Akademie Bibliotheek te *Groningen*.
 Akerlaken (Mr. P. van), Advokaat te *Hoorn*.
 Akerlaken (D. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Albarda (Mr. C.), Procureur te *Leeuwarden*.
 Alberti (J.), Burgemeester te *Krommenie*, voor de Gemeente.
 Alewijn (J. J. F.), Jur. Utr. Doct. te *Utrecht*.
 Alken (J.), Genees-, Heel- en Vroedmeester te *Vlagtwedde*,
 Provincie *Groningen*.
 Alfche (Mr. A. G. C.), Advokaat te 's *Hage*.
 Andreae (J. H. Beucker), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Andrefon (A. A.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Andriessen (A.), Burgemeester te *Hilversum*.
 Arntzenius (Mr. H.), Hoogleeraar te *Utrecht*.
 Arntzenius (Mr. P. N.), Commies Griffier bij het Hoog Ge-
 regtshof te 's *Hage*.
 Arum (P. Hanou van), te *Amsterdam*.
 Asch van Wijck (Mr. H. M. A. J. van), Burgemeester der Stad *Utrecht*.

B.

- Backer Jr. (Mr. Maarten), Substituut Officier bij de Regt-
 bank van Eersten Aanleg te *Amsterdam*.
 Bakker (M. E.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Balbian van Doorn (Mr. C. G. de), Advokaat te 's *Hertogenbosch*.
 Barends (T.), Boekhandelaar te *Harderwyk*.
 Beckers (Adrianus), te *Breda*.
 Beelen (T. T. H.), Jur. Cand. te *Amsterdam*.
 Bergman (Mr. F.), Advokaat te *Amersfoort*.
 Berman (Mr. J.), Vrederegter te *Zierikzee*.
 Bern (F. N. van), Burgemeester te *Zeist*.

- Bertling (E. K. J.), Jur. Stud. te *Groningen*.
- Beusekom (J. J.), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Beijma (J. M. van), Jur. Cand. te *Leyden*.
- Beijma Thoe Kingma (Mr. C. L. van), Secretaris op de *Joure*.
Velin papier.
- Beijma Thoe Kingma (S. W. H. A. van), Jur. Cand. te *Leyden*.
- Bibliotheek (De) van den Raad van State te 's *Hage*.
- Bibliotheek (De) van de Stad *Nijmegen*.
- Bibliotheek (De) van de Stad *Arnhem*.
- Bichon Visch (Jonkheer Mr. W. A.), Raadsheer te 's *Hage*.
- Bilt (B. V. van der), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Binkhorst (Mr. P.), Advokaat te *Alkmaar*.
- Bisdom (Mr. J. van Lakerveld), Advokaat te *Brielle*.
- Bisdom (Mr. D. R. Wijckerheld), Advokaat te *Groningen*.
- Bisdom (A. C. Wijckerheld), Jur. Cand. te *Leyden*.
- Bisdom (O. B.), Jur. Cand. te *Utrecht*.
- Bisdom (D. A.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Blaauboer (G.), Koopman te *Zijpe*.
- Blom van Assendelft (J.), te *Woerden*.
- Boddaert (Mr. J. P.), Advokaat te *Middelburg*.
- Boetzelaar (Mr. T. N. Baron van), te 's *Hage*.
- Boeije (Mr. J. Schuurbeque), Advokaat en agent van den
Rijkskassier te *Zierikzee*.
- Boeije (J. F. Schuurbeque), J. U. Cand. te *Leyden*.
- Boeije (M. J. Schuurbeque), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Bommel (C. van), Burgemeester der Stad *Edam*, voor de Stad.
- Boogaart (Mr. P. W. van den), te *Rijswijk*.
- Boot (C. H. B.), Jur. Cand. te *Leyden*.
- Born (J. B. Volmer van), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Bosch (Z. Exc. de Luit. Generaal J. van den), Minister van
Koloniën te 's *Hage*.
- Bosch (R. L. van den), Jur. Stud. te *Leyden*. *Velin papier.*
- Bosch van Drakenstein (J. G.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Bosch Kemper (Mr. H. de), Substituut Officier te *Amsterdam*.
- Bosfe (Mr. F. W. C.), Advokaat te *Rotterdam*.
- Brakell van Wadenojen (Baron van), Heer van *Wadenojen*.
- Brauw (J. de), te *Woerden*, voor het Gemeentebestuur.
- Brave Jr. (W.), Boekhandelaar te *Amsterdam*.

- Brest van Kempen (Mr. J. J.), Directeur der Landsdrukkerij te *Batavia*.
- Brienen (W. D. A. M. van), J. U. Stud. te *Leyden*.
- Broers (Mr. P. A.), Advokaat te *Utrecht*.
- Brouwer (Mr. A. G.), Advokaat te *Dordrecht*.
- Brouwer (Mr. B.), Advokaat te *Leeuwarden*.
- Brouwer (N.), te *Rotterdam*.
- Bruggen (Mr. J. J. L.), Regter ter instructie bij de Regtbank van Eerften Aanleg te *Nijmegen*.
- Buma (H. S. van), Vrederegter te *Benschop*.
- Buren (Mr. H. J. van), Advokaat te *Rotterdam*.
- Burger Jr. (Mr. W. S.), Procureur te *Rotterdam*.
- Busman (Mr. C. Hartman), Burgemeester te *Sappemeer*.
- Busfche (H. K. J.), Notaris en Burgemeester te *Kruiningen*, in *Zuid-Beveland*.
- Busfemaker (Mr. P.), Advokaat te *Deventer*.
- Buijs (Mr. G.), Advokaat te *Amsterdam*.

C.

- Canifius (M.), Griffier bij het Vrederegert te *Vlissingen*.
- Carbafius (N.), Notaris te *Hoorn*.
- Certon (Mr. H. A.), Advokaat te 's *Hage*.
- Charro (H. F. de), Papierhandelaar te 's *Hage*.
- Citters (A. P. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Clant (Mr. J. G. A.), Procureur bij het Hoog Gerechtshof te 's *Hage*.
- Clercq Jr. (Mr. C. le), te 's *Hage*.
- Cleveringa (A. M.), Jur. Stud. te *Groningen*.
- Cockburn Prince (Van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Cooth (F. W. van), Med. Doctor te *Ravenstein*.
- Crans (Mr. J.), Advokaat te *Dordrecht*.
- Crommelin (R.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Cijfveer (J. C.), Boekhandelaar te *Leyden*. 2 Exempl.

D.

- Daalen (Mr. H. B. van), Notaris en Stads-Secretaris te *Wageningen*.
- Daalen (A. van), Particulier te *Wageningen*.

- Dalfen Fonteijn (A. G. van), J. U. Cand. te *Leyden*.
 Dam (Mr. IJ. D. van), Advokaat te *Leyden*.
 Dam (A. van), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Dammers (P. J.), Procureur te *Amsterdam*.
 Delbaere (Mr. J. J.), Advokaat te *Alkmaar*.
 Delcourt (Mr. A. A.), Advokaat te 's *Hage*.
 Diemont (Mr. W. L.), Dijkgraaf van het Land van *Arkel*.
 Dijkers (J. E.), Jur. Cand. te *Utrecht*.
 Directie der Nederl. Handelmaatschappij (De), te *Amsterdam*.
 Dirks (J.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Dominicus (Mr. la Grappe), Advokaat te 's *Hage*.
 Dominicus (J.), Arrondissements Inspecteur met den Personelen rang en titel van Hoofd-Inspecteur der Directe Belastingen te *Goes*.
 Dongen (Mr. J. W. D. van), Practiserend Advokaat-Procureur en Lid van de Raad der Stad *Zierikzee*.
 Donker (D.), Burgemeester der Gemeente *Zaandijk*.
 Donker Curtius (Mr. C. A. H.), Advokaat te 's *Hage*.
 Donker Curtius (J. H.), Jur. Stud. te *Deventer*.
 Dorhout (Mr. L.), Advokaat te *Leeuwarden*.
 Dorth tot Medler (G. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Ducloux (Mr. W. H.), Advokaat en Procureur te *Sourabaya*.
 Dumenie (J. J.), Rentenier te *Haarlem*.
 Duijvensz (Mr.), Advokaat en Notaris te *Enkhuizen* voor de Stad.

E.

- Eikema (A.), Deurwaarder te *Uithuizen*.
 Emants (H. M.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Emmen (Mr. W. R.), Advokaat te *Winschoten*.
 Engels (P. H.), J. U. Cand. te *Leyden*.
 Evenblij (J.), Notaris te *Zaandam*.
 Eijk (Mr. J. A. van), Advokaat te *Amsterdam*.

F.

- Faafen (Mr. C. J.), Advokaat te 's *Hage*.
 Faber (A. J.), Procureur te *Hoorn*.
 Fabius (Mr. J.), Advokaat en Notaris te *Amsterdam*.

- Feisfer (J. F.), Jur. Stud. te *Groningen*.
 Fock (Mr. F. B.), te *Middelburg*.
 Fokker (G. A.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Folkersma (Mr. U.), Vrederegter te *Dronrijp*.
 François (Mr. C. J.), Advokaat te 's *Hage*.
 Fremerij (Mr. P. J. de), Advokaat te 's *Hage*.
 Frenfel Wegener (Mr. W.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Friderici (Mr. J. H. de), Advokaat bij het Gerechtshof te
Suriname.

G.

- Geldrop (P. van), Procureur te *Hoorn*.
 Gemeentebestuur (Het) te *Wormerveer*.
 Gericke (Mr. J. L. H. A.), te 's *Hage*.
 Gerlings (Mr.), te *Hillegom*.
 Gertsen (Mr. P. C.), Advokaat te 's *Hage*.
 Gefelschap (J. L. D.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Gevers (Mr. Hugo), Advokaat te *Leyden*.
 Gevers Deijnoot (F. G.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Gheijn (Mr. E. F. J. van den), Lid der Staten van Gelder-
 land, te *Nijmegen*.
 Giunta d'Albani (Gebr.), Boekdrukkers te 's *Hage*.
 Goltstein (Mr. J. K. Baron van), Substituut Fiscaal bij het
 Hoog Militair Gerechtshof te *Utrecht*.
 Goor Hinloopen (C. van), Notaris te *Zaandam*.
 Goudoever (A. van), Hoogleeraar te *Utrecht*.
 Gouvernement (Het) van *Zeeland*.
 Gouverneur (J. G. A.), Jur. Stud. te *Leyden*. *Velin papier*.
 Grebber (S. de), Boekhandelaar te *Amsterdam*.
 Gregorij (Mr. J. L. G.), Advokaat te 's *Hage*.
 Grevelink (Mr. Alstorpius), te *Zalt-Bommel*.
 Greven (Mr. W. H.), Vice-President der Regtbank van Eer-
 sten Aanleg te *Zwolle*.
 Griffie (De) van de Regtbank van Eersten Aanleg te *Leyden*.
 Grothe (A. L.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Gunning (G. T.), Particulier te *Koudekerk*.

H.

- Haak en Comp., Boekhandelaars te *Leyden*. 2 Exemplaren.
- Haan Pzn. (A. de), te *Amsterdam*.
- Haan Jz. (M. de), Notaris te *Woerden*.
- Hacfort ter Horst (Mr. C. F. J. F.), Advokaat te 's *Hage*.
- Hacfort ter Horst (H. J. O. L. T.), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Hageman (Mr. G. C.), Prefident van het Hoog Militair Geregts-
hof te *Batavia*. *Velin papier*.
- Hall (J. van), Hoogleeraar te *Amsterdam*.
- Hanlo (Mr. A. Z.), Advokaat te *Amsterdam*.
- Hartsen (J.), te *Amsterdam*.
- Hartsen (P.), te *Amsterdam*.
- Hasfelt (Mr. C. J. G. Copes van), Griffier der Staten van
Noord-Holland, te *Haarlem*.
- Have Cz. (J. van der), Particulier te *Ouwerkerk*, Provincie *Zeeland*.
- Haijunga (Mr. Herman Rudolph), Raad in het Geregts-
hof, Lid van het Militair Geregts-
hof der Nederlandsche W. I.
Bezittingen, en Arbiter in het gemengde Geregts-
hof, tot
wering van den Slavenhandel in de Kolonie *Suriname*, te
Suriname. *Velin papier*.
- Heeckeren (Baron E. L. van), te *Suriname*.
- Heemstra (Jonkheer Mr. S. van), Grietman van Doniawarstal te
Langweer.
- Hees (P. M. G. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Heijden (J. C. van der), Notaris, residerende te *Vinkeyeen*, te
Abcoude.
- Helbach (H. P. F.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Helmont (D. A. Camerling), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Hengel (Van), Burgemeester te *Wieringen*.
- Heusden Jz. (Mr. C. J. van), Prefident bij de Regtbank van
Eersten Aanleg te *Breda*.
- Heijden (G. van der), Notaris te *Ravenstein*.
- Heijlidij Csz. (Mr. H.), Advokaat te *Suriname*. *Velin papier*.
- Hinlopen (Mr. J. G.), Lid van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal te *Middelburg*.
- Hirschman, Practizijn te *Rotterdam*.
- Hoboken van Rhooen en Pendrecht (A. van), Zeehandelaar en
Scheepsreder te *Rotterdam*.

- Hogendorp (Jonkheer Mr. D. van), Substituut van den Procureur - Generaal te 's *Hage*.
- Hogendorp (J. C. P. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Hogendorp (D. C. A. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Holst (Mr. J. J. van), Litt. Hum. en J. U. Doct. te *Zaandam*.
- Holte (J. A. ten), Jur. Stud. te *Groningen*.
- Hondius (L.), Notaris te *Amersfoort*.
- Hoofd (Jonkh. Mr. G. M. C.), Advokaat te 's *Hage*.
- Hoofd Hasfelaer (H. C.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Hoorn (P. T. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Hoovingh (C. H.), te *Amsterdam*.
- Horst Serlé (D. J. van der), Notaris te *Middelburg*.
- Houwer (Mr. W. H. Mulock), Advokaat te *Zierikzee*.
- Houwer (H. Mulock), Particulier te *Zierikzee*.
- Hoijnck van Papendrecht (Mr. A.), Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te *Rotterdam*.
- Hoijnck van Papendrecht (Mr. P. C.), Advokaat te *Rotterdam*.
- Hugt (J. van der), Provinciale Inspecteur bij de Directe Bestellingen te *Middelburg*.
- Hulst (D.), Burgemeester en Notaris te *Blokker*.
- Huijgens (Mr. W. J.), Advokaat te 's *Hage*.

J.

- Jagt (Mr. G. van der), Procureur te 's *Hage*.
- Janssen (Mr. B. H.), Lid van de Regtbank van Eersten Aanleg te *Goes*.
- Ingen (J. T. van), Schoolopziener te *Kampen*.
- Jonge (Mr. M. B. de), Lid van de Regtbank te *Zierikzee*.
- Jonge van Ellemeet (W. C. M. de), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Jongh van Hedikhuizen (Mr. C. J. de), Advokaat te 's *Hage*.
- Jongkindt Coninck (Mr. A.), Burgemeester te *Aarlanderveen*.
- Jong Visfcher (J. C.), Burgemeester te *Durgerdam*.
- Itterfum (J. G. J. Baron van), Jur. Cand. te *Utrecht*.

K.

- Kalkoven (W. L.), Burgemeester van *Rhijn-Saterwoude*, te *Oudshoorn*.

- Kamer van Koophandel en Fabrieken te *Amsterdam*.
 Kater Nz. (J. de), Notaris te *Haamstede*, Provincie *Zeeland*.
 Kemp (Mr. D. C. van der), Substituut Officier van Justitie te *Amsterdam*.
 Kempen (S. van), Notaris te *Abcoude*.
 Kempenaar (Mr. J. M. de), Advokaat te *Arnhem*.
 Kempenaar (Mr. G. N. de), Advokaat te *Rotterdam*.
 Kerpenstein (W. G. L.), Burgemeester te *Hoogkarspel*.
 Kien Eltzman (C. J.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Kikkert (J. L.), Cand. Notaris te *Texel*.
 Klerk Pz. (Mr. J.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Kniphorst (Mr. G.), Lid der Staten-Generaal voor de Provincie Drenthe, te *Asfen*.
 Knokke van der Meulen (W. G. de), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Knottenbelt (Mr. J. H.), te *Wageningen*.
 Kock (Mr. J. de), Griffier voor de Provincie *Utrecht*.
 Kock (M. de), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Koenen (Mr. H. J.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Koetsveld van Ankeren (Mr. J.), Burgemeester te *Schoonhoven*.
 Kommisfie (De) van Landbouw in *Zuid-Holland*.
 Koning (Mr. J. S. G.), Advokaat te *Wedde*, Prov. *Groningen*.
 Koppes (J.), Notaris te *Hoorn*.
 Kruiff (P.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Kruiff Jz. (J.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Kuijl (J.), Jur. Stud. te *Utrecht*.

L.

- Laar van Hoenlo (A. J. L. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Lange (A. P. de), Notaris te *Alkmaar*.
 Lange (P. A. de), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Lange (J. G.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Leesberg (Mr. J. F. A.), Advokaat te 's *Hage*.
 Leesgezelschap (Het) *Astreae* te *Heereveen*.
 Lek de Clercq (Mr. C. van der), te *Zierikzee*.
 Lelij (S. van der), Notaris te *Maasfluis*.
 Lemker (Mr. F.), Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en Burgemeester der Stad *Kampen*.

- Lennep (D. J. van), Hoogleeraar, voor de Stads-Bibliotheek te *Amsterdam*.
 Lennep (Mr. J. van), Rijks-Advokaat te *Amsterdam*.
 Lentfrink (Mr. J. H.), Advokaat te *Rotterdam*.
 Levert (P. E.), Notaris te *Hoogwoud*.
 Lier (Mr. S. J. van), Advokaat te *Utrecht*.
 Lightenvelt (Mr. L. A.), Raadsheer te 's *Hage*.
 Lille Hogerwaard (W. J. Ph. de), Jur. Cand. te *Groningen*.
 Linden (G. M. van der), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Linnenschmidt van Loffelt (Mr. J. M.), Advokaat te *Batavia*.
 Lippits (M. R.), Notaris te *Hoorn*.
 Lisman (J. A. E.), J. U. Cand. te *Leyden*.
 Lohman (Mr. R.), te *Groningen*, voor het Stedelijke Bestuur.
 Loon (J. W. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Loopuit (J.), Burgemeester der Stad *Schiedam*.
 Loosjes (Vincent), Boekhandelaar te *Haarlem*. 2 Exemplaren.
 Looij (C. van der), Notaris te *Rotterdam*.
 Looze (F. de), Candidaat Notaris te *Zierikzee*.
 Lotfij (S. H.), Secretaris der Stad *Dordrecht* voor de Secretarie.
 Lotfij (Mr.), Advokaat te *Dordrecht*.
 Lotze (Mr. T. M.), Auditeur Militair in de Kolonie *Suriname*,
 en Advokaat bij het Geregts-hof te *Suriname*.
 Lublink Jr. (J. A.), te *Amsterdam*.
 Lijnden (D. W. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Lijnden tot Oldenaller (Jonkheer Mr. H. W. J. Baron van), Lid
 van de Regtbank te *Arnhem*.
 Lijndrajer Jr. (Mr. P.), Advokaat en Notaris te *Amsterdam*.

M.

- Maarfchalk (Mr. H. L.), Advokaat te 's *Hage*.
 Maats (C), Griffier te *Zijpe*.
 Maire (G. E. le), Jur. Stud. te *Groningen*.
 Malga (J. J.), Boekhandelaar te *Nijkerk* op de *Veluwe*.
 Mandele (J. E. van der), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Mandere (J. van der), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Marcus (Mr. B. J. P.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Marcus (S. A.), Ontvanger te *Bergen* in *Noord-Holland*.

- Mark (H. P. van), te *Suriname*.
- Martini (Mr. G. J. de), Advokaat te *Amsterdam*.
- Matthiesfen van Petten en Nolmerban (Mr. C. Sandenbergh),
Lid van de Regtbank te *Alkmaar*.
- Mecima (E. J.), Burgemeester, voor de Stad *Vianen*.
- Meerten (H. D. van), Procureur te *Suriname*.
- Meeuwen (B. F. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Meinertzhagen (Mr. G. de), Advokaat te *Suriname*.
- Mekern (Mr. M.), Advokaat en Regter Plaatsvervanger bij de
Regtbank te *Gorinchem*.
- Menalda (Mr. S.), Advokaat te *Groningen*.
- Menfo (J. C. P. E.), Vrederegter te *Rheenen*.
- Merens (M. C.), Burgemeester der Gemeente *Landsmeer* en
Watergang.
- Merens (C. J.), te *Hoorn*.
- Merkus Willer (Mr. H.), Advokaat te *Amsterdam*.
- Metelerkamp (Mr. A. H.), Advokaat te *Utrecht*.
- Metman (Mr. L.), Advokaat te *'sHage*.
- Meverden (K. van), Jur. Stud. te *Deventer*.
- Meijbaum (Mr. F. G.), Lid van de Regtbank van Eersten
Aanleg te *Arnhem*.
- Meijer Bing (Mr. A.), Advokaat te *Amsterdam*.
- Meijlink (Mr. A. A. J.), Advokaat te *'sHage*.
- Mirandolle (Mr. C. F.), gewezen oud-Président van de Regt-
bank der Kolonie *Suriname*, thans Practiferend Advokaat te
Haarlem.
- Moens (Mr. A.), Lid van de Staten van *Zeeland*, en Griffier
der Regtbank te *Zierikzee*.
- Mol (J. D. C. C. de), Notaris te *Harderwijk*.
- Molkenboer (Mr. J. H.), te *Amsterdam*.
- Molster (J. A.), Notaris te *Amsterdam*.
- Montagne (A.), Commies op de Secretarie te *Leyden*.
- Montijn (A. M.), Burgemeester der Stad *Oudewater*, voor de
Gemeente.
- Moorrees (J. P. G.), Jur. Stud. te *Deventer*.
- Moraaz (S. A.), Notaris te *Alkmaar*.

Mulder (L.), Burgemeester van *Valburg* te *Ekst.*

Mulier (J. Haitsma), Jur. Stud. te *Leyden*.

N.

Naamen van Eemnes (van), te *Zwol*.

Nauta (Mr. G. A. Avenhorn van), Notaris te *Rauwerd*, Provincie *Vriesland*.

Nauta (Mr. C. F. F. Rinia van), Advokaat te *Giekerk*, Provincie *Vriesland*.

Nedermeijer van Rosenthal (Mr.), Advokaat te *Arnhem*.

Nepveu (J. I. D.), Jur. Cand. te *Utrecht*.

Nibbelink (F. R. E.), Burgemeester te *Zwijndrecht*.

Nienhuis (Mr. H.), Hoogleraar te *Groningen*. *Velin papier*.

Noels van Serooskerken (Mr.), Advokaat te *Dordrecht*.

Nooten Sebz. (S. van), Burgemeester, voor de Gemeente *Lopik*, Provincie *Utrecht*.

Nuhout van der Veen (Mr. J.) te *Alkmaar*.

O.

Obreen (Mr. H.), Advokaat te *Rotterdam*.

Olden (E. van), Jur. Stud. te *Leyden*.

Onnes (J. O.), Jur. Stud. te *Groningen*.

Oomkens (J.), Boekhandelaar te *Groningen*.

Oosting (J. Bieruma), Jur. Stud. te *Utrecht*.

Os (J. M. van) Commissionair te *Amsterdam*.

Outhoorn (L. F. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.

P.

Parra (Mr. S. M. de), Advokaat te *Amsterdam*.

Paulus (Mr. P.), Advokaat te *Axel*, Provincie *Zeeland*.

Penning (Mr. A. E.), Advokaat te *Amsterdam*.

Penning (G. C.), Notaris en Secretaris te *Schoonhoven*, voor de Stad.

Pesters (J. E.), Jur. Stud. te *Utrecht*.

Philippe (Mr.), Hoogleraar te *Groningen*. *Velin papier*.

- Pinto (A. de), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Plaats (Mr. J. D. van der), Notaris te *Leeuwarden*.
 Poll (Jonkhr. W. G. van de), Staatsraad te 's *Hage*. 2 Exempl.
 Pool (C.) Burgemeester en Notaris te *Grootebroek* en *Lutjebroek*.
 Poortman (K. A.), J. U. Doct. te *Schiedam*.
 Post Jr. (C. van der), Boekhandelaar te *Utrecht*.
 Prins (J. H. van Sanden), te *Leyden*.
 Prins (W.), te *Middelburg*.
 Proos Hoogendijk (L.) Burgemeester en Notaris te *Zwammerdam*.

Q.

- Quarles van Ufford (W.), Jur. Stud. te *Leyden*.

R.

- Raalte (Mr. D. J. van), Advokaat te 's *Hage*.
 Radijs van Sickinga (Mr. L. D.), Advokaat te *Zwol*.
 Ram (J. L.), Jur. Cand. te *Utrecht*.
 Rau (Mr. J.), Lid van de Regtbank te *Arnhem*.
 Ravesteijn Medenblik (Mr. A. H. J.), Advokaat te *Gouda*.
 Rechteren (Z. Exc. de Graaf J. H. van), Gouverneur der Provincie *Overijsfel*. *Velin papier*.
 Reenen (Mr. J. H. van), Lid der Tweede Kamer van de Staten Generaal.
 Rees (J. R. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Reefema (Mr. A. S. van), Advokaat te *Rotterdam*.
 Reefema (W. S. van), Litt. Hum. Cand. te *Leyden*.
 Reefema (J. S. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Regtbank van Eersten Aanleg (De) te 's *Hage*.
 Regtbank van Eersten Aanleg te (De) *Middelburg*.
 Regtbank van Eersten Aanleg (De) te *Leeuwarden*.
 Rekker (Hubertus), Procureur te *Middelburg*.
 Rengers (R. H. S. G. J. van Burmania Baron) Agent van de Rijkskassier te *Leeuwarden*.
 Rengers (Mr. E. R. van Welderen Baron), Lid van het hooge Geregts-hof te 's *Hage*.
 Rengers (Mr. E. van Welderen Baron), Advokaat te *Leeuwarden*.

- Reijnders (Mr. S.), Notaris te *Appingadam*.
 Rhemen (Mr. F. A. van), Advokaat te 's *Hage*.
 Riet Jr. (Mr. J. van), Advokaat en Notaris te *Amsterdam*.
 Rink (S.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Roest (A.), Burgemeester van *Maasfluis*, voor de Stad.
 Rohn (J. J. F.), Administrateur der Tweede Klasse in dienst der Marine van Z. M. den Koning der Nederlanden, te 's *Hage*.
 Roijaards (Mr. A. G. G.), Lid van de Regtbank te *Arnhem*.
 Roijen (D. S. J. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Rolff (H.), Ontvanger der Registratie te *Zevenaar*, Provincie *Gelderland*.
 Romondt (Mr. S. C. van), Raadsheer in het Hoog Geregtschhof te 's *Hage*.
 Romunde (J. W.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Roofenboom (H. J.), te *Amsterdam*.
 Roothaar (J.), Burgemeester en Secretaris te *Uithoorn*.

S.

- Saleh (Radin), te 's *Hage*.
 Salomo Hermz. (Mr. M.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Salomon Huijgens (Mr. G. A.), Advokaat te *Leyden*.
 Samfom (N.), Burgemeester te *Koudekerk*, voor de Gemeente.
 Schagen (W.), Ontvanger der Gemeente *Oppendoes*.
 Scheltinga Winterberg (E. F.), Particulier te *Nieuwe-Niedorp*, Provincie *Noord-Holland*.
 Scherer (D. J.) te *Amsterdam*.
 Schiff (Mr. J. W.), Advokaat te *Arnhem*.
 Schimmel (Mr. J.), Lid der Staten van Holland, Wethouder der Stad en Vrederegter van het Kanton *Weesp*, Hoogheerraad van Amstelland, benevens den Zeeburger- en Diemerdiijk.
 Schimmel (H. P.) Burgemeester en Notaris voor de Gemeente 's *Graveland*.
 Schluiters (G. J.), Secretaris der Stad *Amersfoort*.
 Schmidt auf Altenstadt (J. C. F. von), voor de Stad *Medenblik*.
 Schneiders van Greiffenswert (B. C.), Advokaat te *Arnhem*.
 Scholten (S. A.), Notaris te *Delft*.
 Scholten tot Ganfoijen (W. F.), Jur. Cand. te *Utrecht*.
 Schonekat (M. H.), Bockhandelaar te *Amsterdam*.

- Schooneveld (Mr. P. C.), Advokaat te 's *Hage*.
- Schotborgh (J.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Schull (Mr. P. S.), Advokaat en Notaris te *Dordrecht*.
- Schuller (C. L.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Schuurman (J. W.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Sepp en zoon (J. C.), Boekhandelaars te *Amsterdam*.
- Serrurier (Mr. W.), Advokaat te *Amsterdam*.
- Serrurier (Mr. A.), Advokaat te 's *Hage*.
- Seurmondt (C.), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Sichterman (Mr. P.), Advokaat te *Leyden*.
- Sichterman (Mr. M.), Advokaat, op den huize *Braak* bij *Winsum*.
- Siemers (C.), Notaris te *Zijpe*.
- Sienes (N.), Notaris te *Schermerhorn*.
- Siffié (Mr. A. F.), Advokaat en Notaris te *Middelburg*.
- Sitter (Mr. J. H. de), Advokaat te *Veendam*.
- Slagt (J. N. Stellingwerff), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Slagter (T.), Burgemeester te *Westzanen*.
- Sloet tot Oldhuis (Jonkhr. Mr. L. A. J. W. Baron), Procureur bij de Regtbank van Eersten Aanleg te *Zutphen*.
- Sloos (A. R.), Notaris te *Winkel*, Provincie *Noord-Holland*.
- Smidt (A. de), Notaris te *Schoondijke*, Provincie *Zeeland*.
- Smith (W.), Cargadoor en Koopman te *Rotterdam*.
- Snouck Hurgronje (W. A.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
- Snijder (W. M.), Notaris te *Veere*.
- Sobbe (J.), Procureur te *Amsterdam*.
- Spandaw (Mr. H. A.) voor het bestuur der Provincie *Groningen*,
 I *Ex. velin* en I *Ex. op ordinair papier*.
- Spengler (F. R.), Jur. Stud. te *Leyden*.
- Spoor (Mr. A. G.), Raadsheer in het Hoog Geregts hof te 's *Hage*.
- Stad (de Regering der) 's *Gravenhage*.
- Stad (de) *Utrecht. Velin papier*.
- Stad (de) *Amersfoort*.
- Stad (de) *Bolsward*.
- Stadnitski (P. C.), J. U. Cand. te *Leyden*.
- Star Numan (C.) Hoogleeraar te *Groningen*.
- Stavenisse de Brauw (Mr. O. W.), Advokaat te 's *Hage*.
- Straten (Mr. C. C. A. J. van der), Advokaat te 's *Hage*.

- Strik van Linschoten (N. H.), Lid van de Ridderschap, Provincie *Utrecht*, te *IJsselstein*.
 Strijen (C. E. van), Notaris te *Wijk bij Duurstede*.
 Stijrum (Mr. F. W. Baron van), Lid van de Regtbank van Eersten Aanleg te *Haarlem*.
 Swart (Mr. V. van Glinstra de), Advokaat te *Meppel*.

T.

- Taats van Amerongen (W. J. P.), jur. Cand. te *Utrecht*.
 Tall (Alexander), Notaris te *Nieuwer-Amstel*.
 Tall (Abraham), Makelaar te *Amsterdam*.
 Tasman (W.), Notaris te *Hoorn*.
 Teding van Berkhout (Mr. P.), Lid van de Regtbank van Eersten Aanleg te *Haarlem*.
 Teixeira Jr. (J.), Lid van de Ridderfchap van *Holland*.
Velin papier.
 Tels (H. H.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Terveen en zoon (J. G. van), Boekhandelaars te *Utrecht*.
 Tets (J. G. H. van), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Tex (C. A. den), Hoogleraar te *Amsterdam*.
 Thibaut Mathijfsen (J. D.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Thieme (W. J.), Boekhandelaar te *Zutphen*.
 Thierens (Mr. J. P.), Burgemeester te *Naarden*, voor de Stad.
 Thompson (Mr. W. L.), Advokaat te *Rotterdam*. *Velin papier*.
 Thije Hannes (Mr. J. W. van), Advokaat te 's *Hertogenbosch*.
 Tideman (Bruno), Notaris te *Amsterdam*.
 Tinga (E.), Jur. Stud. te *Groningen*.
 Tol (M. L. van den), Notaris te *Heenvliet*.
 Tour van Bellinckhave (Mr. G. H. Baron du), Suppleant Regter te *Leeuwarden*.
 Tuijll van Serooskerken (J. R. van), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Tuijll van Serooskerken (W. R. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Twiss Fz. (R.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Tijdeman, Profesfor (H. W.), voor de Bibliotheca Thijsiana, te *Leyden*.

U.

- Uilkens (Mr. J. Koning), Advokaat te *Loppersum*.
 Uijtermark Rietveld (Mr. J. R. E.), Advokaat te *Gorinchem*.
 Uijttendooven (D.), Notaris te *Vlissingen*.

V.

- Veder (Mr. A.), Advokaat te *Rotterdam*.
 Veen (Mr. C. J. van der), Advokaat te *Leeuwarden*.
 Vegilin van Claerbergen (Jonkheer Mr. P. B. J.), Advokaat te
Joure.
 Velfen van Voorthuizen (Mr. N. A. van), Advokaat te *Am-
 sterdam*.
 Verhagen (J. C.), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Vermeulen (C.), Notaris te *Herwijnen*.
 Verschuur van Heilo (Fontein), Burgemeester der Stad *Alkmaar*,
 voor de Stad.
 Vervenne (M. C.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Verweij Mejan (Mr. G. W.), te *'s Hage*.
 Vicq (Nanning de), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Vidal de St. Germain (Mr. G. G. G. de), te *Raalte*, Provincie
Overijsfel.
 Viervant (H.), Notaris te *Amsterdam*.
 Viëtor (Mr. P. A. Schik), Advokaat te *Leeuwarden*.
 Vincent (K. R.), te *'s Hage*.
 Vinne (J. van der), Directeur Generaal van Finantien te *Batavia*.
 Virulij (J.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Virulij (D. C.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Visfcher (L. G.), Hoogleeraar te *Utrecht*.
 Vitringa (Mr. C. L.), Notaris te *Harderwijk*.
 Vlier (N. G.), Procureur te *Suriname*.
 Vlies (Mr. C. van der), Advokaat te *'s Hage*.
 Viët (A. van der), Griffier bij het Vrederegert te *Koudekerk*.
 Voigt (P. A.), Burgemeester te *Breukelen*, voor de gemeente
Breukelen.
 Voort (Mr. W. H. van der), Jur. Cand. te *Utrecht*.
 Voorthuizen (N. van), Burgemeester voor het Gemeentebestuur
 Abcoude en Baambrugge te *Abcoude*.
 Vos (Mr. C. L. de), Advokaat en Procureur te *Utrecht*.

- Vos (Mr. J.), Advokaat te *Utrecht*.
 Vos (L. J.), jur. Stud. te *Groningen*.
 Vos (P.), gezworen Klerk, belast met de Uitoefening der Notariële Praktijk te *Suriname*.
 Vos Brouwer (Mr. D. J. de), Advokaat te *Amsterdam*.
 Vries (Mr. F. de), Advokaat te *Dokkum*. *Velin papier*.
 Vries (A. de), voor de Stads-Bibliotheek te *Haarlem*.
 Vries Robbé (P. A. de), Jur. Cand. te *Leyden*.
 Vriefendorp (Mr. A. N.), Advokaat te *Dordrecht*.
 Vrijberghe de Coningh (C. van), Burgemeester te *Maasland*.
 Vuller (I. de), Litt. Hum. Doct. te *Amsterdam*.
 Vuuren Gerritsz. (A. van), Raad der Stad *Montfoort*.

W.

- Walaardt Sacré (Æ.), te *Haarlem*.
 Walland (P. C.), Jur. Cand. te *Utrecht*.
 Warmolts (Mr. C. C. C.), Procureur te *Leetwarden*.
 Weelden (A. J. van), Boekhandelaar te 's *Hage*.
 Weert (E. A. Berckmans de), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Weerts (D.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Weggeman Guldemont (A. P.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Wenniger (M. P.), Notaris te *Loppersum*, Provincie *Groningen*.
 Wentholt (J. B. L. ten Behm), Fung. Griffier bij het Gerechtshof te *Suriname*.
 Werumues Buning (Mr. A. H.), Advokaat te *Appingadam*.
 Wefenhagen (H. F.), Procureur bij het Gerechtshof te *Suriname*.
 Wefenhagen (Mr. J. C. Palthe), Advokaat bij het Gerechtshof te *Suriname*.
 Wieling (C. J. H.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Wiersma (Mr. J. J.), Advokaat en Notaris te *Sneek*.
 Wilhelmi Jr. (G.), Jur. Stud. te *Groningen*.
 Willink Jr. (Mr. W.), Advokaat te *Amsterdam*.
 Willink (G.), Jur. Stud. te *Leyden*.
 Winter (H. J. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Wit (A. de), jur. Stud. te *Leyden*.
 Wittewaall (G.), Hoogleraar te *Leyden*.
 Wijbenga (C.), Jur. Stud. te *Groningen*.
 Wijers (A. G.), Jur. Stud. te *Utrecht*.
 Wijnaendts (W.), Jur. Stud. te *Leyden*.

IJ.

Ijselsteijn (Mr. G. van), Lid van de Regtbank van Eersten
Aanleg te *Goes*.

Z.

Zon (J. van), Notaris en Secretaris der Stad *Muiden*, voor de Stad.
Zuure (A. B.), Makelaar te *Amsterdam*.

Zuijlen van Nievelt (J. H. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.

Zuijlen van Nievelt (T. W. van), Jur. Stud. te *Utrecht*.

Zijlstra (G. S.), Notaris te *Heeg*, Provincie *Vriesland*.

Zijlstra (P. A.), Jur. Stud. te *Groningen*.

Zijp (Klaas), Burgemeester te *Midwoud*, Provincie *Noord-Holland*.

I N H O U D

VAN HET

V I J F D E D E E L .

ARMENBESTUUR.

- Besluit, houdende maatregelen, strekkende ter verbetering van den staat der behoeftigen, van den 27sten Februarij 1818. . . . . Bladz. 1
- Extract-besluit, houdende benoeming eener bijzondere commissie, belast met het onderzoek naar den waren staat der armen, van den 3den Januarij 1822. . . . . „ 5
- Besluit, betrekkelijk den door de plaatselijke of armenbesturen te verleenenden onderstand aan behoeftigen, van den 17den Augustus 1814. . . . . „ 7
- Wet, houdende bepalingen tot aanwijzing der plaats, waar de behoeftigen in den algemeenen onderstand deelen kunnen, van den 28sten November 1818. . . . . „ 8
- Besluit, houdende voorziening in de bezwaren, die de toepassing van art. 13 der wet van den 28sten November 1818 te weeg brengt, van den 2den Julij 1826. . . . . „ 13
- Besluit, betrekkelijk de ondersteuning van behoeftigen, van den 4den November 1830. . . . . „ 14

Extract-besluit, houdende maatregelen ter opbeuring der inlandfche fabrieken van lakens, en andere wollen manufacturen, van den 1ften Junij 1820.	Bladz. 15
Besluit, betrekkelijk de giften en legaten aan kerk- en armengeftichten vermaakt; alsmede omtrent de deswege verschuldigde regten, van den 27ften October 1825.	„ 16
Besluit, houdende affchaffing der inning van het armengeld, bij tooneelvertooningen en andere vermakelijkheden, van den 24ften Augustus 1821.	„ 18
Besluit, wegens het onderhoud der behoeftige kinderen van gedetineerde perfonen, van den 2den Februarij 1822.	„ 19
Besluit, met betrekking tot het maken van fchikkingen, omtrent het aannemen in militaire dienst van jongelingen uit de godshuizen, welke daartoe de gefchikt- en genegenheid hebben, van den 8ften Junij 1823.	„ 20
Besluit, houdende bepalingen ter bevordering van het meer algemeen gebruik der koepok-inënting, van den 18den April 1818.	„ 21
Besluit, ten aanzien van de verzorging van militairen, die, uit hoofde van krankzinnigheid, uit de dienst worden ontslagen, van den 20ften December 1828.	„ 26
Besluit, wegens de benoeming van geneeskundigen voor de godshuizen en armbesturen, van den 2den April 1829.	„ 28
Wet, houdende bepalingen tot het wegnemen van pecuniële bezwaren, bij het voltrekken der huwelijken van behoeftige perfonen, gearresteerd bij besluit van den 9den Maart 1815, n ^o . 13.	„ 31

Besluit, bepalende de wijze, waarop, in de Noordelijke provincien, arme of onvermogende lieden in regten *gratis* zullen worden bediend, van den 2den Februarij 1814. . . . . Bladz. 33

Besluit, waarbij het besluit van den 2den Februarij 1814 toepasfelijk wordt gemaakt op de vredegerigten in de Noordelijke provincien van den 27sten Junij 1814. . . . . „ 34

Besluit, houdende bepaling, dat Parnasfijns der Nederlandsche Israëlitische gemeente van Amsterdam in regten *gratis* zullen worden bediend, van den 24sten Julij 1814. . . . . „ 36

Besluit, waarbij het besluit van den 24sten Julij 1814 van toepassing wordt gemaakt op al de Israëlitische hoofd- en ring-fynagogen in de Nederlanden, van den 11den Julij 1815. . . . . „ 38

Besluit, waarbij aan alle armen-directien, in alle civiele regtszaken, het *gratis* procederen wordt toegekend, van den 17den Augustus 1815. . . . . „ 39

Besluit, waarbij de besluiten van den 2den Februarij 1814 en den 27sten Junij daaraanvolgende worden toepasfelijk gemaakt op alle godsdienstige gezindheden van het Rijk, van den 21sten Maart 1821. . . . . „ 40

Besluit, houdende algemeene bepalingen omtrent het *gratis* procederen in regten, van arme en onvermogende lieden, van de armen-directien en van de kerkbesturen der verschillende godsdienstige gezindheden, van den 26sten Mei 1824. . . . . „ 41

Besluit, waarbij de Israëlitische armen, zoo gezonden als zieken, in alle algemeene plaatselijke be- deelingen, subsidien, collecten, hulp en onderstand met die der andere gezindheden worden gelijk ge- veld, van den 27sten Mei 1818. . . . . „ 44

Besluit, houdende bepalingen wegens gestichten, voor krankzinnigen geschikt enz., van den 11den April 1818. . . . . Bladz. 46

MAATSCHAPPIJ VAN WELDADIGHEID.

Reglement voor de Maatschappij van Weldadigheid.	” 49
Instructie voor de afdeeling van Financien.	” 58
Instructie voor de afdeeling, met de correspondentie belast.	” 62
Instructie voor de afdeeling, met de koloniale en verdere organieke werkzaamheden belast.	” 63
Berigt aan de gemeente- en armenbesturen in de Noordelijke provincien des Rijks, wegens het aannemen van behoeftigen in de kolonie Frederiksoord, door de Maatschappij van Weldadigheid.	” 72
Reglement en voorwaarden, aan welke zich ieder koloniaal huisvader of huismoeder, voor zich en de zijnen, bij handteekening behoort te onderwerpen, bij de aankomst van het huisgezin in de kolonie.	” 74
Reglement van huishoudelijke administratie in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, van den 21sten Julij 1821.	” 79
Besluit der permanente Commissie van de Maatschappij van Weldadigheid, wegens de plaatsing van eenige best oppassende kolonisten, als huurders op kleine hoeven buiten de kolonien, van den 8sten November 1821.	” 81
Besluit, betreffende de overneming van bedelaars in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, van den 13den Maart 1822.	” 83

Besluit, houdende nadere regeling van hetgeen betrekking heeft tot de opzending van kinderen, bedelaars en andere voorwerpen, naar de koloniale stichtingen der Maatschappij van Weldadigheid, van den 17den Augustus 1827. . . . . Bladz. 85

Nominative staat der kinderen, opgegeven, om naar de etablissementen van weldadigheid in de Noordelijke provincien te worden opgezonden. . . . . " 101

Besluit, betrekkelijk de bedelaars, weezen, verlatene kinderen, vondelingen en behoeftige huisgezinnen, van den 6den November 1822. . . . . " 102

Besluit, houdende maatregelen ter wering der bedelarij, van den 25sten October 1825. . . . . " 110

Besluit, omtrent de vergoeding aan de beide Maatschappijen van Weldadigheid, wegens de schulden, door bedelaars-kolonisten, die in Overzeesche krijgdiensdienst treden, of als miliciens moeten dienen, achtergelaten wordende, van den 5den November 1828. . . . . " 114

Besluit, houdende bepaling wegens personen, die, uit hoofde van hun langdurig verblijf in het Rijk, niet wel als vreemde bedelaars over de grenzen enz. kunnen gebragt worden, van den 15den Januarij 1826. . . . . " 115

Besluit, houdende nadere bepalingen, met betrekking tot het gagement of pensioen, genoten wordende door personen, die zich in eenig gesticht of instelling van weldadigheid of bedelaars-werkhuis, of in de met deze gelijkstaande bedelaars-etablissementen der Maatschappij van Weldadigheid, bevinden, van den 8sten Augustus 1829. . . . . " 117

Besluit, ten opzichte der plaatsing van kinderen, uit de godshuizen, in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, van den 15den Januarij 1825. . . . . " 119

Besluit, statuerende : 1°. op de zich opgedaan hebbende zwarigheden van godshuizen en armen-administratiën, ten aanzien der Nationale militie, in het bijzonder voor de kinderen, welke door hen en te hunnen koste in de kolonien van Weldadigheid zijn of worden uitbesteed; en 2°. omtrent de voorgif der kinderen, welke, op last van het Gouvernement, naar de etablissementen van voornoemde Maatschappij worden overgebracht, van den 19den September 1826.	Bladz. 124
Besluit, houdende bepalingen ter aanvulling van het besluit van den 19den September 1826, van den 25sten Mei 1827.	„ 121
Wet, waarbij voor eenige jaren vrijdom van grondbelasting voor gebouwde eigendommen verleend wordt aan de Maatschappij van Weldadigheid, van den 23sten December 1823.	„ 128
Wet, houdende bepalingen ter aanmoediging van den aanbouw van huizen en andere getimmerden, door middel van verlenging des termijns van derzelver vrijstelling van de grondbelasting, van den 28sten Maart 1828.	„ 129
GENOOTSCHAP TOT ZEDELIJKE VERBETERING DER GEVANGENEN.	
Reglement voor het Nederlandsch genootschap: <i>Tot zedelijke verbetering der gevangenen.</i>	„ 131
INSTITUUT VOOR DOOFSTOMMEN.	
Extract uit het Resolutieboek van het instituut tot onderwijzing van dooven en stommen, opgericht te Groningen in het jaar 1790.	„ 143
Wet en Reglement voor hetzelfde instituut.	„ 144

Misfivē van den administrateur voor de gevangēnisen en het armenwezen, aan de gewestelijke be-
sturen, houdende bepalingen aangaande de opneming
van doofftommen in het geficht te Groningen, van
den 12den Maart 1830. . . . . Bladz. 157

INSTITUUT VOOR BLINDEN.

Reglement voor het instituut tot onderwijs van
blinden, opgerigt te Amsterdam in 1808. . . . . „ 160

Verbindtenis voor de ouders, voogden of verzor-
gers van kinderen, welke als kweekelingen op het
instituut tot onderwijs van blinden, te Amsterdam,
aangenomen worden. . . . . „ 163

KERKELIJKE ORGANISATIE.

EEREDIENST.

Besluit, ter regeling van de zaken, welke op de
uitoefening van de godsdienst betrekking hebben,
van den 2den Augustus 1808. . . . . „ 166

Wet, houdende voorschriften ter viering der da-
gen aan de openbare Christelijke godsdienst toege-
wid, van den 1sten Maart 1815. . . . . „ 171

Besluit, betrekkelijk de jaarlijkfche godsdienstige
viering van den gedenkwaardigen dag van den *acht-
tienden Junij*, van den 11den Februarij 1825. . . . . „ 173

Besluit, wegens den bid- en dankdag, van den
1sten Augustus 1831. . . . . „ 174

Synodale resolutie, omtrent de jaarlijkfche ge-
dachtenis aan de *Kerkhervorming*, van den 13den
Julij 1819. . . . . „ 175

Circulaire van de Synode der Hervormde kerk,
houdende verschillende verordeningen, zoo wegens
de betamelijke uitoefening van de eeredienst, als
de bediening van doop en avondmaal, van den
11den Julij 1817. . . . . „ 176

Aanschrijving van de Synode der Hervormde kerk, omtrent de executie der Synodale verordeningen wegens de eeredienst, van den 19den Julij 1819. . . . . Bladz. 186

Besluit, waarbij aan alle gezindheden wordt toegestaan, om den aanvang van de openbare eeredienst door het luiden der klokken aan te kondigen, van den 24sten Januarij 1815. . . . . „ 187

KERKELIJKE VERORDENINGEN VOOR DE HERVORMDE KERK.

Besluit, houdende organisatie van het bestuur der Hervormde kerk in de Nederlanden, van den 7den Januarij 1816. . . . . „ 188

Algemeen reglement voor hetzelfde. . . . . „ 188

Besluit, houdende approbatie van het annexe Reglement op de vacaturen, alsmede op de beroeping en het ontslag van Hervormde predikanten, van den 23sten November 1826. . . . . „ 207

Reglement op de vacaturen, alsmede op de beroeping en het ontslag van predikanten. . . . . „ 208

Reglement op de verkiezing en beroeping van predikanten bij de Hervormde gemeenten in Vriesland; goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 14den September 1833, n°. 102. . . . . „ 221

Besluit, houdende goedkeuring van het reglement op het examen en de toelating tot het leeraar-ambt, van den 30sten December 1831. . . . . „ 234

Reglement op het examen en de toelating tot het leeraar-ambt in de Hervormde kerk. . . . . „ 235

Reglement op de klasfikale kosten der Nederlandsche Hervormde kerk; goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 30sten Julij 1816. . . . . „ 246

- Bijgevoegde artikelen bij het reglement op de klasfikale kosten, betreffende het vinden der klasfikale kosten, gedurende het jaar 1816. . . . . Bladz. 253
- Reglement op het godsdienstig onderwijs in de Nederlandsche Hervormde kerk; goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 30sten Julij 1816. „ 254
- Besluit, ter sanctie van de instructie wegens de godsdienstoefening in de groote gevangenhuizen, van den 11den October 1826. . . . . „ 263
- Instructie wegens de godsdienstoefening in de groote straf-gevangenissen, en in de burgerlijke en militaire huizen van verzekering. . . . . „ 263
- Besluit, houdende goedkeuring van het reglement op de kerk-visitatie bij de Hervormde kerkgemeenten, van den 8sten October 1823. . . . . „ 266
- Reglement op de kerk-visitatie. . . . . „ 267
- Reglement op de uitoefening van kerkelijk opzigt en tucht voor de Nederlandsche Hervormde kerk; goedgekeurd bij 's Konings besluit van den 28sten September 1826. . . . . „ 272
- Algemeen reglement op de zamenstelling en werkzaamheden der kerkenraden bij de Hervormde gemeenten in het Koninkrijk der Nederlanden; goedgekeurd bij 's Konings besluit van den 16den November 1825, n°. 177. . . . . „ 290
- Huishoudelijk reglement op de zamenstelling en werkzaamheden der kerkenraden, bij de Hervormde gemeenten, behoorende onder het ressort van het Provinciaal kerkbestuur van Noordholland. . . . . „ 295
- Besluit, betrekkelijk de correspondentie van kerkelijke collegien en derzelver leden, van den 29sten October 1821. . . . . „ 306

Besluit, ter benoeming van leden voor Hervormde kerkelijke besturen, houdende tevens daartoe betrekkelijke bepalingen, van den 6den Januarij 1818. . . . . Bladz. 308

Besluit, omtrent de benoeming van secundi voor de asfessoren en scriba's bij de Hervormde kerkbesturen, van den 27sten Julij 1818. . . . . „ 311

Extract uit het besluit, omtrent de naar buiten werkende resolutien der Synode, van den 4den Julij 1818. . . . . „ 312

Besluit, houdende vaststelling van een cachet of wapen voor de hoogere besturen der Hervormde kerk in Nederland, van den 4den Maart 1817. . . . . „ 313

Besluit, vaststellende algemeene bepalingen, om te strekken tot regelmaat in het weder vervullen of vernietigen van predikants-plaatsen, geheel of gedeeltelijk van den Lande bezoldigd wordende, van den 8sten April 1814. . . . . „ 314

Besluit, houdende finale bepalingen ter geheele affchaffing der kosten van handopeningen, approbatiën, reisgelden, verteringen van commissiën tot het hooren van predikanten en dergelijke, bij de Hervormde gemeenten in gebruik geweest, van den 2den November 1818. . . . . „ 317

WEGENS HET REGT VAN COLLATIE.

Extract-besluit, houdende provisionele bepalingen wegens de toekomstige uitoefening van voormalige regten, van den 26sten Maart 1814. . . . . „ 319

Besluit, houdende bepalingen omtrent de uitoefening van het regt van collatie of beroeping van predikanten, voorkomende bij het 5de artikel van het besluit van den 26sten Maart 1814, van den 28sten September 1814. . . . . „ 320

Besluit, houdende alteratie van het 2de artikel van het besluit van den 28sten September 1814, betreffende de uitoefening van het regt van collatie, bij de beroeping van predikanten, van den 1sten Februarij 1815. . . . . Bladz. 322

Besluit, houdende bepalingen ter voorkoming van misbruiken, bij het uitoefenen van het regt van collatie, of van benoeming tot predikantsplaatsen, van den 11den Augustus 1819. . . . . „ 323

OP DE KERKELIJKE LIEFDE-FONDSEN.

Dispositie op de overdragt en administratie van kerkelijke liefde-fondsen, bij de Hervormden, van den 6den December 1817. . . . . „ 325

Besluit, waarbij worden gearresteerd de reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen en de kosten van de eeredienst bij de Hervormde gemeenten in Noord- en Zuidholland, van den 12den November 1819. . . . . „ 328

Reglement op de administratie der kerkelijke fondsen en de kosten van de eeredienst, bij de Hervormde gemeenten in de provincie Holland, Noordelijk gedeelte. . . . . „ 329

OP DE PENSIOENEN VAN GEESTELIJKE PERSONEN.

Besluit, ten opzigte van de pensioenen van geestelijke personen, van den 2den April 1818. . . . . „ 346

WEGENS EEN ALGEMEEN WEDUWEN-FONDS.

Besluit, waarbij wordt gearresteerd het reglement voor eene algemeene weduwen-beurs, ten behoeve van weduwen, ouderlooze kinderen enz., van Hervormde predikanten, van den 10den November 1819. . . . . „ 349

Reglement voor eene algemeene weduwen-beurs, ten behoeve van weduwen, ouderlooze kinderen enz., van Hervormde predikanten. . . . . Bladz. 350

Dispositie, over de betaling der contributie voor de algemeene weduwen-beurs voor de Hervormde predikanten, van den 14den Januarij 1820. . . . . „ 353

WEDUWEN - PENSIÖENEN.

Besluit, houdende bepalingen omtrent de weduwen-pensioenen van Hervormde predikanten, van den 24sten September 1830. . . . . „ 355

WEGENS DEN TIJD VAN GRATIE ENZ.

Besluit, bepalende den tijd van gratie voor de predikants-weduwen, kinderen hebbende, jonger dan twintig jaren, en tevens voorziening daarstellende wegens het inmiddels waarnemen der plaats van den overledenen, van den 9den Julij 1814. . . . . „ 357

WEGENS KINDER-, SCHOOL- EN AKADEMIE-GELDEN, ENZ.

Dispositie, op de wijze van betaling der kinder-, school- en academie-gelden in Holland en Zeeland, van den 30sten November 1815. . . . . „ 359

Besluit, omtrent het academie-geld voor de zonen van Hervormde predikanten, van den 26sten December 1814. . . . . „ 360

Besluit, omtrent de wijze van betaling der academie-gelden en beurzen, van den 23sten November 1820. . . . . „ 361

Dispositie, van den Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., betrekkelijk de uitbetaling der academie-gelden, van den 16den Februarij 1821. . . . . „ 362

Besluit, houdende de wijze van uitbetaling der kinder- en school-gelden, bij onderscheidene kerkgenootschappen, van den 2den Julij 1822. . . . . Bladz. 364

Besluit, wegens de kinder-, school- en akademiegelden, ten behoeve der leeraren der onderscheidene Protestantische kerkgenootschappen, hunne emeritienz., van den 3den Maart 1825. . . . . „ 366

Besluit, houdende vaste bepalingen, waarnaar, voor de belangen der Hervormde kerkgemeenten, ten opzichte van de leeraarsdienst gezorgd wordt, ingeval de predikanten, door krenking der verstandelijke vermogens, buiten staat zijn hun dienstwerk waar te nemen, van den 8sten November 1824. . . . . „ 368

WEGENS COLLECTEN IN KERKEN ENZ.

Besluit, houdende bepalingen nopens het doen van collecten in de kerken of aan de huizen, van den 22sten September 1823. . . . . „ 370

WEGENS DE ENGELSCHEN, SCHOTSCHEN EN HOOGD. HERV. PREDIKANTEN.

Besluit, omtrent de Engelsche, Schotsche en Hoogduitsche Hervormde predikanten, van den 5den November 1817. . . . . „ 372

WEGENS DE HERVORMDE KERKEN IN INDIEN.

Besluit, omtrent de Hervormde kerken in de Indische bezittingen der Nederlanden, van den 4den September 1815. . . . . „ 374

Besluit, regelende het bestuur en de zaken der Protestantische kerken, in Neêrlands Oost- en Westindien, van den 7den December 1820. . . . . „ 376

Kennisgeving, houdende besluit van Commisfarisfen - Generaal over Neêrlands Indien, nopens den voet, op welken de leeraren der onderscheidene Christelijke kerkgenootschappen, aldaar gevestigd, geplaatst worden, van den 12den Junij 1818. . . . . Bladz. 380

Berigt van de commissie voor de zaken der Protestantse kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, wegens de voorwaarden, waarop predikanten voor de Indien worden benoemd; van de traktementen en voordeelen, welke zij aldaar genieten, en van de aanmoediging voor de theologische studenten, van den 12den Maart 1821. . . . . „ 382

WEGENS DE VEREENIGING DER HERV. EN LUTH.
GEMEENTEN TE CURAÇAO.

Besluit, houdende vereeniging der Hervormde en Lutherse gemeenten op Curaçao en omliggende eilanden, tot ééne Protestantse gemeente, van den 12den November 1824. . . . . „ 385

WEGENS HET VISEREN VOOR ZEGEL ENZ. VAN SY-
NODALE ENZ. STUKKEN ENZ.

Besluit, houdende bepalingen omtrent het viseren voor zegel en registreren van stukken, voortvloeiende uit de Hervormde Synode, provinciale kerkbesturen, klasfikale besturen en kerkenraden, indien dezelve in regten moeten overgelegd worden, van den 14den October 1819. . . . . „ 390

WEGENS DE WAALSCHEN OF FRANSCHE KERKEN ENZ.

Besluit, houdende bepalingen ten aanzien der Waalsche of Fransche kerken in de Noordelijke provincien, en de standplaatsen van derzelve predikanten, van den 19den Augustus 1817. . . . . „ 392

WEGENS HET BESTUUR DER EVANG. LUTH. KERK.

Algemeen reglement voor het bestuur der Evangelisch - Luthersche kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, van den 6den Februarij 1818. . . . . Bladz. 396

Besluit, waarbij wordt gearresteerd het reglement op het bestuur der Evangelisch-Luthersche kerk, en voorloopige bepalingen gemaakt, ten aanzien der gemeenten van *Hoorn* en *Zwolle*, van den 19den September 1818. . . . . „ 407

Extract - besluit, houdende verschillende bepalingen ten aanzien van de Synode en Synodale commissie der Evangelisch - Luthersche kerk, van den 6den November 1818. . . . . „ 408

Reglement op de uitoefening van kerkelijk opzicht en tucht en de behandeling van kerkelijke aanklachten en geschillen, bij de Evangelisch - Luthersche kerk; goedgekeurd bij besluit van den 2den September 1819. . . . . „ 409

Reglement op het godsdienstig onderwijs in de Nederlandsche Luthersche kerk; goedgekeurd bij besluit van den 16den September 1819. . . . . „ 427

Besluit, houdende goedkeuring van het reglement op het examen en de toelating tot het leeraar-ambt in de Evangelisch - Luthersche kerk, van den 14den April 1834. . . . . „ 435

Reglement op het examen en de toelating tot het leeraar-ambt in de Evangelisch-Luthersche kerk. . . „ 436

Reglement op de vacaturen, het ontslag en de beroeping van predikanten bij het Evangelisch - Luthersch kerkgenootschap in de Nederlanden; goedgekeurd bij besluit van den 16den September 1819. „ 445

Reglement op het plaatselijk kerkbestuur in de Evangelisch-Lutherfche gemeenten in het Koningrijk der Nederlanden; goedgekeurd bij besluit van den 14den Mei 1823. . . . . Bladz. 452

WEGENS DE KERKBESTUREN BIJ DE R. KATH. GE-
MEENTEN.

Decreet, betrekkelijk de kerkbesturen bij de R. Kath. gemeenten, van den 30sten December 1809. . . . . „ 478

Besluit, houdende bepalingen nopens de wijze van verkiezing van leden van Roomsch-Katholijke kerkenraden, buiten de gevallen, bij het decreet van den 30sten December 1809 voorzien, van den 2den Augustus 1819. . . . . „ 502

Besluit, ter bepaling van de wijze, op welke de Roomsch-Katholijke kerken zullen worden gesteld of bevestigd in het bezit der goederen en renten, die haar, krachtens de wet van 7 Thermidor, 11de jaar, toekomen, van den 19den Augustus 1817. . . . . „ 503

Besluit, houdende bepalingen, met betrekking tot de eigenlijke inrigting en waarneming der Roomsch-Katholijke eeredienst, voor de militairen; en den voet, waarop de dienstdoende priesters, in zoodanige plaatsen, waar geene aalmoezeniers gevestigd zijn, voor hunne diensten eenige te gemoetkoming of schadeloosstelling erlangen, van den 1sten Junij 1823. . . . . „ 505

CONCORDAAT.

Besluit, houdende bekendmaking der afkondiging van de overeenkomst, den 18den Junij 1827, tusschen den Koning en den Paus aangegaan, en door Z. M. den 25sten Julij 1827 bekrachtigd, van den 2den October 1827. . . . . „ 511

Overeenkomst tusfchen den Doorluchtigften Koning der Nederlanden WILLEM I, en den Allerheiligften Vader LEO XII, Paus. . . . . Bladz. 512

Besluit, houdende afkondiging der Bulle, bevattende de bekrachtiging der overeenkomst tusfchen den Paufelijken Stoel, den 18den Junij 1827, aangegaan, van den 2den October 1827. . . . . „ 515

Overeenkomst tusfchen den Doorluchtigften Koning der Nederlanden WILLEM I, en den Allerheiligften Vader LEO XII, Paus. . . . . „ 516

BESLUIT, BETREKKELIJK KERKBESTUREN EN ADMINISTRATIEN.

Besluit, houdende, dat de kerkbesturen en kerkelijke administratien geene befchikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen, waarvan de bezorging hun niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen, van den 16den Augustus 1824. 525

VERORDENINGEN BETREFFENDE HET ISRAELITISCH KERKGENOOTSCHAP.

Besluit, houdende vernietiging der Franfche organisatie van het Israëlitifch kerkbestuur, en vaststelling van nadere bepalingen dienaangaande, van den 26ften Februarij 1814. . . . . „ 527

Organiek besluit, omtrent het Israëlitifch kerkgenootfchap, van den 12den Junij 1814. . . . . „ 530

Dispositie, betreffende het Koninklijk besluit van den 8ften Augustus 1822, dat geene vreemdelingen als Opperrabbijnen of Rabbijnen, zonder agreatie van het Gouvernement, mogen worden toegelaten, van den 21ften Augustus 1822. . . . . „ 537

Besluit, waarbij de algemeene attributen der commissie tot de zaken der Israëliten worden vastgesteld, en dezelve, onder den naam van hoofd-commissie enz., voortdurend bevestigd, van den 5den Julij 1817. . . . . Bladz. 538

Besluit, waarbij wordt vastgesteld, op hoedanige wijze, door de Israëliten, de voor alle onderdanen vastgestelde eed zal worden afgelegd, van den 26sten October 1818. . . . . ” 543

Besluit, waarbij wordt gearresteerd het reglement op het examen en de toelating tot het Rabbinaale ambt, van den 15den Januarij 1819. . . . . ” 544

Reglement op het examen en de toelating tot het Rabbinaale ambt bij de Nederlandsche Israëlitent. . . . . ” 544

Besluit, betreffende het examen en de toelating tot het Rabbinaat, van den 27sten Junij 1831. . . . . ” 549

Dispositie, waarbij de noodige voorzorgen worden vastgesteld, ten einde de Israëlitische lijken, overeenkomstig de door Zijne Majesteit bepaalde verordeningen, worden ter aarde besteld, van den 5den Februarij 1819. . . . . ” 553

Besluit, waarbij wordt gearresteerd het reglement op het examen en de toelating der Israëlitische kerkelijke befnijders, van den 20sten Junij 1820. . . . . ” 556

Reglement op het examen en de toelating der kerkelijke befnijders bij het Israëlitisch kerkgenootschap. . . . . ” 556

Besluit, waarbij de uitbetaling van het beloofd bezoldiging, gedurende het sterf-vierendeeljaars, ook toepasselijk wordt gemaakt op de erfgenamen der Opperrabbijnen en Rabbijnen-inspecteuren, van den 20sten Julij 1821. . . . . Bladz. 559

Besluit, waarbij bepalingen worden daargesteld op het houden van huis-synagogen of bijzondere bidplaatsen, buiten de openbare kerkgebouwen, bij het Israëlitisch kerkgenootschap binnen het Rijk, van den 30sten Maart 1827. . . . . „ 560

Reglement op het houden van huis-synagogen of bijzondere bidplaatsen, buiten de openbare kerkgebouwen, bij het Israëlitisch kerkgenootschap, binnen het Koninkrijk der Nederlanden. . . . . „ 561

Besluit, houdende organisatie van het Israëlitisch kerkbestuur in de Westindische volkplantingen, van den 2den April 1825. . . . . „ 563

Dispositie, waarbij wordt vastgesteld het voor de commissie tot de zaken der Israeliten en de Israëlitische kerkelijke collegien, van den 7den Mei 1817. . . . . „ 566

N A S C H R I F T.

Besluit, tot daarstelling van eene algemeene Synodale commissie, van den 26sten November 1827. „ 568

Besluit, omtrent den gevestigden stand van predikants-kinderen, met betrekking tot de kindergelden, van den 2den Junij 1828. . . . . „ 570

Ampliatie van art. 9 van het reglement voor eene algemeene Weduwen-beurs. . . . . Bladz. 573

Besluit, wegens de afkondiging der Paufelijke bulle enz., van den 17den Augustus 1829. 573

Besluit, waarbij bepaaldeu worden aangesteld op het honden van huis - frangoged of hyskowske bish . . . . .

Reglement op het honden van huis - frangoged of bishkowske bishkantsen, binnen de openbare gebouwen, bij het Israëlitisch kerkgenootschap, binnen het Koninkrijk der Nederlanden. . . . .

Besluit, houdende organisatie van het Israëlitisch kerkbeduur in de Westindische volkplantagen, van den 2den April 1825. . . . .

Dispositie, waarbij wordt vastgesteld het voor de compense tot de zaken der jerselien en de Israëlitische kerkelijke collegien, van den 2den Mei 1817. . . . .

V A S C H I E T.

Besluit, tot beschikking van eene algemeene notaris commissie, van den 2den November 1823. . . . .

Besluit, houdende den gewoontedienst van de Israëlitische kinderen, met betrekking tot de kinderen van den 17den Juli 1828. . . . .

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

ARMENBESTUUR (1).

---

*BESLUIT van den 27sten Februa-
rij 1818, houdende maatregelen,
strekkende ter verbetering van den
staat der behoeftigen.*

WIJ WILLEM, ENZ:

Overwegende, dat het zeer belangrijk zijn zoude, het aantal der behoeftigen, welke door de openbare weldadigheid onderhouden worden, te verminderen, door hen, zoo veel mogelijk, in de gelegenheid te stellen, om in hunne eigene behoefte zelve te kunnen en te moeten voorzien;

---

(1) De armen worden verdeeld in kerkelijke en algemeene armen. De eersten worden genaamd de zoodanigen, welke ledematen eener godsdienstige gezindheid zijn, en in wier behoeften door die gezindheden, waartoe zij behooren, en welke ieder afzonderlijke armenbesturen hebben, wordt voorzien; de anderen zijn de zoodanigen, welke tot geen kerkgenootschap behooren. Het onderhoud van beiden wordt gevonden uit de fondsen, welke bij dezelve aanwezig zijn, en uit collecten; de armen echter in aantal toenemende, de inkomsten verminderd zijnde, moest uit de plaatselijke kasfen in het te kort komende worden voorzien. Een groot gedeelte geniet den onderstand aan hunne huizen, eenige wekelijks, eenige maandelijks; hetzij alleen van brood, of ook wel in eenige ondersteuning in geld, brand, licht,

Overwegende, dat dit oogmerk niet kan worden bereikt, alvorens eene meer nauwkeurige kennis te hebben verkregen van den staat der armen, van hunne behoefte, van de oorzaken hunner armoede, en van de middelen van bestaan, die zij nog mogten bezitten, ten einde die kennis te doen dienen tot het nemen van zoodanige algemeene en bijzondere maatregelen, als meest geschikt zullen zijn, om spoedig de verbeteringen in te voeren, welke Ons ter harte gaan;

---

kleeding enz. Deze bedeeing is, voor zoo veel de kerkelijke armen betreft, veelal toevertrouwd aan diakenen van iedere gezindte; voor zoo verre de algemeene armen betreft, aan armmeesters, die door de plaatselijke regeringen worden aangesteld.

Behalve deze armen, welke slechts aan hunne woningen eenigen onderstand bekomen, is er nog een aanzienlijk aantal, hetwelk in godshuizen gehuisvest en aldaar van al het benoodigde van voedsel en kleeding voorzien wordt. Onderscheidene dergelijke gestichten worden er in de steden zoowel als ten platten lande gevonden, waarin zoowel bejaarden als weezen worden opgenomen. Zoo treft men in de groote steden veelal wees- en armenhuizen aan, welke tot onderscheidene godsdienstige gezindheden behooren, als ook godshuizen, waarin armen, zonder onderscheid van godsdienst, worden opgenomen; insgelijks vele gasthuizen tot verpleging van zieken. Behalve deze vindt men ook nog vele particuliere gestichten, veelal onder den naam van *hospjes* bekend, en dienende tot huisvesting en verder gerief van bejaarde lieden van eenen meer deftigen burgerstand. De godshuizen, zoo genoemd, bestaan insgelijks uit hunne eigene fondsen of vrijwillige liefdegaven van meer goeude menschenvrienden; voor zoo verre de bestuurders van dezelve, gedrongen door de omstandigheden der tijden, zich niet verplicht hebben gevonden, aanvraag te doen tot het genieten van meerdere of mindere subsidien. In de Noordelijke provincien bestonden eigenlijk gezegde vondelingshuizen nergens, dan een te Amsterdam, het zoodaanaamde *aalmoezeniers weeshuis*, hetgeen daartoe mede was ingerigt. Dit gesticht evenwel, ter vervanging van vroegere inrigtingen volbouwd in het jaar 1665, bestaat thans niet meer; in het jaar 1825 zijn de daar zich nog in bevindende kinderen verplaatst, wier getal, zoo in het huis, als buiten hetzelfde besteed wordende, in dat jaar bedroeg 1997; het huis zelf is verbouwd tot een paleis, ten dienste van het justitiewezen; geruimen tijd evenwel heeft het gediend grootendeels ter verpleging van zieke krijgslieden, terwijl in een belendend huis nog gelegenheid bleef, om vondelingen aan de algemeene zorg over te geven. De redenen, welke tot deze verplaatsing bewogen, en eenige meerdere bijzonderheden van dat huis vindt men door den Heer LASTDRAGER in zijne *Proeve der Geschiedenis van het Koninkrijk der Nederlanden*, 3de Aflev., bl. 306, in eene noot opgegeven.

In het binnengasthuis te Amsterdam vindt men ook eene inrigting tot inneming van behoeftige zwangere vrouwen, welke aldaar, gedurende eenigen tijd na hare bevalling, verpleegd worden; in andere steden, schoon geene afzonderlijke inrigting hebbende, frekt het tot eer der menschheid, dat

Op het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken ;

Den Raad van State gehoord ;

Hebben besloten en besluiten ;

Art. 1. Eene commissie, bestaande uit Onzen Minister van binnenlandsche zaken en zes andere leden, gekozen uit de Staten-Generaal en uit Onzen Raad van State, zal belast zijn met het onderzoek en de voordragt der algemeene maatregelen en van de wijze van uitvoering derzelve, welke dienstig zullen worden geoordeeld, om den staat der behoeftigen te verbeteren, en met het inwinnen der inlichtingen, waardoor aan die maatregelen al den zamenhang en eenheid kan worden gegeven, waarvoor dezelve vatbaar zijn.

Art. 2. De collegien der Gedeputeerde Staten, in iedere Provincie, zullen verplicht zijn de opgaven te verzamelen, welke den staat der armen, in de verschillende gedeelten hunner Provincie, naauwkeurig kunnen doen kennen, en de uitkomst gade slaan der maatregelen, welke genomen zijn, om den toestand der behoeftigen te verbeteren en hun getal te verminderen.

Art. 3. Zij zullen, te dien einde, middellijk of onmiddellijk corresponderen met de plaatselijke autoriteiten, commissien van weldadigheid, diakonien en alle andere inrigtingen, welke met het beheer der armengoederen en de uitdeeling van den onderstand belast zijn.

---

ook dan, wanneer zij vreemdelingen of omzwervende mogten zijn, overal hulp en bijstand genieten, hetzij in gasthuizen, hetzij door armenbesturen, of ook door vrijwillige verbindtenis van bijzondere personen, gelijk te Rotterdam.

Eindelijk vindt men nog, ter voorkoming van armoede, in zeer vele gemeenten een aanzienlijk aantal busfen, zijnde bijzondere vrijwillige socieiteiten, aan geen ander toezigt onderworpen, dan aan het bus-bestuur, bij de leden gekozen, waarin werk- en ambachtslieden en ieder, welke zulks verlangt, voor eene geringe wekelijksche of 's maandelijksche bijdrage, deel kunnen nemen, en daarvoor bij ziekte, zoo voor zich zelven, als hunne huisgezinnen, den noodigen onderstand, van doctor, chirurgijn, apotheker enz. *gratis* ontvangen, alsmede eenige gelden, ter goedmaking van begravenis-kosten als anderzins.

Art. 4. Aan de commissien van weldadigheid, diakonien en andere foortgelijke inrigtingen wordt opgedragen, er zich bijzonder op toe te leggen, om den toestand der behoeftige huisgezinnen en personen wel te leeren kennen, de oorzaak hunner armoede te onderzoeken, en de middelen na te gaan, waardoor dezelve zouden kunnen worden verminderd.

Ten einde dit oogmerk des te beter te bereiken, zullen zij daarin door sub-commissien kunnen worden bijgestaan, welke, op hun verzoek, door het plaatselijk bestuur zullen benoemd worden.

Art. 5. De sub-commissien zullen, in dat geval, uit twee of drie leden bestaan, welke zich, met de toestemming der plaatselijke autoriteit, door een ander werkzaam en liefdadig persoon, zonder onderscheid van sekse, zullen kunnen doen vervangen.

Art. 6. Aan hare zorg wordt mede speciaal aanbevolen het toezigt, dat de kinderen der behoeftigen vlijtig de scholen bezoeken, welke voor dezelve zijn of zullen worden opgericht.

Art. 7. In het jaarlijksch verslag, hetwelk, overeenkomstig art. 228 der grondwet, nopens het armenbestuur en de opvoeding der armenkinderen, aan de Staten-Generaal gegeven wordt, zal de mededeeling geschieden van den uitslag van het onderzoek, bij het tegenwoordig besluit voorgeschreven, en van de maatregelen, welke dien ten gevolge zullen zijn of worden vastgesteld.

Onze Minister van binnenlandsche zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (1).

Gegeven enz.

---

(1) De Fransche wetten op het stuk der alimentatie van behoeftigen, waren, bij de inlijving der toenmalige departementen van Holland, ook aldaar wel executoir verklaard, doch zijn, voor zoo verre de inrigtingen betreft, die tot het onderhouden van behoeftigen bestaan, in die departementen, met uitzondering van *Zeeland* en *Brabant*, nimmer in werking gekomen, en de administratie der armenkasfen bleef op den ouden voet. In *Zeeland* en *Brabant* bragt men in het jaar 1814 nagenoeg ook alles weder op den vorigen voet.

*EXTRACT-BESLUIT van den 3den
Januarij 1822, houdende benoeming
eener bijzondere commissie, belast
met het onderzoek naar den waren
staat der armen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende de wenschelijkheid, om met den waren staat der armen en behoeftigen in Ons Rijk bekend te worden, ten einde Wij, in het belang derzelven, zoodanige bijzondere en algemeene maatregelen zouden kunnen nemen, als Wij geschikt zullen oordeelen, om hunnen toestand te verbeteren;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat;

Gelet op de confideratien van Onzen beminden Zoon, Prins FREDERIK *der Nederlanden*,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene speciale commissie, bestaande uit een' president en elf leden, zal belast zijn met het onderzoek naar den waren staat der armen, in de onderscheidene gedeelten van Ons Rijk; en zal Ons, naar gelang van hare vorderingen met dat onderzoek, voordragen zoowel de plaatselijke, als de algemeene

---

Het Gouvernement wilde die inrigtingen, in onze Noordelijke provincien bestaan gebleven of hersteld, niet opheffen, maar oordeelde, dat allen van de wet eene nieuwe kracht moesten ontvangen; en geloofde, dat de ruime onderstand, welken het medelijdende gevoel der inwoners van dit Rijk te allen tijde aan de armen geschonken heeft, eene meer algemeene en eene meer nuttige strekking konde verkrijgen. Het bemerkte spoedig, dat men boven alles den waren staat der behoeftigen beter moest kennen, dan men deed, in elke gemeente en in elke godsdienstige gezindheid, ten einde aan den onderstand, welke hun verleend werd, die rigting te geven, dat dezelve krachtdadig kon medewerken, niet alleen om de armoede te hulp te komen, maar ook om het getal der armen te verminderen. De klasse der behoeftigen schein tot de bevolking te staan, gelijk 1 tot 9; die proportie te veranderen, het getal der behoeftigen te verminderen, was de wensch en het doel van Z. M. den Koning, hetgeen Hoogstdezelve, met medewerking der Staten-Generaal, hoopte te bereiken. Tot dit oogmerk werden er bij dit besluit eenige voorbereidende maatregelen genomen.

maatregelen, door welke de toestand derzelve armen zoude kunnen worden verbeterd.

Art. 2. Door Onzen Minister van binnenlandfche zaken en waterftaat zullen aan voormelde commissie worden medegeedeeld, al de inlichtingen, bij zijn departement voorhanden, omtrent het getal der behoefstigen en de omftandigheden, die hen mogten beletten, om in hunne noodwendigheden te voorzien, alsmede ten opzigte van den onderftand, welken zij erlangen, en van de inkomsten, daarvoor verbonden, of die voegzaam daarvoor zouden te verbinden zijn.

Art. 3. De gemelde commissie zal, naar aanleiding van art. 2, in briefwifeling treden met Onzen voornoemden Minister, en voorts, ter bereiking van het doel harer instelling, van de onderscheidene Gedeputeerde Staten en andere administrative autoriteiten, zoodanige informatien omtrent het armenwezen kunnen verlangen, als zij noodzakelijk zal oordeelen.

Art. 4. Een der eerste onderwerpen van de bemoeijenissen der commissie zal zijn, de aan Ons te doene voorstellen ter invoering van zoodanige verbeteringen, welke, zonder in de bestaande wetgeving eenige verandering noodig te maken, al dadelijk omtrent het armenwezen zouden kunnen worden daargesteld; zullende zij, daartoe termen vindende, bij deze voorstellen acht slaan op die door de permanente commissie der Maatschappij van Weldadigheid gedaan, en waarvan de vereischte mededeeling aan haar, door Onzen Minister van binnenlandfche zaken en waterftaat, zal plaats hebben.

Art. 5. Onze beminde Zoon, Prins *FREDERIK der Nederlanden*, zal de voormelde commissie prefideren.

Art. 6. Tot leden der commissie worden benoemd, enz.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 17den Augustus 1814, betrekkelijk den door de plaatselijke- of armenbesturen te verleenen onderstand aan behoeftigen.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende de hooge noodzakelijkheid, om, hangende Onze deliberatien, en in afwachting der definitive bepalingen, welke, omtrent de verpligting tot het onderhoud der armen, en op het stuk der zoogenaamde akten van indemniteit, zullen noodig zijn, provifioneel te zorgen, dat de behoeftigen niet de slagtoffers van verschillende denkbeelden, te dien opzigte, worden kunnen;

Op de voordragt van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken;

Hebben goedgevonden te bepalen, zoo als Wij bepalen bij deze: dat, provifioneel, ieder plaatselijk- of armenbestuur der gemeente, alwaar zich een behoeftige, die aanspraak op ondersteuning maken kan, zal bevinden, zonder over de *al* of *niet* verpligting in eenig onderzoek te mogen treden, veelmin op dien grond de ondersteuning te weigeren of te vertragen, gehouden zal zijn, dadelijk in de behoeften van den zoodanigen te voorzien, naar gelang van den staat hunner fondsen, en van de bedeeling aan andere behoeftigen in hunne gemeente te beurt vallende; voor zoo verre evenwel zoodanig behoeftige minder dan één jaar zich in die gemeente mogt hebben onthouden, wordt aan de gezegde besturen de bevoegdheid toegekend, om de gemaakte onkosten van ondersteuning van die gemeente terug te vorderen, welke tot het onderhoud van denzelfden behoeftigen meest verpligt moet worden geacht, waaromtrent, in geval van verschil, door de Provinciale autoriteit, indien het gemeenten van dezelfde provincie of landschap betreft, en anders door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, zal worden uitpraak gedaan.

En zal een afschrift dezes worden gezonden aan Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, die met de

executie wordt belast, en den inhoud, door middel der Staatscourant, zal bekend maken.

Gegeven enz.

---

*WET van den 28sten November 1818,
houdende bepalingen tot aanwijzing
der plaats, waar de behoeftigen in
den algemeenen onderstand deelen kun-
nen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat het noodzakelijk is, om, door vaste en algemeene bepalingen, de plaats aan te wijzen, waar de behoeftigen in den algemeenen onderstand deelen kunnen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. De gemeente, in welke een behoeftige in den algemeenen onderstand deelen kan, is die zijner geboorte.

Art. 2. De gemeente, waarin een kind toevallig geboren is, wordt daarom niet de plaats, waarin hetzelfde in den algemeenen onderstand deelen kan. Deze blijft in de gemeente, waarin zijn vader woonde (1), toen hetzelfde geboren werd, en in

---

(1) Art. 2. *Woonde*. Men heeft het woord *wettig domicilie* opzettelijk niet gebruikt, omdat het bewijzen van dit domicilie geheel afhangt van de plaatselijke regering, die er belang bij heeft, om dit bewijs bezwaarlijk te maken. Wij hebben deze en de volgende inlichtende aanmerkingen getrokken uit het Algem. Verslag der Centrale Afd. van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, wegens het ontwerp dezer wet. Zie hetzelfde in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, V. D. II. St., bl. 1013.

die, welke zijne moeder bewoonde, indien zij weduwe of het kind onecht is.

Art. 3. Indien iemand gedurende vier achtereenvolgende jaren in eene gemeente gewoond heeft, waarin hij niet is geboren, en aldaar gedurende denzelfden tijd al de hem opgelegde belastingen voldaan heeft, zal deze gemeente, wat den onderstand betreft, zijne geboorteplaats vervangen (1).

Art. 4. Dit nieuwe domicilie van onderstand wordt even zoo door elke andere gemeente vervangen, waarin dezelfde perfoon naderhand, gedurende den tijd en op de wijze, bij het voorgaande artikel bepaald, gewoond mogt hebben.

Art. 5. De behoeftigen, welke, op het uitvaardigen dezer wet, in eene gemeente uit *den algemeenen onderstand* bedeed worden, zullen gerekend worden tot die gemeente te behooren, voor zoo ver dien onderstand betreft (2).

Art. 6. De vreemdelingen, welke mogten toegelaten (3) zijn, om in het Koninkrijk hun verblijf te vestigen, en het-

(1) Art. 3. Om door vierjarige inwoning in eene gemeente, waarin men niet is geboren, domicilie van onderstand te verkrijgen, moet men aldaar, gedurende dien tijd, de opgelegde belastingen hebben voldaan: gevolgelijk, wanneer iemand in omstandigheden verkeert, dat hij deze niet kan voldoen, kan hij aldaar geen domicilie van onderstand bekomen; zoodat, wanneer hij van den beginne af aan, dat hij zich in eene gemeente vestigt, onderstand noodig heeft, denzelfden op zijne geboorteplaats, of daar, waar hij volgens deze wet gerechtigd mogt zijn, in den algemeenen onderstand te deelen, kan worden verhaald. Zie *Besluit van Gedep. Staten van de Provincie Noordbrabant, van den 1sten Mei 1827, Bijvoegsel tot het Staatsblad, XIV. D. III. St., bl. 608.*

(2) Art. 5. Ten aanzien van de fondsen van algemeenen onderstand, is door Z. M. den Koning, bij besluit van den 17den Januarij 1822, n°. 101, bepaald: „dat onder den, bij de wet van „den 28sten November 1818, bedoelden *algemeenen onderstand* verstaan moet worden, niet alleen de fondsen, welke „voor de algemeene armen bestaan, maar ook die, welke „voor de armen van de verschillende godsdienstige gemeen- „ten zijn daargesteld, en door bijzondere armbezorgers „bestuurd worden.”

(3) Art. 6. *Toegelaten zijn.* Door het woord *toegelaten* wordt verstaan, de *toelating*, van welke in het Burgerlijk wetboek wordt melding gemaakt.

zelve, volgens de wijze, bij art. 3 bepaald, in eene gemeente, gedurende zes jaren, behouden hebben, kunnen in die gemeente in den algemeenen onderstand deelen.

Art. 7. Het domicilie van onderstand voor getrouwde vrouwen (1) en weduwen is dat harer mannen, voor minderjarigen dat van hunnen vader, voor onechte minderjarigen dat hunner moeder.

Eene weduwe kan, zoo voor zich zelve als voor hare minderjarige kinderen, een nieuw domicilie van onderstand, volgens de termen van art. 3, verkrijgen.

Art. 8. Het is aan administrateurs *van den algemeenen onderstand* veroorloofd, daaruit degenen te bedeele, aan wie zij die bedeeleing anderzins, volgens de tegenwoordige wet, zouden kunnen weigeren, wanneer deze uitzondering door regtvaardigheid en menschelijkheid wordt gewettigd (2).

(1) Art. 7. Hoezeer er twijfel schijnt geweest te zijn, wegens het geval, waarin aan eene vrouw akte van indempiteit of ontlastbrief was afgegeven, vóór de uitvaardiging dezer wet, of zoodanige akte of ontlastbrief van waarde konde zijn, nadat ze in huwelijk was getreden, en die, tijdens het leven van haren man, verleend was? Zie *Disp. van Ged. Staten der prov. Noordbrabant, van den 25sten Januarij 1828. Bijv. tot het Staatsblad, XV. D. II. St., bl. 537*, komt het ons mede voor, dat door het bepaalde bij dit artikel deswege geen twijfel kan overblijven, en alzoo aan zoodanige akten geene waarde kan worden gehecht, omdat de vrouw dan een ander onderstands-domicilie zou kunnen hebben dan de man.

Wanneer iemand, vóór het emaneren dezer wet, was voorzien geweest van een' ontlastbrief, behieldt hij ter plaatse, welke dezelve aan hem had afgegeven, zijn domicilie van onderstand, en na zijn overlijden deszelfs weduwe; de weduwe stervende, zonder als zoodanig haar onderstands-domicilie op eene andere gemeente te hebben overgebracht door vierjarige inwoning, moeten de kinderen verpleegd worden ter plaatse, waar de langstlevende der ouders onderstands-domicilie had.

(2) Art. 8. Aangemerkt zijnde, alsof dit artikel zou strekken om de wet te ontzenuwen, is geantwoord: dat het niemand, hoe genaamd, enig regt geeft, doch slechts het bestuur onaan sprakelijk stelt, hetwelk, in een bijzonder voorkomend geval, zoude gehandeld hebben overeenkomstig de voorschriften der menschelijkheid.

Art. 9. Door de bepalingen van deze wet wordt geenszins gederogerd aan de bestaande wetten en verordeningen op het stuk van onderhoud, alimentatie en onderstand, door de diakonien en alle andere administraties van godsdienstige gemeenten aan derzelve behoeftige ledematen te verleenen (1).

Art. 10. Evenmin wordt door dezelve gederogerd aan plaatselijke statuten, welke daarmede niet strijdig zijn, noch aan de reglementen op het onderhoud der weduwen en kinderen van militairen (2).

Art. 11. De verschillen over het onderstands-domicilie van eenen behoeftigen tusschen twee gemeenten, zullen *de plano* door het collegie van Gedeputeerde Staten worden beflist, indien de gemeenten tot dezelfde provincie behooren, en door Ons, indien dezelve in meer dan ééne provincie gelegen zijn (3).

Art. 12. Op dezelfde wijze zullen de verschillen van denzelfden aard worden afgedaan, welke tusschen onderscheidene diakonien of andere foortgelijke instellingen mogten ontstaan, gelijk mede die verschillen, welke tusschen die instellingen en de gemeentebesturen mogten rijzen.

Doch de geschillen tusschen onderscheidene diakonien of andere foortgelijke instellingen, ontstaan in eene en dezelfde ge-

(1) Art. 9. Evenmin wordt door dit artikel gederogerd het beginsel van het Staatsburgerlijk regt, dat ieder vrijheid heeft, om van woonplaats te veranderen; onnoodig was het, van dit beginsel, hetwelk niet betwist werd, uitdrukkelijk gewag te maken, en door de wet te bekrachtigen, naardien het zelfs het beginsel der wet is.

(2) Art. 10. *Militairen.* Zie het militair reglement van den 22sten Februarij 1814, hetgeen het eenige reglement is, dat kan geacht worden te bestaan, en mitsdien ingeroepen worden in gevolge dit artikel. Zie *Besluit van Gedep. Staten der Provincie Noordbrabant, van den 23den Junij 1828. Bijv. tot het Staatsblad, XV. D. II. St., bl. 569.*

(3) Art. 11. *De verschillen.* Men heeft gemeend, dat de kennismeming der in dit en het volgende artikel bedoelde geschillen niet behoorde gebragt te worden aan de regtbanken, maar, om het belang der armen, en naar den aard der zaak, beflist (*dé idé*) moesten worden door het bestuur; dat deze bepaling geenszins tegen de grondwet streed, maar geheel in derzelve geest was.

meente, welke bevolking vijfduizend zielen overtreft, zullen door het plaatselijk bestuur worden beflist (1).

Art. 13. Indien de billijkheid schijnt te vorderen, dat men in eene gemeente eenen behoeftigen uit den *algemeenen onderstand* te hulp kome, zonder dat men het eens zij, aan welke gemeente of aan welke instelling die behoeftige zich kan aanmelden, zal, in geval van noodzakelijkheid, de gemeente, waar hij zich bevindt, billijke hulp verleenen, behoudens haar regt van verhaal tot restitutie op dengenen, op wien zulks haar toekomt (2).

Art. 14. De akten van indemniteit, borgtogt, ontslag, readmissie en dergelijke, na de uitvaardiging dezer wet verleend, worden van onwaarde gehouden.

De zwaarigheden, welke uit de bestaande akten van indemniteit, enz., mogten ontstaan, zullen afgedaan worden in maniere, als bepaald is bij art. 11.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven enz.

---

(1) Art. 12. *Beslist*. De reden van onderscheid, dat de geschillen tusschen diakonien of andere voortgelijke instellingen, ontstaan, in eene en dezelfde gemeente, welke bevolking 5000 zielen overtreft, door het plaatselijk bestuur zullen worden beflist, en niet, als de bevolking beneden de 5000 zielen is, ligt daarin, dat de leden van het bestuur, in kleinere gemeenten, dikwijls eenige overhelling tot de belangen van de eene of andere van voortgelijke instellingen zouden kunnen hebben.

(2) Art. 13. Bij besluit van den 2den Julij 1826, hetgeen wij op deze wet laten volgen, is eenige voorziening in de toepassing van dit artikel gemaakt.

*BESLUIT van den 2den Julij 1826,
houdende voorziening in de bezwa-
ren, die de toepassing van art. 13
der wet van den 28sten November
1818 te weeg brengt.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Gezien de rapporten van de Staats-commissie, belast met het onderzoek naar den waren staat der armen;

Gezien de nadere rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Gezien art. 13 der wet van den 28sten November 1818;

Willende voorzien in de bezwaren, die de toepassing van dat artikel te wege brengt;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Wanneer een behoeftige onderhouden of verpleegd zal worden, in eene gemeente, alwaar hij, volgens de wet van den 28sten November 1818, niet gerechtigd is in den algemeenen onderstand te deelen, zal het gemeentebestuur daarvan binnen de veertien dagen, na de opneming van den behoeftigen, kennis geven aan het bestuur van de gemeente, waar deze zijn domicilie van onderstand heeft of wordt gehouden te hebben.

Art. 2. Voor zoo verre, op eene voldoende wijze, mogt blijken, dat het, niettegenstaande alle mogelijke nasporingen, niet doenlijk is geweest, om het domicilie van onderstand dadelijk uit te vinden, zal de voorschreven termijn van kennisgeving niet beginnen te loopen, dan van het oogenblik, dat het domicilie van onderstand van den behoeftigen aan het eerstgemelde bestuur bekend zal zijn geworden, of door hetzelfde met eenen zekeren graad van waarschijnlijkheid zal kunnen worden vermoed.

Art. 3. Ingeval er gegronde redenen van twijfel mogten be-

ftaan, welke, van twee of meer gemeenten, voor het domicilie van onderftand moet worden gehouden, zal de kennisgeving, met opgave dier redenen, aan al de daarbij betrokkene gemeenten moeten gefchieden.

Art. 4. Voor zoo verre de kennisgeving na den afloop van den bepaalden termijn gefchiedt, zal de gemeente, welke hulp verftrekt, aangemerkt worden als zulks tot aan den dag, waarop de kennisgeving zal zijn afgezonden, voor eigene rekening te hebben gedaan, en zal dezelve alzo voor de verplegingskosten, vroeger dan dien dag gemaakt, geen verhaal behouden.

Onze Minister van binnenlandfche zaken is belast met de uitvoering dezes.

Gegeven enz.

---

*BESLUIT van den 4den November
1830, betrekkelijk de onderfteu-
ning van behoeftigen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Staatsraad, *ad interim*, belast met de directie van het departement van binnenlandfche zaken;

Den Raad van State gehoord;

Gezien Ons besluit van den 2den Julij 1826, n°. 132;

Hebben goedgevonden en verftaan, te bepalen: dat het beftuur der gemeente, aan hetwelk, krachtens Ons zoo even gemeld besluit, eene kennisgeving zal zijn gedaan, dat elders een behoeftige voor rekening van zoodanig beftuur wordt onderfteund, indien hij aldaar geen onderftands-domicilie heeft, verpligt is, om, binnen *veertien* dagen, die kennisgeving te beantwoorden, door de mededeeling der gronden, op welke dat beftuur vermeent, *niet* tot de onderfteuning van den behoeftigen verpligt te zijn, en dat, bij gebreke van zoodanig antwoord, de gemeente, aan welke de kennisgeving gerigt zal zijn, befchouwd zal worden, ten aanzien dergene, door welke de kennisgeving is gedaan, hare verpligting tot onderfteuning van den behoeftigen erkend te hebben, en dus verpligt te zijn tot de

teruggave van de, te zijnen behoefte, ter plaatse van zijn verblijf aangewende kosten van bedeeeling of verpleging; behoudens echter haar verhaal op de gemeente, welke, naderhand, mogt blijken werkelijk het onderstands-domicilie van den behoeftigen te zijn.

Affchriften enz.

*EXTRACT-BESLUIT van den 1sten
Junij 1820, houdende maatregelen
ter opbeuring der inlandfche
fabrieken van lakens, en andere
wollen manufacturen (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende enz.;

Hebben besloten en befluiten:

Art. 1. Geene lakens enz.

Art. 2. Bij den invoer op Java enz.

Art. 3. Alle bestuurders of opzigtgebbenden over wees- en armenhuizen, mitfgaders liefdadige gefichten, die van 's Rijkswege eenigen vrijdom of onderftand genieten; alle bestuurderen en opzigtgebbenden over gevangeniften, werkhuizen en foortgelijke tot dwang-arbeid verpligtende, mogen tot kleeding en behoefte van alle perfonen, aan hunne zorgen toevertrouwd, almede geene andere lakens, karfaaijen, faaijen, duffels, dekens, en welke andere foort van manufacturen het zijn moge, tot welker zamenftelling wolle wordt gebezigd, aankopen, dan die het voorfchreven getuigfchrift van inlandfche fabriekaadje bekomen hebben.

Art. 4. Ten einde al verder enz.

Art. 33. Op hen, die enz.

En is Onze Minister voor het publiek onderwijs, de nationale nijverheid en de kolonien belast met de executie enz.

---

(1) Men vindt het befluit, waaruit wij slechts het te dezen betrekkelijk zijnde artikel overnemen, in het Staatsblad 1820, n°. 14.

BESLUIT van den 27sten October 1825, betreffende de giften en legaten aan kerk- en armengestichten vermaakt; alsmede omtrent de deswege verschuldigde regten.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Administrateur der registratie en loterijen;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, gezamenlijk met Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, en van den Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst;

Gezien het nader rapport van Onzen Staatsraad, Administrateur voornoemd;

Herzien Onze besluiten van den 30sten Maart 1820, n°. 89, en 12den Januarij 1824, n°. 38;

Houdende bepaling, dat aan de door Ons verleende autorisaties (1) tot aanvaarding van donatien, ten behoeve van kerk-

---

(1) *Autorisaties.* Reeds in het jaar 1814 had de Commissaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken eene kennisgeving gedaan, dat Z. K. H. de Souvereine Vorst der Nederlanden begrepen had, dat er geene termen waren, om voor een' korten tijd in de bestaande wetgeving (*art. 910 van het vigerend Wetboek*) eenige verandering te maken, en dat dus, totdat die wetgeving door eene nieuwe zoude zijn vervangen, de autorisaties tot het aanvaarden van eenige erfmakingen, legaten enz., ten behoeve van armen-inrigtingen, of andere gestichten, voortdurend, al ware het dan ook alleen als een punt van orde, aan Hoogstdenzelven moesten worden verzocht. Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, I. D. II. St., bl. 778. Zoo is vervolgens, in het jaar 1817, ter kennis gebracht, dat alle verzoeken om dusdanige autorisaties, voortaan behoorden te worden ingediend aan de Gedeputeerde Staten der provincie, welke dezelve met hunne consideratien en advies moeten inzenden aan het Departement van binnenlandsche zaken, ten einde aldaar het onderwerp van een algemeen en maandelijksch rapport aan Z. M. den Koning te kunnen uitmaken. Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, IV. D. II. St., bl. 606.

of armgestichten zal worden verbonden de voorwaarde, dat aan 's Rijks schatkist worde betaald eene som, gelijkstaande met het regt van successie over de koopwaarde of het zuiver overschot der verkregene goederen ;

In aanmerking nemende, dat het noodzakelijk is, maatregelen daar te stellen, ter verzekering van de nakoming der bestaande verordeningen, nopens het vragen van autorisatie tot aanvaarding van donaties, of tot het verkrijgen van goederen, onder welken titel ook, ten behoeve van publieke gestichten, alsmede van de rigtige opbrengst der als voren bepaalde uitkeeringen ;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. Geene autorisatie tot het aanvaarden van schenkingen onder de levenden, of bij testament, ten behoeve der kerk- en armgestichten of andere inrigtingen van de zoogenaamde doode hand, zullen voortaan verleend worden, zoo de aanvragen, tot bekoming dier autorisaties, niet zijn ingediend binnen één jaar, na de dagteekening der akte van donatie, voor zoo veel de schenkingen onder de levenden betreft, en van één jaar, na de inlevering der memorie van aangifte voor het regt van successie, voor zoo veel de legaten of erfmakingen aangaat.

Art. 2. De Gedeputeerde Staten der provincien zullen aan het verleenen van autorisatie op de besturen der publieke gestichten, tot aanvaarding van schenkingen of legaten in geld of mobiliare goederen, welker waarde de som van *honderd een en veertig gulden en vijftig centen* (f. 141.50) niet te boven gaat, steeds de voorwaarde hechten van de betaling aan 's Rijks schatkist, eene som, gelijkstaande aan het regt van successie, op den voet Onze besluiten van den 31sten Maart 1820, n°. 89, en 12den Januarij 1824, n°. 38.

Art. 3. Wanneer door besturen van publieke gestichten of inrigtingen eenige daad van eigendom wordt gepleegd, op goederen van welken aard ook, ten aanzien van welken aanvaarding eene autorisatie benoodigd was, zonder dat zij die autorisatie hebben bekomen, of wanneer derzelve in bezittreding zonder dusdanige autorisatie wordt bewezen, zal het bestuur der registratie bevoegd zijn, de regten, bij art. 1 vermeld, te

vorderen, zonder dat gemelde gestichten, door de betaling dier regten, eenigzins zullen kunnen beschouwd worden, den eigendom der goederen te hebben verkregen, of eenige aanspraak op teruggave der regten zullen bekomen, ingeval de autorisatie tot de aanvaarding later mogt worden geweigerd.

Art. 4. De hiervoren staande bepalingen zijn mede van toepassing op alle vroegere donaties, erfenissen of verkrijgingen, tot welker aanvaarding nog geene autorisatie mogt zijn gevraagd, tenzij die aanvraag alsnog binnen één jaar, na de dagteekening van Ons tegenwoordig besluit, plaats hebbe.

Onze Minister van binnenlandsche zaken, Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk en de Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsche-Katholieke eeredienst, gelijk mede Onze Staatsraad, Administrateur der registratie en loterijen, zijn, ieder voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering dezes, waarvan Onzen Minister van justitie zal worden kennis gegeven.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 24sten Augustus 1821, houdende afschaffing der inning van het armengeld, bij tooneelvertooningen en andere vermakelijkheden.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat;

Gezien de wetten van 7 Frimaire en 3 Floreal, 5de jaar, en van 8 Thermidor, 6de jaar, alsmede de decreten van den 9den December 1809 en 13den Februarij 1811;

Gelet op de artikelen 157 en 158 der grondwet;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

1°. Dat het thans bij alle tooneelvertooningen en andere ver-

makelijkheden geheven wordende armengeld, voor afschaffing zal moeten worden gehouden, zoodra hetzelfde zal zijn vervangen door de na te meldene plaatselijke belastingen en in allen gevalle uiterlijk met den 1sten April 1822.

2°. Dat, ter voorziening in het te kort, hetwelk uit gezegde afschaffing voor de armen - inrigtingen zoude spruiten, plaatselijke belastingen van gelijken aard, en tot dezelfde einden bestemd als het bedoelde armengeld, doch naar de plaatselijke gelegenheden gewijzigd, zullen kunnen worden ingevoerd, met inachtneming van art. 157 en 158 der grondwet.

3°. Onzen voornoemden Minister te magtigen, om aan Gedeputeerde Staten der onderscheidene provincien, omtrent de inrigting der ontwerpen van gezegde belastingen, in den geest van deszelfs hiervoren aangehaald rapport, de noodige instructien te geven.

En is Onze Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat belast met de directie dezes, waarvan den Raad van State zal worden kennis gegeven.

—————

*BESLUIT van den 2den Februarij
1822, wegens het onderhoud der
behoefstige kinderen van gedet-
neerde personen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de adresfen van Gedeputeerde Staten der provincie Drenthe enz. ;

Hebben goedgevonden en verstaan,

1°. Te bepalen :

a. Dat behoefstige kinderen van gedetneerde personen, ingezetenen van dit Rijk zijnde, zullen moeten komen ten laste der plaats, die het domicilie van onderstand hunner ouders zoude zijn, en dat het provisioneel onderhoud

dier kinderen, van het oogenblik, dat de ouders gearresteerd zijn, tot aan hunne veroordeeling, of wel na die veroordeeling, gedurende het onderzoek naar het wettig domicilie van onderstand dier kinderen, zal worden gevonden uit de gelden, voor de kosten der justitie bestemd; zullende, in dit laatste geval, zulks worden aangemerkt als een voorfchot, dat door de gemeente of het armbestuur, aan welke de onderstand bewezen zal worden te incumberen, zal moeten worden terug gegeven.

- b. Dat, ten aanzien van behoeftige kinderen, wier aan dit Rijk geheel vreemde ouders in de gevangenisfen, uit hoofde van het plegen van eenige misdaad, geplaatst zijn, er onderzoek zal moeten worden gedaan naar het domicilie dier ouders, en alle mogelijke moeite aangewend, om de verzorging dier kinderen in dat domicilie te verzekeren; zullende intusfchen hunne verzorging, voor zoo verre dezelve buiten 's lands geene plaats kan hebben, geschieden ten koste van het Rijk, door de zorg van de permanente commissie der Maatschappij van weldadigheid, met welke Onze Minister van justitie gemagtigd wordt, te dien einde, al de vereischte schikkingen te treffen, en zulks, totdat zij zelven of hunne ouders voor hun onderhoud kunnen zorgen.

En zijn enz.

---

*BESLUIT van den 8sten Junij 1823,
met betrekking tot het maken van
schikkingen, omtrent het aannemen
in militaire dienst van jongelingen
uit de godshuizen, welke daartoe de
geschikt- en genegenheid bezitten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal van oorlog;

Gezien het rapport van Onzen Minister van binnenlandfche zaken en waterftaat;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Onzen Commisfaris - Generaal voornoemd te magtigen, om, door de tusschenkomst der stedelijke regeringen en met gemeen overleg van het Departement van binnenlandsche zaken en waterstaat, de armbestuurders en regenten der godshuizen uit te noodigen, tot, of wel met deze schikkingen te maken, omtrent het aannemen in de militaire dienst van zoodanig aantal jongelingen van veertien tot zestien jaren, als geschikt en genegen bevonden zullen worden, om in voornoemde dienst te worden opgenomen.

En zijn Onze Commisfaris - Generaal van oorlog en Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat belast met de uitvoering dezes.

---

*BESLUIT van den 18den April 1818,
houdende bepalingen ter bevordering
van het meer algemeen gebruik der
koepok-inënting (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende, dat, bij de erkende nuttigheid der koepok-inënting, het belang onzer onderdanen vordert, dat alle zoodanige maatregelen worden daargesteld, als welke de ondervinding geleerd heeft nuttig en noodzakelijk te wezen, om de aanwending derzelve te bevorderen, en dat, te dien einde, algemeene bepalingen en verordeningen voor het geheele Rijk worden gemaakt en vastgesteld;

---

(1) Bij het reglement ter bevordering der koepok-inënting in de provincie Vriesland, goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 27sten April 1831, waarvan wij in het IV. D., bl. 314, een Extract hebben gegeven, bevattende de verpligting van onderwijzers en onderwijzeressen dienaangaande, wordt ook bij art. 34 de onderscheidene armbesturen de verpligting opgelegd. om aan alle personen, behoorende tot het huisgezin, door hen, hetzij geheel. hetzij gedeeltelijk bedeed of onderhouden, welke geene kinderziekte gehad hebben, noch met de koepokstof ingeënt waren, en voor de vaccinatie geschikt, binnen zes maanden, na het nemen dier resolutie, de vaccinatie te doen appliceren, enz., en zoo de gealimenteerden zich daaraan niet wilden onderwerpen, hen allen onderstand te onthouden.

Herzien Ons besluit van den 7den September 1814;

Op de voordragt van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, gelijk Wij bepalen bij deze:

1°. Al degenen, welke uit de algemeene of plaatselijke kasfen gealimenteerd worden, of eenigen onderstand ontvangen, zullen verplicht zijn, hunne kinderen, voor zoo verre die nog geene kinderziekte gehad hebben, hetzij uit de natuur, hetzij door inënting, en aan welke de vaccinatie nog niet is geapliceerd, te doen vaccineren, *zoodra* de gezondheid en gesteldheid der kinderen die kunstbewerking zal toelaten.

De armenbesturen zullen voor de uitvoering dezer bepaling zorg dragen.

2°. Op gelijke wijze zullen de administrateurs van alle weldadige gestichten, hoe ook genaamd, binnen welke kinderen gealimenteerd worden, en welke gestichten onderhouden worden door, of onderstand genieten uit de publieke of plaatselijke kasfen, gehouden zijn, aan al die kinderen, welke nog geene kinderziekte gehad hebben, hetzij uit de natuur, hetzij door inënting, aan wie de vaccine nog niet is geapliceerd, en welke voor die kunstbewerking geschikt zijn, binnen den tijd van zes maanden, na het nemen van de tegenwoordige resolutie, de vaccine te doen appliceren; gelijk zulks mede zal plaats hebben, binnen den voorschreven tijd van zes maanden, aan al de kinderen, welke, in vervolg van tijd, in voornoemde gestichten zullen zijn of worden op- of aangenomen.

3°. De gemeentebesturen zullen de naar plaatselijke omstandigheden meest geschikte maatregelen nemen, ten einde zich te verzekeren van de rigtige uitvoering van het bepaalde bij de vorenstaande 1ste en 2de artikelen, en zorg dragen, dat daarvan naauwkeurige aantekeningen gehouden worden; welke de voornoemde armenbesturen en ad-

- ministrateurs van gestichten verplicht zullen zijn, te allen tijde, gereed te houden.
- 4°. De administrateurs van zoodanige weldadige gestichten, welke zich uit hunne eigene fondsen, of uit de kasfen van particulieren onderhouden, worden, ten einde het gezegende middel der vaccine meer en meer algemeen te maken, op het dringendst aangemaand, om ook in den hinnen, ter bereiking daarvan, met Ons mede werkzaam te zijn.
- 5°. Zoodra de kinderziekte zich in eenig huis openbaart, zullen geene kinderen, uit zoodanig huis, op eenig school, hoegenaamd, mogen worden gezonden of toegelaten, zoo lang die besmetting duurt. Alle ouders, voogden of andere opzigtgebbenden, alsmede de schoolhouders en schoolhouderessen zullen, ieder voor zoo veel hun aangaat, voor de stipte uitvoering dezer bepaling moeten zorg dragen.
- 6°. Onder scholen worden insgelijks verstaan, naai- en brei-winkels, speel- en kinderschooltjes; in één woord, alle zoodanige verzamelingen van kinderen, die de opvoeding of het onderwijs ten doel hebben.
- 7°. Al degenen, welke behoorlijk tot de uitoefening der genees- en heilkunde geadmitteerd zijn, zijn verplicht, van de door hen verrigte koepok-inënting, dadelijk na den geregelden afloop van dezelve, aan den belanghebbenden een getuigschrift af te geven, waarvan het formulier door den Minister van binnenlandsche zaken zal worden vastgesteld, en hetwelk *gratis* verkrijgbaar zal zijn.
- 8°. Ieder geneesheer of heelmester zal van al door hem gedane koepok-inëntingen registers moeten houden, waarvan het formulier door den Minister van binnenlandsche zaken zal worden vastgesteld. Deze registers zullen almede *gratis* verkrijgbaar zijn.
- 9°. Jaarlijks zullen in iedere provincie eenige gouden gedenkpenningen, ter waarde van *vijftig gulden*, worden uitgedeeld aan geneesheeren en heelmeesters, die zich door het doen van koepok-inëntingen, zonder daarvoor beloof-

ningen te hebben genooten, bijzonder verdienstelijk gemaakt hebben; echter alleen in geval, dat het getal dier *gratis* gedane inëntingen de honderd te boven gaan.

- 10°. De provinciale commissien van geneeskundig onderzoek en toezicht, welke in iedere provincie reeds zijn of zullen worden ingesteld, zullen van hen, die aanspraak maken op zoodanigen gedenkpenning, vorderen een uittreksel uit derzelver register, om daarmede te verifiëren het getal der *gratis* verrigte koepok-inëntingen, gecertificeerd door het hoofd van het gemeentebestuur der plaats; en voorts in aanmerking genomen hebbende de zorg, die is aangewend, om den goeden en alleen beveiligenden uitslag dier kunstbewerking te verzekeren, en om de mededeeling dier gedane observatien meer belangrijk te maken, eene gemotiveerde voordragt inzenden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken, wie der doctoren of heelmeesters, in het vorige artikel vermeld, den gedenkpenning meest verdiend hebben.
- 11°. De voornoemde provinciale geneeskundige commissien zullen zorgen moeten, altijd, voor zoo veel zulks doenlijk is, de stof der ware vaccine in voorraad te hebben, ten einde in staat te zijn, dezelve aan de doctoren of chirurgijns, welke zulks benoodigd mogten hebben, te kunnen uitdeelen.
- 12°. De voornoemde provinciale geneeskundige commissien zullen aan de Staten hunner provincie geschikte middelen voordragen, ten einde in zoodanige dorpen en gehuchten, welke, door derzelver afzonderlijke ligging, van dadelijken bijstand der doctoren of chirurgijns verwijderd zijn, aan de bewoners derzelven, zoowel diegenen, welke zulks voor hen en hunne kinderen, in hunne verkiezing hebben, als dezulken, welke daartoe, uit kracht van deze resolutie, verplicht zijn, de gelegenheid worde verschafft, om van de vaccine gebruik te kunnen maken.
- 13°. Alle drie maanden zullen de doctoren en chirurgijns aan de plaatselijke commissien van geneeskundig toezicht kennis geven van het getal personen, door hen gevac-

cineerd; daarbij opgevende het getal van diegenen, aan welke zij zulks *gratis* hebben verrigt; zullende zij ter plaatse, alwaar zoodanige commissien niet gevonden worden, dit rapport adresferen aan het gemeentebestuur van zoodanige plaats.

Zij zullen daar bijvoegen eene opgave van diegenen, welke door hen in het afgeloopene vierendeel jaars aan de kinderziekte mogten behandeld zijn, behelzende het getal dergenen, welke daaraan zijn overleden, of na-deelige ongemakken behouden hebben.

- 14°. De plaatselijke commissien, gelijk ook de gemeentebesturen, zullen de voorschrevene bij hen ingekomen rapporten aan den Gouverneur der provincie en aan de provinciale geneeskundige commissien inzenden.
- 15°. Iedere provinciale geneeskundige commissie zal uit de, bij dezelve ingekomen rapporten, een' staat opmaken, en denzelven tegelijk, met het algemeen verflag van hare verrigtingen jaarlijks inzenden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken.
- 16°. In den bebouwden kring der steden of dorpen zal niemand aan zich zelve of aan anderen de kinderpokken mogen inënten of doen inënten, maar zal, alvorens tot die inënting te mogen overgaan, daartoe aan het plaatselijk bestuur moeten worden opgegeven, of door hetzelfde moeten worden aangewezen, eene plaats buiten dien bebouwden kring, welke de ingeëntwordende niet vóór deszelfs volkomene herstelling zal mogen verlaten.
- 17°. Zoo haast de kinderziekte zich in eenig huis openbaart, zal men verpligt zijn, daarvan dadelijk aan de provinciale of plaatselijke geneeskundige commissie, of, in gemeenten, waar dezelve niet bestaan, aan het plaatselijk bestuur kennis te geven, opdat de vereischte voorzorgen genomen worden tot voorkoming van verdere befmetting.
- 18°. Men zal de berooking met bruinsteen, gewoon keukenzout en vitriool-zuur, ter zuivering van de befmette lucht, in geen geval verzuimen, en bij onvermogenen zal zulks ten koste der gemeente geschieden.

19°. Het lijk van eenen aan de kinderziekte gestorvene, zal ten spoedigste, uiterlijk binnen driemaal vier en twintig uren, ter aarde moeten worden besteld.

20°. De Staten der onderscheidene provincien en de plaatselijke besturen worden geadhorteerd, om, in den geest van deze Onze resolutie, het gebruik der vaccine, zoo veel in hun vermogen is, te helpen bevorderen; zullende Wij van de Provinciale Staten jaarlijks een algemeen verslag te gemoet zien van de middelen, door hen tot dat einde aangewend, en van den uitflag derzelve.

Het tegenwoordig besluit zal in het Staatsblad worden gënfereerd, en een afschrift daarvan gezonden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken, om zich daarnaar te reguleren en voor de rigtige uitvoering zorg te dragen, alsmede aan den Raad van State tot informatie.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 20sten December 1828, ten aanzien van de verzorging van militairen, die, uit hoofde van krankzinnigheid, uit de dienst worden ontslagen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Willende maatregelen daarstellen, ten aanzien van de verzorging, in het algemeen, van krankzinnige militairen;

Gezien de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog;

Gelet op het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, zoo mede op het nader rapport van Onzen voornoemden Commisfaris-Generaal;

Gezien de wet van den 28sten November 1818;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het Departement van oorlog zal, wanneer een militair krankzinnig wordt, denzelve, dadelijk, op de daartoe

voorgefchrevene wijze, in ftaat van interdictie doen fteflen en vervolgens uit de dienst ontfiaan.

Art. 2. Het evengemelde Departement zal, daarna, van die verrigtingen, onmiddellijk, aan dat van binnenlandfche zaken kennis geven, onder mededeeling tevens van alle zoodanige bekende omftandigheden, als tot de ontdekking van het domicilie van onderftand van den krankzinnigen zouden kunnen leiden, en met gelijktijdige opgave, of aan denzelfen, *al dan niet*, eenig gagement toekomt, hetwelk, *casu quo*, zal moeten worden aangewend tot geheele of gedeeltelijke voldoening van zijne kosten van verpleging.

Art. 3. Dadelijk na het ontvangen van de bij art. 2 vermelde kennisgeving en inlichtingen, zal het Departement van binnenlandfche zaken zorgen, dat zoodanig krankzinnige, even als alle andere behoeftige krankzinnigen, op de best mogelijke en minst kostbare wijze, in de gemeente *Gheel* (provincie *Antwerpen*), of in een der bestaande gefichten voor krankzinnigen, worde verpleegd, hetzij ten laste der gemeente van dit Rijk, welke mogt bevonden worden, zijn onderftands-domicilie te zijn, hetzij ten laste van het Rijk, overeenkomstig de bestaande verordeningen, betrekkelijk het onderftands-domicilie van behoeftigen; zullende het Departement van binnenlandfche zaken met de nafporing nopens dit een en ander belast zijn.

Art. 4. In overeenftemming met het bepaalde bij Ons besluit van den 15den Januarij 1826, n°. 100, dat de vreemdelingen, die in 's Rijks krijgfdienst te land of ter zee, hetzij in het Rijk zelve, hetzij in eene van deszelfs Overzeefche bezittingen, gediend, en daaruit hun eervol ontfslag bekomen hebben, ten koste van het Rijk zullen worden verpleegd, wanneer zij bedelende mogten bevonden worden, zal die verpleging almede voor 's Rijks rekening komen, wanneer zoodanige vreemde militairen, uit hoofde van krankzinnigheid, uit de dienst worden ontflagen.

Affchriften van Ons tegenwoordig besluit enz.

---

*BESLUIT van den 2den April 1829,
wegens de benoeming der genees-
kundigen voor de godshuizen en
armbesturen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat er, in verschillende provincien, twijfel ontstaan is over de vraag, aan wie de benoeming behoort der geneeskundigen, voor de godshuizen en armbesturen;

Gezien de, te dier zake, aan Ons gedane rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, en van de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 36, van den 10den Junij 1828, n°. 101, alsmede de berigten van Gedeputeerde Staten der onderscheidene provincien;

Overwegende, dat het daarstellen eener eenvormige wijze van zoodanige benoemingen allezins wenschelijk is;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister voornoemd;

Den Raad van State nader gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. In de steden zal de benoeming van geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters en vroedvrouwen, alsmede die der apothekers, dáár, alwaar geene afzonderlijke apotheken ten dienste der armen bestaan, voortaan, zoo voor de dienst der huiszittende armen, als voor die der godshuizen, door den stedelijken raad geschieden, op voordragt van drie kandidaten, voor iedere te vervullen plaats, te doen door de bureaux van weldadigheid, of door de administratien der huiszittende armen of der godshuizen.

Art. 2. In de steden van geringe bevolking, zal de geneeskundige dienst voor de huiszittende armen en in de godshuizen, zoo veel mogelijk, aan dezelfde geneeskundigen worden opgedragen.

Art. 3. Wanneer over de toepassing van het bij het vorige artikel bepaalde cenig verschil tusschen de stedelijke besturen

en de besturen der huiszittende armen, of die der godshuizen of bureaux van weldadigheid mogt ontstaan, zal hetzelfde door Gedeputeerde Staten beslist worden.

Art. 4. In de gemeenten ten platten lande zal de voorschrevene benoeming geschieden door de gemeenteraden, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Zoo veel zulks mogelijk is, zal er, voor elke gemeente, een in dezelve woonachtige geneeskundige benoemd worden. Dáár, waar zulks onmogelijk is, zal worden gezorgd, dat de geneesheer, ten dienste der behoeftigen, zoo nabij mogelijk aan de gemeente woonachtig zij.

Indien dezelfde geneeskunst-oefenaar voor meer dan ééne gemeente moet benoemd worden, hetgeen door Gedeputeerde Staten zal beslist worden, zal die benoeming door dat collegie geschieden, uit eene lijst van kandidaten, waarvan elke der betrokken gemeenten *één* zal opgeven; met dien verstande nogtans, dat, wanneer bij vacature, ter vervulling van Gedeputeerde Staten, door dat collegie een geneeskunst-oefenaar benoemd wordt, die reeds voor eene andere gemeente fungeert, ten gevolge eener, voor hare dienst alleen, gedane benoeming door den gemeenteraad, die vroeger gedane benoeming en de daaraan verbondene bezoldiging, ten aanzien dezer laatste gemeente, zal blijven effect forteren, totdat ook bij haar eene vacature ontstaat, welke alsdan, daartoe termen zijnde, naar gelang der omstandigheden, met inachtneming der voorafgaande bepalingen, zal worden vervuld.

Art. 5. Voor zoo veel de omstandigheden zullen toelaten, zullen tot geneesheeren geene anderen benoemd worden, dan die, welke den graad van doctor hebben verkregen. In allen gevalle zullen geene andere personen tot geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen of apothekers benoemd worden, dan die, volgens de deswege bestaande verordeningen, tot de uitoefening van hun vak wettiglijk bevoegd zijn.

Art. 6. De bezoldiging der geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters en vroedvrouwen, zal in de steden door de stedelijke raden worden geregeld, op voorstel dergenen, die, volgens art. 1, het regt van voordragt voor de benoeming hebben.

Ten platten lande zal die regeling door de gemeenteraden, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, geschieden. De bezoldiging dergenen, die, ten gevolge van het 4de artikel, door Gedeputeerde Staten benoemd worden, zal door die collegien geregeld, en door gezamenlijke gemeenten, voor welke zij fungeren, ieder in evenredigheid harer bevolking, gedragen worden; behoudens het bepaalde bij de laatste zinsnede van dat artikel, ten aanzien der reeds bestaande benoeming voor eene enkele gemeente.

Aan de apothekers, die niet aan het hoofd eener voor de dienst der armen afzonderlijk ingerigte apotheek staan, zal geene vaste bezoldiging mogen worden toegelegd, noch aan dezelve eene aanbesteding, perfoons- of recepts-gewijze, mogen worden gedaan; maar met dezelve zal, op de voordeeligste wijze, overeengekomen worden, nopens de prijzen der te leveren voorwerpen, waarvan een tarief opgemaakt, en, na verhoor der geneeskundige commissien, gearresteerd zal worden, door dezelfde autoriteiten, aan welke het vaststellen der bezoldiging der geneesheeren, enz., is opgedragen.

Art. 7. De afzetting van de voorschreven geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen en apothekers, zal niet dan door de Gedeputeerde Staten kunnen geschieden, na verhoor der administratiën, die de benoeming gedaan en tot dezelve voorgedragen hebben.

De autoriteit, welke de *benoeming* dier geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen en apothekers gedaan heeft, zal, na verhoor der autoriteit, welke de *voordragt* gedaan heeft, voornoemde personen in de uitoefening hunner functiën kunnen schorfen; zullende die schorfing den tijd van ééne maand niet mogen te boven gaan.

Art. 8. Aan de *niet* gefubfideerde godshuizen of armbesturen, welke niet al de armen eener plaats, zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid, verzorgen, zal het alleen vrijstaan, om voor hunne dienst eigene geneeskunst-oefenaren aan te stellen en te bezoldigen. Alle andere administratiën van weldadigheid zullen gehouden zijn, om zich van de, voor de dienst der behoefligen, benoemde geneeskunst-oefenaren te bedienen;

zullende in hunne rekeningen de bezoldiging van geene andere worden geleden.

Affchriften dezès zullen worden gezonden enz.

Gegeven enz.

WET, houdende bepalingen tot het wegnemen van pecuniële bezwaren, bij het voltrekken der huwelijken van behoefstige personen. Gearresteerd bij besluit van den gden Maart 1815, n°. 13.

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende de noodzakelijkheid en het belang, dat de maatschappij er bij heeft, om het aangaan van huwelijken door onvermogen niet te belemmeren door pecuniële bezwaren, welke aan het wezen en de bedoeling der wet geheel vreemd zijn;

Den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal dezer Landen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Voor zoodanige ingezetenen, welke, op den hierna beschrevenen voet, behoorlijk van hunnen behoefstigen toestand doen blijken, zullen de akten, bewijzen en schrifturen, die noodig zijn en geproduceerd moeten worden bij het aangaan van een huwelijk, zonder gebruik van zegel worden afgegeven.

Art. 2. De gemelde akten, bewijzen en schrifturen zullen, voor zoo verre zij aan de formaliteit der registratie onderworpen zijn, in zoodanigen gevalle *gratis* geregistreerd worden, en niet onderhevig zijn aan de betaling van eenig regt van griffie, expeditie of andere dergelijke.

Art. 3. De ambtenaren van den burgerlijken stand, de vrede-regters en hunne griffiers, de griffiers der regtbanken van eersfen aanleg, en in het algemeen alle zoodanige ambtenaren,

door welke de voorschreven akten, bewijzen en schriften worden afgegeven, uitgeleverd, opgemaakt, geredigeerd of expedieerd, zullen, in zoodanige gevallen, daarvoor geenerhande leges, vacatien, emolumenten of eenig ander salaris, onder hoedanige benaming ook, vermogen in rekening te brengen of te vorderen.

Art. 4. In het bijzonder zal, in zoodanige gevallen, zonder betaling van eenige zegels, regt van registratie of griffiekosten, en zonder berekening van eenige kosten of salarissen, hoe ook genaamd, moeten geschieden de homologatie der akte van bekendheid, die in het geval van art. 70 van het civiele wetboek moet worden geproduceerd, om de akte van geboorte te vervangen. Zullende aan de behoeftigen, wanneer zij van geen procureur voorzien zijn, door den president der regtbank van eersten aanleg een' procureur worden toegevoegd, om hen in het vragen der homologatie *gratis* te bedienen.

Art. 5. Het bewijs van iemands behoeftigen toestand zal geschieden door een schriftelijk attest van den burgemeester, president, of het hoofd van het plaatselijk bestuur, afgegeven op het getuigenis, hetzij van wijk- of buurtmeesteren, hetzij van ten minste twee bekende en geloofwaardige meerderjarige manspersonen, hoedanig attest zal blijven berusten onder den ambtenaar van den burgerlijken stand, voor welken het huwelijk wordt voltrokken.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geïnserceerd, en dat een genoegzaam getal exemplaren gedrukt en naar alle steden en plaatsen zal worden verzonden, om alomme te worden afgekondigd en aangeplakt.

Lasten en bevelen voorts, dat onze ministeriële departementen en andere autoriteiten, justiciëren en officieren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering dezes de hand zullen houden.

Gegeven enz.

---

*BESLUIT van den 2den Februarij 1814,
bepalende de wijze, waarop, in de
Noordelijke provincien, arme of onver-
mogende lieden in regten gratis zullen
worden bediend.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende, dat, volgens de thans nog in vigeur zijnde wetten en praktijk, aan geene arme en onvermogende ingezetenen, die genoodzaakt zijn, tot vervolging of conservatie van hunne regten, procedures te voeren, door den regter remisie kan worden verleend van de betaling van zegels, registratie-regten, griffie-kosten, judiciële boeten en salarissen van deurwaarders;

Overwegende, dat daarin ten spoedigste behoort te worden voorzien, en dat tevens de wijze behoort te worden bepaald, welke zoo in het vragen als verleenen van zoodanige remisie zal moeten worden in acht genomen;

Gezien de voordragt, daartoe gedaan door den eersten Advocaat-Generaal bij het hoog gerechtshof, waarnemende de functien van procureur-generaal, en daarop gehoord het rapport van Onzen eersten President van hetzelfde hof;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Arme of onvermogende lieden zullen, des noods, admisie bekomen, om *gratis* in regten te worden bediend, zonder betaling van eenige zegels of registratie-regten der judiciële akten of stukken, alsmede zonder betaling van eenige griffie- of expeditie-kosten, judiciële boeten, salarissen van praktizijns of deurwaarders, hoegenaamd; dan alleen en voor zoo veel zij die van hunne partij zullen kunnen verhalen.

Art. 2. Om deze admisie te bekomen, zal men zich bij een gezegeld request moeten adresferen bij den regter, voor wien de zaak behoort te dienen, met overlegging van een behoorlijk bewijs van armoede.

Art. 3. De regter zal het request stellen in handen van twee commissarissen, voor welke de partijen zullen worden geroepen.

V. DEEL.

De wederpartij zal aldaar het gedane verzoek kunnen tegenspreken, op twee gronden, of door te toonen, dat de allegatie van armoede is ongegrond; of door te doen zien, dat de verzoeker in de zaak zelve klaarblijkelijk ongelijk heeft.

Art. 4. Commisfariſfen zullen nopens hunne bevinding aan den raad of regtbank verflag doen, welke vervolgens op het gedaan verzoek finaal zal diſponeren.

Art. 5. Het verzoek verleend zijnde, zullen niettemin al de akten en ſtukken voor het zegel *en debet* moeten worden geveerd, alsmede op gelijke wijze ten kantore van registratie geregistreerd, en zulks ten einde, in cas van triomf, het montant van dien van de wederpartij zoude kunnen worden gerecouvreerd.

Art. 6. Ingevalle zoodanige arme of onvermogende lieden, geene praktizjns of deurwaarders mogten kunnen vinden, die hen *gratis* zouden willen dienen, zal de regter aan hen te dien einde de noodige praktizjns en deurwaarders toevoegen.

Art. 7. Een affchrift van dit beſluit zal worden gedepecheerd aan den eerſten Prefident van het hoog geregthof, alsmede aan den eerſten Advocaat-Generaal, waarnemende de functien van procureur-generaal, ten einde voor de executie en voor de publiciteit, voor zoo veel die noodig is, zorg te dragen.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 27ſten Junij 1814,
waarbij het beſluit van den 2den
Februarij 1814 toepasfelijk wordt
gemaakt op de vredegerigten in de
Noordelijke provincien.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Ons beſluit van den 2den Februarij 1814, betrekkelijk het verleenē van admiffie aan arme of onvermogende lieden, om *gratis* in regten te worden bediend, ook op de vredegerigten willende toepasfelijk maken;

Overwegende, dat te dien opzichte, uit den aard der zaken, nadere bepalingen, dan bij Ons gemeld besluit zijn vervat, zullen dienen te worden vastgesteld;

Gezien de voordragt, daartoe gedaan door Onzen Procureur-Generaal bij het hoog gerechtshof, en daarop gehoord het rapport van Onzen eersten President van hetzelfde hof;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Ons besluit van den 2den Februarij 1814, wordt ook toepasselijk gemaakt op alle burgerlijke gedingen of processen, welke ter cognitie van de vrederegters kunnen worden gebragt, met inachtneming echter van de bepalingen, bij de volgende artikelen vervat.

Art. 2. In alle zaken, waarin de vrederegters, volgens de thans nog vigerende wetten, het vermogen hebben, om uitspraak in het hoogste resfort te doen, zullen zij bevoegd zijn, om, op mondeling verzoek van den aanlegger, met overlegging van een bewijs van armoede, doch zonder verhoor van de wederpartij, toe te staan, dat dezelve, zonder betaling van eenige zegels, registratie-regten, griffie- en expeditie-kosten, en met toevoeging van een' deurwaarder *gratis* worde bediend.

Art. 3. In alle zaken, waarin de vrederegters in het eerste resfort, en alzoo behoudens hooger beroep, regt spreken (daaronder echter niet begrepen de zaken bij art. 4 vermeld), zal de aanlegger of verzoeker, insgelijks met overlegging van een bewijs van armoede, zich bij eene gezegelde requeste aan den vrederegter moeten adresferen, welke, bij een ongezegeld en aan geene registratie-regten onderhevig advertisement, de wederpartij tegen zekeren dag en uur voor zich zal doen oproepen, om het gedane verzoek, des noods, tegen te spreken, op de gronden bij art. 3 van Ons besluit van den 2den Februarij laatstleden breeder omschreven.

*Zullende vervolgens de vrederegter, hetzij de wederpartij *al* dan *niet* compareert, het verzoek om *gratis* te worden bediend, definitiefelijk en zonder dat daarvan eenige provocatie of hooger beroep vallen kan, toestaan of weigeren.

Art. 4. Indien de vrederegter de admisie, om *gratis* te worden bediend, verleent, zal hij daarvan eene korte aantekening

laten doen op de exploiten, expeditien en verdere akten, welke in het geding of proces mogten worden gedaan, of uitgegeven; zullende al deze akten en stukken voor het regt van zegel en *debet* moeten worden geviseerd, en voorts geregistreerd, zoo als bij art. 5 van Ons besluit van den 2den Februarij laatstleden is bepaald; terwijl, in cas van triomf, door dengenen, aan wien de admisie, om *gratis* te worden bediend, is verleend, ook de griffie- en expeditie-kosten, deurwaardersloon enz., op de succumberende partij zullen kunnen worden verhaald.

Art. 5. In alle posfesfoire actien en in het algemeen in alle burgerlijke gedingen en procesfen, waarbij de competentie van den vrederegter door geene geldswaarde bepaald is, zal de admisie, om *gratis* te worden bediend, moeten worden verzocht bij, en alleen kunnen worden verleend door de regtbank van eerften aanleg, op de wijze en met inachtneming der bepalingen, bij Ons vorengemeld besluit voorgeschreven.

Art. 6. Een afschrift van dit besluit zal worden gedepecheerd aan Onzen eersten President van het hoog geregts-hof, alsmede aan Onzen Procureur-Generaal, ten einde voor de executie en voor de publiciteit, voor zoo veel die noodig is, zorg te dragen.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 24sten Julij 1814,
houdende bepaling, dat Parnasfijns
der Nederlandsche Israëlitische ge-
meente van Amsterdam in regten
gratis zullen worden bediend.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Disponerende op het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, van den 21sten Julij 1814, n°. 46, gerequireerd den 29sten Mei ll., n°. 38, op de requeste van *Parnasfijns der Hoogduitsche Israëlitische gemeente te Amsterdam*, verzocht hebbende, dat hun mogt worden verleend het

regt, om hetgene aan hunne gemeente, uit hoofde zoo van contributien over het loopende en vorige jaren als van achterstallige offergelden, boeten en anderzins, door de leden der gemeente verschuldigd is, door de percepteurs der directe belastingen te doen invorderen, en de onwillige schuldenaren door parate executie te vervolgen, op dezelfde wijze, als zulks is toegestaan geweest aan de voormalige consistorien der Israëlitzen hier te Lande;

Hebben, overeenkomstig het voorschreven rapport, goedgevonden en verstaan, hetzelfde verzoek te declineren en te wijzen van de hand, maar, dienonverminderd, te bepalen, zoo als geschiedt bij deze: dat Parnasijns der Nederlandsche Israëlitische gemeente van *Amsterdam*, in alle actien, welke zij verplicht zullen zijn te instituëren tot het vervolgen van schuldenaren hunner gemeente, *gratis* in regten zullen worden bediend, zonder betaling van eenige zegels of registratie-regten der judiciële akten of stukken; alsmede zonder betaling van eenige griffie- of expeditie-kosten, judiciële boeten, salarissen van praktizijns of deurwaarders, hoegenaamd, dan alleen en voor zoo veel zij die van hunne partij zullen kunnen verhalen; zoo als zulks bij Ons besluit van den 2den Februarij laatstleden en bij de ampliatio van den 27sten Junij daaraanvolgende, aan arme en onvermogene lieden is toegestaan geworden.

En zal een affchrift dezes worden gegeven aan den eersten President van het hoog gerechtshof der Vereenigde Nederlanden, aan Onzen Procureur-Generaal bij hetzelfde en aan het Departement van financiën, respectivelijk ten fine van executie, en voorts aan het Departement van binnenlandsche zaken, tot informatie; zullende eindelijk de inhoud dezes, op de gewone wijze, ter kennis van de requestanten worden gebracht.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 11den Julij 1815, waarbij het besluit van den 24sten Julij 1814 van toepassing wordt gemaakt op al de Israëlitische hoofd- en ring-synagogen in de Nederlanden.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandfche zaken, en gehoord de confideratien van den eerften Prefident van het hoog geregts-hof;

Hebben goedgevonden en verftaan, om de bepalingen van Ons besluit van den 24sten Julij 1814 van eene meer algemeene toepassing te maken, te dien effecte, dat niet alleen de Nederlandfche Israëlitifche hoofd-synagoge te *Amfterdam*, maar ook alle andere Israëlitifche hoofd- en ring-synagogen in de Nederlanden, en derzelve *Parnasfjns* en *Manhigim*, in alle actien, welke zij verpligt zullen zijn, tot het vervolgen van fchuldennaren hunner gemeente, te instituëren in regten, *gratis* zullen worden bediend, zonder betaling van eenige zegel- of registratie-regten der judiciële akten of ftukken, alsmede zonder betaling van eenige griffie- of expeditie-kosten, judiciële boeten, falariften van praktizijns of deurwaarders, hoegenaamd, dan alleen voor zoo verre zij die van hunne partijen zullen kunnen verhalen, zoo en in gelijker voege, als zulks bij Onze besluiten van den 2den Februarij en 27sten Junij 1814 aan arme en onvermogende lieden is toegestaan geworden.

Waarvan kopijelijk zal worden kennis gegeven aan den eerften Prefident voornoemd, aan Onzen Procureur-Generaal, aan de Departementen van financiën en binnenlandfche zaken, respectivelijk tot informatie.

's *Gravenhage*, enz.

BESLUIT van den 17den Augustus 1815, waarbij aan alle armen-directien, in alle civiele regtszaken, het gratis procederen wordt toegekend.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de requeste van armenvoogden van de gemeente *Schar- dam*, houdende verzoek om admisie, om in de ten requeste vermelde procedures *gratis* te worden bediend; of wel verkla- ring, dat de regtbank van *Hoorn* bevoegd is, zoodanige ad- misie te verleenen;

Gezien het rapport van den eersten President van het hoog geregts-hof en van den Secretaris van Staat van financiën,

Gezien Onze besluiten van den 2den Februarij en 27sten Ju- nij 1814;

Hebben goedgevonden en verstaan, te verklaren, zoo als Wij verklaren bij deze: dat alle armen-directien, hier te Lande ge- etabliseerd, onder welke benaming dezelve ook zouden mogen voorkomen, in alle civiele regtszaken, die dezelve in hare kwa- liteit, hetzij eischende of verwerende, voor de respectieve ho- ven of regtbanken van justitie zouden moeten voeren, *gratis* zullen worden bediend, zonder eenige betaling van zegel- of registratie-regten der judiciële akten of stukken, alsmede zonder betaling van eenige griffie- en expeditie-kosten, judiciële boe- ten, salarissen van praktijzjns of deurwaarders, hoegenaamd, dan alleen en voor zoo veel zij die van hare partijen zullen kunnen verhalen; alles met inhæsie der verdere bepalingen, bij Onze besluiten van den 2den Februarij 1814 en 27sten Junij daaraanvolgende uitgedrukt.

En zullen afschriften dezes worden gezonden aan den eersten President van en aan den Procureur-Generaal bij het hoog ge- regtshof, aan de Departementen van financiën en binnenland- sche zaken en aan de requestanten, respectivelijk tot informatie en narigt.

s Gravenhage, enz.

BESLUIT van den 21sten Maart 1821, waarbij de besluiten van den 2den Februarij 1814 en den 27sten Junij daaraanvolgende worden toepasselijk gemaakt op alle godsdienstige gezindheden van het Rijk.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de requeste van *A. E. Janssen*, predikant van *Herwen, Aard en Pannerden*;

Gezien het rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst;

Gezien het rapport van Onzen Minister van justitie;

Gelet op het rapport van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie der ontvangsten;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan: de bij Onze besluiten van den 2den Februarij 1814 en van den 27sten Junij daaraanvolgende daargestelde verordeningen, ten opzichte van enkele onvermogende personen, wegens het verkrijgen der bevoegdheid, om *gratis* in regten te procederen, op alle godsdienstige gezindheden van het Rijk toepasselijk te maken, zoo als geschiedt bij deze.

En zullen afschriften dezes worden gezonden aan Onzen Minister van justitie, aan Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie der ontvangsten, aan Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, aan den Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsche Katholieke eeredienst, alsmede aan den Raad van State, tot informatie en narigt respectievelijk.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 26sten Mei 1824, houdende algemeene bepalingen omtrent het gratis procederen in regten, van arme en onvermogende lieden, van de armen-directien en van de kerkbesturen der verschillende godsdienstige gezindheden.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat de respectvelijk voor de Noordelijke en Zuidelijke provincien van het Rijk vastgestelde bepalingen, opzigtelijk het *gratis* procederen in regten, van arme en onvermogende lieden, van de armen-directien en van de kerkbesturen der verschillende godsdienstige gezindheden, tot bedenkingen hebben aanleiding gegeven, die het Ons gepast is voorgekomen om op te heffen;

En willende, dat te dien opzichte in het geheele Rijk op eenen gelijken en eenparigen voet worde gehandeld;

Gezien Ons besluit van den 31sten December 1821, en de daarbij, onder anderen, publiek gemaakte besluiten van den 2den Februarij 1814, van den 27sten Junij daaraanvolgende, van den 17den Augustus 1815 en van den 21sten Maart 1821;

Gezien Ons besluit van den 21sten Maart 1815;

Gezien Ons besluit van den 6den September 1814, mitsgaders de wet van den 9den Maart 1815, en Onze besluiten van den 7den Mei 1815 en van den 20sten Junij daaraanvolgende;

Op de voordragt van Onzen Minister van justitie;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Arme of onvermogende lieden, ingezetenen van dit Rijk zijnde, zullen bij voortdoring kunnen worden toegelaten, om in civiele regtzaken *gratis*, en zonder betaling van zegel- of registratie-regten, van griffie- of expeditie-kosten, mitsgaders van judiciële boeten, salarissen van praktizijns of deurwaarders, en andere dergelijke, te worden bediend; en zulks,

zoowel in de gevallen, waarin zij als gedaagden of verweerders in twistgedingen worden ingewikkeld, als in die, waarin zij als eischers of aanleggers vermeenen eenige vorderingen voor de regtbanken te kunnen doen gelden.

Insgelijks zal bij voortduring gelijke toelating worden verleend aan de armen-directien (de besturen der gods- of gasthuizen, en de bureaux van weldadigheid daaronder begrepen) en aan de kerkbesturen der verschillende godsdienstige gezindheden binnen het Rijk; arme of onvermogene vreemdelingen, mitsgaders buitenlandsche armen-directien of kerkbesturen, kunnen op de bovengemelde vergunning geene aanspraak maken, tenzij bij uitdrukkelijke overeenkomsten anders mogt zijn bepaald.

Art. 2. Om deze toelating te bekomen, zal men zich bij den regter, voor wien de zaak moet dienen, met een behoorlijk gezegeld verzoekschrift tot dat einde moeten aannemen, en zullen arme of onvermogene lieden, bij dat verzoekschrift, moeten overleggen een behoorlijk bewijs van armoede of onvermogen, tot hoedanige overlegging daarentegen de armen-directien en de kerkbesturen ongehouden zijn zullen.

Art. 3. In zaken, waarin de vrederegten bevoegd zijn, om in het hoogste resfort uitspraak te doen, zal de vrederegter, op de mondelinge voordragt van de partij, welke verlangt *gratis* bediend te worden, en op vertoon van een behoorlijk bewijs van hare armoede, omtrent het *al* dan *niet* verleenen der toelating, dadelijk, en zonder verder eenige formaliteiten te hebben in acht te nemen, beschikken.

De vertooning echter van zoodanig bewijs zal niet gevorderd worden van de directien en besturen, bij het 2de lid van art. 1 van dit besluit vermeld, en zal integendeel derzelver mondelinge voordragt genoegzaam zijn.

Art. 4. Het bij art. 2 vermelde verzoekschrift zal door den regter worden gesejd in handen van twee commissarissen, voor welke de partijen zullen worden opgeroepen en gehoord, en welke commissarissen van hunne bevinding aan het hof of de regtbank verslag zullen doen.

In zaken, waarin de vrederegten slechts bevoegd zijn, om in het eerste resfort uitspraak te doen, zal de vrederegter op

het, in voege voorschreven, aan hem ingediende verzoekschrift de partijen insgelijks voor zich doen oproepen en dezelve hooren.

De oproeping, bij het tegenwoordig artikel vermeld, zullen geheel kosteloos geschieden, en zal, hetzij de wederpartij *al* dan *niet* aan de oproeping voldoet, het verzoek om *gratis* te worden bediend, door den regter bepaaldelijk en naar bevind van zaken worden toegestaan of geweigerd, zonder dat van de daaromtrent gedane uitspraak eenig hooger beroep zal kunnen vallen.

Art. 5. De wederpartij, in voege als bij het vorige artikel is bepaald, opgeroepen en voor den regter verschenen zijnde, zal het gedane verzoek kunnen tegenspreken, door aan te toonen, of dat iemands voorgeven van armoede is ongegrond, of dat de verzoeker, de armen-directie of het kerkbestuur in de zaak klaarblijkelijk ongelijk heeft.

Bij het toestaan van het verzoek om toelating, zal de regter tevens, voor zoo veel des noodts en voor zoo verre zij zoodanige niet mogt kunnen bekomen, aan de partij de noodige praktizijns en deurwaarders toevoegen.

Art. 6. Van de verleende toelating om *gratis* te worden bediend, zal melding gemaakt worden in alle exploiten, expeditien, en verdere akten van het geding, en zullen deze stukken, dienvolgens, in *debet* voor zegel geviseerd en geregistreerd worden, ten einde het beloop daarvan te worden verhaald op de wederpartij, in gevalle van veroordeeling; zullende, in dit geval, ook de griffie- en expeditie-kosten, de deurwaardersloonen, en verdere onkosten op die partij kunnen verhaald worden.

Art. 7. Wanneer de partij, welke ter eerster instantie *gratis* bediend is geworden, mogt oordeelen bezwaard te zijn met de regterlijke uitspraak in zijne zaak gevallen, en verlangen mogt, deswege in hooger beroep te komen, en ook daarin *gratis* bediend te worden, zal zij daartoe eene nieuwe toelating behoeven, welke door den regter in appel, met inachtneming van hetgeen bij art. 4 van dit besluit is bepaald, zal kunnen worden toegestaan of geweigerd.

Art. 8. Voor het overige zullen diegenen, welke van hui-

nen behoeftigen toestand bij een certificaat van het stedelijk of plaatselijk bestuur doen blijken, ten opzigte der akten, bewijzen en schriften, welke noodig zijn tot het aangaan van een huwelijk, bij voortdoring zijn vrijgesteld van de betaling der bij art. 1 vermelde regten en kosten, mitsgaders van de betaling van alle leges, vacatiën, emolumenten of salarissen, hoe ook genaamd.

Art. 9. Gelijke vrijstelling blijft ook bij voortdoring aan al zulke behoeftigen verleend voor de homologatie der akte van bekendheid, die in het geval van art. 70 van het burgerlijk wetboek moet worden overgelegd, om de akte van geboorte te vervangen, en zal insgelijks worden toegestaan voor de verbetering van de geboorte-akten der kinderen van behoeftigen.

Voor zoo verre de partijen geene praktizijns of deurwaarders mogten kunnen bekomen, zal de regter haar zoodanige toevoegen.

Art. 10. Alle vroeger te dezen gemaakte bepalingen, welke met de tegenwoordige strijdig mogten zijn, worden afgeschaft en gesteld buiten effect.

Onze Minister van justitie en Onze Staatsraad, Administrateur der registratie en loterijen, zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 27sten Mei 1818,
waarbij de Israëlitische armen,
zoo gezonden als zieken, in alle
algemeene plaatselijke bedelingen,
subsidien, collecten, hulp en onderstand met die der andere gezindheden worden gelijk gesteld.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het rapport van den Minister van justitie en van den Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk;

Gehoord het rapport van den Minister van binnenlandsche zaken ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

- 1°. De Minister van binnenlandsche zaken te magtigen om zorg te dragen , dat aan alle Israëlitische gemeenten binnen het Rijk op de stedelijke begrotingen worde toegekend eene jaarlijksche fom , gegrond op en berekend naar het aantal harer zielen , in vergelijking met die der overige gezindheden , en zulks ook voor zoodanige algemeene bedelingen , onderstand en hulp aan armen en zieken , welke aan andere ingezetenen zijn toegekend , en waarin de Israëliten niet dadelijk deelen.
  - 2°. Den Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde en andere eerediensten , behalve die der Roomsch-Katholieke , aan te schrijven , om , althans in de grootere Israëlitische gemeenten , en voor zoo verre zulks uitvoerlijk is , het kerkbestuur van het armbestuur te doen afscheiden , en dienvolgens de jaarlijksche begrooting te doen splitsen , en om wijders al zoodanige instructien en reglementen te dien opzigte daar te stellen , als doelmatig zal worden bevonden , waarbij in acht zal moeten worden genomen , dat het Israëlitisch werk-instituut te *Amsterdam* met het op te rigten armbestuur aldaar in een dadelijk verband worde gebragt.
  - 3°. Te bepalen , dat ter plaatse , waar zulks aan andere gezindheden is gegund , het ook aan de Israëlitische gemeenten zal vrijstaan , om één of meer jaarlijksche algemeene collecten te doen.
  - 4°. De Minister enz.
- En zullen affchriften dezès enz.

*BESLUIT van den 11den April 1818,
houdende bepalingen wegens de ge-
sichten, voor krankzinnigen ge-
schikt enz.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het rapport van Onzen Minister van binnenlandfche zaken, van den 6den dezer, daarbij het van zijnen voorganger op den 1ften Junij 1816, n°. 10, door Ons gevorderde verflag doende, zoo ten aanzien van het getal der krankzinnigen, in de Noordelijke en Zuidelijke provincien des Rijks, als nopens de wijze, waarop in derzelve onderhoud en bewaring wordt voorzien;

Gelet op de voordragten van Onzen Staatsraad, Minister Grave de Thiennes, als toen belast met het oppertoezicht der politie in de Zuidelijke provincien, van den 20sten April en 3den Mei, n°. 93 en 98, *bij de eerste*, middelen voorstellende wegens zoodanige personen, als welke, alhoewel aan geene dadelijke misdaad schuldig, echter, uit hoofde van wangedrag, behooren te worden opgesloten, en, *bij het tweede*, mededeelende eene, door den Procureur-Civiel te Doornik, in het midden gebragte consideratie, of het niet dienstig zoude zijn, de krankzinnigen en anderen, wier opsluiting tot handhaving der publieke rust vereischt wordt, te doen deel hebben aan het voordeel van Ons besluit van den 4den Maart 1816, n°. 137, waarbij eene heffing bepaald is op de gemeente-centimes, om te strekken tot een algemeen fonds voor de uitgaven der vondelingen en verlatene kinderen;

In aanmerking nemende de verschillende wijzen, waarop de krankzinnigen en andere hiervoren bedoelde personen in verzeerde bewaring worden gehouden, zoowel als de ongelijkheid van het getal der krankzinnigen in de eene of andere provincie;

Gelet op de noodzakelijkheid, om, zoo veel mogelijk, op eenen eenparigen voet in de bewaring en het onderhoud van dusdanige personen te voorzien, zonder dat dezelve in de gewone gevangenisfen worden opgesloten;

Hebben goedgevonden en verstaan, provifioneel en in afwachting van zoodanige nadere verordeningen, als Wij in het vervolg zouden mogen noodig achten, te bepalen:

- 1°. Dat alle aanwezige gefichten voor krankzinnigen, die behoorlijk beantwoorden aan het doel van derzelver fichting, dat is, het genezen van die ongelukkigen, zullen blijven beftaan, en daarentegen die, welke door hunne ligging, bouwing of andere omftandigheden, aan het doel niet beantwoorden, zullen worden opgeheven.
- 2°. Dat de noodige verbeteringen zullen toegebracht worden aan diegenen, welke voor zoodanige verbeteringen of voor uitbreiding vatbaar zijn, met in het ooghouding, dat, zoo veel mogelijk, in de gefichten een afzonderlijk lokaal zal moeten worden beftemd tot het bewaren van perfonen, die, fchoon aan geene dadelijke misdaad fchuldig, wegens wangedrag, krachtens de bepalingen der wet, moeten worden opgefloten.
- 3°. Dat allengskens nieuwe gefichten van dien aard, in genoegzamen getale, en dáár, waar een gefchikt lokaal en andere voordeelige omftandigheden, zoo als de goede koop van allerlei levensmiddelen zich zullen vereenigen met de plaatfelijke behoeften, zullen worden opgerigt; verlangende Wij, dat fpeciaal worde onderzocht, in hoe verre de gewezene abdij *St. Bernard* aan zoodanig oogmerk zoude kunnen beantwoorden, en om deswege, alsmede nopens het getal perfonen, welke daarin zouden kunnen worden opgenomen, en de kosten der inrigting worde verflag gedaan.
- 4°. Dat, bij het oprigten van een nieuw of het verbeteren van de organifatie van een oud geficht, de middelen ter voorziening in de daarvoor noodige uitgaven afzonderlijk voor ieder geficht zullen worden bepaald.
- 5°. Dat ieder derzelve gefichten zal worden geplaatst onder het beheer eener fpeciale commissie, onder het oppertoezicht van Gedeputeerde Staten der provincie.
- 6°. Dat de kosten van het onderhoud en der verpleging der daarin opgenomen behoeftige krankzinnigen zullen ko-

men ten laste van de bureaux van weldadigheid, de diaconien of de administratiën van de huizitten-armen der gemeenten, waar dezelve regt hebben te deelen in den publieken onderstand.

Wordende aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken opgedragen, om Ons de toepassing der voorschreven bepalingen op ieder der bedoelde gestichten succesfivelijk voor te stellen, met verdere autorisatie, om, des noodig oordeelende, een' geschikt' perfoon op te geven, die buiten 's Lands zoude kunnen worden gezonden, om in die steden van Europa, waar de beste inrigtingen van den bedoelden aard bestaan, dezelve na te gaan, en zich te onderrigten wegens de besturing en de onderscheidene verbeteringen, die de ondervinding heeft doen gebruiken ter genezing van zinneloosheid.

Terwijl, eindelijk, de confideratie, door den Procureur-Ci-
viel van Doornik medegedeeld, wordt gehouden voor vervallen, als zijnde de heffing op de gemeente-centimes, bij Ons besluit van den 4den Maart 1816, n°. 137, bevolen, in evenredigheid van de behoeften der vondelingen en verlatene kinderen berekend, en daaruit gesprotene fondsen, reeds tot derzelve bestemming gebezigd.

En zullen afschriften dezes enz.

MAATSCHAPPIJ VAN WELDADIGHEID.

REGLEMENT voor de Maatschappij van Weldadigheid (1).

EERSTE HOOFDSTUK

Van de leden der Maatschappij.

Art. 1. Ieder Nederlander kan lid zijn van de Maatschappij van Weldadigheid (2).

(1) *Maatschappij van Weldadigheid.* Deze Maatschappij kwam in het jaar 1818 te 's Gravenhage tot stand. De natte zomers van de jaren 1816 en 1817 veroorzaakten flechte oogsten, de prijzen der eerste levensbehoeften stegen verbazend op: ten gevolge daarvan vermeerderde het reeds aanzienlijk aantal armen, en de menigte van bedelaars en vagebonden groeide dagelijks aan; de armengefichten en inrigtingen konden den meer en meer bezwarenden last bijna niet dragen van zoo vele en zoo talrijke bedeelingen; krachtige maatregelen werden er vereischt, dit kwaad, ware het mogelijk, uit te roeijen, en nu kwam, door de mensch- en vaderlandslievende gezindheid van eenige welverdiende mannen, deze maatschappij in werking; welker edel doel en middelen, daartoe frekkende, worden opgegeven in *art. 3 en volg. van dit Reglement.*

Eene door haar opgerigte landbouwende en fabricerende kolonie, genaamd *Frederiks-Oord*, liggende twee uren gaans van *Steenwijk*, zamengefeld uit huisgezinnen, die in de gewone maatschappij hun levensonderhoud niet konden verdienen, doch waarvan slechts enkele zich bevorens aan bedelarij hadden schuldig gemaakt, opende de steeds zich meer en meer uitbreidende en van wijder' omvang wordende werkkring van deze maatschappij, en schiepelijk vóldeed de uitflag zoodanig aan de verwachting, dat men reeds in het jaar 1819 overging tot het slichten van eene tweede kolonie, mede voor 50 eigene huisgezinnen bestemd. Het middel van bijdragen geenenvoldoenden
spoed

(2) Het getal harer leden was reeds in het eerste jaar tot meer dan 20,000 aangegroeid en vermeerderde nog dagelijks: daardoor werd dadelijk een fonds van f 71,512 verkregen. Zie *Verzamel. van reglement. en organieke wetten der Maatsch. van Weldadigheid, in de ophelderende inl.,* bladz. 8.

Art. 2. Om lid te worden, moet men door een der leden voorgedragen, en door het bestuur der Maatschappij worden goedgekeurd.

spoed konnende geven, om eenen merkbaaren invloed op de vermindering der armen in het algemeen te kunnen hebben, deed de Maatschappij besluiten, den weg der contracten tevens in te staan, waarvan wij het Berigt aan de gemeente- en armenbesturen oordeelden te moeten plaatsen, en het was de kolonie *Willems-Oord*, liggende één uur gaans van *Steenwijk*, bij het dorp *Steenwijkerwold* een' aanvang nemende, en zich ten noordoosten uittrekkende naar *Nordwolde*, fluitende zuid ten westen aan *Frederiks-Oord*, welke in het jaar 1820 voornamelijk door middel van deze contracten hare bevolking ontving. Ook was het in datzelfde jaar, dat de Maatschappij meer bijzonder het oog op de bedelaars en vagebonden vestigde. Lands regering bood ook hierin de behulpzame hand; de verlatene *Ommerschans* enz. werd aan haar in vruchtgebruik afgestaan; men sichte in die Schans een en meerder gebouwen van grooter' omvang, ter huisvesting van bedelaars, om ze in werkzame leden der maatschappij te herscheppen; ook moest deze Schans dienen, om niet oppassende en onwillige kolonisten der vrije kolonien op te nemen, in bijzondere woningen te huisvesten, afgescheiden van de bedelaars; daar verstrekte men geene levensmiddelen, dan in betaling van reeds verrigten arbeid. Behalve dat nu in de jaren 1821, 1822, 1823 en 1824 achtereenvolgende de 4de, 6de en 7de kolonie werd daargesteld, terwijl de 5de die rondom den *Ommerschans* bleef uitmaken, werd in het jaar 1823 de 8ste kolonie, *Veenhuizen*, gemeente *Norg*, in de provincie *Drenthe*, aangelegd. De Maatschappij werd door koop eigenaresse van *Veenhuizen*, met een daaraangrenzend uitgestrekt stuk veen- en veldgrond (ruim 3000 morgen), ongeveer één uur van de zoogenaamde *Norgervaart* liggende, en gemeenschap hebbende met de *Drentsche* hoofdvaart van *Asfen* op *Meppel*. In het volgende jaar 1824 zijn op deze heide drie ontzettend groote gebouwen gesticht, en tot den ontvangst van 4000 kinderen en 300 arbeiders-huisgezinnen gereed gemaakt.

De kolonien zijn op woeste, nieuw ontgonnen gronden gevestigd, en afgescheiden van de omliggende dorpen en plaatsen, waartoe echter de toegang den kolonisten, ter waarneming van godsdienstige of huisfelijke pligten, niet verboden is. Er zijn voor al de kolonien eenparige wetten van arbeid, orde, ondergeschiktheid, goede zeden, huishoudelijk bestuur en schoolonderwijs vastgesteld, die den kolonisten worden kenbaar gemaakt, en waaraan ze zich vrijwillig onderwerpen. De uitvoering dezer wetten, de handhaving der inwendige orde, het oppertoezicht over huishouding, en arbeid van allerlei aard

Art. 3. Niemand kan tot lid voorgedragen of aangenomen worden, die door een regterlijk vonnis onteerd is. Ieder, reeds lid zijnde, tegen welken zoodanig vonnis geslagen wordt, verliest het regt van lidmaatschap.

---

is aan wijkmeesters, onderopzieners, onderdirecteuren enz. toevertrouwd, die allen onder de dagelijksche en onmiddellijke *surveillance* en het *centraal* bestuur staan van den Opperdirecteur der gezamenlijke kolonien, aan wien van dag tot dag verslag moet worden gedaan; terwijl nog over ieder 500 tal huisgezinnen een Adjunct-directeur is benoemd, aan wien de last is opgedragen, niet alleen om toe te zien, dat ieder in zijn resfort zijnen pligt betracht, maar ook om 's jaarlijks, in December, op te maken een reglement voor de bearbeiding, bemesting en bezaaijing van iedere kolonie, onder zijn resfort, voor het volgende jaar, en den daartoe gevorderden arbeid, met de kosten daarop loopende, voor iedere maand, aan te wijzen, en dit tableau den Directeur aan te bieden enz.

Het school-, spin- en landbouwkundig onderwijs is, onder oppertoezicht des Directeurs, vertrouwd aan zoodanige personen, die van de noodige bekwaamheid voorzien, aan bepaalde instructien verbonden, in de afwisselende uren een' geregelden gang aan alles geven, en welker gedurig herhaald verslag den Directeur in staat stelt, om van alles wat gebeurt, van nabij en spoedig onderrigt te zijn; terwijl brave geestelijken aanhoudend werkzaam blijven, om de kolonisten en hunne kinderen in de gronden van godsdienst en zedekunde, ieder naar zijne bijzondere geloofsbelijdenis, te onderwijzen, waartoe alle gelegenheid gegeven wordt.

Wij moeten het bij dit kort algemeen overzicht der koloniale instellingen laten berusten, welke wij getrokken hebben uit eene, onzes inziens, hoogstbelangrijke Verhandeling, geplaatst in het tijdschrift *de Star*, n°. XI en XII, van 1820; doch kunnen ons echter niet onthouden, daaruit nog dit over te nemen: „Het stelsel van kolonifatie, zoodanig als het in „gerigt is door de Maatschappij van Weldadigheid, is het „best geschikt, om een verlicht, arbeidzaam, gezond, zede- „lijk, vaderlandlievend en op zijn' eigen grond gelukkig na- „geschlacht aan het Vaderland op te leveren.”

Wij moeten, gelijk wij zeiden, het hierbij laten berusten, anders zouden wij ook gaarne nog iets meer van de inwendige inrigtingen, reglementaire en huishoudelijke verordeningen der kolonien, en wel bijzonder van de hoogstbelangrijke beginselen, waarop het reglement, ter regeling en handhaving der inwendige orde in de kolonie te *Westerbeeksfloot*, gegrond is, mededeelen; nu moeten wij onze lezers verwijzen naar de *Verzameling van reglementaire en organieke wetten en verordeningen der Maatschappij van Weldadigheid*, waar men dezelve

Art. 4. Ieder, die tot lid aangenomen wordt, is gehouden, naar zijn beste vermogen mede te werken, om den toestand der behoeftigen door alle gepaste en geoorloofde middelen te verbeteren.

Art. 5. Ieder lid is tot eene jaarlijksche contributie van 52 stuivers verplicht. Alle overige bijdragen geschieden geheel vrijwillig.

Art. 6. Deze bijdragen worden besteed tot algemeene en erkende uitgaven, als tot onderhoud der noodige lokalen, ter aanmoediging van dagblad- en andere schrijvers over nuttige onderwerpen, tot de armen-inrigtingen betrekkelijk, gelijk mede tot premien ter aanmoediging van arbeidzaamheid en tot andere voortgelijke uitgaven, welke bij een bijzonder reglement nader zullen worden geregeld en bepaald.

Art. 7. Ieder kan, des verkiezende, voor het lidmaatschap bedanken, en zich daardoor van de op hem genomene verplichting ontslaan.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Over het doel en de middelen.

Art. 8. Het doel der Maatschappij is hoofdzakelijk, om den toestand der armen en lagere volksklassen te verbeteren, door

---

allen in derzelve geheel, en zeker met belangstelling zal lezen; alsmede tot het tijdschrift *de Star*, door de Permanente Commissie dezer Maatschappij uitgegeven, en, van het jaar 1827 af, vervolgd onder den nieuwen titel van *den Vriend des Vaderlands*. Wij hebben met dat al geoordeeld onzen lezers niet te mogen onthouden dit algemeene reglement, met de instructien, en het reglement van huishoudelijke administratie in de kolonien, van den 21sten Julij 1821; mitsgaders het Besluit der Permanente Commissie, van den 8ten November 1821, wegens de plaatsing enz.

Dit ons berigt wegens de Maatschappij van Weldadigheid, hoezeer het welligt in het oog van sommigen te uitgebreid moge zijn, sluiten wij, uit innige overtuiging van de waarheid, met de woorden, met welke het Berigt van het nieuwe tijdschrift, *de Vriend des Vaderlands*, aanvangt: *De zaak der Maatschappij van Weldadigheid is de zaak van Nederland!*

zoodanige ontwerpen, die voor dezelve dienstig geoordeeld worden, ter uitvoering te brengen; inzonderheid door aan dezelve arbeid, onderhoud en onderwijs te verschaffen, en hen uit dien toestand van verbastering, waartoe deze menschen, in het algemeen, vervallen zijn, op te beuren, en tot eene hoogere beschaving, verlichting, en werkdadigheid op te leiden.

Art. 9. De middelen, van welke de Maatschappij zich bedient, zullen alleen bestaan in de zoodanigen, die binnen het bereik vallen van bijzondere personen, en volgens de wetten van het Rijk door ieder kunnen en mogen worden aangewend.

Art. 10. Het onderhoud, dat den armen verschafft wordt, zal alleen gegeven worden in vergelding van arbeid, en nimmer zal men trachten dit oogmerk door liefdegiften te bereiken.

Art. 11. Ten aanzien van het zedelijk onderwijs, zullen de beginfelen gevolgd worden, bij de armen-scholen in de Noordelijke provincien aangenomen.

DERDE HOOFDSTUK.

Over het bestuur der Maatschappij.

Art. 12. Het bestuur wordt uitgeoefend door twee commissien, waarvan de eerste met al de werkzaamheden, die de bereiking van het doel vordert, belast is, en de tweede, met het toezigt dat de reglementen betracht, en de belangen der deelgenooten en der armen behartigd worden.

Art. 13. De presidenten en overige leden der commissien nemen huune functien *gratis* waar.

EERSTE AFDEELING.

Over de Commissie van Weldadigheid.

Art. 14. De eerste commissie bestaat uit een' president en twaalf leden, en wordt *de Commissie van Weldadigheid* genaamd.

Art. 15. De president wordt, bij meerderheid van stemmen, door de gezamenlijke presente leden levenslang gekozen (1).

---

(1) Z. K. H. Prins FREDERIK, jongste Zoon des Konings, heeft het voorzitterschap, levenslang, wel op zich willen nemen. De circulaire van

Art. 16. Aan den president komt het beleggen der vergadering toe. Hij doet de commissie zamenkomen en naar goedvinden scheiden.

Art. 17. Hij kiest uit de gezamenlijke leden een' eersten en tweeden asfesor, die hem in de uitoefening zijner werkzaamheden behulpzaam zijn. Ieder jaar gaan deze af, doch zijn op nieuw verkiesbaar. Een der andere leden van de commissie zal den post van secretaris der vergadering waarnemen.

Art. 18. De president heeft het oppertoezicht over alle aangelegenheden der Maatschappij. Hij doet deswege zoodanige voorstellen aan de vergadering, als hij dienftig acht, en besluit met meerderheid van stemmen.

Art. 19. De Commissie van Weldadigheid wordt in vier afdelingen verdeeld, als: eene van financiën, eene voor het onderwijs, eene voor de werkzaamheden, en eene voor de correspondentie. Iedere afdeling bestaat uit een' voorzitter en twee leden. De eerste asfesor is voorzitter in die van het onderwijs, de tweede in die voor de werkzaamheden. De aard hunner overige werkzaamheden wordt bij nadere reglementen bepaald.

Art. 20. De leden worden voor twaalf jaren benoemd. Gedurende de eerste twaalf jaren gaat jaarlijks, bij loting, één lid af; na verloop van twaalf jaren gaat ieder jaar het oudste lid af. De afgegane leden zijn echter in beide gevallen weder verkiesbaar.

Art. 21. Ter vervulling der plaatsen van de afgaande leden, of bij andere vacatures, draagt de president iemand daartoe voor, lid zijnde van de Maatschappij van Weldadigheid. Deze goedgekeurd zijnde, wordt de keuze ter bekrachtiging gezonden aan de commissie van toezicht.

Art. 22. De Commissie van Weldadigheid niet vergaderd

Z. K. H., van den 12den April 1821, aan de arrondisements sub-commissie van de Commissie van Weldadigheid, te vinden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, VIII. D. I. St., bl. 151, toont ons, dat Z. K. H. alle mogelijke pogingen wilde aangewend en alle maatregelen wilde te baat genomen hebben, om de ondernemingen der Maatschappij wel te doen slagen.

zijnde, kan aan een bekwaam getal leden de dagelijksche loopende werkzaamheden worden opgedragen (1).

Art. 23. Bij afwezigheid van eenen, of van beide de asfesoren, belast de president andere leden der commissie provifioeneel met de waarneming van derzelver werkzaamheden, onder dezelfde verantwoordelijkheid, als bij het reglement, ten aanzien der asfesoren, bepaald is.

TWEEDE AFDEELING.

Over de commissie van toezigt.

Art. 24. De commissie van toezigt bestaat uit vier en twintig leden, de president en secretaris daaronder gerekend.

Art. 25. De commissie van toezigt wordt benoemd door kiezers. Ieder honderdtal leden van de Maatschappij benoemt eenen kiezer, die, gedurende drie jaren, deze functie uitoefent. De gezamenlijke kiezers benoemen vier en twintig leden uit de deelgenooten, voor den tijd van één jaar; de afgaande leden zijn op nieuw verkiesbaar.

Art. 26. De benoemde leden kiezen uit hun midden den president en secretaris.

Art. 27. De president brengt de zaken in overweging en besluit met meerderheid van stemmen. Indien de stemmen mogten staken, heeft de president eene concluderende stem.

DERDE AFDEELING.

Algemeene bepalingen omtrent de werkzaamheden der beide commissies.

Art. 28. De Commissie van Weldadigheid ontvangt alle ont-

---

(1) Deze *Permanente* commissie bestaat uit den president der afdeling van koloniale werkzaamheden, die tevens den post van tweeden asfesor waarneemt, uit één lid van de afdeling van correspondentie, en één uit de afdeling tot het onderwijs. Voorts zijn er ook nog arrondisfements- en dorps-sub-commissies, die in eene dadelijke correspondentie staan met deze permanente Commissie van Weldadigheid.

werpen, tot hare werkzaamheden betrekkelijk. De president onderzoekt dezelve met zijnen eersten asfesfor, en zendt ze vervolgens naar de afdeeling, tot welke het voorstel betrekkelijk is, om consideratien en advies. Het ontwerp wordt wijders door den president in deliberatie gebragt, en met meerderheid van stemmen goedgekeurd of verworpen.

Art. 29. Geen besluit is van kracht, hetwelk niet door den president is geteekend, en door den eersten asfesfor gecontrafigneerd.

Art. 30. Wanneer tot eenig voorstel bijzondere uitgaven gevorderd worden, dan wordt het besluit, deswege genomen, door den eersten asfesfor, van wege de commissie, aan de deelgenooten medegeedeeld, met aanwijzing van het oogmerk, de middelen en de wijze van uitvoering, en worden zij uitgenoodigd, na goedbevinding, daartoe te contribueren. De penningen, op deze wijze verkregen, mogen in geen geval tot andere einden gebezigd worden, dan waartoe zij gegeven zijn.

Art. 31. In geval de fondsen of middelen, volgens het voorgaande artikel verkrijgbaar, niet toereikten ter uitvoering van eenig ontwerp, als nuttig erkend, is het aan de Commissie van Weldadigheid geoorloofd, aan Z. M. den Koning zoodanig verzoek in te zenden, als de commissie zal noodig oordeelen: mits echter, dat dit verzoek niets inhoudt, noch ten aanzien van den form, noch ten aanzien van de stof, hetgene strijdig is met de wetten van den Staat of van dit reglement, en dat daarbij in het oog gehouden worde de behoorlijke eerbied, aan den persoon des Konings verschuldigd.

Art. 32. Zoo de bijdragen, tot welke zich de deelgenooten verbonden hebben, voldoende zijn, om het ontwerp ten uitvoer te brengen, wordt de tweede asfesfor van wege den president met de uitvoering belast.

Art. 33. De eerste asfesfor is persoonlijk verantwoordelijk aan de commissie van toezigt, dat bij geen besluit beschikt worde over penningen, op eene wijze strijdig met art. 30 van dit reglement.

Art. 34. De tweede asfesfor is persoonlijk verantwoordelijk aan de commissie van toezigt, dat geen besluit, waarbij

beschikking over penningen plaats heeft, worde uitgevoerd, hetwelk niet door den eersten asfesor gecontrafigneerd is; gelijk hij mede persoonlijk verantwoordelijk is, dat de penningen overeenkomstig de besluiten besteed worden.

Art. 35. Voor zoo verre deze penningen besteed worden ter verkrijging van eenigen eigendom van waarde, behoort hetzelfde aan hen, die ter verkrijging daarvan hebben gecontribueerd; echter onder zoodanige nader te bepalene voorwaarden, dat de eigenaars het vruchtgebruik daarvan aan de Maatschappij zullen laten verblijven. Doch in geen geval kan daarvan eenig ander gebruik gemaakt worden, dan waartoe hetzelfde bestemd is, zonder toestemming der eigenaars.

Art. 36. De vergadering van toezicht komt alle jaren den 12den Mei eenmaal te zamen, en ontvangt dan rekening en verantwoording van alle ontvangsten en uitgaven, door de Commissie van Weldadigheid gedaan, benevens de echte bescheiden daartoe betrekkelijk. Zij onderzoekt, of doet door geschikte personen onderzoeken, den staat der uitgevoerde ontwerpen, dien der armen, en andere inrigtingen, door de Commissie van Weldadigheid daargesteld, en, bij goedkeuring, ontlast zij de leden van de Commissie van Weldadigheid van hunne verantwoordelijkheid en doet, anders, de belangen harer committenten gelden tegen de overtreders, door hen, zoo daartoe termen zijn, voor de gewone regibanken, te vervolgen.

Art. 37. Alle overige werkzaamheden worden bij bijzondere reglementen bepaald.

Art. 38. Geene commissie kan een besluit nemen, tenzij er meer dan de helft der leden present is; noch ook anders dan bij meerderheid van stemmen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de verandering, verbetering en vermeerdering van dit reglement.

Art. 39. Indien eene der beide commissien veranderingen in het ontwerp noodig oordeelt, wordt het voorstel daartoe door de eene commissie aan de andere gezonden, en zoo deze laatste

het oordeel bekrachtigt, dan, *en ook dan alleen*, worden de deelgenooten uitgenoodigd, om, bij besloten briefjes, die aan hunne huizen worden afgehaald, het voorstel aan te nemen of te verwerpen. Deze briefjes worden vervolgens aan de Commissie van Weldadigheid ingezonden, en de meeste stemmen vóór of tegen zullen in dit geval beslissen.

---

*INSTRUCTIE voor de afdeeling van
Financien.*

Art. 1. De afdeeling van Financien zal bestaan uit drie leden.

Een dezer leden wordt door de Commissie van Weldadigheid met het voorzitterschap bekleed; gelijk een der beide overigen door diezelfde commissie tot kasfier benoemd wordt.

Art. 2. De afdeeling van Financien ontvangt van de afdeeling, met de loopende werkzaamheden belast, of, deze niet vergaderd zijnde, van de permanente commissie, eene juiste opgave van de sommen, door de sub-commissien der steden of der corporatien, en door bijzondere personen, ten behoeve van het fonds der Maatschappij opgegeven, en te harer beschikkinge gesteld; gelijk mede van alle besluiten, door de Commissie van Weldadigheid genomen, en waarbij aan de permanente commissie het vermogen wordt opgedragen, om over eenige penningen te kunnen beschikken.

Art. 3. De bovengemelde opgegevene sommen zullen worden ingevorderd, hetzij per wissel, assignatie, of op andere voegelijke wijze; en zullen daarvoor worden afgegeven quitantien, door president en leden der afdeeling van Financien geteekend.

Art. 4. De ingekomen gelden worden gedeponoord in de bank van *Amsterdam*, en gesteld op naam der drie leden van de afdeeling van Financien, met uitzondering echter van eene som van *drie duizend gulden*, die bij den kasfier zullen worden gedeponoord, om te strekken ter goedmaking van dagelijksche uitgaven, en om alle vertraging in de behandeling van zaken

voor te komen. Naar mate deze som door te doene uitgaven mogt worden verminderd, zal dezelve uit de in de bank berustende gelden worden aangevuld.

Art. 5. Alle uitbetalingen zullen alleen geschieden op dispositie van de afdeeling, met de loopende werkzaamheden belast, of, deze niet vergaderd zijnde, op die der permanente commissie; echter niet dan onder de volgende bepalingen:

- I. De uitbetalingen zullen alleen geschieden op assignatie, afgegeven door de permanente commissie, met voorkennis van Z. K. H. Prins FREDERIK, geteekend door twee van hare leden, en gecontrafigureerd door den tweeden asfesfor.
- II. Bij iedere assignatie kan alleenlijk worden beschikt over eene som, tot een bijzonder einde bestemd; mogende geene meerdere posten van uitgave in ééne en dezelfde som begrepen zijn.
- III. Het object, waarvoor de som betaald wordt, moet in de assignatie zijn uitgedrukt, en daarbij het besluit van de Commissie van Weldadigheid worden aangehaald, die dezelve autoriseert.

Geene uitgaven zullen in rekening geleden worden, dan die bij assignatie, met de opgegevene bepalingen, volgens het model, onder n°. I hier achter gevoegd, worden verantwoord.

Art. 6. Van deze bepalingen echter zal, voor het eerste jaar, te rekenen van primo Julij aanstaande tot primo Julij 1819, zijn uitgezonderd eene som van *tien duizend gulden*, bestemd voor uitgaven, die voor alsnog aan geene naauwe bepalingen kunnen onderworpen worden, zoo voor het transport der kolonisten, als voor den aankoop van levens-noodwendigheden, kleedingen en werktuigen, benevens andere huishoudelijke uitgaven, gedurende de reis, en bij den eersten aanvang der kolonifatie.

De permanente commissie wordt alzoo bij deze geautoriseerd, om te mogen beschikken over zoodanige sommen, als daartoe zullen gevorderd worden tot het opgegeven bedrag ter somme van f 10,000. Deze dispositien echter zullen niet dan met

60 MAATSCHAPPIJ VAN WELDADIGHEID.

voorkennis van Z. K. H. Prins FREDERIK, als president der commissie, geschieden, en door de gezamenlijke leden der permanente commissie, volgens model n°. 2, geteekend moeten zijn. Evenwel zal, bij afentie van Z. K. H. Prins FREDERIK, de tweede asfesfor, in dringende gevallen, met voorkennis van de leden der permanente commissie, over eene som van f 3000 beschikken kunnen, en daarvoor, zulks doende, afgeven eene quitantie, volgens model n°. 3; doch zal dezelve gehouden zijn, de goedkeuring van Z. K. H. deswege binnen 14 dagen na datum zijner *traite* aan de afdeeling van Financien te doen toekomen, of wel, gezegde som te restitueren.

Art. 7. Alle posten van ontvang zullen door de afdeeling van Financien gebragt worden op naam van de sub-commissien der steden en plaatsen; of van die der corporatien, door welke dezelve worden overgemaakt; gelijk mede op naam van ieder' bijzonder' perfoon, die aan de Maatschappij eenige gift schenkt. Voor dit bedrag zullen de boeken worden gedebiteerd, en daarentegen gecrediteerd voor alle uitgaven, volgens art. 5 en 6 geschied. De boeken zullen jaarlijks op den 1sten April worden gesloten, en er zal eene rekening-courant opgemaakt worden, welke in de maand Mei daaraanvolgende, bij de zamenkomst der Commissie van Weldadigheid, wordt overgelegd, met bijvoeging der assignatien, op de afdeeling van Financien afgegeven.

Art. 8. Alle drie maanden zendt de afdeeling van Financien eene rekening-courant aan Z. K. H. Prins FREDERIK, die dezelve vervolgens aan de permanente commissie ter examinatie doet toekomen.

Art. 9. Geene andere uitgaven, van welken aard ook, zullen in rekening geleden worden, die niet in de bepalingen, bij de bovenstaande artikelen opgegeven, begrepen zijn; zoodanig, dat de werkzaamheden van de afdeeling van Financien uitluitenderwijze bepaald zijn tot het inkasferen der gelden, en tot het uitbetalen derzelven, op den voet en de wijze, bij de vorige artikelen dezer instructie vastgesteld.

MODEL I.

De afdeeling van Financien der Maatschappij van Weldadigheid, te ....., gelieve te betalen aan (*naam van den persoon, aan wien de betaling geschiedt*), de fomma van (*in geschreven letters uitdrukken*), voor geleverde (*den naam der goederen uitdrukken*), welke betaling is geautoriseerd bij besluit van de Commissie van Weldadigheid, van den (*datum des besluits*), n^o.

Gecontrafigneerd door (a)
den 2den Asfesfor, (b)
(c)

In kennisfe van mij,
FREDERIK, *Prins der Nederlanden.*

(a) Handteekening van den Prefident
der permanente commissie.

(b en c) Die der leden.

2.

Buitengewone uitgaven.

De afdeeling van Financien van de Maatschappij van Weldadigheid, te ....., gelieve te betalen aan ....., de fomma van ....., voor ....., welke betaling is geautoriseerd door het ..... artikel van het besluit, door de Commissie van Weldadigheid, op den ..... N^o. .... genomen.

Contrafignering en handteekening als voren.

3.

Buitengewone uitgaven.

De Afdeeling van Financien der Commissie van Weldadigheid te ....., gelieve te betalen aan ....., de fomma van ....., voor ....., welke uitgave is geautoriseerd door het ..... artikel van

het besluit der Commissie van Weldadigheid, op den
..... N°. .... genomen.

(a)

(b)

(c)

(a) Handteekening van den 2den Asfesor.

(b en c) Die der leden van de Permanente Commissie.

---

*INSTRUCTIE voor de afdeeling, met
de correspondentie belast.*

Art. 1. Aan de afdeeling, voor de correspondentie benoemd, is hoofdzakelijk opgedragen het onderzoek en de beantwoording van al zoodanige voorstellen, als aan de Maatschappij van Weldadigheid, hetzij door bijzondere personen, door honoraire of gewone leden, worden ingezonden.

Art. 2. De afdeeling van correspondentie zal, zoo binnen als buiten 's Lands, trachten te vestigen eene geregelde briefwisseling, ten einde inlichtingen te bekomen, aangaande alle aangelegene ontdekkingen, in zoodanige vakken, als voor de Maatschappij van Weldadigheid belangrijk zijn.

Art. 3. Alle onderwerpen van eenig belang zullen aan de leden der Commissie van Weldadigheid worden medegedeeld, en hunne aanmerkingen worden gevraagd, alvorens op de daartoe betrekkelijke voorstellen te antwoorden.

Art. 4. Minder belangrijke onderwerpen kunnen met de overige leden, de permanente commissie uitmakende, ter afdoening behandeld worden.

Art. 5. Jaarlijks, bij de eerste vergadering der Commissie van Weldadigheid, doet de afdeeling van correspondentie aan dezelve een algemeen en summier verslag van alle ingekomene stukken, en van den hoofdinhoud der daarop gegevene antwoorden overleggen, benevens zoodanige verdere voorstellen, als aan deze afdeeling in het vak, aan haar opgedragen, ter bevoor-

ring van de belangen der Maatschappij, belangrijk en noodzakelijk voorkomen.

Art. 6. Ook is aan deze afdeeling opgedragen het oppertoezicht over de uitgaaf van een maandschrift, volgens het daarentrent goedgekeurd *ontwerp en bepalingen* (1) ingerigt; gelijk mede het doen van alle zoodanige voordragten, als geschikt worden geoordeeld, om het daarmede bedoeld oogmerk te bereiken.

---

*INSTRUCTIE voor de afdeeling, met
de koloniale en verdere organieke
werkzaamheden belast.*

Art. 1. Deze afdeeling is zamengefeld uit drie leden, waarvan één lid het presidie waarneemt.

Art. 2. Door deze afdeeling zal, zoo spoedig mogelijk, in iedere stad, waar eene regtbank van eersten aanleg bestaat, eene sub-commissie worden georganiseerd, en te dien einde het stedelijk bestuur aldaar worden uitgenoodigd, om daartoe de behulpzame hand te bieden. Deze sub-commissien zullen, zoo veel mogelijk, bestaan uit twee leden van het stedelijk bestuur, twee geestelijken van onderscheidene gezindheden, twee der aanzienlijkste ingezetenen, leden zijnde der Maatschappij van Weldadigheid, en een' generaal of ander hoofd-officier. In de mindere steden, en in de contribuabele gemeenten ten platten lande, tot de geregtshan der stad behoorende, zullen mede zoodanige commissien worden georganiseerd, bestaande uit den eersten ambtenaar, daar aanwezig, één of twee geestelijken, en één of twee personen uit de deftigste klasfe der inwoners, door de eerstgenoemden te verkiezen.

Van deze leden zal jaarlijks één aftreden, voor de eerste maal bij loting, en vervolgens naar den rang van *ancienniteit*. De overblijvende leden kiezen, in plaats des aftredenden, een nieuw lid. Dat, hetwelk aftreedt, is op nieuw verkiesbaar.

---

(1) Dit ontwerp en de bepalingen wegens de uitgave enz. vindt men in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, V. D. I. St., bl. 430.

De heeren Gouverneurs der provincien zullen van wege de Commissie van Weldadigheid worden verzocht, om tot het organiseren dezer commissien ten platten lande de behulpzame hand te willen bieden.

De sub-commissien der kleine steden en gemeenten ten platten lande zullen corresponderen met die stads-commissie, tot welker gerechtsban zij behooren; gelijk de sub-commissien in de tribunale steden onmiddellijk met de Commissie van Weldadigheid. Zij zullen deel kunnen nemen aan de algemeene werkzaamheden der stedelijke sub-commissie van haren ban, welke laatste te dien einde uit iedere kleine plaats of gemeente een' gecommiteerden der aldaar bestaande sub-commissie zal roepen ter bijwoning harer vergaderingen, voor zoo veel die de algemeene belangen der Maatschappij betreffen, hetgeen dan opzettelijk door de Commissie van Weldadigheid zal worden aangeduid.

Ook zullen zoodanige sub-commissien kunnen worden aangeveld bij corporatien, die meer dan 500 leden aan de Maatschappij verschaft hebben, en welke zulks verlangen mogten. Deze sub-commissien corresponderen mede regstreeks met de Commissie van Weldadigheid.

Art. 3. Zoodra de sub-commissien in de tribunale en andere steden georganiseerd zijn, zullen aan dezelve, gelijk mede aan de sub-commissien der corporatien, toegezonden worden lijsten, waarop, zoo door de leden der Maatschappij, als door andere ingezetenen, kan worden ingeteekend voor den jaarlijkschen aankoop van zoodanige hoeveelheid linnen, en van zoodanige prijzen, als zij zullen verkiezen; gelijk ook voor zulke buitengewone bijdragen in geld of goederen, tot welke zij genegen mogten zijn.

De sub-commissien dier steden doen dergelijke lijsten aan de gemeente-commissien toekomen, en deze laatste zenden die, nadat zij die aan de leden en ingezetenen ter teekening behoorlijk hebben aangeboden, aan de eersten terug.

Art. 4. Zoodra de intekeninglijsten bij de Commissie van Weldadigheid zullen zijn teruggekomen, zal aan de afdeeling van Financien eene juiste opgave gedaan worden, zoo van de contributien, als van de vrijwillige inschrijvingen in geld of

goederen, door de sub-commissien ingezonden, met bepaling tevens van den tijd, wanneer over die contributien en giften zal kunnen beschikt worden; alsmede, zoodra de aangenomene fabriekgoederen afgeleverd zullen zijn, eene preciese opgave van de sommen, welke iedere sub-commissie voor dezelve schuldig is.

Art. 5. Zoodra de afdeeling van Financien de ontvangst der gelden zal hebben opgegeven, wordt de sub-commissie van iedere stad of van elke corporatie, in het bijzonder, voor het bedrag der betaalde sommen gecrediteerd; zullende, te rekenen van den 1sten April 1819, de penningen van iedere stad en daaraan onderhoorige dorpen uitsluitend worden aangewend ten behoeve van derzelver armen, en zal over geene hunner penningen ten behoeve van eenige andere stad of plaats mogen worden gedisponeerd, zonder expres consent van die stad of plaats, aan welke dezelve eigenlijk behooren.

Art. 6. Desgelijks zullen, te rekenen van den 1sten April 1819, de gelden, ontvangen van corporaties, die eene bijzondere sub-commissie hebben, uitsluitend worden aangewend ten behoeve van zoodanige armen, als door hen zullen worden aangewezen.

Gelijk mede de donateurs van zoodanige sommen, waarvoor één of meer huisgezinnen in de kolonie kunnen worden overgebracht, het regt zullen hebben, om voor de kolonifatie geschikte huisgezinnen aan te wijzen, ten wier behoeve deze penningen uitsluitend zullen worden besteed. In allen gevalle behouden de gevers het regt, om te bepalen, ten behoeve van welke armen zij hunne giften wenschen te zien aangewend.

De afdeeling, met de koloniale en andere werkzaamheden belast, zal daarom ook zorgen, dat met iedere stad en onderhoorigheden, gelijk met elke corporatie, bij welke eene sub-commissie bestaat, en met ieder' zoo even gemelden donateur, eene afzonderlijke rekening bij de boeken gehouden worde (1).

---

(1) De artikelen 5 en 6 moeten zoodanig worden opgevat, dat de permanente commissie iedere stad, gemeente, of corporatie, crediteert voor de door haar gecontribueerde penningen, en verplicht is, die ten behoeve van derzelver bijzondere armen aan te wenden; doch, dat het niettemin aan de permanente commissie blijft vrijgelaten, de overfchietende saldo's, of wel

Art. 7. Daar echter het belang der Maatschappij gebiedend vordert, door eene eerste proefneming juiste kennis te verkrijgen van de kosten, voordeelen en bezwaren, met het aanleggen van kolonien op de onbebouwde gronden van ons vaderland verbonden, zal deze proefneming aanvankelijk uit de algemeene beurs geschieden, en zullen de bepalingen, bij art. 4 en 5 vervat, alleenlijk van toepassing zijn, nadat die proef een toereikend licht over de opgenoemde bijzonderheden verspreid zal hebben.

Art. 8. Ieder jaar met den 1sten April (aanvang nemende in 1820) zal de afdeeling, met de werkzaamheden belast, de boeken sluiten, en aan iedere sub-commissie der steden, plaatsen en corporatien, gelijk mede aan bijzondere personen, die regt verkregen hebben, om huisgezinnen voor de kolonifatie te designeren, eene rekening-courant worden toegezonden, waaruit de staat van derzelver fonds blijken zal; zullende bij die rekeningen de overgemaakte gelden specifiek vermeld worden, gelijk ook de daartegen gedane uitgaven, vergezeld van de vereischte bewijsstukken, tot die uitgaven betrekkelijk. De sub-commissien der steden, plaatsen of corporatien, benevens de bijzondere donateurs, die deze rekeningen ontvangen hebben, zullen dezelve vóór den 1sten Mei daaraanvolgende, vergezeld van hunne aanmerkingen, aan de Commissie van Weldadigheid terugzenden. Deze stukken zullen vervolgens worden vergeleken met de rekening der afdeeling van Financien, en aan dezelve dienen ter opmaking van de algemeene liquidatie, die jaarlijks, met overlegging der genoemde stukken, aan de commissie van toezicht gezonden, en openlijk door den druk bekend gemaakt wordt, en wel bepaaldelijk met al de aanmerkingen, daarop gevallen.

Art. 9. Zoodanige algemeene uitgaven, bij voorbeeld, de huishoudelijke betalingen aan de opzieners enz., die niet ten

---

de geheele contributie van sommige plaatsen, zoo lang daarvoor geene armen uit dezelve kunnen worden overgebracht, te gebruiken; echter met dien verstande, dat deze gebruikte gelden, wanneer in het vervolg zoodanige overbrenging zal kunnen plaats hebben, uit het overige fonds wederom worden aangevuld. Zie *Verzam. van reglem. en organ. wetten en verordeningen der Maatschappij van Weldadigheid*, bl. 35.

laste van eenige bijzondere plaats kunnen gebragt worden, zullen over de geheele ontvangst worden aangeflagen, en percentsgewijze worden verdeeld; en zal daarmede de rekening van iedere plaats, corporatie of persoon, in evenredigheid, belast worden.

Art. 10. Voor de eerste proeve zal elke sub-commisfie eene familie, de vereischte hoedanigheden bezittende (te dien einde door de afdeeling tot de koloniale en andere werkzaamheden op te geven), ter kolonifatie aanwijzen.

De overige gezinnen, tot het getal van *honderd* toe, zullen uit de armen van het platte land worden gevonden, en de heeren Gouverneurs der provincien verzocht worden, in overleg met de contribuabele gemeenten ten platten lande, dezelve aan te wijzen. Ongefchikte personen, die niet aan de vereischten voldoen, zullen weder teruggezonden, en de daaraan bestede kosten afgetrokken worden van de gelden, door zoodanige plaats, van waar dezelve gezonden waren, te fourneren.

Art. 11. De eerste proeve van kolonifatie zal genomen worden in de provincie van *Groningen*, en bepaaldelijk in de districten van *Wildervank* en de *Pekel-A*; of ook, de omftandigheden zulks gedoogende, in de provincie van *Drenthe*.

Art. 12. De afdeeling tot de koloniale en andere werkzaamheden zal, zoo spoedig mogelijk, onder nadere approbatie der Commisfie van Weldadigheid, contracten sluiten:

- a. Voor den afstand eener toereikende oppervlakte gronds.
- b. Voor het bouwen van 100 arbeiders-huisjes, een lokaal voor den directeur, een magazijn, en verdere vereischte gebouwen.
- c. Met de opperbefuren der godshuizen, die daartoe genezen mogten zijn, ter op- en overneming van eenige gefchikte kinderen, door de Maatschappij van Weldadigheid.
- d. Met de armen-inrigting in 's *Gravenhage* of elders, wegens de bereiding en verdere verwerking der in de kolonie gefponnen garens. (Zie beneden, art. 16.)

Art. 13. Zoodra de contracten goedgekeurd, de eigendom der benoedigde gronden aan de Maatschappij overgedragen, en

de gebouwen voltooid zullen zijn, zullen de huisgezinnen, voor de eerste proeve bestemd, naar de kolonie worden overgebracht, gelijk mede de kinderen uit de godshuizen, en te dien einde zullen door de commissie tot de werkzaamheden de noodige bestellingen geschieden.

Art. 14. De kolonisten, in de kolonie aangekomen, zullen geheel als vrije leden beschouwd en behandeld, en alleen tot een goed zedelijk gedrag gehouden worden. Zij zullen verplicht zijn, taaksgewijze, elken werkdag eene bepaalde hoeveelheid arbeids te verrigten, die echter nimmer twee derde gedeelten des gewonen arbeids van een' werkman in den kolonialen oord zal mogen te boven gaan. Ieder kolonist zal tevens, zoo spoedig mogelijk, in de gelegenheid gesteld worden, om den grond, tot zijn onderhoud bestemd, voor eigene rekening te bearbeiten, en langs dien weg in de gelegenheid worden gesteld, om de vruchten van zijne nijverheid te oogsten.

Art. 15. Huis en grond blijven een eigendom van de Maatschappij. Het huisgezin echter, dat den grond heeft vruchtbaar gemaakt, zal levenslang het vruchtgebruik daarvan behouden, onder voorwaarde van een goed zedelijk gedrag, en tegen betaling eener matige huur, nader te bepalen.

Art. 16. Kost en kleederen worden aan ieder huisgezin, tot den tijd toe, dat de grond, aan hetzelfde toegewezen, het noodige verschaffen kan, van wege de Maatschappij gegeven, en het bedrag daarvan, benevens alle verdere uitgaven, vereischt om een huisgezin in staat te stellen, om door den landbouw zich te onderhouden, bijéén getrokken; en van deze som zal in het vervolg, nadat gebleken zal zijn, dat zulks zonder al te drukkend bezwaar voor de kolonisten geschieden kan, zes per cent interesten, als huur van huis en land, door dezeive betaald worden. De afdeeling tot de werkzaamheden zal zorgen, dat met ieder hoofd des huisgezins in het bijzonder eene rekening gehouden worde. Te dien einde zal elk zoodanige een boekje ontvangen, waarop de gelden ten behoeve van zijn huisgezin worden aanteekend, welke aanteekening altijd zal moeten geschieden in zijne tegenwoordigheid, en in het bijzijn van twee kolonisten, als getuigen. Iedere week zullen deze boekjes worden afgefloten.

Met het bestuur der *Haagsche armen-inrigting* zullen, onder nadere goedkeuring van de Commissie van Weldadigheid, contracten gesloten worden, voor de levering van het vereischte gehekeld vlas, en het doen weven der gesponnen garens. Verders zal er, door gepaste maatregelen, voor de rigtige bestelling der gefabriceerde goederen aan de inschrijvers worden gezorgd.

Art. 17. De vrouwelijke leden der huisgezinnen zullen verplicht zijn, zoo lang de grond, aan het huisgezin afgestaan, niet het noodig onderhoud en de middelen ter betaling der huur verschaft, wekelijks *zes ponden* vlas te spinnen. Aan die huisgezinnen, die bij gebrek aan handen daartoe niet in staat mogten zijn, zullen één of meer aankomende meisjes worden toegevoegd.

Art. 18. Aan ieder huisgezin, dat zes ponden garen levert, zal wekelijks worden toegelegd *f 3.60*, waarvan *drie gulden* zullen worden ingehouden, in mindering der kosten van het verstrekte voedsel, en 60 cents (12 stuivers) worden uitgereikt in geld. Wanneer echter hiervan een schadelijk gebruik mogt worden gemaakt, zal dat geld aan zoodanige onschadelijke voorwerpen, ten nutte des huisgezins, besteed worden, als deszelfs hoofd verkiezen zal, zonder hem of haar langer gereede penningen toe te vertrouwen.

Art. 19. Ten aanzien der voeding en kleeding zullen zoodanige bepalingen worden gemaakt, dat ieder kolonist allezins reden zal hebben, om met zijn lot tevreden te zijn. Deze bepalingen, alvorens te worden ingevoerd, zullen aan de beoordeeling der gezamenlijke leden van de Commissie van Weldadigheid worden onderworpen.

Art. 20. Alle verstrekking van voedsel geschiedt in vergelding van verrigten arbeid, volgens de gegevene taak, aan ieder, die bekwaam is om te arbeiden, hetzij vrouw of man, opgelegd. Wie zijne taak op den bepaalden tijd niet afwerkt, ontvangt geen voedsel, en zal verplicht zijn, bij een' der opzieners zijnen intrek te nemen, totdat hij den volgenden dag aan zijne verplichting voldoet; kunnende hij alsdan tot zijn huisgezin terugkeeren. Ook zullen de 12 stuivers in geld verdeeld worden aan de arbeidende leden der huisgezinnen, doch niet worden uitgereikt, dan aan de zoodanigen, die aan hunne verplichtingvoldaan hebben.

Art. 21. Alle zoodanige verzuimen en wangedragingen, die de goede orde verstoren, worden met geldboeten gestraft, en deze gekort op de wekelijksche uitkeering der 12 stuivers aan ieder huisgezin. Deze gezamenlijke boeten zullen maandelijks worden uitgekeerd aan die huisgezinnen, welke zich het best hebben gedragen, en over het geheel den meesten ijver aan den dag leggen.

Art. 22. Het zal aan geen der kolonisten vrijstaan, zonder *consent* der Commissie van Weldadigheid, de kolonie te verlaten, dan onder restitutie der kosten, te zijnen behoeve voor kleeding en voeding gemaakt; echter zullen verzoeken aangenomen, en de aangevoerde beweeggronden overwogen worden, om van dit opgelegde bezwaar te mogen worden ontheven.

Wie zonder *consent*, en dus eigenmagtig, de kolonie verlaat, ontvreemdt aan de Maatschappij van Weldadigheid de kleedingstukken, en verdere aan hem te koste gelegde gelden, en zal deswege in regten vervolgd worden.

Art. 23. Er wordt een nader reglement ontworpen, hetwelk echter, alvorens in werking gebragt te worden, aan de beoordeeling der Commissie van Weldadigheid zal worden aangeboden, waarbij het *tarief* dezer boeten wordt geregeld, en welks toepassing aan den hoofddirecteur, twee opzieners en twee kolonisten wordt opgedragen.

Art. 24. Geene andere straffen zullen van wege de Maatschappij van Weldadigheid worden opgelegd. Dan, de onwilligen en flechten zullen door de afdeeling, met de werkzaamheden belast, op voordragt van den directeur, worden weggezonden, of aan de policie worden overgegeven, om naar *exigentie* van zaken gestraft te worden.

Art. 25. Op eene door evengemelde afdeeling te ontwerpen, en door de Commissie van Weldadigheid te beoordeelen instructie, zal een directeur in de kolonie gezag voeren; onder hem zal gesteld zijn een bouwmeester, en voor ieder tiental huisgezinnen een onder-opziener, gekozen, zoo veel mogelijk, uit verminkte en daartoe geschikte onder-officieren der nationale armee.

Art. 26. Aan ieder huisgezin zal, aanvankelijk, worden af-

gestaan een vierde morgen gronds tot een' groente-tuin, en één en een half morgen gronds ter bebouwing.

Art. 27. De benoodigde mest zal, zoo veel mogelijk, uit die steden, van waar dezelve op de minst kostbare wijze te water kan vervoerd worden, getrokken, en te dien einde met de stedelijke besturen of andere bezitters daarvan, deswege, onder nadere approbatie der Commissie van Weldadigheid, contract gemaakt worden. Ook zullen op gelijke wijze overeenkomsten worden getroffen ter levering van zaadkoorn en andere benooidigheden, tot vestiging der kolonie vereischt.

Art. 28. De levering van alle voorwerpen en stoffen, daarvoor vatbaar, zal bij openbare aanbesteding gegund worden, en de contracten, deswege te sluiten, zullen aan de beoordeeling der gezamenlijke leden van de Commissie van Weldadigheid onderworpen zijn.

Is die Commissie niet vergaderd, dan worden dezelve aan de leden toegezonden, welke die met hunne aanmerkingen, en goed- of afkeuring, ten spoedigste aan deze afdeeling terugzenden.

Art. 29. Ten aanzien van alle overige zaken, tot vestiging der kolonie vereischt, zal de afdeeling tot de werkzaamheden zich houden aan de voordragt en de voorstellen, door de provisionele commissie aan die van Weldadigheid gedaan, en door deze laatste goedgekeurd.

Voor het overige zal deze afdeeling, door gepaste maatregelen, voorzien in alles, wat verder tot bereiking van de heilzame oogmerken der Maatschappij gevorderd wordt, en niet strijdig is met de opgegevene bepalingen.

BERIGT aan de gemeente- en armenbesturen in de Noordelijke provincien des Rijks, wegens het aannemen van behoeftigen in de kolonie Frederiks-Oord, door de Maatschappij van Weldadigheid.

De Commissie van Weldadigheid voornemens zijnde, de kolonie der Maatschappij met den meesten spoed uit te breiden, en de gemeenten in staat te stellen, om zich, zoo spoedig mogelijk, van het onderhoud der behoeftigen, waardoor zij thans gedrukt worden, te ontheffen, heeft besloten, aan de gemeenten- en armenbesturen, en andere corporaties, ook aan bijzondere personen, daartoe de gelegenheid te verschaffen, door een aantal dier verarmden, waarvan zij opgave kunnen doen aan de permanente commissie, onder de navolgende algemeene bepalingen en voorwaarden, in de kolonie op te nemen.

Art. 1. Voor ieder behoeftig huisgezin, waarin ten minste vier personen gevonden worden, in staat om veld- en spin-arbeid te verrigten (1), zal jaarlijks betaald worden *f* 25 voor ieder hoofd, naar dat hetzelfde sterk is. De Maatschappij neemt daarvoor de geheele verzorging van zoodanige personen op zich. Deze betaling kan door de gemeentebesturen gevonden worden uit het een vierde of derde gedeelte der contributien van de leden der Maatschappij in de stad, met welke gecontracteerd wordt, woonachtig.

Art. 2. Voor het betalen dezer bijdragen, zal zoodanige waarborg moeten gegeven worden, dat daarop veilig eene negociatie kan geschieden tegen 6 per cent renten, *f* 50 jaarlijksche aflossing van elk aandeel à *f* 1000, benevens *f* 5 premie, bij de uitloting van iedere *f* 100.

Art. 3. Behalve de bovengemelde *f* 25 voor ieder' persoon, zal, ter betaling dezer renten, aflossing en premien, gebruikt worden alles, wat door de jaarlijksche aflossing, wegens vermindering der primitive renten overfchiet, benevens al hetgene,

---

(1) Hieronder kunnen twee kinderen, mits gezond en sterk, boven de zes jaren, gerckend worden.

wat door het huisgezin jaarlijks wordt afbetaald, zoo op de schuld, door hetzelfde te zijner vestiging gemaakt, als op de som, die door hetzelfde als *huur* betaald wordt.

Art. 4. Zoodra de hoofdsom is afbetaald, houdt de jaarlijkse contributie van *f* 25 per persoon op, en zij, die het kapitaal ter vestiging van het huisgezin hebben opgebracht, verkrijgen daardoor een regt van eigendom op het huis en den grond, die aan hetzelfde in vruchtgebruik is afgegaan.

Art. 5. Over dezen eigendom echter zal nimmer anders kunnen beschikt worden, dan ten behoeve en gebruike van armen, en niet anders, dan overeenkomstig de bepalingen, door de Maatschappij van Weldadigheid gemaakt, en bij speciaal contract nader te omschrijven.

Art. 6. De gemeenten, armenbesturen, corporaties en bijzondere personen zullen, des verkiezende, de hoofdsom van *f* 1700, tot de vestiging van een huisgezin vereischt, zelve kunnen fourneren, en in dit geval geene contributie betalen, maar integendeel alles genieten, wat door de van hen gevestigde huisgezinnen op hunne schuld wordt afbetaald, benevens dat gedeelte der renten, jaarlijks door dezelve opgebracht, hetwelk niet tot onderhoud van woning en gezin noodzakelijk is. Tevens zullen zij de voordeelen, art. 4 en 5 vermeld, in dit geval blijven genieten.

Art. 7. Voor bijzondere personen, tot geen huisgezin behoorende, en in staat om te arbeiden, zal betaald worden *f* 60 jaarlijks, zoo lang zij in de kolonie blijven. Geene personen worden aangenomen, dan op getuigenis van het plaatselijk bestuur, dat zij tot de behoefte klasse behooren.

Art. 8. De aan te nemene behoeftegen kunnen bestaan in:

- a. Behoeftegen, bekwaam om te arbeiden, of die daartoe kunnen worden opgeleid, van een goed zedelijk gedrag, weeskinderen, en andere, in godshuizen onderhouden wordende.
- b. Behoeftegen, tot arbeid bekwaam of opleidbaar, van een minder zedelijk goedgedrag.
- c. Bedelaars van beide sekfen.

Iedere dezer soorten wordt in eene bijzondere kolonie over-

gebragt, voor dezelve meer bijzonder geschikt. Zij zijn allen aan de reeds bestaande, of nog te maken, reglementen der Maatschappij onderworpen.

Alle overige bepalingen worden bij bijzondere overeenkomst geregeld. De contracten deswege, met de permanente commissie aan te gaan, behoeven de approbatie der Commissie van Weldadigheid (1).

REGLEMENT en voorwaarden, aan welke zich ieder koloniaal huisvader of huismoeder, voor zich en de zijnen, bij handteekening behoort te onderwerpen, bij de aankomst van het huisgezin in de kolonie (2).

NB. Voor elke bijzondere soort van arbeid, en de waarneming der scholen, zal een afzonderlijk reglement in de kolonie voorgelezen en medegeleed worden.

Over de verschuldigde gehoorzaamheid der kolonisten.

Art. 1. Alle kolonisten zijn gehoorzaamheid, zonder tegenpraak, verschuldigd aan den directeur en de onder-opzieners, over hen door de Maatschappij van Weldadigheid gesteld.

Zij zullen derzelve bevelen in alles, wat den te doenen arbeid en het bewaren der rust en orde betreft, met welwillendheid volbrengen, en, ten aanzien van hun gedrag, zich regelen naar de voorschriften, hun bij dit reglement gegeven.

Art. 2. Alle brutaliteiten tegen den directeur, de onder-opzieners, den bouwmeester of de onderwijzers, zijn volstrekt verboden.

---

(1) Men vergelijke ook de meergemelde *Verzam. van reglem. en organ. wetten* enz., bl. 15 en volg.

(2) Wij hebben geoordeeld, dit reglement onzen lezers ook te moeten mededeelen.

Over land, huis en schuur, enz.

Art. 3. Al wat de Maatschappij aan den kolonist tot zijn onderhoud verstrekt, voedsel, kleeding, huisraad, gereedschap, is eene levering, die zij aan hem doet, en die, door arbeid allengskens betaald, zijn eigendom wordt. Land, huis en schuur alleen behoudt hij in vruchtgebruik, en zij blijven de eigendommen der Maatschappij.

Over den arbeid.

Art. 4. Alle arbeid geschiedt taaksgewijze. Ieder is verplicht, de taak, hem opgelegd, geheel en behoorlijk in den daartoe gestelden tijd te volbrengen. Wie deswege in gebreke blijft, of zijne taak slechts gedeeltelijk afdoet, verbeurt de belooning, op dien arbeid gesteld.

Art. 5. Ieder is verplicht, op den bestemden tijd tot den arbeid, op de aangewezen plaats, te verschijnen. Wie daarentrent in gebreke blijft, verliest een gedeelte van den loon, op zijnen arbeid gesteld; al was het ook, dat hij in den loop van den dag de opgelegde taak volbragt.

Art. 6. Alle stoffen of gereedschappen, door nalatigheid of opzettelijk bedorven, zullen door den kolonist moeten worden vergoed; zullende zulks bij gedeelten op zijnen arbeidsloon worden gekort.

Art. 7. Ieder, die zijne taak afgedaan, en zich naar behoren gedragen heeft, ontvangt een kaartje, op welks vertoon het bepaalde voedsel en geld hem wordt verstrekt. Zonder kaartje kan men noch voedsel, noch geld bekomen.

Art. 8. Ieder is verplicht, zich wel en betamelijk te gedragen; door schelden, noch vloeken of kwaadspreken, het lot van zijnen evennaaste te verbitteren, en zich in het algemeen te onthouden van alles, wat hij niet wenscht, *dat hem wederkeurig geschiede*. De ouders, die te dezen moeten instaan voor hunne kinderen, zijn aan hunne kinderen het voorbeeld verschuldigd van *braafheid* en *ijver*; de kinderen zijn *gehoorzaamheid* verschuldigd aan hunne ouders, en allen *liefderijke hulp* aan hunne medemenschen.

Art. 9. Alle ontucht, zoo in kleeding, als in taal en gedrag, is ten sterkste verboden.

Art. 10. Alle kolonisten zijn verplicht, een gepast gebruik te maken van de openbare godsdienst bij hunne gezindheid op de algemeene kerk- en feestdagen, en zich daarin te doen onderwijzen, gelijk ook hunne kinderen te doen onderrigten.

Aangaande de *Israëlitische* feesten en plegtigheden wordt eene afzonderlijke bepaling vastgesteld.

Art. 11. Niemand mag in de uitoefening der pligten, die zijne godsdienst voorschrijft, gehinderd of bespot worden; zijnde dit ten ernstigste verboden.

Over de kleeding en het huisraad.

Art. 12. Ieder kolonist is verplicht, behoorlijk gekleed (1) en gereinigd te voorschijn te komen. Niemand wordt tot den arbeid toegelaten, die hieromtrent in gebreke blijft.

De ouders dragen de stiptste zorg voor hunne en hunner kinderen reinheid van alle ongedierte. Te dien einde wordt aan ieder huisgezin eene fijne kam met verdere benoodigheden bezorgd.

Art. 13. Alle kleedingstukken, en ook het huisraad, zullen ééns in de week, zoo lang dezelve niet de volle eigendom der gebruikers geworden zijn, geïnspecteerd worden. Dezelve behooren altijd zuiver, zindelijk en wel onderhouden te zijn.

Art. 14. Alle kleedingstukken, huisraad en gereedschappen, die verloren of door achteloosheid bedorven worden, moeten door hem, die daarvan de oorzaak is, vergoed worden; zullende dit bij gedeelten op zijnen arbeidsloon worden gekort.

Art. 15. De verstrekking van kleedingstukken en huisraad geschiedt voor de eerste maal op rekening door de Maatschappij; in het vervolg moet ieder kolonist daarin zelf voorzien. De uitgave, daarvoor besteed, benevens de onkosten daarvan,

---

(1) De kolonisten zijn verplicht tot het dragen der koloniale kleeding. Zie bekendmaking deswege door de Permanente Commissie, van den 23ten Junij 1821, gedaan aan de kolonisten in *Frederiks- en Willems-Oord*, te vinden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, VIII. D. II. St., bl. 943.

moeten door de huisgezinnen, aan welke die verstrekt zijn, verdiend worden.

Over de voeding.

Art. 16. Zoo lang de landbouw het noodige voedsel nog niet opbrengt, doet de Maatschappij de spijzen voor de kolonisten bereiden, en hun die dagelijks uitreiken.

Art. 17. Het voedsel zal bestaan in goed roggebrood en smakelijke, voedzame en weltoebereide spijzen, op de lijst in de reglementaire beginfels te zien. Het pond brood zal den kolonist worden aangerekend tegen 6 duiten; het pond gekookte spijzen tegen een' halven stuiver, of de etensportie tegen 12 duiten. Ieder kan daarvan zoo vele portien bekomen, als hij met zijn' verdienden loon betalen kan.

Art. 18. Zoo lang de verdiende loon niet toereikt, om het benoodigde voedsel te betalen, wordt hetzelfde bij voorschot verstrekt, en dan voor ieder' volwasfen' mensch gegeven 3 ponden gekookt voedsel daags, met een pond brood; voor iemand van 12 tot 16 jaren, 2 ponden gekookt voedsel en twee derde pond brood; voor een kind beneden de 12 jaren, een pond gekookte spijs en een half pond brood. Bovendien bekomt het huisgezin een pond boter in de week.

Art. 19. Zoodra een huisgezin vier gulden 's weeks verdient, en verkiezen mogt, het voedsel zelf te bereiden, worden aan hetzelfde de benoodigdheden daartoe tot de minste prijzen geleverd; het zal echter ook vrijstaan, des verkiezende, die elders te koopen.

Over de belooning.

Art. 20. De verrigting van de gevorderde taak alléén geeft geene aanspraak op belooning; alleen dán, wanneer dezelve in den bepaalden tijd is afgedaan, en door een betamelijk gedrag vergezeld gaat, wordt daarvoor de bedongen loon in geld en voedsel gegeven. Wie eene dezer bepalingen niet nakomt, verliest de geheele of gedeeltelijke belooning, daarop gesteld.

In geen geval zal de inhouding der belooning minder zijn dan het een twintigste gedeelte van den wekelijks verdienden werkloon, en in geen geval zal zij de helft van dien loon te boven

gaan. De beslissing hieromtrent is overgelaten aan den *raad van opzieners*.

Art. 21. Behalve de vergelding, in geld of voedsel, verleent de Maatschappij drie onderscheidene eeretekenen aan de zoodanigen, die zich bijzonder door nijverheid en goed gedrag onderscheiden; als, eene *koperen*, eene *zilveren*, en eene *gouden medaille*.

De koperen medaille is de belooning van vlijtigen arbeid, benevens goed gedrag; en geeft regt, om op zon- en feestdagen buiten de kolonie te gaan, zonder verlofvraging.

De zilveren medaille beloont uitmuntende nijverheid, zoodat men door eigen' arbeid in zijn bestaan voorziet; zij regtigt, om dagelijks de kolonie (mits buiten den werktijd) in en uit te gaan.

De gouden medaille valt den verwerver der zilveren ten deel, zoodra hij van grond en vee een vrij inkomen van f 250:00: verdient heeft. Dit eereteeken ontslaat den kolonist van alle bijzondere koloniale bepalingen; hij treedt in de regten van elk' gewoon huurder, uitgezonderd enkele beperkingen, die in het afzonderlijk huurcontract met hem worden uitgedrukt.

Art. 22. Het is de permanente commissie zelve, die, op voordragt van den directeur, de medailles uitdeelt, daarvan eene schriftelijke akte aan de verkrijgers doende toekomen. In deze akte zullen de verdiensten des dragers, en de voorregten, die daardoor verkregen worden, zijn aangewezen.

Art. 23. Gelijk elke medaille verkregen wordt door een goed gedrag, zoo kan dezelve, met de daaraan verbondene voorregten, ook alleen door een slecht gedrag verloren worden. Ieder, die zich der betoonde gunst onwaardig gedraagt, wordt daarvan door de permanente commissie beroofd. De directeur kan het dragen daarvan voor den tijd van 14 dagen verbieden, gedurende welken tijd hij, wien het gebruik der medaille ontzegd is, de kolonie niet zonder schriftelijk consent van den directeur verlaten mag.

Art. 24. Iedere veertien dagen zal er een feest gegeven worden, waarop allen, die door een goed gedrag zich onderscheiden hebben, genoodigd worden. Het is op deze feesten, dat hij, die zich eene medaille verworven heeft, dezelve, op de

plegtigste wijze, uit handen van den directeur ontvangt. Hem, die dezelve naderhand verbeurt, wordt die op eene even plegtige wijze weder afgenomen (1).

—

REGLEMENT van huishoudelijke administratie in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, van den 21sten Julij 1821.

De permanente commissie, overwegende de noodzakelijkheid, om bepalingen te maken wegens de inwendige administratie der huisgezinnen, geëvenredigd naar de meerder of minder huishoudelijke geaardheid derzelve, heeft besloten, gelijk dezelve besluit bij dezen:

Art. 1. Ieder kolonist, zonder onderscheid, is gehouden, jaarlijks de verschuldigde huur te betalen, en f 25, in mindering zijner zestienjarige schuld, gelijk ook, om aan het fonds van veld-arbeid te restitueren de fondsen, ter bebouwing zijner hoeve aangewend.

Art. 2. Ieder kolonist, die de gouden of zilveren medaille ontvangt, zal gehouden zijn, jaarlijks de huur voor de door hem bewoond wordende hoeve in geld te betalen, gelijk mede de f 25 in mindering zijner schuld. Hij is overigens aan geene korting, van wat aard ook, onderworpen, maar ontvangt ook geene verstrekking anders, dan tegen kontante betaling; zullen de hij, ten aanzien van het beheer zijner hoeve, aangemerkt worden als een gewoon huurder; alleen blijft hij, ten aanzien van de kleeding, het school- en godsdienstig onderwijs, aan de koloniale inrigtingen onderworpen.

Art. 3. Een kolonist, echter, de gouden of zilveren medaille ontvangen hebbende, blijft vrijgesteld ten aanzien van het bebouwen zijner hoeve, om zulks zelf of voor eigene rekening

---

(1) Het reglement voor de grondontginning, van inwendige huishouding voor de kolonien enz., vindt men in de *Verzam. van reglem. en organ. wetten*, bl. 103 en volg.

te doen verrigten, dan wel, te deelen in het fonds van algemeen veld-arbeid. In het laatste geval, nogtans, is hij aan de kortingen op de verdiensten voor het administratie-fonds, en voor dat van kleeding en veld-arbeid, onderworpen, even gelijk de andere kolonisten.

Art. 4. Zij, die de koperen medaille ontvangen, en te voren niet onder administratie gestaan hebben, behouden het beheer over hunne veldvruchten; ten aanzien echter hunner verdiensten, blijven zij aan de gewone korting van twee stuivers per gulden, voor het administratie-fonds, onderworpen.

Art. 5. Allen, die de koperen medaille ontvangen, en te voren onder administratie gestaan hebben, zullen verplicht zijn, aan het magazijn in te leveren, behalve het zaakoren, jaarlijks 36 schepels rogge, of, bij gebreke van dien, ander koren, in waarde daarmede gelijk staande, en 160 schepels aardappelen; bovendien zullen hun op derzelver wekelijkse verdiensten gekort worden twee stuivers per gulden, voor het administratie-fonds, en de helft van hunne verdiensten wekelijks, boven de erlangde verstrekingen van levensmiddelen; daarentegen zullen zij, het opgegevene betaald hebbende, genieten 6 pond brood daags, en 4 schepels aardappelen wekelijks, van 1°. November tot 1°. Augustus, en 8 $\frac{1}{2}$ gulden aan kleeding maandelijks. Het overschietende hunner inkomsten zal te hunner beschikking gesteld worden.

Art. 6. Zij, die onder administratie gesteld zijn, doch geen medaille erlangen, zullen dagelijks genieten 6 pond brood, in de week 4 schepels aardappelen, benevens f 1.25 aan kaartjes, om winkelwaren te koopen; bovendien, de helft van hetgeen hunne wekelijkse verdiensten meerder bedragen, dan de opgegevene verstrekingen en 8 $\frac{1}{2}$ gulden maandelijks aan kleedingstukken. Over het overschot van hunnen oogst, echter, kunnen zij in geen geval beschikken, zonder permissie van den heer directeur. Des noods zal die in de magazijnen der Maatschappij worden opgeslagen. Indien nogtans hunne verdiensten, gepaard met hunne veldvruchten, niet toereiken bij het eindigen van het jaar, om hunne schuld aan de Maatschappij, wegens de opgegevene verstrekingen, te betalen, dan zal zoodanig huisgezin naar de Ommerfchans verzonden worden, tenzij

het te kort op deszelfs verdienften en veldvruchten aan oorzaken buiten hunne fchuld moest worden toegefchreven, of dat er nog andere gronden beftaan mogten, welke de permanente commissie, op voordragt van den heer directeur, bewogen, hetzelve, bij een afzonderlijk befluit, daarvan vrij te ftellen.

Art. 7. Door wangedragingen kan ieder huisgezin eene aan hetzelve toegekende medaille, overeenkomstig het reglement, verliezen, en keert hetzelve, in dat geval, tot de categorie van gewone kolonisten terug, voorbehoudens de meerdere straffen, die aan hetzelve, volgens de reglementen, konden worden opgelegd.

Art. 8. Bij den aanvang van den oogst zal, in het vervolg, in de vrije keuze van ieder' kolonist gesteld worden, om dien oogst in betaling zijner fchuld over te geven, en de kolonie te verlaten, of wel, om zich op nieuw te verbinden van tot den volgenden oogst te zullen blijven; zullende deze verklaring voor den raad van toezigt in iedere kolonie worden afgelegd. Tusschentijds zal aan niemand verlof gegeven worden, om de kolonien geheel te verlaten.

En zal hiervan kopij worden gezonden aan den heer 2den asfesfor, thans in de kolonien zijnde, en aan den heer directeur, tot derzelve narigt.

Aldus befloten en gearresteerd ter vergadering der permanente Commissie van Weldadigheid, binnen 's Gravenhage, enz.

BESLUIT der permanente Commissie van de Maatschappij van Weldadigheid, van den 8sten November 1821, wegens de plaatsing van eenige best oppassende kolonisten als huurders op kleine hoeven buiten de kolonien.

De permanente Commissie van Weldadigheid, overwegende, dat het allezins tot aansporing van de nijverheid en spaarzaam

heid der kolonisten strekken zal, indien eenige der oppasfendste van dezelve, die de noodige kunde en middelen daartoe zich reeds verworven hebben, in de gelegenheid en in staat gesteld worden, door het huren en bebouwen van kleine landhoeven buiten de kolonien, met voordeel in de gewone maatschappij terug te keeren, en het dus van belang is, door eene proefneming in het klein, en in den naasten omtrek der kolonie n°. 1, de uitwerking daarvan te onderzoeken;

Overwegende, dat het echter niet raadzaam zoude zijn, zoodanige kolonisten dadelijk aan zich zelve geheel over te laten, maar dat het verkieslijk is, dezelve onder een gepast toezigt te stellen, en dit toezigt allengskens te verminderen, naar mate het blijken zal, dat zij zulks minder behoeven;

Overwegende, eindelijk, dat de Maatschappij eenige kleine landhoeven, thans buiten huur, in eigendom bezit, die tot dat einde geschikt zijn, en dat het meer met de belangen der Maatschappij strookt, zoo tot handhaving eener goede policie, als ter voorkoming, dat aan de kolonisten geen sterke drank verkocht worde, dezelve te verhuren aan menschen, over welke zij een strikter toezigt uitoefenen kan, dan over vreemden;

Heeft besloten, gelijk dezelve besluit bij dezen:

- 1°. Aan eenige kolonisten uit de kolonie n°. 1, die daartoe, uit hoofde van hun goed gedrag, het geschiktste schijnen, zullen de kleine landhoeven der Maatschappij, in de nabuurschap der kolonie, verhuurd worden.
- 2°. De kolonisten, die deze hoeven huren, zullen, ten aanzien van de bebouwing hunner gronden, en van hun zedelijk gedrag, onder het toezigt van een' geschikt' persoon verblijven, die daarmede bijzonder belast zal zijn; welk toezigt echter niet verder uitgestrekt zal worden, dan vereischt wordt, om den vereischten graad van arbeidzaamheid en goed gedrag dezer kolonisten te verzekeren.
- 3°. De heer directeur der kolonien wordt verzocht, om aan de permanente commissie eene voordragt te doen van zoodanige kolonisten, die geschikt geoordeeld worden, om in het aanstaande voorjaar tot de opgegevene bestemming te worden gebruikt, en tevens aan haar voor te

dragen de gepaste middelen, om den goeden uitflag dezer proeve te verzekeren.

En zal van dit besluit extract worden toegezonden aan den heer directeur der kolonien, tot deszelfs informatie.

Aldus befloten en gearresteerd ter vergadering der permanente Commissie in 's Gravenhage, enz.

*BESLUIT van den 13den Maart
1822 (1), betreffende de over-
neming van bedelaars in de
kolonien der Maatschappij van
Weldadigheid.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij laatsleden, n°. 36 (2);

(1) Z. M. de Koning, steeds bedacht op hetgeen tot verzachting van het lot der Nationale armen en ter wering eener schandelijke en schadelijke bedelarij konde strekken, benoemde, bij besluit van den 3den Januarij 1822, eene Staatscommissie, onder het voorzitterschap van Z. K. H. Prins FRÉDÉRIK. Deze commissie werd gelast, om eenen algemeenen staat der nationale armoede en bedelarij in nadere overweging te nemen, en de voorstellen aan het Gouvernement, van wege de Maatschappij van Weldadigheid, deswege gedaan, bijzonder te onderzoeken enz. Deze Staatscommissie bragt, in de maand Februarij 1822, verslag uit, waarin dezelve, na vooraf onderzocht te hebben den staat der armoede en bedelarij binnen al de deelen des Rijks, en zich verder vooraf bezig te hebben gehouden met het onderzoek, over den voet en de wijze, waarop de armen gepleegd en onderhouden, de vondelingen en verlatene kinderen besteed en opgevoed, en de bedelaars in de daartoe voorhanden zijnde werkhuisen overgebracht, tot dwangarbeid verplicht en van het noodige voorzien werden, ook haar gevoelen aan het Gouvernement voordraagt over de gedane voorstellen der Maatschappij; de uitvoerlijkheid en aannemelijkheid derzelven met de voordeelen, zoo voor de natie en de bijzondere provincien en plaatsen, als voor de bedelaars zelve, daaraan verbonden, aanwijst, en, ten slotte, Z. M. den Koning aanraadt, dien overeenkomstig contracten met het permanent befluur hier

Maat-

(2) Men vindt dit besluit hiervoren, bladz. 5.

Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat gehoord ;

Gelet op art. 274 en 275 van het wetboek van strafregt ;

Willende aan de gemeenten, die bedelaars ten haren laste hebben in de bedelaars-werkhuizen, het genot verzekeren der voordeelen, welke de voorstellen der Maatschappij van Weldadigheid haar aanbieden ;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen :

Art. 1. Dat al de in de bedelaars-werkhuizen aanwezige bedelaars, geene lichaamsgebreken hebbende, en die tot den veld-arbeid geschikt zijn, zullen overgebracht worden in zoodanige der door de Maatschappij van Weldadigheid opgericht wordende kolonien, welke tot het opnemen van bedelaars zijn bestemd.

Art. 2. Dat de vermelde bedelaars, bij voortdoring, in de vermelde kolonien zullen verblijven ten koste der gemeenten, waar zij hun domicilie van onderstand hebben.

Art. 3. Dat de voorwaarden, op welke de Maatschappij van Weldadigheid de meergemelde bedelaars zal overnemen, zullen bepaald worden, bij een contract tusschen den Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat en de permanente Commissie der Maatschappij van Weldadigheid aan te gaan ; terwijl de aan deze voor eiken bedelaar te betalene som, in geen geval meer

---

Maatschappij aan te gaan, ter overneming in de *Ommerschans* enz. van een aanzienlijk getal bedelaars, uit de beide deelen des Rijks, tegen jaarlijksche betaling van f 35 per hoofd enz. Deze voordragt, door Z. M. met welgevallen zijnde aangenomen, heeft dan ook dit besluit ten gevolge gehad.

Wij kunnen niet voorbij, onze lezers de lezing aan te bevelen van de redenen, welke aangevoerd worden in het tijdschrift *de Star*, 1822, n°. 6, ten betooge, dat de door het Gouvernement beraamde maatregelen, ter plaatfing van een aanmerkelijk getal bedelaars in de *Ommerschans*, genoegzaam zijn, om binnen weinige jaren alle bedelarij, immers van dezulken, die arbeiden kunnen, vooral in de Noordelijke provincien des Rijks, geheel uit te roeijen ; en wij vereenigen ons gaarne met het slot dier verhandeling : „ Hij, die het Vaderland van het legioen zijner aalmoes-vragende „ lediggangers of dure, weinig verdienende kostgangers gezuiverd heeft, „ zal eene uitgebreide aanspraak hebben op de duurzame dankerkentenis der „ natic.”

dan vijf en dertig gulden (f 35:-) 's jaars zal mogen beloo-
pen.

Art. 4. Dat de bij de bedelaars-werkhuizen in werking zijn-
de reglementen, zoo veel mogelijk, door de permanente Com-
missie der Maatschappij van Weldadigheid zullen worden in
acht genomen, met betrekking namelijk tot het ontflaan van
zoodanige voorwerpen, welke in de maatschappij zouden kun-
nen terugkeeren, zonder dat het te duchten zij, dat dezelve
zich op nieuw aan bedelarij zouden overgeven.

Art. 5. Dat de overbrenging en het geleide der bedelaars
naar de voormelde kolonien zal geschieden ten koste der ge-
meenten, waar dezelve hun domicilie van onderstand hebben;
zullende die kosten worden bepaald, en het uitschot daarvan
gedaan door de besturen der bedelaars-werkhuizen.

Onze Minister van justitie en van binnenlandsche zaken en
waterstaat zijn belast met de executie dezes, waarvan een af-
schrift aan de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den
3den Januarij laatstleden, n°. 36, toegezonden zal worden tot
informatie.

---

*BESLUIT van den 17den Augustus
1827, houdende nadere regeling
van hetgeen betrekking heeft tot
de opzending van kinderen, bede-
laars en andere voorwerpen, naar
de koloniale stichtingen der Maat-
schappij van Weldadigheid (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien Ons besluit van heden, n°. 124, waarbij Onze Mi-

---

(1) Er waren in onderscheidene provincien bedenkingen ontstaan nopens
het regte verstand van sommige artikelen van dit besluit. De administratie
heeft dien ten gevolge eenige ophelderingen gegeven. Wij zullen op elk
artikel de gemaakte bedenking, en de daarop gegevene opheldering mede-
deelen.

nister van binnenlandsche zaken is gemagtigd, om, voorbehoudens de daarbij gemaakte bepalingen, over te gaan tot de sluiting van een, op Onzen last, met de permanente Commissie der Maatschappij van Weldadigheid, in de Noordelijke provincien, aangegaan contract, betrekkelijk de opneming en verpleging van voorwerpen in de stichtingen dier Maatschappij;

In aanmerking nemende, dat, ten gevolge van dat contract en van andere omstandigheden, eenige veranderingen behooren gemaakt te worden in de voorschriften, welke, betrekkelijk de opzending en opneming van de boven bedoelde voorwerpen, en de deswege te doene betalingen, vroeger gegeven zijn aan de onderscheidene besturen en administratien;

Gelet op de noodzakelijkheid, dat ook sommige nog bestaande twijfelingen of onzekerheden, nopens het voorschreven onderwerp, opgeheven worden, en dat hetgeen, wat tot dus verre niet tot uitdrukkelijke bepaling was gebragt, in enkele opzigten, almede door stellige voorschriften worde aangevuld;

Overwegende de nuttigheid, dat al de bepalingen en voorschriften, welke te dezen bereids gemaakt of gegeven zijn, doch thans veelal verspreid worden aangetroffen, zoo veel mogelijk, in een zamenhangend geheel, bij elkander worden vermeld, en tevens in verband gebragt met de maatregelen, welke Wij, tep aanzien der opneming en verpleging, voor het vervolg, van de bedelaars, die, tot dus verre, in de bedelaars-werkhuizen binnen de Noordelijke provincien werden bewaard en verpleegd, als nuttig hebben beschouwd;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, en van de Staatscommissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 36;

Gezien de nadere rapporten van Onzen voornoemden Minister;

Hebben besloten en besluiten:

Eerstelijk, ten opzichte van de weezen, vondelingen, verlatene kinderen en anderen, geene bedelaars zijnde.

Art. I. Alle, uit de weldadigheids-fondsen, geheel onderhouden wordende, of gedeeltelijken onderstand genietende kinderen, van beider kunne, binnen de Noordelijke provincien des Rijks, den ouderdom van zes jaren bereikt hebbende, en dien van *achtien* jaren niet zijnde te boven gekomen, hetzij dat dezelve zich in eenig weeshuis, vondelingshuis of ander armhuis of gesticht van weldadigheid bevinden, hetzij dat dezelve buiten zoodanige gestichten, of, bij gebreke daarvan, op eene andere wijze, uit eenige weldadigheids-fondsen geheel onderhouden of gedeeltelijk ondersteund worden, zullen, voor zoo verre zij voorwerpen zijn van een gezond gestel en tot ligchamelijken arbeid, naar gelang van derzelver jaren en staat, van jaar tot jaar, naar de koloniale stichtingen der Maatschappij van Weldadigheid binnen de voorschrevene provincien, ter opneming en verpleging aldaar, moeten worden opgezonden, in het geval namelijk, dat het gesticht, waarin zij zich bevinden, of de administratie, welke hen in of buiten het gesticht geheel onderhoud, of gedeeltelijk ondersteunt, eenige subsidie van het Rijk, de provincie of gemeente geniet, of door de geheele of gedeeltelijke opbrengst van openbare collecten, of andere openbare inzamelingen of inschrijvingen, tot het gaande houden van de administratie, geheel of gedeeltelijk mogt worden in staat gesteld; de gewone inzamelingen binnen de kerkgebouwen der onderscheidene godsdienstige gezindheden hieronder niet begrepen (1).

---

(1) *Ad art. I.* Werd gevraagd: of bij hetzelve ook bedoeld zijn de kinderen van zoogenoemde huiszittend-bedeelde ouders? — en de opheldering deze: Er zijn bedoeld weezen, vondelingen, en verlatene kinderen. Dus ook kinderen van nog in leven zijnde ouders, doch welke in hechtenis of afwezend zijn; of bij welke de kinderen niet in het huisgezin aanwezig zijn, en, met hetzelve, onderhouden worden; maar *alleenlijk niet* kinderen, bij hunne ouders inwonende, en in het huisgezin verpleegd wordende.

Verder werd gevraagd: of kinderen, die door eene zamen-

Art. 2. De opzending, zoo even gemeld, zal evenwel niet behoeven te geschieden in die enkele gevallen, wanneer het mogt bewezen worden, dat het, om bijzondere redenen, geene besparing voor de financiën des gestichts of der administratie mogt zijn, om de opzending te doen; terwijl voorts, in allen gevallen, met overleg van het Departement van binnenlandsche zaken, van de opzending zullen kunnen worden uitgezonderd, en alsdan op de staten, bij art. 4 te vermelden, slechts voor *memorie* zullen worden gevoerd kinderen, den achttienjarigen ouderdom naderende, en in eenig handwerk of bedrijf reeds zoo verre gevorderd, dat het met de belangen dier voorwerpen niet zou zijn overeen te brengen, om dezelve alsnog eenen nieuwen oefeningskring te doen inslaan (1).

Art. 3. Behalve de kinderen, hiervoren opgenoemd, van welke de opzending zal moeten geschieden, zullen voorts alle andere kinderen, die uit de weldadigheids-fondsen geheel onderhouden of gedeeltelijk ondersteund worden, om het even of zij tot verrigting van lichamelijken arbeid, naar gelang van derzelve jaren, op het oogenblik min of meer ongeschikt zijn mogten, naar de vorengemelde koloniale stichtingen, ter opnemng en verpleging aldaar, kunnen verzonden worden, alléén uitgezonderd degenen, die krankzinnig of blind mogten zijn; terwijl zij, die, gedurende hunne verpleging aldaar, met krankzinnigheid of blindheid mogten worden behebt, zullen kunnen worden teruggezonden.

Art. 4. De Gedeputeerde Staten van de onderscheidene provincien, te dezen bedoeld, zullen ieder jaar, vóór den 1sten Maart, aan het Departement van binnenlandsche zaken inzenden nominative staten der kinderen, welke in de termen vallen van

---

gestelde armen-administratie, van welke slechts ééne subsidie geniet, onderhouden worden, in de termen van verplaatsing naar de gestichten der Maatschappij, beschouwd moeten worden te behooren? geantwoord: Ja, uit hoofde dat de niet gesubsidieerde gestichten geene verandering te weeg brengen in de daaraan verbondene administratie, die *wel* subsidie erlangt.

(1) *Ad art. 2.* Gevraagd: Hoe moeten de daarin voorkomende woorden: *den achttienjarigen ouderdom naderende*, verstaan worden? geantwoord: Als slaande op den ouderdom tusschen de zeventien en achttien jaren, ten einde geene aanleiding te geven tot misbruik, door eene andere uitlegging.

te moeten opgezonden worden; alsmede der zoodanigen, welke, offchoon niet verpligt, echter ook zullen opgezonden worden, en als zoodanig mede bestemd zijn, om onder de eerste daarop volgende bezending naar de kinder-etablisfementen der Maatschappij te worden begrepen.

De voormelde collegien maken die staten op uit de gecertificeerde opgaven, welke zij zich van de te deze verpligte armenbesturen, diakonien en andere armen-administratien zullen verschaffen, en zullen voorts zich zoodanige verdere inlichtingen bezorgen, als noodig zijn mogten, om de volkomene verzekering te erlangen, dat alle kinderen, in de termen van verpligting vallende, werkelijk zullen worden opgezonden.

De eerste nominative staat zal door elk der gezegde collegien respectivelijk worden ingezonden vóór den 1sten Maart 1828.

Art. 5. De armbesturen, diakonien en verdere armen-administratien, die te dezen als verpligt te beschouwen zijn, doch, in het inzenden der opgaven en verdere informatie, bij het vorige artikel bedoeld, mogten nalatig zijn, gelijk mede diegenen, welke, opgaven gedaan hebbende, echter de opzending der kinderen niet mogten doen volbrengen, zullen, zoo lang zij aan derzelve verpligting niet zullen hebben voldaan, van het genot van alle subsidien hoegenaamd, ten behoeve van het door hen beheerde fonds, verstoken zijn, en evenmin tot het doen van eenige andere openbare collecte, inzameling, of inschrijving van giften, ten behoeve van hetzelfde, mogen toegelaten worden, ten ware zoodanige administratien zich, wegens plaats hebbende geheel bijzondere omstandigheden, ten genoegte van het Departement van binnenlandsche zaken, in deze mogten regtvaardigen.

Art. 6. Aan Gedeputeerde Staten wordt, ieder in den henen, wel uitdrukkelijk aanbevolen, om toe te zien, dat er, van wege de provincie of de gemeente, aan geene armbesturen, diakonien of andere armen-administratien, bij het eerste gedeelte van het vorige artikel bedoeld, eenige subsidie worde uitgereikt, of dat er door dezelve eenige openbare collecte, inzameling of inschrijving van giften, in die gevallen worde tot stand gebragt, en in het algemeen, dat geene armen-administratien, onder welke benaming ook, eenige zoodanige col-

lecte, inzameling of inschrijving bewerkstelligen, wanneer dezelve op eenigerlei wijze, hoe dan ook, de heilzame bedoeling van den tegenwoordigen maatregel mogten tegenwerken of ontduiken.

Art. 7. De kinderen, ter opzending bestemd, worden telkens op de tijdstippen, nader door het Departement van binnenlandsche zaken te bepalen, naar de koloniale stichtingen overgebracht, ten einde aldaar opgenomen, en in uitbesteding gehouden te worden tot volbragten twintigjarigen ouderdom, ten ware wegens dienstplichtigheid in de Nationale militie, of om andere bijzondere redenen, ter beoordeeling van het voorschreven Departement, dat tijdstip eene verkorting zoude mogen vereischen.

Bij elke bezending van kinderen, in de koloniale stichtingen aankomende, zal moeten zijn gevoegd, en aan de directie der stichtingen worden overgegeven, eene naauwkeurige naamlijst der kinderen, bevattende daarenboven, aangaande ieder derzelve, den ouderdom, de geboorteplaats, de godsdienstige gezindte, waartoe het kind behoort of deszelfs ouders behoorden, en, zoo veel mogelijk, de namen en voornamen der ouders (1).

---

(1) *Ad art. 7.* Was de vraag: Tot wiens laste komt het onderhoud van jonge lieden, op hun twintigste jaar uit de etablissementen der Maatschappij van Weldadigheid ontslagen, en die, daarna, vóór derzelve meerderjarigheid, tot armoede vervallen? en het antwoord: In zoodanige gevallen moeten die jongelieden, even als alle andere personen, te hulp worden gekomen door de gemeente, waar zij onderstands-domicilie hebben.

Het ontslag op den twintigjarigen leeftijd is geene bepaling der contracten, tusschen het Gouvernement en de Maatschappij van Weldadigheid aangegaan. Het is blootelijk onderling goedgevonden, om jaarlijks ontslag te verleenen aan dezulken, welke, *in dat jaar* hunnen twintigjarigen ouderdom hebbende bereikt of nog zullende bereiken, niet stellig ongeschiktheid tot eigen onderhoud aan den dag leggen, als welke dan eerst in het volgende jaar ontslagen worden.

De schikking rust op de waarschijnlijkheid, dat reeds velen op hun twintigste jaar in staat zijn, elders hun onderhoud te vinden; op het gering verschil van den ouderdom, welke vele ontslagenen hebben in het midden van den zomer des jaars, waarin zij twintig jaren bereiken, met den ouderdom der meerderjarigheid; en op de regelmatigheid, ten einde niet op ongelijken tijd te ontslaan, hetwelk plaats zou vinden, zoo

Art. 8. De administratie, van wege dewelke kinderen, in voege voren gemeld, in de koloniale siftingen zijn opgenomen, zullen, jaarlijks, voor elk kind, dat beneden den ouderdom van *dertien jaren* is, en zoo lang het beneden dien ouderdom zijn zal, betalen, de tot hiertoe gebruikelijke somme van *vijf en veertig gulden (f 45)*.

Wegens ieder kind boven de *dertien jaren* betalen zij, voortaan, slechts eene somme van *vijf en twintig gulden (f 25)* 's jaars, voor zoo verre zij namelijk met alle getrouwheid de kinderen, die in de termen van verplichting vallen, zonder onderscheid van jaren, opzenden zullen.

Alles onaan gezien de kinderen meerdere of mindere krachten en verdere geschiktheid tot den kolonialen arbeid bezitten mogten; ten ware dezelve (krankzinnigheid en blindheid uitgezonderd, als welke, volgens art. 3, geheele beletfels tot aanneming zullen zijn) ongeneeslijke kwalen of gebreken mogten hebben, waardoor die kinderen voor altijd, en ten eenemale, voor eenigen kolonialen arbeid buiten staat mogten zijn, des noods ter beslissing van het Departement van binnenlandsche zaken; als wanneer voor ieder der zoodanigen, zonder onderscheid van jaren, eene somme van *vijf en zestig gulden (f 65)* 's jaars zal moeten betaald worden (1).

zulks bij het bereiken van den twintigjarigen ouderdom moest plaats hebben; terwijl het *gezamenlijk* ontslag in het beste faizoen één jaar *later*, en dus in dat jaar, waarin zij hun een en twintigste jaar bereiken, velen nog *boven* dien ouderdom in de gestichten zouden doen blijven.

Hierbij is nog aan te merken, dat, op de voordragten tot ontslag der twintigjarige jonge lieden, de belanghebbende administratiën worden gehoord, opdat zij derzelve gevoelen zouden kunnen doen blijken, of het raadzamer zoude zijn, het ontslag tot de meerderjarigheid uit te stellen.

Zoo algemeen verlangd werd, dat voortaan aan geene twintigjarige jonge lieden ontslag werd verleend, zoude hetzelfde even goed één jaar later gesteld kunnen worden, doch ook altijd *gezamenlijk*, om de orde niet uit het oog te verliezen.

(1) *Ad art. 8 en 14, in verband met art. 30*, was de bedenking: staan de contracten, door besturen van godshuizen en andere inrigtingen, onmiddellijk met de Maatschappij van Weldadigheid aangegaan, onder de bepalingen van het onderwerpelijk besluit? de opheldering: uit den aard der zaak spreekt het genoeg, dat het vraagpunt een ontkenkend antwoord vordert.

Art. 9. Uit aanmerking van de mindere betalings-somme dan voorheen, waarmede de administratien, volgens het vorige artikel, voortaan, ten aanzien van een aanzienlijk gedeelte der gekoloniseerde kinderen, zullen kunnen volstaan, zoo wel als uit aanmerking, dat duurzame slechts gedeeltelijke geschiktheid, of voorbijgaande geheele ongeschiktheid tot kolonialen arbeid, geen grond tot eenige hoogere vordering zullen kunnen opleveren, zal van nu af aan alle vroegere aanspraak tot *gratis* bijvoeging van andere voorwerpen komen op te houden.

Art. 10. De kinderen, ter opzending bestemd, worden door de administratien, respectievelijk ten haren koste, tot de koloniale stichtingen bezorgd, op de wijze, welke iedere administratie meest gepast en minst kostbaar zal oordeelen, waaromtrent die, in de nabijheid van elkander gevestigd, zich, ter vermindering der overbrengstkosten, zoo veel mogelijk, onderling zullen verstaan.

Art. 11. De administratien, van wege dewelke kinderen in de koloniale stichtingen zijn opgenomen, zullen de voogdij-schap, welke zij vroeger over dezelve gehad hebben, blijven behouden.

Voor zoo verre de fondsen van derzelver administratien zulks toelaten, zullen zij zich, door eigen bezoek van de koloniale stichtingen, van tijd tot tijd, omtrent den toestand der kinderen nader kunnen verzekeren.

De vrije toegang tot die stichtingen zal haar steeds openstaan.

Art. 12. Indien nabestaanden van kinderen, welke in de koloniale stichtingen opgenomen of ter opneming derwaarts bestemd zijn, zich mogten aanmelden met het verzoek, om zoodanige kinderen onder hunne onmiddellijke opvoeding en ter hunner onmiddellijke beschikking te hebben gesteld, zal zulks aan hen, met overleg van het Departement van binnenlandsche zaken, kunnen worden toegestaan, indien de verzoekers zullen bevonden worden, van den kant van zedelijkheid genoegzamen waarborg voor de opvoeding der kinderen op te leveren, en ook genoegzaam vermogend te zijn, om die kinderen, tot derzelver volbragten twintigjarigen ouderdom, behoorlijk te onderhouden.

Alvorens echter zoodanig verzoek zal kunnen worden toegeftaan, zullen de verzoekende nabestaanden zich, voor zich zelve en derzelve erven, fchriftelijk moeten verbinden, om het overgenomen kind, tot op dezelfs volbragten twintigjarigen ouderdom toe, ten hunnen koste, en dus buiten alle bezwaar van eenig armen-fonds, behoorlijk te onderhouden en op te voeden.

Van het oogenblik des volbragten afftands af, zal de voogdijfchap, welke de armen-administratie over zoodanig kind mogt hebben gehad, komen op te houden, en tot voogd over hetzelfde, op de gebruikelijke wijze, worden benoemd, of de perfoon, die den afftand heeft erlangd, of wel eenig ander, en zulks naar omftandigheden (1).

Art. 13. Hoezeer de stellige verpligting tot opzending van onderhouden of ondersteunde kinderen, bij Ons tegenwoordig besluit, in de gevallen, daarbij omfchreven, alleenlijk op de gefichten en administratien, welke uit publieke fondsen, of publieke inzamelingen of infchrijvingen, geheel of gedeeltelijk fubfidie of onderftand genieten, is gelagd, wordt echter aan de verdere, of niet gefubfidieerde of onderftand genietende administratien, voor zoo verre er in de opvolging des maatregels ook bezuiniging voor derzelve fondsen zal gelegen zijn, aangeraden, om almede van hare zijde, zoo veel mogelijk, tot den maatregel van opzending toe te treden; Ons zoo door de bezuiniging, welke doorgaande de vrucht der opzending is, als door de meer en meer bekomene overtuiging omtrent de nuttigheid der opzending in het belang der kinderen zelve, tot deze uitnoodiging allezins genoopt gevoelende.

Art. 14. Ten aanzien der kinderen, welke van wege eenige administratien, op dit oogenblik, in de koloniale fichtingen reeds zijn uitbested, of als uitbested te zijn moeten worden

---

(1) *Ad art. 12* is de vraag: Aan wien moet het omflag worden gevraagd, voor kinderen, die men verlangt te benaderen, en wie behooren met de formulieren tot zekerheid voor het toekomstend onderhoud, enz., belast te worden? het antwoord: Aan het Departement van binnenlandfche zaken. Het opmaken der formulieren, enz., behoort tot de bemoeijenissen der plaatselijke besturen.

befchouwd, gelijk mede ten opzigte der zoodanigen, welke nog in den loop van dit jaar derwaarts mogten opgezonden worden, zal de voet van betaling, bij art. 8 voor het vervolg vastgesteld, niet verder aanvang nemen dan met 1°. Januarij 1828: tot dien tijd toe betalen zij, wegens dezelve kinderen, zonder onderscheid, de *f* 45, per hoofd, op den vroegeren voet (1).

Art. 15. Indien eenige administratien, van welken aard ook, de opzending voor hare rekening naar de koloniale stichtingen mogten verlangen, van andere voorwerpen, dan de bij deze afdeeling bedoelde kinderen, en van de bedelaars, bij de volgende vermeld, zal haar, door tusschenkomst van het Ministerie van binnenlandsche zaken, en op de voorwaarden, alsdan nader op te geven, de gelegenheid daartoe almede, zoo veel mogelijk, worden verschaft.

Ten tweede, over de bedelaars.

Art. 16. De tot hertoe voor de *Noordelijke* provincien bestaande verplichtingen, tot de opzending van bedelaars en bedelaarsfen naar de stichtingen der Maatschappij van weldadigheid in die provincien, worden gehandhaafd, en voorts in zoo verre uitgebreid, dat, van nu af aan, alle bedelaars en bedelaarsfen, zonder onderscheid, en dus ook diegenen, welke te voren naar de bedelaars-werkhuizen te *Hoorn* en te *Veere* werden opgezonden, om aldaar te worden bewaard, en zoo veel mogelijk arbeidzaam te zijn, tot gelijken einde, naar de stichtingen der voorschreven Maatschappij zullen moeten opgezonden worden (2).

(1) Zie de noot op art. 8.

(2) *Ad art. 16 en 20* heeft men gevraagd: Hoedanig moet de terugzending van ontvlugte personen uit de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid geschieden, en wie moet de kosten daarvan dragen? en geantwoord: Door de plaatselijke policie; de kosten zijn ten laste van het onderflands-domicilie der terug gebragt wordende personen.

De Maatschappij van Weldadigheid rembourseert de kosten, volgens een, bij Koninklijk besluit vastgesteld, tarief, en zij brengt haar uitschot aan het Gouvernement in rekening; ter-

Art. 17. Het bedelaars-werkhuis te *Hoorn* wordt opgeheven, en de reeds plaats gehad hebbende voorloopige opheffing van dat te *Veere* voor definitief verklaard. Daarentegen worden de koloniale stichting van *Ommerschans*, en diegenen der koloniale gestichten van *Veenhuizen*, welke niet tot kindergestichten dienen, verklaard te zijn *bedelaars-werkhuizen voor de Noordelijke provincien*.

Art. 18. Ten spoedigste mogelijk, en in allen gevalle vóór den 15den October aanstaande, zullen de bedelaars en bedelaressen, welke zich in het opgeheven bedelaars-werkhuis te *Hoorn* bevinden, naar de gezegde koloniale stichtingen moeten overgebracht worden; zullende, van dat tijdstip af, alle verdere gebruikmaking van het genoemde voormalige werkhuis, als zoodanig, komen op te houden.

Art. 19. De stedelijke of gemeentelijke besturen der plaatsen, alwaar de bedelaars of bedelaressen, in de koloniale stichtingen der voorschreven Maatschappij opgenomen, domicilie van onderstand zullen hebben of geacht moeten worden te hebben, zullen voortaan, behoudens derzelve verhaal op de armen-administratien, voor zoo veel er termen toe zijn mogten, wegens elken zoodanig opgenomen bedelaar of bedelaresse, zonder onderscheid van jaren of kunne, jaarlijks betalen als volgt:

Wegens elk, die van een gezond gestel en tot kolonialen arbeid in staat zijn zal, eene somme van *vijf en twintig gulden (f 25)*.

En wegens elk, dien de krachten of geschiktheid tot zoodanigen arbeid geheel of grootendeels ontbreken, eene somme van *twee en vijftig gulden vijftig cents (f 52.50)*, geheel of gedeeltelijk ongeschikten door elkander gerekend; met deze uitzondering echter, dat, wanneer eenig bedelaar of eenige bedelaresse, door blindheid of ander ongeneeslijk gebrek of kwaal, voor altijd, en ten eenemale, tot eenigen kolonialen arbeid mogt buiten staat zijn, voor zoodanig voorwerp zal moeten betaald worden *vijf en zestig gulden (f 65)* 's jaars; terwijl

---

wel zij daarenboven eene premie van *f 3* uit hare eigene fondsen geeft, wanneer de ontvlugte binnen de drie maanden wordt teruggebracht.

krankzinnigen niet zullen aangenomen worden, en zij, die, na derzelve opneming, in krankzinnigheid mogten vervallen, zullen kunnen worden teruggezonden.

De beoordeeling, in welke der voorschrevene klasfen van betaling elk voorwerp, jaarlijks, zal moeten worden gerangfchikt, wordt aan het Departement van binnenlandsche zaken overgelaten, nadat hetzelve zich de jaarlijksche opgaaf van verdienfte, die elk, respectievelijk, wegens verftrekten arbeid zal hebben gehad, zoo mede de verdere te dezen noodige informatien, zal hebben verfchaft.

Art. 20. In allen gevalle zullen de transport-kosten van de naar de koloniale ftichtingen achtervolgens over te brengen bedelaars en bedelaarsfen, waarvan de directie der Maatschappij op den tot dus verre gebruikelijken voet het voorschot zal doen, aan de Maatschappij volgens het tot hiertoe bestaande tarief vergoed, en op de betrokkene gemeenten vervolgens verhaald worden (1).

Art. 21. De nadere voet van betaling, bij art. 19 vastgefteld, zal niet eerder aanvang nemen, dan met 1°. Januarij 1828; gedurende het nog overige van het loopende jaar, betalen de gemeentebesturen dezelfde fommen, waaraan zij tot hiertoe, respectievelijk, hetzij wegens plaatfing in de koloniale gefichten, hetzij wegens plaatfing te *Hoorn*, onderworpen waren.

Art. 22. Boven en behalve de betalingen, hiervoren in art. 19 en 20 vermeld, waaraan, zoo als reeds bepaald is, uitfluitend de stedelijke of gemeentelijke besturen der domicilien van onderftand, respectievelijk, zullen onderworpen zijn, zal er voorts, tot het kwijten der administrative en van zoodanige verdere algemeene kosten, als uit den aard der zaak over al de gemeenten zonder onderscheid, ten wier behoefte de bedelaars-huizen, te dezen bedoeld, openftaan, behooren te komen, jaarlijks, te beginnen met het jaar 1828, eene fomme van *veertig duizend gulden* (f 40,000) door de gezamenlijke *Noordelijke* provincien worden bijgebracht.

Deze fomme zal op de wijze, als bij art. 34 van Ons befluit van den 12den October 1825, n°. 176, is bepaald, tus-

---

(1) Zie de noot op art. 16.

schen de onderscheidene Noordelijke provincien, en wijders ten aanzien van iedere dier provincien, zoo veel noodig, onder de onderscheidene gemeenten van dezelve, worden verdeeld, om volgens § 2 van het gezegde artikel te worden gevonden.

Art. 23. Aan de valide, of tot arbeid in staat zijnde, bedelaars en bedelaressen, in de koloniale gestichten opgenomen, zal jaarlijks, voor een zeker gedeelte, gewoonlijk niet te boven gaande het één *tiende*, na gehoord te hebben de permanente Commissie der Maatschappij van Weldadigheid, zoo veel noodig, de betrokkene gemeentebesturen, door het Departement van binnenlandsche zaken ontslag worden verleend.

Dit gedeelte zal genomen worden uit de zoodanigen, die ten minste gedurende één jaar zulke voldoende proeven van arbeidzaamheid en goed gedrag zullen hebben gegeven, dat het waarschijnlijkwijze te voorzien is, dat die personen, in de gewone maatschappij teruggekeerd zijnde, zich niet weder aan bedelarij zullen overgeven.

Om tot het ontslag te kunnen worden toegelaten, zal vereischt worden, dat de persoon, op dat tijdstip, ten minste eene somme van *vijf en twintig gulden (f 25)* wegens overdiensten te zijner beschikking heeft.

Art. 24. Om zeer bijzondere redenen, ter beoordeeling van het meergemelde Departement, zal door hetzelfde, ook zonder dat de voorwerpen de vorengemelde somme aan overdiensten mogten hebben, en ook tusschentijds, hetzij dat de voorwerpen tot arbeid geschikt of niet geschikt mogten zijn, ontslag kunnen worden verleend, mits dat de kosten van onderhoud zijn afgelost, en onder de noodige waarborgen.

Aan de zoodanigen, die vrijwillig, en, niet om redenen van bedelarij gedwongen, in vorengemelde gestichten mogten zijn opgenomen, zal het ontslag nimmer kunnen geweigerd worden, voor zoo verre de kosten van derzelver onderhoud afgelost mogten zijn.

Ten derde, over de wijze van betaling, zoo ten aanzien der weezen, vondelingen enz., als der bedelaren.

Art. 25. Alle betalingen, die, ten gevolge van de artikelen 8, 19, 20 en 22 van dit besluit, behooren te geschieden, zullen, bij voorschot, uit 's Rijks kas gedaan, en vervolgens door het Rijk op de betrokkene administratien, bij gewone akten van chargement, worden verhaald.

Art. 26. Bij de algemeene rekenkamer, die daartoe, door het Departement van binnenlandsche zaken, zoo veel doenlijk, in staat zal worden gesteld, zullen, aanvankelijk met den 1sten Januarij 1828, aangelegd en voorts bijgehouden worden registers, ingerigt zoo als dezelve kamer, na overleg met het voorschreven Departement, meest doelmatig zal achten, waaruit, te allen tijde, zal moeten blijken, *eensdeels*, van de betalingen, die het Rijk jaarlijks, bij voorschot, heeft gedaan, zoo wegens restitutie van eerste vestiging-kosten der koloniale stichtingen, als uit anderen hoofde, ieder object onderscheidenlijk, en, *anderdeels*, van het verschuldigde door elke administratie, mede onderscheidenlijk, door middel van welke laatste de gezegde kamer Onzen Minister van Financien achtervolgens zal in staat stellen, om de akten van chargement op te maken en uit te vaardigen.

Onze voornoemde Minister zal wederkeerig de gezegde kamer steeds bekend houden met de betalingen, die, achtervolgens, door de administratien, tot kwijting der afgevaardigde akten van chargement, zullen worden gedaan; zullende daarvan door de kamer in de opgemelde registers regelmatig aantekening worden gehouden.

Algemeene bepalingen.

Art. 27. Bij ontslag, overlijden, of ontvlugting van eenig voorwerp, in de koloniale stichtingen geplaatst, zal er nimmer verder dan tot den dag ingefloten betaald worden.

Art. 28. Datgeen, wat het Rijk, door middel der terugvorderingen, op den voet van dit besluit, jaarlijks, meer zal ontvangen, dan er zal blijken tot werkelijke vergoeding aan de

Maatschappij, voor voeding en meerdere verplegings-kosten, van invaliden en minvalide voorwerpen, in de koloniale stichtingen geplaatst, voor transport-kosten en andere uitgaven, behalve de teruggave van eerste vestiging-kosten der koloniale stichtingen, te zijn noodig geweest, zal strekken in mindering van hetgeen het Rijk, volgens de bestaande contracten, reeds aan de Maatschappij heeft betaald, en nog verder, gedurende een zeker getal van jaren, aan dezelve betalen moet, wegens vergoeding der gezegde vestiging-kosten.

Art. 29. Zoodra 's Rijks kas, door middel van die jaarlijkse overschotten (gevoegd bij hetgeen dezelve uit anderen hoofde in mindering als voren verder mogt ontvangen), eene geheele vergoeding zal hebben bekomen van deszelfs uitschot, ter zake van derzelver vestiging-kosten, zullen de gemeentelijke en armen-administraties, volgens eene billijke verhouding van het door hen respectievelijk bijgebragte, worden gesurrogeerd in het regt tot de geheele kostelooze plaatfing van tot kolonialen arbeid geschikte voorwerpen, hetwelk het Gouvernement zich nu voor alsdan heeft bedongen.

Mogten er administraties zijn, welke, door betaling van de geheele somme in ééns, die geacht kan worden aanspraak op eene zoodanige *gratis* plaatfing te geven, of door eene jaarlijkse meerdere bijbrengst van vestiging-kosten, dan er nu onder de vastgestelde jaarlijkse betalings-sommen, wegens ieder voorwerp, is begrepen, zich dadelijk of spoediger in het bezit van *gratis* plaatsen zouden verlangen te stellen, zal aan dezulken de gelegenheid daartoe, zoo veel mogelijk, worden verschaft.

Art. 30. Alle vroegere bepalingen en voorschriften, met dit Ons besluit niet overeenkomstig, worden gehouden voor vervallen (1).

Art. 31. Onze Minister van binnenlandsche zaken zal, bij de mededeeling van Ons tegenwoordig besluit, de Provinciale Gouverneurs, de collegien van Gedeputeerde Staten, zoo mede de plaatselijke en verdere autoriteiten, te dezen betrokken, te-

---

(1) Zie de noot op art. 8.

vens opmerkzaam maken op de aanzienlijke voordeelen, welke de daarin vervatte maatregelen, zoo van de zijde der bezuiniging reeds nu, en later, in nog ruimere mate, te verkrijgen, als uit andere belangrijke oogpunten, aanbieden, en de voorzeide autoriteiten wijders bekend maken met Onze ernstige begeerte, dat ieder in den zijnen aan de uitvoering met alle vermogen bevorderlijk zij.

En zullen afschriften dezès worden gezonden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken en van financiën, alsmede aan de Algemeene Rekenkamer, ter uitvoering, voor zoo veel ieder betreft, en gelijk afschrift aan de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 36, tot informatie.

Gegeven enz.

NOMINATIVE STAAT der kinderen, opgegeven, om naar de etablissementen van weldadigheid in de Noordelijke provincien te worden opgezonden (1).

NAAM der KINDEREN	NAMEN hunner OUDERS.	Datum van geboor- te.	Ge- boorte- plaats.	Religie der kinde- ren.	Armen-administra- tie of geflicht, waaroe de kin- deren behooren.	Gemeente, waarin die administratie of dat geflicht gevestigd is.	<i>Aanmerkingen.</i>

(1) De Administrateur voor het armenwezen heeft, bij misfivè aan Ge-deputeerde Staten der Provincien, van den 12den October 1827, ter be-vordering van eenparigheid in de inrigting der opgaven, welke, ingevolge art. 4 van het Koninklijk besluit, van den 17den Augustus 1827, jaarlijks aan het Departement van binnenlandsche zaken moeten worden gedaan, in-gezonden het gearresterde model voor die opgave. Wij hebben gemeend, hetzelfde te moeten mededeelen.

BESLUIT van den 6den November 1822, betrekkelijk de bedelaars, weezen, verlatene kinderen, vondelingen en behoeftige huisgezinnen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het rapport van de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij laatstleden, n°. 36, en belast met het onderzoek naar den waren staat der armen, in de onderscheidene provincien des Rijks, van den 16den Februarij 1822, n°. 2, uitgebragt op een ontwerp van de Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien, nopens het plaatsen van een aantal vondelingen, weezen en bedelaars in de kolonien, door die Maatschappij opgerigt;

Gezien de voordragt van de permanente Commissie der Maatschappij van Weldadigheid, in de Noordelijke provincien, van den 27sten Julij laatstleden, n°. 7 $\frac{5}{2}$, betrekkelijk het hiervoren gemelde onderwerp, alsmede nopens de middelen, welke dienstig worden geoordeeld, tot beteugeling en wering der bedelarij;

Gelet op de rapporten van Onzen Minister van binnenlandsehe zaken en waterstaat, van den 26sten September laatstleden, a 5,572, n°. 18, Bz., en a 6,625, n°. 30, Bz., waaruit blijkt, onder anderen, de genegenheid van de Maatschappij van Weldadigheid, in de Noordelijke provincien, om een zeker getal vondelingen, verlatene kinderen, weezen, huisgezinnen en bedelaars, gedurende zestien jaren, op te nemen;

Overwegende de noodzakelijkheid, om de bedelarij te beteugelen, en om tevens maatregelen te nemen, ten aanzien van kinderen en andere hulpelooze personen, behoorende tot de huisgezinnen van bedelaars, die in de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid zullen worden geplaatst, alsmede nopens de vondelingen, verlatene kinderen en weezen;

Gelet op het reglement van het bedelaars-werkhuis te *Hoorn*, goedgekeurd bij Ons besluit van den 20sten November 1817, n°. 123;

Gelet op Ons besluit van den 13den Maart ll., n°. 22 ;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. De bepalingen van het reglement voor het bedelaars-werkhuis te *Hoorn*, voor zoo veel hetzelfde handelt over de maatregelen tot wering der bedelarij, zullen ook toepasselijk zijn op de bedelaars-geftichten der Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien.

Dienvolgens zullen al de perfonen, van wat jaar of kunne, welke bedelende worden gevonden buiten de plaats hunner woning, naar eene dezer inrigtingen kunnen worden opgezonden, van wege het hoofd des bestuurs van de plaats, binnen welke zij alzo bevonden worden te bedelen, en zulks voorzien van een certificaat, houdende verzekering, dat zij bevonden zijn in de voormelde categorie te vallen.

Art. 2. Het hoofd des bestuurs blijft bij het Gouvernement verantwoordelijk voor de waarheid van dat certificaat.

Art. 3. Acht dagen nadat dit besluit ter kennis van de onderscheidene Gouverneurs in de Noordelijke provincien zal zijn gebragt, zullen zij eene publicatie doen, houdende herinnering, dat, volgens 's lands wetten, de bedelarij verboden is; en waarfchuwing, dat degenen, die acht dagen na de bekendmaking dier publicatie zullen bevonden worden buiten de gemeenten, waar zij woonachtig zijn, te bedelen, zonder uitstel zullen worden gezonden naar eene der kolonien van de Maatschappij van Weldadigheid, en dat die maatregel, later, ook zal worden toegepast op hen, die binnen de gemeenten, waar zij woonachtig zijn, bedelen.

Art. 4. De Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien zal aan iederen Gouverneur in dezelve provincien een bepaald getal opgeven ter concurrentie, van hetwelk zij bedelaars, die, naar aanleiding van art. 3, zullen worden opgevat in de kolonien der Maatschappij, zonder voorafgaande waarfchuwing, zal kunnen opnemen, en die dus derwaarts zullen kunnen worden opgezonden. Dit getal zal, naar gelang van omftandigheden, of van de meerdere of mindere talrijkheid van opgezondene of gevatte bedelaars, voor deze of gene provincie kunnen worden gewijzigd.

Art. 5. Nadat de voormelde opgaven aan de voornoemde Gouverneurs zullen zijn toegekomen, zal de opzending van dusdanige personen om de acht dagen, of, des noods, vroeger, kunnen worden bewerkstelligd, en vergezeld gaan van lijsten, bevattende:

- a. Den naam.
- b. De geboorteplaats.
- c. Den ouderdom.
- d. Den physieken toestand.
- e. Het beroep van ieder' perfoon, en
- f. Het aantal leden tot zijn huisgezin behoorende.

Van deze lijsten zullen extracten worden gezonden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat.

Van wege de Maatschappij zal voor het overbrengen van ieder' bedelaar, die naar derzelver kolonien zal worden opgezonden, betaald worden vijftig cents voor ieder uur gaans afstands van de woonplaats van het kanton, van waar de bedelaars komen; en zulks ter goedmaking van de kosten van transport en ter voorkoming van het ontloopen (1).

(1) *Ad art. 5.* Betrekkelijk de transport-kosten der bedelaars naar de *Ommerschans*, heeft Z. M. de Koning, bij besluit van den 30sten Januarij 1823, n°. 45, nader verklaard, dat Hoogstdezelve bij art. 5 bedoeld had, dat de transport-kosten, daarbij op vijftig cents per uur gaans afstand bepaald, voldaan zou worden voor *een' enkel'*, naar de kolonien der Maatschappij, overgebracht wordenden perfoon; latende het aan de permanente commissie dier Maatschappij vrij, deze kosten, als het een zeker aantal personen geldt, te verminderen, zoo als zij in billijkheid zoude vermeenen te behooren; dat, ingevalle van verschil deswege, onverhoopt, tusfchen haar en de Gouverneurs der provincien, hetzelfde door den Minister van binnenlandsche zaken zou worden vereffend. Ten gevolge van dit besluit, heeft dan ook de Gouverneur van Zuidholland, met overleg van de gemelde permanente commissie, aan de plaatselijke besturen, op den 28sten April 1823, berigt gegeven, dat die kosten, voor het transport van bedelaars uit Zuidholland naar de *Ommerschans*, dus geregeld waren:

Voor een perfoon, per uur afstands,	50 cents.
„ twee personen, „ „ „	80 „ te zamen.
„ drie „ „ „	90 „ „ „
„ vier „ „ „	100 „ „ „

En van iederen perfoon daarenboven 25 cents per uur afstands. Zie het *Bijv. tot het Staatsblad*, XI. D. II. St. bl. 944.

Art. 6. De verzorging der alzoo opgezonden wordende bedelaars blijft voor rekening van de gemeente, tot welke ieder bedelaar behoort.

Art. 7. De weezen en verlatene kinderen, wier domicilie van onderland, ingevolge de wet van den 28sten November 1818, niet kan worden bepaald, zullen met de vondelingen worden gelijk gesteld.

Art. 8. De vondelingen, verlatene kinderen en weezen zullen voor rekening der voor die kinderen gestichte godshuizen, en, bij ontstentenis van dergelijke gestichten, of ingeval van ontoereikbaarheid der inkomsten van dezen, voor rekening der gemeente, in welker ressort die kinderen aan de publieke weldadigheid zijn overgelaten, voorbehoudens de subsidien uit de provinciale fondsen aan dezelve te verleen, in de kolonien der Maatschappij opgenomen worden, en derwaarts kunnen worden opgezonden.

Art. 9. Met de Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien zal worden gecontracteerd tegen de volgende prijzen, als :

Voor eenen bedelaar alleen ..... f 35.00 's jaars.

„ een' vondeling, kind of wees, boven de 6 jaren ..... - 45.00 „

Als wanneer bij ieder achttal derzelve, drie bedelaars gratis overgenomen zullen worden.

„ een huisgezin, per hoofd..... - 22.50 „

„ een' vondeling, verlaten kind of wees, boven de 2 en onder de 6 jaren..... - 40.00 „

Zullende dezelve, zoodra zij 6 jaren bereikt hebben, in de tweede categorie worden opgenomen.

Art. 10. In allen gevalle zal er provifioneel met de Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien kunnen worden gecontracteerd voor een globaal getal van 4000 vondelingen, verlatene kinderen of weezen; 500 huisgezinnen, uit vijf hoofden ieder bestaande, en van 1500 bedelaars; en wel tegen betaling van f 45 's jaars, gedurende 16 jaren, voor elk

der voorf. 4000 kinderen (overeenkomende met f 22.50 's jaars per hoofd), en onder de verdere voorwaarden, door deze Maatschappij voorgesteld, behoudens evenwel de bepaling, hierboven gemaakt, voor kinderen onder de 6 jaren.

Art. 11. De Gouverneurs in de Noordelijke provincien zullen, zoodra mogelijk, alle stedelijke en gemeentebesturen met Ons verlangen bekend maken, dat door alle gepaste middelen de deelneming der ingezetenen, als leden van de Maatschappij van Weldadigheid, aldaar alomme worde aangemoedigd; zullen de, te dien einde, de Commissien van Weldadigheid lijsten aan die Gouverneurs doen toekomen, die dezelve aan de gemeentebesturen zullen verzenden, om daarop intekeningen als lid te verkrijgen.

Art. 12. Voor zoo verre de sub-commissien van de Maatschappij van Weldadigheid daarmede genoegen mogten nemen, zullen de vrijwillige inschrijvingen voor het lidmaatschap der Maatschappij in mindering kunnen strekken van de sommen, die de gemeente voor het onderhoud der bedelaars, met welke zij belast zijn of kunnen worden, te betalen hebben, zoodanig, dat in zulk een geval, indien de inkomsten der Maatschappij, uit de contributien en giften voortvloeiende, toereikende mogten zijn, om in het onderhoud derzelve te voorzien, geene andere bijdragen van de gemeenten voor zoodanige bedelaars, in de kolonien der Maatschappij verzorgd wordende, zouden behoeven plaats te hebben.

Art. 13. De Provinciale Staten zullen het toezigt voeren over het beheer der fondsen, toe te staan aan de godshuizen, waar vondelingen en verlatene kinderen onderhouden worden, en zullen aan Ons mogen voordragen zoodanige aanwijzingen van onderstand, als zij noodig zullen achten op de fondsen, volgens art. 14 der wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* n°. 9) daar te stellen, en zulks met inachtneming:

- a. Dat de inkomsten dezer godshuizen en de onderstandsgelden der steden, tot het onderhoud der voormelde kinderen, in de eerste plaats zullen worden gebruikt tot dezelfde sommen, die daarvoor thans werkelijk bestemd zijn, tenzij om billijke redenen de onderstanden der ste-

den mogten erkend worden, eenige vermindering te moeten ondergaan.

- b. Dat, in zoo verre en zoo lang het getal der kinderen, in de kolonien der Maatschappij te plaatsen, in eene provincie niet zal zijn uitgeput, de subsidie of gedeeltelijke subsidie door de Provinciale Staten op de provinciale fondsen, of door de gemeentebesturen op de gemeentefondsen daarvoor aan te wijzen, nimmer zullen kunnen te boven gaan de som van *f* 30 per hoofd, tenzij zulks mogt dienen, om de kinderen te plaatsen in de landbouwende kolonien, op de overeengekomene voorwaarden, of wel, dat mogt kunnen bewezen worden, dat zij voordeeliger elders kunnen worden onderhouden; en
- c. Dat, in het laatste geval, de Provinciale Staten of de gemeentebesturen de keus zullen hebben, om, door erkende bezuinigende middelen, in het lot der vondelingen en verlatene kinderen te voorzien.

En zal Onze Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat, dien overeenkomstig, eene instructie, voor de Provinciale Staten in de Noordelijke provincien, ontwerpen en aan Ons ter goedkeuring aanbieden, waarin, onder anderen, de beginselen, sub *b* en *c* aangenomen, zoodanig van toepassing zullen moeten worden gemaakt op de subsidien, door de gemeenten, tot onderhoud der vondelingen en verlatene kinderen toegestaan, dat de sommen, de gemelde prijsbepaling te boven gaande, niet zullen worden geleden in de begrootingen der gemeenten.

Art. 14. De gemeentebesturen zullen moeten afkondigen, dat, daar eertlang ook degenen, die bedelen binnen de gemeente, waar zij woonachtig zijn, op de wijze, bij art. 3 omschreven, zullen worden behandeld, aan de bedelaars tot de gemeente behoorende, de gelegenheid wordt aangeboden, om zich aan te geven, ten einde naar de inrigtingen der Maatschappij van Weldadigheid te worden overgebracht, alwaar hun arbeid, en, in vergelding daarvan, onderhoud wordt toegezegd, met die mate van vrijheid, die hun eigen gedrag zal verdienen; zij zullen hun tevens onder het oog brengen, dat hunne kinderen, voor zoo verre het niet verkieslijker mogt gevonden worden, om dezelve achter te laten, hen kunnen vergezellen; en dat zij

door arbeid, nijverheid en goed gedrag, aanspraak op eene zachte behandeling zullen verkrijgen, zoodat zij het aan zich zelveu alleen te wijten zouden hebben, zoo er te hunnen aanzien strengere maatregelen moesten worden genomen.

Art. 15. Daarentegen zullen de bedelaars, die geen gebruik der voorschrevene aanbieding maken, en mogten voortgaan met bedelen, worden opgevat, en over het algemeen met meerdere strengheid worden behandeld.

Art. 16. Van de personen, die zich vrijwillig mogten aangeven, om in de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid te worden geplaatst, zullen door de gemeentebesturen extractlijsten worden aangeboden aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat, bevattende:

- a. Den naam;
- b. De geboorteplaats;
- c. Den ouderdom;
- d. Den fysieken toestand;
- e. Het beroep van ieder' persoon; en
- f. Het getal leden, tot één huisgezin behoorende.

Art. 17. Na het inkomen dezer lijsten, zal Onze voornoemde Minister dezelve doen toekomen aan de Maatschappij van Weldadigheid, en met deze overeenkomen, wegens den tijd en de wijze van opzending, en het getal der op te zenden personen, daarbij voegende eene opgave, tot welke gemeente dezelve behooren; en zal van het een en ander, door de zorg van Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat, kennis worden gegeven aan de belanghebbende gemeentebesturen; en voorts door Gedeputeerde Staten het noodige worden verrigt, ten einde de bedoelde personen, tegen het bepaalde tijdstip, naar de kolonien der Maatschappij worden overgebracht; terwijl, na de overbrenging dier personen, zoo mede van de vondelingen, verlatene kinderen en weezen, van dezelve nominative lijsten aan Onzen voornoemden Minister, door Gedeputeerde Staten, zullen worden toegezonden, met aanwijzing der godshuizen, of der administratiën, belast met het verleenen van onderstand aan de huiszittende armen, tot welken zij behooren.

Art. 18. De voldoening aan de Maatschappij van Weldadigheid van de invoege voorschreven gecontracteerde sommen wordt gegarandeerd op de inkomsten der daarbij betrokkene gestichten, de gemeente-inkomsten, en, des noods, op de subsidien uit de zes opcenten, ten behoeve van iedere provincie, op de directe belastingen te heffen, krachtens art. 14 der wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* n°. 9); zullende, derhalve, tusschen die Maatschappij en Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat, contracten, behoudens Onze goedkeuring, worden aangeaan.

Art. 19. Bij het aangaan dier contracten, zal er worden getal op de verhouding, welke bestaan zal tusschen het getal der bedelaren en dat der vondelingen, alsmede op de verhouding tusschen het getal weezen en dat der huisgezinnen, ten einde de uitgaven voor de vondelingen en weezen, zoo veel mogelijk, te verminderen.

Art. 20. Voor het vervolg zullen de Gedeputeerde Staten der Noordelijke provincien, elk jaar in den loop van de maand Januarij, aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat opgeven het getal der vondelingen, weezen en andere vrijwettige personen, die voor de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid bestemd zullen zijn.

Art. 21. Onze Minister voornoemd zal alsdan, op gelijke wijze als bij art. 18 en 19 is vermeld, met de Maatschappij overeenkomen omtrent het tijdstip, waarop die personen in de kolonien der Maatschappij zullen kunnen worden opgenomen, en met dezelve, te dien aanzien, de noodige contracten aangaan, en aan Onze goedkeuring onderwerpen.

Onze Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat is belast met de executie dezes, waarvan kennis zal worden gegeven aan de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 36, en aan de Maatschappij van Weldadigheid in de Noordelijke provincien.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 12den October
1825, houdende maatregelen ter
wering der bedelarij (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende dat, ingevolge art. 274 van het lijfstraffelijk wetboek, de bedelarij stellig verboden is op alle plaatsen, voor dewelke er een gesticht bestaat, ten doel hebbende, de bedelarij voor te komen;

---

(1) Offchoon wij niet alle verordeningen wegens de bedelarij hier willen overnemen, als behoorende meer tot de rubriek van *Policie-wetten*, meenden wij echter dit besluit, als in zeker verband staande met hetgeen de Maatschappij van Weldadigheid betreft, te moeten mededeelen; terwijl wij dan ook met een enkel woord gewag willen maken, betrekkelijk de inlandsche vagebonden of landloopers.

Een der heeren Officieren van Justitie, onder het resfort van den Procureur-Generaal bij het Hooggeregtschhof over de Noordelijke provincien, had den Procureur-Generaal instructien gevraagd, of *inlandsche landloopers* moesten worden gelijk gesteld met *inlandsche bedelaars*, die, volgens het besluit van den Koning, van den 3den Januarij 1826, n°. 154, na hunne straf te hebben ondergaan, moeten worden overgebracht in het gesticht, bestaande voor de plaats, alwaar zij zich aan bedelarij hebben schuldig gemaakt; en of, mitsdien, ook inlandsche landloopers, na de expiratie van hunne gevangenisstraf, naar zoodanig gesticht moeten worden overgebracht? Op deze vraag heeft de Procureur-Generaal, bij circulaire aan heeren Officieren enz., van den 4den December 1828, ter hunner kennis gebracht, dat Zijn Ed. het raadzaam had geacht, om redenen, daarbij vermeld, omtrent dit onderwerp, Zijne Excellentie, den Minister van Justitie, te adieren; en dat, ten gevolge daarvan, de heer Minister had te kennen gegeven: „ dat het wel eene waarheid was, dat, ten aanzien van *inlandsche landloopers*, geen algemeen werkende voorzieningen waren daargesteld, „ om te voorkomen, dat zij, na het ondergaan van de hun opgelegde „ straf, wederom tot last der maatschappij verstrekken; doch dat, bij een „ Koninklijk besluit van den 14den September 1826, n°. 102, genomen, „ ter gelegenheid van een plaats gehad hebbend onderzoek over de menig- „ vuldigheid der in de provincien *Luik, Limburg en Namen* gepleegde „ landlooperij, nader bepaald is geworden: „ dat de personen, die, ter „ „ zake van *landlooperij*, door de regtbanken zullen zijn veroordeeld, na „ „ het ondergaan van de hun opgelegde straffen, zullen worden gesteld ter „ „ beschikking van het Departement van binnenlandsche zaken, ten einde, „ „ naar gelang dezelve *valide* of *invallide* zullen bevonden worden, naar „ „ de etablissementen der Maatschappij van Weldadigheid, of naar de be- „ „ delars-werkhuizen te kunnen worden opgezonden.” „ Zie het *Bijz. tot het Staatsblad*, XV. D. II, St. bl. 473.

Dat voormeld art. 274 geene uitzondering hoegenaamd maakt van jaren, geslacht of lichaamsgebreken, en dat art. 66 van het wetboek van toepassing is op *de kinderen*, die bedelende gevonden worden, en de maatregelen aanwijst, die omtrent hen zullen genomen worden;

Dat, hoezeer tot nog toe, bij het gebrek van genoegzame bedelaarsgestichten en derzelver onvolmaakte inrigting, eenige toegevendheid op het stuk van het weren der bedelarij heeft kunnen gedoogd worden, hiertoe bij het aanwezig zijn van bedelaars-kolonien voor alle gedeelten van dit Rijk, en het aanstaand gewijzigd en verbeterd stelsel aller bedelaarsgestichten, verder geene redenen noch eenig voorwendfel bestaan, en het Ons stellig verlangen is, dat in de toekomst geene bedelarij geduld worde;

Willende, bij de invoering van een verbeterd en definitief stelsel op het stuk der bedelaarsgestichten, voorzien in de nog bestaande wanorde van zaken, die de rust Onzer goede en getrouwe onderdanen floort, wezenlijke armoede benadeelt, en de openbare veiligheid in de waagschaal stelt;

Op de rapporten der Staatscommissie, belast met het onderzoek naar den waren staat der armen, en de middelen, om in derzelver lot te gemoet te komen;

Gezien de rapporten van Onze Ministers van binnenlandsche zaken en van justitie;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Bij de ontvangst van Ons tegenwoordig besluit, zullen de Gouverneurs in de provincien twee achtereenvolgende zondagen, dadelijk na den afloop van de eeredienst, de publicatien doen herhalen, voorgeschreven bij Onze besluiten van den 8sten November 1822, n°. 15 en 16, en zullen zij ter kennisse der ingezetenen hunner provincie brengen, dat, al wie geen werk heeft, en onvermogen is in zijn onderhoud te voorzien, beiden vinden kan, hetzij in de bedelaars-werkhuizen, hetzij in de bedelaars-kolonien, naar de *categorias*, omschreven bij Onze voormelde besluiten.

Dat daartoe niets anders noodig is, dan zich aan te melden bij de plaatselijke besturen, welke zonder verwijl de tot nog

toe gebruikelijke maatregelen zullen nemen, om allen, die zulks verlangen, naar de kolonien of werkhuizen te doen vervoeren, en dat, dien ten gevolge, niemand meer zal toegelaten worden, onder wat voorwendfel of in wat jaargetijde ook, te bedelen.

Art. 2. Al wie, zonder onderscheid van geslacht of jaren of lichaamsgebreken, voortaan en voornamelijk na verloop van acht dagen, volgende op de tweede publicatie, vermeld bij art. 1, bedelende zal gevonden worden, zal aanstonds gearresteerd, en, behoudens hetgeen daaromtrent bij het volgende artikel bepaald is, aan den gewonen regter overgegeven worden, om op hem de bepalingen van art. 274, 276 of 281 van het lijfstraffelijk wetboek, alsmede (daartoe termen zijnde) die van art. 66 toe te passen; met dien verstande nochtans, dat, waar de omstandigheden zulks vereischen, een billijk gebruik van art. 463 van het voornoemde wetboek kan en zelfs moet gemaakt worden.

Art. 3. Indien nochtans een zoodanig voorwerp het voor verkieslijker zoude achten, nog na deszelfs arrestatie van die bevoegdheid gebruik te maken, welke aan iederen behoeftigen bij art. 1 van dit besluit verleend is, zal het aanstonds, en zonder daartoe bij vonnis veroordeeld te zijn, in een bedelaars-werkhuis of eene bedelaars-kolonie gebragt worden, ten ware het misdrijf van bedelarij, waarvan hetzelve beschuldigd wordt, met verzwarende omstandigheden gepaard ging.

Art. 4. Het voorgaande artikel is niet toepasfelijk op zoodanige bedelaars, welke aan dit Land vreemd zijn, en in hetzelve geen domicilie van onderftand, ten gevolge van het bepaalde bij art. 5 en 6 der wet van den 28ften November 1818, verkregen hebben (1).

Deze zullen aanstonds na hunne arrestatie aan den gewonen regter overgeleverd worden, en, wanneer zij fchuldig bevonden zijn, de door het lijfstraffelijk wetboek bedreigde straffen ondergaan; na welker uiteinde zij niet in bedelaarsgestichten, maar over de grenzen van dit Rijk, en, in zoo verre doenlijk, naar het land hunner woning zullen gebragt worden.

---

(1) Zie deze wet hiervoren, bladz. 8.

Bevorens zij het gevangenhuis verlaten, zal hun kennis worden gegeven van de bepaling, wegens *herhaling van wanbedrijven*, bij art. 58 van het lijfstraffelijk wetboek vervat.

Wanneer onder de *vreemde* bedelaars *kinderen* bevonden worden, zal met dezelve worden gehandeld overeenkomstig hetgeen te dien opzigte bepaald is bij Ons besluit van den 22sten Februarij 1822, n°. 34.

Art. 5. De gemeentebesturen, directeuren en commissarissen van policie zullen hunne veldwachters en agenten een vlijtig en aanhoudend toezigt doen uitoefenen, ten einde binnen hun gebied de bedelarij voor te komen of te beteugelen.

Zij zullen eene gepaste gestrengheid gebruiken tegen diegenen hunner agenten, die aan deze verpligting niet met ijver en volharding zullen voldoen.

Art. 6. De Kommandant der maréchaussée zal gelijke voorschriften en niet minder stellige bevelen aan zijne onderhebbende manschappen geven.

Art. 7. Ingevolge art. 197 der grondwet en art. 16 en 29 van Ons besluit van den 15den December 1820 (*Staatsblad* n°. 27) zullen de Gouverneurs in de provincien langs alle midelen, welke ter hunner beschikking staan, zorgen en waken voor de handhaving van Ons tegenwoordig besluit, als hetwelk Wij verstaan en begeeren, dat zij aanhoudend tot een onderwerp hunner bijzondere aandacht zullen maken, en omtrent den uitslag waarvan zij Ons jaarlijks bij rapporten, welke zij, volgens art. 6 van opgemeld besluit van den 15den December 1820 (*Staatsblad* n°. 27), gelast zijn, Ons, op het einde van elk dienstjaar, aan te bieden, naauwkeurige berigten in te leveren.

En zijn Onze Ministers van binnenlandsche zaken en van justitie belast met de uitvoering dezes, waarvan tot informatie aan de Staatscommissie voornoemd zal worden kennis gegeven.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 5den November 1828, omtrent de vergoeding aan de beide Maatschappijen van Weldadigheid, wegens de schulden, door bedelaars-kolonisten, die in Overzeefche krijgslidienft treden, of als miliciens moeten dienen, achtergelaten wordende.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de, door de permanente Commisfie der Maatschappij van Weldadigheid, in de Noordelijke en in de Zuidelijke provincien, gedane verzoeken, tot het bekomen van vergoeding voor de schulden, achtergelaten wordende door zoodanige bedelaars-kolonisten, die zich verbinden voor de krijgslidienft Onzer Overzeefche bezittingen, en door die, welke, ten gevolge hunner loting, bij de Nationale militie worden ingelijfd;

Gezien het gemeenschappelijk rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, en van Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog, van den 21ften October en den 3den November laatstleden, n°. 93 en 11;

Overwegende, dat de verbindtenis van zoodanige bedelaars-kolonisten voor de Overzeefche dienst, eene vrijwillige daad van hunne zijde is, voor welke gevolgen de gemeenten, in welke zij derzelver onderftands-domicilie hebben, niet behoeven in te ftaan;

Overwegende, dat, daarentegen, de inlijving der bedelaars-kolonisten, voor de dienst der Nationale militie, het gevolg is eener hun, bij de wet, opgelegde verpligting, waarvan de volbrenging niet kan worden verhinderd, door het bestaan van eenige fchuld, te hunnen laste, aan de Maatschappijen van Weldadigheid, die deswege fchadeloos behooren gesteld te worden, met verhaal dier schulden op de gemeenten, welke, volgens de bestaande verordeningen, met het onderhoud van zoodanige bedelaars-kolonisten belast zijn;

Hebben goedgevonden en verftaan:

1°. Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog te magtigen,

om, voor elken bedelaars - kolonist, die zich in het ver-
volg in de Overzeefche krijgsdienst zal verbinden, door
het algemeen depôt der landmagt, n°. 33, aan de Maat-
schappijen van Weldadigheid, in de Noordelijke en Zui-
delijke provincien, te doen uitbetalen eene somme van
zestien gulden, en zulks om het even, of zoodanige re-
cruut, op het oogenblik van het verlaten der etablisse-
menten van de betrokkene Maatschappij, aan dezelve
eene meerdere of mindere schuld, dan ten bedrage van
zestien gulden, achterlaat; zullende deze gelden als
werfkosten beschouwd, en als zoodanig in de werfreke-
ning van genoemd korps geleden worden.

2°. Te bepalen, dat de schulden aan de Maatschappijen van
Weldadigheid, achtergelaten door de bedelaars-kolonis-
ten, die voortaan, ten gevolge der plaats gehad hebben-
de loting, in de dienst der Nationale militie worden in-
gelijfd, bij voorschot door het Gouvernement zullen vol-
daan, en door hetzelfde verhaald worden op de gemeen-
te, alwaar zoodanige bedelaars-kolonisten derzelve on-
derstands-domicilie hebben, op de wijze, bepaald bij
art. 25 en 26 van Ons besluit van den 17den Augustus
1827, n°. 125.

Affchriften dezes enz.

---

*BESLUIT van den 15den Januarij
1826, houdende bepaling wegens
personen, die, uit hoofde van hun
langdurig verblijf in het Rijk,
niet wel als vreemde bedelaars
over de grenzen enz. kunnen ge-
bragt worden.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op het 2de lid van Ons besluit van den 18den April
1824, n°. 72, krachtens hetwelk de vreemde bedelaars, die

geen *domicilie van onderstand* hebben, dadelijk, bij derzelver opvatting, over de grenzen moeten worden gebragt;

Gelet op art. 6 der wet van den 28sten November 1818, houdende, *dat de vreemdelingen, die toegelaten mogten zijn in het Rijk hun verblijf te vestigen*, en hetzelve, overeenkomstig de wijze, bepaald bij art. 3 dier wet, en mitsdien door de betaling van de aan hen opgelegde belastingen, in eene gemeente, gedurende zes jaren, behouden hebben, in die gemeente in den algemeenen onderstand deelen kunnen;

Willende bepalingen maken nopens het aanhouden van zoodanige bedelaars, die, alhoewel geen *domicilie van onderstand* in het Rijk verkregen hebbende, echter niet beschouwd kunnen worden, vreemd aan hetzelve te zijn, hetzij uit hoofde van hun langdurig verblijf, hetzij uit aanmerking van hunne te land of ter zee gepresteerde diensten;

Gezien de voordragt van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, onderwijs en waterstaat;

Den Raad van State gehoord;

Gezien het rapport van Onzen Minister van financiën;

Gelet op de rapporten van Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog, van Onzen Minister voor de Marine en kolonien, en van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

- 1°. Dat het vastgestelde bij art. 5 der voorschreven wet van den 28sten November 1818, zal worden toegepast op al zulke vreemdelingen, die met der daad hun verblijf in eene gemeente binnen dit Rijk, volgens de wijze, omschreven in art. 3 derzelve wet, hebben gevestigd, zelfs dan, wanneer zij tot het vestigen van dit hun verblijf niet uitdrukkelijk mogten zijn toegelaten.
- 2°. Dat de vreemdelingen, welke, hetzij op eene uitdrukkelijke, hetzij op eene stilzwijgende toelating, gedurende zes jaren, hun verblijf in het Rijk, maar niet in eene en dezelfde gemeente gevestigd hebben, wanneer zij bedelende gevonden worden, ten koste van 's Rijks schat-

kist naar de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid in de *Ommerfchans*, of in een der bedelaarsgestichten, naar mate van omstandigheden, zullen worden overgebracht.

- 3°. Dat insgelijks op de hiervoren, bij het tweede lid, omschrevene wijze zullen worden behandeld zoodanige vreemdelingen, die in 's Rijks krijgsdienst, zoo te land als ter zee, hetzij in het Rijk zelf, of wel in eene van deszelfs overzeefche bezittingen gediend, en daaruit hun eervol ontslag bekomen hebben; terwijl, voor zoo verre dezelve eenig gagement of pensioen mogten genieten, dit gagement of pensioen aan de besturen en inrigtingen, waaronder of waarbij zij geplaatst zijn, zal worden uitgekeerd; en
- 4°. Dat alle andere, niet in eene der onderwerpelijke bepalingen vallende, vreemdelingen zullen worden gebragt over de grenzen.

En zullen enz.

BESLUIT van den 8sten Augustus 1829, houdende nadere bepalingen, met betrekking tot het gagement of pensioen, genoten wordende door personen, die zich in eenig gesticht of instelling van weldadigheid of bedelaars-werkhuis, of in de met deze gelijkstaande bedelaars-etablisfementen der Maatschappij van Weldadigheid, bevinden.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien art. 3 van Ons besluit van den 15den Januarij 1826, houdende bepaling, dat het gagement of pensioen, genoten wordende door zoodanige personen, die, uit hoofde van hun

langdurig verblijf in het Rijk, niet wel als vreemde bedelaars over de grenzen hebben kunnen gebragt worden, aan de besturen of inrigtingen, waaronder of waarbij zij geplaatst zijn, zal worden uitgekeerd;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op het nadere rapport van Onzen voornoemden Minister;

Den Raad van State nader gehoord;

Gelet, dat het bepaalde, bij art. 3 van Ons voorzeide besluit, bevonden is voor wijzigingen vatbaar te zijn, en dat ook de billijkheid medebrengt, dat er, ter zake daarbij bedoeld, eene volkomene gelijkheid plaats hebbe tusschen de vreemde bedelaars, en die, welke binnen het Rijk geboren zijn;

Hebben goedgevonden en verstaan, bij uitbreiding, en, in zoo verre, bij wijziging van Ons meergemeld besluit, te verklaren:

- a. Dat het gagement of pensioen, genoten wordende door alle personen, zonder onderscheid, die, hetzij bij eigene keuze, hetzij ten gevolge van voorafgegane bedelarij, of anderzins, in eenig geslacht of instelling van weldadigheid zijn of later mogten worden opgenomen, zal worden uitbetaald aan de besturen, autoriteiten of inrigtingen, respectievelijk, voor wier rekening zoodanige personen worden verpleegd; met dien verstande echter, dat dezelve besturen, autoriteiten of inrigtingen daarvan geen verder genot zullen hebben, dan ten bedrage van de uitschotten, die zij werkelijk, ter zake van de verpleging van iederen persoon, respectievelijk zullen gedaan hebben, onder aftrek van hetgeen zoodanig persoon, wegens de verdiensten door zijnen arbeid, mogt hebben te goed gemaakt; en dat het eventueel overschot dier gagementen of pensioenen, door dezelve besturen, autoriteiten of inrigtingen aan de betrokkene personen zal moeten worden uitgekeerd; met aanbeveling evenwel aan deze besturen, autoriteiten of inrigtingen, om de aan-

dacht van de bedoelde perfonen te vestigen op hunne belangen, ten aanzien van de aanwending van zoodanig overfchot, en om hun verlangen, ook in dat opzigt, met der daad behulpzaam te zijn; en

- b. Dat, wanneer zoodanige perfonen, als hiervoren, sub *a*, vermeld zijn, in de koloniale ftichtingen van de Maatschappijen van Weldadigheid mogten zijn geplaatst, datgeen, hetwelk, naar aanleiding der bestaande verordeningen, ten gevolge van de plaatsing van die perfonen, door de besturen of autoriteiten, blootelijk als teruggaaf van kosten van eerste vestiging dier gestichten, zal moeten betaald worden, zonder eenigzins tot voeding of verpleging van den perfoon zelven te strekken, niet onder de uitgaven, ten behoeve van den perfoon gedaan, zal kunnen berekend worden.

En zullen afschriften dezès worden gezonden aan Onzen Minister van binnenlandfche zaken, ter uitvoering, en aan den Raad van State tot informatie.

---

*BESLUIT van den 15den Januarij
1825, ten opzigte der plaatsing
van kinderen, uit de godshuizen,
in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het door Onzen Minister van binnenlandfche zaken, onderwijs en waterstaat, ten gevolge van art. 4 van Ons besluit van den 24sten Maart 1824, n°. 23, uitgebragt rapport, ten aanzien van de gefubfideerde burger-diakonie-weeshuizen, armhuizen, en alle verdere gestichten binnen de Noordelijke provincien, alwaar, onder genot van stedelijke of van andere publieke subfidien, kinderen worden opgevoed;

Gelet op het rapport der Commisfie, benoemd bij Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 36, tot het onderzoek naar den waren staat der armen;

Gezien Ons voorfchreven besluit, zoo mede dat van den 6den November 1822, n°. 15;

Hebben goedgevonden en verftaan;

- 1°. Het getal kinderen, dat door iedere der Noordelijke provincien zal moeten afgegeven worden, ter aanvulling van de in gereedheid zijnde plaatsen, voor welke met de Maatschappij van Weldadigheid aldaar, ingevolge Ons gemeld besluit van den 6den November 1822, n°. 15, is gecontracteerd, ten gezamenlijke bedrage van 2700 kinderen vast te stellen, in dier voege, als vermeld is op den aan dit besluit gehechten staat.
- 2°. Gedeputeerde Staten der meergenoemde provincien te belasten met de verdeeling over de belanghebbende gestichten, van het getal kinderen, dat, volgens het 1ste lid, door de provincie zal moeten worden afgegeven, en zulks na zich vooraf hieromtrent met de gemeentebesturen te hebben verftaan.
- 3°. Te bepalen:
  - a. Dat de voornoemde Gedeputeerde Staten, behoudens de nadere klasficatie, hierna vermeld sub lett. d, tot grondslag van de bij het 2de lid bedoelde verdeeling, zullen nemen het volle getal kinderen van den leeftijd van en met zes tot en met achttien jaren, die zich tegenwoordig bevinden in die gestichten, welke uit 's Lands- of gemeentekassen worden gefubfideerd, en welker kosten van onderhoud hooger loopen dan dertig gulden per hoofd; zoo mede de kinderen, die niet worden opgevoed in gestichten, welke dadelijk uit 's Lands- of gemeentekassen gefubfideerd worden, doch die niettemin middellijk ten laste of van het Land of van de gemeente zijn, en mede meer dan dertig gulden, per hoofd, aan onderhoud kosten.
  - b. Dat de gestichten, welke geene volledige opgaven van derzelve staat van zaken, naar aanleiding van Ons besluit van den 24sten Maart 1824, n°. 23, gegeven hebben, zullen worden beschouwd te vallen in de termen van art. 13 van dat van den 6den November

1822, n°. 15, tenzij bij het opmaken der verdeeling volkomen mogt bekend zijn, dat die vooronderstelling te hunnen aanzien niet was gegrond.

c. Dat de administratien der gestichten, welke zouden mogen beweren zich aan de bepalingen van Onze voren aangehaalde besluiten niet te kunnen onderwerpen, zonder verstoken te worden van de voordeelen, welke zij uit testamentaire donatien of anderzins zouden mogen trekken, voorloopig en behoudens nader onderzoek, in de repartitien zullen worden begrepen. Zullende aan zoodanige administratien eene maand tijds worden gegeven, om van de gegrondheid hunner voorgevens te doen blijken, en daarvan vóór den 1sten Maart aanstaande aan Ons moeten worden verslag gedaan, ten einde, vervolgens, door Ons, dien-aangaande, bepaaldelijk kan worden beslist.

d. Dat de verdeeling zal gaan, in de eerste plaats, over die vondelingen en verlatene kinderen, van en met zes, tot en met *achttien* jaren, die gezond en in staat zijn, om naar de kolonien der Maatschappij te worden opgezonden; in de tweede plaats, en bij gemis der eersten, over de gezonde weezen van denzelfden leeftijd, wier onderhoud voor het meerendeel of voor aanzienlijke sommen door den Staat of door de gemeente wordt gedragen; en eerst, in de derde plaats, over de wees- en armenkinderen, van en met zes, tot en met *achttien* jaren, wier onderhoud voor het grootste gedeelte uit de eigene inkomsten der gestichten is verzekerd, en slechts voor minder aanzienlijke sommen ten laste komt van 's Lands- of gemeentekassen; en

e. Dat bij de repartitie terugzigt zal worden genomen, op het getal der kinderen, dat bereids door sommige gestichten naar opgemelde kolonien gezonden is: niet om bepaaldelijk het contingent van die gestichten met zoo vele kinderen te vermeerderen, als zij bereids zouden mogen hebben opgezonden, maar om eene billijke vermindering in acht te nemen; en zulks al-

tijd met dien verstande, dat de gezamenlijke gestichten der provincie zullen moeten leveren het volle getal kinderen, dat over de provincie is gevraagd.

4°. De Gouverneurs der gezegde provincien te gelasten, om toe te zien, dat de gevraagde kinderen behoorlijk op zijn' tijd en zonder vertraging naar de voorschreven kolonien worden opgezonden, en wel zoodanig, dat een derde gedeelte, op het laatst vóór primo April, een ander derde vóór primo Mei, en het laatste derde vóór primo Junij van dit jaar zich in die kolonien bevinden.

5°. Al verder te bepalen:

a. Dat art. 13 van Ons besluit van den 6den November 1822, n°. 15, voorloopig buiten toepassing komen zal, ten aanzien van die gestichten, welke hunne kinderen zullen hebben geleverd, van het oogenblik af, dat de laatste opzending zal zijn geschied; zullende dienvolgens alsdan aan die gestichten onderstanden mogen worden verleend boven het *maximum*, hetwelk bij evengemeld artikel en bij Ons besluit van den 24sten Maart ll., n°. 23, is vastgesteld, wel verstaande, dat bij het verleenen dier onderstanden naar behooren zal worden gelet op de vermindering van uitgaven, welke uit de vermindering van de bevolking dier gestichten noodwendig moet voortspruiten, en dat men zich in het algemeen van alle onnoodig en overbodig bezwaar voor de gemeentekassen onthoude; en

b. Dat de begrootingen der gemeente voor 1825, naar evengemelde vooronderstelling, zullen mogen worden berekend, zoodra Gedeputeerde Staten zich zullen overtuigd houden, dat de gevraagde kinderen behoorlijk zullen worden afgegeven, des echter, dat die aanwijzing op de begrooting niet zal geschieden, dan onder de stellige bepaling van over het aangewezen crediet, of althans over dat gedeelte, hetwelk de bepalingen van meergemelde besluiten zoude mogen te boven gaan, niet te beschikken, dan op autorisatie van de Provinciale Gouverneurs, welke dezelve niet

zullen mogen verleenē, dan voor zoo verre hun gebleken zal zijn, dat de gevraagde kinderen behoorlijk zijn afgegeven.

6°. Onzen Minister van binnenlandsche zaken, onderwijs en waterfaar, te gelasten:

- a. Om Ons een naauwkeurig rapport aan te bieden over de uitvoering van de bovengemelde maatregelen, met bepaalde aanwijzing van de verdeeling, welke tusschen de gemeenten en gestichten zal hebben plaats gevonden; zoo mede van het tijdstip, waarop de verzendingen naar de kolonien der Maatschappij zullen zijn geschied, van het getal kinderen, dat zal zijn gezonden, en van het bedrag der subsidien, zoo als dezelve na de opzending zullen zijn geregeld en vastgesteld.
- b. Om nadere en meer volledige berigten in te winnen, ten einde tot grondslag te dienen voor de eindelijke verdeeling, waarin de overblijvende 400 plaatsen zullen begrepen zijn, ter aanvulling van de 4000 plaatsen, voor welke met de meergemelde Maatschappij is gecontracteerd; en
- c. Om de Provinciale Gouverneurs en de Gedeputeerde Staten bijzonder te doen aanbevelen en uitdrukkelijk te gelasten, ten einde naauwkeurig toe te zien en zorgvuldig te waken, dat de gemeentebesturen en administratien der gestichten zich niet ter sluik en langs ongeoorloofde middelen van de bepalingen van Onze hierboven aangehaalde besluiten en van het tegenwoordige onttrekken, en zoo doende de maatregelen ten dezen van het Gouvernement te verijdelen. Wordende Onze voornoemde Minister tevens gemagtigd, om, ten aanzien van zoodanige behandelingen, een bepaald en bijzonder onderzoek, speciaal met betrekking tot enz., daar te stellen, en, daartoe termen bevonden wordende, Ons ongenoegen te doen te kennen geven over eene zoo laakbare ontduiking van Onze besluiten.

7°. Onzen meergenoemden Minister te magtigen, om met de voorzeide Maatschappij in onderhandeling te treden omtrent eene latere vervulling der al nog overblijvende 400 plaatsen, te dien effecte, dat zulks van de zijde van het Gouvernement eerst dan behoeve te geschieden, wanneer de aanvulling van de onderwerpelijke 2700 opene plaatsen zal zijn tot stand gebragt.

En is Onze Minister van binnenlandsche zaken, onderwijs en waterstaat, onder kopijelijke mededeeling van het voorschreven rapport der commissie tot het onderzoek naar den waren staat der armen, belast met de uitvoering dezès, waarvan aan de voornoemde commissie zal worden kennis gegeven.

BESLUIT van den 19den September 1826, statuerende: 1°. op de zich opgedaan hebbende zwaarigheden van godshuizen en armen-administratien, ten aanzien der Nationale Militie, in het bijzonder voor de kinderen, welke door hen en te hunnen koste in de kolonien van Weldadigheid zijn of worden uitbesteed; en 2°. omtrent de voorgedijder kinderen, welke, op last van het Gouvernement, naar de etablissementen van voornoemde Maatschappij worden overgebragt.

WIJ WILLEM, ENZ.

Willende, in het billijk belang van de godshuizen en armen-administratien, de zwaarigheden wegnemen, die zich hebben opgedaan, ten aanzien van de Nationale Militie, in het bijzonder voor de kinderen, welke door sommige dier godshuizen of armenbesturen, te hunnen koste, in de kolonien van de Maatschappij van Weldadigheid zijn of zullen uitbesteed worden;

Op de voordragt van Onzen Minister van binnenlandfche zaken ;

Herzien Onze befluiten van den 16den Junij 1820, n°. 51, van den 5den Januarij 1822, n°. 10, en van den 13den Februarij 1824, n°. 104 ;

Den Raad van State gehoord ;

Voorts op het rapport van Onzen voornoemden Minister, nopens den ontftanen twijfel omtrent de voogdij der kinderen, welke, op last van het Gouvernement, uit onderscheidene godshuizen naar de etablifementen der Maatschappij van Weldadigheid worden overgebracht ;

Den Raad van State gehoord ;

Gezien het rapport van Onzen Commisfaris - Generaal van oorlog ;

In aanmerking nemende, dat de kinderen, ten dezen bedoeld, niet anders kunnen worden befchouwd, dan te zijn uitbested in de gefichten der Maatschappij van Weldadigheid, doch bij voortdoring te verblijven onder de voogdij der administratie van het geficht, van wege hetwelk zij zijn of gehouden moeten worden te zijn uitbested ;

Hebben goedgevonden en verftaan :

1°. Te bepalen :

- a. Dat de jongelingen, welke afzonderlijk en niet tegelijk met hunne ouders of naastbestaanden, bij wie zij te voren inwoonden, door fommige godshuizen of armbesturen, te hunnen koste, in de kolonien van de Maatschappij van Weldadigheid zijn uitbested, voortaan, wanneer zij de jaren der militie hebben bereikt, overeenkomstig Ons befluit van den 26ften Junij 1820, n°. 15, door de zorg van de belanghebbende regenten of directeuren der godshuizen, of van de armenbesturen, voor de Nationale Militie zullen worden ingefchreven, binnen die gemeente, onder welke de godshuizen of besturen, door welke de kosten van alimentatie bestreden worden, behooren.

- b.* Dat geene jongelingen, mitsdien, met betrekking tot de Nationale Militie, te beginnen met den jare 1827, meer gerekend zullen worden onder de bevolking te behooren van de provincie, onder welke de kolonien, waarin dezelve zijn opgenomen geworden, gelegen zijn.
- c.* Dat, ten einde aan de alzo buiten de kolonien voor de Militie ingeschreven, even als aan alle andere lotelingen, gelegenheid te geven, de vrijstellingen, waarop zij, volgens de op dit stuk bestaande verordeningen, aanspraak kunnen maken, te doen gelden, zonder verplicht te zijn, daartoe juist voor den Militieraad te verschijnen, in welks ressort het godshuis of het diakonie-bestuur, door hetwelk de bestedingskosten gedragen worden, gelegen is, vornoemde jongelingen hunne redenen van vrijstelling zullen onderwerpen aan het oordeel van den Militieraad, onder welks ressort de kolonien gelegen zijn, welke raad daarop, even als op alle andere lotelingen, de op dit stuk bestaande bepalingen zal toepassen; wordende Onze Minister van binnenlandfche zaken bij deze gemagtigd, om, ter geregelde uitvoering van deze bepaling, zoo noodig, na overleg met de belanghebbende Gouverneurs, en, des vereischt, onder Onze nadere goedkeuring, in tijds de meest doelmatige maatregelen te beramen en voor te schrijven.
- d.* Dat de bedoelde jongelingen, voor zoo ver op hen, in 1826 en vroeger, de bepalingen van Onze besluiten van den 5den Januarij 1822, n°. 10, en van den 13den Februarij 1824, n°. 104, mogten zijn toegepast, op de registers der Militie van de gemeenten, binnen welke de kolonien of gestichten van weldadigheid gelegen zijn, zullen blijven gehandhaafd, en daarentegen worden afgevoerd van de militie-registers der gemeenten, alwaar zich de godshuizen of besturen bevinden, door welke de bestedingskosten voldaan worden.

e. Dat niettemin Ons besluit van den 3den Januarij 1822, n°. 10, volkomen van kracht zal blijven, ten aanzien van zoodanige jongelingen, die, tegelijk met hunne ouders of naastbestaanden, bij wie zij te voren inwoonden, naar de kolonien zijn overgebracht; zullende deze huisgezinnen, mitsdien, ook wat de Nationale Militie betreft, blijven begrepen in de algemeene bevolking van de provincie, alwaar gedachte kolonien en etablissementen gelegen zijn.

2°. Te verklaren, dat de voorgij over kinderen, uit de godshuizen in de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid geplaatst, aan de voogden en voogdesfen dier godshuizen blijft opgedragen.

Onze Minister van binnenlandsche zaken is belast met de uitvoering dezes, waarvan, tot informatie, aan Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog, en aan den Raad van State, zal worden kennis gegeven.

---

*BESLUIT van den 25sten Mei 1827,
houdende bepalingen, ter aanvulling van het besluit van den 19den
September 1826.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien Ons besluit van den 19den September 1826, houdende, onder anderen, bepalingen, ten aanzien van de gemeenten, binnen welke de jongelingen, herkomstig uit de godshuizen en geplaatst in de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, voor de Nationale militie zullen worden ingeschreven;

Op het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Bij aanvulling van Ons voorschreven besluit te bepalen, dat de meisjes, welke afzonderlijk en niet gelijktijdig met hare

ouders of naastbestaanden, bij wie zij te voren inwoonden, door sommige godshuizen of armbesturen te hunnen koste in de kolonien der Maatschappijen van Weldadigheid zijn of zullen worden uitbesteed, voortaan, te beginnen met den jare 1828, in betrekking tot de bepalingen op het stuk van de Nationale militie, even als zulks bij dat besluit, 1ste lid, § b, ten aanzien van de in dezelfde categorie vallende *jongelingen* is voorgeschreven, niet zullen gerekend worden te behooren tot de bevolking van de provincie, onder welke de kolonien, waarin zij zijn opgenomen, gelegen zijn, maar dat zij zullen begrepen worden onder die van de provincie, waarin de gemeente gelegen is, door welke, of door welker godshuizen of armbesturen, de kosten van alimentatie dier meisjes bestreden worden.

En is Onze Minister van binnenlandsche zaken belast met de uitvoering dezes, waarvan aan Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog, en aan den Raad van State zal worden kennis gegeven.

---

*WET van den 23sten December 1823,
waarbij voor eenige jaren vrijdom
van grondbelasting voor gebouwde
eigendommen verleend wordt aan de
Maatschappij van Weldadigheid.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het aan de loffelijke bedoelingen van de Maatschappijen van Weldadigheid, gevestigd te 's Gravenhage en te Brusfel, bevorderlijk kan zijn, dat door de wet voor een bepaald aantal jaren vrijdom van de grondbelasting op de gebouwde eigendommen aan dezelve worde verzekerd;

En willende, door zoodanige verzekering, aan genoemde Maatschappijen tevens een vernieuwd blijk doen erlangen Onzer blijvende belangstelling in hare ondernemingen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten - Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan, bij deze, bij uitbreiding in zoo verre van het bepaalde bij art. 88 der nog vigerende wet van den 23sten November 1798, vast te stellen: dat alle gebouwen en woningen, door de Maatschappij van Weldadigheid nieuw gesticht en tot gebruik of huisvesting van kolonisten of andere onder bestuur of toezigt der Maatschappij gestelde personen verstreckende, in *Frederiks-Oord*, de *Ommerfchans*, *Ouder Wortel*, of waar ter plaatse elders ook opgerigt zijnde of zullende worden, gedurende de vijftien eerste jaren, na derzelver opbouw, niet in het middel der grondbelasting zullen worden aangeslagen.

Lasten en bevelen enz.

---

*WET van den 28sten Maart 1828,
houdende bepalingen ter aanmoediging van den aanbouw van huizen en andere getimmerten, door middel van verlenging des termijns van derzelver vrijstelling van de grondbelasting.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen het belang, hetwelk er voor de maatschappij gelegen is in het verschaffen van aanmoediging tot den aanbouw van woonhuizen en andere gebouwen, en dat hiertoe eene verlenging van derzelver vrijstelling van de grondbelasting bijzonder zoude dienstbaar zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten - Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, te bepalen:

Art. 1. Er wordt vrijdom van grondbelasting voor den tijd van *acht* achtereenvolgende jaren toegeestaan, wegens de woonhuizen en andere gebouwen, welke geheel nieuw worden gesticht op gronden of erven, waarop, gedurende ten minste drie jaren, vóór die stichting, zich geenerlei gebouw heeft bevonden, alsmede wegens de woonhuizen en andere gebouwen, welke dadelijk of later gesticht worden in plaats van gebouwen, door brand, watervloed of andere rampen geheel vernield.

De termijn van vrijdom zal gerekend worden in te gaan met den 1sten Januarij van het jaar, waarin de woonhuizen of andere gebouwen, voor het eerst geheel of ten deele worden betrokken of in gebruik gesteld.

Art. 2. Gelijke vrijdom, als bij het voorgaande artikel is vermeld, en op dezelfde wijze ingaande, wordt, voor den tijd van *vijf* jaren, toegeestaan wegens de huizen en andere gebouwen, welke worden in de plaats gesteld voor de zoodanigen, die binnen de drie jaren, het begin van den opbouw onmiddellijk voorafgaande, geheel zijn afgebroken.

Art. 3. Er wordt vrijdom van verhooging van den aanslag in de grondbelasting, voor den tijd van *drie* jaren, toegeestaan, wegens woonhuizen en andere gebouwen, die ten deele worden vernieuwd, of, bij middel van geheel nieuwen aanbouw of bijbouw, vergroot of uitgebreid, en zulks in te gaan met het jaar, op de vernieuwing; of aan- of bijbouw onmiddellijk volgende.

Art. 4. De gronden of erven, waarop de bij art. 1 en 2 vermelde nieuwe of vernieuwde huizen en getimmerten staan, blijven ook, gedurende den tijd des vrijdoms, voor den optal dier panden, aan den aanslag in de grondbelasting *als ongebouwde eigendommen* onderhevig.

Art. 5. De bepalingen, vervat in art. 88 der wet van 3 Frimaire, 7de jaar (23 November 1798), worden bij deze ingetrokken en afgeschaft.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven enz.

GENOOTSCHAP TOT ZEDELIJKE VERBETERING
DER GEVANGENEN.

REGLEMENT voor het Nederlandsch
genootschap: Tot zedelijke verbetering
der gevangenen (1).

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. Het genootschap draagt den naam van Nederlandsch
genootschap: *Tot zedelijke verbetering der gevangenen.*

(1) In het begin van het jaar 1823 werd dit genootschap opgericht door de Heeren *W. H. Suringar*, nu wijlen *Joh. Leonardus Nierstrasz, Jr.*, en *W. H. Warnsinck, Bz.*; en vond zoodanigen bijval, dat al dadelijk een zeer aanzienlijk aantal onzer landgenooten het lidmaatschap aanvaardde. Z. M. de Koning bekrachtigde deze oprigting met Hoogstdeszelfs goedkeuring, bij eene kabinets-order van den 6den October 1823. De eerste algemeene vergadering, waarin hetzelfde te Amsterdam gevestigd werd, werd gehouden den 12den November daaraanvolgende, en het was in de derde algemeene vergadering, gehouden den 26sten April 1827, dat dit reglement gearresteerd werd. Het genootschap bestaat uit onderscheidene afdelingen, gevestigd in de meeste steden en plaatsen van ons Nederland, en uit een aantal correspondentieschappen; terwijl het getal der leden, op den 31sten December 1832, bestond uit 4173. In de jaarlijksche algemeene vergadering wordt er verslag gedaan van de verrigtingen, met kennisgeving van de werkzaamheden der afdelingen, en van den staat des genootschaps. Uit het verslag van het jaar 1833 blijkt het, dat de bemoeijng des genootschaps zich over een getal van 1947 crimineel en correctioneel veroordeelden, meer regtstreeks of van ter zijde, heeft uitgestrekt; dat 289 personen hebben gedeeld in het godsdienstig onderwijs en de zedelijke opleiding, van wege het genootschap verordend; dat 202 personen in het lezen, schrijven en rekenen zijn onderwezen, en aan 70 personen eenige arbeid is verschafte; dat aan 275 ontslagenen eene tijdelijke ondersteuning is verleend, terwijl 45 personen aan een middel van bestaan zijn geholpen, en dat van deze laatsten, volgens de ingekomene berigten, zich slechts 5, die hulpbetooning hebben onwaardig getoond. Waarlijk, wel rijk moge dan de oogst genoemd worden van weinig tijds en arbeids, en hartelijk wenschen wij, dat onvermoeide volharding in dat edele werk nog overvloediger vruchten in de toekomst schenken mogel

Art. 2. Het erkent als lid een' ieder, die zich tot eene jaarlijksche toelage van f 2.60 of meer, tot wederopzeggens, verbindt.

Het daarstellen van eene kindergevangenis, uitsluitend bestemd tot opne-
ming van alle jeugdige misdadigers, beneden de 18 jaren, en ingerigt,
overeenkomstig derzelver behoefte, was een der hoofdonderwerpen, met
welker behartiging zich het genootschap had onledig gehouden, en na veel-
vuldige onderhandelingen, des betrekkelijk, met den Minister van binnen-
landische zaken, is de door het genootschap gekoesterde hoop, dat deze
hunne poging met eenen gunstigen uitslag bekroond zoude worden, vervuld,
naardien het Zijne Majesteit behaagd heeft, in het jaar 1833, bij besluit, de
vestiging der bedoelde inrigting binnen Rotterdam vast te stellen en te be-
palen.

Het tijdschrift des genootschaps: *Liefde en Hoop*, is vervangen gewor-
den door het tijdschrift, den titel dragende: *de Menschenvriend*; minder,
dan het eerstgemelde, uitsluitend aan gevangenen en gevangenisfen toege-
wijd, bepaalt zich het laatstgemelde meer tot den wijderen omtrek, waarin
christelijke weldoen-gezindheid en menschelijke liefde zich werkzaam ver-
toonen.

Dit beknopt berigt van deze zoo liefdadige inrigting mogen wij niet ein-
digen, dan met den welmeenenden wensch, dat het aan het algemeen en
bijzonder bestuur moge gelukken, de belangstelling in het genootschap, tot
zedelijke verbetering der gevangenen, meer algemeen te maken: „Hoe
„groot toch ook de misdaad zijn moge,” zegt de heer *Uytwerf Sterling*,
in zijne redevoering: *Over de noodzakelijkheid, om de zedelijke verbete-
ring der gevangenen te bevorderen*, te regt (welke redevoering wij ieder ter
lezing aanbevelen): „of uit welke bron gesproten, hetzij armoede, heb-
„zucht of luiheid, hetzij gebrek aan het noodige bestuur der hartstogten,
„hetzij onkunde, losheid van beginfelen, valsche denkbeelden van eer en
„schande, hetzij, eindelijk, verdorvenheid van hart; alle veroordeelden,
„geene uitgezonderd, zijn ongelukkigen, die wij niet van ons afstoeten me-
„gen, maar verplicht zijn, te helpen en van hunne dwaalwegen af te bren-
„gen, door hen zedelijk te verbeteren; want, gelijk het beste zaad, in
„eenen steenachtigen grond geworpen, niet kan ontkiemen, zoo zijn alle
„weldaden, te hunnen aanzien, zonder zedelijke verbetering, vruchte-
„loos, soms zelfs schadelijk te achten.” Wij wenschen zulks te meer,
omdat wij, bij ondervinding wetende, dat het eene waarheid is, dat een
groot aantal recidiven tot herhaling van misdrijf worden gebragt, door de
onmogelijkheid, om eenig eerlijk middel van bestaan te vinden, en de har-
de en onmenschlievende behandelingen, welke zij bij hunne pogingen hier-
toe dikwijls moeten ondervinden, van oordeel zijn, dat slechts een altoos
werkend middel het meest geschikt zoude zijn, om de herhaling der mis-
daad voor te komen, en welligt zoude hetzelfde te vinden zijn in eene ko-
lonisatie van ontslagenen, in overeenkomst met de door het genootschap
aangenomene beginfelen. Dit middel is ook door dat genootschap in over-
weging reeds genomen, en wel bevonden uitvoerbaar te zijn, doch niet in
werking gebragt te kunnen worden, dan door eene vermeerdering van het

Art. 3. Alle buitengewone toelagen, giften, geschenken of erfmakingen, worden erkentelijk aangenomen.

Art. 4. Het genootschapsjaar begint met den 1sten Januarij, en eindigt met den laatsten December van elk jaar.

DOEL DES GENOOTSCHAPS.

Art. 5. Het doel des genootschaps is tweeledig :

a. Om de gevangenen, door den invloed van de godsdienst en door andere gepaste middelen, tot betere menschen te vormen en, als zoodanig, aan de maatschappij terug te geven.

b. Om die ontslagenen, welke, gedurende hunne gevangenisstraf, blijken hebben gegeven van zedelijke verbetering en van hun ernstig voornemen, om een ordelijk levensgedrag in de maatschappij te leiden, behulpzaam te zijn ter verkrijging van een' geschikten stand, waarin zij het levensonderhoud vinden kunnen.

INRICHTING DES GENOOTSCHAPS.

Art. 6. Het genootschap is zamengesteld uit onderscheidene *afdeelingen*. Iedere afdeeling bestaat uit de leden des genootschaps, die zich binnen eene stad of gemeente bevinden, alwaar eene gevangenis aanwezig is. Het beheer over elke afdeeling is toevertrouwd aan eene commissie, onder den titel van *bestuur der afdeeling des genootschaps*.

Art. 7. In steden of gemeenten, waar geene gevangenis wordt gevonden en geene afdeelingen gevestigd zijn, zullen één of meer *correspondenten* benoemd worden, ten einde de uitbreiding en den bloei des genootschaps te bevorderen.

Art. 8. De behartiging der algemeene genootschappelijke be-

---

reeds bestaande getal van leden, dus niet, zonder eene meerdere algemeene belangstelling in dit genootschap, en meer uitgebreide medewerking. Deze is het derhalve, die het genootschap in staat zou stellen, om eerst geheel en volkomen aan het groote doel van deszelfs bestaan en weldadige inrigting te kunnen beantwoorden.

langen is bijzonder toevertrouwd aan eene commissie, onder den titel van *hoofdbestuur des genootschaps*.

INRIGTING DES BESTUURS.

Art. 9. De magt, om wetten te maken en besluiten te nemen, berust bij eene *algemeene vergadering*, bestaande uit de leden van het hoofdbestuur en die van de besturen der afdeelingen, en als zoodanig uitmakende het *opperbestuur des genootschaps*. Deze vergadering niet bijeen zijnde, wordt dezelve door het hoofdbestuur vertegenwoordigd.

Art. 10. Aan het hoofdbestuur is opgedragen:

- a. De uitvoering van alle besluiten, door de algemeene vergadering genomen.
- b. Om, in elk onvoorzien en spoedvorderend geval, in naam van het genootschap te handelen.
- c. Alle zoodanige voorstellen te doen en onder de punten van beschrijving te plaatsen, als hetzelve, ter bereiking van het doel of tot bevordering van den bloei des genootschaps, gepast zal vinden.
- d. Het algemeen toezigt over de geldmiddelen, en het gebruiken der jaarlijksche inkomsten; in dier voege, als, op deszelfs voordragt, door de algemeene vergadering bepaald wordt.
- e. Betrekkingen aan te kweeken en te onderhouden met alle in en buiten het vaderland bestaande inrigtingen of maatschappijen, welke voor de bedoelingen van het genootschap nuttig kunnen zijn.
- f. De uitbreiding van hetzelve, zoowel hier te Lande, als in de Overzeesche bezittingen des Rijks.

Art. 11. Het hoofdbestuur bestaat uit *gewone* en *buitengewone* leden, en is binnen Amsterdam gevestigd.

Art. 12. Het getal der gewone leden bestaat ten minste uit elf, en ten hoogste uit dertien personen. De bepaling hiervan wordt aan het hoofdbestuur overgelaten.

Art. 13. De gewone leden verkiezen, telken jare, uit hun midden,

- Een' algemeenen voorzitter ;
- Een' algemeenen thesaurier , en
- Een' algemeenen secretaris.

Art. 14. De algemeene voorzitter bestuurt alle genootschappelijke vergaderingen. De algemeene thesaurier is belast met alle ontvangsten en uitgaven. Aan den algemeenen secretaris is het voeren van briefwisseling , de bewaring van alle papieren en bescheiden , mitsgaders het houden van aantekening der genootschappelijke zaken opgedragen.

Art. 15. Bij overlijden , bedanken of ontsfrentenis van een gewoon lid , vervullen de overgeblevene gewone leden de opengevallene plaats.

Art. 16. De benoeming der buitengewone leden geschiedt door de algemeene vergadering , op voordragt van het hoofdbestuur.

Art. 17. Het bestuur over elke afdeeling bestaat uit zeven leden , ten ware bijzondere omstandigheden in de bepaling van dit getal verandering noodig maakten.

Art. 18. Het bestuur eener afdeeling benoemt , uit deszelfs midden ,

- Een' voorzitter ;
- Een' thesaurier , en
- Een' secretaris.

Art. 19. Bij overlijden , bedanken of ontsfrentenis van een lid des gemelden bestuurs , dragen de overige leden , ten spoedigste , aan hoofdbestuurders een lid voor , ter vervulling der opengevallene plaats.

Art. 20. Aan de besturen der afdeelingen wordt het maken van huishoudelijke schikkingen en bepalingen geheel overgelaten.

Art. 21. De benoeming van correspondenten geschiedt door het hoofdbestuur , op voordragt van de besturen der afdeelingen , onder welker resfort zij behooren.

Art. 22. Onder het resfort eener afdeeling wordt begrepen elke gemeente , gelegen binnen het arrondisfement der regtbank van eersten aanleg , zitting hebbende ter plaatse , waar de af-

deeling gevestigd is. En bijaldien binnen zoodanig arrondissement (ten gevolge van het bepaalde bij art. 6) meer dan ééne afdeeling mogt bestaan, wordt het aan hoofdbestuurders overgelaten te bepalen, welke gemeenten tot iedere afdeeling zullen behooren.

ALGEMEENE VERGADERING.

Art. 23. De algemeene vergadering, bestaande uit de leden, hiervoor onder art. 9 vermeld, zal jaarlijks, op den laatsten donderdag der maand April, binnen Amsterdam, worden gehouden. Ieder lid, aldaar tegenwoordig, brengt eene stem uit; bij staking der stemmen beslist de voorzitter.

Art. 24. Hoewel ieder lid van het bestuur eener afdeeling in deze vergadering stem en zitting heeft, zal er evenwel slechts voor één lid, mits tegenwoordig geweest zijnde, vergoeding van reis- en verblijfkosten worden toegestaan; en wel, wegens reiskosten, vijftig cents voor de heenreis, en wederom vijftig cents voor de terugreis, berekend voor ieder uur gaans afstand, van elke stad of gemeente, tot Amsterdam; en, wegens verblijfkosten, zes gulden voor elken dag, dien het houden der algemeene vergadering het verblijf van zoodanigen afgevaardigde binnen Amsterdam noodzakelijk mogt doen zijn.

Art. 25. Hoofdbestuurders doen, in deze vergadering, bij monde van den algemeenen secretaris, een algemeen verslag:

- a. Van derzelve verrigtingen;
- b. Van de werkzaamheden der afdeelingen, en
- c. Van den algemeenen staat des genootschaps.

Art. 26. Alle voorstellen, door het hoofdbestuur onder de punten van beschrijving gebragt (zie art. 10, lett. c), zullen daarna worden behandeld, mitsgaders de voorstellen van de besturen der afdeelingen, tot dat einde twee maanden bevorens aan het hoofdbestuur schriftelijk in te zenden, en welke, door hetzelfde, mede op de punten van beschrijving zullen moeten worden geplaatst. Deze punten zullen, uiterlijk vier weken vóór het houden der algemeene vergadering, ter kennisse worden gebragt van de besturen der afdeelingen.

Art 27. De algemeene thesaurier doet in deze vergadering

rekening en verantwoording van zijne ontvangsten en uitgaven. Deze rekening wordt, door eene commissie van twee afgevaardigden, behoorlijk opgenomen en ter goedkeuring voorgedragen.

MIDDELEN TER BEREIKING VAN HET DOEL
DES GENOOTSCHAPS.

I. ZORG VOOR DE GEVANGENEN.

A. *Over het bezorgen van arbeid en het school- en godsdienstig onderrigt.*

Art. 28. In elke gevangenis, waarin, van Gouvernementswege, voorzien wordt in het bezorgen van arbeid en het geven van school- en godsdienstig onderrigt, zal het genootschap deszelfs bedoelingen, hiervoor onder art. 5, lett. a, opgegeven, zoo veel mogelijk pogen in verband te brengen met de weldadige oogmerken en besluiten van het Gouvernement.

Art. 29. In de overige gevangenisfen, waarin de zoo even gemelde voorziening, van Gouvernementswege, geene plaats vindt, zal zich de bemoeijng des genootschaps, met overleg van de collegien van regenten, hoofdzakelijk bepalen tot het bezorgen van:

- a. Arbeid;
- b. School-onderwijs, en
- c. Godsdienstig onderrigt.

a. *Arbeid.*

Art. 30. De besturen der afdeelingen zullen zoodanige gevangenen, welke eenig handwerk verstaan, hetwelk in eene gevangenis mag geoefend worden, in de uitoefening van hetzelfde behulpzaam zijn, ook dan, wanneer zij zoodanig handwerk hunne medegevangenen zouden kunnen doen aanleeren; en, in het algemeen, zullen zij pogingen aanwenden, om allen gevangenen eenige bezigheid te verschaffen; hierbij zich, zoo veel mogelijk, bepalende tot die foort van bedrijven, welke hun het meeste nut en voordeel kunnen aanbrengeu.

Art. 31. Het loon voor dezen arbeid zal, na aftrek van de waarde de bewerkte grondstoffen, waarvan de inkoop voor re-

kening van het genootschap geschiedt, ten voordeele der gevangenen verstrekken; en zulks op zoodanige wijze, als door de besturen der afdeelingen zal worden goedgevonden.

b. *School-onderwijs.*

Art. 32. De besturen der afdeelingen zullen, ter invoering van een regelmatig school-onderwijs, derzelver beste pogingen aanwenden; en waar dit, bij gebrek van een' hiertoe geschikt onderwijzer, of om andere plaatselijke beletselen, moeijelijk mogt zijn, zorg dragen, om het onderwijs in het lezen, schrijven en rekenen, door daarin bedrevene gevangenen, aan derzelver medegevangenen te doen toedienen. Inzonderheid wordt de aankweeking van den lust tot het godsdienstig gezang aanbevolen.

c. *Godsdienstig onderrigt.*

Art. 33. De besturen der afdeelingen zullen, tot het geven van godsdienstig onderrigt, de hulp inroepen van de leeraren en geestelijken der onderscheidene godsdienstige gezindten; zij zullen, zoo veel mogelijk, de afzonderlijke godsdienstige toespraak tot elken gevangene pogen te bevorderen (1).

B. *Algemeene bepalingen omtrent de wijze, waarop de zorg voor de gevangenen bestuurd wordt.*

Art. 34. De besturen der afdeelingen geven aan de gevangenen alle zoodanige boeken ter lezing, als zij hiertoe, onder goedkeuring van het hoofdbestuur, het best oordeelen.

Art. 35. Het genootschap zal, des noodig keurende, onder opzicht van hoofdbestuurders, zulke geschriften doen vervaardigen, welke door de gevangenen met vrucht kunnen worden gelezen. Het zal, insgelijks, en ter verkrijging van een of ander belangrijk stuk, prijsvragen kunnen uitschrijven. In beide gevallen op eene belooning, door de algemeene vergadering, op voordragt van het hoofdbestuur, te bepalen.

---

(1) Men vergelijke de door ons hierna medegedeelde instructie wegens de godsdienstoefening in de groote strafgevangenissen en in de burgerlijke en militaire huizen van verzekering, goedgekeurd bij besluit van den 11den October 1826, onder de rubriek: *Kerkelijke organisatie* enz.

Art. 36. Men zal aan elken gevangene de vrijheid laten, om, naar zijne overtuiging en geweten, van de uit te deelen boeken en geschriften, al dan niet, gebruik te maken.

Art. 37. Het hoofdbestuur zal, op voordragt van het bestuur over iedere afdeeling, de som bepalen, welke, ten behoeve van dezelve, voor het school- en godsdienstig onderwijs, en wat daartoe betrekkelijk is, zal kunnen besteed worden.

Art. 38. Het bezoeken der gevangenen zal, ten minste eenmaal in elke week, door één of meer leden van het bestuur der afdeeling, plaats hebben; en wel op zoodanige tijden, als men met de collegien van regenten zal overeenkomen.

II. ZORG VOOR DE ONTSLAGENEN.

Art. 39. De besturen der afdeelingen zullen, zoo vroegtijdig mogelijk, onderrigt pogen te verkrijgen omtrent den tijd van ontslag, en het waarschijnlijk beloop der uitgaanskas van die gevangenen, welke zich, volgens art. 5, lett. *b*, de bijzondere zorg des genootschaps hebben waardig gemaakt, en alsdan dadelijk middelen aanwenden, ten einde de zoodanigen, bij de terugkeering in de maatschappij, eene eerlijke kostwinning te bezorgen. Hierin niet naar wensch kunnende slagen op de plaats zelve, zullen bestuurders, in tijds, de medewerking inroepen van het bestuur eener andere afdeeling, of eenen der correspondenten, met vermelding van hetgene er, in het belang van den gevangene, zou behooren te worden verrigt.

Art. 40. In buitengewone gevallen, zullen de besturen der afdeelingen de medewerking van het hoofdbestuur kunnen inroepen. De aanvraag hiertoe zal vooral zoo tijdig mogelijk, en vóór het dadelijk ontslag van den gevangene, behooren te geschieden.

Art. 41. Elke aanvraag, waarbij de medewerking van eene afdeeling, een' correspondent, of het hoofdbestuur, in voege voorschreven, verlangd wordt, zal de navolgende bijzonderheden inhouden:

1°. Den naam van den gevangene.

2°. Zijn' ouderdom, geboorteplaats en godsdienstige geloofsbelijdenis.

- 3°. Vermelding van zijn beroep of kostwinning, of de foort van arbeid, waartoe hij de meeste geschiktheid heeft.
- 4°. Indien hij ongehuwd is, vermelding: of hij nog ouders heeft; en zoo ja, waar dezelve wonen, en wat bedrijf zij uitoefenen.
- 5°. Indien hij gehuwd is, vermelding van de woonplaats zijner vrouw en (is dit het geval) zijner kinderen, en derzelve bedrijf of kostwinning.
- 6°. Opgave of hij voldaan heeft aan de wet op de Nationale militie; en, in geval van vrijstelling, waaruit dezelve is ontleend.
- 7°. Vermelding van den aard zijner misdaad, van zijn misdrijf of overtreding.
- 8°. Opgave der plaats, waar hij dezelve begaan heeft.
- 9°. Vermelding van de door hem ondergane straf, en der plaats, waar hij is gefraat geworden.
- 10°. Opgave van het bedrag zijner uitgaanskas.
- 11°. Vermelding: of hij bloedverwanten heeft, die hem zouden kunnen voorhelpen.
- 12°. Opgave van de bijzondere redenen ter zijner aanbeveling aan de zorg des genootschaps.

Art. 42. In alle gevallen, waartoe zich de hulp en medewerking des genootschaps uitstrekt, zal alleen het welbegrepen belang van den ontslagenen in aanmerking komen, geheel afgescheiden van de plaats zijner geboorte, het verblijf vóór zijne gevangenneming, of den kerker, waarin hij was opgesloten.

Art. 43. De besturen der afdeelingen, zich eenen ontslagenen aantrekkende, voorzien in deszelfs eerste en meest dringende behoeften; en zal hiertoe, in de eerste plaats, het bedrag der uitgaanskas worden besteed.

Art. 44. Indien er geene uitgaanskas aanwezig is, of dezelve ontoereikende wordt bevonden, zal, tot het zoo even genoemd einde, eene som van ten hoogste vijf en twintig gulden mogen worden besteed.

Art. 45. De gezamenlijke uitgaven eener afdeeling, ten behoeve van een' of meer ontslagenen, zullen niet mogen te boven gaan een vijfde gedeelte van derzelve inkomsten. En, ingeval

dit vijfde gedeelte niet voldoende mogt zijn, om de noodwendige uitgaven, in dezen, te bestrijden, zal, ter bekoming van het ontbrekende, eene voordragt aan het hoofdbestuur gedaan worden.

Art. 46. Het genootschap zal over de alzoo aan de maatschappij teruggegevenen een wakend oog houden, door middel van het bestuur der afdeeling, of den correspondent der gemeente, waar de ontslagene zich gevestigd heeft; en, waar beide mogten ontbreken, door zoodanigen bevoegden persoon, aan wien dit toezigt kan worden toevertrouwd. Omtrent dit alles zal behoorlijk aantekening worden gehouden.

III. DE GELDMIDDELEN.

Art. 47. De gewone en buitengewone toelagen der leden worden, telken jare, ingevorderd, en de giften ontvangen, door de besturen der afdeelingen en de correspondenten des genootschaps.

Art. 48. De correspondenten verantwoorden deze gelden, in de maand Augustus van ieder jaar, aan den thesaurier der afdeeling, onder welker resfort zij behooren, hierbij overleggende eene naamlijst der leden van hun correspondentenschap, en tevens in rekening brengende de gedane uitschotten, ten behoeve des genootschaps.

Art. 49. De thesaurieren der afdeelingen verantwoorden deze penningen, mitsgaders de bij hen ontvangene toelagen en giften, in de maand September van ieder jaar, aan den algemeenen thesaurier. Het zal aan de besturen der afdeelingen echter vrijstaan, van het bedrag dezer gelden zoodanige som in kas te houden, als zij, ter bestrijding der vermoedelijke uitgaven, voor de nog overige maanden des jaars, zullen vermeenen noodig te hebben; mits hiervan aan het hoofdbestuur berigt gevende.

Art. 50. Bij verhuizing van een lid des genootschaps, zal het bestuur der afdeeling, of de correspondent der gemeente, waar het verhuisd zijnde lid woonachtig was, hiervan kennis geven aan het bestuur der afdeeling, of den correspondent der plaats, waar de *nieuwe* woonstede gevestigd is. En bijaldien zich aldaar geene afdeeling of correspondent bevindt, geschiedt gemelde kennisgeving aan het bestuur der afdeeling of den correspondent der gemeente, welke bij de *nieuwe* woonstede meest nabij gelegen is.

Art. 51. Het hoofdbestuur zal van het geheele bedrag der jaarlijkse toelagen *een vijfde gedeelte*, mitsgaders *alle* giften en erf-

makingen (voor zoo verre de gevers of erflaters daaromtrent geene andere beschikkingen hebben gemaakt), tot een vast, rentegevend kapitaal aanleggen. De renten van dit kapitaal zullen ten bate van de algemeene kas des genootschaps verftrekken.

Art. 52. Bestuurders der afdeelingen zenden, telken jare, vóór of op den 15den Januarij, aan het hoofdbestuur:

I. Een' staat, inhoudende:

1°. Het getal der leden hunner afdeeling, mitsgaders het bedrag der ontvangene gewone en buitengewone toelagen en giften.

2°. Gelijke opgave ten aanzien van ieder correspondent-schap, onder het resort hunner afdeeling behoorende.

a. Het bedrag der kosten van administratie der afdeeling.

b. Het bedrag der kosten, door elken der correspondenten in rekening gebragt.

c. Het bedrag der kosten, betreffende het bezorgen van arbeid en het school- en godsdienstig onderwijs.

d. Het bedrag der gelden, aan elken ontlagene verstrekt.

e. Het bedrag der gelden, aan den algemeenen thesaurier overgemaakt; zoowel die op rekening, als tot fluiting.

II. Een verflag van al derzelve verrigtingen, gedurende het afgeloopene jaar; zoowel met betrekking tot de gevangenen, als tot de ontlagenen. Alles ten einde zal kunnen worden voldaan aan art. 25 van dit reglement.

ALGEMEEN ARTIKEL.

Art. 53. Dit reglement zal niet veranderd noch vermeerderd kunnen worden, dan op een bijzonder voorstel, hiertoe op de punten van beschrijving gebragt, en ten minste door twee derde gedeelte van de leden, ter algemeene vergadering tegenwoordig, goed te keuren (1).

---

(1) Wij zullen verdere verordeningen, betreffende gevangenisfen enz., mededeelen onder de rubriek: *Justitie-vezen*, onder welke wij vermenen, dat dezelve behooren.

INSTITUUT VOOR DOOFSTOMMEN.

---

*EXTRACT uit het Resolutieboek van het
instituut tot onderwijzing van dooven
en stommen, opgericht te Groningen in
het jaar 1790 (1).*

Maandag, den 19den van Sprokkelmaand 1798.

Ter vergadering wederom zijnde overwogen het verslag van de
directeuren *J. R. van Eerde* en *P. de Gavere*, bij resolutie van

---

(1) Wijlen de Heer *Henri Daniel Guyot* (*), de zoo verdienstelijke leerling van den beroemden Abt *de l'Épée*, legde, met behulp van eenige Groninger menschenvrienden, de eerste grondslagen van dit instituut. Het deelde bestendig in de bescherming en ondersteuning der opgevolgde Gouvernemen ten dezer landen, en geniet inzonderheid die van *Z. M. den Koning*. De kweekelingen leeren lezen, schrijven, cijferen en spreken; worden onderwezen in de aardrijkskunde, de geschiedenis en de algemeene gronden van de godsdienst, en leeren mede eenige kunst of handwerk, om voortaan, door eigen vlijt en onafhankelijk van hunner medemenschen weldadigheid, in de maatschappij te kunnen leven. Het instituut telde in het jaar 1833 vier en zeventig Departementen, terwijl er alstoen 166 leerlingen de oefening genoten.

(*) *Henri Daniel Guyot*, Predikant bij de Waalsche gemeente te Groningen, vervolgens Profesfor honorarius aan de Hoogeschool aldaar, de oprigter, voorzittend hoofdbestuurder en eerste onderwijzer van deze inrigting tot onderwijs van doofstommen, aan welker bloei en volmaking hij met onverdoofden ijver bijkans 40 jaren van zijn leven met het gelukkigste gevolg besteedde, overleed in den ouderdom van 74 jaren te Groningen, den 10den Januarij 1828. Volgens zijne begeerte werd zijn stoffelijk deel in stilte en zonder eenige vertooning van uitwendige pracht ter aarde gebragt. Eene inschrijving, door hoofddirecteuren van het instituut geopend zijnde, om, ter vereering van dezen roemrijken man, hem een gedenkzuil te stichten, heeft zulks het wel verwacht gevolg gehad, dat er een gedenkteeken van wit statuarisch marm er vervaardigd, rustende op een grondstuk van blauw graniet, prijkkende met het borstbeeld van *Guyot*, in een' krans van bloemen, allen in brons en zeer fraai bewerkt, tot opschrift den eenvoudigen naam van *Guyot* voerende, op eene der markten te Groningen is geplaatst, hetwelk op den 21sten November 1829 werd ontdekt en statig ingewijd. Reeds, bevorens in de maand October 1828, behaagde het *Z. M. den Koning*, het borstbeeld van dezen verdienstelijken man aan het instituut ten geschenke te geven, uit wit marm er vervaardigd. Hetzelve is geplaatst in

den 8ten van Wintermaand 1796 gecommiteerd, om de wetten en resolutien, van tijd tot tijd bij de directie van het instituut bepaald en vastgesteld, na te zien, te verzamelen en onder de afdeelingen, waartoe zij behooren, te brengen; alsmede een ontwerp te maken van datgene, hetwelk daaraan mogt ontbreken of in dezelve verbeterd kon worden; verders onderzocht de onderscheidene stukken, te dien einde door den instituteur *H. D. Guyot*, de directeuren *T. van Delden*, *L. T. van Hasfelt*, *W. Wouters* en *D. Hesselink*, ter voldoening aan de resolutie van den 15den van Lentemaand 1797, schriftelijk ingeleverd; eindelijk gezien de redactie, door eerstgemelde directeuren *J. R. van Eerde* en *P. de Gavere*, ingevolge resolutie van den 30sten van Wijnmaand deszelfden jaars, uit allen dezen vervaardigd;

Heeft de vergadering, na rijpe delibراتie, de volgende artikelen goedgekeurd, om te strekken tot een

*WET en Reglement voor het instituut
tot onderwijs van dooven en stommen.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Dit instituut heeft ten doelwit het onderwijs van dooven en stommen binnen het Bataafsch Gemeenebest.

Art. 2. Het wordt bestuurd door eene wettig aangestelde directie.

Art. 3. Het maakt, in het aannemen van dooven en stommen, geen onderscheid tusschen eenigen rang of godsdienstige gezindheid.

Art. 4. Dezelve kunnen, hoe jong zij ook zijn, te allen tijde bij het instituut ter registrature worden aangegeven.

---

de groote leerzaal van het instituut, en zal dus ook strekken, om de nagedachtenis te veteeuwigen van eenen man, die onder de werkdadige menschenvrienden steeds met eere zal worden genoemd. Een plegtig lijksfeest werd te Groningen, ter zijner nagedachtenis, door het Departement Groningen der *Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen* gevierd; waarbij de Hoogleeraar *Lulofs*, in eene welsprekende redevoering, welverdiende hulde toebragt, aan hem, die het grootste deel van zijn leven ten nutte van een zoo ongelukkig gedcelte zijner natuurgenoeten besleedde.

Art. 5. Die aangenomen willen worden, moeten genoegzaam aanduiden voor onderwijs vatbaar en gezond van ligchaam te zijn.

Art. 6. Dezelve moeten boven de negen en beneden de zestien jaren oud zijn.

Art. 7. De dadelijke aanneming geschiedt eens in het jaar, en wel in de eerste veertien dagen na Pinksteren.

Art. 8. Bij deze gelegenheid moeten de ouders, voogden, of iemand hunnentwege, genoegzaam gemagtigd, de wetten van het instituut, bijzonder de voorwaarden van aanneming, onderteeke- nen, en bepaaldelijk zich alsdan verplichten, hunne kinderen van het instituut terug te zullen nemen, wanneer de directie bij ondervinding ontwaart, dat dezelve aan het vereischte bij art. 5 niet beantwoorden, of na herhaalde vermaningen van een onverbeter- lijk slecht gedrag worden bevonden te zijn.

Art. 9. Zij worden op kosten van het instituut onderwezen en onderhouden.

Art. 10. Van het laatste worden echter uitgezonderd de zooda- nigen, welker ouders of naastbestaanden daarin gedeeltelijk of ge- heel kunnen voorzien.

Art. 11. Hieromtrent wordt in dit geval, zoo doenlijk, tus- schen de ouders of naastbestaanden en de directie van het instituut eene jaarlijksche som bepaald.

Art. 12. Deze som wordt alsdan jaarlijks, in het begin van Sprokkelmaand, aan het instituut vooruitbetaald.

Art. 13. De zoodanigen der dooven en stommen, welke eenig- zins ten laste van het instituut komen, moeten ieder een hand- werk of ambacht leeren.

Art. 14. De directie van het instituut bepaalt het handwerk of ambacht.

Art. 15. Het instituut houdt jaarlijks, na voorgaande bekend- making, een openlijk examen zijner kweekelingen.

Art. 16. Het deelt daarna aan dezelve prijzen naar verdiensten uit.

Art. 17. Bij deze gelegenheid moeten zij telkens proeven hun- ner vorderingen in de handwerken of ambachten toonen.

Art. 18. Diegenen, welke niet op kosten van het instituut worden onderhouden, staan met de overigen onder dezelfde wet- ten, in alle niet uitdrukkelijk uitgezonderde gevallen.

Art. 19. Deze moeten ook, buiten de uren van onderwijs, met eenig werk zich bezig houden.

Art. 20. De bepaling hiervan staat aan de ouders of naastbestaanden, met overleg der directie van het instituut.

Art. 21. Geene dooven en stommen mogen van het instituut worden teruggenomen, dan alleen met goedkeuring en bewilliging der directie.

Art. 22. De directie, een' kweekeling bekwaam oordeelende, ontslaat denzelfen van het instituut.

Art. 23. Echter worden geene ontslagen, tenzij alvorens van een getuigschrift van de directie te zijn voorzien.

Art. 24. Nimmer wordt aan eenig' kweekeling verlof gegeven, om buiten de plaats, alwaar het instituut is gevestigd, te reizen, dan onder medegeving van een certificaat of pas.

Art. 25. Tot zoodanige afwezigheid wordt jaarlijks een zekere tijd bepaald, en aan de daarbij belanghebbenden bekend gemaakt.

Art. 26. Het fonds, waaruit het instituut zijne menigvuldige uitgaven moet doen, zijn de contributien en donatien van menfchenvrienden.

Art. 27. De jaarlijksche ordinaire contributie is voor ieder' contribuuant vijf gulden en vijf stuivers.

Art. 28. Een ieder kan deze contributie vergrooten.

Art. 29. Bovendien worden ook extra-donatien aangenomen, en wordt de naam der donateurs of donatrices, die dit begeeren, verzwegen.

Art. 30. De ordinaire contribuuanten zijn leden van dit instituut.

Art. 31. Dezelve zijn in departementen verdeeld.

Art. 32. Het hoofddepartement is te Groningen, alwaar het instituut is gevestigd.

Art. 33. De leden verkiezen uit hun midden directeuren.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Hoofddirectie.

Art. 34. De hoofddirectie wordt uit en door de leden van het hoofddepartement gekozen.

Art. 35. Dezelve bestaat uit den tijdelijken instituteur en zes hoofddirecteuren, van welke één den post van rentmeester en één dien van secretaris waarneemt.

Art. 36. De oudste of eerste hoofddirecteur in rang, na den instituteur, gaat jaarlijks af.

Art. 37. Dezelve blijft echter nog één jaar daaraanvolgende de vergaderingen der hoofddirectie bijwonen, doch heeft dan alleen eene adviferende stem.

Art. 38. Op den gewonen dag der jaarlijksche rekening voor de leden van het instituut wordt er één nieuwe hoofddirecteur, in plaats van den afgetreden, gekozen door de alsdan present zijnde leden van het hoofddepartement.

Art. 39. Leden buiten de plaats, alwaar het instituut is gevestigd, woonachtig, zijn niet verkiesbaar tot de hoofddirectie.

Art. 40. De verkiezing geschiedt bij geslotene briefjes, waarin ieder present zijnde lid den naam en de kwaliteit van den persoon schrijft, welken hij tot de hoofddirectie benoemt.

Art. 41. Stembriefjes van afwezende leden worden niet aangenomen.

Art. 42. De voorzitter der hoofddirectie opent de stembriefjes, leest de namen overluid voor, welke door derzelver secretaris worden opgeteekend.

Art. 43. Die de meeste stemmen heeft, wordt hoofddirecteur.

Art. 44. Indien de gekozene bedankt, wordt door de hoofddirectie, binnen veertien dagen daarna, eene buitengewone bijeenkomst der leden van het hoofddepartement zamengeroeven, om eenen anderen te verkiezen.

Art. 45. De hoofddirectie heeft de magt, om de leden van het instituut zoo dikwijls zamen te roepen, als het belang van hetzelfde zulks vordert.

Art. 46. Dezelve stelt de benoodigde onderwijzers en bedienden bij het instituut aan.

Art. 47. De hoofddirectie brengt geene onkosten van vertering of dergelijke ten laste van het instituut, uitgezonderd die, welke bij art. 82 en 108 bepaald zijn.

Art. 48. Dezelve geeft jaarlijks van hare verrigtingen, den staat van het instituut en de vorderingen der kweekelingen, aan de contribuanten verslag.

Art. 49. Zij bepaalt te dien einde de dagen, op welke de algemeene jaarlijksche rekening en het openbaar examen zullen worden gedaan.

Art. 50. Het verslag wordt door den druk algemeen gemaakt en aan de contribuanten *gratis* in alle departementen uitgedeeld.

Art. 51. De hoofddirectie vergadert op vastgestelde tijden.

Art. 52. De instituteur is het hoofd dezer directie en permanent voorzitter in derzelver vergaderingen.

Art. 53. Hij opent dezelve precies op het bepaalde uur; laat eerst de akten van de vorige vergadering, door den secretaris ter resumtie voorlezen; hoort daarna de voorhanden zijnde rapporten, en brengt vervolgens de ingekomene stukken ter tafel.

Art. 54. De hoofddirecteuren stemmen naar rang hunner aanstelling.

Art. 55. Alle voorkomende zaken, het instituut betreffende, worden bij meerderheid van stemmen beslist.

Art. 56. De instituteur, of één der hoofddirecteuren, mits dezelve den instituteur er vooraf kennis van geve, kan, om voorkomende redenen, de hoofddirectie buitengewoon zamenroepen.

Art. 57. De hoofddirecteuren verdeelen zich in twee committé's, waarvan het eerste het oppertoezicht heeft over de school, het onderwijs, de meesters, benevens het toezicht over de gebouwen, en het tweede, het opzigt over de kosthuizen en wat daartoe behoort, alsmede de kleeding en onderhouding der kweekelingen.

Art. 58. Het eerste committé heeft het oppertoezicht over de scholen, meesters enz., alle welke zaken ter eerster instantie aan dit committé moeten worden gebracht.

Hetzelve tracht steeds de oneenigheden tusschen de bijzondere meesters, of meesters en kweekelingen, onverhoopt ontstaande, in der minne te vereffenen; doch is, hierin niet kunnende slagen, gehouden, in de eerstkomende gewone vergadering, aan de hoofddirectie daarvan te rapporteren, of, bijaldien de zaak tot zoo lang niet kan worden uitgesteld, eene buitengewone vergadering zamen te roepen, om zulks door de geheele hoofddirectie te laten beslissen.

Art. 59. Dit committé visiteert, zoo dikwijls hetzelve het

noodig oordeelt, de school, en is verplicht, ééns in iedere maand bij het onderwijs aldaar tegenwoordig te zijn.

Art. 60. Zonder deszelfs voorkennis kunnen geene reparaties, verandering of vernieuwing aan eenig gebouw, het instituut toebehoorende, gedaan worden.

Indien deze reparaties enz. van geringe kosten mogten zijn, laat dit committé dezelve, zonder goedkeuring der hoofddirectie te behoeven, maken; doch reparaties of vernieuwingen, die grootere kosten vereischen, brengt dit committé vooraf in de vergadering van gemelde directie, om aldaar te worden besloten.

Art. 61. Het tweede committé is verplicht, ten minste ééns in iedere maand, de kosthuizen te visiteren, de spijsz en drank, alsmede de slaapplaatsen der kweekelingen, benevens hun gedrag en levensmanier te onderzoeken, mitsgaders te zorgen, dat alles naar de voorgescrevene orders door de kosthuishouders en houdersfen worde uitgevoerd; en zoo dit committé mogt ontdekken, dat er eenige misbruiken plaats hadden, dezelve te verbeteren en de schuldigen te straffen.

Art. 62. Dit committé is insgelijks verplicht, ieder half jaar, te visiteren en op te nemen den staat van de kleederen en het lijfstoebehooren der kweekelingen, alsmede eene lijst op te maken van datgene, hetwelk verbeterd of vernieuwd moet worden, en is gehouden, deze lijst in de eerste gewone vergadering, na de visitatie, aan de hoofddirectie over te geven, ten einde daarover te beschikken.

Art. 63. De instituteur is geen lid van een dezer beide committé's.

Art. 64. Niemand der hoofddirecteuren geniet, als zoodanig, eenig salaris.

Art. 65. Een hoofddirecteur, gedurende den tijd zijner bediening buiten de plaats, alwaar het instituut is gevestigd, met der woon vertrekende, vervalt daardoor van zijne bediening, en wordt, in dat geval, terstond een ander in deszelfs plaats, op de wijze, bij art. 40, 41, 42 en 43 bepaald, benoemd.

Art. 66. Het rent-ambt wordt door één van de leden der hoofddirectie, gedurende twee achtereenvolgende jaren, waargenomen.

Art. 67. De rentmeester draagt zorg, dat de contributien van

de leden des hoofddepartements tijdelijk in Lentemaand worden opgehaald.

Art. 68. Dezelve zorgt insgelijks, dat de andere departementen op hunnen tijd de contributien inzenden; vordert in en ontvangt alle overige penningen, aan het instituut behoorende, toegelegd of gefchonken, en houdt de correspondentien, hieruit voortvloeiende.

Art. 69. Alle uitgaven van het instituut worden door den rentmeester gedaan.

Art. 70. Hij zorgt, dat de traktementen van den instituteur en der onderscheidene onderwijzers, alsmede de penningen tot betaling der kosthuishouders en houderessen, tijdelijk worden voldaan.

Art. 71. Indien de rentmeester mogt voorzien, dat zijne kas niet toereikende was, om de betalingen in art. 70 tijdelijk te kunnen doen, zal hij de hoofddirectie, ten minste veertien dagen te voren, daarvan kennis geven, om daarin te voorzien.

Art. 72. Alle gewone en kleine uitgaven, alsmede de vastgestelde traktementen, doet de rentmeester, zonder dat hij bepaaldelijk hiertoe door de hoofddirectie behoeft gemagtigd te worden; doch omtrent alle buitengewone uitgaven van leverancien, arbeidsloonen, reparatien, onderhoud van school- en kosthuizen en dergelijke, is dezelve verplicht, zulks vooraf in de vergadering der hoofddirectie te brengen, wordende de rekeningen door den secretaris, op resolutie der hoofddirectie, goedgekeurd.

Art. 73. De rentmeester kan, zonder toestemming der hoofddirectie, geene penningen op renten nemen of uitzetten, noch eenige vastigheden en effecten aan- of verkoopen.

Art. 74. Dezelve is verplicht, ieder half jaar, behoorlijke rekening van zijne administratie aan de hoofddirectie te doen, en alsdan eenen staat van restanten van ontvangst en uitgave, alsmede eenen vermoedelijken staat van al hetgeen hij vermeent, dat in het volgende half jaar moet ontvangen en uitgegeven worden, over te geven.

Art. 75. Hij is daarenboven gehouden, éénmaal in het jaar, algemeene rekening te doen voor de leden van het instituut.

Art. 76. De afgaande rentmeester is verplicht, aan den nieuw-aangestelden, binnen veertien dagen na deszelfs aanstelling, de kas en al hetgeen tot dezelve behoort over te geven, benevens

eene naauwkeurige lijst van de contribuierende leden, onder het hoofddepartement behoorende; doende daarvan op de eerstvolgende gewone vergadering rapport.

Art. 77. Het secretariaat wordt door één van de leden der hoofddirectie, gedurende twee achtereenvolgende jaren, waargenomen.

Art. 78. Onder den secretaris berusten alle resolutien, en andere boeken, alsmede brieven en papieren, die eenigzins tot dit instituut behooren, behalve de boeken, effecten en andere papieren, het financiële betreffende, welke bij den rentmeester worden bewaard.

Art. 79. De secretaris is verplicht, de resolutien, bij de hoofddirectie genomen, naauwkeurig te extenderen en, in de eerstvolgende vergadering, vóór alles te laten resumeren.

Art. 80. De secretaris houdt de correspondentien met al diegenen, welke iets met het instituut te doen hebben, alsmede met de departementen, uitgezonderd in de gevallen, bij art. 68 en 107 bepaald.

Art. 81. De secretaris is gehouden, jaarlijks het algemeen verslag op te stellen en hetzelfde, ten minste vier weken vóór de te doene algemeene rekening, bij art. 38 bepaald, aan de hoofddirectie over te geven, ten einde over hetzelfde te raadplegen.

Art. 82. De noodige onkosten van boeken, papier, pennen, lak en wat meer tot het rent-ambt en secretariaat behoort, worden, op resolutie der hoofddirectie, aan den rentmeester en secretaris goedgeaan.

Art. 83. De afgaande secretaris is verplicht, aan den nieuwaan- gestelden, binnen veertien dagen na deszelfs aanstelling, al de protocollen en verdere stukken, onder hem berustende, benevens eene naauwkeurige lijst derzelve, over te geven; doende daarvan op de eerstvolgende gewone vergadering rapport.

DERDE HOOFDSTUK.

Schoolwezen.

Art. 84. Het instituut heeft voor het onderwijs een eigendommelijk gebouw.

Art. 85. Dit is de woonplaats van den tijdelijken instituteur, op voorwaarden, met de hoofddirectie bepaald.

Art. 86. In dit gebouw zijn de benoodigde vertrekken voor het onderwijs der kweekelingen afgezonderd (1).

Art. 87. Het oogmerk van het onderwijs van dooven en stommen is, deze, anders ongelukkige en voor de maatschappij verloren, wezens te herstellen en aan dezelve, zoo veel mogelijk, weder te geven; hen nuttig te maken voor zich zelven en hunne evenmenschen, geschikt, om met anderen te kunnen verkeerē, zich duidelijk van hen te doen verstaan en hen ook te begrijpen, zoodat zij hunne nooddriften en begeerten met gemak kunnen erlangen, en zich, met behulp van anderen, in de wereld kunnen voorthelpen; hen verder op te leiden, om zich zelven en hunne pligten te leeren kennen, hunne ziel boven het dierlijke te verheffen en tot de kennis van een Opperwezen te brengen; God als hunnen Schepper en Weldoener te eerbiedigen, en zoo doende het groote doeleinde, waartoe zij in de wereld zijn, als redelijke en voor de onsterfelijkheid geborene schepsels te leeren kennen.

Art. 88. De onderneming met dooven en stommen bestaat derhalve daarin, dat men hun geregeld leert denken, en hunne gedachten uiten met het zinnebeeldige van het geestelijk vermogen, te weten, de spraak, het schrift en de gebaarmakingen, welke hun duidelijker, nadrukkelijker en voor ieder verstaanbaarder geleerd worden; terwijl men hen tevens gewent, om dadelijk aan het gelaat en de bewegingen van den mond en der spraakdeelen te onderscheiden, wat anderen zeggen.

Art. 89. Gevolgelyk geeft men den dooven en stommen denkbeelden van alles, beteekenissen van alle woorden en spreekwijzen, oppervlakkige en noodige denkbeelden van alle kunsten en wetenschappen; men leert hun schrijven, lezen en spreken, onze

---

(1) Het lokaal van dit instituut is zamengesteld uit drie aanzienlijke gebouwen, van welke het eene dient tot woning voor den heer eersten instituteur en zijn gezin, een ander tot de scholen, en het derde tot verblijf en kosthuis der kweekelingen. De kweekelingen van de Joodsche gezindheid, om hunne bijzondere godsdienstige wetten, worden bij vertrouwde menschen van hun geloof gehuisvest en onderhouden; terwijl ook voor de Roomsche-Katholijken hun godsdienstige leefregel en gewoonten in het kosthuis zelf stiptelyk worden in acht genomen.

moedertaal volgens hare gronden en regels verstaan; om hun verstand te ontwikkelen, hun geheugen te oefenen en hunne aandacht te vestigen, leert men hun al vroeg rekenen, waarbij men, in het vervolg, de beginfelen der meetkunst voegt; verder de aardrijkskunde, de natuurlijke geschiedenis, de geschiedenis der volken, des bijbels en voornamelijk die des vaderlands; eindelijk, de zielkunde, de zedekunde en de godsdienst.

Art. 90. Dit onderwijs wordt ingerigt volgens eene leerorde door den instituteur *H. D. Guyot* ontworpen.

Art. 91. De onderscheidene onderwijzers en meesters, welke den instituteur, ter verligting zijner werkzaamheden, zijn toegevoegd, worden op gezette tijden door denzelfden afzonderlijk onderwezen; en zijn daarenboven verplicht, zich zelven naarfzig te oefenen en te bekwamen in al datgene, waartoe zij zijn aangesteld.

Art. 92. Zij moeten zich verder bij hunne aanstelling verbinden aan zoodanige instructien, als door de hoofddirectie op hunne onderscheidene bedieningen worden vastgesteld.

Art. 93. Er wordt alle dagen in de week onderwijs gegeven, behalve op zon- en feestdagen, en den tijd, bij art. 25 bepaald.

Art. 94. Des woensdags morgens van elf tot twaalf ure, het geheele jaar door, heeft ieder contribuant en deszelfs huisgezin vrijheid, bij het onderwijs tegenwoordig te zijn, alsmede de zoodanigen, die buiten de plaats, alwaar het instituut is gevestigd, woonachtig zijn.

Art. 95. Des vrijdags morgens, op hetzelfde uur, in Bloei- maand, Wiedemaand, Hooimaand, Oogstmaand en Herfstmaand, fraat dit bezoek ook voor hen, die buiten de plaats, in het vorige artikel gemeld, wonen, open.

VIERDE HOOFDSTUK.

Kosthuizen.

Art. 96. Het instituut bezit en houdt afzonderlijke kosthuizen voor jongens en meisjes.

Art. 97. De hoofddirectie stelt daarin de benoodigde kosthuis- houders en houderessen aan, op bepaalde voorwaarden.

Art. 98. Deze kosthuishouders en houderessen worden daarenboven, bij hunne aanstelling, aan instructien, door de hoofddirectien vastgesteld, verbonden.

Art. 99. De hoofddirectie zorgt, dat zij dezelve stiptelijk nakomen, en verders getrouwelijk uitvoeren, hetgeen hunlieden buitendien wordt aanbevolen.

Art. 100. De kweekelingen moeten in de kosthuizen, zoowel als elders, zich naar vastgestelde reglementen gedragen.

Art. 101. Ingeval van ziekte of uitwendige gebreken worden zij door kundige doctoren, chirurgijns en apothekers, daartoe door de hoofddirectie gekozen, bediend, en van de noodige oppassing voorzien.

Art. 102. Zij kunnen zich over kwade behandelingen, in de kosthuizen ondergaan, aan het committé, art. 61 en volg. gemeld, beklagen.

Art. 103. Hetzelve voorziet daarin naar bevinding van zaken.

Art. 104. De kweekelingen, welke geheel of gedeeltelijk door het instituut worden onderhouden, dragen eene gelijke burgerlijke kleeding.

Art. 105. Die geheel op eigen kosten is, kleedt zich naar zijne verkiezing.

Art. 106. De administratie over zoodanige kweekelingen, welke zich zelve geheel of gedeeltelijk onderhouden, en hierover met de hoofddirectie voor eene jaarlijksche vaste som niet zijn overeengekomen, is bij den laatst afgeganen rentmeester voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren.

Art. 107. Dezelve houdt de correspondentien, hieruit voortvloeiende, en is wegens deze administratie aan de hoofddirectie verantwoordelijk.

Art. 108. De hoofddirectie bezorgt aan de kweekelingen gepaste vermaken, ten koste van het instituut.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Departementen.

Art. 109. Tot dit instituut behooren onderscheidene departementen, ter ondersteuning van hetzelve in het Bataafsch Gemeenebest opgerigt.

Art. 110. Het getal van deze kan dagelijks worden vermeerderd, en wordt een departement aanwezig geacht, zoodra in eene plaats of stad van dit Gemeenebest tien of meer personen zich te dien einde vereenigen, en aan het instituut jaarlijks contri- bueren.

Art. 111. Uit deze worden ten minste twee directeuren verko- zen door de gezamenlijke leden van dat departement, waarvan jaarlijks één afgaat en een ander in deszelfs plaats wederom wordt aangesteld.

Art. 112. De leden der departementen hebben, op bewijs van hun dadelijk lidmaatschap van het instituut, toegang tot de verga- deringen der leden van het hoofddepartement, uitgezonderd inge- val van art. 34, en vrijen toegang tot het jaarlijksche examen.

Art. 113. De contributien van de leden der departementen ver- schijnen op den 1sten van Louwmaand.

Art. 114. De directeuren der departementen vorderen deze con- tributien in, jaarlijks vóór den 1sten van Sprokkelmaand, en zen- den het fournisfement van hun departement vóór den 1sten van Lentemaand aan den rentmeester der hoofddirectie, onder korting der kosten van het ophalen, brievenporten en dergelijke.

Art. 115. De wijze van inzameling der penningen, de mede- deeling der stukken, door de hoofddirectie overgezonden, en wat meer tot het huishoudelijke betrekkelijk is, staat geheel ter be- schikking van de departementen.

Art. 116. De departementen zenden jaarlijks aan de hoofddi- rectie over eene lijst hunner contribuanten, en melden de namen hunner directeuren vóór den 1sten van Lentemaand.

Art. 117. De aangeving der dooven en stommen, welke men wenscht op het instituut te doen onderwijzen, geschiedt bij het departement, onder hetwelk dezelve woonachtig zijn.

Art. 118. Zoo aldaar geen departement is opgerigt, geschiedt zulks bij het naast daaraan gelegene.

Art. 119. Een doove en stomme bij het departement wor- dende aangegeven, onderzoeken deszelfs directeuren, of het aan- gegevene kind, buiten de doof- en stomheid, zijne overige zins- en zielsvermogens bezit, en gezond van ligchaam zij (art. 5); geven daarna van dit alles aan de hoofddirectie kennis, en wach- ten vervolgens daarop derzelver besluit.

Art. 120. Het brengen van een' dooven en stommen aan het instituut, geschiedt op kosten en ten perikel der zenders, welke daarenboven verplicht zijn, ten minste acht dagen bevorens, den dag van aankomst aan de hoofddirectie te melden.

Art. 121. De departementen corresponderen over deze en alle andere zaken altijd met den secretaris der hoofddirectie, uitgezonderd in gevallen, bij art. 68 en 107 bepaald.

Art. 122. Jaarlijks, terstond na het openlijk examen, ontvangen directeuren der departementen, voor al derzelve leden:

- 1°. Het algemeen jaarlijks verslag der hoofddirectie.
- 2°. Een borderel van de ontvangst en uitgaaf, waaronder eene naauwkeurige lijst van hetgene, hetwelk elk departement tot de geheele som der ontvangene fourniffementen heeft bijgedragen.
- 3°. Eene naamlijst der tijdelijke directeuren, en het getal der leden in ieder departement.
- 4°. Eene naamlijst van de kweekelingen, die van het instituut zijn bevorderd, of nog op hetzelfde worden onderwezen, benevens eenige geschriften van deze laatste.

Art. 123. De tijdelijke instituteur, hoofddirecteuren en directeuren in de onderscheidene departementen zijn gehouden, tot achtervolging dezer artikelen, dezelve, bij hunne onderscheidene aantelling, met hunne naamteekening te onderschrijven.

Aldus herzien, vermeerderd en vastgesteld in de vergadering der directie van het instituut voornoemd.

MISSIVE van den administrateur voor de gevangenisfen en het armenwezen, aan de gewestelijke besturen, van den 12den Maart 1830, houdende bepalingen aangaande de opneming van doofstommen in het gesticht te Groningen.

's Gravenhage, den 12den Maart 1830.

Het heeft de aandacht van het Gouvernement tot zich getrokken, dat het getal der in het Rijk aanwezige doofstommen, die, door hunne jaren, voor opneming in de voor dezelve bestemde gestichten vatbaar zijn, en echter niet opgenomen zijn, nog groot is, hoezeer er, op onderscheidene punten des Rijks, zoodanige gestichten bestaan. Er is dus nagegaan, of de bedoelde gestichten meerdere van die ongelukkigen zouden kunnen bevatten, en het is gebleken, dat het bestuur van het gesticht te Groningen zich genoegzaam in staat acht, om behoorlijk, in tijds, op te nemen en te onderwijzen al die doofstommen, voor welke de opneming, immers in de noordelijke provincien, verlangd wordt; terwijl, in de gestichten te Gent, voor beider kunne, nog onderscheidene plaatsen open zijn, en er nog meerdere ruimte gemaakt zoude worden, indien het getal der aanvragen, om opneming, zulks noodzakelijk mogt maken.

Daar nu het niet in die gestichten uitbesteden van zoo vele ongelukkigen, als er zich nog bijna overal in dit Rijk bevinden, welligt grootendeels het gevolg is van de onbekendheid dergenen, die voor hen moeten zorgen, met de gelegenheid, om dezelve in de bestaande gestichten opgenomen te krijgen, zoo verzoek ik UEd. Gr. Achtb., om aan de hierboven vermelde omstandigheden de vereischte ruchtbaarheid te geven, ten einde de bewuste uitbesteding in de gestichten te bevorderen.

De bekendmaking daarvan is de eenige maatregel, welke door de administratie genomen kan worden ten aanzien, derzulken, die, uit hunne eigene middelen, of voor rekening van derzelve nabestaanden, worden verzorgd, en niet in de termen vallen, om ten koste van eenige publieke administratie opgevoed te worden. Maar ten opzichte dergenen, die wel in deze laatste termen vallen, kan zij meer dadelijk nut sichten, door de plaatselijke en armbesturen

aandachtig te maken op de heilzame strekking van de opvoeding van doofstommen in de bewuste gestichten, en op de zedelijke verpligting, welke op allen, die met de zorg voor deze ongelukkigen belast zijn, en dus ook op die besturen, als van zelve rust, om hen die weldaad te doen genieten, ten einde hen eenigzins in staat te stellen, om in de maatschappij eene nuttige plaats te bekleeden, zoo als het geval is met de meesten, die in de gestichten voor doofstommen opgevoed zijn.

Wanneer men nu voor die besturen, welker eigen middelen niet toereikende mogten zijn, om de bereiking van een zoo heilzaam doel te bekostigen, hierbij het vooruitzicht opende op het bekomen van eenig subsidie uit de provinciale fondsen, waartoe zelfs, in bijzondere omstandigheden, ook wel eens de bijstand van het Rijk zoude kunnen worden ingeroepen, dan schijnt men zich te mogen vleijen, dat de daarvoor vatbare doofstommen, welke in de termen verkeerden, om door de plaatselijke of armbesturen te worden uitbesteed, weldra in de voor hen bestemde gestichten opgenomen zouden zijn.

Zijne Majesteit heeft, bij Hoogstdeszelfs rescript van den 16den Januarij 11., n°. 1, verlangd, dat UEd. Gr. Achtb., in dezen zin, over dit belangrijk onderwerp aangeschreven zouden worden.

Dien last bij deze volbrengende, verzoek ik UEd. Gr. Achtb., om geene pogingen onbeproofd te laten, om de bereiking van 's Konings weldadige oogmerken, ten deze, te bevorderen.

De administrateur enz.

Op eene nadere misstieve van den administrateur voor de gevangenisfen en het armenwezen, van den 7den Mei 1830, n°. 87, en het te kennen gegeven verlangen van directeuren van het gesticht voor doofstommen te *Groningen*, zijn de plaatselijke besturen wijders aangeschreven tot de vervaardiging en inzending van naauwkeurige staten, bevattende de vermelding:

- a. Van de stad of gemeente.
- b. Van de namen der in hunne stad of gemeente aanwezige doofstommen, beneden de achttien jaren, die niet in eenig gesticht voor doofstommen zijn geplaatst of geplaatst geweest.

- c. Van ieders ouderdom.
- d. Van ieders woonplaats.
- e. Of hunne familie, geheel of gedeeltelijk, of in het geheel niet, kan voorzien in de kosten van opvoeding in het gesticht.
- f. Of derzelver opneming in het gesticht verlangd wordt door degenen, onder wier beheer of toezigt zij zich bevinden.
- g. Van de redenen, waarom van sommigen, zulks het geval zijnde, de opneming niet verlangd is, of nog verlangd wordt.

INSTITUUT VOOR BLINDEN.

REGLEMENT voor het instituut tot onderwijs van blinden, opgericht te Amsterdam in 1808 (1).

Art. 1. Het instituut heeft ten doel, aan blinde kinderen onderwijs te doen geven in het lezen, schrijven en rekenen, Hollandsche taal, handwerken, kunsten en wetenschappen, ten einde hen, zoo veel mogelijk, nuttig en gelukkig voor zich zelve en voor de maatschappij te maken.

Art. 2. Een gezond ligchaam, een heldere geest en de leeftijd van zes of twaalf jaren zijn de vereischten, om als kweekeling te kunnen worden aangenomen.

---

(1) Dit instituut, door een der in dit Koningrijk vrij talrijk genootschap, hetwelk zijne verrigtingen van weldadigheid en menschlievendheid meesttijds met eenen sluijer dekt, is, bij eene prijswaardige afwijking van dat gebruik, in het jaar 1808 te Amsterdam opgericht. Kweekelingen van beider kunne worden er in opgenomen, hetzij kosteloos, hetzij tegen betaling van kostgeld, naar mate dat hunne ouders, of over hen het toezigt hebbende personen, zulks kunnen bekostigen. Zij worden onderwezen in het lezen enz., in de aardrijks- en rekenkunde, in de geschiedenis, in de gronden der zedekunde, en der godsdienst. Boeken, voor derzelver gebruik ingerigt, en landkaarten, cijfers, ook op eene bijzondere wijze opgesteld, dienen tot hun onderwijs. Aan de vocale en instrumentale toonkunst wordt veel zorg toegewijd. De jongens leeren ook verschillende ambachten, als letterzetten, mandenmaken, stoelenmatten enz., en de meisjes vrouwelijke handwerken van verschillende aard; met één woord, al wat hun behulpzaam zijn kan, ter vergoeding van het zintuig, dat hun ontbreekt; al wat hun tot troost kan strekken voor een smartelijk gemis, wordt hen, met eene vlijtige en opletende welwillendheid, onderwezen.

Door de vriendbroederlijke bezorging van den Heer *W. H. Holtrop*, vinden wij ons in staat, dit reglement, van eene zoo liefdadige inrigting, mede te deelen; bedriegen wij ons niet, dan is dezelve mede onder het getal dier verdienstelijke mannen, welke dezelve hebben helpen slichten. Het zal dan ook hem, in zijne reeds hoog gevorderde jaren, eene zalige herinnering zijn, te hebben medegewerkt, tot bevordering van het nut en heil, tot troost van ongelukkigen; dezelve aan de maatschappij te hebben teruggegeven, uit welke de natuur hen scheen te hebben verftooten; ook zijne nagedachtenis zal in zegening blijven..

Art. 3. De voorstelling en aanneming geschieden jaarlijks, in Louwmaand, Grasmaand, Hooimaand en Wijnmaand, mits vooraf aan bestuurderen blijke, dat de voorgestelde kweekelingen de vereischten bezitten, bij art. 2 bepaald, en nadat door derzelver ouders, voogden of opzieners, de reglementen van het instituut en voorwaarden van aanneming behoorlijk zijn geteekend.

Art. 4. Zoodra het getal der kweekelingen, in het instituut wonende, het volkomene dertigtal zal hebben bereikt, worden de voorgestelde, na dien tijd, op de lijst geplaatst, om, naar tijdorde van voorstelling, bij de vacature in te vallen.

Art. 5. Bij deze aanneming wordt bepaald, of de kweekelingen alléén van het onderwijs gebruik maken, dan wel tevens kost en inwoning, en de geheele zorg hunner opvoeding genieten zullen.

Art. 6. Beide geschiedt voor rekening van het instituut, met dien verstande echter, dat zoodanige ouders, voogden of opzieners, die geheel of gedeeltelijk in de kosten van hetzelfde kunnen voorzien, gehouden zullen zijn, daaromtrent de noodige overeenkomst met bestuurderen te treffen.

Art. 7. Alle kweekelingen en derzelver ouders, voogden of opzieners staan onder gelijk verband.

Art. 8. Het instituut wordt bestuurd door zes leden, onder den naam van *bestuurderen van het instituut tot onderwijs van blinden, te Amsterdam*, van welke het zesde lid, in 1819 en vervolgens, van zes tot zes jaren gekozen, bijzonder met het toezigt over het muzikaal onderwijs zal belast zijn.

Art. 9. Het bestuur wordt door en uit de leden, in Amsterdam woonachtig, gekozen uit eene nominatie van zes leden, ten minste acht dagen vóór het examen ingezonden.

Art. 10. Van de besturende zes leden bekleedt één den post van voorzitter, één dien van thesaurier, en één dien van secretaris.

Art. 11. Drie derzelve moeten zijn vrije metfelaars.

Art. 12. Jaarlijks treedt de oudste bestuurder in rang af, en zijne plaats wordt door de nieuwe keuze vervuld, aftredende bestuurders zijn weder verkiesbaar.

Art. 13. Het bestuur houdt, zoo veel slechts mogelijk, ieder jaar, na voorafgaande bekendmaking, examen der kweekelingen.

Art. 14. Tot bestrijding van de kosten dezer stichting zullen de jaarlijkfche bijdragen of contributien worden aangewend.

Art. 15. Deze jaarlijkfche contributien gefchieden naar welgevallen, doch niet minder dan van vijf gulden, en zulks bij infchrijving; wordende het jaar gerekend in te gaan met den iften van Louwmaand.

Art. 16. Het instituut zal daarenboven gaarne aannemen zoodanige giften, welke aan hetzelfde zullen worden uitgereikt; ftaande het ter keuze der gevers of geeffters *al* dan *niet* door hunne naamteekening daarvan te doen blijken.

Art. 17. Zoodanige donatien zullen alleen gebezigd worden tot het aanleggen van een fonds, om het instituut op eenen vasten voet te vestigen.

Art. 18. De contribuanten zijn leden van het instituut.

Art. 19. Bestuurders zorgen, dat niet alleen de wetten en reglementen door de onderwijzers, ouders, voogden of opzieners en kweekelingen ftiptelijk worden nagekomen en geëerbiedigd, maar dat vooral aan het doel van het instituut worde beantwoord.

Art. 20. Bestuurders hebben de benoeming en aanftelling van onderwijzers, de ontvangst der contributien en donatien, den aanleg der gelden tot een blijvend fonds, de betalingen van alle kosten, en wijders de overige beheering van het instituut.

Art. 21. Jaarlijks, en wel, in geval van examen, op den dag zelven, doen zij aan de algemeene vergadering volledige rekening, verantwoording en verflag van hun bestuur.

Art. 22. Zij genieten noch bezoldiging, noch emolumenten.

Art. 23. Zij verzoeken uit de leden, buiten Amsterdam, zoodanigen tot correspondenten, als zij ten nutte des instituuts dienftig zullen oordeelen.

Art. 24. Deze corresponderende leden zullen, te allen tijde, het instituut bezoeken; hebbande daartoe een generaal admiffiebiljet.

Art. 25. Alle leden, zoo in als buiten Amsterdam, hebben toegang tot het instituut, op zulke dagen en uren, als op hun admisiëbiljet door bestuurders of correspondenten staat uitgedrukt.

Verbindtenis voor de ouders, voogden of verzorgers van kinderen, welke als kweekelingen op het instituut tot onderwijs van blinden, te Amsterdam, aangenomen worden.

Art. 1. Wij ondergeteekenden (1) van (2) aan den voet dezer nader omschreven, verbinden ons, om dit kind, gedurende ten minste twee achtereenvolgende jaren, in het instituut te doen verblijven.

Art. 2. Wij verbinden ons, om jaarlijks, als kostgeld, te voldoen eene som van ..... gulden, te betalen alle .... maanden het ..... gedeelte, ingaande .....

Voorts, om het genoemde kind te voorzien van de vereischte kleeding, volgens de onderstaande lijst, en op de eerste aanmaning voor derzelver herstel en vernieuwing te zullen zorgen; gelijk mede, om, ingeval van ziekte, het kind terstond terug te doen halen; of wel, bij onverhoopte spoedige toeneeming der ziekte, of overlijden, tot de voldoening der kosten van geneesheer, heelmeeester, medicijnen en begrafenis.

Art. 3. Wij laten geheel aan bestuurderen over, te beoordeelen de meerdere of mindere geschiktheid van genoemd kind tot het leeren van eenig handwerk, ambacht, kunst of wetenschap; als ook de bepaling des tijds, den vorm van onderwijs, enz. Voorts verbinden wij ons, om, zoodra bestuurderen zulks, om gewigtige redenen, komen te vorderen, het kind dadelijk van het instituut te doen terughalen.

---

(1) Hier in te vullen het woord ouders, voogden of verzorgers.

(2) Den naam des kinds.

Art. 4. Wij verklaren, geene de minste aanspraak te hebben op het handwerk, door meergenoemd kind, gedurende deszelfs verblijf aan het instituut, vervaardigd.

Art. 5. Wij verbinden ons, om het meergenoemde kind, bij het aangaan der jaarlijksche vacantie, welke in de week *vóór* Pinksteren begint, en op *drie* weken bepaald is, van het instituut te doen afhalen, en uiterlijk op den *derden* Zondag *na* Pinksteren terug te zenden.

Kledingstukken,

voor de jongens.

- 2 Rokken, broeken en vesten.
- 4 Hemden.
- 4 Halfhemden.
- 4 Hemdrokken.
- 3 Onderbroeken.
- 6 Dasfen.
- 6 Zakdoeken.
- 3 Katoenen slaapmutsen.
- 4 Paar koufen.
- 3 — onderkoufen.
- 2 — schoenen.
- 1 Hoed.
- 1 Per.

voor de meisjes.

- 3 Kleedjes of jakken.
- 3 Nachtjakken.
- 4 Hemden.
- 3 Borstrokken.
- 3 Broeken.
- 3 Bovenrokken.
- 3 Onderrokken.
- 6 Halsdoeken.
- 4 Nachtdoeken.
- 6 Zakdoeken.
- 3 Zakken.
- 4 Nachtmutsen.
- 4 Paar koufen.
- 3 — onderkoufen.
- 3 — schoenen.
- 3 Mutsen.
- 3 Boezelaars.
- 1 Corfet.
- 2 Hoeden.

NB. Tot berging dezer kledingstukken, welke allen duidelijk behooren gemerkt te zijn, wordt een *koffer* of *kistje* vereischt. *Mandenwerk* wordt tot dat einde niet toegelaten.

den

18

Ter kennisfe van mij

Correspondent

te

*Instituut tot onderwijs voor blinden,
te Amsterdam.*

Naam,
Geboorte-
En woonplaats,
Oud,
Blind federt.
Oorzaak,
Kinderziekte, ingeënt, of gevaccineerd,
Kerkelijk genootschap,
Ouders,
Beroep,
Voorgedragen door

De houder dezes vervoegte zich met het kind en deze voor-
dragt, ten huize van den hoogleeraar G. Vrolik, op den Bin-
nen-Amstel, bij de Heerengracht, des voormiddags, tusschen 8
en 10 uren.

Uitgegeven den

Gezien en het kind geschikt bevon-
den, om in het genoemde instituut te
worden opgenomen.

Amsterdam, den

KERKELIJKE ORGANISATIE.

EEREDIENST.

BESLUIT van den 2den Augustus 1808, ter regeling van de zaken, welke op de uitoefening van de godsdienst betrekking hebben (1).

LODEWIJK NAPOLEON, ENZ.

Al hetgeen tot de uitoefening van de godsdienst betrekkelijk is, overeenkomstig de constitutie en de fundamentele wetten van den Staat willende regelen;

Hebben wij gedecreteerd en decreteren hetgeen volgt:

Art. 1. De predikanten van de Hervormde godsdienst zullen, bij voortduring, in het genot blijven van het traktement en de inkomsten, welke hun tot nu toe zijn toegelegd geweest, onverminderd echter de schikkingen, welke bij vervolg zouden kunnen gemaakt worden, om deze traktementen op eenen meer gelijkvormigen en billijken voet, buiten prejudicie der predikanten, die thans in functie zijn, te brengen.

De Roomsgezinde en Lutherfche geestelijken zullen insgelijks bij het genot der pecuniële voordeelen worden gehandhaafd, welke hun in sommige plaatsen zijn toegeftaan; de betalingen, onder den naam van *competentien* bekend, speciaal daaronder begrepen.

Art. 2. De geestelijken van die gezindheden, welker eeredienst, tot nu toe, ten koste van den Staat niet is onderhou-

---

(1) Dit besluit hebben wij overgenomen, omdat hetzelfde mede betrekkelijk is gemaakt tot de thans bestaande organisatie van het bestuur der Nederlandsche hervormde kerk.

den geweest, zullen bij vervolg betaald worden; deze betaling zal geschieden, naar mate dat de staat van de publieke schatkist zulks zal toelaten.

Onze Ministers van financiën en van de eeredienst zullen ons jaarlijks eene voordragt doen, omtrent de som, welke daartoe zoude kunnen worden bestemd, en die in de algemeene begrooting zal moeten begrepen worden; Wij zullen de verdeling van deze som voor de verschillende gezindheden regelen.

Art. 3. Al de betalingen, welke aan de geestelijken der verschillende gezindheden worden toegestaan, zullen door de publieke schatkist geschieden. Die betalingen, welke thans worden gedaan uit plaatselijke of andere kasfen, of publieke fondsen, welke niet in eigendom aan eenig godsdienstig genootschap toebehooren, zullen met den aanvang van den jare 1810 ophouden.

De kerkelijke goederen en fondsen, welke zijn onder de administratie van plaatselijke besturen, of onder andere publieke beheering, en welke mitsdien geen particulier eigendom zijn, en welke goederen en fondsen thans strekken om aan geestelijke personen hun traktement, hetzij geheel of ten deele, te betalen, zullen aan de publieke schatkist worden overgebracht, welke daarentegen met de bovengemelde betalingen zal zijn belast.

Art. 4. In alle subsidien, van welken aard ook, die door gemeenten, plaatselijke of eenige andere publieke kasfen, aan diaconien, of godsdienstige gestichten, en in het algemeen aan eenige stichting of administratie, hoe ook genaamd, mogten gegeven worden, zal altoos, en dadelijk, nadat dit decreet ter kennisse van de plaatselijke besturen zal zijn gebracht, ten grondslag moeten genomen worden, dat met eene volkomene gelijkheid aan de behoeften van de onderscheidene godsdienstige gezindheden worde te gemoet gekomen. De plaatselijke autoriteiten zijn, wegens de strikte nakoming van dit artikel, verantwoordelijk.

Art. 5. De inrigtingen, welke enkel dienen tot onderstand van armen, die tot geene godsdienstige gezindheid behooren, of geene geloofsbelijdenis hebben afgelegd, en welke bekend zijn onder den naam van *gemeene armen*, *grootte armen*, *Heilige Geest armen*, of dergelijken, hoedanig die ook mogen zijn,

zullen bij provisie blijven op den tegenwoordigen voet; zij zullen echter nimmer dienen of gebruikt kunnen worden ten voordeele van personen, welke tot een kerkgenootschap behooren, met uitsluiting van anderen, daar allen op een' volstrekt gelijken voet moeten worden behandeld, en de administrateurs, genomen uit de leden der verschillende godsdienstige gezindheden, in proportie van het getal harer leden, hetwelk zich daarvan in de verschillende plaatsen bevindt; en daar de kinderen der Roomschegezinden in jongere jaren, dan die der andere gezindheden, hunne geloofsbelijdenis afleggen, zullen zij ten laste van deze armen-inrigtingen kunnen blijven, totdat zij den vollen ouderdom van 16 jaren zullen hebben bereikt.

In deze gestichten zal men de kinderen, onder geenerlei voorwendfel, in eene andere godsdienst kunnen opvoeden, dan waartoe hunne ouders behooren of behoord hebben. Bijaldien de ouders van verschillende gezindheden zijn, zullen de jongens de godsdienst van den vader, en de meisjes die van de moeder volgen, ten ware eene bijzondere overeenkomst desaangaande mogt zijn getroffen.

Kinderen, welker ouders onbekend zijn, zullen vóór hun 16de jaar geene geloofsbelijdenis doen, en alsdan kiezen, tot welke gezindheid zij willen behooren.

Art. 6. Met den 1sten Januarij 1810 zullen de publieke schatkist en de gemeente-, plaatselijke of andere publieke kassen, ontlast worden van de betaling, welke zij thans aan kerkelijke bedienden, als kosters, voorlezers, voorzangers, organisten, katechizeermeesters en dergelijke doen; zullende dit alles op dat tijdstip komen ten laste van het kerkelijk genootschap, hetwelk zij dienen.

Art. 7. Wij reserveren Ons, het maken van nadere schikkingen, omtrent de betaling, bekend onder den naam van *synodale en klasfikale gelden*, nadat Onze Minister van de eeredienst Ons een uitgewerkt rapport, omtrent de deswege te nemen maatregelen, zal hebben gedaan.

Art. 8. De traktementen of pensioenen, tot nu toe aan de Gereformeerde emeriti-predikanten (dat is, dezulken, welke door ouderdom of lichaamsgebreken, buiten staat zijn derzelver functien waar te nemen), en aan de weduwen van Her-

vormde predikanten toegestaan, zullen bij voortduring worden betaald.

Bij vervolg zal geenerlei pensioen, zonder onderscheid van gezindheid, of aan derzelver weduwen, anders dan bij een Koninklijk decreet, en volgens een deswege te arresteren algemeen reglement, worden toegestaan. Deze traktementen of pensioenen zullen bij vervolg door de gemeenten of plaatselijke besturen niet kunnen worden geaccordeerd, en, voor zoo verre zij thans ten laste van de stedelijke of plaatselijke kasfen komen, zullen zij met den 1sten Januarij 1810 ophouden, op gelijken voet, als bij art. 3 is bepaald, ten aanzien van de overige betalingen, welke uit deze kasfen geschieden.

Art. 9. Ten aanzien van de kerken en gebouwen, tot de openbare eeredienst geschikt, en de daaraan behoorende fondsen, zal men dadelijk overgaan tot het maken van schikkingen, welke het meest overeenkomen met de gesteldheid der onderscheidene godsdienstige gezindheden in iedere stad of plaats. Wij zullen te dien einde commissien benoemen, welke zich zullen bezig houden met te trachten, deze zaak, onder Onze approbatie, te schikken, en die op het getal leden van iedere gezindheid en op derzelver gesteldheid en behoeften zullen letten; alles overeenkomstig de instructie, welke door Ons aan dezelve zal worden gegeven. Zullende dit geheele werk op zijn langst in den loop van het jaar 1809 moeten zijn ten einde gebracht.

Nadat voorschrevene schikkingen zullen zijn gemaakt, zal het onderhoud der kerken en andere gebouwen, tot de eeredienst gebruikt wordende, ten laste van de godsdienstige gezindheid komen, welke het gebruik en bezit derzelve zal hebben, zonder dat de schatkist, of eenige andere publieke, plaatselijke of gemeente-kas daaraan op eenigerlei wijze zal kunnen contribuieren.

De verplichting van de bezitters van geestelijke tienden en van corporatien of anderen, die door reële lasten, op sommige goederen liggende, gehouden zijn, tot eenige betalingen aan, of onderhoud van kerken, pastoriehuizen of dergelijke gebouwen, blijft echter in haar geheel.

Art. 10. De predikanten en geestelijken der onderscheidene gezindheden zullen niet kunnen benoemd worden tot leden der commissien over het openbaar onderwijs; zij kunnen niet tot

leden benoemd worden, noch blijven van eenig armenbestuur, met uitzondering echter van de administratie der diaconie-fondsen van hunne gezindheid, van welke administratie zij leden zullen kunnen zijn.

Art. 11. Onze Minister van de eeredienst zal Ons, op den 1sten Januarij aanstaande, de statistiek aanbieden van al de gezindheden van het Rijk.

Art. 12. Onze Minister van de eeredienst zal een algemeen onderzoek doen, ter bepaling van het getal der kerken en leera- ren der verschillende gezindheden, immers voor zoo ver dezel- ve aanspraak mogten kunnen maken op onderstand van de pu- blieke schatkist; hij zal Ons een gemotiveerd rapport hierover uitbrengen.

Inmiddels blijven bij provisie in derzelver geheel de reeds bestaande bepalingen, betreffende de vermindering van het getal der leeraren, of de combinatie van kleine gemeenten, in zoo- danige plaatsen, waar zulks buiten prejudicie van de openbare eeredienst en van de leden dezer gemeenten zal kunnen ge- geschieden.

Art. 13. Onze Minister van de eeredienst zal eene commis- sie benoemen, bestaande op zijn minst uit *drie*, en op zijn meest uit *negen* perfonen, van iedere erkende godsdienstige ge- zindheid in het Rijk, om ieder dier commissien te raadplegen wegens de te nemen schikkingen, tot het definitiefelijk regelen van al hetgene de eeredienst der onderscheidene gezindheden betreft. Hij zal Ons het rapport, met zijne confideratien ver- gezeld, aanbieden.

Art. 14. Onze Ministers van finantien, van de eeredienst en van binnenlandsche zaken zijn, ieder voor zoo veel hen be- treft, belast met de executie van het tegenwoordig decreet.

Gegeven enz.

*WET van den 1sten Maart 1815,
houdende voorschriften ter viering
der dagen aan de openbare
Christelijke godsdienst toegewijd.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Aan al degenen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om, op het voetspoor Onzer godsdienstige voorvaderen, die daarop steeds den hoogsten prijs stelden, de pligtmatige viering van den dag des Heeren en andere dagen, de openbare Christelijke godsdienst toegewijd, door eenparige en voor de geheele uitgestrektheid der Vereenigde Nederlanden algemeen werkende maatregelen te verzekeren;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal dezer Landen, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

- 1°. Dat op zondagen en op zoodanige godsdienstige feestdagen, als door de kerkgenootschappen van de Christelijke godsdienst dezer Landen algemeen erkend en gevierd worden, niet alleen geene beroepsbezigheden zullen mogen verrigt worden, welke de godsdienst zoude kunnen storen, maar dat in het algemeen geen openbare arbeid zal mogen plaats hebben, dan ingeval van noodzakelijkheid, als wanneer de plaatselijke regering daartoe schriftelijke toestemming zal geven (1).
- 2°. Dat op deze dagen, met uitzondering van geringe eetwaren, geene koopwaren hoegenaamd op markten, straten of openbare plaatsen, zullen mogen worden uitge-

---

(1) Bij een arrest van het hoog gerechtshof in 's Gravenhage, van den 17den Mei 1820, hetwelk men vinden kan in de *Verzameling van Gewijsden van het Hof*, IV. D bl. 292 (beginnende met 1814), is beflist, dat tot de wettige feestdagen in de Noordelijke provincien van dit Koninkrijk niet behoort de vijftiende dag van de maand Augustus.

stald of verkocht, en dat kooplieden en winkeliers hunne waren niet zullen mogen uitfallen, noch met opene deuren verkoopen.

3°. Dat gedurende den tijd, voor de openbare godsdienst-oefening bestemd, de deuren der herbergen en andere plaatsen, alwaar drank verkocht wordt, voor zoo verre dezelve binnen den besloten kring der gebouwen liggende zijn, zullen gesloten zijn, en dat ook, gedurende dienstzeldnen tijd, geenerhande spelen, hetzij kolven, balslaan of dergelijke mogen plaats hebben.

4°. Dat geene openbare vermakelijkheden, zoo als schouwburgen, publieke danspartijen, concerten en harddraverijen, op de zondagen en algemeene feestdagen zullen gedoogd worden; zullende het aan de plaatselijke besturen worden vrijgelaten, hieromtrent eene uitzondering toe te staan, mits niet dan na het volkomen eindigen van alle godsdienstoefeningen.

5°. Dat de plaatselijke politie zorg zal dragen, ten einde alle hinderlijke bewegingen en gerucht in de nabijheid der gebouwen, tot de openbare eeredienst bestemd, en in het algemeen alles, wat dezelve zoude kunnen hinderlijk zijn, voor te komen of te doen ophouden.

6°. Dat de overtredingen tegen de bepalingen van dit besluit, naar gelang van personen en omstandigheden, zullen gestraft worden met eene boete van niet hooger dan *vijf en twintig gulden*, of met eene gevangenis van niet langer dan *drie dagen* voor de overtreders, die buiten staat mogten zijn deze boete te betalen.

7°. Dat bij eene tweede overtreding de boete of straf zal verdubbeld worden, en wijders al de te koop gelegde of uitgestalde goederen verbeurd verklaard, en de herbergen of andere publieke plaatsen voor ééne maand gesloten.

En dat door deze algemeene verordeningen, alle daarmede niet overeenkomstige provinciale of plaatselijke reglementen en inrigtingen zullen worden gehouden voor vervallen.

Lasten en bevelen, enz.

*BESLUIT van den 11den Februarij
1825, betreffende de jaarlijksche
godsdienstige viering van den ge-
denkwaardigen dag van den acht-
tienden Junij.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de rapporten van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, van den 8sten en 29sten Januarij 11.;

Gezien Ons besluit van den 20sten Julij 1824;

Hebben goedgevonden en verstaan: Ons zoo even gemeld besluit in dier voege te wijzigen, dat de godsdienstige viering van den gedenkdag van den achttienden Junij, of de dank- en biddag, in de steden altijd op dienzelfden dag zal plaats hebben, terwijl het in de gemeenten ten platten lande wordt vrijgelaten, om, bijaldien voormelde gedenkdag op eenen anderen dag dan op Zondag invalt, de viering daarvan op den volgenden Zondag te verplaatfen (1).

En is Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, belast met de uitvoering dezes.

---

(1) Bij eene dispositie van den Staatsraad, directeur voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 3den Maart 1825, te vinden in het *Bijv. tot het Staatsblad*, XII. D. IV. St. bl. 112, in aanmerking nemende, dat het doel van dit besluit was, eene eenparigheid in de onderscheidene deelen des Rijks daar te stellen, wordt het aan de kerkelijke gemeenten volkomen vrijgelaten, om (bijzonder in geval de dag van den 18den Junij den zondag kort vóór gaat of volgt) zoodanige schikking en verdeeling van het godsdienstwerk op beide die dagen te bepalen, als best zoude kunnen strekken tot bevordering van de sifting der gemeenten en doelmattige regeling van den arbeid der leeraars.

*BESLUIT van den 1sten Augustus
1831, wegens den bid- en dank-
dag (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, de ongelijkmatige wijze, waarop de herinnering aan de overwinning op den 18den Junij in de laatste jaren is gevierd;

Willende in de plechtige viering van dien dag, voor het gevolg, de gewenschte eenparigheid daarstellen, en aan het Ons deswege algemeen geuite verlangen voldoen;

Overwegende, dat de gedenkwaardige overwinning van *Waterloo*, in den jare 1815, op den derden Zondag der maand Junij behaald is;

Hebben goedgevonden te verstaan en te bepalen: dat de dankdag of godsdienstige viering der overwinning van *Waterloo*, voortaan, altijd op den derden Zondag der maand Junij van ieder jaar zal plaats hebben.

Affchriften enz.

---

(1) Bij besluit van Zijne Majesteit, van den 18den Mei 1820, was bepaald, dat op den 18den Junij 1820 en vervolgens, 's jaarlijks op dien zelfden dag, zijnde het verjaarfest der overwinning van *Waterloo*, een algemeene dank- en bededag zou worden gehouden. De uitschrijving, alstoen door Zijne Excell. den Staatsraad, Directeur-generaal voor de zaken van de hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijken, van den 29sten Mei 1820, aan alle protestantische Christelijke gemeenten in de Nederlanden, leest men in het *Bijvoegsel tot het Staatsbl.*, VII. D. bl. 87 en volg., en mede voor de Roomsch-Katholijke kerken *aldaar*, bl. 91.

*SYNODALE RESOLUTIE van den
13den Julij 1819, omtrent de
jaarlijksche gedachtenis aan de
Kerkhervorming.*

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk, heeft besloten, dat, van tijd tot tijd, in het openbaar, de geschiedenis en de zegeningen der Kerkhervorming in gedachtenis zullen worden gehouden, en vooral op dien tijd, wanneer, gelijk in dit loopende jaar plaats heeft, de dag van den 31sten October op eenen Zondag invalt, deze gebeurtenis, immer in gebeden en dankzeggingen, voor de gemeente, Godverheerlijkend zal worden vermeld (1).

De provinciale kerkbesturen worden geautoriseerd, om te zorgen, dat dit besluit ter kennisse van alle leeraren en kerkenraden, onder derzelve resfort, gebragt worde.

Uit naam der Synode, enz.

(1) In het jaar 1817 noodigde de algemeene Synode der Nederlandsche kerk alle gemeenten onder derzelve gebied uit, en wekte dezelve op, ter viering van het derde eeuwfeest der Hervorming, op zondag den 2den November 1817, zijnde de eerste zondag, volgende op den 31sten October, den dag, waarop *Luther* het eerst openlijk optrad, en den grond legde tot het groote hervormingswerk. Men vindt deze circulaire en het synodale besluit van den 16den Julij 1817, daartoe betrekkelijk, in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, IV. D. bl. 1087 en volg. Wanneer men lust heeft van deze zoo gewigtige gebeurtenis meer te weten, men leze het werk van de heeren *Tpey* en *Dermout*, *Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde kerk*, en van den heer *B. Verwey*, ten titel voerende: *Bijdragen tot de plegtige viering van het derde eeuwgetijde der Kerkhervorming*. De dispositien van den Commisfaris-generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., van den 7den Junij en 15den October 1817, betreffende de uitgave van deze werken, vindt men mede in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, IV. D. bl. 1093 en volg.

CIRCULAIRE van de Synode der Hervormde kerk, van den 11den Julij 1817, houdende verschillende verordeningen, zoo wegens de betamelijke uitoefening van de eeredienst, als de bediening van doop en avondmaal.

DE ALGEMEENE CHRISTELIJKE SYNODE DER
HERVORMDE KERK, IN HET KONING-
RIJK DER NEDERLANDEN,

AAN

DE LEERAARS EN OPZIENERS VAN DE
HERVORMDE GEMEENTEN.

Onder de treurige verschijnselen van onzen leeftijd, behoort, ongetwijfeld, de vermindering der naauwgezetheid van vele Christenen, inzonderheid onder de Protestanten, in het waarnemen van de openbare en gemeenschappelijke godsdienst, en de geringe werking, die dezelve op hunne gemoederen en levenswandel schijnt uit te oefenen. Dit verschijnsel moet natuurlijk een iegelijk, wien de eere van God en onzen gezegenden Zaligmaker niet onverschillig is, en die belang stelt in het heil zijner broederen, bedroeven. Maar wie zouden daarover meer grievende smarte gevoelen, dan de regtgearde leeraars en opzieners der Christelijke gemeenten, wier edele taak het zoo regtstreeks is, om haren in- en uitwendigen bloei te bewaren en te bevorderen, en met al hun vermogen mede te werken tot de heiliging van den Naam van onzen Hemelschen Vader, en tot verheerlijking van zijnen Grooten Zoon, onzen Heere Jezus Christus?

Onder de oorzaken van het verval der godsdienstigheid, is meermalen opgenoemd, de min doelmatige inrigting van de godsdienstoefening der Protestanten, en, ofschoon het er verre af is, dat daarin alleen, of voornamelijk de reden der opgenoemde verschijnselen te zoeken zij, betaamt het echter de

opziens der Christelijke gemeente, ook de verstgelegene aanleiding, die daaruit, tot verachting van de openbare godsdienst zoude kunnen ontleend worden, zoo veel zulks mogelijk is, te vernietigen, en, door doelmatige inrigtingen en verbeteringen, derzelve waarneming te besturen tot het groote doel.

Het is, uit aanmerking van het een en ander, dat het Algemeen Christelijk Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, zoo omtrent *de betamelijke uitoefening van de openbare godsdienst in het gemeen, als de meer sichtelijke en plegtige bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal in het bijzonder*, deels zoodanige verordeningen bij besluit heeft vastgesteld, en deels zoodanige aanwijzingen heeft ontworpen, als hierna volgen, begeerende, dat de bepalingen, daarin begrepen, met den aanvang van het jaar 1818 in werking worden gebragt.

I. *Wat betreft de uitoefening van de openbare godsdienst in het gemeen, en in al derzelve deelen.*

Het Synode heeft, met groote aandoening, ten aanzien van de *voorlezing van Gods H. Woord in de vergadering der Christenen*, zijnde een zeer gewigtig gedeelte der openbare en gemeenschappelijke godsdienstoefening, het ergerlijk misbruik en verzuim gade geslagen, doch tevens opgemerkt, dat zoo in het oog loopende de misbruiken zijn, de gereede uitvinding en toepassing van geschikte middelen ter verbetering even moeijelijk is; weshalve hetzelve in eene zaak van dat belang, waarin het eene algemeene verbetering hartelijk verlangt, niet bij overhaasting willende te werk gaan, voorgenomen heeft, in het vervolg hieromtrent definitive maatregelen te beramen en vast te stellen. Vermits er inmiddels nog eenige gemeenten zijn, waarin beurtelings de schriften des Ouden en Nieuwen Testaments bij vervolg, en zonder keuze worden voorgelezen; andere, waar die keuze aan den voorlezer is overgelaten; en zulke voorlezingen de verstanden en harten der menschen tot verdere godsdienstoefening weinig stemmen kunnen; zoo heeft het Synode besloten, dat van nu voortaan en alomme de predikanten

zêlven zullen kiezen en opgeven, wat er zal worden voorgelezen; en het wekt de leeraren op, om die keuze zorgvuldig in te rigten naar het onderwerp, dat zij voornemens zijn te behandelen, en naar het doel, dat zij zich daarbij voorstellen.

Met opzigt tot het *godsdiensfig gezang* wenscht het Synode, dat in kerken, waarin orgels zijn, het orgel het gezang steeds vergezelle, en het gebruik, hier of daar bestaande, en waar door bij fommige godsdiensstoefeningen aan het orgel het zwijgen is opgelegd of vergund wordt, dadelijk wordt opgeheven. Het wil daarenboven de leeraars hebben uitgenoodigd, om, bij hun openbaar en bijzonder onderwijs, hunne toehoorders en leerlingen, telkens het gewigt van dit deel van de gemeenschappelijke godsdiensdienst te doen opmerken; om hen tot oefening in hetzelfde aan te sporen; om hen te waarschuwen tegen alle hard en ongeregeld geschreeuw; om nu en dan de gemeente een versstaande te doen zingen; om, bij plechtige gelegenheden, beurtgezangen, bij voorbeeld, van mannen en vrouwen, en van alle te zamen, in te voeren; en, om zelfs, waar dit geschieden kan, op de hooge feesten der Christenheid, eene enkele godsdiensstoefening, bijna geheel, aan zang- en toonkunst toe te wijden.

Ten aanzien van de openbare *gebeden*, wordt den leeraren, zonder hen daarom allen, zonder uitzondering, van eene tegen gestelde handelwijze te beschuldigen, door het Synode, ernstig aanbevolen, om zich doorgaans zorgvuldig te outhouden van lange gebeden, bij welke de aandacht met moeite gespannen en het hart niet warm blijven kan; om, zoo veel mogelijk, kortheid en kracht in dezelve te vereenigen; om de voorbiddinge voor zieken en lijdenden niet te veel te bijzonderen, noch in hunne vóór- en na-gebeden noodeloos te herhalen; om de tijdelijke belangen der menschen bij hun bidden en danken niet voorbij te zien, maar de herinnering van dezelve telkens aan te wenden, om hen op te leiden tot den hoogen en goeden Bestuurder van hun lot, en in hunne harten aan te kweken de gevoelens van ootmoed, dankbaarheid, onderwerping en vertrouwen; en, eindelijk, om steeds gedachtig te wezen aan de algemeene belangen der Christenheid en des menschdoms, waaraan wij, door den baud des geloofs en der natuur, zoo naarw

verbonden zijn. Bij deze aanbeveling voegt het Synode den raad, dat de leeraren, ter vergrooting van den indruk des gebeds, bij bijzondere gelegenheden, en bij het doen van *korte* gebeden, de gansche gemeente, vrouwen zoowel als mannen, verzoeken, om met hen staande te bidden.

Tevens neemt het Synode deze gelegenheid waar, om de predikanten zeer uitdrukkelijk aan te manen, om, bij het gebruik van het Gebed des Heeren, dat onvergelykelyk Gebed toch nimmer te bidden, dan met dien hoogen ernst en stille bedaardheid des gemoeds, die de gedachte aan deszelfs verheven oorsprong, gewigtigen inhoud, en belangrijke bedoeling, ieder' nadenkenden Christen moet inboezemen.

Aangaande de *leerredenen* heeft het Synode allerbelangrijkst gekeurd, alle leeraren op te wekken, om, van tijd tot tijd, op den Zondag, in navolging van hetgeen sedert eenige jaren, in onderscheidene gemeenten van ons vaderland, met algemeene groote goedkeuring plaats heeft, Bijbeloefeningen te houden, en in dezelve, vooral uit die Bijbelboeken, die voor de Christenen van het meeste aanbelang zijn, grootere gedeelten kort toe te lichten en toe te pasfen. Hierdoor meent het Synode, dat de zoo onontbeerlyke Bijbelkennis onder de menschen zal verbreid worden; dat zij zullen leeren, hoe zij voor henzelven, en met hunne huisgenooten dat heerlijk boek moeten lezen; dat hun achting en liefde voor hetzelfde zal worden ingeboezemd, en dat de weldadige bemoeijingen des Nederland-schen Bijbelgenootschaps voor onze eigene landgenooten tot waren zegen zullen worden.

Ten opzigte der gewone leerredenen houdt het Synode geenszins voor overtollig, den leeraren met nadruk aan te prijzen, om doorgaans kort te prediken, en hierdoor hunne voorstellen nuttiger en aangenamer te maken voor het gros der menschen, hetwelk ongeschikt is tot eene langdurige onafgebrokene inspanning.

Eindelijk, daar de gansche uitoefening van de openbare godsdienst den heiligen indruk behoort na te laten, en daarmede het aflezen van verkooping en verpachtingen door den leeraar van den predikstoel, gelijk in sommige gewesten geschiedde, vóór het uitspreken van den zegen, ten eenemale strijdig is,

zoo heeft het Synode zich verblijd, dat Zijne Excellentie de Heer Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., door de noodige aanschrijvingen, deze aflezingen *vóór* het fpreken van den zegen, op plaatfen, waar zulks gewoon was te gefchieden, reeds verboden heeft. Hetzelve keurt daarenboven dergelijke aflezingen, ook *na* het fpreken van den zegen, *van den predikftoel* zoo onwelvoegelijk, dat het alle predikanten *verbiedt*, den *predikftoel* daartoe te gebruiken, met aanmaning om, indien hunne omftandigheden dit gedoogen, zulke afkondigingen, ook op eene andere plaats dan van den leerftoel, liever aan andere perfonen, bij voorbeeld, aan de kosterf of voorlezers, over te laten.

Daar het voorts betamelijk is, dat ieder van de openbare godsdienst het behoorlijk nut trekke, en niemand in zijne ftille aandacht geftoord worde, wenscht het Synode, dat, niet alleen aan de krijgflieden, maar ook aan de wees- en armenkinderen, gefchikte zitplaatfen overal worden ingeruimd; zijnde dezelve in fommige fteden zoo flecht geplaatft, dat zij weinig of niets verftaan kunnen, en dus niet alleen geen nut hebben van hun kerkgaan, maar zelfs foms afkeer tegen hetzelve opvatten.

Het Synode beveelt ook den kerkeraden aan, om, ter voorkoming van het gedruifch bij het inkomen der militairen in de bedehuizen, de noodige affpraak te maken met derzelver bevelhebbers, ten einde hen tijdig ter kerke te doen komen.

Aangaande de militairen, echter, zoude het Synode vooral wenfchen, dat op plaatfen, waar duurzaam taltijke garnizoenen zijn, voor het garnizoen eene bijzondere beurt wierd afgezonderd, en beveelt in alle garnizoensplaatfen het nemen van zulke maatregelen vooral aan, waardoor het geen' krijgsman aan gepast onderwijs in de godsdienst behoeft te ontbreken.

Ten aanzien der openbare *godsdienstoefening op fommige tijden*, heeft het Synode goedgevonden het navolgende te bepalen:

Daar de *Vrijdag vóór Pafchen* onder die dagen behoort, die voor den Christen een uitftekend gewigt hebben, en echter die gewigtige dag, de dag des doods van Hem, die ons leven, en het leven der wereld is, flechts in weinige gewesten van ons

vaderland, door de Hervormden wordt gevierd, *zal*, van nu voortaan, op dien dag, in al de gemeenten der Hervormden in ons vaderland, eene godsdienstoefening, ter gedachtenis van die groote gebeurtenis, worden gehouden. Waar weekbeurten zijn, kan eene van dezelve op dien dag worden geplaatst.

Daar de *laatste dag van het jaar* telkens een aanmerkelijk tijdperk van het menschelijk leven besluit, en zulk een besluit bijzonder geschikt is, om ons te stemmen tot ernstig nadenken over ons zelve, en over de wegen van God met ons gehouden, *zal*, van nu voortaan, overal, ieder jaar, op dien dag, met een plegtig dank-uur worden gesloten; waartoe een avond-uur, waar zulks geschieden kan, als het meest geschikte, wordt aangeprezen.

Daar de *eerste dag van het jaar* den mensch zoo luide roept tot een nieuw leven, en tot ootmoedige aanbeveling van al zijne belangen aan Hem, in wien hij leeft, zich beweegt en bestaat, *zal*, van nu voortaan, overal, des voormiddags, op dien dag eene godsdienstoefening, hiertoe betrekkelijk, worden gehouden. Indien de nieuwejaarsdag niet op Zondag invalt, zullen de namiddag-godsdienstoefeningen op dien dag, welke doorgaans door weinige en ongeschikte toehoorders worden bezocht, afgeschafft zijn, tenzij, naar het oordeel des kerkenraads, dringende behoefte het tegendeel volstrektelijk mogt vorderen.

Eindelijk, daar op sommige plaatsen in die weken, in welke onze Christelijke feestdagen invallen, de predikbeurten *en* voor de leeraars, *en* voor de gemeenten te menigvuldig zijn, *zal*, van nu voortaan, ten minste *één* dag *vóór*, en *één* dag *na* zulke feestdagen nergens worden gepredikt.

II. *Wat betreft de meer sichtelijke en plegtige bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal.*

Het Synode in aanmerking nemende, den geringen indruk, dien de bediening des *H. Doops*, zoo als die onder ons plaats heeft, doorgaans maakt, en overtuigd, dat de reden daarvan ook gedeeltelijk gelegen is in de al te menigvuldige herhaling dezer godsdienstige handeling, heeft goedgevonden middelen in het werk te stellen, om de gelegenheden tot deze plegtigheid,

overal in zoo verre te verminderen, als de plaatselijke omstandigheden dit gedoogen.

Uit dien hoofde heeft hetzelfde besloten, dat, van nu voortaan, de H. Doop nergens meer in de weekbeurten zal bediend worden, en dat op den Zondag, in alle gemeenten, zoo weinige kerken en beurten daartoe worden afgezonderd, als met derzelver verschillende grootte bestaanbaar is.

Het Synode verlangt, dat, waar de talrijkheid der doopelingen de bediening des doops iederen Zondag niet noodzakelijk maakt, de predikanten, in overleg met hunne kerkenraden, op bepaalde tijden, opzettelijke doop-predikatiën houden, en de ouders liefderijk trachten te overreden, om die gelegenheden af te wachten, ten einde bij dezelve hun kroost ten doop aan te bieden.

Hetzelve is van oordeel, dat de indruk des Doops aanmerkelijk bij de ouders vergroot zal worden, wanneer niet alleen de vader, maar ook de moeder met het kind ten doop komt, en deze daartoe den tijd van hare herstelling gerustelijk afwachte, en wenscht, dat de leeraren, zoo veel zulks noodig is, daartoe raden.

Tot eene statelijke en doelmatige doopsbediening acht het Synode noodig, dat de leeraren zich van het Doopsformulier niet dan met bedaarden ernst bedienen, en nimmer die heilige plegtigheid door oneerbiedige overhaasting onteeren; hiertoe vermaant het hen met allen nadruk, wegens het gewigt, de achtbaarheid en de strekking van deze dierbare instelling onzes Heeren. Het Synode verlangt daarenboven, dat overal voor de ouders en doopgetuigen eene behoorlijke plaats worde afgezonderd, waar zij, zonder wanorde, zitten, en met de doopelingen staan en optreden kunnen; alsmede, dat overal, waar zulks geschieden kan, de doopelingen niet in de vergadering der gemeenten worden gebragt, dan omstreeks den tijd, dat de bediening des Doops zoo terstond zal plaats hebben; en wekt de kerkenraden op, om schikkingen te maken, ter bevordering van orde en doelmatigheid, bij hetgeen de uiterlijke bediening dezer plegtigheid met zich brengt.

Ter betere viering van het *H. Avondmaal* heeft het Synode de volgende schikkingen gemaakt:

Daar in eenige gemeenten nog de *Proef- en Voorbereidingspredikatiën* onderscheiden zijn, en deze al te spitsvondige onderscheiding, naar het oordeel van het Synode, aanleiding kan geven tot vervelende herhalingen en vermoeijende langwijligheid, zal dat gebruik van nu voortaan zijn afgeschaft, en alles in ééne leerrede moeten vereenigd worden.

Volgens het stichtelijk gebruik, dat reeds van ouds in Groningen en Vriesland plaats had, waar in de voorbereiding voor het H. Avondmaal, aan het einde der leerrede, eenige vragen door den leeraar worden voorgesteld aan de gemeente, die zij staande aanhoort, en met eene buiging beantwoordt, *zal*, van nu voortaan, overal, bij het einde der voorbereidings-predikatie, en vóór het nagebed, aan de gemeente gelegenheid worden gegeven ter plechtige vernieuwing en bevestiging van hare belijdenis. De leeraars zullen zich, tot dat einde, rigten naar het volgende voorschrift:

„ De leden der Christelijke gemeente, welke eerlang het H. Avondmaal wenschten te vieren, gelieven op te staan, en in de tegenwoordigheid van God, den Kenner der harten, met mij te antwoorden, op de vier volgende vragen:

„ Ik vraag u dan, *vooreerst*, of gij van harte gelooft, dat de waarachtige en volkomen leer der zaligheid, ons van Gods wege geopenbaard, vervat is in de boeken des O. en N. Verbonds?

„ Die dit gelooven, zeggen met mij: *Ja!*

„ *Ten tweede*, vraag ik u, of gij van harte gelooft, dat gij door uwe zonde diep bedorven, en voor God strafwaardig zijt, en u zelve deswege mishaaft met ootmoed en berouw?

„ Die dit gelooven, en zoo gezind zijn, zeggen met mij:

„ *Ja!*

„ *Ten derde*, vraag ik u, of gij van harte gelooft, dat God, uit loutere genade, ons Zijnen eenig geborenen Zoon, Jezus Christus, heeft geschonken tot onzen eenigen en volkomen Zaligmaker, wiens ligchaam voor ons verbroken, en wiens bloed voor ons vergoten is tot vergeving der zonden; en of

„ gij Hem, voor u zelve, met een geloovig harte aanneemt
 „ tot wijsheid, regtvaardigheid, heiligmaking en verlossing?

„ Die dit gelooven, en hiertoe gezind zijn, zeggen met
 „ mij: *Ja!*

„ *Ten vierde*, vraag ik u, of gij overeenkomstig de verplig-
 „ ting, die door uwen Doop op u gelegd is, een opregt voor-
 „ nemen hebt, om, door de kracht des Heiligen Geestes, bij
 „ deze belijdenis te volharden, uw geloof te sterken, uw
 „ leven te beteren, in ware liefde en eenigheid met uwen naas-
 „ ten te leven, en alzoo Gode waarachtige dankbaarheid voor
 „ Zijne genade te bewijzen?

„ Die van zoodanig voornemen zijn, zeggen met mij:
 „ *Ja!*” (1).

Deze vragen beantwoord zijnde, doet de leeraar een' zegen-
 wensch, en gaat vervolgens tot het na-gebed over.

Ter bevordering van de eenparigheid, zal in alle Hervormde
 gemeenten van ons vaderland het H. Avondmaal viermalen in
 het jaar, en wel om het vierendeel jaars, worden bediend, en
 is de nadere tijdsbepaling overgelaten aan de kerkenraden, met
 dien verstande nogtans, dat de *tweede* bediening, in gemeenten,
 waar het Avondmaal wegens de talrijkheid der leden wordt her-
 haald, acht dagen na de *eerste* gehouden worde.

In gemeenten, in welke onder de bediening des H. Avond-
 maals eenige hoofddeelen uit den Bijbel, in vervolg, worden
 voorgelezen, zullen de leeraars, van nu voortaan, de keuze
 van het voor te lezene gedeelte van Gods woord doen, of zich
 ook van geschikte Psalmen en Evangelische Gezangen bedienen.

---

(1) Omtrent deze vragen is aan de Provinciale Kerkbesturen en de Com-
 missie tot de zaken der Waalsche kerken, door de Synode, op den 13den
 Julij 1818, aangeschreven, om, zoo er onder hunne onderscheidene resfor-
 ten gemeenten werden gevonden, welke kerkenraden het ten meesten nutte
 vier gemeenten achten te zijn, dat de vragen, door de Synodale verorde-
 ning bepaald, om bij de voorbereidings-predikatie gedaan te worden, niet
 bij de voorbereiding, maar bij gelegenheid der avondmaals-bediening ge-
 geschieden, zulks toe te laten, en niet te beschouwen als strijdig met de Sy-
 nodale verordening. Zie *Handboek voor Hervormde predikanten* enz., van
 den Heer G. VAN DER TUUK, I. D. bl. 162.

Het Synode wenscht, dat de noodige schikkinge worden gemaakt, om overal de nachtmaals-tafel, zoo veel mogelijk, in het ruim der kerk te plaatsen, ten einde allen kunnen zien en hooren, wat aan dezelve gedaan en gesproken wordt; alsmede dat, waar dit geschieden kan, de tafel zoo groot genomen worde, dat een aanzienlijk aantal der gemeente te gelijk aan dezelve kan aanzitten.

Het Synode begeert, dat men, in het naderen tot de tafel des Heeren, naar het uitmuntend voorbeeld van onzen geëerbiedigen Koning, die zich met den geringsten Zijner onderdanen aan denzelfden disch plaatst, nergens eenigen rang meer in aanmerking neme; ook dat men overal zittende het Avondmaal houde.

De leeraren, die deze plegtigheid bedienen, zouden, naar het oordeel van het Synode, best doen, wanneer zij, na de omdeeling van brood en wijn, zich eenige oogenblikken van spreken onthielden, om een iegelijk, onder het genot daarvan, aan zijne eigene bepeinzing over te laten (1).

Voorts is, ten opzigte van onze Liturgie-formulieren, bij het Synode wel in overweging gekomen, of het opstellen van nieuwe, of wel het veranderen der oude dienstig konde zijn, aan de bevordering van eene slichtelijke bediening van Doop en Avondmaal; doch het is aan hetzelfde voorgekomen, dat deze maatregel ongepast en ontijdig zoude zijn. Immers zijn die Liturgie-formulieren opgesteld ten gebruike van leeraars, welke nog niet behoorlijk geoefend waren in al de deelen der H. Bediening, en welke dus noodig hadden, door zekere voorschriften aan eene gepaste en eenparige leiding gewend te worden. Deze behoefte bestaat niet meer; van daar, dat ook onderscheidene Liturgie-formulieren reeds in onbruik zijn geraakt, en in andere onderscheidene bekortingen, bijvoegselen en veranderin-

---

(1) Wij oordeelen, te dezer plaats gewag te kunnen maken van het besluit van het Algemeene Synode der Hervormde kerk, van den 16den Julij 1817, waarbij is vastgesteld: dat leden van andere Protestantische kerkgenootschappen, die dit begeeren mogten, indien er, naar het oordeel van den kerkenraad, geene redenen ter contrarie bestaan, mits ongerlijk zijnde van leven, en bewijs gevende van hun lidmaatschap, in de Hervormde gemeenten aan het Avondmaal kunnen worden toegelaten. Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, IV. D. II. St. bl. 1086.

gen plegen gebruikt te worden, behoudens derzelver geest. Het Synode heeft derhalve geoordeeld, dat het bepalen van nieuwe formulieren, of van veranderingen in de oude, den leeraren zoude belemmeren, en den geest aan nieuwe banden leggen.

Het Synode wenscht en vertrouwt, dat de bovenstaande besluiten en aanwijzingen met liefde zullen ontvangen, met wijsheid ten uitvoer gebragt, en dienstbaar bevonden worden aan de stichting der Kerk; en bidt de gemeenten toe genade en vrede van God, onzen Vader, en van den Heere Jezus Christus door den Heiligen Geest.

*AANSCHRIJVING van het Synode
der Hervormde Kerk, van den
19den Julij 1819, omtrent de
executie der Synodale verorde-
ningen wegens de eeredienst, van
den 11den Julij 1817.*

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, heeft goedgevonden en verstaan, de Provinciale Kerkbesturen en de Commissie tot de zaken der Waalfche kerken te autoriseren, gelijk geschiedt bij deze:

Vooreerst, om het oog te laten gaan over de voldoening, door de kerkenraden der onderscheidene gemeenten, aan hetgene, in de aanschrijving van den 11den Julij 1817, zoo betreffende de betamelijke waarneming van de eeredienst, als de meer stichtelijke bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal, als wensch, verlangen of raad der Synode is uitgedrukt; en, zoo veel mogelijk, de hand te bieden aan den ijver van leeraren en kerkenraden, die zich in het bevorderen van gepaste schikkingen, ter verbetering van de eeredienst, naar den uitgedrukten wensch der Synode gedragen.

Ten tweede, om een naauwkeurig verslag, van hetgene te dezen aanzien in alle gemeenten onder derzelver ressort reeds is geschied, ten volgenden jare ter Synodale tafel te brengen.

Eindelijk, om bij dat verflag de Synode voor te lichten en te adviferen, omtrent het gedrag van leeraren en kerkenraden, door welke, naar het oordeel der besturen, hieraan meer en beter had behooren voldaan te worden.

Uit naam der Synode, enz.

BESLUIT van den 24sten Januarij 1815, waarbij aan alle gezindheden wordt toegestaan, om den aanvang van de openbare eeredienst door het luiden der klokken aan te kondigen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt, den 31sten December 1814, n°. 14, door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken aan Ons gedaan, ten gevolge van het hem gebleken verlangen van een aantal kerkelijke gemeenten, om, volgens oud-vaderlijke gewoonte, den aanvang van de openbare godsdienst door het luiden der klokken te mogen aankondigen;

Hebben goedgevonden en verstaan, denzelven te autoriseren, zoo als hij wordt geautoriseerd bij dezen, om de Gouverneurs der verschillende provincien en landschappen aan te schrijven, dat het ter voornoemde zake in vroegere jaren geëmaneerde verbod beschouwd moet worden als vervallen, en mitsdien aan alle gemeenten, tot welke gezindheid zij ook mogen behooren, vrij te stellen, om, voor zoo verre zij daartoe in hunne kerkgebouwen gelegenheid hebben, den aanvang van de openbare eeredienst door het luiden der klokken aan te kondigen.

En zal hiervan kopijelijk, zoowel aan Onzen Procureur-Generaal, als aan Onzen voornoemden Secretaris van Staat, kennis worden gegeven.

KERKELIJKE VERORDENINGEN VOOR DE
HERVORMDE KERK.

---

*BESLUIT van den 7den Januarij
1816, houdende organisatie van
het bestuur der Hervormde Kerk
in de Nederlanden.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het ontwerp van een algemeen reglement voor het bestuur der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, vervaardigd door de consulerende Commissie tot de zaken der Hervormde kerk;

Gelet op de consideratien van Onzen Commisfaris-Generaal voor het onderwijs, de kunsten en wetenschappen, provifioneel belast met het Ministerieel departement voor de zaken van de Hervormde en andere eeredienften, behalve die der Roomsch-Katholijke;

Gehoord het advies van eene door Ons daartoe benoemde Commissie uit den Raad van State;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. Overeenkomstig de voordragt en consideratien van Onzen Commisfaris-Generaal en van de Commissien voornoemd, wordt bij deze vastgesteld het navolgende

*ALGEMEEN REGLEMENT voor het
bestuur der Hervormde kerk in het
Koninkrijk der Nederlanden (1).*

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. I. Tot het Hervormd kerkgenootschap behooren allen,

---

(1) Dit reglement moet als eene grondwet der Nederlandsche Hervormde

die, op belijdenis des geloofs, tot ledematen zijn aangemenen, dezulken, die in de Hervormde kerken gedoopt zijn, en diegenen, welke in andere landen, als tot het Hervormd kerkgenootschap behoorende, erkend, zich hier te Lande nederzetten, mits door behoorlijke bewijzen of attestatien van hunnen doop of lidmaatschap buiten 's Lands hebbende doen blijken.

Art. 2. Deze allen blijven tot het Hervormd kerkgenootschap behooren, zoo lang zij niet vrijwillig en duidelijk verklaard hebben, zich daarvan af te scheiden of om wettige redenen daarvan afgescheiden zijn.

Art. 3. Het bestuur der Hervormde kerk wordt synodaal, provinciaal, klasfical en gemeentelijk uitgeoefend.

Art. 4. De leden der collegien, waaraan dit onderscheiden bestuur, volgens na te meldene bepalingen, wordt opgedragen, stemmen altijd hoofdelijk, zonder eenigzins gebonden te zijn aan lastbrieven van de vergaderingen of kerken, voor welke zij kunnen geacht worden te verschijnen.

Art. 5. De mindere kerkbesturen hebben het regt, voorstellen in te zenden aan de hoogere, en om, in voorkomende gevallen, derzelve voorlichting te vragen; terwijl zij, daarentegen, verplicht zijn, aan de aanschrijvingen te voldoen der hoogere collegien, en in het bijzonder ten spoedigste de berigten en rapporten in te zenden, welke van hen gevorderd worden.

Art. 6. Een minder kerkbestuur vermeenende, door de besluiten van een hooger bezwaard te zijn, heeft het regt, zich deswege bij nog hooger bestuur te beklagen, onder gehoudeheid nogtans, van aan de ontvangene bevelen inmiddels te gehoorzamen, tenzij de zaak, bij de eindelijke uitspraak, niet weder in zijn geheel zoude kunnen gebragt worden, in welk geval echter daarvan onmiddellijk aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde en andere eerediensten, be-

---

kerk worden beschouwd, volgens *besluit der Algem. Synode* enz., van den 15den Julij 1824. Men vindt een bijzonder reglement voor de Waalsche kerken in de Nederlanden in het *Bijv. tot het Staatsblad*, IV. D. bladz. 1097.

halve die der Roomsch-Katholijke, zal worden kennis gegeven (1).

Art. 7. Van alle zaken, bij uitspraak van een kerkelijk collegie beflist, valt appèl aan het in rang volgend hooger collegie, doch ter tweeder instantie beflist zijnde, wordt geen nieuw appèl toegestaan.

Art. 8. In een hooger kerkelijk collegie zal niets behandeld worden, dan hetgene in een minder collegie niet is kunnen afgehandeld worden, de gemeene kerken, onder hetzelfde resforderende, nut is, en tot het hooger collegie behoort.

Art. 9. De zorg voor de belangen, zoo van het Christendom in het algemeen, als van de Hervormde kerk in het bijzonder, de handhaving harer leer, de vermeerdering van godsdienstige kennis, de bevordering van Christelijke zeden, de bewaring van orde en eendragt, en de aankweeking van liefde voor Koning en Vaderland, moeten steeds het hoofddoel zijn van allen, die in onderscheidene betrekkingen met het kerkelijk bestuur belast zijn.

Art. 10. Alle kerkbesturen gedragen zich wijders overeenkomstig de voorschriften van dit reglement, en de algemeene of bijzondere verordeningen, welke vervolgens zullen worden vastgesteld; alle daarmede niet overeenkomstige wetten en inrigtingen worden, bij het succesfvelijk in werking brengen dier verordeningen, gehouden voor vervallen (2).

---

(1) Men zie op art. 5 en 6 de Synodale resolutie van den 23sten Julij 1816, en de circulaire van den Commisfaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., in het *Handboek voor Hervormde predikanten*, I. D. bl. 172 en volg.

(2) De Algemeene Synode der Hervormde kerk in het Koningrijk der Nederlanden, heeft de provinciale kerkbesturen, en door dezelve de klasfikale besturen en kerkenraden aangefchreven: „ dat zoodanige voorschriften, „ als er voor de kerkenraden in het algemeen en voor de predikanten, ouderlingen en diakenen in het bijzonder, uit kracht van vroegere algemeene kerkelijke wetten, zijn aangenomen en vastgesteld, als regelen van werk en dienst, offchoon dezelve in het reglement op de kerkvifstatie niet bepaaldelijk worden uitgedrukt, gerekend moeten worden derzelver verbindende kracht te behouden; en zulks overeenkomstig met en op grond van dit artikel.” Zie Resolutie van den 15den Julij 1824, in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, XI. D. bl. 696.

Art. 11. Alle stemming tot het formeren van nominatien, ter vervulling van posten van kerkelijk bestuur, of tot het verkiezen van leden in hetzelfde, geschiedt steeds bij beslotene biljetten.

Art. 12. Geene kerkelijke vergadering vermag te corresponderen met buitenlandsche kerken, zonder voorafgaande toestemming van Zijne Majesteit den Koning (1).

Art. 13. Al de Hervormde kerken in het Koninkrijk, zoo- wel Waalsche, Presbyteriaansche-Engelsche en Schotsche, als Nederduitsche, behooren tot hetzelfde geheel en zijn onder hetzelfde gemeenschappelijk bestuur geplaatst.

Art. 14. Dezelve kerken zullen echter, naar hare bijzondere behoeften en omstandigheden, hare afzonderlijke huishoudelijke inrigtingen kunnen hebben, mogende nogtans deze inrigtingen niets behelzen, strijdig met die eenheid in beginselen en gelijkvormigheid in hoofdzaken, welke de onderscheidene kerken, als deelen van hetzelfde geheel, behooren te kenschetsen. Ten aanzien der kerken in de Zuidelijke provincien, en in Nederlandsch Oost- en Westindien, zullen nadere bepalingen gemaakt worden.

Art. 15. Geene veranderingen kunnen in dit reglement gemaakt worden, dan door Zijne Majesteit, op voorstel, of immers na voorafgaande overweging bij het Synode, hetwelk echter, vóór en aleeer te dezen besluit te nemen, daarop de consideratien zal inwinnen van de provinciale kerkbesturen.

TWEDE AFDEELING.

Van het Synode.

Art. 16. Het hoogste kerkelijk bestuur is opgedragen aan het Synode.

Art. 17. Elk der na te meldene provinciale kerkbesturen be- noemt jaarlijks, in deszelfs vergadering van Mei, één lid uit deszelfs midden tot het bijwonen der Synodale vergadering,

---

(1) Zie bij dit artikel het besluit van den 29sten October 1821, hetwelk wij hierna zullen plaatfen.

benevens een' secundus of plaatsvervanger, die echter niet optreedt, dan ingeval het benoemde lid door onvoorziene verhindering belet wordt, zich naar het Synode te begeven. De secretarissen der provinciale kerkbesturen zijn, even als de andere leden, verkiesbaar tot leden van het Synode. Op gelijke wijze wordt, door de Commissie tot de zaken der Waalsche kerken, een predikant naar het Synode gecommiteerd.

Bovendien heeft in het Synode zitting, en is lid van hetzelfde, een ouderling of oud-ouderling, volgens de orde der provincien, in art. 50 voorkomende, door de provinciale kerkbesturen, bij beurtwisseling, te benoemen. Eindelijk wordt door elk der Hervormde godgeleerde faculteiten op de drie hoogeschoolen, te *Leyden*, *Utrecht* en *Groningen*, een hoogleeraar benoemd, om het Synode bij te wonen; deze hoogleeraren zullen eene præ-adviferende, doch geene concluderende stem hebben.

Al de leden der eerste Synodale vergadering worden door den Koning benoemd.

Uit de predikanten, leden van het Synode, wordt door den Koning een president en vice-president benoemd, welke slechts gedurende de zitting fungeren.

Art. 18. Het hoofd van het Ministerieel departement voor de zaken van de Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, zal, indien hij de Hervormde godsdienst belijdt, en, geadfisteerd, zoo hij dit verkiest, door zijnen secretaris, de Synodale vergaderingen bijwonen, behoudens nogtans de faculteit des Konings, om, bij ontstentenis van dien, dezelve vergaderingen door één' of meer Commisfarsissen politiek, van de Hervormde godsdienst, daartoe door Hoogstdenzelven te benoemen, te doen bijwonen.

Art. 19. Het Synode heeft eenen vasten secretaris en eenen secundus voor denzelven, beide door den Koning benoemd uit de predikanten van 's *Gravenhage*.

Hij heeft rang en stem als lid. Bij vacature wordt de benoeming gedaan uit een drietal, door het Synode geformeerd. Het Synode heeft eenen vasten questor, uit de ouderlingen of oud-ouderlingen van *Amsterdam*, met gelijken rang en stem, en op dezelfde wijze, als de secretaris, benoemd.

Art. 20. De gewone Synodale vergadering wordt éénmaal 's jaars in 's *Gravenhage* gehouden, op den eersten Woensdag in de maand Julij. Deze tijdsbepaling kan niet worden veranderd, of eene buitengewone vergadering van de Synode beschreven, dan met goedvinden van Zijne Majesteit.

Art. 21. De Synode is belast met de zorg voor de algemeene belangen der Hervormde kerken, en in het bijzonder voor alles, wat de openbare godsdienst en de kerkelijke instellingen betreft. Dezelve staat in een onmiddellijk verband met het bovengemeld Ministerieel departement.

Art. 22. De Synode beslist in het laatste resort de geschillen, welke in of tusschen de provinciale kerkbesturen mogten ontstaan, en doet uitspraak, in cas van appèl, over zaken, welke ter eerster instantie bij de collegien gediend hebben.

Art. 23. De Synode ontwerpt algemeene kerkelijke reglementen en verordeningen, en draagt dezelve voor aan het meergemeld Ministerieel departement, ten einde daarop de goedkeuring des Konings te erlangen.

Art. 24. De Synode maakt in het bijzonder bepalingen omtrent de wijze van admisie en de examina van hen, die tot leeraren benoemd zijn, ten einde van derzelve kunde en geschiktheid volkomen te doen blijken. Bij deze verordeningen zal acht moeten geslagen worden op hetgene in de vijfde afdeling ten aanzien van de Waalsche, Presbyteriaansche-Engelsche en Schotsche kerken bepaald wordt.

Art. 25. De Synode zorgt voor doelmatige schikkingen, en maakt regelen ter bevordering, regeling en verbetering van het godsdienstig onderwijs.

Art. 26. De Synode ontwerpt een reglement op de kerkvisitationen.

Art. 27. Het zal eene der eerste werkzaamheden van de Synode zijn, een ontwerp van reglement op de manier van kerkelijke zaken te behandelen voor en bij de kerkenraden, klasfikale moderatoren, provinciale kerkbesturen, en de Synode, en over het kerkelijk opzigt en tucht, te vervaardigen; daarbij in acht nemende, om, door naauwkeurige bepalingen en voor-

schriften, alle aanleiding tot willekeur en onzekerheid, zoo veel mogelijk, te vermijden.

Art. 28. Er zullen bij de Synode zoodanige algemeene bepalingen ontworpen worden, omtrent de inrigting der predikants-beroepingen, als kunnen dienen ten grondslag der bijzondere reglementen, welke in de onderscheidene provinciale resorten, naar derzelve omstandigheden, kunnen worden vastgesteld.

Art. 29. Insgelijks zullen verordeningen worden gemaakt, ten einde de plaatselijke kerkenraden op de voor de zaak van de godsdienst en de belangen van de gemeenten meest voordelige wijze in te rigten.

Art. 30. Voor de klasfikale uitgaven en onderhoud zal uit 's Rijks kas eene som van *veertien duizend gulden* jaarlijks worden toegeestaan, om door het meergemeld Ministerieel departement onder de klasfen verdeeld te worden (1).

Er zullen doelmatige en algemeen werkende schikkingen gemaakt worden tot bepaling der uitgaven voor het klasfikaal bestuur; de meest eenvoudige en zekerst werkende middelen zullen worden bij de hand genomen, om in het te kort te voorzien, op eene voor de gemeenten en andere belanghebbenden mindrukkende, en, zoo veel mogelijk, gelijkwerkende wijze.

Ten einde de spoedige vaststelling der in de voorgaande artikelen omschreven verordeningen te verzekeren, zullen van de reglementen op de examina, het godsdienstig onderwijs, de manier van behandeling der kerkelijke zaken, het kerkelijk opzicht en tucht, de predikants-beroepingen en de kosten daarop vallende, het kerkelijk bestuur in de gemeenten, en de klasfikale kosten voor de bijeenkomst der eerste Synodale vergadering, ontwerpen vervaardigd, en aan de tot de Synode benoemde leden, zoo tijdig mogelijk, medegedeeld worden, ten einde daarop vóór het einde hunner zitting te kunnen besluiten.

(1) Hiertoe heeft dan ook betrekking de dispositie van den Commisaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde kerk, van den 2den Maart 1816, te vinden in het *Handboek voor Hervormde predikanten*, I. D. bl. 285.

Al de bovengenoemde reglementen zullen, nadat dezelve door de Synode zijn bepaald, aan 's Konings goedkeuring onderworpen worden.

DERDE AFDEELING.

Van het provinciaal kerkbestuur.

Art. 31. De leden van het provinciaal kerkbestuur worden uit de onderscheidene klasfikale resforten benoemd, en wel voor elke klasfis één predikant, en voor eene der klasfen, bij jaarlijksche beurtwisseling, één ouderling of oud-ouderling.

Art. 32. Gemelde leden worden door den Koning benoemd, de eerste reize onmiddellijk, en vervolgens uit een zestal, geformeerd door de moderatoren van het klasfikaal resfort, hetwelk de vacature betreft, en tot een drietal verminderd door het provinciaal kerkbestuur.

Art. 33. Elk jaar treedt af een derde, of, zoo na mogelijk, een derde der predikanten, leden der provinciale kerkbesturen, volgens een daartoe te maken rooster.

De aftredende blijven steeds verkiesbaar. De eerste aftreding zal plaats hebben met den 1sten Januarij 1818.

Art. 34. Voor elk lid wordt op dezelfde wijze een secundus of plaatsvervanger benoemd, die niet fungeert, dan bij afwezendheid van den primus; bij het aftreden van een lid, moet ook een ander secundus worden aangesteld.

Art. 35. Wanneer, door overlijden of vertrek van een lid nit het resfort der klasfis, waarvoor hij zitting heeft, tusschen tijds eene vacature ontstaat, zal deszelfs secundus dadelijk optreden en fungeren tot den tijd, dat hij, wiens plaats vervuld wordt, zoude zijn afgetreden.

Bij overlijden, vertrek of optreding van eenen secundus, wordt op de wijze, bij art. 32 omschreven, een ander in deszelfs plaats benoemd.

Art. 36. Tot goedmaking der kosten van de Synode en de provinciale kerkbesturen, wordt van 's Lands wege eene somme betaald, welke bij de jaarlijksche begrooting door Zijne Majesteit vastgesteld, en bij het voormeld Ministerieel departement verdeeld en geregeld wordt.

Art. 37. Ieder provinciaal kerkbestuur heeft eenen president uit de predikanten, leden van hetzelfde, door den Koning benoemd.

Hij fungeert één jaar, en blijft steeds weder verkiesbaar. De president wordt, ingeval van afwezendheid, door den oudsten der leden vervangen.

Art. 38. Op gelijke wijze, de eerste maal onmiddellijk, en vervolgens uit een drietal, door het provinciaal kerkbestuur geformeerd, benoemt de Koning eenen secretaris voor elk provinciaal kerkbestuur, buiten de gewone leden, bij voorkeur uit de predikanten der stad of uit de nabuurschap derzelve, alwaar de vaste vergaderingen van het provinciaal kerkbestuur gehouden worden. Hij fungeert drie jaren, en blijft steeds weder verkiesbaar. De secretaris heeft rang en stem als de leden, en wordt bij afwezendheid door het jongste lid vervangen.

Art. 39. De gewone vergaderingen worden gehouden drie malen 's jaars, op de eerste Woensdagen der maanden Mei, Augustus en October. De president kan daarenboven buitengewone bijeenkomsten beschrijven.

Art. 40. De vergaderplaatsen der provinciale kerkbesturen zijn: *Arnhem* voor Gelderland, 's *Gravenhage* voor Zuidholland, *Amsterdam* voor Noordholland, *Middelburg* voor Zeeland, *Utrecht* voor de provincie Utrecht, *Leeuwarden* voor Vriesland, *Zwolle* voor Overijsfel, *Groningen* voor de provincie Groningen, 's *Herzogenbosch* voor Noordbrabant, en *Aspen* voor Drenthe.

Art. 41. De provinciale kerkbesturen zijn belast met de zorg voor de belangen van de godsdienst, de bewaring der goede orde, en de handhaving der kerkelijke wetten, in hun ressort; zij corresponderen deswege zoo met de bevoegde magten, als met de klasfikale moderatoren, en in zaken, de ringen betreffende, met derzelve praetor.

Art. 42. Zij kunnen reglementen ontwerpen op het kerkbestuur in hun ressort, gegrond op de algemeene verordeningen. Deze ontwerpen worden voor de eerste reize ingezonden aan het hiervoren gemelde Ministerieel Departement, ten einde aan den Koning ter sanctie te worden aangeboden. Dezelve reglementen eenmaal gearresteerd zijnde, zullen niet kunnen worden

veranderd, dan door een besluit van de Synode, genomen op voorstel van het provinciaal kerkbestuur, hetwelk zulks betreft, en zullen die veranderingen insgelijks aan de approbatie van Zijne Majesteit onderworpen zijn.

Art. 43. Zij beslissen alle verschillen, welke in de klasfikale besturen en vergaderingen, of tusschen dezelve mogten ontstaan.

Art. 44. In cas van appèl doen zij uitspraak in kerkelijke geschillen, welke ter eerster instantie bij de klasfikale moderatoren zijn behandeld.

Art. 45. Zij verleenen de admisfie tot de predikdienst, overeenkomstig de bepalingen, welke deswege in het vervolg zullen worden gemaakt.

Art. 46. Zij zijn bevoegd, de predikanten, kandidaten en kerkenraadsleden, om gegronde redenen, en na voorafgaand wettelijk onderzoek, volgens de bepalingen van het reglement op de manier van kerkelijke zaken, te behandelen, en, overeenkomstig het kerkelijk opzigt en tucht, af te zetten. De afgezette personen behouden het regt van appèl aan de Synode.

Art. 47. Predikanten en kandidaten, wegens zedelijk wangedrag, eenmaal afgezet zijnde, kunnen nooit weder als zoodanig aangenomen worden.

Art. 48. De provincien, waar thans Synodale weduwenbeurzen of andere fondsen, welke aan derzelve gezamenlijke predikanten behooren, bestaan, of vervolgens mogten worden opgericht, is de administratie van die fondsen aan het provinciaal kerkbestuur opgedragen.

VIERDE AFDEELING.

Van het klasfikaal bestuur.

Art. 49. De Hervormde kerken, onder hetzelfde provinciale kerkbestuur behoorende, worden, ter geregelde uitoefening van het kerkelijk bestuur, verdeeld in klassen; en wijders, ten einde de waarneming van de dienst in vacerende gemeenten, en de bijeenkomsten der predikanten gemakkelijk te maken, in ringen.

198 KERKELIJKE VERORDENINGEN VOOR

Art. 50. In de provincien of landschappen, bevorens uitge-
maakt hebbende den Staat der Vereenigde Nederlanden, zullen
zijn de navolgende drie en veertig klasfen.

In Gelderland zes :

Arnhem,
Nijmegen,
Zutphen,
Thiel,
Bommel,
Harderwijk.

Amersfoort,
Wijk.

In Vriesland vijf:

Leeuwarden,
Sneek,
Harlingen,
Dokkum,
Heerenveen.

In Zuidholland zes:

's Gravenhage,
Rotterdam,
Leyden,
Dordrecht,
Gouda,
Brielle.

In Overijsfel drie :

Zwolle,
Deventer,
Kampen.

In Noordholland vijf:

Amsterdam,
Haarlem,
Alkmaar,
Hoorn,
Edam.

In Groningen vier:

Groningen,
Winschoten,
Appingadam,
Middelstum.

In Zeeland vier :

Middelburg,
Zierikzee,
Goes,
Yzendijke.

In Noordbrabant vier:

's Hertogenbosch,
Breda,
Heusden,
Eindhoven.

In Utrecht drie:

Utrecht,

En in Drenthe drie:

Asfen,
Meppel,
Koeverden.

Art. 51. Ten aanzien der Zuidelijke provincien van het Ko-
ningrijk zullen, in het vervolg, de bepalingen gemaakt wor-
den, welke noodig mogten bevonden worden.

Art. 52. De grenscheidingen tusfchen de onderscheidene klasfen en derzelver verdeeling in ringen, zullen nader bepaald worden bij het Ministerieel departement voor de zaken van de Hervormde en andere eeredienften, behalve die der Roomsche Katholijke. Bij de bepalingen te dien aanzien zal worden in het oog gehouden:

- a. Dat de bestaande afdeeling de grondflag der nieuwe moet zijn, en daarin alleen de noodzakelijke veranderingen gemaakt worden.
- b. Dat geene klasfe zich meer dan in ééne provincie zal kunnen uitftrekken.
- c. Dat, zoo veel mogelijk, eene meerdere gelijkheid worde daargesteld, tusfchen de uitgestrektheid, het getal van predikanten, en aantal gemeenten, behoorende tot de klasfen van dezelfde provincien.
- d. Dat de ringen zoodanig naar plaatselijke omftandigheden zijn ingerigt, als meest gefchikt is, om de behoorlijke waarneming van de dienst in vacerende gemeenten te verzekeren.

Art. 53. Bij de invoering van de nieuwe klasfikale verdeeling zullen, door de klasfikale moderatoren, de noodige fchikkingen worden geproponeerd, ten aanzien der bestaande weduwen-beurzen en andere fondfen.

Art. 54. Op voorftel van het kerkbestuur der provincie, welke zulks betreft, zullen in het vervolg in deze verdeeling der klasfen in ringen, en bepaling der klasfikale hoofdplaatfen door de Synode veranderingen kunnen gemaakt worden, met toeftemming van het hier voorgemelde Ministerieel departement.

Art. 55. Het kerkelijk bestuur in elk klasfikaal resfort is opgedragen aan eene commissie van moderatoren, bestaande uit eenen praeses, eenen asfesfor, eenen scriba, en twee, drie of vier gecommitteerde predikanten, naar mate van de uitgebreidheid der klasfen of talrijkheid der leden, alsmede uit eenen ouderling of oud-ouderling, die na één jaar aftreedt.

Art. 56. Elk lid van het provinciaal kerkbestuur fungeert als

præses bij de moderatoren van zijn klasfikaal resfort, en zijn secundus als asfesfor.

Art. 57. De scriba wordt benoemd door Zijne Majesteit den Koning, uit de predikanten der klasfikale hoofdplaats, of derzelve nabuurschap, voor den tijd van drie jaren, de eerste maal onmiddellijk en vervolgens uit een zestal, door de klasfikale vergadering geformeerd, en door het provinciaal kerkbestuur tot een drietal verminderd. Hij blijft steeds weder verkiesbaar; bij zijne afwezendheid fungeert de jongste der gecommiteerden.

Art. 58. De gecommiteerden worden almede door den Koning benoemd uit de predikanten, ouderlingen en oud-ouderlingen van het klasfikaal resfort; de eerste maal onmiddellijk en vervolgens uit gelijke nominatie, als in het voorgaande artikel is vermeld.

Van de gecommiteerden, indien derzelve getal vier is, treden twee, en anderzins één, jaarlijks, af, die echter steeds weder benoembaar blijven. De eerste aftreding zal plaats hebben den 1sten Januarij 1818.

Art. 59. De moderatoren houden hunne gewone vergaderingen in de klasfikale hoofdplaatsen, op den laatsten Woensdag van de maanden Januarij, Maart, Mei, Julij, September en November. Zij kunnen echter hunne bijeenkomsten, bijzonder des winters, uitstellen, indien de werkzaamheden zulks toelaten. De præses heeft het regt, buitengewone vergaderingen te beschrijven.

Art. 60. De moderatoren zorgen voor de belangen der kerken in hun resfort, en houden toezigt over de gemeente, kerkenraden en predikanten daartoe behoorende. Zij corresponderen zoo met de provinciale kerkbesturen, als met de kerkenraden der onderscheidene gemeenten (1).

Art. 61. Zij houden bijzonder een wakend oog over de vacerende gemeenten, en corresponderen deswege met de prætors

---

(1) Zie Synodale resolutie van den 7den Julij 1818, omtrent de wijze van het inzenden van voorstellen aan de Synode. *Handboek voor Hervormde predikanten*, 1. D. bl. 177.

der ringen; zij zorgen, dat de beroepingen der predikanten geregeld en ten spoedigste geschieden, dat de beroepene leeraren bevestigd, en de vertrekkende van hunne betrekkingen behoorlijk ontslagen worden.

De verzoeken om handopeningen en approbatie moeten door hen worden ingezonden aan het Ministerieel departement voornoemd.

Art. 62. De klasfikale moderatoren behartigen de belangen van predikants-weduwen en weezen in hun resfort.

Art. 63. Zij beslissen de geschillen, in of tusfchen de kerkenraden der gemeente ontstaan, en doen uitspraak, in cas van appél, over alle zaken, die ter eerfter instantie bij de plaatfelijke kerkenraden zijn behandeld.

Art. 64. Zij zijn bevoegd tot het suspenderen van predikanten, candidaten en kerkenraadsleden.

Art. 65. Op den laatften Woensdag in de maand Junij wordt in de hoofdplaats der klasfis eene klasfikale vergadering gehouden, bestaande uit al de predikanten van het resfort, en zoodanig getal ouderlingen, of oud-ouderlingen, als thans gebruikelijk is, of in het vervolg bij huishoudelijke reglementen mogt worden bepaald.

Art. 66. De praeses, asfesfor en scriba van klasfikale moderatoren fungeren ook als zoodanig in deze vergadering.

Art. 67. De handelingen der klasfikale vergaderingen zullen zich bepalen:

1°. Tot het formeren der nominatien voor de keuze van een' scriba voor de klasfikale moderatoren (art. 57) en van gecommiteerden tot het klasfikaal bestuur (art. 58).

2°. Tot het afhooren en sluiten der rekeningén van de klasfikale weduwen-beurs en andere fondsen, alsmede tot het benoemen van quaestors, en voorts daaromtrent te besluiten, zoo als geoordeeld wordt te behooren.

VIJFDE AFDEELING.

*Over de Waalsche, Presbyteriaansche-
Engelsche en Schotsche kerken.*

Art. 68. De Waalsche kerken behouden de vrijheid, om zoodanige afzonderlijke verbindtenissen en betrekkingen met elkander te bewaren, als door derzelver financiële belangen, en het verschil van taal gevorderd worden, zonder echter daardoor op te houden van onder het algemeen kerkbestuur begrepen te zijn.

Art. 69. Ter behartiging dezer afzonderlijke belangen, zal er eene commissie bestaan van zes leden, zijnde vijf predikanten en één ouderling der Waalsche kerken, welke den titel zullen hebben van: *Gecommitteerden tot de huishoudelijke zaken der Waalsche kerken in Nederland.*

Art. 70. De gecommitteerden worden door den Koning benoemd; de eerste reize onmiddellijk, en vervolgens uit een drietal, door de commissie geformeerd.

Art. 71. Elk jaar, te beginnen met den 1sten Januarij 1818, zal één der gecommitteerde predikanten aftreden, blijvende de aftredende steeds weder verkiesbaar. De ouderling zal na één jaar zitting aftreden.

Art. 72. Aan deze gecommitteerden wordt aanbevolen het oppertoezicht over de financiële instellingen der gezamenlijke Waalsche kerken, mitsgaders het afnemen van examina van hen, die zich aan derzelver dienst toewijden, ten gevolge der verordeningen, hierboven bij art. 24 vermeld.

Art. 73. Dezelve commissie is wijders, met betrekking tot de Waalsche kerken, belast met de functien, aan de provinciale kerkbesturen en klasfikale moderatoren opgedragen, en één lid uit de dezelve woont de Synode bij; zullende voortaan geen afzonderlijk Synode der Waalsche kerken meer gehouden worden.

Art. 74. De Waalsche kerken hebben het regt, om éénmaal 's jaars eene bijeenkomst te houden over derzelver huishoudelijke belangen, vervangende voor haar, zoo veel zulks mogt te pas komen, de klasfikale vergaderingen. De eerste bijeenkomst

zal te 's *Gravenhage* plaats hebben, en alsdan de beurtwisseling ten deze nader worden bepaald.

Art. 75. De Waalsche predikanten blijven leden der ringsvergaderingen. De commissie houdt hare zittingen steeds in 's *Gravenhage*.

Art. 76. De Presbyteriaansche-Engelsche en Schotsche kerken worden in de klasfen, tot welke de Nederduitfche Hervormde gemeente, in die stad, in welke zij gevestigd is, behoort, ingelijfd, in zoo verre dit nog geen plaats heeft.

Art. 77. Zoo ten aanzien van het hooger- als van het kerkenraads-bestuur, wordt in het oog gehouden, dat de kerken, in het vorige artikel vermeld, de bijzondere huishoudelijke inrigtingen en regten behouden, welke aan dezelve afzonderlijk en privativelijk behooren.

ZESDE AFDEELING.

Van de ringen en derzelver bijeenkomsten.

Art. 78. Elke klasfis wordt verdeeld in ringen.

Art. 79. De ringen moeten zorgen voor de vervulling van de dienst in de vacante gemeenten, volgens schikkingen, daartoe door klasfikale moderatoren gemaakt.

Art. 80. De predikanten, tot denzelfden ring behoorende, worden opgewekt, om bepaalde zamenkomsten te houden, niet ter uitoefening van eenig kerkelijk bestuur, maar ter onderlinge opfcherping en versterking van den band der broederlijke liefde.

Art. 81. Bij de zamenstelling van zulke bijeenkomsten, kiezen zij, bij meerderheid, eenen prator en scriba, en vergaderen voorts zoo dikwijls als zij goedvinden.

Art. 82. Hunne werkzaamheden bestaan in de overweging en behandeling van onderwerpen de godsdienst, en den bloei des Christendoms, de bevordering van bijbelkennis en de waarneming van hunne bedieningen betreffende.

Art. 83. Zij houden aanteekening van hunne werkzaamheden, en geven van dezelve jaarlijks een verflag aan klasfikale moderatoren, zijnde zij bevoegd, om daarbij tevens voorstellen in te

zenden; de klasfikale moderatoren brengen dit verslag, zoo veel noodig, met bijgevoegde consideratien, ter kennis van het provinciaal kerkbestuur, hetwelk daarvan een algemeen verslag opmaakt, en aan het Ministerieel departement voor de zaken van de Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsche Katholieke, inzendt (1).

ZEVENDE AFDEELING.

Over het kerkelijk bestuur in de gemeenten.

Art. 84. In alle gemeenten, waar de stof daartoe niet geheel ontbreekt, zal een afzonderlijke kerkenraad zijn.

Art. 85. Dezelve bestaat uit den predikant of de predikanten der plaatsen, en uit ouderlingen, gekozen uit de achttingwaardigste, kundigste en voornaamste leden der gemeente. De pligten van de leeraren, de ouderlingen, de diakenen en de betrekking van diakenen tot den kerkenraad, worden door de Synode, bij het reglement op de kerkenraden, omschreven en bepaald (2).

Art. 86. Gemeenten, waar, door gebrek aan stof, geene kerkenraden bestaan, zijn geplaatst onder het onmiddellijk opzigt van klasfikale moderatoren met den predikant.

(1) Zie noot op art. 60.

(2) Ten einde de verkiezing van ouderlingen, in overeenkomst van dit artikel, gemakkelijker te maken, is, bij besluit van de Algemeene Synode der Hervormde kerk, van den 14den Julij 1817, vastgesteld: dat ook allerwegen zoodanige leden der gemeente, welke den post van diaken niet hebben bekleed, als ouderlingen mogen worden verkozen; en dat het gebruik, dus verre in sommige gemeenten bestaande, volgens hetwelk alleen uitgediend hebbende diakenen tot ouderlingen konden worden verkozen, zal zijn afgeschafte en vernietigd; echter met deze bepalingen: 1°. dat in gemeenten, grooter dan 25,000 zielen, waar tot hertoe het gebruik bestond, om de verkiezing der ouderlingen alleen uit diakenen te doen, voortaan de helft der ouderlingen uit diakenen zal mogen gekozen worden. 2°. Dat insgelijks in gemeenten, meer dan 25,000 zielen bedragende, niemand, dan na twee jaren buiten effectieve dienst te zijn geweest, wederom tot ouderling zal mogen verkozen worden. 3°. Dat nergens en in geen geval deze verkiezingen naar eenen vastgestelden rooster zullen worden gedaan.

Art. 87. Aan den kerkenraad behoort de zorg voor hetgeen de openbare godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzigt over de leden van de gemeente betreft.

Art. 88. De censure over de leden der gemeente, om gegronde redenen, en volgens de bepalingen van het reglement op de manier van kerkelijke zaken te behandelen, en over het kerkelijk opzigt en tucht, noodig zijnde, geschiedt ter eerster instantie door den kerkenraad; zijnde dezelve censure, voor zoo veel predikanten, kerkenraadsleden en candidaten betreft, onverminderd de bepaling, in art. 46 van dit reglement voorkomende, en achtervolgens de voorschriften van het voorschreven reglement op de manier van kerkelijke zaken te behandelen, en over het kerkelijk opzigt en tucht, aan de klasfikale moderatoren opgedragen.

Art. 89. Aan diakenen blijft de zorg voor de armen der gemeente, naar plaatselijk gebruik, aanbevolen.

Art. 90. In de administratie der kerk, pastorij, custorij en andere gemeenten-fondsen, en de betrekkingen tusschen derzelver bestuurders en de kerkenraden, wordt door de bepalingen van dit reglement geene veranderingen gemaakt.

Art. 91. De klasfikale moderatoren zijn verplicht, om van alle misbruiken, die in de administratie der in het voorgaande artikel genoemde fondsen bestaan, of er door hen verder in ontdekt mogten worden, dadelijk kennis te geven aan het provinciaal kerkbestuur, dat daarvan, met deszelfs confideration, berigt moet geven aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholieke, ten einde redres te bekomen.

Art. 92. Het hiervoren gemeld Ministerieel departement zal, na ingenomen te hebben de gedachten van de provinciale kerkbesturen, en na voorafgaande raadpleging met de Staten der provincie, welke zulks betreft, over de onderwerpen, in de voorgaande artikelen vermeld, de noodige voordragten doen aan Zijne Majesteit den Koning.

Art. 93. De huishoudelijke belangen der gemeenten zullen, voor het overige, overeenkomstig de algemeene verordeningen,

door plaatselijke reglementen, onder 's Konings goedkeuring, kunnen worden geregeld.

Art. 2. Het bovengemelde reglement zal met den meesten spoed en in deszelfs geheel, in den loop van dit jaar, worden in werking gebracht.

Onze Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk, zal tot dat einde al de vereischte maatregelen nemen, of, zoo veel noodig, voordragen.

Art. 3. Hij zal zorgen, dat de thans bestaande kerkelijke collegien en bestuurders hunne werkzaamheden regelmatig eindigen, en dat gezorgd worde voor de behoorlijke liquidatie der pecuniële administratien, welke hun mogten zijn aanbevolen.

Art. 4. Hij zal de bijzondere reglementen, welker vervaardiging bij dit algemeene reglement is bepaald, door de leden der confulerende commissie, of zoodanig anders, als hij mogt dienstig oordeelen, doen ontwerpen, en, na onderzoek, deze concepten doen aanbieden aan de eerste Synodale vergadering, ten einde daarop, onder Onze goedkeuring, te besluiten.

Art. 5. Hij zal ten spoedigste aan Ons voordragen den secretaris en secundus, en den quæstor van de Synode, alsmede de leden der kerkbesturen, waarvan de benoeming bij het reglement aan Ons is gereserveerd; mitsgaders te zijner tijd de leden der eerste Synodale vergadering, welke op den eersten Woensdag, in de maand Julij 1816, zal behooren bijeen te komen.

Art. 6. Hij zal Ons dienen van confideratien en advies enz.

Art. 7. Voor de kosten van de Synode en van de provinciale kerkbesturen, over den jare 1816, wordt als *maximum* bepaald eene fom van *zestien duizend gulden*, waarvan de verdeling en het gebruik zal geregeld worden door Onzen Commisfaris-Generaal, belast met de zaken der Hervormde kerk.

Art. 8. Onze Commisfaris-Generaal voornoemd zal, na deswege de noodige informatien te hebben ingenomen, de vereischte voordragten doen, tot regeling van het bestuur der kerken in de *Zuidelijke provincien*, en in *Nederlandsch Oost- en Westin-*

dien; en zulks, zoo veel het laatste punt betreft, *de concert* met het Departement van koophandel en kolonien.

Onze Commisfaris-Generaal meergenoemd is belast met de uitvoering van dit besluit; zullende kopij van hetzelfde worden afgegeven aan de bij Ons besluit van den 20ften November 1815, n°. 83, benoemde Commissie uit den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer; alsmede extract van hetzelfde, voor zoo veel het 8ste artikel aangaat, aan den Directeur-Generaal van koophandel en kolonien worden toegezonden, tot informatie.

's Gravenhage, enz.

BESLUIT van den 23sten November 1826, houdende approbatie van het annexé Reglement op de vacaturen, alsmede op de beroeping en het ontslag van Hervormde Predikanten.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 11den Augustus 1826, n°. 6, daarbij overleggende het aan hem, door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk, ingezonden ontwerp van een Reglement op de vacaturen, alsmede op de beroeping en het ontslag van predikanten;

Gezien het advies van de Commissie uit den Raad van State voor de zaken van de Hervormde kerk enz., van den 6den dezer, n°. 11;

Gezien het nader rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, van den 17den dezer, n°. 6;

Hebben goedgevonden en verstaan, het bovengemeld reglement goed te keuren, zoo en in dier voege, als hetzelfde aan Ons tegenwoordig besluit is gehecht, met verklaring echter, dat de bepaling, in art. 55 voorkomende, alléén van toepas-

ging zal zijn op predikanten, die, na de dagteekening dezes, hunne dienst zullen aanvaard hebben.

En zullen afschriften dezes worden gezonden aan Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voormeld, ter uitvoering, en aan genoemde Commissie uit den Raad van State, tot informatie.

REGLEMENT op de vacaturen, alsmede op de beroeping en het ontslag van Predikanten.

EERSTE AFDEELING.

Van het ontstaan en de bediening der vacaturen.

Art. 1. Eene vacature bij eene gemeente ontstaat door het overlijden, het vertrek, het emeritaat, den vrijwilligen afstand, het ontslag of de afzetting van eenen predikant in dezelve.

Art. 2. Voor iedere gemeente wordt een consulent benoemd, benevens een secundus of plaatsvervanger van denzelfven, ten einde, ingeval de gemeente geheel vacant is, en in andere, hierna te melden, gevallen, te fungeren.

Art. 3. Het klasfikaal bestuur benoemt de consulenten voor alle gemeenten, onder hetzelfde behoorende, daarbij de belangen en behoeften der bijzondere gemeenten in aanmerking nemende.

Art. 4. Het klasfikaal bestuur kan in de aanstelling der consulenten zoodanige veranderingen maken, als de omstandigheden zullen vorderen.

Art. 5. Aan de kerkenraden en de benoemde consulenten zal van de alzoo gedane benoemingen en van de daaromtrent, door het klasfikaal bestuur, gemaakte veranderingen, worden kennis gegeven.

Art. 6. Ingeval van overlijden eens predikants, geeft de consulent daarvan onverwijld kennis aan den prætor van den ring en aan het klasfikaal bestuur.

Art. 7. Het klasfikaal bestuur, berigt van het overlijden

eens predikants ontvangen hebbende, zal de noodige opgaven daarvan onverwijld inzenden aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 8. De predikdienst wordt, in vacerende gemeenten, waargenomen door de predikanten van den ring, en het verdere herderlijke werk door den consulent.

Art. 9. De consulent zal met den kerkenraad moeten bepalen, hoe dikwijls hij zich, tot het verrigten van het herderlijke werk, naar de vacante plaats zal begeven.

Art. 10. Ingeval van verschil tuschen den kerkenraad en den consulent, doet het klasfikaal bestuur uitspraak.

Art. 11. De consulent vervult bij den kerkenraad, in allen opzigte, de plaats van den *Pastor loci*; geene kerkenraadsvergadering mag gehouden worden, dan in zijne tegenwoordigheid, en zal, zonder zijne toestemming, in eene vacante gemeente, niemand iets mogen verrigten, dat tot het herder- en leeraar-ambt behoort.

Art. 12. De consulent kan voor deze zijne gewone werkzaamheden van de vacante gemeente niets vorderen; maar hij wordt daarvoor door den ring schadeloos gesteld op dien voet, als zulks in de onderscheidene ringen zal bepaald zijn.

Art. 13. Wanneer de consulent daarenboven, op speciaal verzoek, den kerkenraad adisteert, zal hem telkens worden betaald drie gulden, en bovendien, voor elk uur afftands, één gulden voor de heen- en één gulden voor de terugreize; zullende de verzoekers voor deze betaling moeten instaan.

Art. 14. Bij het vacant worden eener gemeente, zullen de kerkelijke boeken en papieren, gewoonlijk onder den predikant berustende, overgenomen en bewaard worden in eene kist of kast met twee verschillende sloten, welker eene sleutel zal berusten onder den consulent, en de andere onder den ouderling, die de oudste in bediening is.

Art. 15. Bij het ontstaan eener vacature zal de consulent de eerste predikbeurt vervullen; voor de eerste predikbeurt wordt gehouden die, welke volgt op den dag der begrafenis of des afscheids van den predikant.

Art. 16. Ingeval van suspensie of afzetting eens predikants, of dat anderzins voor eenig' predikant, op aanschrijving van het klasfikaal bestuur, moet worden gepredikt, zal de confulent de eerste predikbeurt, na daarvan ontvangen aanschrijving, vervullen.

Art. 17. De prætor van den ring zorgt, dat aan de predikanten, die de predikdienst in de vacature moeten vervullen, de orde der predikbeurten tijdig worde medegedeeld, met bijvoeging van den tijd, op welken het H. Avondmaal bediend en de voorbereiding- en dank-preken moeten gehouden worden.

Art. 18. De vervulling van de predikdienst door den ring, bij vacaturen in gemeenten van één' predikant, wordt bepaald op ééne predikbeurt op elken zon- of feestdag, alsmede op dank- en bededagen; ten aanzien van gemeenten van meer dan éenen predikant, worden de ringen gevolmagtigd, om huishoudelijke reglementen, ten aanzien van meerdere beurten te ontwerpen, onder goedkeuring van het klasfikaal bestuur.

Art. 19. Een predikant, die zijne predikbeurt in eenige, door den ring bediend wordende, gemeente verzuimt, verbeurt zes gulden, boven en benevens hetgene voor de vervulling der beurt uit de ringbeurs had kunnen genoten worden; deze boete komt ten voordeele van de diakonie der gemeente; alleen de bewezen onmogelijkheid, om de beurt te vervullen, of te doen vervullen, ter beoordeeling van het klasfikaal bestuur, kan daarvan ontheffen; doch zal, in allen gevalle, het aandeel uit de ringbeurs komen ten voordeele van de diakonie der gemeente, wier predikbeurt is verzuimd.

Art. 20. In eene vacante gemeente of die vacant staat te worden, mag nimmer gepredikt of eenige openlijke godsdienst-oefening gehouden worden door studenten in de godgeleerdheid, of door iemand, die niet den rang van candidaat tot de Heilige dienst verkregen heeft.

Art. 21. Wanneer, in eenigen ring, het getal der vacaturen, welke door den ring moeten bediend worden, grooter wordt dan een derde van het getal der predikanten, die tot die dienst verplicht zijn, zal het klasfikaal bestuur de meerdere vacaturen door één' of meer der naburige ringen doen bedienen,

en daaromtrent zoodanige bepalingen maken, als meest billijk zullen geoordeeld worden.

De ringpredikanten zijn verplicht, zich onverwijld naar de bepalingen te gedragen, welke te dezen zijn gemaakt, behoudens hun regt, om zich deswege te beklagen bij het provinciaal kerkbestuur, hetwelk in deze, zonder hooger beroep, zal beslissen.

Art. 22. Wanneer eene vacature ontstaat door het overlijden van den predikant, wordt, voor diens erven, gedurende het sterfkwartaal, en waar eene weduwe, ongehuwd kind of kinderen, beneden de twintig jaren, nablijven, wordt daarenboven voor dezelve, gedurende een vol jaar, de dienst vervuld door de ringpredikanten, zonder geldelijk bezwaar voor de weduwe of kinderen.

Art. 23. Al de inkomsten eener vacante predikantsplaats, uit welk fonds ook voortvloeiende, zoo ver die als standplaats verbonden zijn, en niet tot den persoon of eenigé bijzondere dienst van den laatsten predikant zijn beperkt geweest, komen ten voordeele van de ringpredikanten, die aldaar de dienst vervullen, uitgezonderd die van het sterfkwartaal en van het jaar van gratie.

Wanneer tusschen den ring en de vacerende gemeente verschil van gevoelen omtrent de aan de ringpredikanten toekomende inkomsten mogt ontstaan, zal het klasfikaal bestuur hetzelfde trachten te vereffenen, en, zulks mislukkende, de zaak voordragen aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., ten einde, na het provinciaal collegie van toezigt op de kerkelijke administratie te hebben gehoord, deswege te beslissen.

Indien de inkomsten eener pastorij meer dan twaalf honderd gulden mogten bedragen, zal het meerdere komen ten voordeele der gemeente, om daaruit geheel of gedeeltelijk de kosten te vinden, welke bij dit reglement in volgende artikelen zijn vermeld.

Art. 24. De afrekening wegens de inkomsten eener vacature tusschen den ring, de aankomende en vertrekkende predikanten, de weduwen of erven van overledene predikanten, geschiedt in elken ring overeenkomstig huishoudelijke bepalingen.

Ingeval van geschil beslist het klasfikaal bestuur.

Art. 25. De questor van den ring ontvangt het deel der inkomsten van de vacature, hetwelk den ring toekomt; de hiertuit ontstaande ringbeurs wordt besteed, om daaruit een zeker *tantum* te betalen voor iedere predikbeurt, welke door den consulent, en verdere ringpredikanten, in die betrekking, is waargenomen.

Art. 26. Uit de ringbeurs moeten ook de gewone kosten van het consulentchap gegoed worden.

Art. 27. De ringpredikanten kunnen onderling, van tijd tot tijd, bepalingen maken, hoeveel voor iedere predikbeurt, alsmede voor de waarneming van het consulentchap, uit de ringbeurs zal gegeven worden.

Iemand der ringpredikanten, vermeenende reden te hebben, om zich wegens bepalingen, ten deze door de ringpredikanten gemaakt, te bezwaren, zal zich deswege kunnen wenden aan het klasfikaal bestuur, hetwelk, in dat geval, zonder hooger beroep, zal beslisen.

Art. 28. Het klasfikaal bestuur, zulks noodig oordeelende, zal den ring aanschrijven, om de dienst te vervullen voor ongestelde, afwezende of gesuspendeerde predikanten.

Art. 29. Ingeval van krankzinnigheid eens predikants, worden de bepalingen gevolgd, daaromtrent vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 8sten November 1824, n°. 103.

Art. 30. Wanneer, op aanschrijving van het klasfikaal bestuur, voor eenen zieken, krankzinnigen, afwezigen, of gesuspendeerden predikant de dienst wordt waargenomen, zullen de dienstdoende predikanten, gedurende hun vereischt verblijf in zoodanige gemeente, ten koste van hen, ten wiens behoefte de dienst vervuld wordt, behoorlijk worden gedefrojjeerd.

Art. 31. Op aanschrijving van het klasfikaal bestuur, fungeren de consulenten ook in de gevallen bij art. 30 bepaald.

In zoodanige gevallen zal de consulent, voor elke reize dat hij in zoodanige gemeente moet tegenwoordig zijn, *drie gulden* mogen vorderen, ten laste van den predikant, voor wien de dienst alzoo wordt waargenomen.

TWEEDE AFDEELING.

Van de vervulling der vacaturen, en de beroeping van Predikanten.

Art. 32. Met de vervulling der vacaturen zal alle mogelijke spoed gemaakt worden.

Art. 33. De handopening wordt gevraagd op verzoek des kerkenraads, door het klasfikaal bestuur, bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., met speciale opgave der gronden, op welke de vervulling der vacature met een' eigen' predikant verlangd wordt, voor zoo verre de gemeente, volgens de bestaande verordeningen, daarop geen stellig regt van aanspraak heeft.

Art. 34. Voor gemeenten, waar eene *Koninklijke collatie* is, wordt, in plaats van handopening te vragen, alleen kennisgeving van de invallende vacature gevorderd, door het klasfikaal bestuur in te zenden bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 35. De kerkenraden hebben vrijheid, de handopening te vragen, zoodra het door hunnen predikant aangenomen beroep naar elders, kerkelijk is goedgekeurd, of wanneer anders het ontstaan der vacature genoegzaam zeker is.

Ingeval echter van de verroeping eens predikants, moet het doen der beroeping uitgesteld worden tot na den afloop der maand, in welke de verroepen predikant is gedemitteerd.

Art. 36. Uiterlijk *drie* maanden na het begin eener vacature, moet een beroep gedaan worden.

Art. 37. De vacature wordt gerekend te beginnen van den dag des doods, des afscheids of der afzetting van eenen predikant.

Art. 38. Indien in eenige gemeente een jaar van gratie wordt waargenomen, of zoo een emeritus verklaard predikant een half jaar voor de dienst moet zorgen, zal de beroeping aldaar *twee* maanden vóór het eindigen van dien tijd moeten geschieden.

Art. 39. Ingeval in eenige gemeente de beroeping op den bepaalden tijd geen' voortgang heeft gehad, zal het klasfikaal

bestuur aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. daarvan kennis geven, met opgave van de redenen, waarom de beroeping niet tijdig is geschied, en van de maatregelen, welke door het klasfikaal bestuur genomen zijn, om dezelve te bespoedigen.

Art. 40. Zoo de vertraging der beroeping veroorzaakt wordt door de schuld des kerkenraads, en dezelve, op herhaalde aanmaning, geen' voortgang maakt, zal het klasfikaal bestuur, ingeval de kerkenraad het regt der benoeming heeft, een drietal formeren, ten einde de benoeming door Z. M. den Koning moge gedaan worden.

Art. 41. Bij gemeenten, waar collatoren of andere stemgerechtigden het regt van benoeming, medestemming of agreatie mogen oefenen, zal het klasfikaal bestuur, bij de vertraging des kerkenraads, moeten doen hetgeen des kerkenraads is, om de beroeping tot stand te brengen.

Art. 42. Zoo de vertraging der beroeping mogt veroorzaakt worden door hen, die de regten van collatie, of het regt tot eenige andere wettelijke wijze van medewerking bezitten, zal het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. eenen tijd bepalen, binnen welchen de benoeming zal moeten geschieden; en, zoo hieraan niet wordt voldaan, zal de benoeming door Z. M. den Koning gedaan worden.

Art. 43. Een beroepen predikant of candidaat zal van het ontvangen des beroepsbriefs aan den kerkenraad der gemeente, waar hij beroepen is, onverwijld kennis geven, en uiterlijk vier weken na de ontvangst zich stellig moeten verklaren, of hij de beroeping aanneemt, zullende anderzins geacht worden, voor de beroeping te hebben bedankt.

Art. 44. Ten aanzien van iemand, die eene beroeping in eene gemeente heeft aangenomen, en toch in gebreke blijft, dezelve op te volgen, zal gehandeld worden overeenkomstig het bepaalde bij Koninklijk besluit van den 19den September 1821, n°. 42.

Art. 45. De kerkenraad berigt hebbende ontvangen, dat de beroepen predikant heeft bedankt, zal, zoodra mogelijk, uiterlijk zes weken daarna, eene nieuwe beroeping moeten doen,

en te dien einde van het bedanken des beroepenen onverwijld kennis geven aan hen, die het regt van benoeming mogten hebben.

Art. 46. De beroeping der predikanten zal geschieden door den kerkenraad, bij volstreckte meerderheid van stemmen; en, waar een consulent moet werkzaam zijn, onder diens voorzitting, doch zonder dat hem daarbij het regt van stemming toekomt.

Art. 47. Bij gemeenten, waar het regt van collatie, of eenige andere wettelijke wijze van medewerking plaats heeft, zal de kerkenraad de beroeping op den alzoo wettelijk benoemden moeten uitbrengen.

Art. 48. Zoo de kerkenraad mogt weigeren, de beroeping op den wettig benoemden uit te brengen, zal de consulent daarvan onverwijld kennis geven aan het klasfikaal bestuur, hetwelk, in dat geval, gelijk ook bij gemeenten, waar nog geen kerkenraad mogt bestaan, in deze, de functien des kerkenraads zal vervullen.

Art. 49. De klasfikale besturen zullen, bij de kerkelijke approbatie der beroeping, in aanmerking nemen, of daarbij is gehandeld overeenkomstig de kerkelijke wetten en de verordeningen omtrent de in art. 47 vermelde wettelijke wijze van beroepen.

Art. 50. In twijfelachtige gevallen, ten aanzien der kerkelijke approbatie, wendt zich het klasfikaal bestuur, met opgave der bijzonderheden en voordragt, aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 51. Door het bepaalde bij het vorige artikel wordt geene verandering gemaakt in hetgeen omtrent de beoordeeling, en afdoening der geschillen, hetzij in het algemeen, hetzij met betrekking tot die soort van zaken, bij 's Lands wetten en verordeningen is vastgesteld.

Art. 52. Het nominatie-prediken, door predikanten, die eene vaste standplaats vervullen, is, en blijft verboden.

Art. 53. Niemand zal tot predikant in eenige gemeente mogen beroepen worden, tenzij hij, op den dag der beroeping, den onderdom van twee en twintig jaren heeft bereikt.

Candidaten, welke in eene vacature verlangen te prediken, zullen vooraf hunne akte van geboorte, benevens die van hun candidaatschap, moeten vertoonen aan den consulent.

Art. 54. In gemeenten van meer dan vier predikanten wordt de ouderdom van *vijf en twintig* jaren, en eene *driejarige* dienst in den beroepen vereischt.

Art. 55. Geen predikant mag van zijne eerste standplaats naar eene andere gemeente beroepen worden, tenzij er *twee* jaren van zijnen diensttijd in zijne tegenwoordige gemeente verlopen zijn op den dag, op welken de roepende gemeente vacant wordt.

Art. 56. De klasfikale besturen zullen bij de kerkelijke approbatien der beroepingen zich informeren, of, des noods, de vereischte bewijzen kunnen vorderen, dat bij de beroepingen niet is gehandeld, strijdig met de bepalingen, alhier art. 52—55 vastgesteld.

Art. 57. Wanneer in eenige gemeente een vreemdeling tot predikant mogt beroepen worden, wiens naturalisatie in dit Koninkrijk aan het klasfikaal bestuur niet bekend is, zal de kerkenraad van die gemeente het verzoek, om de agreatie van Z. M. den Koning voor dien beroepen, inzenden bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., door middel van het klasfikaal bestuur, hetwelk die inzending doet gepaard gaan van zoodanige confideratien, vóór of tegen de verzochte agreatie, als hetzelve dienstig zal oordeelen.

Art. 58. De beroepene verklaard hebbende, de beroeping aan te nemen, zal dezelve, op *drie* aaneenvolgende zondagen, van den predikstoel aan de gemeente worden voorgesteld, om te vernemen, of iemand iets wettigs tegen denzelfen heeft in te brengen.

Art. 59. Bezwaren tegen den beroepen moeten schriftelijk bij den kerkenraad ingeleverd en door dezelve, na de *derde* afkondiging, ingezonden worden bij het klasfikaal bestuur.

Art. 60. Het klasfikaal bestuur, zoodanige tegen den beroepene ingekomene bezwaren gewigtig oordeelende, brengt dezelve ter kennis van het klasfikaal bestuur, waaronder de beroepene behoort, hetwelk dezelve zal onderzoeken en beoor-

deelen, en deswege kennis geven aan het klasfikaal bestuur, waaronder de roepende gemeente behoort; ten einde het laatstgenoemde klasfikaal bestuur daarover, ter eerste instantie, en dus behoudens hooger beroep aan het in rang volgende hooger collegie, beslisse.

Art. 61. De voorstellingen ongehinderd geschied, of de ingebragte bezwaren ongegrond geoordeeld zijnde, wordt de beroeping, met al de daarbij vereischte bescheiden, door den kerkenraad aan het klasfikaal bestuur ter approbatie aangeboden, en, in orde bevonden zijnde, *kerkelijk goedgekeurd*.

Art. 62. De kerkelijk geapprobeerde beroepsbrief wordt door het klasfikaal bestuur, namens de kerkenraad, ter bekoming der Koninklijke approbatie, ingezonden bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 63. De beroeping van eenen candidaat, door het klasfikaal bestuur goedgekeurd zijnde, moet daarop aan het provinciaal kerkbestuur, ter bekoming van deszelfs *visum*, worden aangeboden, om vervolgens door het klasfikaal bestuur, ter bekoming der Koninklijke approbatie, te worden ingezonden.

Art. 64. De Koninklijke approbatie wordt niet vereischt, ingeval de beroepene door Z. M. den Koning is benoemd.

Art. 65. Ingeval het klasfikaal bestuur zwaarigheid mogt vinden in het verleenen van de kerkelijke approbatie, zal hetzelfde geen middel mogen verzuimen, om ten spoedigste uitspraak deswege te kunnen doen.

Art. 66. Indien de uitspraak over de approbatie der beroeping door het klasfikaal bestuur niet in deszelfs eerste vergadering, na het daartoe ingediend verzoek, kan geschieden, zal hetzelfde, met opgave der redenen, diligent verklaring, gedurende eenen bepaalden termijn, moeten verzoeken van het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., hetwelk, in zoodanig geval, daarvoor termen vindende, de beslissing aan een ander klasfikaal bestuur zal kunnen opdragen.

Art. 67. De kosten, welke, overeenkomstig de bepalingen van dit reglement, veroorzaakt worden door de beroeping, het vertrek en het transport van den beroepenen leeraar, met des-

zelfs huisgezin en goederen, zullen, ten zuinigste berekend, komen ten laste der roepende gemeente.

Indien hij nogtans binnen de twee jaren mogt vertrekken, gerekend van den dag der bevestiging tot den dag van het afscheid, zal de restitutie dezer kosten kunnen gevorderd worden. Geene verbindtenissen, waardoor den beroepenen eene meer dan twee jaren voortdurende verpligting tot deze teruggave zoude worden opgelegd, zullen in het vervolg worden toegelaten.

Een candidaat heeft geen regt, om vergoeding van transport- en andere kosten van de gemeente te eischen.

Art. 68. Geenerlei kosten van zoogenaamde beroepings-commissien of anderzins, veroorzaakt door het inwinnen van informatien omtrent predikanten, welke beroepen zouden kunnen worden, mogen immer ten laste van eenig gemeente-fonds gebragt worden.

DERDE AFDEELING.

Van het ontslag en de bevestiging van Predikanten.

Art. 69. Ingeval een predikant naar eene andere gemeente vertrekt, zal het klasfikaal bestuur één van deszelfs leden committeren, om zoodanigen predikant te demitteren.

Art. 70. De demissie geschiedt in eene vergadering des kerkenraads, en wel onder voorzitting van den consulent, waar deszelfs werkzaamheid vereischt wordt, en wordt alsdan aan den consulent het herderlijk opzigt over de gemeente, namens het klasfikaal bestuur, opgedragen.

Art. 71. Het defrojement, zoowel van den klasfikalen ge-committeerden, als van den consulent, komt, ingeval eener zoodanige demissie, ten laste der roepende gemeente.

Art. 72. Aan den alzoo gedemitteerden predikant worden akten gegeven, naar vereisch ingerigt, volgens de formulieren C en D, vastgesteld den 14den Julij 1817.

Art. 73. Wanneer een beroepen predikant, na zijne demissie en vóór zijne bevestiging in eene gemeente, mogt overlijden, zal hij gerekend worden als predikant der gemeente, welke hij

verlaten zoude, overleden te zijn, ingeval zijn overlijden voorviel gedurende de maand, in welke hij was gedemitteerd; doch in het tegenovergestelde geval, wordt hij gerekend gestorven te wezen als predikant der gemeente, bij welke hij beroepen was.

Art. 74. Overeenkomstig de bepaling, in het voorgaande artikel vastgesteld, zal, in die gevallen, gehandeld worden ten aanzien der bediening van het sterfkwartaal of het jaar van gratie, alsmede ten aanzien der weduwe of minderjarige kinderen.

Art. 75. Op gelijke wijze als art. 70, ten aanzien van eenen vertrekkenden predikant is bepaald, zal gehandeld worden tot demissie van eenen emeritus verklaarden, of anderzins *honorabel* ontflagen' predikant; zullende daarbij akten worden afgegeven, naar vereisch ingerigt volgens de formulieren E en F, vastgesteld den 14den Julij 1817.

Art. 76. In de gevallen, in het voorgaande artikel vermeld, komen de kosten der demissie ten laste van hem, ten wiens behoefte de handeling moet plaats hebben.

Art. 77. Ingeval van afzetting eens predikants zal het klasfikaal bestuur, op ontvangen berigt van het provinciaal kerkbestuur, de noodige aanschrijving doen aan den prætor van den ring, aan den kerkenraad en aan den consulent der gemeente.

Art. 78. De bevestiging van den beroepenen moet plaats hebben uiterlijk zes weken na het ontvangen berigt van de Koninklijke approbatie der beroeping, of, waar geene Koninklijke approbatie vereischt wordt, zes weken na de kerkelijke approbatie van dezelve.

Art. 79. Zoo de beroepene door de omstandigheden mogt verhinderd worden, om aan de bepalingen in het voorgaande artikel te kunnen voldoen, zal hij daarvan kennis moeten geven aan het klasfikaal bestuur, en zich onverwijld moeten adresferen bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., ten einde verlenging van den gestelden termijn te verkrijgen.

Art. 80. Een beroepen predikant moet, vóór zijne bevestiging, zijne akte van demissie aan den kerkenraad zijner nieuwe gemeente overgeven.

Art. 81. De bevestiging geschiedt in naam van het klasfikaal

bestuur, door den consulent, of diens secundus; het houden der bevestigings-leerrede kan, door den consulent, aan eenen anderen predikant worden afgegaan.

Art. 82. De consulent, wien het houden der bevestigings-leerrede is opgedragen, wordt daarvoor door de gemeente betaald.

Art. 83. In allen gevalle zal de consulent, of deszelfs secundus, bij de bevestiging moeten tegenwoordig zijn; alleen met goedkeuring van den praeses van het klasfikaal bestuur zullen zij zich door andere kunnen laten vervangen.

Art. 84. De bevestiging der candidaten geschiedt met oplegging der handen; bij die der predikanten heeft dit geen plaats.

Art. 85. De consulent geeft van de bevestiging onverwijld berigt aan het klasfikaal bestuur, en, zoo de bevestigde candidaat was, ook aan het provinciaal kerkbestuur.

Art. 86. Het provinciaal kerkbestuur verleent aan den, als predikant bevestigden, candidaat kwalificatie in forma, ter vervulling van al de deelen der H. Bediening (1).

Art. 87. De scriba van het klasfikaal bestuur geeft van de dadelijke vervulling der vacature kennis aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 88. Het klasfikaal bestuur verklaart den bevestigden, wanneer hij van elders gekomen is, onverwijld tot lid der klasfis, en zendt daarvan akte aan den predikant, alsmede, in allen gevalle, berigt aan den praetor van den ring.

Art. 89. Bij de aankomst, bevestiging en intrede van predikanten zullen, van de zijde zoo der gemeente als des predikants, alle noodelooze kosten vermeden worden.

---

(1) Dit artikel is bij besluit van Zijne Majesteit, van den 30sten December 1831, waarbij een door de algemeene Hervormde Synodale Commissie, van wege de algemeene Hervormde Kerk, ingezonden ontwerp van een nieuw reglement op het examen en toelating tot het leeraarsambt is goedgekeurd, en welk besluit en reglement wij zullen laten volgen, voor vervallen gehouden en buiten werking gesteld.

VIERDE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 90. De klasfikale besturen zullen alle zaken, op de vacaturen en derzelver vervulling, mitsgaders de bevestiging en het ontslag van predikanten betrekking hebbende, met *den meesten spoed* behandelen; zoodat, wanneer daarbij geene bedenkelijkheden voorkomen, de praeses en scriba, namens het bestuur, het in dezen vereischte kunnen afdoen.

Art. 91. Van de onderscheidene bepalingen dezès reglements kan door Z. M. den Koning dispensatie worden verleend.

Art. 92. De Synode behoudt aan zich, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring des Konings, zoodanig te veranderen, als bevonden zal worden te behooren.

REGLEMENT op de verkiezing en beroeping van Predikanten bij de Hervormde gemeenten in Vriesland, goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 14den September 1833, no. 102 (1).

EERSTE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Het regt van verkiezing of benoeming van predikanten bij de Hervormde gemeenten in Vriesland, behoort bij voortdoring, behoudens de uitzonderingen, in art. 3 vermeld, aan de dadelijke bezitters van floreenpligtige vastigheden, mits

---

(1) Wij hebben geoordeeld, dit reglement te moeten mededeelen, omdat hetzelfde bepaaldelijk vaststelt de wijze, waarop de verkiezing en beroeping van predikanten, door floreenpligtigen, die het regt van benoeming hebben uitgeoefend, zal geschieden.

zijnde van de Hervormde godsdienst, ingevolge het bepaalde bij art. 1 en 2 van het algemeen reglement voor het bestuur der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 7den Januarij 1816, n°. 1, luidende als volgt (1):

Art. 2. In alle gemeenten derhalve, waar tot hiertoe de floreenpligtigen het regt van benoeming der predikanten hebben uitgeoefend, zal die benoeming ook voortaan door dezelve geschieden, op den voet en de wijze, hierna uitgedrukt.

Art. 3. In die gemeenten echter, alwaar vroeger eene andere wijze van benoeming der predikanten heeft plaats gehad en nog plaats vindt, mits wettig tot stand gekomen en niet strijdende met de algemeene kerkelijke reglementen en verordeningen, zal daarin op den gebruikelijken voet worden voortgegaan.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de stemmen, door de floreenpligtigen uit te brengen.

Art. 4. De grondslag en het rigtsnoer van het stemregt is, het floreenregister.

Art. 5. Ieder *geheele* landsfloreen geeft *eene* stem, en het getal stemmen wordt alzoo geregeld naar het getal floreen onder de kerkelijke gemeente, waarvoor de stemming geschiedt.

Art. 6. Gedeelten van floreen komen op zich zelve in geene aanmerking, doch bijeen getrokken zijnde en één of meer volle floreen, ten name van denzelfden perfoon, uitmakende, tellen zij als zoodanig, even als zij ook in aanmerking komen bij het cumuleren van floreen.

Art. 7. Echte lieden kunnen hunner beider floreen cumuleren, voor zoo verre zij niet van goederen gescheiden zijn.

Art. 8. Ouders kunnen hunne floreen met die hunner minderjarige kinderen, alsmede die hunner minderjarige kinderen, bij elkander cumuleren.

---

(1) Deze beide artikelen (1 en 2) leest men hiervoren, bladz. 189.

Art. 9. Een vader kan zijne florenen en die van zijne minderjarige kinderen, als ook de florenen zijner minderjarige kinderen cumuleren.

Art. 10. Eene moeder kan hetzelfde doen, ten aanzien der kinderen onder hare voogdij staande.

Art. 11. Andere verschillende personen kunnen hunne florenen niet cumuleren.

Art. 12. Evenmin kunnen dezulken, die in *eigen naam* en in eenige kwaliteit stemgerechtigd zijn, hunne eigene en hunne in kwaliteits-florenen cumuleren, uitgezonderd nogtans het zoo even bepaalde bij art. 7, 8, 9 en 10.

Art. 13. Geene florenen echter, volgens het bepaalde bij art. 1, geven stem, noch kunnen met anderen worden gecumuleerd, noch de stemmen wegens dezelve in kwaliteit worden uitgebragt, tenzij de bezitters, hetzij eigenaars, hetzij vruchtgebruikers der vastigheden, waarop de florenen liggen, van de Hervormde godsdienst zijn.

Art. 14. Evenmin kan iemand, die niet tot de Hervormde godsdienst behoort, in kwaliteit stemmen, al waren de florenen ook op zich zelven ten laste van eenen Hervormden eigenaar of vruchtgebruiker.

DERDE HOOFDSTUK.

Wie stemgerechtigd zijn.

Art. 15. Elk bezitter, hetzij eigenaar of vruchtgebruiker, in eigen naam of in kwaliteit, die eene volle floreen of meer hoedt, is stemgerechtigd, al zijn ook de goederen verhuurd onder de voorwaarde, dat de omflag op de floreen ten laste van den huurder komt.

Art. 16. Een getrouwd man is stemgerechtigd voor de floreen, op de goederen zijner huisvrouw liggende, ten ware zij gefcheiden zijn van goederen, in welk geval het stemregt aan de vrouw behoort.

Art. 17. Voogden zijn stemgerechtigd voor de floreen op de goederen van de minderjarigen of geïnterdiceerden, onder hunne voogdij staande.

Art. 18. Beheerders van goederen als zoodanig, uitgezonderd hetgeen hierna bepaald is, kunnen niet stemmen; blijvende, in dat geval, het stemregt bij den eigenaar of vruchtgebruiker.

Art. 19. Beheerders van verlatene boedels en van goederen van afweziggen, alsmede curatoren over ledige erfenissen, kunnen stemmen voor de floreen, liggende op de goederen, tot die boedels behoorende.

Art. 20. De stedelijke- en grietenij-besturen kunnen stemmen wegens de floreen, op de stads grietenij- of dorps-goederen liggende.

Art. 21. De tijdelijke administrateurs van pastorijs-goederen, waar die zijn, en de school-onderwijzers kunnen stemmen wegens de floreen, op de pastorijs- of schoollanden liggende.

Art. 22. Kerkvoogden kunnen stemmen wegens de floreen, op de kerkgoederen liggende.

Art. 23. Voogden van wees- en gasthuizen, gelijk ook voogden en bestuurders van andere corporatien en leengoederen, voor zoo verre die gestichten, corporatien en goederen niet kennelijk door eenige andere godsdienstige gezindte, buiten die der Hervormde, bezeten worden, kunnen stemmen wegens de floreen, op de goederen der corpora of van het leen liggende.

Art. 24. Het regt van stemmen is onafscheidbaar van den eigendom of het vruchtgebruik der goederen, waarop de floreen ligt, en kan niet afzonderlijk aan een' ander' worden overgedragen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het stemmen in eigen naam of in kwaliteit.

Art. 25. Niemand mag de stemmen voor zich en in kwaliteit tegelijk uitbrengen, dan alleen in de gevallen bij art. 7, 8, 9 en 10 gemeld.

Art. 26. Buiten die gevallen moet dus ook de stemmer in zijn' eigen' naam en in kwaliteit de stemmen afzonderlijk uitbrengen, evenals ook de stemmen van iedere verschillende kwaliteit, afzonderlijk moeten worden uitgebragt.

Art. 27. Gemeentebesturen, zoo medevoogden of bestuurders van andere corporatien brengen hunne stemmen bij meerderheid uit, en moet de stemcedel alzoo door de meerderheid van de stembevoegden onder hen geteekend zijn.

Art. 28. Alleen die leden der gemeentebesturen en van de collegien van bestuur over corporatien, welke tot het Hervormd kerkgenootschap behooren, oefenen het stemregt uit, terwijl, in geval al de leden van eenige andere godsdienstige gezindte zijn, de stemmen, zoolang dat geval bestaat, onverminderd de belastbaarheid van de floreen, niet kunnen worden uitgebragt.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de wijze van stemmen, hetzij in persoon, hetzij bij lastgeving.

Art. 29. De floreenpligtigen, die wonen onder het behoor der kerkelijke gemeente, voor welke een predikant benoemd zal worden, brengen hunne stemmen uit *in persoon*, met een eigenhandig verteekend biljet, waarin het getal en nommers der floreenen, wegens welke, benevens de kwaliteit, in welke zij stemmen, alsmede de persoon, dien zij als predikant verkiezen, kennelijk zijn uitgedrukt; zullende degenen, die niet kunnen schrijven, hunne stembiljetten, in tegenwoordigheid der stem-opnemers, met hun gewoon handmerk moeten teekenen, hetwelk door *twee* der stem-opnemers met derzelve handteekening bekrachtigd zal worden.

Art. 30. Wanneer een floreenpligtige, wonende onder het behoor der kerkelijke gemeente, voor welke de benoeming geschiedt, door ziekte of afwezendheid verhinderd is, om in persoon bij de stemming tegenwoordig te zijn, kan hij zijn als voren ingerigt en eigenhandig verteekend, benevens van dagteekening voorzien, stembiljet, vóór de stemming doen bezorgen aan den kerkenraad, die hetzelfde bij de stemming moet inbrengen.

Art. 31. Op gelijke wijze kunnen weduwen of andere stemgerechtigde vrouwen, onder het behoor der kerkelijke gemeente wonende, hare stemmen door den kerkenraad doen uitbrengen.

Art. 32. In de bij de twee voorgaande artikelen vermelde gevallen zullen zij, die niet kunnen schrijven, de stembiljetten met hun gewoon handmerk verteekenen, in tegenwoordigheid van twee bekende en geloofwaardige ingezetenen der gemeente, die zulks door hunne handteekening moeten bekrachtigen.

Art. 33. Floreenpligtigen buiten de kerkelijke gemeente, waarvoor de benoeming geschiedt, woonachtig, kunnen hunne stemmen *in persoon* uitbrengen, of wel *door lastgeving*, mits, in het eerste geval, ten genoegte der vergadering van hunne identiteit doende blijken, zoo deswege eenige twijfel mogt bestaan.

Art. 34. De lastgeving geschiedt op toonder bij stemcedels.

Art. 35. De toonder der stemcedel zal den lastgever bij de stemming in allen deele vertegenwoordigen, en bevoegd zijn, daarbij in deszelfs naam zijne regten te handhaven.

Art. 36. De stemcedels moeten bij de stemming vertoond worden, door een der leden des kerkenraads, of wel een ander persoon, mits van de Hervormde godsdienst en binnen de kerkelijke gemeente woonachtig zijnde.

Art. 37. De toonder zal daarop de stemmen moeten uitbrengen met een door hem eigenhandig verteekend biljet, waarin het getal en de nummers der floreen, wegens welke, benevens de kwaliteit, in welke gestemd wordt, alsmede de persoon, die als predikant verkozen wordt, overeenkomstig de aanwijzing in de stemcedel vervat, kennelijk zijn uitgedrukt.

Art. 38. De stemcedels moeten tot dat einde uitdrukkelijk inhouden den naam, de voornamen en de woonplaats des persoons, die gestemd moet worden.

Art. 39. Dezelve moeten van eene dagteekening voorzien, door den lastgever verteekend, voor de naanteekening door het hoofd des plaatselijken bestuurs van de woonplaats des stemmers, gelegaliseerd en geregistreerd zijn.

Art. 40. De lastgeving van personen, die niet kunnen schrijven, kan niet anders dan bij notariële akte, waarvan eene expeditie bij de stemming vertoond moet worden, geschieden.

Art. 41. Stemcedels, die ouder dan één jaar zijn, hebben hunne kracht verloren.

Art. 42. Stemcedels, waarvan de teekenaars vóór de stemming overleden zijn, zijn ook krachteloos.

Art. 43. De stemcedels zijn tot aan de stemming toe herroepelijk, en van twee strijdige, bij een' en denzelfden gepasseerd, is de jongste van kracht, terwijl, zoo daarvan niet geblijkt, de beide stemcedels krachteloos zijn.

Art. 44. Wanneer iemand bij de stemming zich te veel regt aanmatigt, door voor meer florenen te stemmen, dan het kohier uitwijst, zal het dubbel van dat meerdere worden afgetrokken van het getal florenen, waarvoor hij anders naar het kohier stemgerechtigd zoude zijn geweest.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van hetgeen de stemming moet voorafgaan, en bij dezelve in acht moet worden genomen.

Art. 45. De kerkenraad eener vacante gemeente zal ten minste drie weken vóór dat, ingevolge de bestaande kerkelijke verordeningen, de beroeping van eenen predikant moet plaats hebben, aan het hoofd van het plaatselijk bestuur kennis geven van het voornemen, om de Hervormde floreenpligtigen ter benoeming van eenen predikant op te roepen, met duidelijke opgave van den dag, het uur en de plaats dier vergadering.

Art. 46. Ten minste acht dagen vóór den dag der stemming, zullen de floreenpligtigen, onder het behoor der kerkelijke gemeente woonachtig, in naam des kerkenraads en door de zorg van denzelven, bij huiskondiging door den koster of eenig' ander, daartoe door den kerkenraad gekwalificeerd' perfoon, met opgave van tijd en plaats, worden opgeroepen tot de benoeming van eenen predikant.

Art. 47. De oproeping, ten zelfden einde, van de buiten de kerkelijke gemeente wonende floreenpligtigen, zal door den consulent, in naam des kerkenraads, gedaan worden bij eene aankondiging, op twee Vrijdagen, in de Leeuwarder courant te plaatsen, waarvan de eerste plaatsing ten minste veertien dagen vóór den bepaalden stemdag moet geschieden.

Art. 48. Voor die aankondiging wordt vastgesteld het navolgende formulier :

„ De floreenpligtigen van de Hervormde godsdienst worden „ opgeroepen, om op ..... dag, den ..... te „ *tien* ure voormiddag te verschijnen in de kerk te ....., „ om in persoon of bij behoorlijke volmagt te stemmen eenen „ predikant in de Hervormde gemeente, ” (is die gemeente gecombineerd, dan zulks er bij te voegen) „ van ..... „ en zulks volgens het bestaande reglement.”

In naam des kerkenraads van de
voornoemde gemeente,

N. N.

Confulent.

Art. 49. De vergadering der floreenpligtigen wordt gehouden in de kerk van die plaats der gemeente, alwaar de pastoor staat, des voormiddags te *tien* ure, nadat, door de zorg des kerkenraads, op dien dag te *acht*, *negen* en *tien* ure telkens, ten minste honderd slagen met de dorpklok is geklept.

Art. 50. De leden des kerkenraads, geadfisteerd door den confulent en diens secundus, besturen de vergadering der stemgerechtigden, en zorgen, dat bij de stemming alles naar behooren behandeld worde, zonder zich daarbij eenige uitspraak van ontstane geschillen aan te matigen.

Art. 51. Minder dan de helft der kerkenraadsleden bij de stemming tegenwoordig zijnde, zal de voorzitter uit de leden der stemvergadering één' of meer geschikte personen, alsmede stem-opnemers kunnen asfumeren.

Art. 52. De confulent of diens secundus verhinderd zijnde, om bij de stemming te verschijnen, kunnen zich daarbij, met goedkeuring van den praeses des klasfikalen bestuurs, door naburige predikanten doen vervangen.

Art. 53. Een vierde uurs na de laatste klokklepping, wordt de kerk gesloten, nadat zich, op uitnoodiging van den voorzitter des kerkenraads, allen, die niet tot de vergadering behooren, verwijderd hebben.

Art. 54. De kerk eens gefloten zijnde, zal vervolgens niemand worden binnengelaten.

Art. 55. De vergadering wordt door den voorzitter des kerkenraads met een gepast gebed geopend.

Art. 56. Na de opening worden de stemgerechtigden uitgenoodigd, hunne stembiljetten aan den kerkenraad over te geven, met bijvoeging der stemcedels, wanneer stemmen worden uitgebragt voor dezulken, die buiten de kerkelijke gemeente wonen.

Art. 57. De voorzitter des kerkenraads zal de ingeleverde stembiljetten en stemcedels voorlezen, en de secundus-confulent, of degene, die anders daartoe gesteld mag worden, zal den inhoud in het proces-verbaal der handeling aantekenen, in dier voege, dat de naam en de kwaliteit des stemmers, het aantal en de nummers der florenen, voor welke gestemd wordt, en den naam, benevens de voornamen en woonplaats des gestemden perfoons, duidelijk worden uitgedrukt.

Art. 58. De kerkenraad is verplicht te zorgen, dat een extract uit het floreenregister, voor zoo verre de kerkelijke gemeente betreft, bij de stemming voorhanden zij, om daarbij tot rigtsnoer te dienen, en om, ingeval van verschil, als bijlage bij de stembefogne gevoegd te worden.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Hoedanig de uitslag der stemming wordt opgemaakt.

Art. 59. Nadat alle stemmen zijn opgenomen en aangeteekend, leest de voorzitter des kerkenraads het deswege gemaakt verbaal aan de vergadering duidelijk voor.

Art. 60. Indien eenig stemgerechtigde vermeent gegronde bedenking te kunnen maken tegen de wettigheid der geheele stemming, of van ééne of meer uitgebragte stemmen, zal hij zulks onmiddellijk na de voorlezing moeten inbrengen, en zoo hij niet berust in hetgeen voor de wettigheid wordt bijgebragt, zal hij de gronden van zijn bezwaar kortelijk opgeven, waarvan in het

proces-verbaal der stemming woordelijk aanteekening zal worden gedaan.

Art. 61. Nadat vervolgens de stemmen, zoo als dezelve zijn uitgebragt, naauwkeurig opgefomd zijn, zal de voorzitter des kerkenraads, bijaldien er geen twijfel is, of de geheele stemming wordt door de meerderheid voor wettig gehouden, dengenen, op wien *alle* of *ontwifelbaar* de *meeste* stemmen gevallen zijn, voor den wettig benoemden predikant verklaren.

Art. 62. Indien de stemmen tusfchen twee of meer personen gelijk staan, zullen de tegenwoordig zijnde ouderlingen en diakenen, onverschillig of zij als floeenpligtigen reeds *al* dan *niet* gestemd hebben, hoofd voor hoofd *eene* stem uitbrengen op een' dergenen, tusfchen welke de stemmen fteken, en, zoo dan nog de meerderheid niet daar is, zal het lot beflifsen.

Art. 63. Indien door de ingebragte en in het proces-verbaal der stemming aangeteekende bezwaren tegen de wettigheid der geheele stemming, of wel van *ééne* of meer der uitgebragte stemmen twijfel ontftaat, of de stemming wettig is en wie de wettige meerderheid bekomen heeft, zal hij, die de bezwaren heeft ingebragt, moeten verklaren, of hij het gedane protest wil vervolgen.

Art. 64. Zoo dit ontkennend wordt beantwoord, zullen de gemaakte bedenkingen niet verder in aanmerking worden genomen, en zal, dienvolgens, door den voorzitter des kerkenraads verklaard worden, wie als wettig benoemd predikant is te beschouwen.

Art. 65. Zoo degene, die geprotesteerd heeft, verklaart, zijn gedaan protest te willen vervolgen, en *daardoor de wettigheid der geheele stemming, of wel de wettige meerderheid onzeker blijft*, zal hij, tegen wiens uitgebragte stem of stemmen bedenkingen zijn ingebragt, verklaren moeten, of hij de wettigheid van die stem of stemmen verder wil volhouden of verdedigen; zoo neen, dan zullen die stem of stemmen als niet geldend worden beschouwd, en zal dienvolgens, indien de meerderheid der overblijvende stemmen de geheele stemming voor wettig houdt, de wettige meerderheid, ten aanzien der keuze opgemaakt, en de wettig benoemde als zoodanig geproclameerd worden.

Art. 66. Indien partijen hun sustenu van weërskanten willen volhouden, en daardoor de wettige meerderheid niet dadelijk kan worden opgemaakt, of wel, wanneer de wettigheid der geheele stemming twijfelachtig blijft, zal het proces-verbaal der stemming, even als zulks in het tegengestelde geval ook geschieden moet, gesloten door de consulenten met de leden des kerkenraads en de geasfumeerde mede-stem-opnemers, wanneer dat geval bestaat, geteekend, en voorts de vergadering gescheiden worden.

Art. 67. De vergadering gescheiden zijnde, zonder dat de wettigheid der geheele stemming uitgemaakt, of dat verklaard heeft kunnen worden, wie de wettig benoemde is, zal de kerkenraad met den consulent de stembefognes met de bijlagen, en onder dezelve speciaal de stembiljetten en stemcedels, waarbij de betwiste stemmen zijn uitgebragt, zonder verwijl en uiterlijk binnen vier dagen, aan den praeses van het klasfikaal bestuur ter spoedige beslissing doen toekomen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Hoe de geschillen over stemmingen beslist worden.

Art. 68. De praeses van het klasfikaal bestuur, de stukken ter beslissing van den kerkenraad ontvangen hebbende, zal, wanneer binnen veertien dagen geene gewone vergadering des klasfikalen bestuurs moet plaats hebben, binnen dien termijn, eene buitengewone vergadering beleggen, en, tegen den bepaalden dag en uur, partijen vóór en tegen de wettigheid der uitgebragte stemmen, van welke de beslissende meerderheid ter benoeming van eenen predikant afhankelijk is, alsmede den kerkenraad, wanneer tegen de wettigheid der geheele stemming geprotesteerd is, door den kosters, of eenig' ander, daartoe door hem gekwalificeerd' perfoon, doen oproepen, om voor het klasfikaal bestuur hare sustenuen, bij monde en met overlegging der vereischte bewijzen, te staven.

Art. 69. Partijen, hetzij in eigen naam of in kwaliteit gestemd hebbende, hetzij als houders eener stemcedel, zullen in perfoon moeten verschijnen.

Art. 70. Bij niet-verschijning van eene of beide partijen, zal op den inhoud der stembesognes uitspraak worden gedaan, terwijl daarbij in aanmerking genomen zal worden, hetgeen door de partij, die verschenen is, in haar belang is aangevoerd.

Art. 71. Partijen, verschenen en in haar belang over en weder gehoord zijnde, zal het klasfikaal bestuur de zaak overwegen en dadelijk uitspraak doen.

Art. 72. De uitspraak gedaan zijnde, zal het klasfikaal bestuur partijen doen binnenstaan, om haar dezelve mede te deelen.

Art. 73. Partijen, daarin berustende, zal het klasfikaal bestuur een afschrift van de uitspraak, met de stembesognes en bijlagen, aan den kerkenraad der vacante gemeente doen toekomen.

Art. 74. Degenen der partijen, die in de gedane uitspraak niet vermeent te moeten berusten, zal zich dadelijk, na de mededeeling derzelve, nog staande dezelfde vergadering des klasfikalen bestuurs, bij monde op het provinciaal kerkbestuur moeten beroepen.

Art. 75. Het klasfikaal bestuur zal in dat geval binnen acht dagen, alle tot de zaak betrekkelijke stukken, met een afschrift van deszelfs uitspraak, en, zulks verkiezende, onder bijvoeging eener ontwikkeling van de gronden, die daartoe geleid hebben, aan den president van het provinciaal kerkbestuur doen toekomen.

Art. 76. De president van het provinciaal kerkbestuur de stukken ontvangen hebbende, zal, wanneer binnen vier weken geene gewone vergadering van genoemd bestuur moet plaats hebben, binnen dien termijn eene buitengewone vergadering beleggen.

Art. 77. De appellanten en geappelleerden zullen hunne belangen bij den president van het provinciaal kerkbestuur schriftelijk kunnen inbrengen, uiterlijk binnen tien dagen, na de uitspraak van het klasfikaal bestuur.

Art. 78. Het provinciaal kerkbestuur zal binnen den gestelden termijn van vier weken, na ontvangst der stukken bij den president, de zaak de plano beslissen, en van deszelfs uitspraak

affchriften aan het klasfikaal bestuur, den kerkenraad en de partijen doen toekomen.

Art. 79. De bij de eindelijke uitspraak in het ongelijk gestelde partij is gehouden, alle veroorzaakte kosten te dragen, waaronder ook die voor de daartoe belegde vergaderingen der kerkelijke besturen, in evenredigheid van hetgeen Gouvernementswege voor de kosten der gewone vergadering is toegestaan.

Art. 80. De kerkelijke vergaderingen kunnen van beide partijen borgstelling vorderen voor het geheel der vermoedelijke kosten.

Art. 81. De partij, die in gebreke blijft, daaraan, op de vordering van het kerkelijk bestuur, en uiterlijk acht dagen vóór de vergadering van hetzelfde, ten genoegte des questors te voldoen, zal gehouden worden van haar fustenu te hebben gedefisteerd, en zal daarvan aan den kerkenraad kennis worden gegeven, mitsgaders de zaak vervolgens bij dezen als beslist behandeld worden.

Art. 82. Ingeval het klasfikaal bestuur, of wel het provinciaal kerkbestuur, de zaken, waarvan hun de behandeling bij dit reglement is opgedragen, niet tijdig mogten afdoen, zal het aan de belanghebbenden vrijstaan, hun beklag deswege bij den Gouverneur der provincie in te leveren, welke daarvan onmiddellijk aan het Algemeen Departement voor de zaken der Hervormde kerk mededeeling zal doen, opdat door hetzelfde de vereischte voorziening worde genomen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de beroeping van Predikanten.

Art. 83. De wettigheid der geheele stemming, mitsgaders de meerderheid der stemmen, beslist, en alzoo de wettige benoeming van eenen predikant volbragt zijnde, zal de kerkenraad ten spoedigste, onder voorzitting van den confulent vergaderen, om de beroeping op den wettig benoemden uit te brengen en den beroepsbrief in naam der gemeente uit te vaardigen.

Art. 84. Indien geene bedenking omtrent de wettigheid der geheele stemming op de wettige meerderheid der stemmen bestaat, zal de beroeping bij den kerkenraad, op den dag der stemming, en anderzins binnen zes dagen, na de ontvangene kennisgeving van de beslissing daaromtrent, geschieden.

Art. 85. Voorts wordt, ten aanzien der beroeping en hetgeen verder tot de vervulling der vacature behoort, in overeenstemming met de bestaande kerkelijke verordeningen, gehandeld.

Art. 86. Alle vroegere verordeningen op de verkiezing en beroeping van predikanten, bij de Hervormde gemeenten in Vriesland, voor zoo verre die bij dit reglement niet uitdrukkelijk zijn gehandhaafd, worden verklaard voor afgeschaft en vervallen.

Aldus met overleg des Provincialen kerkbestuurs, en in overeenstemming met hetzelfde ontworpen, en aan het Algemeen Departement voor de zaken der Hervormde kerk, bij misfivē van heden, n°. 3056⁷⁹, ingezonden, door mij Staatsraad, Gouverneur van Vriesland, den 1sten April 1833.

*KONINKLIJK BESLUIT van den 30sten
December 1831, houdende goedkeuring
van het reglement op het examen
en de toelating tot het leeraar-
ambt.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 24sten November laatstleden, n°. 10, daarbij overleggende het aan hem, door de Algemeene Hervormde Synodale Commissie, van wege de algemeene Hervormde kerk ingezonden ontwerp van een nieuw reglement op het examen en de toelating tot het leeraarambt;

Gehoord de commissie uit den Raad van State voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Hebben goedgevonden en verstaan :

Het voorschreven reglement op het examen en de toelating tot het leeraarambt goed te keuren, zoo en in diervoege, als hetzelfde hierbij is gevoegd; wordende dien ten gevolge voor vervallen gehouden en buiten werking gesteld art. 86 van het reglement op de vacaturen, alsmede op de beroeping en ontslag van predikanten, bij Ons besluit van den 23sten November 1826, n°. 189.

En zullen afschriften dezes enz.

REGLEMENT op het examen en de toelating tot het leeraarambt in de Hervormde kerk.

Art. 1. Allen, die, na volbragte studie, tot het leeraarambt in de Hervormde kerk van Nederland verlangen te worden toegelaten, zullen zich aan een examen voor het candidaatschap tot de heilige dienst moeten onderwerpen.

Art. 2. Het examen bestaat in een onderzoek, aangaande de kunde en bekwaamheid, welke de zoodanigen bezitten, in alles, wat tot de behoorlijke waarneming van het leeraarambt vereischt wordt.

Art. 3. Het doel van het examen is, te zorgen, dat geene anderen toegelaten worden, dan die de vereischte kundigheden bezitten, en tevens om hen, die zich met loffelijke vlijt voorbereid hebben, gelegenheid te geven, om hunne bekwaamheden aan den dag te leggen en zich daardoor eene gunstige aanbeveling te verwerven.

Art. 4. Het examen voor de Nederduitsche, Engelsche en Hoogduitsche candidaten wordt afgelegd voor een der provinciale kerkbesturen, en dat der Waalschen voor de commissie tot de zaken der Waalsche kerken.

Het examen der candidaten, van Lands wege opgeleid tot de

dienst in de kolonien van den Staat, geschiedt voor de commissie tot de zaken der Protestantfche kerken in Neêrlands Oost- en Westindien. Deze commissie is wijders bevoegd, daartoe verzocht zijnde, tot het examineren van candidaten, die tot de buitenlandsche dienst, hoewel niet voor de Nederlandfche kolonien, bestemd zijn; blijvende nogtans het examen dergenen, die zich tot de dienst in de Fransche taal bepalen, aan de commissie tot de zaken der Waalsche kerken opgedragen.

Art. 5. Ingeval een provinciaal kerkbestuur, bij hetwelk aangifte van een' candidaat voor de Engelsche of Schotfche kerk geschiedt, bestaat uit leden, de Engelsche of Schotfche taal niet genoeg magtig, om daarin het examen af te nemen, zal hetzelfde verplicht zijn, daartoe ten minste twee predikanten, die in de Engelsche of Schotfche kerk dezès Rijks dienen, tot de vergadering op te roepen.

Art. 6. Al de leden der genoemde collegien, of bij derzelver afwezigheid derzelver secundi of tertii, zullen het examen van het begin tot het einde moeten bijwonen.

Art. 7. In de vergaderingen, waar de kerkbesturen, welke nit niet meer dan drie klasfikale resforten bestaan, examen afnemen, zullen de secundi van derzelver leden tevens tot het mede verrigten van het werk des onderzoeks worden opgeroepen, ten einde het examen onder verschillende examinatoren kunne verdeeld worden. Een lid van het kerkbestuur of deszelfs secundus buiten staat zijnde tot de waarneming van dat werk, zal de oudste der moderatoren deszelfs plaats moeten vervangen.

Art. 8. In zoodanige gevallen zullen de opgeroepen secundi of tertii defroyement en reisgelden, doch geene presentie-gelden genieten.

Art. 9. Ten einde aan elk der provinciale kerkbesturen gelegenheid te geven tot het examineren van candidaten, en onder deze collegien het genoemde werk gelijkelijc te verdeelen, zullen de studenten aan de hoogeschool te *Leyden* worden geëxamineerd door de kerkbesturen van Zuidholland, Noordholland, Zeeland en Noordbrabant; die van de hoogeschool te *Utrecht*, door de kerkbesturen van Utrecht, Gelderland en Overijsfel;

en die van de hoogeschool te *Groningen*, door de kerkbesturen van *Groningen*, *Vriesland* en *Drenthe*, welke dezelve zullen examineren bij beurten, op de wijze, in de volgende artikelen bepaald.

Art. 10. Gemelde kerkbesturen hebben geene vrijheid, om meer dan zes jongelingen na elkander tot het examen aan te nemen; wanneer dus een kerkbestuur zes jongelingen tot het examen toegelaten heeft, zullen de zes volgende door het, in de bovengenoemde rangschikking, tweede kerkbestuur, moeten onderzocht worden, en de zes daarop volgende door het derde of vierde, waarna de beurt weder tot het eerste terug komt.

Art. 11. Tot de dienst der *Waafsche*, *Engelsche* en *Hoogduitsche* kerken dezer landen, zullen ook zij, die op de *buitenlandsche* hoogeschoolen hunne studien voltrokken hebben, worden toegelaten, mits, voor zoo verre zij niet reeds als predikanten eene vaste standplaats gehad hebben, zich aan het examen onderwerpen.

Art. 12. Niemand, hetzij hij *Nederlander* of *buitenlander* zij van geboorte, die *buiten 's Lands* gestudeerd en aldaar het regt tot de predikdienst bij de *Hervormden* bekomen, doch tot nog toe geene vaste standplaats vervuld heeft, zal in het *Koningrijk der Nederlanden*, om te prediken, toegelaten worden, dan nadat hij het examen voor een kerkbestuur zal hebben ondergaan.

Art. 13. Indien een *Nederlander* op eene der akademien van dit *Rijk* gestudeerd, doch *buiten 's Lands* het regt tot de predikdienst bij de *Hervormden* bekomen heeft, zal hij, om in dit *Rijk* tot het prediken toegelaten te worden, het examen voor een der provinciale kerkbesturen, of voor de commissie tot de zaken der *Waafsche* kerken moeten ondergaan, en tot dit examen niet mogen toegelaten worden, tenzij hij voldoe aan hetgeen in het volgende artikel gevorderd wordt.

Art. 14. Om tot het examen te worden toegelaten wordt vereischt:

- a. Bewijs, dat men den graad van candidaat in de letteren en dien van candidaat in de godgeleerdheid heeft bekomen.

- b.* Bewijs, dat men *drie* jaren gestudeerd heeft in de faculteit der godgeleerdheid, na het bekomen van den daartoe voorbereidenden graad.
- c.* Bewijs van een *tweejarig* met vrucht bijwonen der lessen, over de uitlegkunde van het Oude en Nieuwe Testament, de dogmatiek en de Christelijke zedekunde.

Al deze bewijzen zullen, zoo veel de toelating van het examen aangaat, niet gevorderd worden van de zoodanigen, op welke de artikelen 49 en 75 van het besluit op het hooger onderwijs toepasselijk zijn (1).

- d.* Eene kerkelijke attestatie, mede inhoudende, dat de candidaat meer dan twee jaren lidmaat is van de Hervormde kerk.
- e.* Eene getuigenis van de profesoren der theologische faculteit van de hoogeschool, aan welke hij zijne studien heeft volbragt.

- 1°. Van het vlijtig waarnemen van alle bovengenoemde lessen, en van betoonde vorderingen, door ten minste twee volle jaren behoorlijk te responderen op alle vereischte collegien.
- 2°. Van ten minste tweemaal sub-præsidie gepredikt te hebben.
- 3°. Van goed zedelijk gedrag.

Art. 15. Nederlanders, zoowel als allen, die buiten 's Lands het regt tot de predikdienst bij de Hervormden bekomen hebben, en, overeenkomstig art. 12 en 13, tot het examen worden geadmitteerd, zullen, in plaats van de bewijzen, in het voorgaande artikel, sub *a*, *b* en *c*, vermeld, moeten voorzien zijn:

- 1°. Van behoorlijke getuigschriften der hoogleeraren van de Hervormde godgeleerde faculteit dier hoogeschoolen, waar zij hebben gestudeerd, en wel in het bijzonder van goed zedelijk gedrag.

---

(1) Dit besluit vindt men in het IV. D. bl. 2 en volg. van de *Nedert. Pandecten*.

2°. Van eene kerkelijke attestatie, even als in art. 14, sub *d*, is gevorderd.

Art. 16. Buitenlanders, die hunne studien niet op eene der Nederlandsche hoogeschole volbragt hebben, zullen tot het examen niet mogen toegelaten worden, zonder de agreatie van het Gouvernement te hebben bekomen.

Art. 17. Candidaten van andere Protestantsche kerkgenootschappen, die verlangen tot het examen bij een der provinciale kerkbesturen te worden toegelaten, zullen moeten leveren:

1°. Bewijs, dat zij den graad van candidaat in de godgeleerdheid hebben verkregen.

2°. Bewijs, dat zij met vrucht de lesfen over de uitlegkunde van het Oude en Nieuwe Testament, de dogmatiek en de Christelijke zedekunde hebben bijgewoond, bij dezulken, die, volgens de erkende verordeningen van het kerkgenootschap, hetwelk hen tot de predikdienst heeft toegelaten, daartoe bevoegd zijn.

Ook de zoodanigen zullen genot hebben van de uitzondering op de te leveren bewijzen, indien de artikelen 49 en 75 van het besluit op het hooger onderwijs op hen toepasfelijk zijn (1).

---

(1) Bij Synodaal besluit van den roden Julij 1832 heeft de vergadering befloten dit artikel in dier voege te vermeerderen:

3°. Voorts zal van hen gevorderd worden: *a*) bewijs, dat zij, op belijdenis des geloofs, als lidmaten der Nederlandsche Hervormde kerk zijn aangenomen; *b*) bewijs, dat zij gedurende meer dan twee jaren lidmaten geweest zijn bij eenig Protestantsch kerkgenootschap; *c*) getuigfchrift van zedelijk goed gedrag, door de bevoegde perfonen, bij welke zij de in n°. 2 bepaalde lesfen hebben bijgewoond, afgegeven; *d*) verklaring van het provinciaal kerkbestuur, onder welks resfort zij, gedurende den tijd, waarin zij candidaten waren, bij andere kerkgenootschappen gewoond hebben, dat het tegen de toelating tot het examen geene zwaarigheid heeft. Dit laatste zal van allen gevorderd worden, die eenige kerkelijke bediening bij een ander kerkgenootschap bekleeden, of bekleed hebben. Zie *Handelingen van de Algemeen Christelijke Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden*, in den jare 1832, bl. 507. Deze ampliatie is bij besluit van Z. M., van den 13den November 1832 goedgekeurd. Zie *Handelingen*, 1833, bl. 77.

Art. 18. De aangifte voor het examen geschiedt ten minste twee maanden vóór den tijd, wanneer men begeert geëxamineerd te worden, met overlegging der in de voorgaande artikelen vermelde stukken.

De studenten der Leydsche hoogeschool zullen zich aangeven bij den secretaris van het Provinciaal kerkbestuur van *Zuidholland*, die der Utrechtsche hoogeschool bij dien van *Utrecht*, en die der Groningsche hoogeschool bij dien van *Groningen*.

Genoemde secretarissen zullen de door de examinandi overgelegde stukken, naar orde van derzelver inkomen, zonder verwijl opzenden aan het kerkbestuur, bij hetwelk het examen zal moeten plaats hebben. Zij zullen aan ieder, die zich bij hen aangeeft, dadelijk afgeven een bewijs, waarin de dag der aangifte moet worden uitgedrukt, opdat daardoor de orde, in welke de aangiften geschied zijn, bekend moge wezen, en blijke met de beurt der kerkbesturen, om te examineren, overeen te komen.

Art. 19. De secretarissen der bovengenoemde kerkbesturen van *Zuidholland*, *Utrecht* en *Groningen*, en die der Commissie tot de zaken der *Waaftsche kerken*, zullen aan de Commissie tot de zaken der *Protestantsche kerken in Neêrlands Oost- en Westindie*, opgave doen toekomen van de namen dergenen, die zich bij hunne collegien tot het examen hebben aangegeven.

Art. 20. Nadat de secretaris van het kerkbestuur, bij hetwelk het examen moet plaats hebben, de vereischte getuigschriften in orde heeft bevonden, zal hij dezelve dadelijk doen toekomen aan den president, en met diens overleg aan den examinandus kennis geven, dat hij voorloopig tot het examen wordt toegelaten.

De getuigschriften zullen niettemin op de vergadering van het kerkbestuur overgelegd, en vóór den aanvang van het examen door hetzelfde voldoende gekeurd moeten worden.

Art. 21. De Provinciale kerkbesturen, de Commissie tot de zaken der *Waaftsche kerken* en de Commissie tot de zaken der *Protestantsche kerken in de Nederlandsche Oost- en Westindien*, zijn gehouden, het examen op derzelver gewone vergaderingen en *kosteloos* af te nemen.

Art. 22. De examinandus zal, vóór men tot het examen overgaat, betalen eene som van vijf en twintig gulden, ten behoeve van de *algemeene weduwen-beurs*.

Art. 23. Het examen wordt afgenomen in de *Nederduitsehe, Fransche, Engelsche of Latijnsche* talen.

Art. 24. Bij ieder examen zullen al de tegenwoordig zijnde leden der vergadering aan hetzelfde deel nemen, en te dien einde de werkzaamheden zoodanig verdeelen, dat elk der leden meer bepaaldelijk in een der vakken, art. 29 opgegeven, examineere; doch zal deze verdeling nooit aan den examinandus vooraf bekend gemaakt worden.

De ouderling zal, zulks begeerende, zich van voorschrevene werkzaamheden kunnen verschoonen.

Art. 25. Indien eenig lid van het Provinciaal kerkbestuur tot den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap den examinandus bestaat, zal zoodanig lid geenerlei deel aan het examen mogen nemen, maar deszelfs secundus zal worden opgeroepen, indien dezelve in de vergadering niet reeds tegenwoordig is.

Art. 26. Geene toelating tot de predikdienst zal mogen worden verleend, dan na bewijzen van kunde en bekwaamheid, welke door den candidaat zelven mondeling, ten aanhoore van examinatoren, gegeven zijn.

Art. 27. Men zal niet dulden, dat er eenige voorafgaande tentamina plaats hebben, of eenige vragen, die gedaan zullen worden, vooraf aan den examinandus worden medegedeeld.

Art. 28. Niet meer dan twee candidaten zullen gelijktijdig geëxamineerd worden, en tot elk examen zullen ten minste twee volle uren worden besteed.

Art. 29. De onderwerpen van het examen zijn:

a. De bijbelsche uitlegkunde.

- 1°. Voor de uitlegging des Ouden Testaments wordt vereischt de vertaling in het Latijn van twee hoofdstukken, elk uit een bijzonder geschiedkundig boek genomen, en bijgevoegde verklaring van den zin en de meening, op uitlegkundige gronden.

2°. Voor het Nieuwe Testament dergelijke vertaling en verklaring van een hoofdstuk van een geschiedkundig boek en van een hoofdstuk van een' brief, waarbij ook gelegenheid kan gegeven worden, om te toonen, dat de examinandus in de kritiek niet onbedreven is.

De bovengemelde hoofdstukken zullen den examinandus bij zijne admisie worden opgegeven.

Dit geheel onderzoek geschiedt in de Latijnsche taal.

Indien de candidaat aan deze vereischten niet kan voldoen, zal het examen geen' verderen voortgang hebben en de examinandus afgewezen worden.

b. De geschiedenis der kerk en der leerstellingen.

c. De leerstellige godgeleerdheid.

In het vak der leerstellige godgeleerdheid zal voornamelijk worden ondervraagd over al de kenmerkende leerstukken van het Nederlandsch Hervormd kerkgenootschap.

d. De Christelijke zedekunde.

e. De predikkunde en de pligten van het herders- en opzieners-ambt.

De examinandus zal, hetzij door een schriftelijk opstel, hetzij door mondelinge voordragt, of wel door beiden, naar verkiezing des kerkbestuurs, zijne bekwaamheid tot de predikdienst bewijzen.

De president bepaalt bij het examen, hoe lang in elk vak zal geëxamineerd worden.

Art. 30. De doctores theologiæ, die dezen graad op eene der Nederlandsche hoogeschoolen bekomen hebben, worden alleen geëxamineerd in de geschiedenis der kerk en der leerstellingen, de leerstellige godgeleerdheid, de Christelijke zedekunde, de predikkunde en de pligten van het herders- en opzieners-ambt.

Art. 31. Zoo dikwijls een examen moet gehouden worden, zullen de kerkbesturen aan de te examineren personen andere

hoofdstukken opgeven, dan die bij het onderzoek, dat op de naast vorige vergadering gedaan is, gebruikt zijn, en zal over de vakken art. 29, lett. *b—c* uitgedrukt, op elke vergadering eene nieuwe verdeling onder de leden moeten gemaakt en gevolgd worden.

Art. 32. Wanneer de geëxamineerde bevonden wordt de vereischte bekwaamheden niet te bezitten, zal hij worden afgewezen, met gebijzonderde aanwijzing der vakken, in welke hij te zwak bevonden is. Het provinciaal kerkbestuur zal tevens den afgewezen candidaat aanzeggen, dat het houden eener leerrede voor de Christelijke gemeente hem uitdrukkelijk is verboden, totdat hij, na vernieuwd examen, tot de predikdienst is toegelaten.

Art. 33. Wanneer iemand als onbekwaam is afgewezen, zal er ten minste een vol jaar moeten verloopen, eer hij tot een tweede examen kan worden toegelaten, en dan nog onbekwaam bevonden wordende, ten minste weder een vol jaar, eer hij voor de derde maal mag worden onderzocht. Die bij het derde examen geene genoegzame bekwaamheid toont te bezitten, wordt voor altijd afgewezen.

Art. 34. Zulken, die eenmaal, of voor de tweede reis, zijn afgewezen, zullen door het kerkbestuur, hetwelk hen heeft afgewezen, bij eene vernieuwde aangifte moeten geëxamineerd worden, buiten en boven het getal, dat hetzelfde op zijne beurt moet aannemen.

Art. 35. Ingeval van verschillend oordeel over het *al* dan *niet* toelaten van eenen geëxamineerde, zal de volstrekte meerderheid van stemmen beslissen.

Ingeval de stemmen staken, moet de geëxamineerde worden afgewezen.

Art. 36. De kerkbesturen zullen verplicht zijn, van ieder gehouden examen een nauwkeurig verslag in te zenden aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk, en aan de Synode; zullende dat verslag mede moeten bevatten eene opgave van de hoofdstukken, gebruikt bij het uitlegkundig examen, van de verdeling der vakken van het examen tusschen de leden, en van den tijd, die tot het geheele examen besteed is.

Art. 37. Een geëxamineerde, bekwaam gekeurd zijnde, zal bij plegtigen eede verklaren, ter verkrijging van eenige standplaats geene overeenkomsten te hebben aangegaan, of giften te hebben gegeven, of immer te zullen aangaan of geven, en dat hem niet bewust is, dat dezelve door iemand van zijnentwege, of te zijnen behoefte, aangegaan of gegeven zullen worden; en dat hij ook nimmer eene standplaats zal zoeken of aannemen, welke hij kan vermoeden, dat door eenige bedingen, beloften, of welke middelen ook, van voorafgegene overeenkomst aan hem wordt opgedragen.

Art. 38. De geëxamineerde zal daarenboven verplicht zijn, de navolgende *verklaring* en *belofte* af te leggen, en met zijne ondertekening te bekrachtigen:

„ Wij ondergeschreven door het provinciaal kerkbestuur van
 „ ..... (of door de commissie tot de zaken der
 „ Waalsche kerken), tot de openbare predikdienst in de Ne-
 „ derlandsche Hervormde kerk geadmitteerd, verklaren bij deze
 „ opregtelijk, dat wij de belangen, zoo van het Christendom
 „ in het algemeen, als van het Nederlandsch Hervormd kerk-
 „ genootschap in het bijzonder, door leer en wandel, zorgvul-
 „ dig zullen behartigen; dat wij de leer, welke, overeenkom-
 „ stig Gods Heilig woord, in de aangenomen formulieren van
 „ eenigheid der Nederlandsche Hervormde kerk is vervat, ter
 „ goeder trouw aannemen en hartelijk gelooven, dat wij dezel-
 „ ve naarstig zullen leeren en handhaven, en dat wij op de be-
 „ vordering van godsdienstige kennis, Christelijke zeden, orde
 „ en eendragt, ons met allen ijver zullen toeleegen; verbindende
 „ wij ons, bij deze onze handteekening, tot al het voor-
 „ schrevene, en om, zoo wij bevonden worden tegen eenig
 „ gedeelte van deze verklaring en belofte gehandeld te hebben,
 „ deswege ons te zullen onderwerpen aan de uitspraken der
 „ bevoegde kerkelijke vergaderingen.”

Art. 39. De geëxamineerde zal hierop, met gepaste aanspraak van den president, tot de predikdienst toegelaten, en aan denzelfven afgegeven worden het navolgende getuigfschrift:

„ Vermits voor ons leden van het provinciaal kerkbestuur
 „ van ..... (of voor de commissie tot de zaken der
 „ Waalsche kerken) verschenen is N. N., candidaat in de let-

„ teren en godgeleerdheid te ..... , verzoekende tot
 „ het examen te worden toegelaten, ten einde admisie tot de
 „ predikdienst te bekomen; en wij bevonden hebben, dat de
 „ kerkelijke attestatie, benevens de getuigfchriften, afgegeven
 „ door de godgeleerde faculteit der academie te ..... ,
 „ bijzonder ook aangaande zijn zedelijk gedrag, in goede orde
 „ waren; hebben wij geene zwaarigheid gemaakt, hem tot het
 „ examen toe te laten. En hebben wij hem, volgens art. 29
 „ van het reglement op het examen, naauwkeuriglijk onder-
 „ zocht, ten aanzien van al de vakken, in gemeld artikel
 „ opgenoemd, en zulks met dien uitslag, dat wij denzelfen
 „ N. N. tot de predikdienst hebben toegelaten.”

„ Hebbende dezelve den bij art. 37 van het reglement op
 „ het examen gevorderden solemnelen eed gedaan, alsmede de
 „ bij art. 38 van hetzelfde reglement vereischte verklaring van
 „ overeenstemming met de leer, welke, overeenkomstig Gods
 „ Heilig woord, in de aangenomene formulieren van eenigheid
 „ der Nederlandsche Hervormde kerk vervat is, plegtig afge-
 „ legd en onderteekend.”

Art. 40. Het voormelde getuigfchrift zal door den president en secretaris van het kerkbestuur worden onderteekend.

Art. 41. De provinciale kerkbesturen zijn gehouden, de candidaten, welke zij tot de predikdienst toelaten, bij derzelver admisie uitdrukkelijk te herinneren, dat zij verplicht zijn, in de gemeenten, in welke zij geroepen mogten worden, het gansche jaar door, wekelijks, getrouwelijk te catechiseren.

Art. 42. De tot de predikdienst aldus geadmitteerde candidaten zullen den naam van candidaten tot de Heilige dienst (*sacri ministerii candidati*) voeren.

Art. 43. De openbare bekendmaking der admisie geschiedt door het kerkbestuur alleenlijk met deze woorden:

„ Door het provinciaal kerkbestuur van .....
 „ (of door de commissie tot de zaken der Waalsche kerken),
 „ is tot de predikdienst toegelaten N. N.”

Art. 44. Na bekomen admisie is de candidaat beroepelijk in elke gemeente, met inachtneming van hetgeen bij het reglement op de beroepingen is vastgesteld.

Art. 45. De candidaat beroepen zijnde, zal, om te kunnen toegelaten worden tot de dienst der gemeente, waarbij hij beroepen is, bij het provinciaal kerkbestuur, of, hetzelfde niet vergaderd zijnde, bij den president en secretaris van hetzelfde bestuur, waaronder de gemeente, welke hem beroepen heeft, behoort, moeten overleggen:

- a. Den beroeps-brief, voorzien van de approbatie van het klasfikaal bestuur, alvorens die aan Zijne Majesteit ter approbatie wordt aangeboden.
- b. Eene attestatie van den kerkenraad zijner woonplaats, van goed zedelijk gedrag.

Hij zal bij handteekening verklaren, bij zijne vorige onderteekende verklaring en belofte (zie art. 38), opregtelijk te perisiteren.

Art. 46. Alles in orde bevonden zijnde, aan het vorenstaande vereischte voldaan, en de beroeping door Zijne Majesteit den Koning zijnde geaprobeerd, zal de beroepene in zijne dienst bevestigd worden.

Art. 47. De Synode reserveert aan zich het regt, om dit reglement, in het vervolg, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeederen, als bevonden zal worden te behooren.

---

*REGLEMENT op de klasfikale kosten
der Nederlandsche Hervormde kerk,
goedgekeurd bij besluit van Zijne
Majesteit, van den 30sten Julij 1816.*

Art. 1. De klasfikale kosten zijn gewone of buitengewone.

Art. 2. De gewone klasfikale kosten zijn:

- a. Het honorarium voor den scriba van het klasfikaal bestuur.
- b. Presentie-gelden of vacatien der overige moderatoren.
- c. Reiskosten der buitenleden naar de vergaderingen van het bestuur.

- d.* Kleine kosten van het bestuur, als voor licht, schrijfbu-
hoeften, briefporten enz.
- e.* Kosten der kerkvisitatie.
- f.* Eene tegemoetkoming in de kosten der ringvergaderingen.

Art. 3. De buitengewone klasfikale kosten zijn reisgelden en vacatieën der leden van het klasfikaal moderamen, in alle gevallen, welke de tegenwoordigheid van een of meer derzelve in bijzondere gemeenten vereischen.

Art. 4. De gewone klasfikale kosten worden op de navolgende wijze bepaald :

- a.* De honoraria der scriba's en presentie-gelden der verdere moderatoren blijven op den tegenwoordigen bij het departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. provisioneel bepaalden voet, totdat deswege nadere bepalingen zullen zijn gemaakt.
- b.* De provinciale kerkbesturen zullen, elk voor zoo veel hare provincie betreft, opmaken en aan het departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. ter goedkeuring aanbieden een tarief van betaling der reiskosten van de buitenleden der klasfikale besturen.
- c.* Voor kleine onkosten zal aan elk klasfikaal moderamen eene ronde som worden toegeftaan van *f* 60.
- d.* Insgelijks zullen ronde sommen, naar evenredigheid van de uitgebreidheid der klasfen, het aantal der gemeenten en verdere omftandigheden, worden toegeftaan voor de kosten der kerkvisitatie van *f* 60 tot *f* 200.
- e.* Ter gemoetkoming in de kosten der ringvergaderingen, zal voor elke derzelve, des begeerende, eene fomme van *f* 20 tot *f* 60 worden berekend.

Art. 5. De buitengewone klasfikale kosten worden bepaald op één gulden en vijf stuivers voor ieder uur afstands voor de heenreis, en één gulden en vijf stuivers voor de terugreis, alsmede vier gulden vacatie voor elk lid, wiens tegenwoordigheid om eenige redenen ergens vereischt mogt worden.

Art. 6. De gewone kosten, art. 4 vermeld; worden gevonden uit een gemeenschappelijk fonds of *algemeene klasfikale kas*,

welke zal worden gevormd, te beginnen met den aanstaanden jare 1817, en bestaande :

- a. Uit de jaarlijkfche fom van *f* 14000, uit 's Lands kas, ter gemoetkoming in de klasfikale uitgaven, toegestaan; vermeerderd met hetgeen van 's Landswege aan de klasfen van *Maastricht* en *Brusfel* worde geaccordeerd.
- b. Uit de klasfikale quota's of omslagen, over al de Hervormde gemeenten in het Koningrijk der Nederlanden, ingerigt naar evenredigheid, niet alleen van het getal der predikanten, waardoor dezelve bediend worden, maar ook bijzonder naar de talrijkheid en het vermogen der gemeenten.

Art. 7. De buitengewone kosten worden terstond voldaan door de gemeenten, of door diegenen, ten behoeve van welke zij gefchieden.

Art. 8. De klasfikale quota's zoowel als de buitengewone kosten, boven vermeld, worden voldaan uit de kerkenkassen, of, indien dezelve daartoe minder in staat zijn, uit andere fondfen der gemeente, des noods, bij wijze van omslag, daartoe in staat gesteld.

Art. 9. Elke gemeente is verpligt, haar aandeel vóór den 1ften Maart, vrachtvrij, te bezorgen aan den questor van het klasfikaal bestuur.

Art. 10. De questor van het klasfikaal bestuur zal, vóór het begin der kerkvifitatie, aan de vifitatoren de gemeenten bekend maken, welke in de betaling achterlijk gebleven zijn.

Art. 11. De kerk-vifitatoren zullen zoodanige gemeenten aanmanen, om aan derzelve verpligting alsnog binnen den tijd van veertien dagen te voldoen.

Art. 12. Deze aanmaning zonder gevolg blijvende, brengt de questor van het klasfikaal bestuur zulks ter kennis van den questor van de Synode, welke hiervan onverwijld kennis geeft aan het Departement tot de kerkelijke zaken.

Art. 13. De klasfikale moderatoren zullen op derzelve vergadering, volgende op het arresteren van dit reglement, opmaken, en aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. inzenden, eene begrooting van de gewone kosten

voor derzelver ressort, ingerigt naar het bepaalde bij art. 4, en waarop elke post afzonderlijk zal moeten worden vermeld.

Art. 14. Al de klasfikale begrootingen bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. zijnde ingekomen, onderzocht en beoordeeld, zal daaruit worden opgemaakt het geheel van het jaarlijks benoodigde voor de kosten van al de klasfikale besturen der Hervormde kerk in het Koningrijk, en de somme bepaald, welke boven de van 's Rijkswege toegeftane som van f 14000 uit de quota's der gemeenten zal moeten worden voldaan.

Art. 15. Ter regeling dezer quota's worden alle Hervormde gemeenten door de respectie klasfikale besturen verdeeld in onderscheidene rangen en drie klasfen.

De rangen regelen zich naar het getal der predikanten in iedere gemeente.

Er zijn zoo vele rangen als er predikanten in elke gemeente zijn; eene gemeente van één' predikant is van den laaftfen rang, die van twee predikanten van den tweeden, die van drie predikanten van den derden rang enz.

De gemeenten van elken rang worden gebragt tot eene der drie klasfen.

De klasfen in elken rang worden bepaald naar de talrijkheid en het vermogen der gemeenten, ten gevolge waarvan dezelve kunnen gerekend worden tot de minvermogene, middelmatige of vermogene te behooren.

Art. 16. De aanslag in deze verdeeling in rangen en klasfen zal derwijze worden ingerigt, dat in denzelfden rang (of gelijk getal predikanten) de gemeenten der tweede klasfe steeds de helft meer zullen betalen, dan die der eerste of minfte klasfe, en dat de derde of hoogfte klasfe eens zoo veel zal fourneren, dan de minfte, zoodanig, dat, indien voor één' predikant door de eerste klasfe voldaan wordt f 1, de tweede zal betalen f 1:10, en derde f 2, dus voor twee predikanten door gemeenten van de eerste klasfe f 2, van de tweede f 3, van de derde f 4, voor drie f 3, f 4:10 en f 6, enz.

Het precife montant der contributie of van het quotum voor elke gemeente, berekend naar voorschrevene schaal, zal gere-

geld worden naar de fom, welke, volgens art. 11, in het geheel zal worden vereischt, met dien verstande nochtans, dat het *maximum* der contributie voor eene gemeente van éénen predikant, behoorende tot de eerste of minvermogende klasse, de jaarlijksche fom van tien gulden niet zal mogen te boven gaan.

De gemeenten, onder het resort van de commissie tot de zaken der Waalsche kerken behoorende, wel onder de ringen, maar niet onder eene klasse begrepen zijnde, zoo zullen dezelve maar de helft behoeven te fourneren van hetgeen, waarop andere gemeenten, van gelijken rang en klasse, mogten gequoteerd zijn.

De verdeeling in rangen geschiedt in dezer voege :

TABELLE.

	EERSTE	TWEEDE	DERDE
	KLASSE.	KLASSE.	KLASSE.
	Minvermogende.	Middelmatige.	Vermogende.
R A N G.			
1. Een predikant.....	f 1: 0:0	f 1:10:0	f 2: 0:0
2. Twee predikanten.....	2: 0:0	3: 0:0	4: 0:0
3. Drie predikanten.....	3: 0:0	4:10:0	6: 0:0
4. Vier predikanten.....	4: 0:0	6: 0:0	8: 0:0
5. Vijf predikanten.....	5: 0:0	7:10:0	10: 0:0
6. Zes predikanten.....	6: 0:0	9: 0:0	12: 0:0
7. Zeven predikanten.....	7: 0:0	10:10:0	14: 0:0
8. Acht predikanten.....	8: 0:0	12: 0:0	16: 0:0
9. Negen predikanten.....	9: 0:0	13:10:0	18: 0:0
10. Tien predikanten.....	10: 0:0	15: 0:0	20: 0:0
11. Elf predikanten.....	11: 0:0	16:10:0	22: 0:0
12. Twaalf predikanten.....	12: 0:0	18: 0:0	24: 0:0
28. Acht en twintig predikanten.	28: 0:0	42: 0:0	56: 0:0

en zoo naar evenredigheid, dat wanneer, bij voorbeeld, de grondslag van den eersten rang de eerste klasse is *f* 10, de tweede klasse *f* 15, en de derde klasse *f* 20 zal betalen.

Art. 17. Ten einde de klasficatie naar billijkheid geregeld zoude worden, zullen de klasfikale besturen, bij het inzenden harer begrooting, tevens eene bepaling maken van de klasfen, waarin elke der onder hen resforterende gemeenten, naar het oordeel van het klasfikaal bestuur, zoude behooren geplaatst te worden; zij zullen deze rangfchikking doen toekomen aan het provinciaal kerkbestuur, waaronder zij resforteren, om in deszelfs vergadering van October te worden vergeleken, beoordeeld, en met of zonder bijgevoegde confideratien aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. ingezonden; de Waalfche commissie zal hetzelfde verrigten, met betrekking tot de kerken onder haar resforterende.

Art 18. Indien zich in een klasfikaal resfort gemeenten mogten bevinden, welke volfrekt onvermogend wāren, zal deswege, bij de bovengemelde opgave, eene met redenen bekleede voordragt worden gevoegd.

Art. 19. De klasficatie en de omslag door het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. geregeld zijnde, worden de belanghebbenden daarvan geïnformeerd.

Art. 20. Het bestuur over de algemeene klasfikale kas is opgedragen aan den questor van de Synode, als algemeenen questor.

Art. 21. De algemeene questor wordt door het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. onderrigt, zoo van de gearresteerde klasfikale begrootingen, als van de bepaalde klasficatie en omslagen, ten einde hij kennis drage, zoo van hetgeen elke klasfe het regt heeft uit het algemeen fonds te ontvangen, als van de quota's, door de gemeenten onder derzelver resfort te voldoen.

Art. 22. De gelden, door het Gouvernement, ter gemoetkoming in de klasfikale kosten, geaccordeerd, worden door den algemeenen questor ontvangen.

Art. 23. Dezelve doet aan elk' der klasfikale questors zoodanige fomme toekomen, als noodig is, om, gevoegd bij het montant van de quota's der gemeenten van het klasfikaal resfort, uit te maken het geheel der fomme, ten behoeve van zoodanig klasfikaal bestuur en deszelfs ringvergaderingen, toegeftaan.

Art. 24. Hij ontvangt tevens van de klasfikale questors hetgeen het totaal van de quota's der onder hen resforterende gemeenten meerder mogt bedragen, dan het aan de klasfis geconfecteerde.

Art. 25. Hij doet jaarlijks verantwoording aan de Synode.

Art. 26. De collegien van klasfikale moderatoren zijn steeds bevoegd, om, wanneer, door omstandigheden, veranderingen in de klasficatie der gemeenten, of ook in de klasfikale begrooting noodig mogten worden, deswege eene voordragt aan het provinciaal kerkbestuur te doen, ten einde voor het vervolg deze veranderingen kunnen worden daargesteld.

Art. 27. Alle betalingen, welke dusverre bij de klasfen plegen te geschieden, voor *fesfie nemen* of *losmaking* van de klasfis; alsmede alle betalingen, gelooopen hebbende op het kerkelijk *approberen* van beroepingen, of onder wat naam ook, voor zoo verre deze gelden niet geheel in weduwen-fondsen worden gestort, zijn en blijven afgeschafft (1).

---

(1) Ten gevolge van dit bepaalde wegens de betalingen, door de onderscheidene gemeenten gedaan, hetzij als contributien enz., dat dezelve zouden vervangen worden door vaste jaarlijkse toelagen of quota's, gerekend naar de bepalingen van dit reglement, heeft dan ook de Commisfaris-generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk, bij dispositien van den 21sten Maart 1817, van den 10den Maart 1818 en van den 4den Augustus 1819, eenige bepalingen daargesteld, als: 1°. dat de provinciale besturen zullen kennis nemen van alle geschillen, welke hangende zijn, of voortaan mogten ontstaan over de betalingen bij fesfie-neming of losmaking voor de weduwen-beurzen, ingevolge dit artikel gevorderd; 2°. dat zij in die gevallen van de klasfikale besturen zullen vorderen visie van de reglementen en besluiten, op welke dezelve hunnen eisch tot betaling gronden; 3°. dat zij nauwkeurig zullen onderzoeken, of uit de bepalingen dier reglementen en besluiten duidelijk blijkt, dat de gevorderde gelden, ter zake van fesfie-neming betaald, en dan ten voordeele der weduwen-beurzen besteed, dan of dezelve als eene inlage in de weduwen-beurs, en dus middel, om lid van dezelve te worden, aan te merken zijn; 4°. dat zij onder het oog zullen houden, dat alleen de eerstgenoemde gelden moeten worden voldaan, doch de laatste, ingevolge dispositie van den 7den November 1816, n°. 4, niet mogen gevorderd worden van iemand, die geen lid van de weduwen-beurs verkiest te worden; 5°. dat zij, na zoodanig onderzoek, eene gedeetailleerden voordragt zullen doen aan het departement voor de zaken der Hervormde kerk, en daarbij opgevend den aard der questie, het resultaat van het onderzoek, derzelve meening en de gronden daarvoor, ten einde de Staatsraad, Directeur-generaal, worde in staat gesteld, om naar billijk-

Art. 28. Aan de ringvergaderingen wordt vrijgelaten, om omtrent de kosten, welke uit de in art. 4 vermelde sommen niet mogten kunnen bestreden worden, onderling zoodanige bepalingen te maken, als zij zullen goedvinden, mits op geenerlei wijze ten bezware der gemeenten strekkende.

Art. 29. De Christelijke Synode reserveert aan zich het regt, om dit reglement in het vervolg, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

Bijgevoegde artikelen bij het reglement op de klasfikale kosten, betreffende het vinden der klasfikale kosten, gedurende het jaar 1816.

Art. 1. De honoraria en presentie-gelden, gedurende het loopende jaar 1816, voldaan wordende uit de door het Gouvernement geaccordeerde som van f 14000, zoo zullen, waar zulks vereischt wordt, de verdere gewone uitgaven, onder art. 4 van het reglement, sub *b, c, d* en *e*, vermeld, ook voor dit jaar gevonden worden uit een' omflag over de gemeenten van elk klasfikaal resfort *afzonderlijk*.

Art. 2. Tot dat einde zal elk klasfikaal moderamen, op de eerste vergadering, volgende op het arresteren van dit reglement, opmaken eene gespecificeerde opgave van deszelfs gewone kosten voor dit jaar 1816, gebaseerd op het tarief, in art. 4 voorkomende, met uitzondering der honoraria en presentie-gelden, en waarbij de sommen, sub *e* voor de ringvergaderingen

---

heid te beslifen; 6°, als inkomende of uitgaande leden der klasfen, de betaling, tot welke zij *aldus* verpligt verklaard zijn, dien onverminderd blijven weigeren, zal, op het verzoek door den questor der weduwen-beurs, aan den Staatsraad, Directeur-generaal, te doen, daar tegen voorziening worden in het werk gesteld. Zie *Handboek voor de Hervormde predikanten* enz., I. D. bl. 289 en volg., en 313.

vermeld, niet zullen worden uitgetrokken, dan voor zoo veel de staat der gemeenten van het klasfikaal resfort zulks toelaat, en de ringvergaderingen zulks begeeren.

Art. 3. Deze opgave zal in dier voege ingerigt worden, dat op dezelve elke post afzonderlijk worde vermeld.

Art. 4. Bij deze opgave zal elk klasfikaal moderamen voegen eene project-verdeeling der benoodigde fom over de gemeenten, tot het klasfikaal resfort behoorende, met bijvoeging tevens van deszelfs confideratien, indien het getal der onvermogene of minvermogene gemeenten van het resfort zoo groot mogt zijn, dat daardoor een' omslag voor de bedoelde kosten onuitvoerlijk mogte worden.

Art. 5. De opgave en project-verdeeling worden ingezonden aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., ten einde door hetzelfde geëxamineerd en goedgekeurd te worden; zullende door hetzelfde alsdan tevens de tijd en wijze der betaling geregeld worden.

REGLEMENT op het godsdienstig onderwijs in de Nederlandsche Hervormde kerk, goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 30sten Julij 1816.

EERSTE HOOFDSTUK.

Over het godsdienstig onderwijs in het algemeen.

Art. 1. Door *godsdienstig onderwijs* wordt verstaan het onderigt van eerstbeginnenden en meer gevorderden in de Bijbelsche geschiedenis, en in de Christelijke geloofs- en zedeleer; bijzonder van degenen, die tot het lidmaatschap der Hervormde kerk verlangen toegelaten te worden; zoo door de leeraren, als onder hun opzigt, door andere daartoe geschikte en bevoegde personen.

Art. 2. Dat onderrigt behoort trapswijze voort te gaan, en geschikt te zijn naar de vatbaarheid der onderscheidene leerlingen.

Art. 3. Met meergevorderden behoort, zoo veel mogelijk, dit onderwijs zoo in het openbaar als afzonderlijk te geschieden, en wordt den leeraren, ook in de openbare katechisaties, de ijverige toelag tot uitbreiding van kennis der Bijbelsche geschiedenissen, even zeer als die der leer, ernstig aanbevolen.

Art. 4. Bij het afnemen der belijdenis zal niemand als lidmaat worden toegelaten, bijaldien hij volstrekte onkunde in de Bijbelgeschiedenis mogt laten blijken.

Art. 5. Tot handleiding bij dit onderwijs, zal men zich alleen bedienen van *leerboeken*, uit den schoot der Hervormde kerk oorspronkelijk, of met hare goedkeuring voorzien.

Art. 6. In allen gevalle zullen de ondergeschikte onderwijzers zich van geene andere leerboeken mogen bedienen, dan die goedgekeurd worden door hen, aan wie het opzigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen.

Art. 7. In allen opzigte zullen dezelve zich gedragen naar de regelen, bij dit reglement bepaald.

Art. 8. Bij het onderwijs zal ook een kort overzicht van den oorsprong, de uitbreiding en hervorming der Christelijke kerk, naar de vatbaarheid der leerlingen, worden medegedeeld.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Over de godsdienstige onderwijzers en derzelve vereischten.

Art. 9. Daar het godsdienstig onderwijs een van de eerste en voornaamste pligten is der herders en leeraars, zijn dezelve gehouden, op de vermeerdering van hunne gemeenten, met kundige en waardige leden, zich met alle zorg toe te leggen, en alles aan te wenden, dat, hetzij door hen zelve, hetzij door anderen, onder den titel van *Katechizeermeesters* en *Katechizeermeesteressen*, het noodige onderwijs, op bekwamen leeftijd, of naar gelang van ieders toestand en ouderdom, worde medegedeeld.

Art. 10. Ook candidaten en geordende leeraars buiten vaste bediening kunnen dit werk, mits onder het gewone toezigt, mede verrigten.

Art. 11. Uit deze onderwijzers, hetzij candidaten en geordende leeraars, buiten vaste bediening, hetzij katechizeermeesters, worden in de gemeenten, waar zulk eene bediening in gebruik is, de meest geschikt tot krankbezoekers verkozen, met in achtneming van de jaren, kunde, menschenkennis, bescheidenheid en godvruchtigen wandel, en na behoorlijk onderzoek.

Art. 12. Op plaatsen, waar openbare katechizatiën voor de gemeenten gehouden worden, zullen de katechizeermeesters of katechizeermeesteressen, en zij bijzonder, die, door hunne plaatsing in scholen of godshuizen, en door de daaraan verbondene bezoldiging, boven anderen bevoorregt zijn, verplicht wesen, van de leeraren daartoe gevraagd zijnde, tot stichting der gemeente hunne gaven te besteden.

Art. 13. In de Hervormde kerk zullen, buiten de leeraren, geene andere godsdienstige onderwijzers erkend zijn, dan degenen, die in art. 9 en 10 genoemd zijn.

Art. 14. Ook de zoogenaamde *oefeningen* zullen niet mogen gehouden worden, dan door de bevorens gemelde personen, en alleenlijk in de gemeente, tot welke zij behooren, na daarenboven de uitdrukkelijke toestemming van den leeraar of de leeraren dier gemeente daartoe bekomen te hebben.

Art. 15. De overtreding van het bovenstaande artikel en de wanorde, daaruit ontstaande, is, naar bevind van zaken, aan kerkelijke correctie of censure onderworpen, en zal, des noods, aan het burgerlijk bestuur worden te kennen gegeven.

Art. 16. Het getal der krankbezoekers, katechizeermeesters en katechizeermeesteressen zal in elke gemeente bepaald worden door hen, aan wie het toezigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen, naar de volstreckte behoefte der gemeente.

Art. 17. In deze onderwijzers en onderwijzeressen wordt gevorderd, dat zij federt twee jaren lidmaten der Hervormde kerk zijn, en zich onbesproken en voorbeeldig hebben gedragen; als ook, dat zij zich tot het geven van godsdienstig onderwijs,

gedurende ten minste twee jaren, opzettelijk geoefend en voorbereid hebben, onder het opzigt en de leiding van een' of anderen leeraar hunner gemeente; en zullen degenen, die tot de genoemde opleiding worden toegelaten, niet boven de dertig jaren oud mogen zijn.

Art. 18. Niemand zal tot dezen post bevoegd zijn, dan na het ondergaan van een behoorlijk examen.

Art. 19. In dit examen zullen zij, behalve genoegzame kennis van de gewijde geschiedenis, den inhoud der Bijbelboeken, de Christelijke geloofs- en zedeleer en de hoofdzakelijke geschiedenis van het Christendom, ook de gaven der onderwijzing, benevens eenige kennis van de gronden der Hollandfche taal moeten aan den dag leggen.

Art. 20. Zij zullen tot het examen niet mogen toegelaten worden, tenzij zij, in tegenwoordigheid van eenen leeraar of leeraren, omtrent kinderen en meer bejaarden, voldoende proeven van hunne geschiktheid tot het mededeelen van onderwijs gegeven hebben; waarvan zij, zoowel als van hun tweejarig lidmaatschap, en tweejarige oefening, vóór hunne admisfie tot het examen, schriftelijk getuigenis zullen overleggen.

Art. 21. Dit examen zal, na behoorlijke aangifte tot hetzelfde in eene voorgaande vergadering, kosteloos geschieden, bij het klasfikaal bestuur, waaronder de gemeente, tot welke de voornoemde personen behooren, resforteert, en twee volle uren moeten duren; zoo veel de Waalsche kerken betreft, worden de schikkingen over dat examen overgelaten aan de commissie, aan welke de zaken dier kerken zijn aanbevolen.

Art. 22. Niemand zal eene akte, tot het geven van godsdienstig onderwijs, kunnen bekomen, dan die door het klasfikaal moderamen, ten minste met twee derden der stemmen, is goedgekeurd, en na deze verklaring te hebben onderteekend.

„ Wij ondergeteekenden, bij het klasfikaal bestuur van
 „ ..... , geëxamineerd en toegelaten tot het ge-
 „ ven van godsdienstig onderwijs, verklaren in goeden
 „ gemoede, de leer, welke, overeenkomstig Gods Hei-
 „ lig woord, vervat is in de formulieren van eenigheid
 „ der Nederlandfche Hervormde kerk, hartelijk te om-

„helzen, belovende dezelve, bij ons onderwijs, ge-
 „trouwelijk te zullen leeren, en ons, overeenkomstig
 „het reglement op het godsdienstig onderwijs, in alles
 „stiptelijk te zullen gedragen; ons onderwerpente aan
 „het oordeel van het klasfikaal bestuur, indien daartegen
 „door ons mogt gehandeld worden.”

Art. 23. Na het onderteekenen van deze verklaring en be-
 lofte, stelt het klasfikaal bestuur aan den geëxamineerden de
 volgende akte van admisfie ter hand.

„Het klasfikaal bestuur van ....., geëxami-
 „neerd hebbende N. N., geboortig van .....,
 „oud ..... jaren, wonende te ....., verklaart
 „denzelve (dezelve) bevoegd, om te staan naar den
 „post van katechizeermeester (katechizeermeesteresfe),
 „en, na verkiezing tot denzelve post door den ker-
 „kenraad eener gemeente, geregtigd, om in die gemeen-
 „te godsdienstig onderwijs te geven, overeenkomstig het
 „reglement op hetzelfde.”

Art. 24. Op het vertoonen dezer akte van admisfie zijn de-
 zelve, ingeval van vacature, door den kerkenraad verkies-
 baar.

Art. 25. Deze akte van admisfie zal door elk ander klasfi-
 kaal bestuur, waaraan dezelve vertoond wordt, geldig gekeurd
 worden, om verkiesbaar te zijn onder deszelfs resfort. Allen,
 die dus verre door de kerkenraden tot het geven van godsdien-
 stig onderwijs zijn toegelaten, zullen worden opgeroepen, om
 te ontvangen, zonder examen, eene akte, tot voortzetting van
 het godsdienstig onderwijs, onder verbindtenis en onderteeke-
 ning, als in art. 22 bepaald is; bij verplaatfing nogtans zullen
 zij verpligt zijn, zich aan het examen te onderwerpen van het
 klasfikaal bestuur, waaronder hunne nieuwe woonplaats behoort.

DERDE HOOFDSTUK.

*Over het godsdienstig onderwijs in scholen, gods-
 huizen, openbare gestichten en aan de armen.*

Art. 26. In alle lagere scholen, die uit publieke of gemeen-

te-fondsen gesticht zijn en onderhouden worden; in alle godshuizen, verbeterhuizen en gevangenhuizen, waar zulken gevonden worden, die tot de Hervormde kerk behooren, zal godsdienstig onderwijs gegeven worden.

Art. 27. Dit godsdienstig onderwijs zal gegeven worden, hetzij door leeraars, hetzij door katechizeermeesters onder derzelver opzigt.

Art. 28. Wanneer dit godsdienstig onderwijs op tijden van gewone godsdienstoefening gehouden wordt, zal hetzelfde alleen toegankelijk zijn voor degenen, die bij hetzelfde worden onderwezen; met uitzondering dergenen, die tot zulke scholen en gestichten betrekking hebben.

Art. 29. Wat genoemde gestichten aangaat, wordt het onderwijs in de gebouwen zelve gegeven; alle Protestanten, daarin verpleegd wordende, worden daarbij toegelaten, maar geene personen van andere gezindheden hebben tot hetzelfde toegang, dan op hun uitdrukkelijk verzoek en met bijzonder verlof van de onderwijzers. Wat de scholen betreft, zal het onderwijs plaats hebben, hetzij in het lokaal der school, hetzij in eene kerk of op eenige andere plaats, naar dat de omstandigheden zulks aanraden.

Art. 30. Op eene school, waar slechts weinige kinderen zijn van Hervormde ouders, zullen deze, met die van eene bijgelegen, tot ééne katechifatie kunnen worden zamengevoegd.

Art. 31. De keuze uit de katechizeermeesters, tot onderwijzers in de onderscheidene scholen en gestichten, is overgelaten aan derzelver bestuurders of regenten, met overleg van hen, aan wie het toezigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen.

Art. 32. Degenen, aan wie de zorg is toevertrouwd over het godsdienstig onderwijs, zullen, zoo veel mogelijk, zorg dragen, dat aan behoeftige personen *om niet* onderwijs in de godsdienst worde gegeven.

Art. 33. Zoodra door het Gouvernement bepalingen zullen zijn gemaakt, ten aanzien van het godsdienstig onderwijs, zoo in de kolonien van den Staat, als op 's Lands schepen, zal dit reglement, naar gelang der omstandigheden, ook worden toege-

past op de vorming en het examen van de tot dat einde bestemde onderwijzers.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over het toezigt op het godsdienstig onderwijs.

Art. 34. Het zal eene der voorname werkzaamheden van de predikanten in hunne ringvergaderingen zijn, elkander op den toestand van het godsdienstig onderwijs oplettend te maken, daaromtrent mededeelingen te doen, en zamen te beraadslagen, om dat belangrijk vak van hunne dienst op de beste wijze te bevorderen.

Art. 35. De leeraars van de godsdienst zullen aan degenen, die zich tot het geven van godsdienstig onderwijs wenschen bekwaam te maken, de noodige hulp en opleiding verleen; in groote gemeenten wordt dit werk aan een' of meer leeraren opgedragen, die daartoe door den kerkenraad zullen uitgenoodigd worden.

Art. 36. In elke gemeente, in welke ook door katechizeermeesters en katechizeermeesteressen onderwijs gegeven wordt, zal eene commissie bestaan, waaraan het toezigt daarover is opgedragen.

Art. 37. De kerkenraad benoemt deze commissie jaarlijks uit deszelfs midden, en doet dezelve bestaan uit een gelijk getal predikanten en dienstdoende ouderlingen.

Art. 38. Eenmaal in elke maand houdt deze commissie, op een' bepaalden tijd, hare gewone vergadering.

Art. 39. De werkzaamheden der genoemde commissie zijn de navolgende:

- 1°. Dezelve draagt eene naauwkeurige zorg, dat het godsdienstig onderwijs, waar het, volgens dit reglement, gevorderd wordt, nergens ontbreke, en maakt met de regenten van de openbare geslachten, in het derde hoofdstuk vermeld, en met de onderscheidene bestuurders der scholen, omtrent den tijd, de plaats, de uitwendige orde bij het onderwijs, en billijke belooning van hetzelfde, het noodige overleg.

- 2°. Dezelve ontvangt en beoordeelt de verzoeken van hen, die tot de lesfen der leeraren, aan welke de opleiding van toekomstige katechizeermeesters is opgedragen, verlangen toegelaten te worden.
- 3°. Dezelve beifvert zich, om bij de plaatselijke commissien, tot instandhouding van de eeredienst, of wien het anderzins mogt aangaan, eene behoorlijke bezoldiging te verkrijgen voor diegenen der katechizeermeesters, welke belast zijn met het onderwijs, bij art. 26 en 32 bepaald.
- 4°. Zij heeft het regt, om vast te stellen den prijs, tot welken, voor ieder, de katechifation der katechizeermeesters en katechizeermeesteresfen aan hunne huizen toegankelijk zullen zijn; waarbij de plaatselijke omftandigheden van iedere gemeente in aanmerking zullen genomen worden.
- 5°. Zij onderzoekt, of degenen, die tot het genieten van kosteloos onderwijs door haar geregtigd zijn verklaard, en als zoodanig op eene lijst bij haar zijn aangeteekend, hetzelfde behoorlijk ontvangen en gebruiken.
- 6°. Zij bezoekt de inrigtingen van godsdienstig onderwijs, volgens art. 36 aan hare zorg aanbevolen, tweemaal des jaars opzettelijk; terwijl nogtans elk van hare leden tot deze inrigtingen altijd den toegang heeft.
- 7°. Zij geeft schriftelijk getuigenis (zie art. 17 en 20), om te dienen bij het klasfikaal bestuur.
- 8°. Zij biedt de behulpzame hand aan verdienstelijke krankbezoekers, katechizeermeesters en katechizeermeesteresfen, die door ouderdom of ziekte tot de waarneming van hun werk onbekwaam geworden zijn, ter verkrijging van een billijk en geëvenredigd pensioen uit de kas der gemeente.

Art. 40. Voor de commissie fisteren zich :

- 1°. De krankbezoekers, met de lijst der kranken, door hen bezocht, met bijvoeging van het getal der bezoeken, bij dezelve afgelegd.

- 2°. De katechizeermeesters en katechizeermeesteresfen, met eene lijst, waarop het getal hunner discipelen, als ook derzelveer naarftigheid of verzuim ftaat aangeteekend.
- 3°. De perfonen, welke tot het ontvangen van kosteloos onderwijs begeeren toegelaten te worden.

Art. 41. De commissie houdt van alles behoorlijke aanteeke-ning, en doet jaarlijks aan de kerkenraden ordelijk verflag van den ftaat der godsdienstige onderwijzing.

Art. 42. Het afnemen van belijdenis is aan de leeraars aanbevolen, die daarbij door één' of meer ouderlingen zullen ver- zeld worden.

Art. 43. De bevestiging der ledematen zal van nu aan over- al in het openbaar moeten gefchieden; dezelve zal daarin be- staan, dat de predikant of een der predikanten, in tegenwoor- digheid der gemeente, van den predikftoel de navolgende vra- gen aan de aangenomenen voorftellen:

- 1°. Of zij van harte gelooven de leer, die zij hebben bele- den.
- 2°. Of zij ook voorgenomen hebben, bij deze leer, door Gods genade, te blijven, de zonden te verzaken en een Christelijk leven te leiden.
- 3°. Of zij zich onderwerpen aan het kerkelijk opzigt, en, ingeval zij zich mogten misgaan, aan de kerkelijke tucht.

Waarop de bevestiging zelve plegtelijk en met gepaste aan- fpraken gefchiedt.

Art. 44. De Christelijke Synode reserveert aan zich het regt, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring van Zijne Majesteit den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerde- ren, als bevonden zal worden te behooren.

*BESLUIT van den 11den October
1826, ter sanctie van de instruc-
tie wegens de godsdienstoefening
in de groote gevangenhuisen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van binnenlandsche zaken, van den 25ten Maart laatstleden, ten geleide van een ontwerp van instructie omtrent de uitoefening van de godsdienst in de gevangenisfen ;

Gelet op het gemeenschappelijk rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, en van den Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst ;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister ;

Hebben goedgevonden en verstaan, de voorschreven instructie goed te keuren, zoo als dezelve hiernevens is bijgevoegd.

En is Onze Minister enz.

---

*INSTRUCTIE wegens de godsdienst-
oefening in de groote straf-gevan-
genisfen, en in de burgerlijke en
militaire huizen van verzekering.*

Art. 1. De dagen, tot uitoefening van de godsdienst bestemd, zijn de zondagen, de groote feestdagen, alsmede de dank- en bededagen, door den Koning uitgeschreven; deze bepaling zal echter niet verhinderen, dat te dezen de schikkingen zullen kunnen gemaakt worden, welke de omstandigheden mogten vorderen, wanneer de dienstdoende geestelijke door andere ambtsbezigheden belet wordt.

Art. 2. De kommandanten in de groote straf-gevangenisfen en de conciërges in de huizen van verzekering, zullen moeten zorgen voor hetgeen behoort tot de behoorlijke viering van de

godsdienst op de uren, door de commissie van administratie, of het collegie van regenten bepaald, na gemaakt overleg met de bij het geficht aangefelde geestelijke.

Art. 3. Het zal aan de gevangenen, die noch tot de Roomsch-Katholijke, noch tot de Protestantfche kerk behooren, worden vrijgelaten, om op zoodanige andere dagen, als hunne godsdienst als rust- en feestdagen voorschrijft, geen' arbeid te verrigten; de toegang hunner geestelijken, door hen verzocht zijnde, zal niet vermogen geweigerd te worden.

Art. 4. De kommandanten en concierges voornoemd, zullen bij de aankomst der gevangenen onderzoeken, tot welke kerk of geloof zij behooren, en zullen daarvan, wanneer zij tot de Roomsch-Katholijke of Protestantfche behooren, opgave doen aan de geestelijken van het geficht, en ten opzigte der overigen, aan de commissie van administratie of collegien van regenten.

Art. 5. De kommandanten en concierges zijn bijzonder belast met de handhaving der goede orde bij de godsdienstoeffeningen.

Art. 6. Geene gevangenen zullen om hun geloof vermogen te worden verontrust, noch deswege door eenigen geestelijken van een ander geloof, of iemand anders, worden aangefproken en onderhouden.

De kommandanten en concierges worden op hunne verantwoordelijkheid gelast, voor de strikte nakoming van dit artikel te zorgen, en, ingeval zij eenige afwijking deswege mogten ontdekken, daarvan dadelijk aan de commissien van administratie of collegien van regenten kennis te geven, op poene van fuspensie of destitutie, naar gelegenheid der zaak.

Art. 7. De gevangenen zijn verpligt, ieder naar hunne kerk, de godsdienstoeffening, en het godsdienstig onderwijs bij te wonen.

Art. 8. Bijaldien in de groote straf-gevangenisfen de kommandanten, of de directeurs over den arbeid, en in de huizen van verzekering de concierges, eene meer bepaald verkeerde neiging of bedrijf der gevangenen ontwaren, en de ontwikkeling en uitbreiding daarvan mogten vreezen, zullen zij daarom-

trent aan de geestelijken van het gesticht telkens de noodige kennis en inlichtingen geven.

Art. 9. Alle beambten in de gevangenisfen zijn gehouden, de geestelijken met eerbied te behandelen, en door hun voorbeeld het gevoel van achting voor de voorgangers van de godsdienst bij de gevangenen te bevorderen.

Art. 10. De geestelijken, welke bij iedere gevangenis aangefteld zijn, houden in dezelve, op de dagen, bij art. 1 vermeld, voor de gevangenen van hun geloof, godsdienstoefening, hetzij voor mannen en vrouwen tegelijk, hetzij (wanneer de lokaliteit van het huis zulks toelaat) voor iedere kunne afzonderlijk; zij regelen zich hieromtrent naar de bepalingen, door de commissie van administratie of van het collegie van regenten over de gevangenis voorgefchreven, en zullen met dezelve overeenkomen wegens het uur der godsdienstoefening, naar aanleiding van art. 2.

De Roomsch-Katholijken houden na de mis eene leerrede.

Art. 11. De geestelijken zijn bevoegd, de gevangenen, die troost, vermaning en onderrigt behoeven, afzonderlijk te onderhouden; aan elken gevangenen staat het vrij, zoodanig onderhoud te verlangen.

Art. 12. De zieke gevangenen worden bijzonder aan de godsdienstige zorg der geestelijken aanbevolen, en, ingeval de ziekte verergerd, zijn de conciërges verplicht, hun daarvan dadelijk kennis te geven, ten einde zij aan hunne verpligting omtrent den zieken mogten kunnen voldoen.

Art. 13. De officieren van gezondheid in de gevangenisfen moeten, indien de ziekte eene onverwachte en gevaarlijke wending neemt, zoodat het afsterven te verwachten is, dit zonder eenig verwijl ter kennis der in het gesticht dienstdoende geestelijken brengen.

Art. 14. Aan de gevangenen zullen de hulpmiddelen en plegtigheden, welke de godsdienst, door hen beleden, voorschrijft, toegediend worden.

Art. 15. De geestelijken zullen zich ter bekoming der boeken, het onderwijs in de godsdienst betreffende, en van hetgeen tot de uitoefening van de godsdienst benoodigd is, moe-

ten wenden tot de commissien van administratie of collegien van regenten, welke daarin zullen voorzien.

Art. 16. De godsdienstoefeningen worden in zoo verre als openbaar beschouwd, dat de gevangenen, die eene andere godsdienst belijden, en mogten verzoeken, dezelve bij te wonen, niet zullen vermogen geweerd te worden, mits zich behoorlijk daarbij gedragende.

Art. 17. Bij afwezendheid of ziekte der geestelijken, zullen zij zich door eenen geestelijken van hunne kerk doen vervangen; echter niet, dan na daartoe verkregene toestemming der commissie van administratie, of van het collegie van regenten.

Art. 18. De Koning behoudt zich voor, om de tegenwoordige instructie te allen tijde te vermeederen, te wijzigen of te veranderen, zoo als bij de ondervinding zal blijken nuttig en noodig te zijn.

---

*BESLUIT van den 8sten October
1823, houdende goedkeuring van
het reglement op de kerk-visitatie
bij de Hervormde kerkgemeenten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, van den 15den Julij 1822, daarbij aan Ons ter bekrachtiging aanbiedende, een door de Algemeene Synode der Hervormde kerk ontworpen reglement op de kerk-visitatie, ter vervanging van het thans bestaande, en bij Ons besluit van den 30sten Julij 1816, goedgekeurd reglement op dat onderwerp;

Gezien het rapport van de Commissie uit den Raad van State voor de zaken der Hervormde kerk;

Gezien het nader rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, van den 16den September 1822, alsmede dat van voornoemde Commissie;

Gezien het rapport van Onzen meergemelden Staatsraad, Di-

recteur-Generaal, van den 16den Julij II., daarbij aanbiedende, een door de Algemeene Synode ontworpen reglement, gewijzigd naar aanleiding der aan de Synode medegedeelde bedenkingen, waartoe het eerste ontwerp aanleiding had gegeven;

De Commissie uit den Raad van State voor de zaken der Hervormde kerk, nader gehoord;

Gezien het rapport van Onzen dikwijls genoemden Staatsraad, Directeur-Generaal;

Hebben goedgevonden en verstaan, het reglement op de kerkvisitatie, ter vervanging van dat, goedgekeurd bij Ons besluit van den 30sten Julij 1816, te bekrachtigen, zoodanig als hetzelfde hiernevens is gevoegd.

En zal Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde eeredienst, voor de uitvoering dezes zorg dragen, en daarvan kennis worden gegeven aan de meergemelde Commissie uit den Raad van State, tot informatie.

REGLEMENT op de kerk-visitatie.

Art. 1. Om het derde jaar wordt er eene perfoonlijke visitatie gehouden van alle kerken, behoorende onder het ressort van de Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 2. Deze visitatie is aanbevolen aan de klasfikale besturen, welke telkens twee leden uit derzelver midden daartoe verkiezen, en gehouden zullen zijn, om te zorgen, vooreerst: dat elke gemeente in drie jaren ééns perfoonlijk worde bezocht; ten tweede: dat predikanten, in dezelve gemeente dienende, niet tegelijk als visitatoren worden benoemd.

Art. 3. Deze gecommiteerden worden benoemd in de vergadering van Januarij, en zijn verpligt, hun werk af te doen vóór de vergadering van Mei, waarin zij zullen moeten verslag doen van hun verrigte en wedervaren. Ieder klasfikaal bestuur zendt terstond deszelfs rapport, aangaande de gedane kerk-visitatie, aan den secretaris van het provinciaal kerkbestuur, die

gehouden zal zijn, uit de ingekomen rapporten een algemeen rapport te vervaardigen, hetwelk, onder zijne handteekening, veertien dagen vóór het houden der Algemeene Synode, aan den secretaris der Synode zal moeten toegezonden worden, ten einde door hem ter tafel der laatstgemelde vergadering te worden gebragt.

Art. 4. De visitatoren geven tijdig genoeg, ten minste vóór den Zondag der week, waarin de kerk-visitatie zal geschieden, kennis aan de kerkenraden, van den dag en het uur hunner komst.

Art. 5. De kerkenraden zorgen, dat des Zondags, vóór dat de kerk-visitatie zal geschieden, daarvan aan de gemeente kennis worde gegeven.

Art. 6. Geen predikant, ouderling of diaken, en, in vacante gemeenten, ook geen consulent, mag afwezend zijn van de kerk-visitatie, zonder genoegzame redenen, die ter beoordeeling des kerkenraads staan.

Art. 7. De reiskosten der gecommiteerden zullen worden goedge maakt uit de klasfikale kas, overeenkomstig het reglement op de klasfikale kosten.

Art. 8. Op de standplaats van eenen der visitatoren, laat deze het werk der visitatie geheel aan zijnen mede-gecommiteerde over, terwijl hij zelf zich rangschikt onder den kerkenraad.

Art. 9. De kerkenraad, van het uur der visitatie, volgens art. 4, verwittigd, zal zorgen, dat zij dadelijk na de aankomst der visitatoren vergaderen kan.

Art. 10. Nadat de kerkenraad geopend is, wordt hiervan berigt gegeven aan de visitatoren, die daarop in de vergadering binnenkomen en hunnen last openen.

Art. 11. De praeses van den kerkenraad geeft daarop het presidium over aan den voorzitter der visitatoren.

De andere visitator neemt den post van scriba waar.

Art. 12. De praeses der visitatoren zal:

- a. Eerst onderzoek doen, of aan de gemeente kennis is gegeven van de kerk-visitatie.

b. Daarna overgaande tot het doel der kerk-visitatie, zal hij vragen :

1°. Ten opzichte der predikanten :

- A. Of zij onberispelijk zijn in leer en wandel ?
- B. Of zij op zon- en feestdagen al de gewone predikbeurten, ook die over den catechismus, waarnemen, en van tijd tot tijd belijdenis-predikatiën houden ?
- C. Of zij geregeld het H. Avondmaal bedienen, en die bediening laten voorafgaan door eene leerrede ter voorbereiding, en opvolgen door eene nabetrachting ?
- D. Of zij geregelde katechisatiën houden, ter onderwijzing van ouden en jongen in de Bijbelsche geschiedenis en/in de geloofs- en zedeleer ?
- E. Of zij hun werk maken van het herderlijk bezoeken der gemeente, en bijzonder der zieken ?

2°. Ten opzichte van de ouderlingen :

- A. Of zij zijn onberispelijk in belijdenis en wandel ?
- B. Of zij den predikant of de predikanten behulpzaam zijn in het houden van opzigt over de gemeente ?
- C. Of bij dezelve eene regelmatige aftreding plaats heeft ?

3°. Ten opzichte van de diakenen :

- A. Of dezelve onberispelijk zijn in belijdenis en wandel ?
- B. Of zij oplettend zorgen voor de inzameling der liefdegaven en het beheer der fondsen ?
- C. Of zij jaarlijks behoorlijk rekening doen ?
- D. Of er geregelde aftreding bij dezelve plaats heeft ?

Art. 13. Bij de visitatie zullen op de tafel moeten liggen doop-, lidmaat- en trouwboeken, alsmede het boek, waarin de handelingen des kerkenraads worden aangeteekend, benevens de portefeuille ter bewaring van kerkelijke reglementen en ingekomen stukken, het kerkelijke betreffende.

Art. 14. Visitatoren zijn gehouden, dezelve in te zien en zich te overtuigen van derzelve goede orde en nauwkeurigheid.

Art. 15. De praeses zal vervolgens laten onderzoeken, of er ook leden der gemeente opgekomen zijn, die iets aan de visitatoren hebben voor te dragen, en dezelve hooren.

Art. 16. Bij het hooren van ingekomen klagten, en in allen gevalle, zullen visitatoren steeds zorgvuldig onder het oog houden, dat zij alleen door broederlijke toefpraak en raadgeving de ontstane zwarigheden of geschillen moeten trachten te vereffenen, en alles, wat hiertoe niet vatbaar is, overlaten aan de beoordeeling van het klasfikaal bestuur.

Art. 17. Na de verrigting van hun werk, nemen visitatoren hun afscheid van de vergadering, waarna het presidie door den gewonen voorzitter weder opgevat, en van de visitatie behoorlijke aantekening gedaan wordt in het aktenboek.

Art. 18. De visitatoren maken uit hunne aantekeningen hun rapport op, om te dienen, gelijk bij art. 3 bepaald is.

Art. 19. Kopij van het rapport van wege de provinciale kerkbesturen, voor de Synode vervaardigd, wordt gezonden door den secretaris van ieder kerkbestuur aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk.

Art. 20. Bij de Waalsche kerken zal het kerkelijk onderzoek steeds schriftelijk geschieden, en het rapport desaangaande van wege de commissie tot derzelve huishoudelijke zaken, op gelijke wijze als bij art. 3 en 19 voor de Nederduitsche gemeenten bepaald is, aan de Synode en het Departement voor de zaken der Hervormde kerk worden toegezonden.

Art. 21. Wanneer en waar de kerk-visitatie niet geschiedt door afgevaardigden, geschiedt dezelve jaarlijks schriftelijk, en zal de schriftelijke beantwoording der vragen moeten geteekend zijn door al de leden des kerkenraads, in gemeenten van ééne predikant; en in andere, behalve door den praeses en scriba, door eene commissie van acht leden.

Art. 22. Van den uitslag van dit schriftelijk onderzoek wordt, op gelijke wijze als in art. 3 en 19 bepaald is, door de kerkelijke besturen rapport aan de Synode, en kopij van

hetzelve aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk gezonden.

Art. 23. Bijaldien aan het klasfikaal bestuur, in het jaar, waarin bij eene of andere gemeente geene visitatie bij personele commissie zoude geschieden, redenen voorkomen, om welke hetzelve noodig oordeelt, door eene commissie te doen onderzoeken naar den toestand van zoodanig eene gemeente onder deszelfs ressort, of naar het gedrag der leeraren of kerkenraadsleden, zal hetzelve bevoegd zijn, twee leden uit deszelfs midden tot zoodanig onderzoek te committeren.

Art. 24. Deze commissie zal worden gedefrojueerd, gelijk de leden der klasfikale besturen, ingeval van losmaking van de klasfis, gedefrojueerd worden.

Art. 25. Dit defrojument zal betaald worden door de algemeene klasfikale kas, nadat de noodzakelijkheid der benoeming van de voorgemelde commissie door het provinciaal kerkbestuur zal zijn geattesteerd.

Art. 26. Van zoodanige bijzondere visitatie moet schriftelijk rapport worden gedaan, op de eerstkomende vergadering van het klasfikaal bestuur, en kopij van hetzelve worden ingezonden bij het provinciaal bestuur.

Art. 27. De Engelsche kerken zullen gevifiteerd worden als de Nederduitsche.

Art. 28. De Algemeene Synode reserveert aan zich het regt, om dit reglement in het vervolg, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

*REGLEMENT op de uitoefening van
kerkelijk opzigt en tucht voor de
Nederlandsche Hervormde kerk;
goedgekeurd bij 's Konings besluit
van den 28sten September 1825.*

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Het kerkelijk opzigt wordt uitgeoefend door de Kerkenraden, de Klasfikale besturen, de Provinciale kerkbesturen en de Algemeene Synode.

Art. 2. Deze onderscheidene vergaderingen stellen zich ten hoofddoel, de handhaving van de godsdienst, bijzonder der Hervormde leer en der zuiverheid van zeden, welke haar is aanbevolen, en nemen kennis van daden en handelingen, welke strijden tegen de kerkelijke wetten en reglementen.

Art. 3. Iemand, zich wegens de uitspraak eener kerkelijke vergadering bezwaard achtende, kan zich op de in rang volgende hoogere vergadering beroepen; geen verder beroep zal er kunnen plaats hebben.

Art. 4. Kerkelijke vergaderingen, zich zorgvuldig onthoudende van alles, wat tot burgerlijk bestuur of regtspleging behoort, hebben vooral te letten op de ambtsverrigtingen, en den wandel dergenen, wier leer en gedrag, als van kerkelijke ambtenaren, op de gemeente eenen meer regtstreekschen invloed oefenen.

Art. 5. Kerkelijke vergaderingen zullen in geschillen, welke voor dezelve gebragt worden, alle pogingen aanwenden, om dezelve op eene minnelijke wijze uit den weg te ruimen, en de twistenden te bevredigen.

Art. 6. Daar de uitoefening van kerkelijk opzigt en tucht moet bestaan in een godsdienstig en zedelijk toezigt, zoo moeten kerkelijke vergaderingen daarbij den toon en de houding der burgerlijke regtspleging, zoo veel mogelijk, vermijden, en moeten derzelve leden zich meer als vaderlijke opzieners, dan als regters beschouwen.

Art. 7. De kerkelijke besturen houden in het oog, dat derzelve toezigt gaat, niet slechts over zoodanige wanbedrijven, welke de burgerlijke overheid straft, maar ook over allerlei ander ergerlijk wangedrag; dat alles, wat de goede orde in de kerk kan verstoren, en vergrippingen van opzieners der gemeente, in hunne ambtsbediening, nalatigheid in hun gewichtig dienstwerk, misbruik van magt en knevelarij, bijzonder strafbaar zijn; gelijk ook, dat vooral onderscheid moet gemaakt worden tusschen enkele misstappen en doorgaande onzedelijkheid of hebberlijke verkeerdheden; en eindelijk, dat, in allen gevalle, bijzonder moet gelet worden op verzwarende en verzachtende omstandigheden, alsmede op de hardnekkigheid in het ontkennen of tegentrevven, of ook de ootmoedigheid in het belijden en onderwerpen dergenen, die bestraft moeten worden.

Art. 8. Ieder lid der gemeente heeft het regt tot het doen van aanklagte wegens ergerlijke gedragingen van kerkelijke ambtenaren, en de leden van kerkelijke vergaderingen zijn ambtswege verplicht, ter kennis hunner vergaderingen te brengen, zoodanige ten dezen bij hen bekende, zich verspreidende geruchten, welke, gegrond bevonden zijnde, voor hunne vergaderingen, in de eerste plaats zouden moeten beoordeeld worden, zonder dat zij daardoor het regt verliezen, om als leden der vergadering daarover te oordeelen.

Bij zoodanige aangiften zal het kerkelijk bestuur beoordeelen, of er redenen zijn, om zoodanig bezwaar nader te onderzoeken, hetzij ter bestraffing van den schuldigen, hetzij ter handhaving van de eer der onschuldigen.

Art. 9. Elk, die voor eene kerkelijke vergadering zijne belangen wil bevorderen, zal zich daarbij naar de kerkelijke wetten en reglementen moeten regelen, en alle kerkelijke vergaderingen zijn verplicht, zich daaraan ten strikste te houden.

Art. 10. Niemand, de praktijk bij eenig hof van justitie of regtbank uitoefenende, alsmede geene solliciteurs zullen, als zaakgelastigden, voor kerkelijke vergaderingen toegelaten, noch bij dezelve eenige stukken aangenomen worden, welke door burgerlijke praktizijns, als zoodanigen, onderteekend zijn; maar ieder is verplicht, zijne ingediende stukken zelf te onderteekenen.

Art. 11. Commissien, aan welke het onderzoek eener zaak is opgedragen, zullen schriftelijk verflag doen, waarbij, nevens eene duidelijke opgave en ontwikkeling der zaak, de bewijzen *voor* en *tegen*, in derzelver gewigt worden voorgesteld, zonder echter hare gevoelens wegens de eindelijke beslissing der zaak daarbij eenigzins uit te drukken.

Deze rapporten, alleen behoorende aan de vergadering en tot derzelver voorlichting dienende, worden niet gerekend onder de stukken, welke aan den beklagden ter hand gesteld, of, ingevalle van beroep, aan eene hoogere kerkvergadering moeten ingezonden worden.

Art. 12. Tot het bezorgen van stukken of het ontbieden van personen, gebruiken kerkelijke vergaderingen hare gewone bedienden, of ook, zoo zulks met mindere kosten en zonder schadelijke openbaarmaking geschieden kan, den bediende van de kerkelijke vergadering der plaats, waar zoo iets moet verrigt worden; zoodanige bedienden kunnen kerkelijk bestraft, in hunne bediening gefchorst of van dezelve ontzet worden, wegens nalatigheid of ontrouw in deze hunne verrigtingen; zij zijn daarenboven aansprakelijk voor al de kosten en nadeelen, door hun verzuim of ontrouw veroorzaakt.

Art. 13. Bij de behandeling van zaken voor kerkelijke vergaderingen, zal zich ieder moeten onthouden van alle beleedigende, hatelijke of onbehoorlijke uitdrukkingen, gelijk mede van alles, wat geacht kan worden te strijden met de achting aan eene kerkelijke vergadering verschuldigd.

Art. 14. In kerkelijke vergaderingen wordt over alle op het kerkelijk opzigt betrekking hebbende zaken, bij volstreckte meerderheid der tegenwoordig zijnde leden, besloten; zullende echter geene uitspraak mogen gedaan worden, tenzij ten minste twee derden van de leden der vergadering tegenwoordig zijn.

Art. 15. Wanneer in zaken, in het voorgaande artikel vermeld, de stemmen staken, zal de afdoening der zaak, zoo die uitsfel lijdt, tot eene volgende bijeenkomst verschoven worden. Zoo dan wederom de stemmen staken mogten, zal één van de *secundi*, of, bij de kerkenraden, één van de laatst afgetreden leden van denzelfden, of anders één van de notabele leden der gemeente, door de vergadering benoemd, en tot dezelve geroe-

pen worden. Zoo de meerderheid oordeelt, dat de zaak geen uitstel lijdt, zal het laatstgenoemde middel dadelijk ter hand worden genomen.

Art. 16. De uitspraken van kerkelijke vergaderingen moeten kortelijk bevatten de gronden, waarop dezelve rusten, en de artikelen der kerkelijke verordeningen, op welke dezelve steunen. Zoo dezelve op kerkelijke tucht, bij de provinciale of klasfikale besturen betrekking hebben, zullen dezelve onmiddellijk gebragt worden ter kennis van de in rang volgende hogere vergadering.

Art. 17. Alleen in bijzondere gevallen, en niet dan om gewigtige redenen, zal eene kerkelijke vergadering verlenging kunnen toestaan van de bij dit reglement, in onderscheidene gevallen, vastgestelde tijdsbepalingen.

Art. 18. Leden eener kerkelijke vergadering oordeelen niet over zaken, in welke zij zelven of personen, die hun in de drie eerste graden van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, betrokken zijn, noch in zaken of omtrent welke zij reeds als leden eener mindere vergadering uitspraak gedaan hebben.

In de genoemde gevallen moeten zoodanige leden, vóór het opmaken der uitspraak, tot na de beslissing der zaak, de vergadering verlaten; zoo de vergadering hierdoor tot beneden twee derden van derzelve leden mogt verminderd worden, zal het ontbrekende getal op dezelfde wijze, als bij art. 15 is bepaald, worden aangevuld.

Art. 19. Kerkelijke vergaderingen kunnen de voor haar verschijnende getuigen hunne getuigenis doen bekrachtigen, door te doen zweren, of, naar mate ieders godsdienstige gezindheid, beloven, dat zij ondubbelzinnig en opregt de waarheid spreken zullen, in hetgeen zij hier zullen verklaren of antwoorden.

Art. 20. Iemand, wegens bezwaar tegen hem, voor eene kerkelijke vergadering geroepen wordende, zal zoodanig bezwaar schriftelijk te zijner kennisfe worden gebragt.

Indien hij, na tweemaal met een tijdverloop van ten minste veertien dagen opgeroepen te zijn, niet verschijnt, of wettige redenen voor zijne afwezigheid inbrengt, zal over het ingebragt bezwaar naar bevinding geoordeeld worden.

Art. 21. De onvermijdelijke kosten, welke de behandeling eener zaak voor eene kerkelijke vergadering mogt veroorzaakt hebben, zullen, nadat derzelver berekening door de vergadering is nagezien en goedgekeurd, komen ten laste van dengenen, die bij de uitspraak schuldig is gekeurd, of in het ongelijk is gesteld, tenzij er gewigtige redenen mogten bestaan, om de twistende wederzijds hunne kosten te doen dragen.

Iemand als klager voor eene kerkelijke vergadering optredende, zal, op derzelver vordering, verpligt zijn, borg te stellen voor de betaling der kosten, ingevalle hij, bij de eindelijke uitspraak, tot die betaling mogt verwezen worden.

Zoo hij, die tot de betaling der kosten verwezen wordt, zich over derzelver berekening mogt bezwaren, zal hij zich deswege op de in rang volgende hoogere vergadering, of van de Synode, op den Koning kunnen beroepen.

Art. 22. Ingevalle een predikant, wegens ingebragte of bezwezene beschuldiging, in zijne dienst wordt geschorst, zal diens traktement behooren ontvangen te worden door den questor van het klasfikaal bestuur, onder korting van de wettige defroijementen dergenen, die verpligt worden, zijne dienst te vervullen; na het einde der schorsing, aan den alzo geschorsten te worden uitbetaald, tenzij dan, dat hij, bij eene uitspraak, tot geheel of gedeeltelijk verlies van dat traktement mogt verwezen zijn.

Bijaldien echter de schorsing bij uiterlijk gewijsde mogt worden opgeheven, uit hoofde van eene complete onschuldigverklaring, zal het geheele traktement aan hem worden uitbetaald, en omtrent de kosten der defroijementen gepaste voorziening genomen, ten ware de geschorste, door onvoorzigtig gedrag of andere redenen, tot die schorsing zelve had aanleiding gegeven, hetgeen ter beoordeeling der vergadering wordt overgelaten.

Eene geheele ontzetting van de dienst heeft dadelijk ten gevolge, het verlies van traktement en emolumenten; zoo echter de afgezette zich op de Synode beroept, wordt met het traktement gehandeld, gelijk omtrent de in de dienst geschorsten is bepaald. Wordt de afzetting door de Synode bekrachtigd, zoo blijft de afgezette verstoken van het traktement en de ver-

dere voordeelen, gerekend van den tijd aan, op welken de uitspraak bij het provinciaal kerkbestuur is geschied.

Art. 23. Het staat aan ieder lid eener kerkelijke vergadering vrij, bij aanteekening kortelijk en zonder opgaaf van redenen, te doen geblijken, dat hij met eenige uitspraak niet heeft ingestemd.

Art. 24. Iedere kerkelijke vergadering zal, op aanvraag der in rang volgende hoogere vergadering, al de stukken, welke in eene voor haar behandelde zaak, die voor hooger beroep vatbaar is, gediend hebben, moeten verzenden; zulks verkiezende, met bijvoeging eener nadere ontwikkeling van de gronden der door haar gedane uitspraak.

Art. 25. De uitoefening van kerkelijk opzigt en tucht, behoorende tot de werkzaamheden van kerkelijke vergaderingen, zoo hebben dezelve daarvoor op geene bezoldiging te rekenen; alleen hebben derzelver leden aanspraak op vergoeding van de kosten, welke zij, uit hoofde van dit gedeelte van hun ambtswerk, onvermijdelijk zullen moeten maken.

TWEDE AFDEELING.

Wijze van handelen voor den kerkenraad.

Art. 26. Voorwerpen van kerkelijke tucht bij de kerkenraaden zijn: de leden der gemeente, de *katechizeermeesters* en *katechizeermeesteressen*, de *krankbezoekers*, de *oefeninghouders*, en alle zoodanige kerkelijke bedienden, als eene kerkelijke aanstelling ontvangen hebben. Predikanten, candidaten tot de Heilige dienst en proponenten, mitsgaders de onderlingen en diakenen, zijn daaronder niet begrepen.

Art. 27. De bestraffingsmiddelen, van welke zich de kerkenraad bij de uitoefening van kerkelijke tucht bedient, bestaan:

- 1°. In eene, naar de omstandigheden ingerigte, bestraffing door eenen predikant, in naam des kerkenraads in het bijzonder te doen;
- 2°. In eene zoodanige bestraffing, door eene commissie uit den kerkenraad.

3°. In de ontzetting van het gebruik van het H. Avondmaal voor eenen bepaalden tijd.

4°. In eene zoodanige ontzegging voor eenen onbepaalden tijd.

De twee laatste bestraffingsmiddelen, die (openbare zware misdrijven uitgezonderd) niet worden aangewend, vóór dat een der anderen vruchteloos is gebezigd, hebben ten gevolge, de schorsing of het gemis van zoodanige regten en voordeelen, als aan het lidmaatschap of de bedieningen verbonden zijn. Ten opzichte van de alimentatie van behoeftigen zal echter ten dezen met moderatie gehandeld worden.

Art. 28. De onbepaalde ontzegging van het gebruik des H. Avondmaals, zal op voldoende bewijzen van beterschap worden ingetrokken.

Art. 29. Wanneer bij den kerkenraad tegen iemand eenig bezwaar wordt ingebracht of aangegeven, zal dezelve, daarvoor reden vindende, eene commissie benoemen, om deswege onderzoek te doen, en van hare bevinding aan den kerkenraad berigten.

Art. 30. Indien de kerkenraad, na gehoord berigt der commissie, vermeent zich verder met de zaak te moeten inlaten, zal dezelve den beklagden op vraagpunten hooren, en, wanneer door zijne bekentenis de gegrondheid der bezwaren blijkt, denzelfden, naar bevind van zaken, vermanen of bestraffen.

Art. 31. Wanneer iemand, ook ingeval van openbare zware misdaden, in de præmissen van art. 7 vermeld, het gegronde der tegen hem ingebragte bezwaren erkent, en met betuiging van leedwezen beterschap belooft, zal de kerkenraad alleen van een der twee eerste bestraffingsmiddelen gebruik maken, tenzij de aard der zake, tot wering van de gegevene ergernis, eene zwaardere bestraffing mogt vorderen.

Art. 32. Wanneer iemand, over tegen hem ingebragte bezwaren onderhouden zijnde, dezelve geheel of in eenig wezenlijk punt mogt ontkennen, zal hij kunnen vorderen, dat die bezwaren, met de daarnaar aangevoerde gronden, hem binnen veertien dagen schriftelijk worden ter hand gesteld.

Art. 33. Na deze kennisgeving zal den bezwaarden een' tijd van *veertien* dagen worden toegestaan, om zich bij den kerkenraad te verdedigen en de bewijzen in te brengen, welke hij noodig mogt oordeelen, alsmede opgave doen van de getuigen, welke hij vermeent, dat tot zijne ontlasting moeten gehoord worden.

Art. 34. Ingeval, na deze verdediging en het hooren van getuigen, de schuld of onschuld van den bezwaarden blijkt, zal de kerkenraad onverwijld uitspraak doen.

Art. 35. De uitspraak zal in geschrift gesteld, in de handelingen geboekt, den bezwaarden kennelijk gemaakt, en hem, zoo hij zulks verlangt, daarvan een affchrift ter hand gesteld worden.

Art. 36. Wanneer de kerkenraad, na de verdediging van den bezwaarden, een nader onderzoek noodig oordeelt, zal zulks door het inwinnen van verklaringen, het hooren van getuigen, of van den bezwaarden zoodra mogelijk plaats hebben.

Art. 37. De kerkenraad zal, in allen gevalle, de afdoening van zaken zoo veel mogelijk bespoedigen, en zal, des noods, daartoe door het klasfikaal bestuur kunnen verplicht worden.

DERDE AFDEELING.

Wijze van handelen voor het klasfikaal bestuur.

I. In zaken, welke bij beroep voor hetzelfde worden gebragt.

Art. 38. Iemand, zich wegens de uitspraak des kerkenraads bezwaard vindende, zal zich mogen beroepen op het klasfikaal bestuur, waaronder die kerkenraad behoort.

Art. 39. Hij zal te dien einde, binnen *veertien* dagen, nadat de uitspraak te zijner kennis is gebragt, van zijn voornemen kennis moeten geven aan den voorzitter des kerkenraads, bij een geschrift, op hetwelk de dag der indiening moet worden aangeteekend, met verzoek van kopij der uitspraak, zoo hij die niet reeds ontvangen heeft, en welke hem dan binnen ééne week moet worden ter hand gesteld.

Art. 40. Binnen *veertien* dagen na deze kennisgeving, of na het bekomen van kopij der uitspraak, zal hij zijn beroep bij het klasfikaal bestuur moeten vervolgen, of van zijn regt daartoe verstoken zijn.

Art. 41. Hij zal, te dien einde, bij den praeses van het klasfikaal bestuur een geschrift moeten indienen, behelzende de redenen van zijn bezwaar, en alles, wat hij vermeent tot zijn voordeel te kunnen strekken, met bijgevoegde kopij der uitspraak.

Art. 42. De praeses, dit geschrift ontvangende, zal hetzelfde zenden aan den kerkenraad, om binnen *veertien* dagen daarop te berigten.

Art. 43. De kerkenraad zal, bij deszelfs berigt, alle ter zake dienende stukken voegen.

Art. 44. Bovengemelde stukken zullen door den praeses ten spoedigste worden rondgezonden bij de leden van het klasfikaal bestuur, ten einde die in staat mogen gesteld worden, om op de eerstkomende vergadering deswege uitspraak te doen; of ter verandering, of ter bevestiging van de uitspraak des kerkenraads.

Art. 45. Ingeval het klasfikaal bestuur over punten van aanbelang nadere opheldering mogt verlangen, zal hetzelfde die, of van den kerkenraad, of van den bezwaarden, binnen eenen vastgestelden tijd kunnen vorderen.

Art. 46. De uitspraak door het klasfikaal bestuur gedaan zijnde, zullen daarvan afschriften aan den kerkenraad en aan hen, wie de zaak betreft, bezorgd worden.

II. In zaken, welke onmiddellijk voor het klasfikaal bestuur behooren.

a. Ten aanzien van de kerkelijke tucht.

Art. 47. Wanneer bij een klasfikaal bestuur bezwaren worden ingebracht tegen de leer, de ambtsbediening of den wandel van predikanten, kandidaten of andere kerkelijke ambtenaren, zal hetzelfde eene commissie benoemen van drie leden, om deswege onderzoek te doen.

Onder de predikanten zijn de *emeriti*, en onder de candidaten de *proponenten* begrepen (zoo lang de laatstgenoemden nog zullen bestaan); *emeriti*, candidaten en *proponenten* behooren onder het klasfikaal bestuur, waar zij hunne woonplaats hebben.

Art. 48. De commissie, door de haar ter hand gestelde stukken, of door de bescheiden, welke zij op de beste wijze heeft kunnen inwinnen, genoegzaam ingelicht zijnde, omtrent het ingebragte bezwaar, zal den bezwaarden moeten hooren, zijne bekentenis of verantwoording in geschrift stellen, en met alle tot de zaak betrekkelijke stukken, benevens een behoorlijk verslag, zoo spoedig mogelijk, inleveren bij den *præses* van het klasfikaal bestuur, om in de eerstkomende vergadering gebragt te worden.

Bij de benoeming van de commissie zal het bestuur eenen bepaalden tijd voor de inzending van haar verslag aan dezelve kunnen voorschrijven.

Art. 49. Ingeval van bekentenis zal de bezwaarde het regt hebben, om, binnen acht dagen na zijn verhoor, voor de commissie schriftelijk bij dezelve in te brengen, zoodanige ophelderingen, bijvoegfels en veranderingen, als hij nader ter zijner versoeking of verantwoording zal noodig achten, en zal de commissie bij haar berigt, gelijk ook de vergadering bij de uitspraak, daarop behoorlijk acht moeten slaan.

Wanneer de bekentenis van den bezwaarden, met hetgene hij nader daarbij mogt gevoegd hebben, na gedaan verslag van de commissie, genoegzaam wordt geoordeeld ter beslissing, zal het klasfikaal bestuur, op grond daarvan, zoodanige uitspraak doen, als de aard der zaak naar kerkelijke wetten vordert.

Art. 50. Indien de bezwaarde het tegen hem ingebragte geheel of in eenig wezenlijk punt mogt ontkennen, zal de commissie, na de getuigen, overeenkomstig art. 19, gehoord te hebben, al de ingekomene stukken in zijne handen stellen, om, binnen vier weken na ontvangst, daarop zijn belang in te brengen, met bijvoeging van alles, wat hij ter zake zal dienstig oordeelen, met opgave dier getuigen, welke hij zoude verlaagen, dat ter zijner verdediging werden gehoord.

Art. 51. Wanneer nogtans de misdaad, waarover de beschuldiging gaat, van eenen ergerlijken aard en tevens geruchtmakend mogt zijn, zoo zal het klasfikaal bestuur, indien hetzelfde voor de gegrondheid der aanklagt, aanvankelijk, gewigtige redenen vindt, den aangeklaagden provifioneel in zijne dienst kunnen fchorfen, daarvan kennis gevende aan het provinciaal kerkbestuur.

Art. 52. Ingeval de bezwaarde binnen den bepaalden tijd niet mogt antwoorden, zal de commissie, op de eerstvolgende vergadering van het klasfikaal bestuur, van alles verslag doen, en zal daarop door de vergadering uitspraak worden gedaan.

Art. 53. Ingeval van antwoord, zal de commissie, zulks noodig oordeelende, den beklaagden, den klager en de getuigen wederom kunnen hooren.

Art. 54. Ingeval van zulk een nader verhoor, zal de commissie hetzelfde, met al de stukken en bijlagen, andermaal stellen in handen van den beklaagden, om daarop, binnen veertien dagen na de ontvangst, op nieuw zijn belang in te brengen.

Hetzij de beklaagde dan binnen den bepaalden tijd antwoordt of niet, zal de commissie op al de ingekomene stukken verslag doen, zich daarbij gedragende naar het bepaalde bij art. 11.

Art. 55. Het klasfikaal bestuur zal vervolgens uitspraak doen, en daarvan aan den belanghebbenden kennis geven.

Art. 56. Het klasfikaal bestuur is steeds bevoegd, zulks noodig oordeelende, den beklaagden, den klager of de getuigen voor zich te ontbieden.

Zoowel de klager, als de beklaagde, heeft het regt, om van het klasfikaal bestuur te verzoeken, dat de een of ander, op *bepaaldelijk opgegevene vraagpunten*, nader gehoord worden.

Art. 57. Beschuldigingen tegen de leer van eenen predikant, zullen niet kunnen aangenomen worden, tenzij dezelve gestaafd worden door duidelijke bewijzen, dat hij de leer, welke, volgens Gods Heilig woord, in de aangenomene formulieren van eenigheid der Hervormde kerk vervat is, openlijk heeft wederproken of bestreden.

Art. 58. De bestraffingsmiddelen, van welke de kerkelijke besturen kunnen gebruik maken, zijn :

- 1°. Omtrent ouderlingen en diakenen :
  - a. Schorsing in de dienst.
  - b. Ontzetting van dezelve.
- 2°. Omtrent kandidaten :
  - a. Schorsing in de predikdienst.
  - b. Onberoepelijk-verklaring voor bepaalden tijd.
  - c. Onberoepelijk-verklaring voor onbepaalden tijd.
  - d. Geheele intrekking der akte van toelating tot de predikdienst.
- 3°. Omtrent predikanten :
  - a. Schorsing voor eenen bepaalden tijd, zonder verlies van traktement, anders dan het defroijement der dienstdoende predikanten.
  - b. Dergelijke schorsing, met geheel of gedeeltelijk verlies van traktement.
  - c. Schorsing voor eenen onbepaalden tijd, met of zonder verlies van traktement.
  - d. Geheele afzetting.

Art. 59. Iemand, alzoo om zedelijk wangedrag in zijne bediening gefchorst, of van dezelve ontzet zijnde, moet tevens geacht worden, als lidmaat van het gebruik des H. Avondmaals ontzet te wezen, doch deze laatstgenoemde ontzetting zal, op voldoende blijken van berouw en beterschap, worden opgeheven.

b. In kerkelijke geschillen :

Art. 60. Geschillen in of tusschen kerkenraden, of tusschen dezelve en de leden der gemeente ontstaan, worden onmiddellijk voor het klasfikaal bestuur gebragt en door hetzelfde beoordeeld.

Art. 61. Tot dat einde zal men zich schriftelijk moeten vervoegen bij den praeses van het klasfikaal bestuur, die de ontvangene bezwaren stelt in handen van dengenen, over wien

men zich heeft bezwaard, om binnen *vier* weken na ontvangst daarop te berigten.

Art. 62. Dit berigt wordt gesteld in handen van den klager, om mede binnen *vier* weken daarna, daarop zijn belang in te brengen.

Art. 63. Dit tweede stuk des klagers komt weder op dezelfde wijze, met al de bijlagen, in handen van den beklagden, om daarop, binnen *veertien* dagen, andermaal te antwoorden.

Art. 64. Het klasfikaal bestuur kan in deszelfs vergadering, op grond der gemelde geschriften, tot eene uitspraak besluiten, of dezelve stellen in handen eener commissie, ten einde vooraf derzelve verflag te hooren.

Art. 65. Indien in de gevallen, boven vermeld, binnen den bepaalden tijd het gevorderde stuk niet werd ingediend, zal het klasfikaal bestuur, zonder hetzelfde af te wachten, besluiten, zoo als bevonden zal worden te behooren.

Art. 66. Gelijkcrwijs, als in de naastvoorgaande artikelen is bepaald, zal gehandeld worden in alle andere geschillen, welke onmiddellijk voor het klasfikaal bestuur behooren, en, vóór deszelfs tusschenspraak, niet in der minne konden afgedaan worden.

Art. 67. In geschillen nogtans, omtrent beroepingen en kerkelijke approbatie van gedane beroepingen, zoo dezelve niet dadelijk bij monde kunnen worden afgedaan, zullen de gestelde tijdsbepalingen, zoo veel mogelijk, verkort worden, en het klasfikaal bestuur zal geregtigd zijn, zoodra het zich daartoe in staat bevindt, uitspraak te doen; onverminderd echter, hetgeen ten aanzien der regten van collatie, agreatie enz. bepaald mogt wezen, of nader zal worden bepaald.

Art. 68. Ingeval er bij de afkondiging van een' nieuw beroepen predikant, welke, volgens art. 35 van het reglement op de vacatures enz., bij eene vacante gemeente moet geschieden, of anderszins tegen een' nieuw beroepenen, vóór diens bevestiging, bezwaren worden ingebracht, zullen dezelve verwezen worden naar het klasfikaal bestuur, waaronder de woonplaats van den beroepenen behoort.

VIERDE AFDEELING.

Wijze van handelen voor het provinciaal kerkbestuur.

I. In zaken, welke bij beroep voor hetzelfde gebragt worden.

Art. 69. Indien zich iemand beroept van een klasfikaal bestuur op het provinciaal kerkbestuur, zal hij daarvan binnen veertien dagen kennis moeten geven aan den praeses van het klasfikaal bestuur, en aan dengenen, die bij het klasfikaal bestuur tegen hem mogt gehandeld hebben, en daarbij een afschrift der uitspraak, zoo hij die niet mogt ontvangen hebben, kunnen vorderen.

Art. 70. Hij zal binnen veertien dagen daarna, of na het ontvangen der uitspraak, een geschrift moeten inleveren bij den president van het provinciaal kerkbestuur, inhoudende den loop der zaak, de redenen van zijn bezwaar, en verzoek, dat zijn beroep moge worden aangenomen, zonder meer, doch met bijvoeging van een afschrift der uitspraak.

Art. 71. Indien de president, uit hoofde van het verloop der gestelde tijdsbepaling, of omdat de zaak reeds bij hooger beroep beslist werd, dezelve niet voor hooger beroep vatbaar mogt oordeelen, zal hij echter het aanzoek daartoe niet afwijzen, maar het oordeel daarover aan het provinciaal kerkbestuur overlaten, hetwelk, de zaak alzo bevindende, het verzoek zal afwijzen.

Art. 72. Ingeval van zoodanig beroep zal voorts bij het provinciaal kerkbestuur gehandeld worden, zoo als bij art. 38 tot 46, ten aanzien van het klasfikaal bestuur, is bepaald.

Art. 73. De scriba van het klasfikaal bestuur is verpligt, om, ingeval van hooger beroep, aan de belanghebbenden, op hun verzoek en te hunnen koste, zoo spoedig mogelijk, af te geven afschriften van al de stukken, welke over die zaak bij het klasfikaal bestuur gediend hebben.

Art. 74. Eenig kerkelijk ambtenaar, door een klasfikaal bestuur in zijn ambtsberoep zijnde geschorst, en zich beroepende

op het provinciaal kerkbestuur, zal, hangende het appel, zijn dienstwerk blijven waarnemen, ten ware het klasfikaal bestuur, om gewigtige redenen, bij het vonnis had verklaard, dat de schorsing, niertegenstaande het appel, zoude moeten effect forteren, in welk geval, hangende het onderzoek ten principale, in de schorsing door het provinciaal kerkbestuur geene verandering zal mogen gemaakt worden.

II. In zaken, welke onmiddellijk voor het provinciaal kerkbestuur behooren.

Art. 75. Bij het provinciaal kerkbestuur zullen onmiddellijk behandeld worden bezwaren, welke, ten einde eene afzetting in te roepen tegen predikanten, candidaten, ouderlingen of diaconen, of door aangifte van een der leden, of door bijzondere aanklagte, bij hetzelfde zijn gebragt; voorts zulke, welke door een klasfikaal bestuur van dien aard geoordeeld worden, dat dezelve eene afzetting zouden behooren ten gevolge te hebben, onverminderd, in dit laatste geval, het regt van het klasfikaal bestuur tot eene provifionele schorsing in de dienst.

Wanneer, volgens deze bepaling, eene zaak voor het provinciaal kerkbestuur is gebragt, en hetzelfde oordeelt, dat dezelve onmiddellijk door hetzelfde behoort behandeld te worden, behoudt hetzelfde toch het regt, om daarbij ook eene der andere bestraffingsmiddelen, behalve de afzetting, te gebruiken, behoudens het regt der belanghebbenden, om zich op de Synode te beroepen.

Art. 76. In de gevallen, bij het voorgaande artikel omschreven, wordt bij het provinciaal kerkbestuur gehandeld, zoo als in art. 47 tot 59 omtrent het klasfikaal bestuur is bepaald.

Art. 77. Ook worden onmiddellijk bij het provinciaal kerkbestuur behandeld geschillen, in welke een of meer klasfikale besturen of derzelve leden als zoodanig betrokken zijn.

Art. 78. Ook in deze geschillen wordt gehandeld, als bij de klasfikale besturen.

VIJFDE AFDEELING.

Wijze van handelen voor de Synode.

I. In zaken, welke, bij beroep, voor dezelve gebragt worden.

Art. 79. Iemand zich bezwaard achtende door eene uitspraak van een provinciaal kerkbestuur, van welk, naar de bepalingen van dit reglement, hooger beroep kan plaats hebben, en zich op de Synode willende beroepen, zal binnen vier weken van zijn voornemen kennis moeten geven aan den president van het provinciale kerkbestuur, bij een geschrift; ook zal hij daarvan gelijktijdig wettig berigt moeten doen toekomen aan dengenen, die bij het provinciaal kerkbestuur tegen hem mogt gehandeld hebben.

Art. 80. Insgelijks zal hij, binnen vier weken na het ontvangen der uitspraak van het provinciaal kerkbestuur, een verzoekschrift, om tot het beroep te worden toegelaten, met bijvoeging van hetgeen hij voor zijne zaak dienstig mogt oordeelen, moeten inzenden bij den secretaris van de Synode, die hetzelfde zal ter hand stellen aan den president, zoodra die zal benoemd zijn.

Art. 81. Het provinciaal kerkbestuur zal, in dit geval, al de stukken tot de zaak behoorende, of gewettigde afschriften van dezelve, zoodra mogelijk, inzenden bij den secretaris van de Synode, ten einde alles aan de Synodale vergadering moge voorgelegd worden.

Art. 82. Het zal den belanghebbenden vrijstaan, hunne belangen wederzijds aan de Synode voor te dragen, bij een de zaak ontwikkelend geschrift, hetwelk, vóór de zamenkomst der Synode, bij den secretaris moet worden ingezonden.

Art. 83. De Synode geoordeeld hebbende, dat het verzoek om beroep moet worden toegestaan, zal op al de ingekomene stukken ter bevestiging of verandering der gedane uitspraak besluiten, na deswege het schriftelijk verslag eener daartoe benoemde commissie gehoord te hebben.

II. In gevallen, welke onmiddellijk bij de Synode behooren.

Art. 84. Zaken, in welke één of meer provinciale kerkbesturen, derzelver leden, of leden der Synode, als zoodanig betrokken zijn, worden onmiddellijk bij de Synode behandeld.

Art. 85. Hij, die eene zaak voor de Synode brengt, zal aan dengenen, over wien hij zich bezwaart, ten minste vier weken vóór het openen der Synodale vergadering, van zijn voornemen tot beklag, met opgaaf der redenen en gronden, schriftelijk moeten kennis geven.

Art. 86. Zoo de klager als de beklagde zullen wederzijds, bij een ontwikkelend geschrift, hunne belangen kunnen inbrengen, hetzelfde, vóór de opening der Synode, bij derzelver secretaris inzendende.

Art. 87. De Synode zal, in hare eerste vergadering, voor elke bij dezelve ingebragte zaak, eene commissie benoemen, om de ingekomene stukken te onderzoeken, als ook de getuigen, des noods, te hooren, en daarvan schriftelijk verslag doen.

Art. 88. Op het verslag dier commissie doet de Synode uitspraak.

III. Ingeval van herziening.

Art. 89. Iemand van eene zaak, over welke alleen door de Synode uitspraak is gedaan, herziening verlangende, zal daarvan binnen twee maanden kennis moeten geven aan den secretaris van de Synode, en aan derzelver questor; tevens onder den laatstvermelden verzekerende eene som van f 1200, ter hoeding van de vermoedelijke kosten; zoo die kosten bij de uitkomst bevonden mogten worden minder te bedragen, zal hem het overschot teruggegeven worden; in het tegenovergestelde geval zal de som moeten worden aangevuld, ten beloope van het dadelijk bedrag der kosten, alles onverminderd hetgeen hiervoor bij art. 21 is bepaald.

Art. 90. De questor is verplicht, aan hem, die herziening vraagt, bewijs af te geven, dat genoemde som onder hem is verzekerd, ten einde dat bewijs worde overgelegd bij het ver-

zoek, hetwelk aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. zal moeten gedaan worden, om door hetzelfde van den Koning te verkrijgen, dat er eene vergadering van herziening worde bijeen geroepen.

Art. 91. Het genoemde Departement zal vervolgens aan den Koning eene voordragt doen, ter benoeming van de leden en van den president der vergadering van herziening en ter bepaling van den tijd van derzelver bijeenkomst.

Art. 92. De vergadering van herziening zal bestaan uit elf leden, namelijk, den secretaris van de Synode, vier leden van de laatstgehoudene Synodale vergadering, onder welke twee van degenen, die met de uitspraak der Synode hebben ingestemd, en twee van hen, die van de gedane uitspraak in gevoelen verschillen, indien er zoodanigen zijn, en, eindelijk, uit zes der secundi van die Synodale leden, die niet ter vergadering van herziening worden opgeroepen.

Art. 93. Bij de vergadering van herziening zal dezelfde wijze van handelen gevolgd worden als bij de Synode.

Algemeene voorbehouding.

Art. 94. De algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk behoudt aan zich het regt, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring van den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeederen, als bevonden zal worden te behooren.

---

*ALGEMEEN REGLEMENT op de
zamenstelling en werkzaamheden
der kerkenraden bij de Hervorm-
de gemeenten in het Koninkrijk
der Nederlanden ; goedgekeurd
bij 's Konings besluit van den
16den November 1825, no. 177.*

EERSTE AFDEELING.

Van de samenstelling des kerkenraads.

Art. 1. De kerkenraad bestaat uit opzieners der gemeente, zijnde predikanten en ouderlingen, behoudens de betrekkingen van diakenen tot den kerkenraad, als in de volgende artikelen van dit reglement, of in de huishoudelijke reglementen zullen bepaald worden.

Art. 2. De diakenen of armenverzorgers der gemeente staan met den kerkenraad in het naauwste verband; zij handelen in hunne bijzondere administratie communicatief met den kerkenraad, en nemen deel aan de handelingen van denzelfden, zoo verre het eene en andere wederkeerig in eenig huishoudelijk reglement zal bepaald worden.

Art. 3. De diakenen staan, zoowel als de predikanten en ouderlingen, onder het onmiddellijk opzigt en de beoordeeling der klasfikale besturen.

Art. 4. In de bepaling van het getal der ouderlingen en diakenen zal, zoo veel mogelijk, gelet worden op de grootheid der gemeenten, op den aard der combinatiën en op het getal der predikanten.

Art. 5. De benoeming van ouderlingen en diakenen geschiedt door den kerkenraad, benevens de diakenen.

In gemeenten, bij welke, tot nu toe, door mans ledematen, gewezene kerkenraadsleden of anderen, invloed op de benoeming van ouderlingen en diakenen werd uitgeoefend, zullen de meer huishoudelijke reglementen bepalen, of, en zoo ja, welken invloed dezelve aldaar, daarop zullen blijven uitoefenen.

In allen gevalle worden de benoemden behoorlijk aan de gemeenten voorgedragen, ten einde aan ieder lidmaat gelegenheid te geven, om zijne bezwaren tegen den benoemden te kunnen inbrengen.

Art. 6. De tijd der aftreding en de bevoegdheid der aftredende ouderlingen en diakenen, om weder te worden benoemd, worden bij de huishoudelijke reglementen geregeld.

TWEEDE AFDEELING.

Van de vereischten van predikanten, ouderlingen en diakenen.

Art. 7. Predikanten moeten al die vereischten bezitten, welke bij de onderscheidene kerkelijke reglementen, ten dezen, zijn bepaald.

Art. 8. Ouderlingen zullen de navolgende vereischten in zich moeten vereenigen; zij moeten zijn:

- a. Ledematen der gemeente, niet beneden de dertig jaren oud, behalve in geval van hooge noodzakelijkheid.
- b. Onberispelijk in belijdenis en zeden, bekende voorstanders van de openbare godsdienst, en geene tegenstrevers van de bestaande kerkelijke verordeningen.
- c. Zoo veel mogelijk tot de aanzienlijkste leden der gemeente behoorende.

Art. 9. Diakenen behooren te zijn:

- a. Meerderjarig naar de burgerlijke wet.
- b. Onberispelijk in belijdenis en zeden, voorstanders van de openbare godsdienst, en geene tegenstrevers van de kerkelijke verordeningen.
- c. Ledematen der gemeente; bij de gemeenten, echter, waar de diakenen tevens algemeene armenverzorger moeten zijn, zullen, des noods, en onder zoodanige bepalingen, als bij eenig huishoudelijk reglement zullen worden vastgesteld, ook zulken als diakenen kunnen dienen, die nog geene ledematen zijn, mits het blijke, dat zij de Her-

vormde godsdienst zijn toegedaan ; doch zullen de zoodanigen aan de bijzondere werkzaamheden des kerkenraads volstrekt geen deel nemen.

Art. 10. De dwangmiddelen tegen hen, die mogten weigeren de benoeming tot ouderling of diaken te aanvaarden, worden, zoo verre dezelve niet bij andere, reeds bestaande reglementen mogten zijn bepaald, aan de voorzigtigheid der kerkenraden overgelaten.

DERDE AFDEELING.

Van de werkzaamheden des kerkenraads.

Art. 11. Aan den kerkenraad behoort de zorg voor hetgeen de openbare godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzigt over de leden van de gemeente betreft.

Art. 12. De kerkenraad vergadert ten minste viermaal in elk jaar, om de voorkomende zaken af te doen.

Art. 13. Een predikant, in de vergadering tegenwoordig zijnde, zal voorzitter zijn des kerkenraads. Het getal en den tijd der gewone vergaderingen, de wijze, op welke de vergaderingen geregeld, en de buitengewone vergaderingen belegd worden, zullen bij eenig huishoudelijk reglement worden voorgeschreven.

Art. 14. De kerkenraad houdt aanteekening van deszelfs handelingen, zorgt voor de bewaring en de behoorlijke registratie der archiven en van de inkomende stukken, mitsgaders voor de naauwkeurige aanteekening, in dubbele daartoe aangelegde boeken, van aankomende en vertrekkende ledematen, van de gedoopten en van de kerkelijk ingezegende huwelijken.

Art. 15. De kerkenraad gedraagt zich in alles naar de voorschriften van de bestaande kerkelijke reglementen en verordeningen, en draagt zorg, dat dezelve gevolgd en ter uitvoering worden gebracht.

Art. 16. Omtrent de plaats der vergadering van den kerkenraad, de onvermijdelijke kosten van deszelfs vergaderingen, alsmede omtrent de kosters of bedienden van den kerkenraad en

derzelve instructien, zullen bij de huishoudelijke reglementen de noodige bepalingen worden gemaakt.

VIERDE AFDEELING.

Van de bijzondere pligten der predikanten, ouderlingen en diakenen.

§ 1. *Van de predikanten.*

Art. 17. De predikanten schrijven telkens voor, wat de voorlezer zal lezen en der gemeente voorzingen.

Art. 18. Zij mogen in de regeling der predikbeurten geene verandering maken, zonder wettig besluit des kerkenraads.

Art. 19. Zij zorgen op de beste wijze, zoo veel noodig, met voorkennis en advies van den kerkenraad, voor het herderlijk werk in de gemeente.

Art. 20. Zij moeten gezettelijk prediken over den katechismus, en de gewone voorbereidings- en nabetrachtings-leerrede-
nen houden, vóór en na het Heilig Avondmaal.

Art. 21. Zij moeten katechifatiën houden voor ouden en jongen, die nog geene belijdenis gedaan hebben, zoo over de Bijbelsche geschiedenissen, als over de Christelijke geloofs- en zedeleer. Ook moeten zij zich bevljtigen, om de alzoo onderwezenen tot ledematen aan te nemen.

Art. 22. Zij moeten gezet en behoorlijk huisbezoekingen doen, om de gemeente op te wekken tot het bijwonen van de openbare godsdienst en de katechifatiën, alsmede tot de viering des Heiligen Avondmaals, en wat verder dienen kan, om de godsdienstigheid en goede zeden te bevorderen.

Art. 23. Zij zijn verpligt, om, buiten wettige verhindering, geroepen zijnde, zieken te bezoeken, en die bezoeken, zoo veel noodig, te herhalen.

§ 2. *Van de ouderlingen.*

Art. 24. De ouderlingen moeten, zoo veel mogelijk, de openbare godsdienst bijwonen.

Art. 25. Zij zijn verplicht, daartoe verzocht zijnde, de predikanten bij te staan bij het herderlijk werk.

§ 3. *Van de diakenen.*

Art. 26. De diakenen zorgen voor de inzameling der aalmoezen en voor de ondersteuning van de behoeftige leden der gemeente.

Art. 27. Zij behartigen, hetgene tot vinding, uitbreiding of bevordering kan strekken van de fondsen en middelen tot onderhoud der behoeftigen.

Art. 28. Zij doen rekening en verantwoording van hunne administratie op die wijze en op zoodanigen tijd, als bij eenig huishoudelijk reglement bepaald wordt, of anders gebruikelijk mogte zijn.

Art. 29. Zij raadplegen met den kerkenraad en handelen niet, dan met deszelfs goedkeuring, in alle gevallen, welke eenigen aanmerkelijken invloed op de belangen hunner administratie kunnen hebben, en tevens van de plaatsgrijpende gewoonte mogten afwijken.

Art. 30. Zij handelen voorts gemeenschappelijk met den kerkenraad in alle zoodanige gevallen, als bij eenig huishoudelijk reglement zullen zijn voorgescreven.

Art. 31. De bepalingen, in dit reglement voorkomende, omtrent der diakenen beheer en verantwoording, worden verstaan, behoudens de reeds bestaande algemeene of plaatselijke verordeningen, en die, welke in het vervolg van Gouvernementswege zullen worden daargesteld.

VIJFDE AFDEELING.

Bijzondere bepalingen.

Art. 32. De provinciale kerkbesturen zullen werkzaam zijn, ten einde bijzondere huishoudelijke reglementen voor de kerkenraden onder hun ressort, of ook voor bijzondere gemeenten, tot stand mogen gebragt worden, welke echter niets zullen mogen bevatten, strijdig met de bepalingen van het algemeen reglement.

Art. 33. Ten genoemden einde zullen de provinciale kerkbesturen eene grondschets van zoodanig huishoudelijk reglement, ten fine van confideration, aan de klasfikale besturen, en door dezelve, zoo veel noodig, aan de bijzondere kerkenraden doen toekomen, en, na zulks, die reglementen ontwerpen en derzelve invoering bij de gemeenten bevorderen.

Art. 34. De algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk behoudt aan zich het regt, om dit reglement, onder goedkeuring van den Koning, zoodanig te veranderen en te vermeerderen, als zij bij het vervolg zal vermeenen te behooren.

---

*HUISHOUDELIJK REGLEMENT
op
de zamenstelling en werkzaamheden
der kerkenraden, bij de Hervormde
gemeenten, behoorende onder
het resfort van het Provinciaal
kerkbestuur van Noordhol-
land (1).*

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling des kerkenraads.

Art. 1. De kerkenraad bestaat uit opziensers der gemeente, zijnde predikanten en ouderlingen, behoudens de betrekking van diakenen tot den kerkenraad, volgens de bepalingen, bij dit reglement aangewezen.

Art. 2. De diakenen en armenverzorgers der gemeente staan met den kerkenraad in het naauwste verband; zij handelen in hunne bijzondere administratie communicatief met den kerkenraad, en nemen deel aan de handelingen van denzelfden, onder de volgende bepalingen:

---

(1) Wij hebben het niet ongepast gevonden, één van de huishoudelijke reglementen over te nemen; dit door ons daartoe gekozene behoort tot 's Konings befluit van den 25sten April 1830, n°. 114.

1°. Bij gemeenten, waar niet meer dan *vier* ouderlingen dienen, behooren de diakenen mede tot het collegie des kerkenraads, en hebben zij deel aan al deszelfs raadplegingen en besluiten, behoudens hetgene ten dezen in de *derde* afdeeling dezes reglements nader is bepaald.

2°. In gemeenten, waar meer dan *vier* ouderlingen dienen, maken deze met de predikanten een bijzonder collegie uit; ook de diakenen kunnen aldaar afzonderlijk vergaderen. Beide die collegien te zamen vergaderende, heet zulks de *Brede Kerkenraad*.

Art. 3. In de bepaling van het getal der ouderlingen en diakenen zal, zoo veel mogelijk, gelet worden op de grootte en de uitgebreidheid der gemeenten, den aard der combinatiën en het getal der predikanten.

1°. Bij elke gemeente zullen niet minder dan *twee* ouderlingen en *twee* diakenen dienen; in gecombineerde gemeenten zijn ten minste zoo vele diakenen, als er onderscheidene diakonie-administratiën bestaan.

2°. Bij gemeenten, door éénen predikant bediend, zullen niet meer dan *vier* ouderlingen en *vier* diakenen mogen wezen.

Indien deze bepaling, wegens de uitgestrektheid van eenige gemeente, alwaar dusverre een grooter getal ouderlingen en diakenen diende, moeilijkheid baart, zal daarvan kennis worden gegeven aan het provinciaal kerkbestuur, hetwelk bevoegd zal zijn, om in deze uitzondering te verleen.

In gemeenten van twee predikanten zullen niet meer mogen wezen dan *vijf* ouderlingen en *vijf* diakenen.

In gemeenten, door meer dan *twee* predikanten bediend, zal het getal der ouderlingen niet meer mogen wezen, dan het dubbele van dat der predikanten.

3°. In geen geval zal bij eenige gemeente het getal der diakenen grooter mogen wezen, dan dat der predikanten en ouderlingen te zamen.

Art. 4. De benoeming van ouderlingen en diakenen geschiedt

door de fungerende leden des kerkenraads. Alle andere wijzen van benoeming zijn afgeschaft.

Art. 5. Ook in gemeenten, waar diakenen een afzonderlijk collegie uitmaken, worden zij tot deze keuze mede opgeroepen.

Art. 6. In zoodanige gemeenten echter geschiedt de keuze van ouderlingen uit een dubbeltal, vooraf alleen door predikanten en ouderlingen, zonder diakenen, geformeerd.

Zoo ook geschiedt in dezelve de keuze van diakenen insgelijks uit een dubbeltal, alleen door diakenen opgemaakt.

Art. 7. De door den kerkenraad benoemden worden driemaal aan de gemeente voorgedragen, ten einde aan ieder lidmaat gelegenheid worde gegeven, om bezwaren tegen de benoemden, vóór derzelver bevestiging, bij den kerkenraad in te brengen.

Art. 8. De tijd der aftreding van ouderlingen en diakenen kan op den bij de bijzondere gemeenten gebruikelijken voet voortduren, echter onder de volgende bepalingen:

- 1°. Geen ouderling of diaken zal, zonder nieuwe benoeming, langer dan vier jaren in dienst blijven.
- 2°. Ouderlingen en diakenen blijven bij hun aftreden weder benoembaar; echter kunnen zij, zonder een jaar buiten dienst te zijn geweest, niet meer dan tweemaal herkozen worden, dan met goedvinden van het klasfikaal bestuur.

De benoeming van nieuwe ouderlingen en diakenen zal zoo tijdig geschieden, dat zij met den 1sten Januarij in dienst kunnen treden; blijvende echter aan zeer groote gemeenten vrijgelaten, om een' anderen geschikten tijd te mogen bepalen; omtrent de tusschentijds invallende vacaturen maakt de kerkenraad, naar bevinding, de noodige beschikking.

TWEEDE AFDEELING.

Van de vereischten van ouderlingen en diakenen.

Art. 9. Ouderlingen zullen de navolgende vereischten in zich moeten vereenigen; zij moeten zijn:

- a. Ledematen der gemeente, niet beneden de dertig jaren oud, behalve ingeval van hooge noodzakelijkheid.

- b.* Onberispelijk in belijdenis en zeden, bekende voorstanders van de openbare godsdienst, en geene tegenstrevers van de bestaande kerkelijke verordeningen.
- c.* Zoo veel mogelijk tot de aanzienlijkste leden der gemeente behoorende; voorts zullen, bij de benoeming van ouderlingen, geenerlei roosters, noch eenige andere beperkingen in aanmerking mogen komen.

Art. 10. Diakenen behooren te zijn:

- a.* Meerderjarig naar de burgerlijke wet, en, bij voorkeur, gehuwd.
- b.* Onberispelijk in belijdenis en zeden, voorstanders van de openbare godsdienst, en geene tegenstrevers van de kerkelijke verordeningen.
- c.* Ledematen der gemeente.

Wanneer echter de diakenen tevens algemeene armenverzorgers moeten wezen, is ten aanzien van dit vereischte eenige ruimte gelaten.

Art. 11. De dwangmiddelen tegen hen, die mogten weigeren, de benoeming tot ouderling of diaken te aanvaarden, zoo verre die niet bij andere reglementen zijn bepaald, worden aan de voorzigtigheid der bijzondere kerkenraden overgelaten.

DERDE AFDEELING.

Van de werkzaamheden des kerkenraads.

Art. 12. Aan den kerkenraad behoort in het algemeen de zorg voor hetgeen de openbare godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzigt over de leden der gemeente betreft, en in het bijzonder de werkzaamheden, tot de beroeping van predikanten en de oefening der kerkelijke tucht betrekking hebbende.

Art. 13. De kerkenraad houdt ten minste *viermaal* in elk jaar deszelfs *gewone* vergaderingen, en komt wijders *buitengewoon* bijeen, als de omstandigheden zulks vereischen.

Art. 14. Bij de vergaderingen des kerkenraads zal het volgende worden in acht genomen:

- 1°. De predikant, of, zoo er meer dan één predikant in de vergadering tegenwoordig is, één der predikanten, fungeert als voorzitter, en zal iedere vergadering met gebed en dankzegging openen en sluiten; geen predikant tegenwoordig zijnde, vervult de oudste ouderling in dienst deszelfs plaats; gevallen uitgezonderd, waarin de aard der zaak, of het belang der gemeente, de tegenwoordigheid van een' geordenden leeraar stellig vorderen.
- 2°. De voorzitter zorgt voor de goede orde in het adviseren en stemmen; hij draagt de zaken ter behandeling duidelijk voor, geeft bij de behandeling de noodige inlichtingen, en zal het laatst zijne stem uitbrengen.
- 3°. Bij de omvraag mag geen lid zich buiten stemming houden; de beslissing geschiedt bij volstrekte meerderheid; zoo de stemmen gelijk staan, zal die des voorzitters voor twee geteld worden, behalve bij het beroepen van predikanten, als waarin, in dat geval, het lot zal beslissen.
- 4°. Een consulent, als voorzitter bij den kerkenraad fungerende, heeft slechts eene adviserende stem; in dat geval zal, bij gelijkheid van stemmen, het lot beslissen.
- 5°. Elk lid heeft vrijheid, om, zonder opgave van redenen, in de notulen te doen aanteekenen, dat hij met eenig besluit niet heeft ingestemd.
- 6°. Commissien kunnen bij betrekkelijke meerderheid worden benoemd; dezelve bestaan nimmer alleen uit predikanten, noch ook geheel uit ouderlingen; in commissien, welke op eenig deel van het herderlijk werk betrekking hebben, kunnen, voor zoo veel gemeenten betreft, waar dezelve een afzonderlijk collegie uitmaken, geene diaconen benoemd worden.
- 7°. Hangende zaken worden telkens behandeld, vóór dat andere zaken in overweging worden genomen.
- 8°. In gemeenten van twee of meer predikanten, zal één van dezelve als voorzitter, en een ander als scriba fungeren; doch bij gemeenten, door éénen predikant bediend, zal

de predikant in beide genoemde betrekkingen werkzaam zijn.

- 9°. De gewone vergaderingen worden gehouden veertien dagen (of in de tweede week) vóór de viering des Avondmaals; zullende daarbij teikens *cenfura morum* ook omtrent de ledematen der gemeente gehouden worden.
- 10°. De buitengewone vergaderingen worden door den voorzitter belegd, met opgave der redenen.
Hij is verplicht, om dezelve zamen te roepen, zoodra twee leden des kerkenraads, met opgave van redenen, zulks schriftelijk vorderen.
- 11°. De leden des kerkenraads zijn verplicht, al de gewone en buitengewone vergaderingen bij te wonen.
- 12°. De kerkenraden der bijzondere gemeenten kunnen nog nadere punten van orde voor hunne vergaderingen vast stellen, mits dezelve niet strijdig zijn met de bepalingen van dit reglement of andere kerkelijke verordeningen.
- 13°. Jaarlijks zal op iedere eerste vergadering des kerkenraads de geheele derde afdeeling dezes reglements worden voor-gelezen.

Art. 15. De kerkenraad houdt aanteekening van deszelfs handelingen, zorgt voor de bewaring en behoorlijke registratie der archieven en van de inkomende stukken, mitsgaders voor de naauwkeurige aanteekening in dubbele daartoe aangelegde boeken, van aankomende en vertrekkende ledematen, van de gedoopten en van de kerkelijk ingezegende huwelijken; en zulks met in achtneming van de volgende bepalingen:

- 1°. De geëxtendeerde notulen van het verhandelde zullen op elke eerst volgende vergadering voorgelezen en voor *refumtie* geteekend worden door den voorzitter en den scriba, of, zoo die tevens scriba was, door hem en een' der ouderlingen.
- 2°. De aanteekeningen van de ledematen, de gedoopten en kerkelijk ingezegende huwelijken zullen jaarlijks door den kerkenraad, of door eene commissie uit denzelven, met de contra-boeken vergeleken en voor *collatum* geteekend worden.

3°. De aantekeningen van de gedoopten moeten bevatten jaar en dag des doops en van de geboorte, benevens de namen en voornamen van vader en moeder, alsmede derzelve woonplaats, indien deze eene andere is, dan de gemeente, waar de doop bedien' wordt.

Art. 16. De kerkenraad gedraagt zich voorts in alles naar de voorschriften van de bestaande kerkelijke verordeningen, en draagt zorg, dat dezelve gevolgd en ten uitvoer gebragt worden; zullende speciaal, wat het godsdienstig onderwijs betreft, op de volgende punten letten:

- 1°. Ingeval in eenige gemeente mogte gehandeld worden tegen hetgeen bij art. 13 en 14 van het reglement op het godsdienstig onderwijs, omtrent het geven van godsdienstig onderwijs of het houden van oefeningen, is vastgesteld, zal de kerkenraad daaromtrent naauwkeurig onderzoek doen en berigt inzenden aan het klasfikaal bestuur.
- 2°. De kerkenraad eener vacante gemeente is verpligt, te zorgen, dat gedurende de vacature geene oefeningen worden gehouden, ten zij het klasfikaal bestuur daartoe uitdrukkelijke vergunning heeft verleend.
- 3°. De kerkenraad zal bepalen, welke onderwijs-boekjes door de katechizeermeesters of katechizeermeesteressen, die bij de gemeente zijn aangesteld, zullen gebruikt worden of ook *niet* zullen gebruikt worden.

Art. 17. Omtrent de plaats der vergadering van den kerkenraad, de onvermijdelijke kosten der vergaderingen, alsmede omtrent de kosteren of bedienden des kerkenraads en derzelve instructien, zullen de volgende bepalingen worden in acht genomen:

- 1°. In gemeenten, waar nog geen geschikt lokaal voor de vergadering des kerkenraads mogt aanwezig zijn, zullen de vereischte instantien worden gedaan, om daar, waar zulks behoort, te bewerken, dat daarin op de beste wijze voorzien worde.
- 2°. De kosten, welke de vergaderingen des kerkenraads onvermijdelijk zullen veroorzaken, kunnen, volgens de be-

staande reglementen, van de administratie der kerkelijke fondsen worden ingevorderd.

- 3°. De kerkenraden zullen, in overeenstemming met de daartoe bevoegde autoriteiten, zorg dragen, dat aan de respectieve kosters, als bedienden des kerkenraads, de vereischte instructien gegeven worden.

VIERDE AFDEELING.

Van de werkzaamheden der breede en groote kerkenraden.

Art. 18. In gemeenten, waar meer dan vier ouderlingen fungeren, is de gewone kerkenraad zamengesteld uit predikanten en ouderlingen, en behandelt dezelve alles, wat op de openbare godsdienst, het herderlijk werk, het godsdienstig onderwijs en het opzigt over de leden der gemeente betrekking heeft, en wel speciaal:

- a. Het aannemen van ledematen.
- b. De regeling van de openbare godsdienst.
- c. De bewaring der archieven, benevens het houden en nazien van alle kerkelijke aanteekeningen.
- d. Het aanstellen van commissien voor het godsdienstig onderwijs, en wat verder op dat onderwijs betrekking heeft.
- e. De uitoefening der kerkelijke tucht.

Art. 19. In gemeenten, als boven, bestaat de breede kerkenraad uit leden van den gewonen kerkenraad, benevens de diakenen; in denzelven wordt alles behandeld, wat den kerkenraad in het algemeen is aanbevolen, en wel speciaal:

- a. De beroeping van predikanten, alsmede de benoeming van ouderlingen en diakenen.
- b. De benoeming van kerkelijke beambten, voor zoo verre zulks den kerkenraad is opgedragen.
- c. Alles wat op de kerkvissitatie betrekking heeft.
- d. Het opnemen van de diakenie-rekening en wat verder tot de financiële administratie der gemeente mogt behooren, voor zoo verre dit aan den kerkenraad is opgedragen,

terwijl de gewone bedeeing der armen, en wat daartoe is behoorende, aan het collegie van diakenen is aanbevolen.

Zullende echter de diakenen geene concluderende stem hebben bij het beoordeelen der door hen gedane rekening.

Art. 20. Op zoodanige plaatsen, waar, ingevolge Koninklijk besluit van den 19den Augustus 1817, n°. 79, groote kerkenraden voor de Nederduitsche en Waalsche gemeenten, uit derzelve predikanten en ouderlingen te zamengefeld, aanwezig zijn, zullen de bepalingen van dit reglement, zoo veel noodig, gewijzigd worden naar de verordeningen, welke bij onderscheidene Koninklijke besluiten en ministeriële dispositien, ten aanzien van de groote kerkenraden, zijn daargesteld.

VIJFDE AFDEELING.

Van de bijzondere pligten der predikanten, ouderlingen en diakenen.

§ 1. *Van de predikanten*

Art. 21. De predikanten schrijven telkens voor, wat de voorlezer zal lezen en der gemeente voorzingen.

Art. 22. Zij mogen in de regeling der predikbeurten geene verandering maken, zonder wettig besluit van den kerkenraad.

Art. 23. Zij zorgen op de beste wijze, zoo veel noodig, met voorkennis en advies des kerkenraads, voor het herderlijk werk in de gemeente.

Art. 24. Zij moeten gezettelijk prediken over den Katechismus, en de gewone voorbereidings- en nabetrachtings-leerrede-
nen houden, vóór en ná het H. Avondmaal.

Art. 25. Zij moeten katechisaties houden voor ouden en jongen, die nog geene belijdenis gedaan hebben, zoo over de Bijbelsche geschiedenisfen, als over de Christelijke geloofs- en zedeleer; ook moeten zij zich bevlifigen, om de alzoo onderwezenen als ledematen aan te nemen.

Ook wordt het houden van katechisaties met ledematen, in

alle gemeenten, waar zulks voegzaam geschieden kan, ernstig aanbevolen.

Art. 26. Zij moeten behoorlijk huisbezoeken doen, om de gemeenten op te wekken tot het bijwonen van de openbare godsdienst en de katechisatie, alsmede tot de viering des II. Avondmaals, en wat verder dienen kan, om de godsdienstigheid en goede zeden te bevorderen.

Art. 27. Zij zijn verplicht tot het bezoeken der zieken, en vermogen, daartoe geroepen zijnde, zich daaraan niet te onttrekken zonder wettige verhindering.

§ 2. *Van de ouderlingen.*

Art. 28. De ouderlingen moeten, zoo veel mogelijk, de openbare godsdienst bijwonen, en naar vermogen medewerken, om de goede orde bij dezelve te bewaren.

Art. 29. Zij zijn verplicht, daartoe verzocht zijnde, de predikanten bij te staan bij het herderlijk werk.

§ 3. *Van de diakenen.*

Art. 30. De diakenen zorgen voor de inzameling der aalmoezen, en voor de ondersteuning van de behoeftige leden der gemeente.

Art. 31. Zij behartigen hetgeen tot vinding, uitbreiding of bevordering kan strekken van de fondsen en middelen, tot onderhoud der behoeftigen.

Art. 32. Een van de diakenen zal jaarlijks, of ook bij continuatie, onder goedkeuring des kerkenraads, tot boekhouder aangesteld worden; zij doen jaarlijks rekening en verantwoording van hunne administratie; zullende daarbij de volgende bepalingen worden in acht genomen:

- 1°. De rekening wordt gedaan, zoodra mogelijk, uiterlijk vóór den 1sten April, van de administratie, loopende van den 1sten Januarij tot den 31sten December des vorigen jaars.
- 2°. De rekening zal geschieden, na voorafgaande bekendmaking aan de gemeente, voor de gezamenlijke leden des

kerkenraads; zullende aan de leden der gemeente gelegenheid worden gegeven, om van de alzoo gedane rekening visie te nemen.

3°. Bij het doen der rekening zal de kerkenraad, hetzij door het ter tafel brengen, hetzij door eene speciale commissie ter visieneming, zich verzekeren, dat alle rentgevende effecten der diakonie aanwezig zijn; zullende dezelve, door den kerkenraad of deszelfs gecommitteerden nagezien en in orde bevonden zijnde, wederom ter gewone plaatse worden bewaard.

Art. 33. Diakenen mogen, gedurende den tijd hunner administratie, geene leverancien doen aan de diakonie, noch daarin eenig deel hebben.

Art. 34. Zij raadplegen met den kerkenraad, en handelen niet dan met deszelfs goedkeuring in alle gevallen, welke eenigen aanmerkelijken invloed op de belangen hunner administratie kunnen hebben, en tevens van de plaatsgrijpende gewoonte mogten afwijken.

Art. 35. Zij handelen voorts gemeenschappelijk met den kerkenraad in alle zoodanige gevallen, als bij dit reglement nader zijn omschreven.

Art. 36. De diakenen staan, zoowel als de predikanten en ouderlingen, onder het onmiddellijk opzicht en beoordeeling der klasfikale besturen.

Art. 37. De bepalingen, in dit reglement voorkomende, omtrent der diakenen beheer en verantwoording, worden verstaan, behoudens de reeds bestaande burgerlijke verordeningen, hetzij algemeene, hetzij plaatselijke, en die, welke in het vervolg van Gouvernementswege zullen worden daargesteld.

Algemeene bepalingen.

Art. 38. Geene veranderingen kunnen in dit reglement gemaakt worden, dan onder goedkeuring des Konings.

BESLUIT van den 29sten October 1821, betrekkelijk de correspondentie van kerkelijke collegien en derzelver leden.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 20sten Julij 1821, en den daarbij gevoegden brief van de Algemeene Synode van welgemelde kerk, van den 21sten Julij 1821;

Gehoord het rapport van Onzen Minister van justitie;

Gelet op het rapport van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk enz;

Overwegende, dat bij eenige kerkelijken in de Hervormde kerk verschillende begrippen plaats hebben, met betrekking tot de toepassing van hetgeen, zoo bij wettelijke verordeningen, als bij het algemeen reglement van bestuur der gemelde kerk, is voorgescreven, omtrent het corresponderen met buitenlandsche kerken, en met opzigt tot de bevoegdheid tot het schrijven of geven van voorschriften aan kerkelijke besturen binnen het Rijk, of derzelver individuële leden als zoodanige;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het verbod, bij art. 12 van het algemeen reglement op het bestuur der Hervormde kerk, aan kerkelijke vergaderingen gedaan, om, zonder Onze voorafgaande toestemming, met buitenlandsche kerken te corresponderen, moet verstaan worden, zich ook niet te strekken tot de individuële leden dier vergaderingen in hunne kwaliteit, mitsgaders tot de correspondentie met buitenlandsche individuële kerkelijken, als zoodanige.

Art. 2. Geene der voorschreven kerkelijke vergaderingen, of derzelver leden, als zoodanige, zijn bevoegd, om, zonder Ons voorafgaand uitdrukkelijk consent, circulaires aan andere besturen of kerkelijke personen te schrijven, of voorschriften aan dezelve te geven, wegens zaken, die aan hen, bij het algemeen reglement voor het bestuur der Hervormde kerk, en de daaruit voortvloeiende, en door Ons goedgekeurde, reglementen en verordeningen, niet zijn opgedragen.

Art. 3. De provinciale en mindere kerkelijke besturen en derzelver leden, als zoodanige, zijn daarenboven onbevoegd, om over zaken, die anderzins van derzelver competentie zouden zijn, zonder vooraf verkregene autorisatie, rondgaande brieven te schrijven, of andere aanschrijvingen te doen, aan kerkelijke collegien of personen, buiten hun kerkelijk ressort, dan alleen in de gevallen, waarin hun zulks bij de door Ons bekrachtigde kerkelijke reglementen en verordeningen uitdrukkelijk is toegeestaan; zullende de evengemelde autorisatie, in voorkomende gevallen, aan de kerkenraden of derzelver leden, als zoodanige, kunnen verleend worden door de klasfikale besturen voor derzelver ressort; aan de klasfikale besturen en derzelver leden, als zoodanige, door de provinciale kerkbesturen, voor hunne provincie; en aan de provinciale kerkbesturen of derzelver leden, als zoodanige, door de Synode; voorbehoudens dat, zoowel wanneer de Synode niet vergaderd is, als in andere bijzondere omstandigheden, de autorisatie, in dit artikel vermeld, door de provinciale of mindere kerkbesturen of derzelver leden, als zoodanige, aan Ons, door tusschenkomst van het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., zal kunnen verzocht worden.

Art. 4. Wij referveren Ons, nopens de punten in dit besluit vervat, zoodanige vermeerderingen, verminderingen of nadere, hetzij algemeene of bijzondere beschikkingen, als bij vervolg noodzakelijk zullen bevonden worden.

Affchrift dezes zal worden gezonden aan Onzen Minister van justitie en aan de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk, respectie tot informatie; en aan Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk, om zorg te dragen voor de executie, en dat hetzelfde gedrukt en ter kennis van de daarin betrokkene kerkbesturen en kerkelijke ambtenaren binnen het Rijk gebragt worde.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 6den Januarij
1818, ter benoeming van leden
voor Hervormde kerkelijke be-
sturen, houdende tevens daartoe
betrekkelijke bepalingen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Commisfaris-generaal, provi-
fioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., van den
5den Januarij 1818, ten gevolge der door de klasfikale besturen
of vergaderingen opgemaakte en door de provinciale kerkbesturen
tot drietallen verminderde nominatien, ter vervulling der vacaturen
in de onderscheidene kerkelijke collegien, welke door de aftreding
van leden, met Januarij dezes jaars, worden veroorzaakt;

In aanmerking genomen :

Dat de ondervinding de noodzakelijkheid heeft bewezen, der
toevoeging van een' bepaalden secundus of plaatsvervanger aan elk'
der klasfikale gecommiteerden, op dezelfde wijze, als zulks ten
aanzien der leden van de provinciale besturen plaats heeft;

Dat derhalve ook voor die klasfen, welke geene nominatie van
secundi voor alle derzelver gecommiteerden hebben ingezonden,
moet voorzien worden door de rangfchikking der tegenwoordige
secundi, of, des noods, door benoeming van andere;

En dat tevens dienen te worden weggenomen de twijfelingen,
bij verscheiden klasfikale en provinciale kerkbesturen ontstaan, ten
aanzien van derzelver bevoegdheid, om dezelfde personen te bren-
gen op de nominatien van primi en secundi;

Hebben het navolgende goedgevonden en bepaald :

Art. 1. Tot leden en secundi in de respectieve provinciale kerk-
besturen, en mitsdien tevens tot *presides* en asfesoren der klasfi-
kale besturen, waarvoor zij verkoren zijn, worden gedaan de na-
volgende benoemingen :

In het provinciaal kerkbestuur van *Gelderland*, enz., enz.

Art. 2. Tot presidenten der provinciale kerkbesturen, voor den
jare 1818, worden benoemd, enz., enz.

Art. 3. Tot scriba's der klasfikale besturen worden benoemd,
enz., enz.

Art. 4. Te doen de navolgende benoemingen der klasfikale gecommiteerden, enz., enz.

Art. 5. Te doen de navolgende benoemingen, en te bepalen de daarbij vermelde rangfchikking der fecundi of plaatsvervangers van de klasfikale gecommiteerden, enz., enz.

Art. 6. Daar, volgens het 34fte artikel van het algemeen reglement, de fecundi voor de leden der provinciale kerkbesturen op gelijke wijze, als de leden zelfven, moeten benoemd worden, zoo zullen, uit dien hoofde, even als ditmaal heeft plaats gehad, steeds door de klasfikale besturen afzonderlijke zestallen, en daaruit door de provinciale besturen afzonderlijke drietallen voor deze provinciale fecundi geformeerd, en aan het departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. ingezonden moeten worden; wordende nochtans de klasfikale besturen bevoegd verklaard, om, des verkiezende, drie van de zes personen, welke op de nominatie van lid zijn gebragt, tevens te kunnen plaatsen op de nominatie van den fecundus; terwijl de provinciale kerkbesturen, bij het verminderen van het zestal voor den fecundus tot drietal, zullen vermogen onder de drie ook één' te noemen, die reeds op derzelver drietal van lid voorkomt; wel verstaande, indien dezelve zich mede bevindt op de klasfikale nominatie van den fecundus.

Art. 7. Bij het tusschentijds vacant worden der plaats van fecundus bij een provinciaal kerkbestuur, hetzij door deszelfs vertrek of overlijden, hetzij door zijn optreden als lid, zal het klasfikaal bestuur, welks asfesfor hij was, op deszelfs eerste vergadering een zestal ter vervulling dier vacature formeren, ten einde door het provinciaal kerkbestuur, ten spoedigste, tot een drietal verminderd en ingezonden te worden, overeenkomstig art. 32 van het algemeen reglement; zullende mitsdien geene zoodanige onmiddellijke optreding van klasfikale gecommiteerden tot asfesforen meer plaats hebben, als bij Ons besluit van den 21sten Augustus 1816 provifioneel was toegestaan.

Art. 8. Bij het tusschentijds vacant worden van den post van scriba, behouden de klasfikale besturen de aan dezelve bij Ons voorschreven besluit toegekende faculteit, om daarin provifioneel te voorzien, onder goedkeuring van het departement voornoemd; zoodanig echter, dat deze voorziening slechts als provifioneel zal worden beschouwd, en voor de vacature de gewone nominatie op de eerstvolgende klasfikale vergadering zal geformeerd en opgezonden moeten worden.

Art. 9. De benoemde klasfikale secundi zullen voortaan alleen kunnen optreden in plaats van den gecommiteerden, wien zij bijzonderlijk zijn toegevoegd.

Art. 10. Ten einde onnoodige omslagtigheid te vermijden, en uit aanmerking, dat bij het algemeen reglement niets omtrent de klasfikale secundi is bepaald, zal in het vervolg door de klasfikale vergaderingen geen afzonderlijk zestal, noch door de provinciale kerkbesturen eenig afzonderlijk drietal voor dezelve geformeerd worden, maar door de laatstgenoemde, bij de inzending van derzelve drietallen voor den te benoemen gecommiteerden, tevens aan het voornoemde departement de klasfikale zestallen worden medegedeeld, ten einde daaruit de secundi aan Ons zouden kunnen worden voorgedragen. Deze bepaling zal ook omtrent de commissie voor de zaken der Waalsche kerken, voor zoo veel de zestallen daarvoor door eene jaarlijksche reunie gevormd worden, in het oog worden gehouden.

Art. 11. Voor zoo verre echter, ten tijde van het houden der klasfikale bijeenkomsten, plaatsen van secundi der aanblijvende gecommiteerden mogten open zijn, hetzij door overlijden of vertrek, hetzij door het optreden van den secundus, zullen daarvoor afzonderlijke zestallen gevormd, en door de provinciale besturen daaruit, ten spoedigste, drietallen gevormd en opgezonden worden.

Art. 12. Indien tusschentijds de plaats van klasfikaal gecommiteerde, en tevens die van deszelfs secundus, mogte openvallen, lang voor den tijd, dat dezelve op de gewone wijze zoude kunnen worden vervuld, zal daarvan kennis gegeven worden aan het voornoemde departement, ten einde, des noods, provifioneel hierin worde voorzien door het doen eener benoeming uit de personen, geplaatst geweest op de zestallen bij de klasfikale vergaderingen, welker resfort zulks betreft, bevorens geformeerd en overgezonden.

Art. 13. De kerkelijke collegien zullen opletten, dat zij, die niet door eene nieuwe benoeming, maar alléén als secundi, in plaats van leden, zijn opgetreden, overeenkomstig het algemeen reglement, niet langer fungeren, dan diegehen zouden hebben gedaan, wier plaats zij vervullen.

Art. 14. Ten einde de nakoming der voorschrevene bepalingen te verzekeren, zal bij elke vacature in eenig provinciaal of klas-

fikaal bestuur, en van de optreding der secundi, dadelijk kennis gegeven worden aan het meergemelde departement.

Affchrift dezès zal gezonden worden aan Onzen Commisfari-
generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk,
enz., ten einde voor de uitvoering van dit besluit zorg te dragen.

*BESLUIT van den 27sten Julij 1818,
omtrent de benoeming van secundi
voor de asfesforen en scriba's bij
de Hervormde kerkbesturen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op den uitgedrukten wensch van de Algemeene Christe-
lijke Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Neder-
landen;

Gezien de voordragt van Onzen Directeur-Generaal voor de za-
ken der Hervormde kerk enz., van den 16den dezer;

Gelet op het rapport der commissie, uit den Raad van State,
voor de zaken van de Hervormde eeredienst;

In aanmerking genomen de noodzakelijkheid, dat aan de asfes-
foren en scriba's der klasfikale besturen mede secundi worden toe-
gevoegd, om, ingeval van noodzakelijkheid, te kunnen optreden;

Hebben goedgevonden en verstaan, het navolgende te bepalen:

Art. 1. Aan de asfesforen der klasfikale besturen zullen secundi
worden toegevoegd, alleenlijk dienende, om voor den asfesfor op
te treden, ingevalle dezelve als secundus in het provinciaal kerk-
bestuur opgeroepen, door art. 17 van het reglement op de ma-
nier van kerkelijke zaken te behandelen enz., mogt belet worden
daarin zitting te nemen.

Art. 2. In dat geval zal als secundus van den asfesfor worden
aangemerkt, de secundus van den oudsten in dienst der klasfikale
moderatoren; ingeval van gelijkheid van dienst beslist het lot,
terwijl bij verhindering van den eenen de daarop volgende secun-
dus zal optreden.

Art. 3. Voor de scriba's der klasfikale besturen zullen vaste secundi worden aangesteld, om, ingevalle van tusschentijds voorvallende vacature, op te treden tot aan den afloop der drie jaren, bij art. 57 van het algemeen reglement bepaald, en behoudens het verordende bij datzelfde artikel, dat, ingeval van eene enkele afwezendheid van den scriba, de jongste der gecommiteerden zijne functien zal waarnemen, zonder dat daarvoor alsdan eene oproeping van den secundus zal worden vereischt.

Art. 4. Deze secundi der scriba's zullen ook kunnen genomen worden uit de klasfikale gecommiteerden of derzelver secundi.

Art. 5. De benoeming derzelven geschiedt de eerste maal door Ons, op voordragt van Onzen Directeur-Generaal voornoemd, en in het vervolg uit de zestallen, door de klasfikale vergaderingen, bij de verkiezing van scriba's, te formeren.

Onze Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz. is belast met de uitvoering van dit besluit, ten welken einde afschrift dezès aan denzelven zal worden toegezonden, en gelijk afschrift aan de voornoemde commissie tot informatie.

*EXTRACT uit het Koninklijk besluit
van den 4den Julij 1818, omtrent
de naar buiten werkende resolutien
der Synode.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 2den Junij 1818, daarbij opgave doende der door de onderscheidene provinciale kerkbesturen benoemde leden voor de eerstkomende Synodale vergadering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Voor eerst, voor de vergadering van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk, welke op Woensdag den 1sten Julij aanstaande zal worden geopend, te benoemen, enz.

Ten tweede, Onzen Directeur-Generaal voornoemd te gelasten, om alle naar buiten werkende Synodale besluiten en verordenin-

gen, welke, schoon niet vallende in de termen der algemeene reglementen, waarop Onze uitdrukkelijke sanctie vereischt wordt, echter van eenen belangrijken aard zijn, met deszelfs *visa* te voorzien, ten bewijze, dat daarvan bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk de noodige kennis wordt gedragen.

Zullende affchrift van dit besluit enz.

*BESLUIT van den 4den Maart 1817,
houdende vaststelling van een cachet of wapen voor de hoogere besturen der Hervormde kerk in Nederland.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., van den 27sten Februarij 1817;

In aanmerking nemende, dat het allezins nuttig en voegzaam is, een bepaald cachet of zegel vast te stellen voor alle hoogere besturen der Hervormde kerk dezer Landen;

Gelet op den te dezen uitgedrukten wensch van de Algemeene Synode, dat het vast te stellen wapen zich mogte onderscheiden door eenvoudigheid, terugslag op het Christendom en uitdrukking van Protestantischen geest;

Hebben goedgevonden en verstaan, het navolgende te bepalen:

Art. 1. Het zegel of cachet, door al de hoogere besturen der Hervormde kerk, voor hunne akten en brieven te gebruiken, zal, overeenkomstig de teekening, bij dit besluit gevoegd, vertoonen de Christelijke godsdienst, verbeeld door eene vrouw, kennelijk aan het teeken des geloofs, het kruis, en den voor elk geopen- den Bijbel, de bron van al hare kennis; in rust gezeten op den vasten hoeksteen, tegen welken ook het anker harer hoop rust, de oogen verheffende tot haren Hemelschen Vader, wiens verlichtenden invloed zij ontwaart, en aan wien zij het hart der liefde offert, op den voor haar staanden altaar, welke tot op-

schrift voert den tekst, 1 Cor. XIV: 40 (*Laat alle dingen cerlijk en met orde geschieden*). Terwijl in den bovensten rand het Nederlandsche wapen de kerk dezer Landen onderscheidend aanwijst.

Art. 2. Hetzelve zegel zal in zoodanig formaat of grootte, als door Onzen Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk, zal worden bepaald, en met de noodige verandering van randfchrift, gebezigd worden door de Synode der Nederlandsche Hervormde kerk, de Provinciale kerkbesturen, de commissie tot de zaken der Waalsche kerken, en de klasfikale besturen.

Art. 3. De kosten van het vervaardigen dezer cachetten zullen worden gevonden uit de 2de afdeeling van het zevende hoofdstuk der begrooting over dezen jare 1817, bepaald voor de kosten van de Hervormde eeredienst.

Zullende affchrift dezès gezonden worden aan Onzen Commisfaris-Generaal voornoemd, tot executie, en gelijk affchrift aan de Algemeene Rekenkamer, tot inforinatie.

Gegeven enz.

---

*BESLUIT van den 8sten April 1814,
vaststellende algemeene bepalingen,
om te firekken tot regelmaat in het
weder vervullen of vernietigen van
predikants-plaatsen, geheel of ge-
deeltelijk van den Lande bezoldigd
wordende.*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat, volgens het bepaalde bij art. 3 van Ons besluit van den 19den Januarij 11. (1), zorg moet worden gedragen, dat door combinatie en vernietiging van Hervormde predikants-plaatsen, overal, waar zulks zonder nadeel voor de

---

(1) Dit besluit vindt men in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, I. D. I. St. bl. 61.

belangen van de godsdienst gefchieden kan, 's Lands uitgaven verminderd worden;

En dat, ter verzekering, dat op eene eenparige en billijke wijze aan deze Onze bedoeling worde voldaan, het allezins nuttig is, algemeene bepalingen vast te stellen, welke ten regelmaat zouden kunnen verstrekken in het weder vervullen of vernietigen van predikants-plaatsen, welke geheel of gedeeltelijk van den Lande bezoldigd worden;

Gehoord de voordragt van Onzen Commisfaris-generaal voor de binnenlandsche zaken;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene kerkelijke gemeente zal ten minste uit 200 zielen behouden te bestaan, om, bij voorkomende vacaturen, op het behouden van eenen afzonderlijken predikant te kunnen aanspraak maken.

Alle gemeenten beneden dat getal zullen met andere naburige worden vereenigd, voor zoo verre hare behoeften niet volstrekt een' afzonderlijken leeraar vereifchen, en hare plaatselijke gelegenheid niet van dien aard is, dat de dienst aldaar door geen en naburigen predikant gevoelig kan worden waargenomen.

Gemeenten van meer dan 200 zielen zullen met anderen *niet* worden gecombineerd, ten zij zeer gunstige omftandigheden, zoo als eene bijzondere nabijheid en zeer gemakkelijke communicatiën met andere plaats en, zulks konden doen plaats hebben, zonder nadeel voor die gemeenten.

Art. 2. Elke gemeente, die 1600 zielen bevat, en thans in het bezit is van twee predikanten, zal dezelve behouden, zonder dat nochtans hieruit eenige consequentie zal kunnen getrokken worden voor gemeenten van die grootte, welke thans maar door eenen leeraar bediend worden.

Aan eene gemeente van minder dan 1600 zielen zal het behouden van een' tweeden predikant niet mogen worden toegestaan, dan om zeer bijzondere en gewigtige redenen.

Art. 3. Grootere gemeenten zullen een meerder getal predikanten behouden, naar evenredigheid van derzelve talrijkheid; zulende voldoende geacht worden:

Voor gemeenten, beneden de 1600 zielen, een predikant.

"	"	van 1600 tot 3000	"	twee	"
"	"	" 3000 " 5000	"	drie	"
"	"	" 5000 " 7000	"	vier	"
"	"	" 7000 " 10000	"	vijf	"
"	"	" 10000 " 13000	"	zes	"
"	"	" 13000 " 16000	"	zeven	"
"	"	" 16000 " 20000	"	acht	"

En zal in grootere gemeenten voor elke 5000 zielen, boven de 20000, nog een predikant worden toegeestaan.

Art. 4. Met betrekking tot de Hervormde gemeenten, behorende tot de klasfen van *Bergen op Zoom*, *Breda*, *Peel* en *Kempenland*, *den Bosch* en *Nijmegen*, waar de groote meerderheid der ingezetenen eene andere godsdienst is toegedaan, zal, in plaats van 200, het getal van 50 zielen voldoende geacht worden tot het behouden van eenen afzonderlijken predikant, het getal van 1000 tot het behouden van twee, dat van 2000 tot het behouden van drie, en eindelijk dat van 4000 tot het behouden van vier predikanten.

Art. 5. Bij het vernietigen van predikants-plaatsen zal aan de predikanten, wier dienst daardoor mogt verzwaaard worden, eene billijke verhooging van jaarwedde daarvoor worden toegeestaan.

Art. 6. Bij het vacant worden van de predikants-plaatsen, welke, volgens de bepalingen van dit besluit, in de termen zouden vallen, om te moeten worden vernietigd, zal de Commisfaris voor de kerkelijke zaken deswege rapport en voordragt doen aan Onzen Commisfaris-generaal voor de binnenlandfche zaken.

Art. 7. Onze Commisfaris-generaal op deze voordragt tot vernietiging of combinatie eener zoodanige plaats besluitende, zal tevens dien ten gevolge zoodanige bepalingen vaststellen, als hij ten meesten nutte van de openbare godsdienst zal oordeelen te behooren.

Art. 8. Bijaldien hij van oordeel mogt zijn, dat zoodanige predikants-plaats behoorde te worden geconferveerd, uit hoofde van bijzondere omftandigheden of plaatselijke gelegenheid, zal hij echter de handopening ter vervulling derzelve niet verleenen, dan na vooraf Ons welmeenen daarop te hebben ingewonnen.

Art. 9. Onze Commisfaris-generaal voor de binnenlandfche zaken zal Ons eene voordragt doen omtrent het getal der Franfche,

Engelsche, Schotsche en Hoogduitsche Hervormde predikanten, waarvan de conservatie zoude dienen te worden bepaald.

Art. 10. Onze Commisfaris-generaal voor de binnenlandfche zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 2den November 1818, houdende finale bepalingen ter geheele affchaffing der kosten van handopeningen, approbatien, reisgeldten, verteringen van commissien tot het hooren van Predikanten en dergelyke, bij de Hervormde gemeenten in gebruik geweest.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking genomen, dat bij de nieuwe organisatie van het Hervormd kerkgenootfchap de kosten zijn afgefchaft, welke in zeer vele klasfikale resforten, bij het verleenen van kerkelijke handopeningen en approbatien, bij het fessie-nemen enz., aan de gemeenten werden veroorzaakt;

Dat intusfchen alsnog in vele dorpsgemeenten, bij gelegenheid van vacaturen en predikants-beroepingen, de kerk- of diakonie-fondfen bezwaard worden, door nuttelooze of immers min noodzakelijke uitgaven, bijzonder door reiskosten enz., vallende op commissien van kerkenraadsleden en andere perfonen, afgezonden tot het hooren van en onderhandelen met predikanten;

Dat, daar in vele gemeenten geene zoodanige gewoonte plaats heeft, daaruit en in het algemeen uit het resultaat der ondervinding het onnoodige daarvan blijkbaar is, immers zeer zeldzame gevallen uitgezonderd;

Dat de ongunstige ftaat van vele kerkelijke fondfen, en de bezwaren, welke daaruit, van tijd tot tijd, voor de gemeente, en zelfs voor 's Lands kas, voortvloeijen, het Ons ten pligt maken, te voorzien tegen alle onnoodige bezwaren dier fondfen;

518 KERKEL. VERORD. VOOR DE HERV. KERK.

En dat ook dáár, waar dezelve zich voor het tegenwoordige in gunstigen staat bevinden, daarvan, tot verbetering van geringe predikants-traktementen en andere nuttige einden, meer doelmatig gebruik kan gemaakt worden;

Op de voordragt van Onzen Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 16den September 1818;

Gehoord het rapport van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken van de Hervormde eeredienst enz.;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De kosten, welke voortaan, bij gelegenheid van vacatures in de Hervormde gemeenten dezer Landen, mogten gemaakt worden, tot het afzenden van commissien, ten einde predikanten te hooren, met dezelve te handelen of beroepsbrieven over te brengen, zullen niet meer kunnen gebragt worden ten laste der kerk- of diakonie-fondsen, veel min tot eenige gedwongene quotifatie mogen aanleiding geven.

Art. 2. Het afzenden van zoodanige gecommitteerden, hetzij voor eigen rekening, hetzij ten koste dergenen, die zulks mogten verlangen, of ten laste van particuliere fondsen, blijft vrij en onverlet.

Art. 3. Voor zoo verre, in zeer bijzondere gevallen, eene uitzondering op de in art. 1 vermelde bepaling mogt vereischt worden, gelasten Wij Onzen Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., daartoe aan Ons de noodige voordragt te doen.

Affchrift van dit besluit zal gezonden worden aan Onzen Directeur-Generaal voornoemd, ten einde voor deszelfs uitvoering zorg te dragen, alsmede aan de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken van de Hervormde eeredienst enz., tot informatie.

Gegeven enz.

VERORDENINGEN WEGENS HET REGT
VAN COLLATIE.

*EXTRACT-BESLUIT van den 26sten
Maart 1814, houdende provisonale
bepalingen wegens de toekomstige
uitoefening van voormalige regten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende enz.;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De voordragt enz.

Art. 5. Het regt van collatie of beroeping van predikanten blijft onbepaald aan de voormalige eigenaren van hetzelfde toegekend, daár, waar de predikanten uit de kerkelijke fondsen, zonder subsidie van 's Lands kasse, kunnen bezoldigd worden; terwijl in de gemeenten, waar voorschrevene subsidien plaats hebben, door de gemeenten of kerkenraden, een dubbeltal geformeerd, en de electie door den voormaligen gerechtigden zal gedaan worden; blijvende eindelijk daár, waar aan de voormalige heeren alleen het regt van medestemmen in de benoeming der predikanten of het regt van approbatie of agreatie competeerde, al hetzelfde in den vorm, zoo als zulks te voren heeft plaats gehad; alles echter onverminderd Onze finale approbatie, of zoodanige nadere bepalingen, als door Ons bij de organisatie van de openbare eeredienst zouden mogen gemaakt worden.

Art. 6. Bij Onze enz.

BESLUIT van den 28sten September 1814, houdende bepalingen omtrent de uitoefening van het regt van collatie of beroeping van predikanten, voorkomende bij het 5de artikel van het besluit van den 26sten Maart 1814.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandfche zaken, van den 22sten dezer:

Hebben goedgevonden en verstaan:

- 1°. Dat, met den 1sten November aanstaande, in werking zullen gebragt en voortaan geobferveerd zullen worden, de bepalingen omtrent de uitoefening van het regt van collatie of beroeping van predikanten, voorkomende in art. 5 van Ons besluit van den 26sten Maart laatstleden, wegens de voormalige heerlijke regten; refererende Wij nogtans wel exprefelijk aan Ons, om, hetzij bij speciale difpofitionen over elk onderwerp, hetzij bij het daarftellen van algemeene kerkelijke verordeningen, ten dezen nader en anders te difponeren.
- 2°. Dat, dien overeenkomstig, hetzelve regt onbepaald worde toegekend aan dezelfs voormalige eigenaren, op die plaatfen, waar de predikanten uit kerkelijke fondfen, zonder fubfidie van den Lande, worden bezoldigd; terwijl in de gemeenten, waar voorfchreven fubfidien plaats hebben, door de gemeenten of kerkenraden een dubbeltal geformeerd en de electie door den voormaligen geregtigden zal gedaan worden; blijvende eindelijk dáár, waar aan de voormalige heeren alleen het regt van de medeftemming in de benoeming van predikanten of het regt van agreatie competeerde, al hetzelve in den vorm, zoo als zulks te voren heeft plaats gehad.
- 3°. Dat in de voorfchreven gemeenten, even als in alle andere, de kerkelijke wetten, welke thans beftaan of in het vervolg zullen worden vastgefteld, geobferveerd zullen

worden; en dat, in het bijzonder, bij voortduring zullen worden nagekomen de verordeningen op het verleen van handopeningen en approbatien, ten gevolge van Ons besluit van den 23sten December laatstleden, n°. 17, bepaald.

4°. Dat in alle plaatsen, tot de domeinen van den Staat behoorende, en in alle andere, waar het regt van collatie bevorens is uitgeoefend, of door den Souverein, of door de voormalige heeren dier plaatsen, welke, na de vereeniging dier heerlijkheden met 's Lands domeinen, door het Gouvernement in derzelve regten moeten geacht worden te zijn opgevolgd, het regt van collatie door Ons zal worden uitgeoefend.

5°. Dat de kerkenraden der Hervormde gemeenten van zoodanige plaatsen, ingeval van vacature, zich, op de wijze bij het vragen van handopening, thans gebruikelijk, zullen adresferen aan Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken; dat, voor zoo verre de vacerende gemeente in de termen valt, om, overeenkomstig de be-
ginselen, bij Ons besluit van den 8sten April 11., n°. 15, vastgesteld, te moeten vervuld worden, Onze voornoemde Secretaris van Staat Ons eene voordragt zal doen van twee of meer personen voor de vacerende predikantsplaats, en dat door Ons, vervolgens, deswege zoodanig zal worden gedisponeerd, als Wij zullen oordeelen te behooren.

6°. Dat, zoodra door Ons eene benoeming zal zijn geschied, Onze meergemelde Secretaris van Staat zorg zal doen dragen, dat het beroep kerkelijk worde geëffectueerd, met observantie van al de bestaande kerkelijke verordeningen.

En zal een afschrift dezes enz.

BESLUIT van den 1sten Februarij 1815, houdende alteratie van het 2de artikel van het besluit van den 28sten September 1814, betreffende de uitoefening van het regt van collatie, bij de beroeping van predikanten.

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwogen hebbende eenige, bij Ons ingediende, verzoeken van eenige eigenaars van heerlijkheden, daartoe tenderende, dat het 2de artikel van Ons besluit van den 28sten September 1814, betreffende de uitoefening van het regt van collatie, zoodanig mogt worden gemitigeerd of geëxpliceerd, dat de supplianten, en alle andere wettige eigenaars van het volkomen regt van collatie, hetzelfde ook voortaan, zonder voorafgaande nominatie van den kerkenraad zouden mogen uitoefenen in die gemeenten, waar de predikanten geheel of gedeeltelijk uit subsidien van 's Landswege worden bezoldigd;

Gezien het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, van den 30sten Januarij 1815;

Hebben goedgevonden en verstaan, met alteratie alleen in zoo verre van het bepaalde bij § 2 van Ons besluit van den 28sten September 1814, te verklaren, zoo als geschiedt bij deze: dat de eigenaars der heerlijkheden en andere wettige collatoren, welke, tot den jare 1795, het volstrekte collatie-regt tot begeving van predikants-plaatsen hebben gehad, datzelfde regt ook voortaan zullen uitoefenen, zonder voorafgaande nominatie van den kerkenraad of de gemeente, en zulks zonder onderscheid, of op zoodanige plaats het traktement geheel profueert uit plaatselijk kerkelijke goederen, of dat hetzelfde gedeeltelijk of geheel uit 's Lands kas wordt betaald; blijvende, dien onverminderd, in volle kracht de bestaande verordeningen ten aanzien der handopeningen en approbatien.

En zal een afschrift dezes enz.

*BESLUIT van den 11den Augustus
1819, houdende bepalingen ter
voorkoming van misbruiken, bij
het uitoefenen van het regt van
collatie, of van benoeming tot
predikantsplaatsen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragten van den Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 15den Februarij 1819, en den 12den Maart daaraanvolgende, omtrent eene, in de provincie *Groningen* plaats hebbende, verkeerde en tot vele misbruiken aanleiding gevende gewoonte, volgens welke het regt van collatie, of van benoeming tot predikantsplaatsen, op zich zelf en afgezonderd van den grondeigendom, titels of bezittingen, waarop hetzelfde rust, als een voorwerp van handel wordt beschouwd, verkocht en tot eene financiële speculatie verneerd, of ook tot bevordering van bloedverwanten aangewend;

Gezien het rapport van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken van de Hervormde eeredienst;

Gelet op het advies van Onzen Minister voor het publieke onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op art. I van Ons besluit van den 28sten September 1814, waarbij Wij, de uitoefening van het collatie-regt autoriserende, uitdrukkelijk aan Ons hebben voorbehouden, om, hetzij bij speciale dispositie, hetzij bij het daarstellen van algemeene kerkelijke verordeningen, ten dezen nader en anders te disponeren;

En in aanmerking nemende de noodzakelijkheid, dat, in afwachting van nadere en algemeene verordeningen, welke Wij in tijd en wijle mogten goedvinden ten aanzien van het collatie-regt vast te stellen, door provisienele maatregelen worde voorzien tegen het vermeld misbruik;

Hebben goedgevonden en verstaan, het navolgende te bepalen:

gegeven; zullende hij gevolgelijk van wege deze administratie verantwoordelijk zijn aan de Synode;

Heeft goedgevonden en verstaan, het navolgende vast te stellen:

Art. 1. Alle Lands effecten, tot voorschreven fondsen behorende, met uitzondering van die, welke tot de fondsen behooren, speciaal bestemd tot ondersteuning der Waldenzer kerken, hierna vermeld, hetzij dezelve bestaan uit inschrijvingen in het grootboek der Nationale schuld, of certificaten van dien, zullen worden ingeschreven en gebragt op hetzelfde grootboek, onder een algemeen hoofd, te weten: *kerkelijke liefde-fondsen*, onder het oppertoezicht en beheer van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 2. Onder de bovengemelde inschrijving op het genoemde hoofd zullen *niet* worden begrepen de effecten, tot voornoemde fondsen behorende, welke bepaaldelijk moeten dienen ter ondersteuning van de kerken der Waldenzen; zullende deze, hetzij inschrijvingen, hetzij certificaten, in het grootboek der Nationale schuld, als van de andere effecten gemeld, mede wel worden af-, over- en ingeschreven, maar op een afzonderlijk algemeen hoofd, te weten: *kerkelijke liefde-fondsen, ter ondersteuning van de kerken der Waldenzen*, onder oppertoezicht en beheer van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 3. De questor van de Algemeene Synode voormeld, wordt gekwalificeerd, om de voormelde af- en overschrijvingen als voorschreven, bij de administratie van het grootboek der Nationale schuld te doen effectueren, en deswege alles te doen en te verrigten, wat daartoe zal worden vereischt.

Art. 4. Dezelve questor wordt mede gekwalificeerd bij dezen, om van voornoemde gelden, bij voormelde kerkelijke fondsen gevonden wordende of inkomende, tot derzelver voordeel aan te koopen, inschrijvingen op het grootboek der Nationale schuld, ter overbrenging van de kapitalen, op een der voormelde hoofden reeds ingeschreven voor die fondsen, voor welke hij den aankoop zal hebben gedaan.

Zullende hij echter nimmer affchrijvingen mogen laten doen op een der gezegde hoofden, van eenige kapitalen, zonder daartoe speciaal door de Synode te zijn gekwalificeerd.

Art. 5. Dezelve questor wordt bij dezen bevoegd verklaard, tot het ontvangen van alle interessen van kapitalen, ten behoeve van voormelde kerkelijke fondsen, in het grootboek ingeschreven, daarvoor te kwiteren en verder te dien aanzien te doen en te handelen, zoo als bij de administratie van het grootboek ten dezen wordt gevorderd.

Art. 6. Al verder wordt de gemelde questor geautoriseerd, om, ingevalle van uitloting van kansbiljetten der uitgestelde schuld, tot voorschreven fondsen behoorende, dat alles te verrigten, wat bij de overbrenging dier kapitalen in de werkelijke schuld, volgens de bestaande wetten en reglementen op dit stuk, door hem als administrateur der fondsen zal behooren te geschieden.

Art. 7. De provinciale kerkbesturen en de klasfikale besturen worden bij dezen aangefchreven, om te zorgen, dat alle effecten, bovengemeld, hetzij certifikaten, bewijzen van inschrijvingen of andere, gelijk mede alle goederen, gelden, bewijzen van eigendom, mitsgaders alle papieren, en in het generaal alle documenten, behoorende of betrekking hebbende tot voormelde kerkelijke fondsen, welke onder hen berusten, worden gesteld en overgebracht in handen van den questor van de Synode; met bijvoeging van al die elucidatien en aanwijzingen, als in eenig opzigt kunnen worden gegeven, ter verzekering, dat die administratie allezins beantwoorde aan het doel, waartoe de fondsen zijn ingesteld geworden.

En zal deze dispositie worden gedrukt en exemplaren gezonden aan den secretaris en aan den questor van de Synode, aan de provinciale kerkbesturen, en aan de klasfikale besturen tot informatie en narigt, respectivelijk.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 12den November 1819, waarbij worden gearresteerd de reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen en de kosten van de eeredienst bij de Hervormde gemeenten in Noord- en Zuidholland.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragten van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 14den en 20sten September II., daarbij, ten gevolge der deswege gehoudene correspondentie met de Gedeputeerde Staten en de Provinciale kerkbesturen, inzendende twee concept-reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen, en de kosten van de eeredienst bij de Hervormde gemeenten in Noord- en Zuidholland;

Gezien de adviezen van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk;

Hebben goedgevonden en verstaan, de voornoemde reglementen, behoudens de daarin gemaakte veranderingen, te arresteren, zoo en invoege, als dezelve aan dit besluit zijn geannexeerd; onder reserve nogtans, wat art. 78 van die reglementen betreft, van de nadere bepalingen, welke uit algemeene verordeningen, ten aanzien van het verleenen der daarbij vermelde autorisaties, mogten voortvloeijen (1).

En is Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk belast met de executie dezès, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan de commissie uit den Raad van State voornoemd, tot informatie.

---

(1) Zie de noot op art. 78.

REGLEMENT op de administratie der kerkelijke fondsen en de kosten van de eeredienst, bij de Hervormde gemeenten in de provincie Holland, Noordelijk gedeelte (1).

EERSTE AFDEELING.

BESTUUR DER KERKELIJKE FONDSEN.

§ 1. *Algemeen beginsel.*

Art. 1. Onder toezigt van een provinciaal collegie, wordt het bestuur der financiële administratie, in elke gemeente, aan kerkvoogden opgedragen, met overroeping, in gevallen bij dit reglement omschreven, van notabelen, uit de stembevoegde leden der gemeenten benoemd.

Al deze collegien zullen moeten bestaan uit ledematen der Hervormde kerk.

§ 2. *Van het provinciaal collegie.*

Art. 2. Het provinciaal collegie van toezigt over de kerkelijke administraties bij de Hervormden in Noordholland, zal bestaan uit zeven leden, als:

---

(1) De reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen in de onderscheidene provincien, mogen hier en daar eenigzins verschillen, maar zij gronden zich allen op dezelfde beginselen. Wij oordeelen dan ook te kunnen volstaan met de overneming alleen van het reglement op deze administratie, in de provincie Holland, Noordelijk gedeelte.

Het reglement in die provincie, Zuidelijk gedeelte, vindt men in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, VI. D. bladz. 613 en volg., en in de *Handl. tot de kennis van het Staatsbestuur*, VI. D. bladz. 613. Van *Overijsfel*, *Bijvoegf. tot het Staatsbl.*, VII. D. bladz. 161. Groningen en Drenthe, *ibid.*, bladz. 95 volg. Van *Noordbrabant*, *ibid.*, bladz. 139 enz. Verder vindt men in het *Handboek voor Hervormde Predikanten*, III. D. bl. I en volg., eene vergelijking tusschen het reglement in de provincie Zeeland, met dat van *Noordholland*, *Zuidholland* en *Overijsfel*; van het reglement in de provincie *Gelderland*, met dat van *Noordbrabant*, *Utrecht*, *Groningen*, *Drenthe* en *Vriesland*.

Den Gouverneur der provincie, president.

Indien de tijdelijke Gouverneur der provincie geen lid der Hervormde kerk mogt zijn, wordt hij vervangen door een lid der Gedeputeerde Staten, bij den Koning daartoe te benoemen.

Twee leden der Gedeputeerde Staten.

Den president en den secretaris van het provinciaal kerkbestuur; voor welke echter, indien derzelve standplaats van de provinciale residentie te veel verwijderd mogt zijn, ook andere leden van het kerkbestuur door den Koning kunnen worden benoemd.

En twee particulieren, uit andere aanzienlijke leden der Hervormde kerk benoemd.

Dit collegie houdt zijne zittingen te *Haarlem*.

Art. 3. Het secretariaat wordt aan één der leden opgedragen, en deze, geadfisteerd door een' van de geëmploijeerden der Staten, door den Gouverneur te despiciëren.

Art. 4. De Gedeputeerde Staten en de twee particuliere leden worden door den Koning benoemd.

Jaarlijks, met den 1sten Januarij, treedt één der Gedeputeerde Staten en één der andere leden af, blijvende zij steeds weder benoembaar.

Art. 5. Voor de noodzakelijke kosten van het provinciaal collegie wordt jaarlijks eene som van 800 gulden uit de klasfikale kas betaald; over de wijze, waarop zulks aan dezelve kas zal vergoed worden, zullen door den Koning nadere bepalingen gemaakt worden.

Art. 6. Het provinciaal collegie is belast met het algemeen toezigt over de administratie van kerkelijke fondsen in al de gemeenten der provincie, ontvangt kennis van alle veranderingen in het personeel der kerkvoogden en notabelen, beflist de geschillen, welke ten aanzien der administratien in de gemeenten mogten ontstaan, en zorgt voor het herstel van gebreken en misbruiken, welke hetzelfde ontdekken mogt, of doet deswege de noodige voordragten.

Art. 7. 's Jaarlijks, vóór den 31sten December, zendt hetzelfde aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk

enz. een naauwkeurig verslag in van den staat der Hervormde kerken, pastoriën en kerkelijke administratiën in de provincie, benevens eene nominatieve lijst der fungerende kerkvoogden.

Art. 8. Het provinciaal collegie bepaalt deszelfs vaste vergaderingen en regelt de wijze, waarop de loopende zaken tusschentijds door den president en secretaris kunnen worden behandeld.

Art. 9. Geen der leden zal tegelijk kerkvoogd of notabele in eene bijzondere gemeente kunnen zijn.

§ 5. *Van de kerkvoogden.*

Art. 10. In elke gemeente is het opzigt over de kerken en pastoriën, het beheer der kerkelijke eigendommen, fondsen en inkomsten, en het regelen der benoodigde onkosten voor de eeredienst aan een collegie van kerkvoogden toebetrouwd; hetwelk, naar de grootte der gemeente, uit drie, vijf, zeven of negen leden zal bestaan.

Het blijft echter vrijgelaten, in twee of meer kerkelijke, nabij elkander gelegene, gemeenten, door combinatiën of andere gemeenschappelijke belangen verbonden, het beheer der kerkelijke financiën aan één collegie van kerkvoogden toe te vertrouwen, in welk geval deze gemeenten zullen worden aangemerkt als maar één geheel uit te maken.

Art. 11. In Hervormde gemeenten, beneden de 500 zielen, zal hetzelfde zijn zamengesteld uit drie leden; namelijk: één lid van het plaatselijk bestuur, één lid van den kerkenraad en één ander notabel lid der gemeente.

In Hervormde gemeenten, boven de 500 en beneden de 10,000 zielen, zal dat collegie bestaan uit vijf leden; als: één lid van het plaatselijk bestuur, twee leden van den kerkenraad en twee andere notabele leden der gemeente.

In de Nederduitsche gemeenten van *Haarlem*, *Zaandam*, *Hoorn*, *Alkmaar* en *Enkhuizen*, zal het collegie worden zamengesteld uit zeven leden; als: één der burgemeesteren, twee leden van den stedelijken raad, twee leden van den kerkenraad en twee andere notabele leden der gemeente.

In de Nederduitsche gemeente van *Amsterdam* zal het bestaan uit negen leden; als: één der burgemeesteren, twee leden van den raad, drie leden van den kerkenraad en drie andere notabele leden der gemeente.

De benoemden uit de plaatselijke regeringen zullen ledematen moeten zijn der Hervormde kerk.

Art. 12. Het collegie verkiest één van deszelfs leden tot president en één tot secretaris; terwijl voorts hetzelfde, tot het doen van alle ontvangsten en uitgaven, eenen ontvanger benoemt, op den voet hierna bepaald.

Art. 13. De predikanten zijn (onder reserve der bepaling bij art. 53) honoraire of adviserende leden van het collegie. In gemeenten van meer dan één predikant wisselen dezelve in dat opzigt af, bij jaarlijksche toerbeurten.

In gemeenten, waar het collegie uit zeven of negen leden mogt bestaan, zullen twee der predikanten, bij zoodanige toerbeurten, als honoraire leden daarin zitting hebben.

Art. 14. Kerkvoogden worden door notabelen, bij besloten biljetten, benoemd. 's Jaarlijks, met den 1sten Januarij, treedt een derde, of, zoo na mogelijk, een derde derzelve af, maar blijft steeds weder verkiesbaar. Zoodanige verkiezing door notabelen heeft mede plaats bij tusschentijds voorvallende vacatures, door overlijden, vertrek, bedanken, of wanneer de kerkvoogden, die leden zijn van de plaatselijke regering of van den kerkenraad, dat radikaal mogten komen te verliezen.

De vergadering van notabelen tot de jaarlijksche benoeming zal, vóór den 15den December van elk jaar, worden gehouden; de door hen tot kerkvoogden benoemde personen zullen van den predikstoel aan de gemeente worden bekend gemaakt (1).

(1) Hier dient aangemerkt, dat, volgens het reglement op de administratie der kerkelijke fondsen enz. in *Vriesland*, art. 17, in die provincie, in alle gemeenten, waar van ouds floreenpligtige ingezetenen het regt der benoeming tot den predikant, en van toezigt op de kerkelijke administratie uitoefenden, dit regt behouden, en mitsdien de Hervormde floreenpligtigen der burgerlijke gemeente of grietenij, waarin de kerkelijke gelegen is, de attributen bezitten, elders aan notabelen toegekend enz.

Voor de eerste maal worden de kerkvoogden door den Koning benoemd.

§ 4. *Van de notabelen.*

Art. 15. De notabelen worden benoemd uit de voornaamste leden der gemeente; derzelver getal wordt naar mate van de talrijkheid der gemeenten bepaald.

Art. 16. Dit getal zal zijn:

Vier bij gemeenten van niet meer dan 200 zielen.

Zes voor 200 tot 500 zielen.

Acht van 500 tot 1000 zielen.

Twaalf voor de gemeenten van *Zaandam*, *Hoorn*, *Alkmaar* en *Enkhuizen*.

Zestien voor de gemeente van *Haarlem*.

Twintig voor de gemeente van *Amsterdam*.

Aan dezelve zullen plaatsvervangers worden toegevoegd, om bij vacaturen tusschentijds te kunnen optreden.

Art. 17. Notabelen worden door kerkvoogden opgeroepen.

1°. Tot verkiezing van kerkvoogden.

2°. Tot het vaststellen der jaarlijksche begrooting.

3°. Tot het benoemen eener commissie, ter beoordeeling der doeleantien, in geval van hoofdelijken omflag.

4°. Tot het opnemen der jaarlijksche rekening.

5°. Tot het beoordeelen der noodzakelijkheid, om procedures te entameren. In al deze gevallen (de verkiezing van kerkvoogden en het benoemen der commissie ter beoordeeling der doeleantien uitgezonderd) formeren kerkvoogden en notabelen eene gecombineerde vergadering, onder voorzitting van den presiderenden kerkvoogd.

In de twee hiervan uitgezonderde gevallen verkiezen notabelen een' voorzitter en secretaris uit hun midden.

Art. 18. Notabelen worden verkozen door de stembevoegde leden der Hervormde gemeente; met den 1sten Januarij van ieder jaar treedt een derde, of, zoo na mogelijk, een derde der-

zelve af, maar blijft steeds weder benoembaar; voor de eerste maal worden de notabelen door den Koning benoemd.

§ 5. *Van de stembevoegden.*

Art. 19. Stembevoegd zijn al de mans ledematen, die in de gemeenten, waar dezelve plaats heeft, in den hoofdelijken omflag zijn aangeslagen, of anders eenige andere vaste bijdragen, ten behoeve der gemeente opbrengen; bij voorbeeld, door huur of ook door koop verkregen bezit van zitplaatfen in de kerken.

De leden van alle kerkelijke collegien zijn door deze kwaliteit van zelve stembevoegd, en blijven zulks ook na hunne aftreding, zoo lang zij niet vallen in de termen van het volgende artikel.

Art. 20. Van de stembevoegdheid zijn uitgesloten allen, wier personen of goederen onder curatele staan, bankbreukigen, zij, die bij regterlijk decreet in staat van beschuldiging zijn gesteld, of in regten voor eerloos gehouden worden, alsmede kerkelijk gecensureerden.

In de uitoefening van het stemregt worden geschorst allen, die meer dan één jaar nalatig mogten zijn gebleven in het voldoen van hetgeen zij der gemeente schuldig zijn.

Art. 21. 's Jaarlijks, vóór den 1sten November, maken kerkvoogden eene lijst op van al de stembevoegde leden der gemeente, en leggen dezelve, op eene voegzame plaats, ter visie der belanghebbenden, ten einde allen in staat te stellen, daarop hunne aanmerkingen mede te deelen.

Art. 22. Vóór den 15den November van elk jaar arresteren kerkvoogden finaal de lijst der stembevoegden, en zenden aan al dezelve biljetten, ter invulling hunner stem voor de aftredende notabelen.

Binnen zes dagen zullen deze biljetten in eene gesloten bus opgehaald, en, volgens de meerderheid van de gestemd hebbende, de keuze opgemaakt worden, in eene vergadering van kerkvoogden, te houden uiterlijk vóór den 1sten December, bij welke ook de notabelen zullen kunnen tegenwoordig zijn.

In gemeenten, voor welke deze rondzending van biljetten te kostbaar, of om andere redenen min verkieslijk mogt wezen, zal men, in plaats daarvan, gedurende een' te bepalen tijd, een boek kunnen leggen, om daarin, door de stembevoegden, hunne keuze te laten opteekenen.

TWEEDE AFDEELING.

DE BEGROOTING.

§ 1. *Van den inhoud der begrooting.*

Art. 23. In alle Hervormde gemeenten zal voortaan eene begrooting worden gemaakt van al derzelve uitgaven, alsmede van de middelen, om die te bestrijden, loopende over het geheele volgende jaar, van den 1sten Januarij tot den 31sten December.

Art. 24. Als posten van uitgaven kunnen daarop worden gebragt:

- 1°. Het onderhoud der kerkgebouwen en kerkhoven.
- 2°. De behoeften tot uitoefening van de eeredienst, daaronder begrepen wijn en brood bij het H. Avondmaal, licht bij de avondgodsdiens enz.
- 3°. Het traktement, verhooging van traktement of toelage van de predikanten.
- 4°. Onderhoud van de pastorij of de huishuur van de predikanten.
- 5°. De traktementen der krankbezoekers, katechizeermeesters, voorzangers, kosters, organisten en verdere kerkelijke bedienden.
- 6°. De kosten van de kerkelijke administratie, als lands- en stads-belastingen, reparatie van eigendommen en het salaris der ontvangers.
- 7°. Verschillende uitgaven, als schrijfbehoeften, vuur en licht, zoo voor den kerkenraad, als voor de kerkvoogden, en het aandeel der gemeenten in den omflag voor de klasfikale kosten.

8°. Interesten en aflossingen van opgenomen of verschuldigde gelden.

9°. Buitengewone uitgaven, zoo als beroepingskosten en tot suppletie der andere posten op de begrooting.

Bij gemeenten, waar sommige dezer posten niet te pas komen (bij voorbeeld, waar geen traktement aan den predikant wordt betaald, waar geene schulden zijn, die aanleiding tot betaling van interesten of aflossingen geven enz.), zullen deze posten worden uitgetrokken *voor memorie*.

Art. 25. De voorschreven uitgaven zullen worden gevonden uit de navolgende posten, als *ontvangst* op de begrooting te brengen.

1°. Het batig saldo van vorige jaren.

2°. De opbrengst der kerkelijke fondsen en eigendommen.

3°. De huur der zitplaatsen in de kerken.

4°. De inkomsten van de begrafenisfen.

5°. De collecten voor de kerk.

6°. Giften, legaten en buitengewone ontvangsten.

7°. Het provenu van den hoofdelijken omslag.

Zullende de laatste post strekken, om te suppleren hetgeen de verschillende kapittelen van ontvangst minder mogten geacht worden te zullen bedragen, dan de gezamenlijke posten van uitgave, en dus ook dit kapittel, ingevalle de uitgaven door de gewone inkomsten kunnen bestreden worden, mede worden gebragt *voor memorie*.

§ 2. *Van het opmaken der begrooting.*

Art. 26. In de maand October van elk jaar wordt de voorschreven begrooting voor het volgende jaar door kerkvoogden geformeerd, en vóór den 1sten November daaraanvolgende overgelegd in eene vergadering van kerkvoogden en notabelen.

Art. 27. Dezelve in die vergaderingen, met of zonder veranderingen, vastgesteld zijnde, wordt een afschrift daarvan, tot informatie, gezonden aan het provinciaal collegie.

Art. 28. Voor geen' post der uitgaven zal meer kunnen wor-

den besteed , dan daarvoor is geraamd geworden ; echter zullen af- en overschrijvingen van den eenen post op den anderen kunnen plaats hebben , op autorisatie van het provinciaal collegie.

§ 3. *Van den hoofdelijken omslag.*

Art. 29. Indien de gewone inkomsten tot goedmaking der noodzakelijke uitgaven niet voldoende zijn , en dus tot eenen hoofdelijken omslag , ter bestrijding van het te kort , mogt besloten worden , zal het ontwerp daarvan aan het provinciaal collegie ter goedkeuring moeten worden ingezonden.

Art. 30. In dezen omslag zullen , volgens eene geregelde en billijke klassificatie , begrepen worden al de personen , volgens art. 2 van het algemeen reglement op het bestuur der Hervormde kerk , tot de gemeente behoorende en eigen middelen van bestaan bezittende , en zulks naar evenredigheid van derzelve betrekkelijke vermogens ; zullende wijders het plan mede behelzen eene geschikte regeling der betaling , in één' of meer termijnen , naar gelang der grootte van den omslag en de omstandigheden der gemeente.

Indien iemand op meer dan ééne plaats zijn verblijf is houdende , zal als de hoofdplaats voor zijnen aanslag diegene worden aangemerkt , waar hij zijne personele lands - belastingen betaalt.

Art. 31. Het plan van den hoofdelijken omslag door het provinciaal collegie , met of zonder verandering , zijnde goedgekeurd , wordt door hetzelfde een afschrift daarvan , tot informatie , gezonden aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 32. Zoodra kerkvoogden het geapprobeerd ontwerp hebben terug ontvangen , worden de personen , tot de Hervormde gemeente behoorende , en in de termen daarvan vallende , door hen in de klasse geplaatst , waarin zij zulks billijk oordeelen.

De plaatselijke besturen zullen aan kerkvoogden , op derzelve daartoe te doen verzoek , alle inlichtingen en renseignementen geven , welke zij mogten bezitten , ter beoordeeling der relative vermogens van de aan den omslag onderhevige personen.

Art. 33. De gemaakte hoofdelijke omflag wordt, gedurende den tijd van veertien dagen, ter visie gelegd van de belanghebbenden, ten einde aan dezelve gelegenheid te geven, om, indien zij zich over hunnen aanslag bezwaard achten, te kunnen doleren; de tijd en plaats ter visie wordt aan de gemeente van den predikstoel bekend gemaakt.

Art. 34. Ter beoordeeling der doeleantien, roepen kerkvoogden notabelen op, ten einde bij het lot drie hunner te bepalen, om met twee kerkvoogden over de ingekomene klagten te beslissen.

Art. 35. Ten gevolge der uitspraak dezer gecombineerde commissie, wordt de hoofdelijke omflag der kerkvoogden finaal bepaald, de aangeflagenen van hun aandeel schriftelijk onderdrukt, en eene authentieke kopij, zoo van het goedgekeurde plan van omflag, als van de rolle, aan den ontvanger toegezonden.

DERDE AFDEELING.

DE ADMINISTRATIE EN REKENING.

§ 1. *Van de aanvaarding der administratie.*

Art. 36. Kerkvoogden, door notabelen benoemd, hunne functien aanvaard hebbende, zal door de vorige administratie der kerkelijke fondsen ten spoedigste, ten overstaan van notabelen, aan meergemelde kerkvoogden worden geleverd staat en inventaris van al de kerkelijke goederen en baten, geene van die uitgezonderd, en voorts rekening en verantwoording worden gedaan, en daarbij de vorige administratien gedechargeerd.

Zullende wijders kopij van meergemelde inventaris en van de rekening en verantwoording worden gezonden aan het provinciaal collegie, tot informatie.

Art. 37. Alle bewijzen van eigendom, rekeningen, papieren en alle documenten hoegenaamd, tot de kerkelijke financiën betrekking hebbende, zullen, tegen inventaris, aan kerkvoogden worden overgegeven.

Art. 38. Bijaldien zich in de uitvoering van het bepaalde, bij de twee voorgaande artikelen, zwarigheden mogten opdoen,

wordt daarvan onmiddellijk kennis gegeven aan het provinciaal collegie, om daarin te voorzien.

Art. 39. Het saldo der rekening zal dadelijk bij den na te melden ontvanger worden gestort en in de eerste begrooting overgenomen.

Art. 40. Kerkvoogden zullen, zoo spoedig mogelijk, opmaken een' staat van de achterstallige baten en lasten der kerk, op de invordering der baten de noodige orders stellen, en met notabelen een plan arresteren tot het betalen der lasten, in zoo vele jaarlijkse termijnen, als de omstandigheden der gemeente kunnen toelaten. De bedoelde baten en lasten zullen in de begrootingen worden opgenomen.

Art. 41. Kerkvoogden zullen voorts nauwkeurig opnemen den staat der kerkgebouwen, de kerkelijke behoeften en der pastorijen, ten einde naar bevind daaromtrent te kunnen handelen.

§ 2. *Van den kerkelijken ontvanger.*

Art. 42. Kerkvoogden benoemen een' ontvanger, aan wien alle ontvangst en uitgave is aanbevolen, en die geen kerkvoogd of notabele mag zijn, of, zulks bij zijne benoeming zijnde, dadelijk door een' ander' moet vervangen worden.

Art. 43. Hij geniet een salaris, hetwelk echter, wanneer de kerkelijke inkomsten geen vijf duizend gulden te boven gaan, in alles ten hoogste niet meer dan 5 per cent van de gewone inkomsten zal mogen bedragen, en, wanneer de kerkelijke inkomsten meer dan vijf duizend gulden beloopten, nimmer hooger dan tot een *maximum* van vijf honderd gulden zal mogen gebragt worden. Hij zal een' voldoende borgtocht moeten stellen, welke door het provinciaal collegie zal moeten worden goedgekeurd.

Art. 44. De ontvanger is verplicht, al de op de begrooting vermelde inkomsten, ook den hoofdelijken omslag, indien dezelve plaats heeft, stiptelijk op den vervaltijd in te vorderen, en is voor alle nalatigheid ten dezen verantwoordelijk.

Art. 45. Aan denzelven wordt toegestaan, en mitsdien op alle kerkelijke administratien toepasselijk verklaard, het regt van

gratis procederen tegen nalatige schuldenaars der gemeente, bepaald bij Koninklijke besluiten van den 2den Februarij 1814, 27sten Junij 1814, 11den Julij 1815 en 17den Augustus 1815.

Art. 46. Hij vermag geene uitgave te doen, dan op ordonnantien of schriftelijken last van kerkvoogden, geteekend door derzelve tijdelijken president en secretaris.

Art. 47. Geene uitgaven zullen hem in rekening geleden worden, welke den post, daartoe op de begrooting bestemd, mogten te boven gaan, tenzij blijke van het, tot af- en overschrijving, in de vergadering van kerkvoogden, op autorisatie van het provinciaal collegie, genomen besluit.

Art. 48. Hij is gehouden, te allen tijde aan het collegie van kerkvoogden opening te geven van den staat zijner kas, zijne boeken te vertoonen en te doen blijken, dat de meer ontvangen dan uitgegeven gelden daarin voorhanden zijn.

§ 3. *Van de rekening en verantwoording.*

Art. 49. 's Jaarlijks, in de maand April, nemen kerkvoogden de rekening en verantwoording op der gehoudene administratie, welke nauwkeurig naar de orde der begrooting zal moeten worden ingerigt.

Art. 50. Vóór den 1sten Mei van elk jaar zal deze rekening door kerkvoogden worden overgelegd, in eene gecombineerde vergadering met notabelen, ten einde nader en met vergelijking der begrooting te worden geëxamineerd.

Art. 51. De rekening en verantwoording in deze vergadering zijnde opgenomen en gesloten, zal een afschrift, uiterlijk vóór den 1sten Julij van elk jaar, tot informatie worden gezonden aan het provinciaal collegie, en dezelve tevens, op een' daartoe vooraf van den predikstoel bekend gemaakten dag, in de kerk worden voorgelezen, of wel den tijd en de plaats bekend gemaakt, waar dezelve ter visie zal gelegd worden.

In gemeenten van *heerlijkheden*, waar de ambachtsheer, tot nog toe, het regt mogt bezeten hebben van inzage in de kerkelijke administratiën, zal ook aan denzelven een afschrift der rekening en verantwoording moeten worden ter hand gesteld.

Art. 52. Ingeval bij de gecombineerde vergadering gewigtige aanmerkingen op de rekeningen mogten gemaakt worden, zullen dezelve insgelijks aan het provinciaal collegie worden medege-
deeld, en indien dezelve van dien aard waren, dat daarop be-
slissing noodig wordt, zal de voorlezing in de kerk worden
uitgesteld, tot op het ontvangen van het antwoord van het
provinciaal collegie.

VIERDE AFDEELING.

VERSCHILLENDE BEPALINGEN.

§. 1. *Betrekkingen van kerkvoogden met den kerkenraad.*

Art. 53. De aan- en afstelling van alle kerkelijke bedienden,
de bepaling van derzelver instructien en de regeling der trakte-
menten en inkomsten dier bedienden, is opgedragen aan het
collegie van kerkvoogden, bij hetwelk, in dat geval, aan de
predikanten, honoraire leden, eene mede beslissende stem wordt
toegekend.

Art. 54. De aan- en afstelling, en de bepaling der instruc-
tien van ziekentroosters en katechizeermeesters, mitsgaders van
de voorzangers, welke geene kosters zijn, is echter aan den
kerkenraad uitsluitend aanbevolen.

Art. 55. De bepaling der traktementen van alle kerkelijke
bedienden blijft onderworpen aan de beoordeeling der gecombi-
neerde vergadering van kerkvoogden en notabelen, bij het ar-
resteren der begrooting.

Art. 56. Geene, van wege de gemeente bezoldigde kerkelij-
ke bedienden, kunnen tot kerkvoogden of notabelen benoemd
worden.

Art. 57. Op alle plaatsen, bijzonder ten platten lande, waar
zulks geschieden kan, zullen kerkvoogden trachten te zorgen,
dat de posten van voorlezer en voorzanger vereenigd blijven
met die van school-onderwijzer.

Art. 58. Kerkelijke censuur of uitsluiting zal dadelijk het op-
houden van het lidmaatschap van het collegie van kerkvoogden

of notabelen, alsmede de opfchorting of afzetting van kerkelijke bedienden, ten gevolge hebben.

Art. 59. De zorg voor de openbare godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzicht over de leden der gemeente, volgens art. 87 van het algemeen reglement, bij uitsluiting aan den kerkenraad behoorende, zal ook de regeling der predikbeurten aan denzelven verblijven.

Art. 60. De kerkenraden zullen nogtans in de bestaande orde ten dezen geene veranderingen maken, dan na kerkvoogden daarop te hebben gehoord. Tot veranderingen, welke invloed hebben op de inkomsten of uitgaven der gemeente, is de toestemming van kerkvoogden noodzakelijk.

Art. 61. Bij onverhoopte geschillen, tusschen kerkenraden en kerkvoogden, zal het provinciaal collegie beslisen; behoudens altijd de bevoegdheid van de belanghebbenden, om zich, des geraden oordeelende, aan den Koning te wenden.

Art. 62. Indien, bij gelegenheid der kerk-visitatie, bezwaren omtrent kerkelijke administratie zijn ingebracht, zullen dezelve, door het provinciaal kerkbestuur, zoo aan het provinciaal collegie, als aan het Ministerieel departement worden medegeedeeld, ten einde daarop acht te kunnen slaan.

§ 2. *Verplichting tot het aanvaarden van kerkelijke benoemingen.*

Art. 63. Elk, die tot het Hervormd kerkgenootschap behoort, op eene wettige wijze benoemd zijnde in eenig collegie van kerkelijk bestuur, hetzij als kerkvoogd of notabele, hetzij als ouderling of diaken, is verplicht, zich deze benoeming te laten welgevalven, indien geene gewigtige redenen hem daarin verhinderen.

Art. 64. Het provinciaal collegie zal, met agreatie van het Ministerieel departement, een reglement ontwerpen, bepalende, bij de bijzondere gemeenten, naar gelang van derzelver omstandigheden, eenen *uitkoop*, ten behoeve der kerk te betalen, door leden der gemeente, die, zonder zoodanige voldoende redenen, de posten weigeren te aanvaarden, waartoe zij benoemd zijn, of die tusschentijds dezelve willekeurig verlaten.

Art. 65. In geene gemeente zal echter dit reglement van toepassing zijn, tenzij hetzelve in eene vergadering van kerkvoogden en notabelen, namens zoodanige gemeente, is aangenomen en voor verbindend verklaard.

Art. 66. Als wettige redenen van versoeking zullen worden aangenomen :

- 1°. Het bekleeden van zoodanige posten en betrekkingen, als, volgens art. 247 en 248 van het burgerlijk wetboek, van de verplichting tot het aanvaarden eener voorgedij vrijstellen; en, met betrekking tot alle andere ambtenaren, de stellige verklaring van het hoofd der administratie, of van het collegie, waartoe zij behooren, dat hunne functien hen beletten, den post van armbezorger behoorlijk waar te nemen.
- 2°. Den ouderdom van 45 jaren, voor zoo veel de diakenen betreft, en van 70 jaren voor alle andere collegien.
- 3°. Ligchaams - ongesteldheid, van dien aard, dat dezelve, volgens verklaring van een' bevoegd' med. doctor, tot de vervulling der pligten van armbezorger ongeschikt maakt.
- 4°. Het bezwaar van *vijf* minderjarige onverzorgde kinderen, of de last van twee voorgedijen, of directien van godshuizen en andere instellingen van weldadigheid.

Geene dezer redenen echter (ligchaams-ongesteldheid uitgezonderd), geven hem, die éénmaal den post van armbezorger aanvaard heeft, vrijheid, om denzelven tusschentijds neder te leggen. Hij, die den post van diaken bekleedt, heeft het regt, voor alle andere benoemingen te bedanken, en behoudt dit regt nog twee volle jaren na zijn aftreden.

Art. 67. Wanneer omtrent de in deze gevallen aangevoerde bewijzen twijfeling bestaat, of wanneer andere, dan de genoemde motiven, worden aangevoerd, zal het provinciaal collegie deswege uitspraak doen.

Art. 68. Indien hetzelve collegie de aangevoerde redenen onvoldoende keurt, zal de benoemde den post, waartoe hij verkozen was, binnen acht dagen na het ontvangen besluit, moeten aanvaarden, of verplicht zijn tot het betalen van den

bepaalden uitkoop, welke, op last van kerkvoogden, door den kerkelijken ontvanger, als eene wettige pretensie der gemeente, zal worden ingevorderd.

Art. 69. Hangende de deliberatien over de redenen van verschooning, of bij voortdurende weigering, tot op den tijd, dat een nader benoemde zal zijn opgetreden, zal hij, die had moeten aftreden, in zijne functien continueren.

Art. 70. Hij, die ééns den uitkoop heeft betaald, blijft wel in het vervolg verkiesbaar, maar behoudt het regt, gedurende de eerstvolgende vijf jaren, voor alle benoemingen te bedanken, zonder aanvoering van redenen.

Art. 71. Een lid, voor de derde maal in een collegie benoemd wordende, heeft vrijheid, mede zonder opgave van redenen, voor die benoeming te bedanken.

§ 3. *Wijziging der toepassing van dit reglement.*

Art. 72. Het provinciaal collegie zal onderzoeken, of, en zoo ja, welke wijzigingen noodzakelijk zijn, bij de toepassing van dit reglement op de Waalsche en Engelsche kerken; voor zoo verre dezelve provisonneel mogten zijn, kan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. daartoe vergunning verleenen; in het tegenovergestelde geval zal hetzelfde deswege eene voordragt doen aan den Koning.

Art. 73. Indien in Nederduitsche gemeenten, waar de kerkelijke administratie, tot nog toe, in volledige orde beheerd, en uit de gewone inkomsten in alle behoeften voorzien is geworden, door kerkenraden en gemeente-commissien, of administrateurs der kerkelijke financien, het behoud der thans bij dezelve plaatshebbende wijze van beheer, of ook eenige wijzigingen ten aanzien van het bepaalde bij dit reglement verlangd worden, of wanneer andere gewigtige redenen (bij voorbeeld, de geringheid der gemeente) zulks vorderen, kan het provinciaal collegie dezelve uitzondering of modificatien provisonneel toestaan.

Wanneer echter deze uitzondering of modificatien, bij voortdurend, of voor meer dan één jaar, mogten verlangd worden,

is de autorifatie des Konings daartoe noodig. In allen gevalle zal worden gezorgd, dat van de administratie der kerkelijke goederen jaarlijks behoorlijke rekening en verantwoording aan notabelen uit de gemeente worde gedaan.

§ 4. *Algemeene bepalingen.*

Art. 74. Wanneer tusschentijds eene vacature ontstaat in een collegie van kerkelijke administratie, zal hij, die optreedt, niet langer zitting hebben, dan hij zoude gedaan hebben, wiens plaats vervuld wordt.

Art. 75. In alle collegien worden de besluiten genomen bij volstrekte meerderheid der tegenwoordig zijnde leden; indien de stemmen flaken, heeft de fungerende president van het collegie eene beslissende stem.

Art. 76. Geen der leden van collegien van kerkelijke administratie ontvangen eenige belooning voor hunne werkzaamheden; maar aan hen zal eene gedistingueerde zitplaats in de kerken, zonder betaling, worden toegeestaan.

Art. 77. Geene procedures, welke aan de gemeente eenige kosten zouden veroorzaken, kunnen door dezelve, hetzij als verweerder, hetzij als aanlegger gevoerd worden, dan op grond van een besluit, genomen in eene daartoe opgeroepene vergadering van kerkvoogden met notabelen, en goedgekeurd door het provinciaal collegie. Ingeval er echter *periculum in mora* mogt zijn, zullen kerkvoogden bevoegd wezen tot het doen van zoodanige daden, als vereischt worden, om de zaak in derzelver geheel te houden.

Art. 78. Geen verkoop of belasting van kerkelijke eigendommen zal kunnen plaats hebben, dan met consent van Gedeputeerde Staten, verleend op advies van het provinciaal collegie. Tot verkoop van vaste goederen en van 's Lands effecten, is de autorifatie des Konings noodig (1).

---

(1) Bij besluit van den Koning, van den 15den December 1831, n°. 77, is dit bepaalde dus gewijzigd en gesteld: „Geen verkoop of belasting van kerkelijke eigendommen zal kunnen plaats hebben, dan op autorifatie van Gedeputeerde Staten, verleend op advies van het provinciaal collegie van

Art. 79. Indien kerkvoogden nalatig mogten zijn in het tijdig inzenden der begrotingen of rekeningen, en zich deswege niet ten genoegen van het provinciaal collegie verantwoorden, is hetzelfde bevoegd, te hunnen particulieren koste, een' commissaris te benoemen, om zulks te doen effectueren.

Art. 80. Geene veranderingen kunnen in dit reglement gemaakt worden, dan door den Koning, nadat de gedachten van het provinciaal collegie van toezigt op de kerkelijke administratie daarover zullen zijn ingewonnen.

Aldus enz.

---

*BESLUIT van den 2den April 1818,
ten opzichte van de pensioenen van
geestelijke personen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Verlangende, voor zoo verre zulks met de belangen van 's Rijks schatkist kan worden overeengebragt, te voorzien in de behoeften der geestelijke gepensioneerden, welker pensioenen tot slechts één derde van derzelver eigenlijk bedragen worden uitbetaald, en aan hen het vooruitzigt te geven, om allengskens tot het primitief beloop hunner pensioenen te worden teruggebragt;

Gehoord de voordragt van Onzen Minister van financiën;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De som, uitmakende het bedragen van hetgeen, sedert den 1sten Januarij 1816, aan verstorven getierceerde geestelijke pensioenen, in de pensioen-registers is geroujeerd geworden, of verder geroujeerd zal worden, zal jaarlijks, te beginnen met den jare 1818, worden besteed tot het verleenen van gratificatien aan al de geestelijke gepensioneerden, welker pen-

---

„toezigt.” Dezelfde wijziging deswege is ook, bij hetzelfde besluit, geëeld in art. 76 van het reglement voor Gelderland en Utrecht; in art. 77 voor Groningen en Drenthe; in art. 78 voor Noordbrabant, Zuidholland en Zeeland; en in art. 84 voor Vriesland.

fioenen tot slechts één derde van derzelve eigenlijk bedragen in het grootboek der pensioenen zijn ingeschreven.

Art. 2. De voorschreven fom zal jaarlijks, percentsgewijze, over het gezamenlijk beloop der nog aanwezig zijnde getierceerde geestelijke pensioenen worden omgeslagen, te dien effecte, dat al de gepensioneerden, in deze termen vallende, daarin, naar gelang van het montant van het bij hen genoten wordende pensioen, zullen deelen.

Art. 3. Bijaldien de gedachte fom in het eerste ontoereikend mogt worden bevonden, om het bedragen der gratificatien te brengen tot 25 ten honderd van het montant der genoten wordende getierceerde geestelijke pensioenen, zal dezelve met het daaraan ontbrekende worden aangevuld, te dien effecte, dat de gratificatie voor iederen gepensioneerden, aanvankelijk, niet minder zal kunnen bedragen, dan 25 ten honderd van het getierceerde pensioen; zullende ook, daarentegen, in vervolg van tijd, de gratificatie nimmer, en in geen geval, de verloren twee derden van ieders pensioen kunnen te boven gaan.

Art. 4. Aan de erfgenamen van overleden gepensioneerden, in de voorschreven termen vallende, wordt het regt toegerekend, om de gratificatie over het jaar van het overlijden te ontvangen, mits de overleden gepensioneerde in leven zij geweest op den 1sten Januarij van het jaar, waarover de gratificatie loopt.

Art. 5. Onze Minister van financiën zal Ons, vóór of op den 1sten Mei aanstaande, een' staat aanbieden, bevattende al de geestelijke gepensioneerden, welker pensioenen getierceerd zijn, en welke mitsdien regt hebben op het genot der gratificatie; en zulks met vermelding van het bedragen van het pensioen, waarmede zij in het grootboek zijn ingeschreven.

Hij zal Ons tevens eene opgave doen van het bedragen van hetgeen aan verstorven getierceerde geestelijke pensioenen, sedert den 1sten Januarij 1816, in de pensioen-registers is geïjzeerd geworden, ten einde, door Ons, het *quantum* der te verleenen gratificatien, over 1818, zal kunnen worden geregeld.

Art. 6. Onze Minister van financiën zal Ons, in 1819, en vervolgens telken jare, vóór of op den 1sten April, opgave

doen van de pensioenen, op den in het voorgaande artikel vermelden staat gebragt, welke in het voorgaande jaar als verstorven bekend geworden en geroijeerd zullen zijn, ten einde het gezamenlijk bedragen daarvan, gevoegd bij het montant der in vorige jaren, sedert 1°. Januarij 1816, gestorven getierceerde geestelijke pensioenen, telkens tot het regelen van het over volgende jaren te bepalen *quantum* der gratificatien kunne dienen, en welke gratificatien, mitsdien, allengskens zullen augmenteren, totdat dezelve op 200 per cent gebragt, en dus gelijk zullen staan met het beloop der verloren twee derden van ieders pensioen, als wanneer de alsdan nog in leven zijnde gepensioneerden, voor het volle of integrale bedragen van hun pensioen, eene nieuwe inschrijving in het grootboek der pensioenen zullen bekomen.

Art. 7. De betaling dezer gratificatien zal geschieden door de zorg van Onzen Minister van financiën, uit de fondsen, welke voor de pensioenen en gratificatien, bij de algemeene begrooting van staatsbehoefden, jaarlijks worden toegestaan; en zullen, bij de uitbetaling, worden geobserveerd de bepalingen, welke ten aanzien van de pensioen-betaling zijn voorgescreven.

Art. 8. Buiten de voorscreven gratificatien zullen, van nu af, en voortaan geene buitengewone toelagen, hetzij onder de benaming van gratificatie, provisionelen onderstand, of wat dies meer zij, aan de gepensioneerde geestelijken worden verleend.

Onze Minister van financiën is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, enz.

Gegeven enz.

BESLUIT van den 10den November 1819, waarbij wordt gearresteerd het Reglement voor eene algemeene weduwen-beurs, ten behoeve van weduwen, ouderlooze kinderen enz., van Hervormde predikanten.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien het reglement voor eene algemeene weduwen-beurs, ontworpen bij de Algemeene Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden;

Gehoord de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gelet op het advies der commissie, uit den Raad van State, tot de zaken der Hervormde kerk; en geëxamineerd hebbende de nadere redactie van hetzelfde reglement, na overleg met de daartoe benoemde Synodale commissie, Ons door den Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, aangeboden, bij rapport van den 5den November II.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Vooreerst, het voornoemde reglement, zoo als hetzelfde aan dit besluit is geannexeerd, goed te keuren en te bekrachtigen, zoo als geschiedt bij deze.

Ten tweede, denzelven Staatsraad, Directeur-Generaal, te gelasten, om, met overleg van Onzen Minister van financiën, de meest voegzame schikkingen vast te stellen, ter verzekering van de uitvoering der bepalingen, in het 11de, 15de en 16de artikel van het bij deze gefunctioneerd reglement voorkomende.

Zullende, benevens hetzelfde reglement, afschrift dezès gezonden worden aan Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, ten einde voor deszelfs uitvoering zorg te dragen, en gelijke afschriften, zoo aan Onzen Minister van financiën, als aan de commissie uit den Raad van State voornoemd, tot informatie respectievelijk.

's Gravenhage, enz.

*REGLEMENT voor eene algemeene
weduwen-beurs, ten behoeve van
weduwen, ouderlooze kinderen
enz., van Hervormde predikan-
ten.*

Art. 1. Er zal een algemeen fonds ter ondersteuning van de weduwen, minderjarige ouderlooze kinderen en zoodanige moeders en zusters van onder de Hervormde Synode resforterende predikanten, als in art. 7 nader zijn omschreven, worden opgerigt.

Art. 2. Hetzelve wordt zamengesteld:

- 1°. Uit jaarlijkfche bijdragen der dienstdoende predikanten en der emeriti, in art. 4 nader omschreven.
- 2°. Uit de gelden, die voor de examens worden betaald.
- 3°. Uit vrijwillige giften, welke de gemeenten voor hetzelve zouden willen bestemmen.
- 4°. Uit erfmakingen en donatien.

Art. 3. Alle thans dienstdoende predikanten, en alle, die vervolgens in dienst komen, zijn verpligt, om jaarlijks aan dit fonds bij te dragen de contributie, nagenoemd.

Art. 4. Desgelijks zijn tot deze betaling verpligt alle emeriti, die hun volle traktement, of anders ten minste *f* 600 pensioen behouden.

Art. 5. Aan alle overige emeriti wordt de vrijheid, om deel te nemen vergund, mits zij zich, zes maanden na de functie van dit reglement, daarop aan den na te melden questor verklaren.

Art. 6. Op ondersteuning uit dit fonds hebben aanspraak:

- 1°. Alle weduwen van predikanten, welke na den dag van het arresteren van dit fonds (14 Julij 1819) weduwen worden en wel tot hertrouwen toe.
- 2°. Minderjarige ouderlooze predikants-kinderen; zullende de gezamenlijke minderjarige ouderlooze kinderen van eenen predikant aanspraak hebben op het aandeel eener weduwe.

Art. 7. Predikanten en emeriti, die vóór het arresteren van dit reglement gediend hebben, en niet gehuwd zijn, zullen vermogen eene eigene moeder of zuster voor éénmaal te institueeren. Dezelve met name aan den questor opgegeven zijnde, zal, bij vooroverlijden van den predikant, als eene weduwe worden bedeed, tot hertrouwen of trouwen toe.

Art. 8. Na dagteekening der sanctie van dit reglement in dienst tredende predikanten zullen op het faveur, in het voorgaande artikel vermeld, geene aanspraak hebben.

Art. 9. Elk dienstdoend predikant, of die voortaan in dienst treedt, en elk der emeriti, in art. 4 vermeld, betalen jaarlijks, ten behoeve van het algemeen weduwen-fonds, tien gulden.

Art. 10. Emeriti, welke ten tijde van hunne dienst aan het fonds hebben betaald, en minder dan f 600 pensioen trekken, zullen betalen vijf gulden, en, dien onverminderd, de weduwen worden bedeed.

Art. 11. De contributie van predikanten en emeriti, die lands-traktementen of pensioen trekken, of ook uit plaatselijke kassen worden betaald, zal, op last van het Gouvernement, bij de betaling ingehouden en aan den questor overgemaakt worden.

Deze inhouding der contributie zal aanvang nemen met den jare 1820.

Art. 12. Predikanten, die geen traktement uit lands- of gemeente-kassen genieten, zullen gehouden zijn, om hunne contributie éénmaal 's jaars te betalen in handen van den scriba van het klasfikaal resfort, waaronder zij behooren, en wel de eerste maal vóór den 1sten Julij 1820.

Ingeval van tweejarige nalatigheid in de betaling, zal de scriba hiervan kennis geven aan den questor, die de nalatigen bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. zal aangeven.

Art. 13. De scriba's der klasfikale besturen zenden deze gelden dadelijk op aan den questor.

Art. 14. De secretarissen der provinciale kerkbesturen zorgen voor de verzending der examen-gelden aan den questor.

Art. 15. De jaarlijksche contributie wordt betaald voor vacante plaatsen; waar traktement uit lands of plaatselijke kas wordt genoten, wordt dezelve ingehouden; waar zulk traktement niet wordt genoten, zorgen de predikanten van den ring voor de betaling, als in art. 12 is bepaald.

Art. 16. Desgelijks wordt de contributie betaald door weduwen of ouderlooze kinderen, gedurende het jaar van gratie.

Art. 17. Het beheer van het fonds wordt opgedragen aan den questor van de Synode (1).

Art. 18. Hij doet jaarlijks aan de Synode rekening en verantwoording.

Art. 19. Hij boekt de bij hem ontvangen gelden en (voor zoo verre die niet volstrekt gebruikt moeten worden ter betaling van het *tantum* aan elke weduwe verzekerd en vervolgens te betalen) zorgt hij, dat zij dadelijk worden belegd in inschrijvingen op het grootboek, ten name van:

Het *algemeen weduwen-fonds* der predikanten, onder het resort der Hervormde Synode in de Nederlanden.

Art. 20. Hij is gemagtigd tot het ontvangen der renten.

Art. 21. Hij brengt in rekening schrijfbehoeften, kopij-loonen, briefporten, en verdere voorschotten.

Art. 22. Het *minimum* der uitdeeling wordt vooreerst bepaald op *f* 50 aan elke weduwe, de gezamenlijke minderjarige ouderlooze kinderen van denzelfden predikant, als ook de volgens art. 7 geïnstitueerde moeders of zusters.

Art. 23. Gedurende de eerste veertien jaren van het bestaan van dit fonds zullen al de gelden, welke, na de aanbetaling dezer *f* 50 aan elk deelgeregtigden, overblijven, telkens tot kapitaal worden opgelegd.

Art. 24. Na het eindigen van den in het voorgaande artikel

(1) In het *Handboek voor Hervormde Predikanten*, I. D. bl. 129, vindt men een berigt van den questor der Synode, omtrent opgaven, welke gedaan moeten worden betrekkelijk de algemeene weduwen-beurs, te doen door dienstdoende predikanten, welke *emeriti* worden; of in het huwelijk treden; door weduwen, geïnstitueerden, voogden over minderjarige kinderen van predikanten, of *emeriti* enz.

gestelden termijn, zullen al de renten van het alsdan verkregen kapitaal, jaarlijks, onder de alsdan aanwezige weduwen en minderjarige ouderlooze kinderen, en geïnstitueerde moeders en zusters der predikanten worden verdeeld, en derzelver *tantum* van *f* 50 alzoo worden verhoogd.

Art. 25. De oprigting van dit algemeen fonds laat alle klasfikale en provinciale weduwen-beurzen in derzelver bestaan en administratie vrij en onverlet.

Art. 26. Dit reglement begint te werken met den dag, dat hetzelfde door Zijne Majesteit zal zijn gefunctioneerd; voorbehoudens het bepaalde bij art. 6, n°. 1, en art. 11, 2de gedeelte. Geene veranderingen kunnen in hetzelfde worden gemaakt, dan door de Synode, na ingenomen advies van al de provinciale kerkbesturen, en onder approbatie van den Koning.

---

*DISPOSITIE van den 14den Januarij
1820, over de betaling der contri-
butie voor de algemeene weduwen-
beurs voor de Hervormde predi-
kanten.*

De Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Nader overwogen hebbende het besluit van Zijne Majesteit, van den 10den November 1819, houdende goedkeuring van het reglement voor eene algemeene weduwen-beurs, ten behoeve der Hervormde predikanten, en verderen last, om, met overleg van den Heer Minister van financiën, de meest voegzame schikkingen vast te stellen, ter verzekering van de uitvoering van voornoemd besluit;

Gelet op de misfive van Z. Exc. den Minister van financiën voormeld;

En op heden, namens voornoemden Minister, bij misfive van den Heer Referendaris, *van den Bosch*, van den 7den dezer, ontvangen hebbende de verzochte lijsten der *emeriti*;

Heeft, dien overeenkomstig, goedgevonden, te bepalen:

- 1°. Dat bij de ordonnanciering van het eerste kwartaal dezes jaars, voor de traktementen der Hervormde predikanten, voor iederen belanghebbenden, in zoo verre die uit 's Lands kas betaald worden, *tien gulden* minder zal worden geordonnanceerd, ten behoeve der voornoemde weduwen-beurs, welke *tien gulden* op afzonderlijke lijsten zullen worden gebragt, ten einde voor iedere provincie eene ordonnancie, ten name van den questor van de Synode, als met het beheer van het fonds belast, zoude kunnen worden geslagen, en die gelden alzo in zijne kas worden overgebragt.
- 2°. Den questor voornoemd te informeren, dat de Heeren Burgemeesteren der steden *Zwolle, Deventer, Bolsward, Kampen* en *Sneek* zijn aangeschreven, dat, vermits de Hervormde predikanten in de *vier* eerstgenoemde plaatsen, en de *derde* predikant te *Sneek* geen traktement uit 's Lands, maar uit de stedelijke kasfen genieten, zorg te willen dragen, dat de contributien der thans aldaar fungerende predikanten, op gelijke wijze, in de kasfen der respective klasfikale scriba's worden gestort, ten einde dezelve daardoor in staat zouden gesteld worden, om die gelden aan den questor van de Synode over te maken.
- 3°. Aan den questor van de Synode toe te zenden, zoo als geschiedt bij deze, de lijsten der standplaatsen van predikanten, welke geene betaling hunner traktementen van den Lande erlangen, met opgave van het geheele bedrag der in ieder klasfikaal ressort in te vorderen contributie, ten einde door den voornoemden questor de noodige aanschrijving zoude kunnen geschieden, om deze gelden op de meest voegzame wijze in te vorderen en aan hem over te maken.
- 4°. Aan den questor voornoemd insgelijks toe te zenden *twee* afzonderlijke lijsten der emeriti-predikanten; als: één van allen, welke een pensioen van *zeshonderd gulden* en daarboven, en eene andere lijst van allen, welke een pensioen beneden de *zeshonderd gulden* van den Lande genieten; en daarbij te kennen te geven, dat bij den Direc-

teur-Generaal het berigt is ingekomen, dat door den Heer Minister van financiën zal worden gezorgd, dat de contributien der emeriti, ten behoeve van het weduwenfonds, welke *zeshonderd gulden* en daarboven als pensioen genieten, aan den questor voornoemd worden overgemaakt, terwijl de questor van de emeriti, welke beneden de *zeshonderd gulden* genieten, hunne intentie omtrent de *al* dan *niet* toetreding tot het weduwenfonds, binnen den tijd van *zes* maanden, overeenkomstig art. 5 van het reglement, vernomen hebbende, daarvan alsdan aan dit Departement berigt zal behooren te geven.

Zullende een affchrift dezes worden gezonden aan den questor van de Synode, met bijvoeging der stukken, in het 3de en 4de punt vermeld, tot informatie en narigt; voorts gelijk affchrift aan den secretaris van de Synode, aan de provinciale kerkbesturen, en aan de commissie tot de zaken der Waalsche kerken, tot informatie respectievelijk.

*BESLUIT van den 24sten September
1830, houdende bepalingen omtrent de weduwen-pensioenen van
Hervormde predikanten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 23sten dezer;

Willende, voorbehoudens de nadere algemeene regeling der kerkelijke pensioenen, billijke bepalingen maken op de Lands pensioenen, aan de weduwen van Hervormde predikanten, in de grootere steden der Noordelijke provincien, voor het gevolg toe te kennen, zonder dat daaruit eenige gevolgtrekking zal kunnen worden afgeleid, ten aanzien van predikants-weduwen, die reeds zijn gepensioneerd, als welker pensioenen zullen blijven, zoodanig als dezelve reeds zijn toegeestaan geworden;

Gelet op de, door Onzen Minister van Staat voornoemd, overgelegde tabelle, strekkende ten einde de predikants-weduwpen-pensioenen, in de grootere steden, voortaan te regelen, zoo naar het aanzien en de bevolking der steden zelve, als naar de grootte en bijzondere omstandigheden der Hervormde gemeenten in dezelve gevestigd, het getal der predikanten en verdere omstandigheden;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Aan de weduwen van Hervormde predikanten der hoofdstad *Amsterdam*, van Onze residentie 's *Gravenhage* en van de stad *Rotterdam*, zal voortaan een Lands pensioen worden toegestaan van vierhonderd gulden (f 400).

Art. 2. Een pensioen van driehonderd gulden (f 300) zal worden verleend aan de weduwen der predikanten van *Utrecht*, *Leyden*, *Groningen*, *Dordrecht*, *Haarlem*, *Leeuwarden* en *Middelburg*.

Art. 3. Een pensioen van tweehonderd gulden (f 200) zal toegestaan worden aan de weduwen van predikanten in de navolgende steden, als:

In *Gelderland*, aan die van *Arnhem*, *Zutphen* en *Nijmegen*.

In *Zu dholland*, aan die van *Delft*, *Gouda* en *Schiedam*.

In *Noordholland*, aan die van *Alkmaar* en *Hoorn*.

In *Zeeland*, aan die van *Vlissingen* en *Zierikzee*.

In *Utrecht*, aan die van *Amersfoort*.

In *Vriesland*, aan die van *Harlingen* en *Sneek*.

In *Overijsel*, aan die van *Zwolle*, *Deventer* en *Kampen*.

In *Noordbrabant*, aan die van 's *Hertogenbosch* en *Breda*.

Art. 4. De bepaling omtrent de pensioenen voor de weduwen van predikanten, in de boven opgenoemde Vriessche steden *Harlingen*, *Leeuwarden* en *Sneek*, zal geen gevolg hebben, dan nadat, op nadere voordragt van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., door Ons, met intrekking van het subsidie van driehonderd zeshonderd gulden (f 3600), 's jaars, aan de Vriessche weduwen-beurs, de hoofdelijke pensioens-bepaling voor de pre-

dikants-weduwen in *Vriesland* zal geregeld zijn, op den voet en wijze, waarop zulks voor de andere gewesten plaats grijpt.

Onze Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., en Onze Minister van financiën, zullen zorg dragen voor de uitvoering van dit besluit, waarvan een affchrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven enz.

---

*BESLUIT van den 9den Julij 1814,
bepalende den tijd van gratie voor
de predikants-weduwen, kinderen
hebbende, jonger dan twintig ja-
ren, en tevens voorziening daarstel-
lende wegens het inmiddels waarnemen
der plaats van den overle-
denen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken;

Overwegende, dat voorheen de weduwen van Hervormde predikanten, op verre de meeste plaatsen van dezen Staat, plegen te genieten een geheel of ook wel meer dan een geheel jaar van gratie, gedurende hetwelk de dienst op de door den dood harer echtgenooten vacant geworden predikants-plaatsen door de predikanten van de klasfis of ring, waartoe dezelve behoorden, werd waargenomen; terwijl daarentegen de weduwe in het genot bleef van het traktement en van de emolumenten, daartoe staande;

Dat bij het, op den 7den April 1809, gearresteerde reglement op het waarnemen van dienst, het genot der traktementen en de wedervervulling van vacerende predikants-plaatsen, de vermelde tijd van gratie op een half jaar is verminderd geworden;

Dat daardoor de predikants-weduwen, die zich dikwijls in niet zeer gunstige financiële omstandigheden bevinden, en die, vooral ten platten lande, veelal niet dan met moeite eene andere woonplaats en een ander etablissement kunnen bekomen, aanmerkelijk zijn benadeeld;

Dat het genot van het jaar van gratie noch den Lande, hetwelk steeds hetzelfde traktement betaalt, noch de gemeenten, in welke de dienst toch wordt waargenomen, noch de predikanten, welke elkander gaarne wederkeerig die liefdedienst bewijzen, kan geacht worden te prejudiciëren;

En dat reeds verscheidene verzoeken, tot het bekomen van dat genot, door weduwen gedaan, zoowel door de daarbij geconcerneerde gemeenten, als door de predikanten, die de dienst moesten vervullen, zijn ondersteund geworden;

Hebben goedgevonden en verstaan, met alteratie, in zoo verre, van het bovenvermeld reglement, van den 7den April 1809, te bepalen:

Dat, wanneer een overleden predikant eene weduwe of ongetrouwde kinderen, beneden de 20 jaren oud, nalaat, aan dezelve weduwe of kinderen zal worden betaald een jaar traktement van gratie, alle bijlagen daaronder begrepen, ingaande met den dag, waarop het sterf-vierendeel-jaars is opgehouden, en dat, gedurende dien tijd, de dienst in de vacature, door de predikanten van de klasfis of ring, *gratis* zal worden waargenomen.

En zal een afschrift van dit besluit gezonden worden aan Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, ten einde voor deszelfs uitvoering zorg te dragen.

Gegeven enz.

VERORDENINGEN WEGENS KINDER-, SCHOOL-
EN AKADEMIE-GELDEN, ENZ.

---

*DISPOSITIE van den 30sten November
1815, op de wijze van betaling der
kinder-, school- en akademie-gelden
in Holland en Zeeland.*

De Commisfaris-Generaal voor het onderwijs, de kunsten en wetenschappen, provifioneel belast met de zaken der Hervormde en andere eeredienften, behalve de Roomsch-Katholijke;

Ontvangen hebbende een besluit van Z. M. den Koning, van den 21ften laatstl., waarbij, overeenkomstig Zijne voordragt, van den 18den te voren, houdende, dat:

Vooreerst: Voorbehoudens de verordeningen, welke Zijne Majesteit in het vervolg, ten aanzien der kinder-, school- en akademie-gelden der Hervormde predikanten, billijk en voegzaam zal oordeelen, zonder dat Zijne Majesteit zich eenigzins daardoor wilde belemmerd achten in het maken van meer regelmatige en eenparige schikkingen, ten dezen provifioneel het navolgende wordt bepaald:

Dat dezelve kinder-gelden, aan de Hervormde predikanten en predikants-weduwen, die daarop, volgens de vorige verordeningen, regt hebben, zullen voldaan worden, zoo lang derzelver kinderen niet hebben bereikt het juiste getal jaren, of zijn gekomen tot den gevestigden staat, waardoor, volgens de in onderscheidene provincien bestaande verordeningen, het genot dier gelden kwam op te houden, zonder onderscheid, of dat bepaalde getal jaren hetzelfde is of niet, met den ouderdom bij de tegenwoordige wetten voor de meerderjarigheid bepaald;

Dat, dienvolgens, deze gelden zullen voldaan worden voor kinderen, welke nog niet tot gevestigden staat gekomen zijn, in de provincie Zeeland, tot den ouderdom van vier en twintig jaren;

tig, en in de provincie Holland tot dien van vijf en twintig jaren ;

Dat op gelijke wijze de verordeningen zullen worden nagekomen, welke in andere provincien ten dezen bestonden ;

Dat wijders in alle andere opzigten, en bijzonder voor zoo veel betreft de kinderen, die in den loop van een jaar geboren, overleden, meerderjarig geworden of tot gevestigden staat gekomen mogten zijn, bij voortdoring zal worden geobserveerd de cijnsfure, bij de liquidatie der kinder-gelden, over den jare 1814, aangenomen ; zoodanig, dat aan de belanghebbenden hun aandeel zal worden voldaan, berekend van den dag der geboorte tot den dag van het overlijden, bereiking van den boven bepaalden ouderdom, of verkrijging van gevestigden staat ;

En dat de voorzeide bepalingen zullen worden geobserveerd, zoo met betrekking tot den reeds verschenen termijn, over den jare 1814, als voor het vervolg ; immers zoo lang door Zijne Majesteit niet anders zal zijn gestatueerd ;

Ten anderen : enz.

Heeft goedgevonden :

- 1°. Te gelasten, dat dienovereenkomstig zal worden geordonnanceerd ;
- 2°. Van dit besluit, enz.

---

*BESLUIT van den 26sten December
1814, omtrent het akademie-geld
voor de zonen van Hervormde
predikanten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, van den 12den December 1814, omtrent het genot der akademie-gelden voor Hervormde predikanten ;

In aanmerking nemende, dat aan de predikanten in het gewe-

zen gewest Holland, deze akademie-gelden alleen dan betaald werden, wanneer hunne zonen op de akademie van *Leyden* studeerden, en niet, wanneer zij eene der andere inlandfche hoogeschoolen frequenteerden;

Dat deze onderscheiding, door de Staten van Holland bepaald, om hunne provinciale Univerfiteit te favoriferen, niet meer kan geacht worden te pas te komen, nu deze betaling uit 's Lands algemeene kas gefchiedt, daar de Staat dezelfde betrekking heeft op al de hoogeschoolen dezer Landen;

En dat zelfs reeds in vorige jaren van deze verordening, om die reden, verfchillende afwijkingen hebben plaats gehad;

Hebben goedgevonden en verftaan:

Dat aan de predikanten, aan wier ftandplaats het regt tot genot van akademie-gelden tot nog toe is verbonden geweest, dezelve zullen worden voldaan, onverfchillig, of hunne zonen op de hoogeschool te *Leyden*, dan wel op die van *Groningen* en *Utrecht* ftuderen.

En zal een affchrift dezes enz.

---

*BESLUIT van den 23ften November
1820, omtrent de wijze van be-
taling der akademie-gelden en
beurzen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, van den 26ften Junij 1820;

Gehoord Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., en den Directeur-Generaal voor die van de Roomsch-Katholijke eeredienst;

Gelet op het rapport van Onzen Minister van financiën;

Hebben befloten en befluiten:

Art. 1. De beurzen en akademie-gelden, verleend aan stude-

rende jonge lieden bij de hoogeschole, en de heele en halve beurzen ten behoeve van studenten bij de seminariën, zullen, te rekenen van 1°. Januarij 1821, worden uitbetaald kwartaalsgewijze; te dien effecte, dat, ingeval van het verlaten der akademien of seminariën, of het afsterven der gebeneficeerden, het ingetreden kwartaal ten volle zal kunnen worden betaald aan de gebeneficeerden of hunne erfgenamen.

Art. 2. De begeving van beurzen, welke op den eersten dag van het kwartaal reeds vacceerden, zal kunnen geschieden onder bijgevoegde bepaling, dat het genot zal ingaan met den aanvang van het vierendeeljaars, waarin de begeving geschiedt; terwijl, zonder deze bijvoeging, het regt op uitbetaling zal aanvang nemen met den eersten dag van het volgende kwartaal.

Onzen Minister voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., de Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsche-Katholieke eeredienst, zijn respectivelijk belast met de executie van het tegenwoordig besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onzen Minister van financiën en aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie.

Gegeven enz.

---

*DISPOSITIE van den 16den Februarij
1821, van den Directeur-Generaal
voor de zaken der Hervormde kerk
enz., betrekkelijk de uitbetaling der
akademie-gelden.*

De Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Nader gelet hebbende op Z. M. besluiten van den 15den November 11., den 23sten November 1820, en den 23sten Januarij 1821, waarbij bepaald is:

Dat ten behoeve van alle predikants-zonen, studenten in de godgeleerdheid, welke, *op* of *na* den 1sten September 1820,

aan eene der hoogeschoolen of athenæen des Rijks zijn begonnen te studeren, het Theologisch akademie-geld tot *tweehonderd gulden 's jaars* zal worden uitbetaald, en zulks kwartaals-gewijze en bij volle kwartalen, telkens na den afloop van ieder kwartaal te voldoen, te beginnen met den 1sten Januarij 1821;

Gehoord de voordragt van den Heer Secretaris en Adviseur bij dit Departement;

Heeft, dien overeenkomstig, goedgevonden:

- 1°. Aan al de klasfikale besturen, aan den secretaris der commissie tot de zaken der Waalsche kerken, aan den secretaris der Evangelisch-Luthersche synodale commissie, en aan den secretaris van de commissie der Remonstrantsche broederschap toe te zenden tabellen, alsmede een genoegzaam getal *blanco* attestatien, ter reclame dier akademie-gelden; met uitnoodiging, om, na den afloop van *ieder kwartaal*, deze attestatien en tabellen, op den gebruikelijken voet naauwkeurig ingevuld, en met specifieke uitdrukking voor welk kwartaal de reclame geschiedt, aan dit Departement in te zenden; en verder met vrijlating, om ook voor de *suppletien*, welke den belanghebbers onder hun ressort voor het 4de kwartaal van 1820 zoude mogen competeren, eene afzonderlijke reclame voor dat kwartaal in te dienen.
- 2°. Aan dezelve te kennen te geven, zoo als geschiedt bij deze, dat de inzending der attestatien, ter reclame van akademie-gelden voor andere faculteiten, blijft op den voet, zoo als bevorens is bepaald, te weten, *éénmaal ieder jaar, na den afloop van hetzelfde*.
- 3°. De kerkenraden der Doopsgezinde gemeenten aan te schrijven, zoo als geschiedt bij deze, dat, voor zoo veel hunne leeraren aanspraak op het voornoemde akademie-geld kunnen maken, dezelve zich, tot het bekomen der *blanco* attestatien, kunnen vervoegen aan dit Departement, alwaar die stukken voor hen *gratis* zijn te bekomen.

Zullende deze dispositie worden gedrukt en gezonden aan den secretaris en questor der Algemeene Synode, en aan de provin-

ciale kerkbesturen, alsmede aan de kerkenraden der Doopsgezinde gemeenten, tot informatie.

Voorts aan den secretaris der Evangelisch-Luthersche synodale commissie, aan den secretaris der Remonstrantsche broederschap, aan den secretaris der commissie tot de zaken der Waalsche kerken en aan de klasfikale besturen, met bijvoeging der benoodigde tabellen en *blanco* attestatien, hiervoren gemeld, zoo tot informatie, als om zich dien overeenkomstig te kunnen gedragen.

---

*BESLUIT van den 2den Julij 1822,
houdende de wijze van uitbetaling
der kinder- en school-gelden, bij
onderscheidene kerkgenootschappen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gezien het rapport van Onzen Minister van financiën;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Dat, te rekenen van den 1sten Januarij laatstleden, voor de leeraren der onderscheidene kerkgenootschappen, hunne weduwen, emeriti en minderjarige kinderen, welke, ten gevolge van vroegere besluiten, aanspraak op het genot van kinder- en school-gelden kunnen maken, die gelden op den navolgenden voet zullen worden berekend:

Als de *kindergelden*:

- a. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand geboren zijn, van den 1sten dier zelfde maand, en voor diegenen, welke na den 15den dier maand geboren zijn, van den 1sten der volgende maand.
- b. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand overleden zijn, tot den 1sten dier maand, en voor diegenen, welke na den 15den overleden zijn, tot en met den laatsten dier zelfde maand.

- c. Voor kinderen , welke vóór of op den 15den der maand de bepaalde jaren bereikt hebben , waarop , volgens de bestaande verordeningen , geen kindergeld meer genoten wordt , tot den 1sten dier maand , en voor de kinderen , na den 15den in diezelfde termen vallende , tot en met den laatsten dier maand.
- d. Voor kinderen , welke vóór of op den 15den der maand gehuwd zijn , tot den 1sten dier maand , en voor de kinderen , welke na den 15den gehuwd zijn , tot en met den laatsten dier maand.
- e. Voor kinderen , welke vóór of op den 15den der maand tot gevestigden stand gekomen zijn , tot den 1sten dier maand , en voor kinderen , welke na den 15den in diezelfde termen gevallen zijn , tot en met den laatsten dier maand.

En de schoolgelden :

- a. Voor kinderen , welke vóór of op den 15den der maand den ouderdom van 10 jaren hebben bereikt , van den 1sten derzelve maand , en voor kinderen , welke na den 15den 10 jaren zijn geworden , van den 1sten der volgende maand.
- b. Voor kinderen , welke vóór of op den 15den der maand den ouderdom van 20 jaren bereikt hebben , tot den 1sten dier maand , en voor diegenen , welke na den 15den der maand dien ouderdom van 20 jaren bereikt hebben , tot en met den laatsten dierzelfde maand.

Zullende de ouders of voogden verplicht zijn te zorgen , dat de attestatien , welke ter reclame der schoolgelden benoodigd mogten wezen , door een' rector van eene der Latijnsche scholen , welke in dit Rijk gevestigd zijn , behoorlijk worden onderteekend.

Affchriften dezès enz.

*BESLUIT van den 3den Maart 1825,
wegens de kinder-, school- en aka-
demie-gelden, ten behoeve der leera-
ren der onderscheidene Protestant-
sche kerkgenootschappen, hunne eme-
riti enz.*

WIJ WILLEM ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 13den October 1824, betrekkelijk de noodzakelijkheid, om de uitbetaling der kinder-, school- en academie-gelden, ten behoeve van de leeraren der onderscheidene Protestantische kerkgenootschappen, hunne emeriti, weduwen en voogden van weezen te bespoedigen en te vereenvoudigen;

Gezien het rapport van de Algemeene Rekenkamer;

Gelet op het Rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd;

Onze Minister van financiën gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Te rekenen van den 1sten Januarij 1825, zullen de kinder- en school-gelden, voor den jare 1824 en vroeger, worden berekend als volgt:

- a. Voor predikants-kinderen, welke vóór of op den 15den der middenmaand van ieder kwartaal worden geboren, of de oefening in de Latijnsche taal aanvangen, zal het genot ingaan met den 1sten der eerste maand van het loopende kwartaal, en dezelve, mitsdien, voor het volle kwartaal kunnen worden berekend.
- b. Voor kinderen, welke na den 15den der middenmaand van ieder kwartaal geboren worden, of hunne oefening in het Latijn beginnen, zal het genot niet aanvangen, dan met den 1sten van de eerste maand van het volgende kwartaal.
- c. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der middenmaand van ieder kwartaal de jaren bereikt hebben,

boven welke, volgens de bepaalde verordeningen, geen kinder- of schoolgeld meer wordt genoten, zal voor dat loopende kwartaal geen kinder- of schoolgeld meer kunnen genoten worden.

d. Voor diegenen, welke, na den 15den der middenmaand van ieder kwartaal, in de meergemelde gevallen zijn, zal het volle kwartaal kunnen worden berekend.

Art. 2. De gewone en theologische academie-gelden zullen, bij voortdoring, op den thans bestaanden voet, overeenkomstig Ons besluit van den 23sten November 1820, worden genoten.

Art. 3. De uitbetaling der kinder-, school- en academie-gelden zal blijven op den voet, zoo als tot heden heeft plaats gehad, namelijk: éénmaal 's jaars, na den afloop van ieder jaar, en die der theologische academie-gelden bij den afloop van ieder kwartaal.

Deze betalingen worden gelijkgesteld met die der zoogenaamde vaste posten, en dienvolgens daarop toepasfelijk verklaard de bepalingen, voorkomende art. 252, 265, 271 en 355 van het algemeen reglement wegens het beheer der geldmiddelen.

Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., en Onze Minister van financiën, zijn elk, voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

BESLUIT van den 8sten November 1824, houdende vaste bepalingen, waarnaar, voor de belangen der Hervormde kerkgemeenten, ten opzichte van de leeraarsdienst gezorgd wordt, ingeval de predikanten, door krenking der verstandelijke vermogens, buiten staat zijn hun dienstwerk waar te nemen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gelet op het verzoek van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk;

Gelet op het advies van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

In aanmerking genomen, dat het noodzakelijk is, vaste bepalingen te maken, waarnaar, voor de belangen der gemeenten, ten opzichte van de leeraarsdienst kan gezorgd worden, in het ongelukkig geval, dat predikanten, door krenking van verstandelijke vermogens, buiten staat zijn hun dienstwerk als leeraar waar te nemen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

- 1°. Dat, wanneer eenig klasfikaal bestuur redenen mogt hebben te vermoeden, dat een leeraar, onder deszelfs resort, uit hoofde van krankzinnigheid of krenking van verstandelijke vermogens, buiten staat is zijn dienstwerk als leeraar naar behooren waar te nemen; of wel, indien daarover klagten worden ingebracht, hetzelve klasfikaal bestuur alsdan door eene commissie uit deszelfs midden, daartoe speciaal gemagtigd, op de plaats zelve, zoowel door het hooren van den kerkenraad, als, zoo mogelijk, door een onderhoud met zoodanigen predikant, zich van zijnen toestand zal behooren te overtuigen.

- 2°. Dat, ingevalle hij bevonden wordt werkelijk in zijne verstandelijke vermogens gekrenkt te zijn, het klasfikaal bestuur hem alsdan minzaam zal trachten te bewegen, om voor den tijd van een half jaar zijne rust te nemen; zulende, bijaldien deze pogingen vruchteloos mogten zijn, het klasfikaal bestuur, na zich te hebben voorzien van het attest van eenen geneesheer, zoodanigen predikant, behoudens eer en traktement, voor den evengemelden tijd, in zijne functie mogen schorfen, en zijne dienst door de ringbroeders mogen laten waarnemen.
- 3°. Dat, na het verloop van dat half jaar, het klasfikaal bestuur andermaal onderzoek zal doen, of hij op nieuw tot de predikdienst zoude toegelaten kunnen worden; terwijl, ingeval hetzelve bestuur daartoe geene vrijheid vinden mogt, de bedoelde predikant nogmaals, voor den tijd van één jaar, op gelijke wijze, in de uitoefening zijner betrekkingen zal kunnen worden gefchorst, ten ware, na gepast onderzoek, blijken mogt, dat de hoop op herstel geheel ware afgesneden; alles onverminderd het regt van hooger beroep van de ten dezen bedoelde klasfikale beschikkingen op het provinciaal kerkbestuur.
- 4°. Dat, na verloop van dezen laatsten termijn, bij onverhoopte voortdoring van des predikants krankzinnigheid, of van de krenking zijner verstandelijke vermogens, het ontslag uit zijne bediening, *salvo honore*, en, naar gelang van zijnen tijd van dienst en omstandigheden, met toekenning van pensioen of gratificatie, voor hem zal kunnen worden verzocht.

En zal affchrift dezès enz.

*BESLUIT van den 22sten September
1823, houdende bepalingen nopens
het doen van collecten in de ker-
ken of aan de huizen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op het misbruik, dat door velen, die op de openbare weldadigheid geene aanspraak hebben, wordt gemaakt van den tot liefdadigheid geneigten geest der ingezetenen, door deze, onder het voorwendfel van rampen of werkelijke ongelukken, tot het doen van liefdegiften te bewegen;

En daartegen willende voorzien, zonder eenigermate de weldadige oogmerken van menschievende perfonen te belemmeren;

Gezien de rapporten van Onze Ministers van justitie en van binnenlandsche zaken en waterstaat;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

- 1°. Dat met de inzamelingen van penningen of waren, die door erkende godsdienstige of liefdadige instellingen, in de kerken of aan de huizen, hetzij op gezette tijden, of in geval van buitengewone rampen of omstandigheden, ingevolge de thans bestaande plaatselijke reglementen of gebruiken, geschieden, op den bestaanden voet zal kunnen worden voortgegaan, voor zoo verre de administratien van zoodanige instellingen zich voortdurend naar de algemeene of bijzondere voorschriften en bevelen van het openbaar gezag zullen gedragen.
- 2°. Dat alle andere instellingen of perfonen, die aan de huizen zullen willen rondgaan tot het doen van collecten, ter leeniging van rampen en ongelukken, daartoe vooraf schriftelijke autorisatie zullen moeten bekomen:
  - a. Van het gemeentebestuur, zoo de inzameling van penningen slechts in ééne gemeente plaats heeft.

- b. Van de Gedeputeerde Staten der betrokkene provincie, bijaldien de inzameling in meer dan ééne gemeente geschiedt.
- c. Van Ons, wanneer de inzameling zich tot meer dan ééne provincie uitstrekt.
- 3°. Dat de plaatselijke en provinciale besturen dergelijke autorisaties, tot het ophalen van aalmoezen, nimmer zullen verleenen, dan nadat zij zich van de waarheid der opgegevene daadzaken zullen hebben verzekerd, alsmede naar de personen en hunne zedelijkheid genoegzaam onderzoek zullen hebben gedaan.
- 4°. Dat de autorisaties zullen vermelden den tijd en de steden of gemeenten, voor welke dezelve geldig zullen zijn.
- 5°. Dat de plaatselijke en provinciale besturen, in de gevallen, hierboven onder *a* en *b* vermeld, zoodanige verdere maatregelen zullen kunnen voorschrijven, als zij, volgens de plaatselijke omstandigheden, nuttig zullen oordeelen, ten einde voor te komen, dat van de bij hen verleende autorisaties, tot het rondgaan en doen van collecten, geen misbruik worde gemaakt.

En is Onze Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

VERORDENING OMTRENT DE ENGELSCH E, SCHOTSCH E EN HOOGD. HERV. PREDIKANTEN.

BESLUIT van den 5den November 1817, omtrent de Engelsche, Schotsche en Hoogduitsche Hervormde predikanten.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., ten aanzien der Engelsche, Schotsche en Hoogduitsche predikanten bij de Hervormde kerken dezer Landen, voor zoo verre dezelve door den Staat worden bezoldigd;

Hebben goedgevonden en verstaan, het navolgende te bepalen:

Art. I. Bij voortdoring zullen van 's Landswege traktementen worden voldaan:

Te *Amsterdam*, aan eenen Engelschen en Hoogduitschen predikant. De tweede predikants-plaats bij de Engelsche gemeente zal bij eventuele vacature worden gesupprimeerd.

Te *'s Gravenhage*, aan eenen Engelschen predikant; over de Hoogduitsche predikants-plaats zal, bij eerstkomende vacature, door Ons nader worden gedisponeerd.

Te *Rotterdam*, aan eenen Engelschen en Schotschen predikant; de predikants-plaats bij de Schotsche gemeente zal, bij de eerstkomende vacature, worden vernietigd.

Te *Dordrecht*, aan eenen Engelschen of Schotschen predikant.

Te *Middelburg* en *Vlissingen*, aan eenen Engelschen predikant.

Art. 2. De Engelsche predikants-plaatsen, welke tot den ja-
re 1807 te *Leyden* en *Utrecht* bestonden, zijn en blijven gefup-
primeerd; wordende in het verzoek, ten dezen aan Ons ge-
daan, zoo door den voormaligen kerkenraad der gewezen En-
gelsche gemeente te *Utrecht*, als door curatoren der akademie
aldaar, bij dezen gedifficulteerd.

Art. 3. De traktementen der Engelsche, Schotsche en Hoog-
duitsche predikanten blijven, provisonneel, en behoudens nadere
voorziening, op den tegenwoordigen voet; reserverende Wij
bijzonder aan Ons, bij werkelijke suppressie van predikants-
plaatsen, welke bij dit besluit niet zijn geconserveerd, nader
ten dezen te voorzien.

Zullende een afschrift dezes enz.

VERORDENINGEN WEGENS DE HERVORMDE
KERKEN IN INDIEN.

*BESLUIT van den 4den September
1815, omtrent de Hervormde ker-
ken in de Indische bezittingen der
Nederlanden.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord het rapport van de Departementen van binnenland-
sche zaken en van koophandel en kolonien, gerequireerd den
14den Februarij laatstl., op het adres van gecommiteerden der
klasse van Delftsland en Schieland, betreffende de belangen der
Hervormde kerken in de Oostindische bezittingen van dezen
Staat;

In aanmerking genomen de noodzakelijkheid, dat, zoowel
omtrent de kerkelijke zaken voor al de kolonien van dezen
Staat in het algemeen, als provifioneel meer bijzonder wegens
de betrekkingen tusschen de Nederlandsche en Indische kerken,
eenige bepalingen worden voorgeschreven, en zulks in afwach-
ting van die, welke omtrent de inrigting van het bestuur der
Hervormde kerk, in het vervolg, zullen gemaakt worden, en
de schikkingen, welke daaruit, met betrekking tot de gods-
dienstige belangen der kerken in de Oost- en Westindien, kun-
nen voortvloeijen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Dat alle kerkelijke zaken, welke gewoonlijk bij het Gouver-
nement behandeld worden, zonder onderscheid, voor de geza-
menlijke kolonien van dezen Staat, door tusschenkomst van het
Departement van koophandel en kolonien, zullen worden be-
handeld, en dat, mitsdien, geene officiële communicatien en
correspondentien, betrekkelijk de kerkelijke belangen, van wat
aard dezelve ook mogten zijn, langs eenen anderen weg, van

en naar de West- en Oostindien, zullen mogen plaats hebben; en wordt het voorschrevene Departement speciaal belast, zorg te dragen, dat alles dienaangaande op eene behoorlijke manier worde geregeld.

Dat, onverminderd deze algemeene bepaling, ter behartiging van de belangen der Hervormde kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, op voordragt der Departementen van binnenlandsche zaken en van koophandel en kolonien, zullen worden benoemd zeven predikanten van 's Gravenhage, Delft of andere naburige plaatsen, en dat aan dezelve, als corresponderende leden, profesoren en predikanten uit andere, verder gelegene steden en plaatsen zullen kunnen worden toegevoegd, en wel bijzonder zoodanige, welke als leden der bestaan hebbende deputatien *ad res Indicas*, of op eene andere wijze, reeds ten behoeve der Indische kerken zijn werkzaam geweest.

Dat de werkzaamheden van deze commissie zullen geschieden en geregeld worden onder het toezigt van het Departement van binnenlandsche zaken, hetwelk, ten aanzien van de resultaten dezer werkzaamheden, zich met het Departement van koophandel en kolonien nader zal verstaan.

Dat, tot grondslag van derzelver werkzaamheden, hoofdzakelijk wordt bepaald:

- a. Het doen van alle voorstellen, welke zij tot welzijn der Indische kerken noodig mogten oordeelen.
- b. Ten welken einde de commissie goede correspondentie zal houden met de hier te Lande bestaande Bijbel- en Zendeling-genootschappen, ter bevordering der godsdienstige belangen van de Indische kerken.
- c. Het rapporteren op alle stukken, welke van Gouvernementswege in hare handen mogten worden gesteld.
- d. Het kosteloos afnemen van alle *examina* van proponenten, voor de Oost- en Westindien bestemd; alsmede de bevestiging der predikanten, die derwaarts bestemd worden.

Zullende affchriften van dit besluit enz.

BESLUIT van den 7den December 1820, regelende het bestuur en de zaken der Protestantfche kerken, in Neêrlands Oost- en Westindien.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat, overeenkomstig de bepalingen, vervat in Ons besluit van den 4den September 1815, bij nader besluit van den 13den October daaraanvolgende, is benoemd eene provifionele commissie voor de zaken der Hervormde kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, en zulks in afwachting, zoo van de organisatie der kerken hier te Lande, als van den voortgang der regeling van zaken in de Oost- en Westindien.

Gelet 1°. op art. 14 van het algemeen reglement voor het bestuur der Hervormde kerk in het Koningrijk der Nederlanden, houdende, dat, even als ten aanzien der kerken in de Zuidelijke provincien, omtrent die in Neêrlands Oost- en Westindien nadere bepalingen zullen worden gemaakt; en

2°. Op het daarmede overeenstemmende 18de artikel van het algemeen reglement voor het bestuur der Evangelisch-Lutherfche kerk;

Gehoord de voordragt van Onzen Minister voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, en van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 7den December 1820;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Al de Protestantfche kerken in Neêrlands Oost- en Westindien zullen, voortaan, onder één en hetzelfde bestuur worden vereenigd, op denzelfden voet, als in de Zuidelijke provincien plaats heeft; en dus met in achtneeming der plaatselijke omstandigheden en huishoudelijke belangen der gemeenten.

Art. 2. De behartiging van derzelver belangen wordt opgedragen aan eene commissie voor de zaken der Protestantfche

kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, gevestigd te 's *Gravenhage*, en werkzaam onder toezigt van het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.; hetwelk te dezen in alles in overeenstemming zal handelen met het Departement, waaraan de belangen der kolonien zijn opgedragen (1).

Art. 3. Deze commissie zal rapporteren op alle zaken, waarop zij door de voornoemde Departementen mogt worden gehoord, en voorts bevoegd zijn tot het doen van voorstellen, welke zij tot bevordering van de belangen der Indische kerken mogt noodig oordeelen.

Art. 4. Zij houdt eene geregelde correspondentie met de kerken in Indien, ter bevordering waarvan het Departement voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien de noodige verordeningen zal vaststellen; terwijl hetzelfde tevens de commissie zal onderrigten van alle belangrijke bijzonderheden, de godsdienst in Indien betreffende, welke tot deszelfs kennis komen; voor derzelver binnenlandsche correspondentie geniet de commissie gelijken vrijdom, als de provinciale kerkbesturen en de commissie tot de zaken der Waalsche kerken.

Art. 5. De commissie zal, ter bevordering der belangen van de godsdienst, goede correspondentie houden, zoo met de Bijbel- en Zendeling-genootschappen, als met de collegien, belast met het bestuur der onderscheidene Protestantische genootschappen hier te Lande; mitsgaders met de Theologische faculteiten en hoogleeraren op de onderscheidene hoogeschoolen, athenæen en seminarien.

Art. 6. Dezelve is belast met de inzegening der voor de Indische kerken aangestelde predikanten, alsmede met het kosteloos afnemen der *examina* en het inzegenen van derwaarts bestemde candidaten, zendingen en alle godsdienstige onderwijzers.

Art. 7. De commissie is wijders bevoegd, daartoe verzocht zijnde, tot het inzegenen van predikanten en het examineren

---

(1) Door Zijne Majesteit is, bij besluit van den 7den December 1820, deze commissie benoemd. Men vindt hetzelfde in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, VII. D. bladz. 313.

van candidaten, die tot buitenlandsche dienst, hoewel niet voor de Nederlandsche kolonien bestemd zijn; blijvende nochtans, volgens de bestaande verordeningen, het examen en de inzegening dergenen, die zich tot de dienst in de Fransche taal bepalen, aan de commissie tot de zaken der Waalsche kerken opgedragen.

Art. 8. De Departementen voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, en voor de zaken der Hervormde kerk enz., zullen, na de commissie gehoord te hebben, Ons de verordeningen voordragen, welke, zoo ten aanzien der vermelde *examina*, als in alle andere opzigten, ter organisatie en ter bevordering van de belangen der Indische kerken noodig zullen geoordeeld worden. In afwachting daarvan, regelt zich de commissie naar de instructien, welke haar door genoemde Departementen gegeven worden.

Art. 9. De commissie houdt toezigt op de studenten aan de hoogeschoolen, die zich aan de dienst der Indische kerken bijzonder mogten toewijden; en tracht, naar vermogen, de goede opleiding van andere, daarvoor bestemde, godsdienstige onderwijzers en zendelingen te bevorderen.

Art. 10. De commissie zal het kerkelijk bestuur der Protestantische kerken in Oost- en Westindien vertegenwoordigen bij de Algemeene Synode der Hervormde kerk, en op denzelfden voet, als het provinciaal bestuur van *Limburg*, een lid committeren, ter bijwoning der jaarlijksche Synodale vergadering.

Art. 11. De commissie houdt derzelver gewone vergaderingen op den eersten Maandag der maanden Februarij, April, Junij, Augustus, October en December. De president der commissie is nochtans bevoegd, om, met overleg van den vice-president en secretaris, de vergaderingen uit te stellen of buitengewone vergaderingen te beschrijven, mits daarvan kennis gevende aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 12. Eenmaal 's jaars, en wel, zoo doenlijk, op de vergadering van Junij, wordt een algemeen verslag gedaan van den staat der kerken in Oost- en Westindien, en van de veranderingen der commissie, gedurende het afgelopen jaar; van

welk verslag een affchrift aan de Departementen der Hervormde kerk, en voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien wordt toegezonden.

Art. 13. De commissie bestaat uit zeven leden, in of bij 's Gravenhage woonachtig; waarvan vijf werkelijk dienstdoende Protestantse predikanten zullen moeten zijn, daaronder bijzonder begrepen de secretarissen van de Algemeene Hervormde Synode, van de Evangelisch-Lutherse Synode en van het Provinciaal kerkbestuur van *Zuidholland*.

Art. 14. De leden der commissie, alsmede derzelver president, vice-president en secretaris, worden door Ons benoemd, op voordragt der Departementen voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, en voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 15. Voor al de kosten der commissie wordt toegestaan eene jaarlijkse somme op de begrooting van het Departement voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, van f 600; derzelver verdeeling zal door genoemd Departement, na gehouden overleg met dat voor de zaken der Hervormde kerk, aan Ons ter goedkeuring worden voorgesteld.

Art. 16. Op voordragt van genoemde Departementen, zullen door Ons aan de commissie buitengewone leden of consulenten worden toegevoegd, ten einde met dezelve, in voorkomende belangrijke gevallen, schriftelijk, of ook, indien de nabijheid van derzelver woning zulks toelaat, mondeling te kunnen raadplegen; dezelve zijn bevoegd, zoo aan de commissie, als aan de Departementen voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien, en voor de zaken der Hervormde eeredienst, de voorstellen te doen, welke zij nuttig mogten oordeelen; zij worden door de commissie schriftelijk uitgenoodigd, om, des verkiezende, de vergadering bij te wonen, waarin het jaarlijksch algemeen verslag zal worden gedaan.

Art. 17. Wij reserveren aan Ons de voorschreven verordeningen in het vervolg zoodanig nader te wijzigen, te vermeerderen of te veranderen, als Wij zullen oordeelen te behooren.

Onze Minister voor het publiek onderwijs, de Nationale nij-

verheid en de kolonien, en Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz. zijn, elk voor zoo veel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit; zullende voorts de inhoud van art. 4 worden gebragt ter kennis van den Directeur-Generaal der directe belastingen en posten, tot informatie.

Gegeven enz.

KENNISGEVING van den 12den Junij 1818, houdende besluit van Commissaris-Generaal over Neêrlands Indiën, nopens den voet, op welken de leeraren der onderscheidene Christelijke kerkgenootschappen, aldaar gevestigd, geplaatst worden.

De provifionele commissie tot de zaken der Hervormde kerken in Neêrlands Oost- en Westindiën, heeft van den Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz. ontvangen eene kennisgeving van den voet, op welken de leeraren der onderscheidene Christelijke kerkgenootschappen, in Indiën gevestigd, geplaatst zijn, volgens de bepalingen, gemaakt door Commissaris-Generaal over Neêrlands Indiën, bij derzelver besluit van den 12den Junij 1818, behelzende:

Art. 1. Dat, in te gaan met den 1sten Julij 1818, het traktement van de wettig beroepen leeraren zal bedragen eene som van vijfhonderd Indische gulden (600 Holl.) per maand, met het genot daarenboven van vrije woning of huishuur, naar gelang der plaatshebbende omstandigheden, te regelen.

Art. 2. Dat aan zoodanige leeraren, die gehuwd zijn, daarenboven zal worden betaald vijftig gulden (60 Holl.) per maand, en tien gulden (12 Holl.) per maand voor ieder kind, mits voor de zoons niet verder, dan tot den ouderdom van veertien, en de dochters niet, dan tot dien van achttien jaren.

Art. 3. Dat aan nieuw uitkomende leeraren, gehuwd zijnde, zal worden uitbetaald de gratificatie, bij besluit van den 27sten

November 1817 bepaald, en ongehuwde, eene gratificatie van vijfhonderd gulden (600 Holl.) in ééns; zijnde de eerstgemelde gratificatie geëvenredigd aan de klasfe, waarin de predikanten worden uitgezonden, en daar dezelve tot de *derde* behooren, is de regeling aldus:

Vader van een huisgezin zijnde, geniet hij, bij zijne aankomst, eene gratificatie van *f* 600, voor zijne vrouw 50 per cent van die fom (*f* 300), en voor zijne kinderen de per centen in deze evenredigheid: voor één kind 10 per cent, voor twee 17 per cent, voor drie 23 per cent, voor vier 28 per cent. Is de moeder overleden of afwezig, dan geniet hij, boven de voor hem bepaalde fom, nog voor zijne kinderen: voor één kind 20 per cent, voor twee 35 per cent, voor drie 50 per cent, voor vier 55 per cent.

Art 4. Dat, door de voorschrevene bepalingen, worden ingetrokken, alle nadere en verdere toelagen van huishuur, of andere emolumenten, aan de leeraren tot dus verre geaccordeerd, voorbehoudens zoodanige pensioenen, als bij de algemeene verordeningen, over dit onderwerp te maken, ook ten opzigte der leeraren van de godsdienstige gezindten, na het verblijf van eenige jaren, zullen worden bepaald.

Deze voordeelen aan het ambt der leeraren, in Oostindien, verbonden, gevoegd bij de gratificatie van *f* 1200, bij derzelver vertrek uit het vaderland te genieten, benevens vrij transport en scheepsvoeding, en *f* 100 's maands, gedurende de reize, zullen eene bijkomende aanmoediging kunnen zijn voor proponenten of jonge predikanten, om zich aan de belangrijke en zoo veel goeds belovende dienst der gemeenten, in Indien, toe te wijden, waaromtrent dezulken zich nader kunnen aanmelden bij de provifionele commissie voornoemd, onder adres van derzelver secretaris *B. Verwey*, predikant in 's *Gravenhage*.

BERIGT van de commissie voor de zaken der Protestantfche kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, van den 12den Maart 1821, wegens de voorwaarden, waarop predikanten voor de Indien worden benoemd; van de traktementen en voordeelen, welke zij aldaar genieten, en van de aanmoediging voor de theologifche fludenten.

De commissie voor de zaken der Protestantfche kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, deelt, ter aanmoediging van candidaten en predikanten, om zich beroepelijk te verklaren voor de belangrijke en aangename Evangeliedienst in de Oostindien, een berigt mede, bevattende de opgave van de voordeelen en traktementen, welke met dien post verbonden en thans aanmerkelijk genoeg zijn, om uit dezelve onbekrompen te kunnen leven.

1°. De predikanten worden door Zijne Majesteit benoemd, op denzelfden voet en dezelfde voorwaarden, als de civiele ambtenaren voor de derde klasfe. Zij zijn alzoo geplaatst in eenen rang, welvoegelijk en vereerend voor den stand, welken zij bekleeden. Hieraan is verbonden vrij transport en fcheepsvoeding op de reis naar Java. Daarenboven wordt hun, van het oogenblik af, dat zij zich aan boord bevinden, toegelegd een maandelijks traktement van honderd gulden, van welke hun, vóór het vertrek, bij voorschot, betaald wordt vier maanden; indien zij gehuwd zijn, bovendien voor hunne vrouw twee maanden, en, zoo zij kinderen hebben, voor elk derzelven ééne maand. Eindelijk genieten zij nog eene gratificatie ter uitrusting, van twaalfhonderd gulden in ééns, vóór de afreize hier in het vaderland te ontvangen.

2°. Bij derzelver aankomst op Java, wordt aan hen betaald eene gratificatie, bedragende voor ongehuwden vijf hon-

derd Indifche guldens, voor gehuwden zeshonderd, voor derzelve echtgenooten driehonderd, voor één kind zestig, voor twee kinderen honderd en twee, voor drie kinderen honderd acht en dertig gulden, en zoo vervolgens percentswijze.

- 3°. Het gewone traktement, in Oostindien, bedraagt in de maand vijfhonderd Indifche guldens, met het genot daarenboven van vrije woning of huishuur, naar gelang der plaatselijke omstandigheden, te regelen.
- 4°. Aan gehuwde predikanten wordt, bovendien, 's maands nog betaald de som van vijftig Indifche gulden.
- 5°. Voor ieder kind wordt 's maands genoten tien Indifche guldens, mits voor de zoons niet verder, dan tot den ouderdom van veertien, en voor de dochters niet verder, dan tot dien van achttien jaren.
- 6°. Predikanten zijn contribuanten en deelgenooten in het weduwen-fonds, voor civiele ambtenaren, den roden Junij 1817 opgerigt; zoodat derzelve weduwen en nagelatene kinderen op een zeer aanzienlijk pensioen, in evenredigheid der genotene traktementen, aanspraak hebben; waarvan een aanmerkelijk voordeel uitmaakt, dat dit pensioen in het vaderland kan genoten en verteerd worden.

De commissie is voorts bereid, te allen tijde, omtrent het bovenstaande, alsmede omtrent alle zoodanige bijzonderheden, waartoe zij bevoegd en in staat is, aan de belanghebbenden de nadere inlichtingen, welke verlangd worden, te geven; zij meent, dat zulke voordeelen, gevoegd bij hoogere, zedelijke, Christelijke beweegredenen, candidaten en niet bejaarde predikanten zullen uitlokken, om ernstig na te denken over eene roeping voor de Indifche gemeenten, alwaar zoo veel behoefte aan en verlangen naar de uitzending van nog meer brave Evangeliedienaren bestaat.

De commissie voornoemd (1).

---

(1) Bij besluit van Zijne Majesteit, van den 16den Maart 1821, n°. 78, is vastgesteld, dat aan de zoodanigen der wettelijk aangestelde leeraren der Christelijke genootschappen, in Neêrlands Westindien gevestigd, of, bij vervolg van tijd, zich aldaar zullende vestigen, welke gehuwd zijn, even

Het bovenstaande berigt der commissie tot de zaken der Protestantfche kerken, in Neêrlands Oost- en Westindien, wordt, van wege het Departement voor de zaken der Hervormde kerk, met uitnoodiging, om daarvan, ter bereiking van het Christelijk doel der commissie, het meest gepast gebruik te maken, bij deze gebragt ter kennisfe van de Protestantfche kerkbesturen, van de Heeren hoogleeraren in de godgeleerdheid op de akademien, athenæen en seminarien, en van de Heeren confulenten der commissie.

als aan de leeraren in de Oostindien, zal verleend worden eene toelage ter waarde van *f* 50 Nederl. courant, per maand, en van *f* 10 Ned. courant, per maand, voor ieder kind, mits voor de zoons niet verder, dan tot den ouderdom van 14 jaren, en voor de dochters niet verder, dan tot dien van 18 jaren; zullende gemelde toelage gerekend worden met den 1sten Januarij 1820 een' aanvang te hebben genomen, en uit de koloniale kasfen worden voldaan. Zie *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, VIII. D. I. St. bl. 98.

Wij kunnen ook niet ongemerkt voorbijgaan het besluit van Zijne Majesteit van den 1sten Januarij 1827, ter bevordering van de belangen der Hervormde en Luthersche gemeenten te Paramaribo, in de kolonie Suriname, genomen; waarbij bepaald is: 1°) dat voortaan door de leeraren der Hervormde en Evangelische gemeenten, jaarlijks, zal genoten worden een traktement van *f* 5000 Holl., benevens alle andere voordeelen, thans aan de standplaats der predikanten te Suriname verbonden; 2°) dat voornoemd traktement, na vijf jaren leeraarsdienst, bij wijze van bijzondere toelage, zal worden verhoogd, naar aanleiding van hetgene ten opzichte der predikanten in Oostindien plaats heeft; 4°) dat de vrouwen, die met hare mannen uit het vaderland naar de kolonie zijn vertrokken, na het overlijden harer echtgenooten, zullen behouden het zoogenaamde *vrouwengeld*, hetwelk de overledene genoten had, als aan zijne bediening verbonden; 5°) dat, dadelijk na het overlijden van eenen dienstdoenden predikant te Suriname, zijne kinderen in het genot zullen treden van de *Nederlandsche kinder-, school- en akademie-gelden*, even als zulks plaats heeft door de verordeningen voor kinderen van emeritus-predikanten, na derzelver overlijden. Zie *Handboek voor de Hervormde predikanten*, III. Stuk, bl. 303.

VERORDENINGEN WEGENS DE VEREENIGING DER
HERV. EN LUTH. GEMEENTEN TE CURAÇAO.

*BESLUIT van den 12den November
1824, houdende vereeniging der
Hervormde en Luthersche gemeen-
ten op Curaçao en omliggende ei-
landen, tot ééne Protestantische
gemeente.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de gezamenlijke voordragt van Onzen Minister voor de Nationale nijverheid en de kolonien, en van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 21sten tot den 30sten Augustus 1824, ten kopijelijken geleide van eene, door de kerkenraden der Hervormde en Luthersche gemeenten op het eiland Curaçao, aan de commissie tot de zaken der Protestantische kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, gerigt adres, strekkende ter bekoming van Onze bekrachtiging op de voorgenomene vereeniging van de Hervormde en Evangelisch-Luthersche gemeenten te Curaçao tot ééne gemeente, alsmede op de punten door voornoemde kerkenraden, met goedkeuring van de mans ledematen ontworpen, naar aanleiding van welke de bedoelde vereeniging zoude worden tot stand gebragt; zijnde gedachte commissie door Onzen Minister en Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, ten dezen gehoord;

Gezien het adres van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

De vereeniging der gemelde gemeenten bij dezen goed te keuren, en mitsdien te bepalen, dat, door dezelve vereeniging, te Curaçao voortaan zal gevestigd zijn, *ééne Protestantische ge-*

V. DEEL.

meente ; zullende bij dezelve vereeniging moeten worden nagekomen en de gemeente zich moeten regelen naar den inhoud der na te meldene artikelen, wegens de onderwerpen, daarbij genoemd.

De godsdienstleer.

Art. 1. De godsdienstleer der als nu tot ééne Protestantfche of Evangelifche kerk vereenigde gemeente, is die van het Evangelie, overeenkomstig de grondbeginfelen van het Protestantismus.

Zullende, mitsdien, daarbij worden in acht genomen :

1°. Dat de leden der respective gemeenten, bij deze vereeniging, hunne geloofsbelijdenis niet behoeven op te geven, of te verlaten, maar aan dezelve getrouw kunnen blijven.

2°. Dat door genoemde vereeniging de Lutherfchen geene Hervormden en de Hervormden geene Lutherfchen worden, maar dat zij, deze sekten-namen afleggende, zich vereenigen tot ééne Protestantfche Christelijke gemeente.

Godsdienstige instellingen en gebruiken.

Art. 2. 1°. De bediening van den H. Doop gefchiedt door de beide predikanten, zonder onderscheid en zonder, wat den kinderdoop betreft, eenige acht te slaan, of de ouders derzelven bevorens tot de Hervormde of tot de Lutherfche gemeente behoorden ; zullende voorts, zoo veel mogelijk, het voorbeeld worden gevolgd van vele vaderlandsche gemeenten, waarin, behalve de gewone gelegenheden tot de bediening des doops, op zekere vastgestelde dagen, opzettelijke doopredenen gehouden worden, en welke dagen bij voorkeur aan de ouders worden aanbevolen, tot het laten bedienen van deze plegtigheid aan hunne kinderen.

Het Heilig Avondmaal zal gemeenschappelijk aan ééne tafel gevierd worden, zoo als zulks met de oorspronkelijke instelling en den aard dezer plegtigheid overeenkomt.

- 2°. De tot heden gebruikelijke doop- en avondmaals-formulieren worden gehouden voor vervallen, en daarentegen wordt aan de predikanten vrijgelaten, om hieromtrent veranderingen te maken, en tot de meeste sifting der gemeente te werk te gaan; zullende, in allen gevalle, de predikanten van de ouderen of getuigen de stellige belofte doen afleggen, *om hunne kinderen, bij het opwassen, in de Christelijke leer te onderwijzen of te laten en te helpen onderwijzen.*
- 3°. Voorloopig zullen de, bij de respective gemeenten in gebruik zijnde Bijbels, Pfalm- en Gezangboeken, ook na de vereeniging, in gebruik blijven, tot zoo lang door den kerkenraad, met overleg der commissie tot de zaken der Protestantfche kerken in Neêrlands Oost- en Westindien, daarin nader en beter zal zijn voorzien.
- 4°. De predikbeurten der predikanten en hunne verdere openlijke ambtsverrigtingen zullen, naar vereisch van zaken, beurtelings en gemeenschappelijk worden waargenomen; wordende het, voor het overige, aan de predikanten en den kerkenraad overgelaten, voor de openbare godsdienst-oefening steeds zoodanige verordeningen te maken, als tot meerdere sifting der gemeente dienen kan; echter alles in den geest der besluiten, welke daaromtrent door de Algemeene Synode der Hervormde kerk in Nederland genomen zijn of nog mogten genomen worden.

De kerkelijke fondsen en inkomsten.

- Art. 3. 1°. Bij deze vereeniging zullen de kerk- en armenkassen der beide gemeenten bijeengevoegd worden, zoodat er slechts ééne kerk- en armenkas bestaan zal.
- 2°. Van hetgeen elke gemeente daartoe inbrengt, hetzij vaste goederen, hetzij hypotheken, obligatien enz., zullen legale akten worden opgemaakt.
  - 3°. Het aan de Hervormde gemeente toebehoorende kerkgebouw zal, na de vereeniging, zijn de eigendom der Evangelische of Protestantfche gemeente.

- 4°. Het pastorie-huis der Lutherfche gemeente zal, ter ver-
mijding van wijdloopigheid in het kerkelijk bestuur, ver-
kocht en het overfchietende, na afbetaling der daarop
gevestigde fchuld, in de kerk- en armenkas gefort wor-
den.
- 5°. In dezelfde kas vallen ook de van 's Landswege toege-
dachte gelden der publieke verkooping en enz., onder
verplichting, om hiervan verarmde en verlatene matrozen
en vreemdelingen te ondersteunen, en bij hun overlijden
ter aarde te doen bestellen.
- 6°. Uit deze kerk- en armenkas zullen de armen der veree-
nigde Protestantfche gemeente ondersteund, de kosten tot
onderhoud van het kerkgebouw genomen, en de kerke-
lijke ambtenaren, met uitzondering van den koster, den
voorzanger en aanspreker, die, gelijk tot dus verre plaats
had, uit de koloniale kas hunne betaling blijven genie-
ten, bezoldigd of gepensioneerd worden.

Voor het bestuur der kerkelijke kas zal door den ker-
kenraad een nieuw reglement worden gemaakt, onder
goedkeuring van den Gouverneur en raden van policie.

De kerkelijke ambtenaren.

- Art. 4. 1°. De predikanten zullen beide gelijke regten en
voordeelen genieten; bij overlijden van of nederlegging
zijner bediening door eenen der predikanten, zal er ten
fpoedigfte aanzoek tot de vervulling der vacatures gedaan
worden.
- 2°. De beide voorzangers zullen in hunne dienst blijven,
zoo lang er onderscheidene kerkboeken in gebruik zijn;
bij de invoering van eenparige kerkboeken zal één der
voorzangers aftreden.
- 3°. Hetzelfde zal alsdan plaats vinden met opzigt tot de or-
ganisten der beide gemeenten.

Die der Lutherfche gemeente zal dan in zijnen post
blijven, terwijl de organist der Hervormde gemeente,
thans bij voorraad aangesteld, zal aftreden.

- 4°. De tegenwoordige boekhouder der kerk- en armenkas, de koster en verdere kerkelijke beambten der Hervormde gemeente zullen, op denzelfden voet, als weleer, hunnen post blijven waarnemen, en zal voorts aan degenen; die na de vereeniging hunnen post komen te verliezen, des noods, een pensioen worden toegestaan.

Van het kerkelijk bestuur.

Art. 5. 1°. Het kerkelijk bestuur zal bestaan, met de beide predikanten, uit drie ouderlingen en vijf diakenen; dezelve zullen uitmaken den kerkenraad der Protestantische gemeente.

2°. Van dezen kerkenraad zal telkens één der predikanten voorzitter zijn, die, gedurende één jaar het voorzitterschap hebbende waargenomen, zal aftreden, en door zijnen ambtgenoot vervangen worden.

3°. Het gezag en de werkzaamheden dezès kerkenraads zullen, bij voorraad, op den tot hiertoe gebruikelijken voet, blijven bestaan, totdat deswege, door een nader reglement, onder de vereischte goedkeuring te arresteren, vaste bepalingen zullen gemaakt worden.

4°. De kerkenraad der Protestantische gemeente is kerkelijk ondergeschikt aan de commissie voor de zaken der Hervormde kerk in Neêrlands Oost- en Westindien, krachtens Ons besluit van den 7den December 1820.

Onze Minister voor de Nationale nijverheid en de kolonien, en Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., zullen, ieder voor zoo veel hem aangaat, voor de uitvoering dezès zorg dragen, en de bepalingen vaststellen, welke tot dat einde mogten noodig zijn.

Zullende voorts het tegenwoordig besluit insgelijks ter kennis van de commissie, uit den Raad van State voornoemd, worden gebragt, tot informatie.

VERORD. WEGENS HET VISEREN VOOR ZEGEL ENZ.
VAN SYNODALE ENZ. STUKKEN ENZ.

BESLUIT van den 14den October 1819, houdende bepalingen omtrent het viseren voor zegel en registreren van stukken, voortvloeiende uit de Hervormde Synode, provinciale kerkbesturen, klasfikale besturen en kerkenraden, indien dezelve in regten moeten overgelegd worden.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op de noodzakelijkheid, dat de kerkelijke lichamen in de uitvoering der maatregelen, vervat in het door Ons, bij besluit van den 23sten November 1816, goedgekeurde reglement van kerkelijke opzicht en tucht bij de Hervormden, en de behandeling van kerkelijke aanklagten en geschillen, niet worden verhinderd door het doen van uitschotten wegens zegel- en registratie-regten der daartoe betrekkelijke stukken;

Gezien het rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal der in- en uitgaande regten en directe belastingen;

Hebben besloten en besluiten:

Alle stukken, betrekking hebbende tot het kerkelijk opzicht en tucht bij de Hervormden, en in verband staande met de behandeling van kerkelijke aanklagten en geschillen, volgens het reglement, door Ons, bij besluit van den 23sten November 1816, goedgekeurd (1), zullen, wanneer dezelve in regten

---

(1) Schoon dit reglement is vervangen geworden door het reglement op de uitoefening van kerkelijk opzicht enz., goedgekeurd bij besluit van den 23sten September 1825, door ons medegeeld hiervoren, bladz. 272, is het

geproduceerd, of, ter uitvoering der uitspraken van kerkenraden, klasfikale besturen, provinciale kerkbesturen en Synoden, van de formaliteit der registratie voorzien moeten worden, in *debet* voor zegel worden geviseerd en geregistreerd, ten einde het bedrag der alzo onbetaald geblevene regten van de aangeklaagde partij, indien deze succumbeert, te verhalen (1).

Onze Staatsraad enz.

---

ons niet voorgekomen, dat in de bepaling wegens zegel en registratie een nader besluit is genomen.

(1) Zoo zijn ook, volgens besluit van Zijne Majesteit, van den 25sten April 1821, de registers van kerkbesturen en kerkelijke ontvangers in de Noordelijke provincien vrij van het zegelregt. Zie *Handboek voor de Hervormde predikanten*, II. D., bl. 73.

VERORDENINGEN WEGENS DE WAALSCHЕ
OF FRANSCHE KERKEN ENZ.

---

*BESLUIT van den 19den Augustus
1817, houdende bepalingen ten aan-
zien der Waalsche of Fransche
kerken in de Noordelijke provin-
cien, en de standplaatsen van der-
zelve predikanten.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal, pro-
vifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., ten
gevolge van het 9de artikel van Ons besluit van den 8ften April
1814, waarbij dezelve is gelast geworden tot het doen van
eene voordragt, omtrent het getal der Waalsche predikants-
plaatsen in de Noordelijke provincien, waarvan de confervatie
zoude dienen te worden bepaald;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. I. Onder reserve van hetgeen door Ons in tijd en wij-
le nader mogt worden bepaald, en behoudens Onze verordenin-
gen, ten aanzien der Protestantfche kerken in de Zuidelijke pro-
vincien, zullen voortaan in de Noordelijke provincien der Ne-
derlanden worden geconferveerd de navolgende standplaatsen van
Fransche of Waalsche predikanten; als: te

<i>Amsterdam</i>	vier predikanten.
<i>'s Gravenhage</i>	drie " "
<i>Rotterdam</i>	drie " "
<i>Leyden</i>	één predikant.
<i>Utrecht</i>	" " "
<i>Haarlem</i>	" " "
<i>Middelburg</i>	" " "

Groningen	één predikant.
Dordrecht	” ”
Leeuwarden	” ”
Deift	” ”
Nijmegen	” ”
Arnhem	” ”
's Hertogenbosch	” ”
Breda	” ”
Zierikzee	” ”
Vlissingen	” ”
Zwolle	” ”
Schiedam	” ”
Deventer	” ”
Zutphen	” ”

Zullende wijders aan de Fransche gemeente van *Voorburg* vrijheid gegeven worden, weder eenen predikant te mogen beroepen.

Art. 2. Door Onzen Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., zullen de noodige ouvertures gevraagd worden, omtrent hetgeen door de Waalsche predikanten, uit kerkelijke of gemeentelijke fondsen wordt genomen, zijnde hieronder begrepen hetgeen te *Zwolle* en *Deventer* thans nog van wege die fteden, als bezitters der plaatselijke geestelijke goederen, aan de Waalsche predikanten aldaar wordt voldaan; waarna Onze Commisfaris-Generaal voornoemd Ons de noodige voordragt zal doen ter definitive regeling van derzelver traktementen.

Art. 3. Onze Commisfaris-Generaal wordt geautorifeerd, om aan de Waalsche gemeenten op deze lijst vermeld, welke thans vacant zijn, of in het vervolg komen te vaceren, op daartoe harentwege gedaan verzoek, de vereifchte handopening te verleenen; terwijl, daarentegen, door hem voor geene der thans vacerende Waalsche predikantsplaatfen, welke *niet* in art. 1 hierboven vermeld zijn, handopening zal mogen verleend worden, dan met Onze speciale toestemming.

Art. 4. Hetzelfde zal mede geen plaats mogen hebben omtrent de Waalsche predikantsplaatfen, in dat artikel *niet* genoemd, welke thans nog vervuld zijn, zoodra dezelve zullen

komen te vaceren, of door Ons anderzins deswege zal worden gedisponeerd; terwijl inmiddels aan de daarbij thans fungerende predikanten hunne tegenwoordige traktementen zullen worden voldaan.

Art. 5. Nogtans zal Onze Commisfaris - Generaal de vrijheid hebben, om, indien bij het ontstaan van vacaturen in de gemeenten van *Leyden* en *Utrecht*, hem mogt blijken, dat, uit hoofde van omftandigheden, de vervulling der tweede predikantsplaats aldaar noodzakelijk moest geacht worden, alsdan eene voordragt aan Ons te doen tot derzelver vervulling.

Art. 6. In alle fteden en plaatfen, waar, behalve de Nederduitsche, ook eene Franfche gemeente beftaat, met uitzondering alleen van diegenen, waar het getal der Hervormden 10,000 of meer zielen bedraagt, zal, ter verzorging van derzelver gemeenschappelijke godsdienstige belangen, een groote kerkenraad worden gevormd, verkozen uit de notabelste leden der Hervormde kerk, zonder verfchil van de gemeente, waartoe zij gezegd worden te behooren; en zal voorts bij elke der gemeenten, zoo Waalfche als Nederduitsche, een bijzondere kerkenraad beftaan, belast met de huishoudelijke zaken van iedere gemeente, op den voet, zoo als zulks in *Brusfel* plaats heeft (1).

Onze Commisfaris - Generaal zal voor de uitvoering dezer bepalings de vereifchte zorg dragen.

Art. 7. In alle plaatfen, waar de Waalfche kerk bij thans plaatshebbende of voorkomende vacature niet vervuld wordt, zal de Waalfche gemeente geacht worden vereenigd te zijn met de Nederduitsche, en voor de dus gereuniceerde gemeenten een

---

(1) *Groote en bijzondere kerkenraden.* Omtrent de affcheiding der attributien dier kerkenraden behoort in het algemeen onder het oog te worden gehouden, dat tot de gemeenschappelijke godsdienstige belangen, aan de groote kerkenraden toegekend, bijzonder moeten geacht worden te behooren de beroeping van predikanten, de benoeming der leden van de kerkenraden, de uitoefening van de kerkelijke tucht, en andere voor de gemeente in het algemeen gewigtige belangen; dat, daarentegen, het maken van huishoudelijke fchikkingen, de speciale financiële en diakonie-administratien enz. den bijzonderen kerkenraad aangaan. Zie difpofitie van den Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk, in het *Handboek voor de Hervormde predikanten*, I. D. blad. 61. SW BMSON

nieuwe kerkenraad worden benoemd, zamengesteld, zoo uit de leden der voormalige Waalsche, als uit de leden der Nederduit- sche gemeente, waarvoor Onze Commisfaris - Generaal almede zal doen zorg dragen.

Art. 8. Het Departement voor de zaken der Hervormde kerk zal de noodige informatien inwinnen, ten aanzien der speciale kerkelijke fondsen, welke in de, bij thans plaats vindende of voorkomende vacaturen, niet te vervullene Waalsche gemeenten mogten bestaan, en Ons deswege de voordragten doen, welke noodig mogten zijn.

Art. 9. Insgelijks zullen bij hetzelfde Departement de meest doelmatige maatregelen kunnen genomen, of aan Ons voorge- dragen worden, om de Waalsche kerken dezer Landen op den duur te verzekeren van bekwame leeraars; zoo veel noodig, daartoe ook van buiten 's Lands te beroepen.

Zullende affchrift van dit besluit worden gezonden aan Onzen Commisfaris - Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz., ten einde voor deszelfs uitvoering zorg te dragen, en gelijk affchrift aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie.

Gegeven enz.

VERORDENINGEN VOOR HET BESTUUR DER
EVANG. LUTH. KERK.

*ALGEMEEN REGLEMENT voor het
bestuur der Evangelische Luther-
sche kerk in het Koninkrijk der
Nederlanden, van den 6den Fe-
bruarij 1818.*

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Tot het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap behooren allen, die, op belijdenis des geloofs, tot ledematen zijn aangenomen, dezulken, die in de Evangelische Luthersche kerk gedoopt zijn, en diegenen, welke in andere landen, als tot het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap behoorende, erkend, zich hier te lande nederzetten, mits door attestatien van hunnen doop of lidmaatschap, of door andere voldoende bewijzen, hunne bevoegdheid hebbende doen blijken.

Art. 2. Deze allen blijven tot het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap behooren, zoo lang zij niet vrijwillig en duidelijk verklaard hebben, zich daarvan af te scheiden, of, om wettige redenen, daarvan afgescheiden zijn.

Voor zoo verre dezelve te zeer verwijderd mogten zijn van eenige gevestigde Evangelische Luthersche gemeenten, staat het hun vrij, zich te voegen bij eene naburige Hervormde of andere Protestantische kerk, zonder daardoor hun regt als lid van het Luthersch genootschap te verliezen.

Art. 3. Het bestuur der Evangelische Luthersche kerk wordt aan eene Synode, eene Synodale commissie en plaatselijke kerkenraden aanbevolen.

Art. 4. De mindere kerkbesturen hebben het regt, om voorstellen in te zenden aan de hoogere, en om, in voorkomende gevallen, derzelver voorlichting te vragen; terwijl zij daarentegen verplicht zijn, aan de aanschrijvingen te voldoen der hoogere collegien, en, in het bijzonder, ten spoedigste de berigten en rapporten in te zenden, welke van hen gevorderd worden.

Art. 5. Een minder kerkbestuur, vermeenende door de besluiten van een hooger bezwaard te zijn, heeft het regt, zich deswege bij nog hooger bestuur te beklagen, onder gehoudeheid nogtans, van aan de ontvangene bevelen inmiddels te gehoorzamen, ten zij de zaak bij de eindelijke uitspraak niet weder in haar geheel zoude kunnen worden gebracht; in welk geval echter daarvan onmiddellijk aan het Ministerieel Departement voor de zaken van de Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholieke, zal worden kennis gegeven.

Art. 6. Van alle zaken, bij uitspraak van een kerkelijk collegie beslist, valt appel aan het in rang volgend hooger collegie; doch, ter tweeder instantie beslist zijnde, wordt geen nieuw appel toegestaan.

Art. 7. In een hooger kerkelijk collegie zal niets behandeld worden, dan hetgene in een minder collegie niet is kunnen afgehandeld worden en tot het hooger collegie behoort.

Art. 8. De zorg voor de belangen, zoo van het Christendom in het algemeen, als van de Evangelische Lutherse kerk in het bijzonder, de handhaving harer leer, de vermeerdering van godsdienstige kennis, de bevordering van Christelijke zeden, de bewaring van orde en eendragt en de aankweeking van liefde voor Koning en Vaderland, moeten steeds het hoofddoel zijn van allen, die in onderscheidene betrekkingen met het kerkelijk bestuur belast zijn.

Art. 9. Alle kerkbesturen gedragen zich wijders overeenkomstig de voorschriften van dit reglement en de algemeene verordeningen, welke vervolgens door de Synode, onder goedkeuring des Konings, zullen worden vastgesteld; alle daarmede niet overeenkomstige wetten en inrigtingen worden, bij het succesfelijk in werking brengen dier verordeningen, gehouden voor vervallen.

Art. 10. Alle stemming tot het formeren van nominaties tot vervulling van posten van kerkelijk bestuur, of tot het verkiezen van leden in hetzelfde, geschiedt steeds bij beslotene biljetten.

Art. 11. Geene kerkelijke vergadering vermag te corresponderen met buitenlandsche kerken, zonder voorafgaande toestemming van den Koning.

Art. 12. Al de Evangelisch-Luthersche kerken in het Koninkrijk, hierna vermeld onder art. 16, behooren tot hetzelfde geheel, en zijn, in overeenstemming met de bepalingen van dit reglement, onder hetzelfde gemeenschappelijk bestuur geplaatst.

Art. 13. Aan de *Herstelde Luthersche gemeenten* wordt de keuze gelaten, om afzonderlijk te blijven bestaan, of zich, behoudens huishoudelijke bepalingen, op den voet dezer organisatie, met de andere Luthersche gemeenten te vereenigen; in welk laatste geval het maken der noodige amptiatie, op dit reglement, den Koning is voorbehouden.

Art. 14. De Luthersche kerken zullen, naar hare bijzondere behoeften en omstandigheden, hare afzonderlijke huishoudelijke inrigtingen kunnen hebben; mogende nochtans deze inrigtingen niets behelzen, strijdig met die éénheid in beginselen, en gelijkvormigheid in hoofdzaken, welke de onderscheidene kerken, als deelen van hetzelfde geheel, behooren te kenschetsen.

Art. 15. De Evangelisch-Luthersche kerken worden afgedeeld in zes ringen, *Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage, Utrecht, Haarlem* en *Groningen*.

Art. 16. Tot deze ringen zullen al de Evangelisch-Luthersche gemeenten gebracht worden, op den navolgenden voet :

1°. AMSTERDAM.

De gemeente van *Amsterdam*.

2°. ROTTERDAM.

De gemeente van *Rotterdam*.

” ” ” *Dordrecht*.

” ” ” *Middelburg*.

” ” ” *Vlissingen*.

- De gemeente van *Breda.*
- ” ” ” *Zierikzee.*
- ” ” ” *Bergen op Zoom.*
- ” ” ” *Groede.*

3°. 's GRAVENHAGE.

- De gemeente van 's *Gravenhage.*
- ” ” ” *Leyden.*
- ” ” ” *Delft.*
- ” ” ” *Gouda.*
- ” ” ” *Schiedam.*
- ” ” ” *Woerden.*
- ” ” ” *Bodegraven.*

4°. UTRECHT.

- De gemeente van *Utrecht.*
- ” ” ” *Weesp.*
- ” ” ” *Arnhem.*
- ” ” ” *Nijmegen.*
- ” ” ” 's *Hertogenbosch.*
- ” ” ” *Amersfoort.*
- ” ” ” *Kuilenburg.*

5°. HAARLEM.

- De gemeente van *Haarlem.*
- ” ” ” *Zaandam.*
- ” ” ” *Alkmaar.*
- ” ” ” *Hoorn.*
- ” ” ” *Purmerende.*
- ” ” ” *Edam.*
- ” ” ” *Monnikendam.*
- ” ” ” *Beverwijk.*
- ” ” ” *de Rijp.*

6°. GRONINGEN.

- De gemeente van *Groningen.*
- ” ” ” *Leeuwarden.*
- ” ” ” *Deventer.*
- ” ” ” *Zwolle.*
- ” ” ” *Pekel-A.*

af, volgens een te bepalen rooster; zij blijven steeds weder verkiesbaar.

Zoo bij deze aftreding, als in geval van vacature, wordt, voor zoo veel den predikant en leken van *Amsterdam*, alsmede de leken van 's *Gravenhage* en *Rotterdam* betreft, door de kerkenraden dier gemeenten, een drietal geformeerd, en door de Synodale commissie aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, toegezonden, ten einde eene voordragt aan den Koning te doen.

Wat de andere predikanten en leken betreft, wordt door elk der kerkenraden van de gemeenten in den ring, welke de vacature betreft, een persoon genomineerd, en daaruit, door den kerkenraad der hoofdgemeente van dezen ring, een drietal gevormd, waarmede op dezelfde wijze gehandeld wordt.

Hetzelfde heeft plaats ingeval van vacaturen tusschentijds.

Art. 23. De profesfor ordinarius bij de Evangelisch-Luthersche kweekschool te *Amsterdam* zal, als praeadviserend lid, maar zonder concluderende stem, de Synode bijwonen; ingeval van afwezigheid wordt hij door een' buitengewonen hoogleeraar vervangen.

Art. 24. De Synode heeft een' president en een' vice-president uit derzelve geestelijke leden, door den Koning voor iedere zitting benoemd.

Art. 25. De Synode heeft, buiten derzelve gewone leden, een' secretaris uit de predikanten van 's *Gravenhage* of deszelfs nabuurschap, door den Koning, voor den tijd van drie jaren, benoemd. Hij heeft rang en stem als lid, en blijft steeds weder benoembaar.

Art. 26. Het hoofd van het Ministerieel departement voor de zaken van de Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, zal, geadfisteerd, zoo hij dit verkiest, door zijnen secretaris, de Synodale vergadering bijwonen; behoudens nogtans de faculteit des Konings, om dezelve vergadering door één' of meer commissarissen politiek, daartoe door Hoogst-denzelven te benoemen, te doen bijwonen. Deze zullen leden moeten zijn der Evangelisch-Luthersche kerk.

Art. 27. De gewone Synodale vergadering wordt éénmaal 's jaars in 's *Gravenhage* gehouden, op den tweeden woensdag in

de maand Mei. Deze tijdsbepaling kan niet worden veranderd, of eene buitengewone vergadering van de Synode beschreven, dan met goedvinden van den Koning.

Art. 28. De leden van de Synode stemmen altijd hoofdelijk, zonder gebonden te zijn aan eenige lastbrieven van de vergaderingen of kerken, voor welke zij benoemd zijn.

Art. 29. De Synode is belast met de zorg voor de algemeene belangen der Evangelische Lutherfche kerk, en, in het bijzonder, met alles, wat de openbare godsdienst en de kerkelijke instellingen betreft. Hetzelve staat in onmiddellijk verband met het bovengemeld Ministerieel departement.

Art. 30. De Synode beslist in laatste resort de geschillen, welke in de Synodale commissie mogten ontstaan, en doet uitspraak in cas van appel in zaken, welke ter eerste instantie voor dat collegie gediend hebben.

In zoodanige gevallen kunnen geene leden van de Synodale commissie leden van de Synode zijn, maar worden door hunne secundi voor die eerste vervangen.

Art. 31. De Synode ontwerpt algemeene kerkelijke reglementen en verordeningen, en draagt dezelve voor aan het meergemeld Ministerieel departement, ten einde daarop de goedkeuring des Konings te erlangen.

Art. 32. De Synode maakt in het bijzonder bepalingen omtrent de wijze van admisie en de examina van hen, die tot leeraars bestemd zijn, ten einde van derzelve kunde en geschiktheid volkomen te doen blijken.

Art. 33. De Synode zorgt voor doelmatige schikkingen en maakt bepalingen ter bevordering, regeling en verbetering van het godsdienstig onderwijs.

Art. 34. Het zal eene der eerste werkzaamheden van de Synode zijn, het ontwerp te vervaardigen van een reglement omtrent de behandeling van kerkelijke geschillen voor en bij de kerkenraden, Synodale commissie en de Synode, en over het kerkelijk opzigt en tucht; daarbij in acht nemende, om, door naauwkeurige bepalingen en voorschriften, alle aanleiding tot willekeur en onzekerheid, zoo veel mogelijk, te vermijden.

Art. 35. Er zullen bij de Synode zoodanige algemeene bepalingen ontworpen worden, omtrent de inrigting der predikants-be-

roepingen, als kunnen dienen ten grondslag der bijzondere reglementen, welke in onderscheidene gemeenten naar derzelver omstandigheden mogten worden vastgesteld.

Art. 36. Insgelijks zullen verordeningen worden gemaakt, ten einde de plaatselijke kerkenraden op de voor de zaak van de godsdienst en de belangen van de gemeenten meest voordeelige wijze in te rigten; alles met in achtneming van plaatselijke behoeften en omstandigheden, en inzonderheid der bepalingen, hieronder in de vierde afdeeling voorkomende.

Art. 37. De Synode is bevoegd, predikanten, candidaten en kerkenraadsleden, om gegronde redenen en na voorafgaand wettig onderzoek, volgens de bepalingen van het reglement op het kerkelijk opzicht en tucht, af te zetten.

Predikanten en candidaten wegens zedelijk wangedrag éénmaal afgezet zijnde, kunnen nooit weder als zoodanig aangenomen worden.

Art. 38. Indien iemand van eene uitspraak, door de Synode in zijne zaak ter eerster instantie gedaan, verkiest in revisie te komen, zal hij daarvan binnen twee maanden kennis moeten geven aan den Secretaris van de Synode, tevens onder denzelven configurerende eene som van *acht honderd* gulden, tot hoeding der presumptieve kosten. Indien deze kosten eventueel mogten blijken minder te bedragen, zal hem daarvan restitutie geschieden, en, in het tegenovergestelde geval, zal de som moeten worden gesuppleerd, ten beloope van het reëel montant dier kosten.

Art. 39. De secretaris is verplicht, aan den deponent bewijs af te geven der door hem gedane consignatie, ten einde zich per request, gemunieerd met dat bewijs, te adresferen aan het vermeld Ministerieel departement, om van den Koning de bijeenroeping eener Synodale vergadering van revisie te verzoeken.

Het genoemde departement zal vervolgens den Koning eene voordragt doen, ter benoeming der leden en van den president der vergadering van revisie, en bepaling van den tijd van derzelver bijeenkomst.

Art. 40. De reviseurs zullen bestaan uit negen leden, namelijk den secretaris van de Synode, vier leden van dezelve, waaronder twee uit diegenen, die met de uitspraak van de Synode ingestemd hebben, en twee van hen, die van dezelve verschillen, indien er zoodanigen zijn, en, eindelijk, vier uit de secundari van die

Synodale leden, welke niet ter vergadering van revisie worden opgeroepen.

Art. 41. Ingeval van onvermogen, zal de Koning, op voordragt van meergemeld Departement, den appellant van de consignatie kunnen vrijstellen.

Art. 42. Alle algemeene bepalingen en reglementen van de Synode moeten door den Koning worden goedgekeurd.

Art. 43. Voor de kosten van de Synode en de Synodale commissie wordt jaarijks eene som van *f* uit 's Lands kas door Zijne Majesteit toegestaan, en verdeeld bij het Ministerieel departement voornoemd.

Indien de kosten van al de genoemde kerkelijke collegien daarmede niet volkomen mogten kunnen bestreden worden, zoo zal daarin worden voorzien, volgens de verordeningen, die deswege, onder goedkeuring van den Koning, door de Synode zullen worden vastgesteld.

DERDE AFDEELING.

Van de Synodale commissie.

Art. 44. De uitvoering der Synodale besluiten, en voorts de behandeling der gewone loopende zaken, wordt bij afwezendheid van de Synode opgedragen aan de Synodale commissie, welke derzelve vergadering te *Amsterdam* houdt.

Alle buitengewone zaken en nieuwe verordeningen behooren aan de Synode.

Art. 45. Dezelve bestaat, behalve den secretaris, uit vijf leden van de Synode, twee predikanten en drie leken.

De voorn. predikanten en leken worden de eerste maal door den Koning benoemd, en, in het vervolg, door de Synodale vergadering zelve, zoo veel mogelijk uit de leden, die niet te zeer van *Amsterdam* verwijderd wonen.

Art. 46. De gewone vergaderingen worden gehouden driemaal 's jaars, op de eerste woensdagen der maanden April, Julij en October. De president kan daarenboven buitengewone bijeenkomsten beschrijven.

Art. 47. De Synodale commissie heeft, ondergeschikt en ver-

antwoordelijk aan de Synode, het algemeen toezicht over de gemeenten, kerkenraden en predikanten.

Art. 48. Zij houdt bijzonder een wakend oog over de vacerende gemeenten, zorgende, dat de beroepingen der predikanten geregeld en spoedig geschieden, dat de beroepen leeraars bevestigd en de vertrekkende van hunne betrekkingen behoorlijk ontslagen worden.

De verzoeken om handopening en approbatie moeten door haar worden ingezonden aan het Ministerieel departement voornoemd.

Art. 49. Dezelve beslist de geschillen in of tuschen de kerkenraden ontstaan, en doet uitspraak, in cas van appel, over alle zaken, die ter eerster instantie bij de plaatselijke kerkenraden zijn behandeld.

Art. 50. Zij is bevoegd tot het suspenderen van predikanten, kandidaten en kerkenraadsleden, om gegronde redenen en na voorafgaand wettig onderzoek, volgens de bepalingen van het reglement op de kerkelijke opzigt en tucht.

Art. 51. De examina der kandidaten geschieden, overeenkomstig en behoudens de nadere verordeningen van de Synode, voor de Synodale commissie, welke mede, volgens deswege in het vervolg vast te stellen bepalingen, de admisie tot de predikdienst verleent.

Art. 52. Ingeval van examen wordt de commissie vermeerderd met twee predikanten uit *Amsterdam* of deszelfs nabuurschap, welke *alleen in dat geval* stem en fessie hebben.

Bij het einde van elke Synodale vergadering zullen de leeraars door dezelve worden aangewezen, die bij de examina van dat loopende jaar behooren te worden opgeroepen.

Art. 53. De commissie doet jaarlijks aan de Synode schriftelijk rapport van deszelfs verrigtingen in het afgelopen jaar, en een verslag van den staat des kerkgenootschaps.

VIERDE AFDEELING.

Van het kerkelijk bestuur in de gemeenten.

Art. 54. In alle gemeenten, waar de stof daartoe niet geheel ontbreekt, zal een afzonderlijke kerkenraad zijn.

Art. 55. Behalve den predikant of predikanten, zullen er in iedere gemeente ouderlingen en diakenen zijn, gekozen uit de achtingswaardigste, kundigste en voornaamste leden der gemeente. De pligten der leeraars, ouderlingen en diakenen, ten aanzien van de plaatselijke belangen der gemeenten, en de betrekkingen van deze allen tot den kerkenraad, worden in het reglement op de kerkenraden nader omschreven en bepaald.

Art. 56. Gemeenten, waar, door gebrek aan stof, geene kerkenraden bestaan, zijn geplaatst onder het onmiddellijk toezigt van de Synodale commissie, met den predikant.

Art. 57. Aan den kerkenraad behoort de zorg voor hetgeen de openbare godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzigt over de leden van de gemeente betreft.

Art. 58. De censuur over de leden der gemeente, om gegronde redenen en volgens de bepalingen van het reglement op de manier van kerkelijke geschillen te behandelen, en over het kerkelijk opzigt en tucht, noodig zijnde, geschiedt ter eerster instantie door den kerkenraad; zijnde dezelve censure, voor zoo veel predikanten, kerkenraadsleden en candidaten betreft, overeenkomstig art. 51, aan de Synodale commissie opgedragen.

Art. 59. Aan diakenen blijft de zorg voor de armen der gemeente, naar plaatselijk gebruik, aanbevolen.

Art. 60. In de administratie der kerk- en andere gemeentefondsen, en de betrekkingen tussehen derzelver bestuurders en de kerkenraden, wordt door de bepalingen van dit reglement geene verandering gemaakt; behoudens de verordeningen, welke de Koning in het vervolg, op de voordragt van het meergemeld Ministerieel departement, mogt noodig oordeelen vast te stellen.

Art. 61. De Synodale commissie is verplicht, om van alle misbruiken, welke haar mogten voorkomen omtrent de administratie van de in het voorgaande artikel genoemde fondsen, dadelijk met derzelver consideratien kennis te geven aan het Ministerieel departement, ten einde redres te bekomen.

Art. 62. De huishoudelijke financiële belangen der gemeenten zullen voor het overige, indien derzelver bestuurders zulks noodig oordeelen, overeenkomstig de algemeene verordeningen, door plaatselijke reglementen, onder goedkeuring van den Koning, kunnen worden geregeld.

BESLUIT van den 19den September 1818, waarbij wordt gearresteerd het Reglement op het bestuur der Evangelisch-Lutherfche kerk, en voorloopige bepalingen gemaakt, ten aanzien der gemeenten van Hoorn en Zwolle.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking genomen, dat thans al de Evangelisch-Lutherfche gemeenten het ontworpen algemeen reglement op het bestuur der Evangelisch-Lutherfche kerk in de Nederlanden hebben aangenomen;

Gelet op het besluit van den 11den dezer;

Gehoord de voordragt van Onzen Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het reglement op het bestuur der Evangelisch-Lutherfche kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, zoodanig als hetzelfde bij Ons besluit van den 6den Februarij jongstleden in ontwerp is gevoegd geweest, wordt bij deze finaal gearresteerd en verbindende verklaard voor al de Evangelisch-Lutherfche gemeenten, bij het voorschreven concept vermeld, behoudens het hierna bepaalde; wordende mitsdien alle daarmede strijdige verordeningen, politieke inrigtingen en resolutien gesteld buiten effect, en allen van derzelver observantie ontslagen.

Art. 2. In de onzekerheid, welke, uit hoofde van omstandigheden, ten aanzien der gemeenten van *Hoorn* en *Zwolle* plaats heeft, worden dezelve, voor alsnog, in deze organisatie niet begrepen, maar het maken van nadere bepalingen deswege aan Ons gereserveerd.

Art. 3. De beide hereenigde Lutherfche gemeenten te *Purmerende* zijn in deze organisatie begrepen.

Art. 4. Onze Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz. zal Ons de noodige maatregelen voorstellen tot het dadelijk in werking brengen dezer organisatie, bijzonder ook door het voordragen der personen, aan welke het Luthersch kerkelijk bestuur zal worden opgedragen.

Affchrift van dit besluit zal gezonden worden aan Onzen Directeur-Generaal voornoemd, ten einde voor deszelfs uitvoering zorg te dragen, alsmede aan de commissie uit den Raad van State, bij Ons besluit van den 16den October 1816 ingesteld, tot informatie.

Gegeven enz.

*EXTRACT-BESLUIT van den 6den
November 1818, houdende ver-
schillende bepalingen ten aanzien
van de Synode en Synodale com-
missie der Evangelisch-Luther-
sche kerk.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op de bepalingen van het bij Ons besluit van den 19den September II. gearresteerd algemeen reglement op het bestuur der Evangelisch-Lutherfche kerk in het Koninkrijk der Nederlanden;

Gehoord de voordragt van Onzen Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 26sten October 1818, ter voldoening aan het 4de artikel van Ons voorschreven besluit;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Vooreerst, te benoemen :

- 1°. Tot secretaris van de Synode der Evangelisch-Lutherfche kerk, enz.
- 2°. Tot praedviserend lid van de Synode enz.
- 3°. Tot leden van de Synode, de heeren : enz.

Ten tweede :

Uit de voormelde Synodale leden wijders te benoemen, enz.

Ten derde :

Vast te stellen, dat de Synodale commissie zich dadelijk onledig zal houden, om, overeenkomstig de instructien, welke haar door het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. zullen gegeven worden, de werkzaamheden van de eerste Synode

voor te bereiden, bijzonder ook met betrekking tot de reglementen, in het 32ste en volgende artikelen van het algemeen reglement vermeld.

Ten vierde :

Te bepalen, dat dezelve commissie, in afwachting van het arresteren derzelve reglementen bij de Synode, zich zal gedragen naar den inhoud van het algemeen reglement, en wijders naar de voorschriften, haar te geven door het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Ten vijfde :

Onzen Directeur-Generaal voornoemd, te autoriseren, om (provisioneerend, en totdat Wij, volgens art. 43 van het algemeen reglement, de sommen zullen hebben bepaald, voor de Synode en de leden der Synodale commissie, uit 's Lands kas toe te slaan) de leden der Synodale commissie, voor reis en verblijfkosten, te defroijeren op den voet, voor de leden der provinciale Hervormde kerkbesturen vastgesteld; en zulks uit de som, onder de derde afdeeling der begrooting van het meergenoemde Departement, voor de kosten van het bestuur der andere Protestantische eerediensten uitgetrokken.

Affchrift dezès enz.

REGLEMENT op de uitoefening van kerkelijk opzigt en tucht en de behandeling van kerkelijke aanklachten en geschillen, bij de Evangelisch-Luthersche kerk; goedgekeurd bij besluit van den 2den September 1819.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. In het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap in de Nederlanden bestaan drie kerkelijke vergaderingen, de *Kerkenraden*, de *Synodale commissie* en de *Synode*, welke, overeenkomstig

de bepalingen en onderscheidingen, in dit reglement voorkomende, uitsluitend belast zijn met de uitoefening der magt, welke aan kerkelijke vergaderingen is toegekend, en bijzonder met de kennismeming van alle daden en handelingen, strijdig met de kerkelijke wetten en reglementen.

Art. 2. In de behandeling van kerkelijke zaken worden nooit meer dan *twee* instantien toegelaten:

- a. Zaken, die leden eener gemeente betreffen, worden ter eerster instantie behandeld voor den kerkenraad, en bij appel voor de Synodale commissie.
- b. Die predikanten, candidaten en kerkenraadsleden aangaan, voor zoo verre dezelve geene afzetting ten doel hebben, als ook de geschillen tusschen kerkenraden van eenen en denzelfden ring onderling, worden ter eerster instantie voor de Synodale commissie behandeld.
- c. Die dezelfde personen in cas van afzetting, of die de Synodale commissie en derzelver leden, in deze hunne hoedanigheid, of ook de leden der Synode, als zoodanige, betreffen, komen voor de Synode, en zij, die in eene uitspraak, door de Synode ter eerster instantie gedaan, niet zouden willen berusten, kunnen, mits voldoende aan de vereischten in art. 95 hierna bepaald, eene *vergadering van revisie* vorderen, zamengefeld, gelijk in art. 98 van dit reglement bepaald wordt.

Art. 3. Alle klagers zijn gehouden, zich ter eerster instantie te verwoegen voor die vergadering, naar welke het voorgaande artikel hen, volgens den aard der voorwerpen en de strekking hunner bezwaren, verwijst. Wie zich terstond aan eene hoogere vergadering wendt, dan waarvoor hij, volgens den inhoud van dat artikel, behoort, zal zijne stukken terug ontvangen.

Art. 4. Bij het onderzoek en de beoordeeling van aanklagten en aangegevene misdrijven, zullen de kerkelijke vergaderingen, van de eene zijde, met alle Christelijke zachtmoedigheid en verdraagzaamheid te werk gaan, maar ook, van den anderen kant, de eer des Christendoms pligtmatig handhaven, vooral door oplettend te zijn op dezulken, *wier leer en wandel een' regtstreefschen invloed op de gemeente heeft.*

En, gelijk kerkelijke zaken, met in achtneming der bestaande kerkelijke wetten en verordeningen, alleen kerkelijk mogen behan-

deld worden, zoo zullen de kerkelijke vergaderingen, ook van den anderen kant, zich geenen invloed aanmaigen op hetgeen tot het burgerlijk bestuur of regtspleging behoort.

Art. 5. In geschillen, welke ter harer kennis gebragt worden, zullen de kerkelijke vergaderingen alle pogingen aanwenden, om dezelve op eene minnelijke wijze uit den weg te ruimen en de twistende partijen te bevredigen.

Art. 6. Ieder lid der gemeente heeft het regt tot het doen van aanklagten, en ieder lid eener kerkelijke vergadering is verplicht tot het doen van aangiften van geveene ergernissen, welke ter beoordeeling van die vergadering staan, indien er geene andere middelen zijn, om dezelve uit den weg te ruimen.

Art. 7. Elk, die voor eene kerkelijke vergadering zijne belangen wil bevorderen, zal zich daarbij naar de kerkelijke wetten en dit reglement moeten regelen, en alle kerkelijke vergaderingen zelve zijn verplicht, zich daaraan ten striktste te houden.

Art. 8. Bij de Synode en de Synodale commissie worden de zaken schriftelijk, en bij de kerkenraden mondeling behandeld. Echter staat het aan dezelve collegien vrij, ten dezen naar den aard der zaken, die eene bijzondere handelwijze zouden kunnen vorderen, te werk te gaan.

Art. 9. Elk zal verplicht zijn, zijne zaak, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, in perfoon te behandelen, gevallen van volstreckte onmogelijkheid of ook ongesteldheid uitgezonderd. Nogtans zal men zich nooit mogen bedienen van praktizijns of regtsgeleerden, als zaakgelastigden, en nimmer ook zullen stukken, door dezelve in deze hunne kwaliteit onderteekend, worden toegelaten. Bij volstreckte verhindering of onbekwaamheid, zal men zich, tot het behandelen zijner zaak, bedienen mogen van een lid der Evangelisch-Luthersche kerk, hetzij tot dezelfde plaatselijke gemeente behoorende, of ook woonachtig ter plaatse, alwaar die vergadering, voor welke men behoort, bijeenkomt, mits geen praktizijn zijnde. Elk zaakgelastigde zal behoorlijk moeten voorzien zijn van alle bewijsstukken, die hij wil overleggen; zullende geene stukken worden in aanmerking genomen, dan de zoodanigen, welke hij bij zich heeft.

Art. 10. Commissien, in wier handen de eene of andere zaak gesteld wordt, zullen daarop dienen van rapport, inhoudende

eene duidelijke opgave en ontwikkeling der zaak, en van hetgene ten bewijze wordt aangevoerd; zonder echter derzelver praadvies daarover te mogen uitbrengen, of in het rapport te voegen.

Art. 11. Tot het doen der noodige infinuatien zal men zich, als kerkboden, bedienen van de kosters en andere bedienden der kerkelijke vergadering, waartoe de zaak, welke behandeld wordt, behoort.

Dezelve zullen kerkelijk kunnen worden bestraft, in hunne kerkelijke bedieningen geschorst, of zelfs daarvan afgezet, in geval van misdrijf in deze hunne betrekking door indiscretie of ontrouw; zij zijn daarenboven aansprakelijk voor alle kosten, schaden en nadeelen, welke zij door het niet behoorlijk waarnemen of kwalijk uitvoeren van hunnen last veroorzaken.

Art. 12. Elk zal zich, zoo bij schriftelijke als mondelinge voordragt, moeten onthouden van alle beleedigende uitdrukkingen, hatelijke insinuatien en alle onbehoorlijke termen, en zal een ieder, bijzonder ten aanzien der kerkelijke vergaderingen, de haar verschuldigde achting in het oog houden.

Art. 13. Over alle voorkomende zaken wordt, in de kerkelijke vergaderingen, bij volstreckte meerderheid van stemmen, door de presente leden besloten; zullende nogtans geene uitspraak op aanklagte of in geschillen mogen gedaan worden, tenzij ten minste twee derden der leden van het collegie tegenwoordig zijn.

Art. 14. Wanneer in de bedoelde gevallen, bij eene kerkelijke vergadering, de stemmen staken, zal de afdoening der zaak, zoo zulks voegzaam geschieden kan, tot eene volgende bijeenkomst verschoven, en de stemmen dan andermaal stakende, een buitengewoon lid worden geasfumeerd uit de secundi of plaatsvervangers, naar rang van den ouderdom van dienst, of, voor zoo veel betreft kerkenraden, welke geene secundi mogten hebben, uit de notabelste leden der gemeente, bij volstreckte meerderheid van stemmen, door de vergadering te benoemen.

Indien de meerderheid oordeelt, dat de zaak niet voegzaam kan worden uitgesteld, zal het laatstgemelde middel dadelijk worden bewerkstelligd.

Art. 15. De uitspraken der kerkelijke vergaderingen zullen kortelijk moeten inhouden de motiven en de artikelen der wetten of reglementen, waarop zij gegrond zijn.

Art. 16. Alleen in bijzondere gevallen en om gewigtige redenen zal de kerkelijke vergadering, waarvoor eene zaak is gebragt, verlenging der gewone, bij dit reglement bepaalde, termijnen mogen toestaan.

Art. 17. Leden van de kerkelijke vergaderingen oordeelen niet over zaken, waarin, of zij zelven of personen, welke hun in de drie eerste graden van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, betrokken zijn, noch ook over zaken, waarin zij aanklager zijn, of waaromtrent zij reeds uitspraak gedaan hebben.

In die gevallen worden zij vervangen :

a. De leden der Synode door hunne secundi.

b. De leden der Synodale commissie door de leden der Synode of secundi van dezelve, ter plaatse, waar de vergadering gehouden wordt, en bij meerderheid te benoemen.

c. In de kerkenraden moeten de personen, in het hoofd dezes artikels vermeld, zich verwijderen, terwijl de overblijvende eene wettige vergadering uitmaken.

Art. 18. Kerkelijke vergaderingen hebben het regt, om elken getuige, voor haar in kerkelijke zaken verschijnende, ter bekrachtiging van deszelfs getuigenis, deze vraag te doen, en daarop een toestemmend antwoord te vorderen :

„ Beloofd gij, als in tegenwoordigheid van den Heiligen
 „ God, dat gij, ondubbelzinnig en opregt, de waarheid
 „ spreken zult, hetzij in de verklaringen, die gij aflegt,
 „ hetzij in de antwoorden, die gij geven zult? ”

Art. 19. Ieder, die voor eene vergadering geroepen wordt, moet, zonder wettige verhindering, zich in persoon voor haar stellen.

Art. 20. Iemand wegens bezwaar tegen hem geroepen zijnde, zal hem daarvan schriftelijk worden kennis gegeven; indien hij, na twee malen, met een' tusschentijd van ten minste veertien dagen, opgeroepen te zijn, niet verschijnt, zonder van zijn afwezen wettige redenen te geven, zal geene verdediging verder van hem afgewacht, maar over de beschuldiging, naar bevind van zaken, geoordeeld worden.

Het voorgaande artikel is niet toepasfelijk op die bijzondere ge-

vallen, waaromtrent anders is bepaald, of waarin eene schriftelijke behandeling van zaken is voorgefchreven.

Art. 21. Die bij de uitspraak eener kerkelijke vergadering eene veroordeeling heeft ondergaan, of in het ongelijk is gesteld, is gehouden, de wederzijds gemaakte kosten te betalen, tenzij dezelfde vergadering mogt verklaard hebben, dat er billijke redenen aanwezig waren, om ieder zijne eigene kosten te laten dragen.

Deze bepaling is ook toepasselijk op dengenen, die geoordeeld wordt eene ongegronde aanklagte tegen iemand te hebben ingebracht.

Art. 22. Aan behoeftigen zal door de kerkelijke vergaderingen vrijstelling kunnen verleend worden van alle kopij- en bodegelden.

Art. 23. Provisioneerende opschorting van dienst, of ook die voor een' bepaalden tijd, bij een eindvonnis, is opgelegd, strekt zich niet uit tot het gemis van traktement of emolumenten; doch zullen gesuspendeerde leeraars gehouden zijn, de predikanten van den ring, die, op last van de Synodale commissie, de dienst inmiddels vervullen, te defroijeren, op gelijke wijze, als voor de consulenten bepaald is in het reglement op de beroepingen.

Eene geheele afzetting van de dienst heeft, behalve ingeval van appel, dadelijk ten gevolge het inhouden van het traktement en van alle emolumenten.

Art. 24. Het staat aan ieder lid eener vergadering vrij, bij aantekening kortelijk, en zonder opgave van motiven, te doen blijken, dat hij met eenige uitspraak niet heeft ingestemd; behoudens bovendien zijne bevoegdheid, om van eene ter eerster instantie gedane uitspraak bij eene meerdere vergadering klagtig te mogen vallen, indien het algemeen belang der kerk of eener gemeente hem voorkomt zulks te vorderen.

Zoodanige aantekeningen of ingebragte klagten verhinderen echter geenszins de uitvoering van de uitspraak der mindere vergadering, tenzij de hoogere vergadering noodzakelijk mogt oordeelen, om eene provisioneerende schorsing te verleenen, ten einde de zaak niet uit haar geheel te brengen.

Art. 25. Eene mindere vergadering is gehouden, op aanschrijving der hoogere, de onder haar berustende stukken, eene door haar ter eerster instantie gedane uitspraak concernerende, over te

zenden, met bijvoeging, des verkiezende, van eene memorie, houdende eene nadere ontwikkeling van de redenen; alles onverminderd hetgeen verder, in sommige gevallen, bij dit reglement, te dezen aanzien bepaald of gevorderd wordt.

TWEEDE AFDEELING.

Bepalingen voor den kerkenraad.

1. *Tot uitoefening van kerkelijk opzicht en tucht (censuur).*

Art. 26. Voorwerpen van censuur voor den kerkenraad, zijn alle leden der Evangelisch-Lutherfche gemeente ter zelfder plaatfe gevestigd, die openbaar ergernis geven in leer of wandel; de predikanten, candidaten en kerkenraadsleden uitgezonderd.

Art. 27. De censuur bestaat in eene ontzegging van het gebruik des H. Avondmaals voor ééns, voor meermalen of onbepaald, verbonden met kennisgeving, van wege den kerkenraad, aan de onderscheidene Protestantfche gezindheden ter plaatfe, waar de gecensureerde woonachtig is. Dezelve wordt (gevallen van zware misdrijven uitgezonderd) niet uitgeoefend, dan na vruchteloos herhaalde vriendelijke vermaningen en broederlijke bestraffingen.

Deze censuur zal ook ten gevolge hebben het gemis of de opfchorting in de uitoefening dier regten, welke, volgens de kerkelijke huishouding in de gemeente, aan het lidmaatschap, als zoodanig, mogten verbonden zijn, alsmede het gemis of de opfchorting in de uitoefening dier functien en regten, tot welke het lidmaatschap der gemeente vereischt wordt. Ten aanzien nogtans der bedeeling, voor zoo verre de gecondemneerde tot de behoeftigen mogt behooren, zal met moderatie gehandeld worden.

Art. 28. De kerkenraad zal de censuur behooren op te heffen, onder gelijke kennisgeving, als in art. 27 bepaald is, als de gecensureerde zich daartoe anmeldt, en voldoende bewijzen geeft van zijne verbetering.

Art. 29. Ieder lid van de gemeente, die zich wil bedienen van het regt, om klagten in te brengen wegens openlijke ergernis door zijne medeleden gegeven, zal, in zoodanig geval, dezelve aange-

ven aan den kerkenraad, welke, de klagten vernomen hebbende en termen daarvoor vindende, eene commissie zal benoemen, om deswege onderzoek te doen, den beklagden te hooren en mondeling te rapporteren; zoodanige commissie zal mede benoemd worden op door een lid des kerkenraads zelf ingebragte bezwaren.

* Art. 30. Indien de kerkenraad, na gehoord rapport der commissie, vermeent, zich met de zaak verder te moeten inlaten, zal zij den beklagden ontbieden en ondervragen, en wanneer, door deszelfs bekentenis, de gegrondheid van de ingebragte bezwaren blijkt, denzelfden, naar bevind van zaken, vermanen, bestraffen, of, ingeval van zware misdrijven, censureren.

Art. 31. Wanneer een lidmaat de gegrondheid der klagten, tegen hem ingebragt, erkent, en hierover zijn leedwezen met belofte van beterschap betuigt, zal de kerkenraad zich bepalen tot eene vriendelijke, den geest des Christendoms ademende vermaning, hetzij in de vergadering zelve, hetzij voor één' of twee geëngagteerden; tenzij eene openbare of groote ergernis, of ook herhaalde overtreding, door een openlijk blijk van afkeuring, tot handhaving van de eer des Christendoms, moet worden weggenomen.

Art. 32. Wanneer een lidmaat over de bezwaren, tegen hem ingebragt, door of van wege den kerkenraad onderhouden wordt, en hij dezelve ontkent en beweert, dat hij ten onrechte beticht is, zal hij het regt hebben te vorderen, dat hem zijn aanklager genoemd worde, en dat de bezwaren, tegen hem ingebragt, met opgave der aangevoerde bewijzen, hem schriftelijk, en wel binnen veertien dagen, worden ter hand gesteld; tenzij de kerkenraad, op bekomene informatie, zelfs dan, wanneer er geene formele aanklagte bestaat, vermeend had *ex officio* den geroepenen te moeten onderhouden, in welk geval de redenen der oproeping, bij ontkentenis derzelve, door den kerkenraad, mede binnen veertien dagen, schriftelijk aan den geroepenen zullen worden medegedeeld, met bijvoeging der bewijzen, welke de kerkenraad ten zijnen laste mogt hebben bekomen.

Art. 33. Men zal hem den tijd van gelijke veertien dagen moeten verleenen, om op nieuw voor den kerkenraad te verschijnen, ten einde zich te verdedigen en de bewijzen te produceren, welke hij mogt oordeelen, te zijnen behoeve te kunnen dienen.

Art. 34. Wanneer, na deze verdediging, de schuld of onschuld van den aangeklaagden blijkt, zal de kerkenraad onverwijld tot de uitspraak overgaan.

Art. 35. De uitspraak des kerkenraads zal, in geschrifte gesteld, in de handelingen des kerkenraads geboekt, den beklaagden kennelijk gemaakt en denzelven, des begeerende, kopij daarvan ter hand gesteld worden.

Art. 36. Wanneer de kerkenraad, na het ontvangen der verdediging des beklaagden, nog nader onderzoek noodig oordeelt, bijzonder door het inwinnen van getuigenissen, het hooren van klager, beklaagden en getuigen tegen elkander, zal zulks zoo spoedig doerlijk plaats hebben, en ook nader rapport der commissie kunnen gevorderd worden.

Art. 37. De kerkenraden zullen echter de afdoening van zaken steeds, zoo veel mogelijk, bespoedigen, en de Synodale commissie, in derzelve geheel en in hare onderscheidene leden, voor zoo verre hetgeen van dezen aard hier of daar gaande wordt, ter hunner kennisse komt, daarop een wakend oog houden.

Art. 38. Wanneer iemand bevonden wordt, een lidmaat, zonder grond, op beuzelachtige vermoedens of uit partijdigheid, aangeklaagd te hebben, zal hij, naar bevind van zaken, deswege ernstig bestraft, of ook wel gecensureerd worden.

II. *Tot behandeling van kerkelijke geschillen.*

Art. 39. De kerkenraad oordeelt ter eerster instantie over geschillen, tusfchen leden der gemeenten ontstaan, bij gelegenheid van eenige kerkelijke stemming, rekening of andere voortgelijke zaken, het kerkelijke betreffende.

Art. 40. In deze gevallen hoort de kerkenraad geene klagten, tenzij dezelve behoorlijk en ten tijde der stemming of rekening geopperd zijn, en daarvan aanteekening verzocht is.

Art. 41. Iemand zijne aanteekening niet binnen acht dagen volgende, zal gerekend worden daarvan afstand te hebben gedaan, zonder dat hem naderhand deswege eenig beklag of beroep bij of op eenige kerkelijke vergadering zal vergund worden.

Art. 42. Hij zal, om zijn bezwaar te doen gelden, binnen voorschreven tijd van acht dagen, zich bij den praeses des ker-

kenraads moeten vervoegen, en verzoeken, dat hij en partij voor den kerkenraad worden gehoord.

Art. 43. De praeses, zulk een aanzoek ontvangen hebbende, zal, zoo spoedig mogelijk, den kerkenraad beleggen, en de belanghebbende partijen, ten minste acht dagen te voren, doen aanzeggen, om voor denzelfden te verschijnen.

Art. 44. Partijen voor den kerkenraad verschenen zijnde, zal dezelve de beste pogingen tot een minnelijk vergelijk aanwenden. Dit gelukkende, zal zulks in de handelingen des kerkenraads worden opgeteekend, tenzij deze aantekening, met overeenstemming der beide partijen, onnoodig geoordeeld wordt, en zullen aan de belanghebbenden, des begeerende, extracten of kopijen daarvan worden ter hand gesteld.

Art. 45. Het geschil in der minne niet kunnende vereffend worden, zal de staat des geschils worden opgemaakt en te boek gesteld, en zal de kerkenraad de partijen gelasten, om, na veertien dagen, op tijd en plaats, door den kerkenraad te bepalen, op nieuw te compareren, en wel voorzien met de noodige stukken en getuigen; zullende de kerkenraad dan, na partijen en getuigen gehoord en de stukken geëxamineerd te hebben, binnen veertien dagen daarna uitspraak moeten doen, zoo als dezelve zal verstaan te behooren.

Art. 46. Wanneer de kerkenraad zelf geheel of voor meer dan een vierde gedeelte van deszelfs leden in zulke geschillen mogt betrokken zijn, zal de zaak door den tijdelijken president des kerkenraads voor de Synodale commissie gebragt worden, bij schriftelijke kennisgeving aan haren secretaris, en door haar behandeld, volgens de bepalingen voor haar in de 3de afdeeling van dit reglement.

DERDE AFDEELING.

Bepalingen voor de Synodale commissie.

I. *Bij appel.*

Art. 47. Een lidmaat door den kerkenraad bestraft of gecensureerd zijnde, en zich deswege bezwaard vindende, zal zich mogen beroepen op de Synodale commissie.

Art. 48. Hij zal te dien einde van zijn voornemen, binnen veertien dagen, schriftelijk kennis moeten geven aan den praeses van den kerkenraad, bij eene memorie, op welke de dag der indiening moet worden aangeteekend, met verzoek van kopij der uitspraak, zoo hij die niet reeds ontvangen heeft, welke hem dan binnen ééne week daarna moet worden ter hand gesteld.

Art. 49. Binnen veertien dagen na deze kennisgeving, of na het bekomen der kopij, zal hij zijn beroep op de Synodale commissie moeten vervolgen, of van alle regt daartoe verstoken zijn.

Art. 50. Hij zal te dien einde aan de Synodale commissie, onder het adres van haren secretaris, eene memorie moeten indienen, behelzende de redenen van zijn bezwaar, en alles wat hij vermeent tot zijn voordeel te kunnen strekken, met bijgevoegde kopij der uitspraak, alsmede van de bewijzen, voor zoo verre hij die heeft, en daarvan verkiest gebruik te maken.

Art. 51. Deze memorie ingekomen en mede door den president der Synodale commissie gezien zijnde, zal van wege dezelve gezonden worden aan den kerkenraad, om binnen veertien dagen na ontvangst daarop te berigten.

Art. 52. De kerkenraad zal bij deszelfs bewijs al de ter zake dienende stukken voegen.

Art. 53. Bovengemelde stukken zullen vervolgens, van wege den president, ten spoedigste worden rondgezonden aan de leden der Synodale commissie, ten einde zij zich in staat kunnen stellen, om op de eerstkomende vergadering daarover te delibereren en uitspraak te doen, of tot reforme, of tot bevestiging van de dispositie des kerkenraads.

Art. 54. Ingevalle de Synodale commissie over punten van belang nadere ophelderingen mogt verlangen, zal dezelve die, of van den kerkenraad, of van den appellant, of van den oorspronkelijken aanklager, naar vereisch van zaken, binnen een' vastgestelden tijd, mogen vorderen.

Art. 55. Op gelijke wijze zal iemand, die, ingeval van een ter eerster instantie voor den kerkenraad behandeld geschil, zich door deszelfs uitspraak bezwaard vindt, zich daarover mogen wenden tot de Synodale Commissie.

Art. 56. Hij zal, binnen veertien dagen, de bij art. 48 bepaalde aanvraag en kennisgeving aan den praeses des kerkenraads

moeten doen, en voorts bij insinuatie, door een' kerkelijken boede, van zijn voornemen kennis geven aan dengenen, die voor den kerkenraad zijne partij is geweest; vervolgens zal ook te dezen worden geobserveerd het bepaalde bij art. 50 en 51.

Art. 57. De ingediende memorie zal op de wijze, in art. 51 bepaald, van wege de Synodale commissie overgezonden worden aan partij, om daarop binnen veertien dagen na ontvangst derzelve te antwoorden, met bijvoeging van alle stukken en bewijzen, die dezelve noodig acht.

Art. 58. Wanneer iemand in gebreke blijft, binnen voorzegde termijnen zijn antwoord in te leveren, zal hij van zijn regt van verdere defensie geheel verstoken zijn; tenzij door hem redenen van de vertraging worden ingebracht, welke de Synodale commissie volkomen voldoende oordeelt.

Art. 59. Het antwoord ingekomen zijnde, zal wederom van wege de Synodale commissie worden gesteld in handen van den appellant, om weder te antwoorden binnen veertien dagen na ontvangst van hetzelfde.

Art. 60. De appellant, binnen den tijd niet antwoordende, zal daardoor gerekend worden van zijn regt van wederantwoorden te hebben afgezien, en de zaak op de bereids ingediende stukken afgedaan worden.

Art. 61. De zaak, in staat van wijzen zijnde, zal, met in achtneming, zoo veel mogelijk, van art. 53, bij de eerste vergadering de uitspraak worden opgemaakt, en een extract uit de notulen, de uitspraak inhoudende, op last van den praeses, aan partijen en aan den kerkenraad worden bekend gemaakt.

Art. 62. De Synodale commissie heeft het regt, om, vóór hare uitspraak, partijen en getuigen nog te citeren en te hooren; partijen echter, die wettiglijk in hare overkomst verhinderd worden, of ook wier woonplaats te verre afgelegen is, kunnen zich doen vervangen in gehoudenheid aan art. 9.

II. *Ter eersler instantie.*

A. *Kerkelijk opzigt en tucht.*

Art. 63. Wanneer bij de Synodale commissie bezwaren worden ingebracht tegen de leer of het leven van predikanten, candidaten

of kerkenraadsleden, zal dezelve eene commissie benoemen, om daarnaar onderzoek te doen.

Onder de predikanten zijn ook de *emeriti* begrepen.

Art. 64. De benoemde commissie tot onderzoek zal den bezwaarden persoon moeten hooren, zijne bekentenis of verantwoording, zoowel als de informatien en getuigenissen, die verder hebben kunnen worden ingewonnen, in geschrift stellen, en, zoo spoedig mogelijk, inzenden aan de Synodale commissie, onder het adres van haren secretaris, om in de eerstkomende vergadering te worden gebragt. Bij de benoeming der commissie tot onderzoek zal de Synodale commissie aan dezelve eenen tijd tot het inzenden van haar rapport kunnen bepalen.

Art. 65. Ingeval van confesie zal de commissie tot onderzoek daarvan dadelijk kennis geven aan de Synodale commissie, onder het adres van haren secretaris, van wege welke daarop de beklagde ontboden zal worden voor de eerste vergadering; ingeval dezelve alsdan bij die confesie persisteert, zal de Synodale commissie, op grond daarvan, zoodanig uitspraak doen, als de aard der zaak volgens kerkelijke wetten vordert.

Dan, indien de beklagde zijne gedane confesie mogt herroepen, zal gehandeld worden volgens de bepalingen, in het volgende artikel vervat; zullende nochtans, bij de finale beslissing, op het al dan niet voldoende der redenen van de gedane herroeping bijzonder moeten gelet worden.

Art. 66. Indien de bezwaarde persoon het hem ten laste gelegde geheel of gedeeltelijk ontkent, weigerig is geweest, zich voor de commissie tot onderzoek te fisteren, of, verschenen zijnde, zich met dezelve in te laten, zal het rapport derzelfde commissie in zijne handen worden gesteld, om, binnen vier weken na ontvangst, daarop te dienen van belang, met overlegging van al zoodanige stukken, als hij ter zake dienstig mogt oordeelen.

Art. 67. Wanneer nochtans de misdaad, waarover de beschuldiging gaat, van eenen de openbare zeden beleedigenden aard en tevens geruchtmakende mogt zijn, zal de Synodale commissie, zoo dezelve voor de gegrondheid der aanklage aanvankelijk gewigtige redenen vindt, den aangeklaagden provisoneel kunnen suspenderen, en van die suspensie kennis moeten geven aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 68. Ingeval de bezwaarde binnen den bepaalden tijd niet mogt antwoorden, zal op de eerstvolgende gewone vergadering, op grond van het rapport, uitspraak worden gedaan.

Art. 69. Ingeval van antwoord, zal dit laatste van wege de Synodale commissie weder worden in handen gesteld der commissie tot onderzoek, welke daarop den klager, den beklaagden en de getuigen weder zal kunnen hooren, en alsdan nader dienen van rapport.

Art. 70. Hetzelfde rapport en bijlagen wordt alsdan van wege de Synodale commissie andermaal in handen van den beklaagden gesteld, om, binnen den tijd van veertien dagen, op nieuw te dienen van belang.

Art. 71. De Synodale commissie zal vervolgens uitspraak doen, zoo als dezelve zal oordeelen te behooren, en aan partijen daarvan schriftelijk kennis geven.

Art. 72. Indien de beklaagde verzuimt, binnen den gefixeerden tijd op nieuw te dienen van belang, zal op het nader rapport der commissie tot onderzoek de uitspraak geschieden.

Art. 73. De Synodale commissie is steeds bevoegd, zulks noodig oordeelende, den klager, beklaagden en getuigen voor de vergadering te ontbieden; zoowel de klager als de beklaagden hebben het regt, om zulks van de Synodale commissie te verzoeken; zullende zoodanig verzoek niet, dan om zeer gewigtige redenen, mogen afgewezen worden.

In beide gevallen echter kan ook hier, om redenen en onder bepalingen, als in art. 9 en 62 zijn vermeld, gebruik worden gemaakt van zaakgelastigden.

Art. 74. Beschuldigingen tegen de leer van eenen predikant zullen niet kunnen aangenomen worden, tenzij dezelve gestaafd worden door duidelijke bewijzen van doorgaande strijdigheid, in zijn openbaar of bijzonder onderwijs, met den inhoud der door hem afgelegde belofte bij zijne inzegening.

Art. 75. Een predikant, candidaat of kerkenraadslid, door de Synodale commissie voor korter of langer tijd gefuspendeerd zijnde, en appellerende op de Synode, zal bij provisie zijn dienstwerk moeten staken, tot tijd en wijle zijne zaak door de Synode beslist is.

B. *Kerkelijke geschillen.*

Art. 76. Geschillen, in of tusfchen kerkenraden ontstaan, worden ter eerfter instantie gebragt ter kennisfe van de Synodale commissie.

Art. 77. Tot dat einde zal men zich fchriftelijk moeten adresferen aan de Synodale commissie, onder het adres van haren fecretaris, die de ontvangen klagten ftelt in handen van partij, om, binnen vier weken na ontvangst, daarop te dienen van belang.

Art. 78. Dit belang wordt gefield in handen van den kla-ger, om binnen gelijke vier weken daarop te berigten.

Art. 79. Dit berigt komt weder met al de bijlagen op dezelfde wijze in handen van partij, om daarop binnen veertien dagen deszelfs wederantwoord te geven.

Art. 80. De Synodale commissie kan in derzelver vergade- ring, of op grond der vermelde fchifturen tot eene uitspraak befluiten, of dezelve ftellen in handen eener commissie, ten einde vooraf derzelver rapport te hooren.

Art. 81. Indien, in de gevallen boven vermeld, binnen den gefixeerden termijn, het gerequireerde ftuk niet wordt inge- diend, zal de Synodale commissie, zonder hetzelve in te wacht- en, befluiten zoo als behoort.

Art. 82. Gelijkerwijze, als in de voorgaande artikelen is be- paald, zal gehandeld worden in alle andere gefchillen, welke ter eerfter instantie voor de Synodale commissie behooren.

Art. 83. In gefchillen nogtaus omtrent beroepingen, zullen de kortst mogelijke termijnen bepaald worden, en de Synodale commissie geregtigd zijn, zoodra de zaak aan dezelve genoeg- zaam duidelijk voorkomt, te beflifsen.

VIERDE AFDEELING.

*Bepalingen voor de Synodé.*I. *Bij appel.*

Art. 84. Indien iemand zich door eene uitspraak van de Sy-

nodale commissie bezwaard vindt, van welke hij naar de wet kan appelleren op de Synode, zal hij, zulks verkiezende, binnen vier weken van dit zijn appel kennis moeten geven aan de Synodale commissie, onder het adres van haren secretaris, bij memorie, en aan zijne partij bij insinuatie.

Art. 85. Insgelijks zal hij, binnen vier weken na het ontvangen der uitspraak van de Synodale commissie, rekwest tot zijn appel, met de gediend hebbende stukken, moeten toezenden aan den secretaris van de Synode in 's *Gravenhage*, die dezelve aan den president van de Synode ter hand stelt, zoodra die benoemd is.

Art. 86. Het laatstgenoemde zal van wege de Synodale commissie mede geschieden ten opzichte van stukken, door partijen bij dezelve ingediend, of van geauthentificeerde kopijen derzelve, ten einde dit alles ter Synodale tafel gebragt worde.

Art. 87. Het zal aan de twistende partijen wederzijds vrijstaan, om hunne sustenuen bij de Synode met eene memorie, welke vóór den aanvang der Synodale vergadering bij den secretaris moeten ingezonden zijn, te adstrueren.

Art. 88. Op de dus ingekomene stukken zal de Synode ter bevestiging of reforme van gedane uitspraken besluiten, na daarop het schriftelijk rapport eener commissie te hebben gehoord.

II. *Ter eerster instantie.*

Art. 89. Ter eerster instantie dienen voor de Synode geschillen, in welke de Synodale commissie, of leden van dezelve, als zoodanige, of ook leden van de Synode in deze hunne hoedanigheid zijn betrokken.

Art. 90. De aanklager zal aan zijne partij, ten minste vier weken vóór het openen van de Synode, van zijn voornemen tot beklag, met opgave van deszelfs gronden en redenen, schriftelijk en bij insinuatie kennis moeten geven.

Art. 91. Zoo de aanklager als de beklagde zullen ieder, bij schriftelijke memorie, hunne zaak en belang mogen inbrengen, welke vóór de opening van de Synode aan den secretaris moeten ingezonden worden.

Art. 92. De Synode zal op den dag na de opening in alle geschillen, ter eerster instantie voor dezelve gebragt, eene commissie benoemen, om de ingekomene stukken te examineren, en de vergadering daarop schriftelijk te rapporteren.

Art. 93. Op het rapport der commissie doet de Synode uitspraak, of besluit, om vooraf zelve partijen en getuigen te hooren.

Art. 94. Wanneer eene zaak, gerigt op afzetting van predikanten, candidaten of kerkenraadsleden, voor de Synode ter eerster instantie gebragt is, heeft dezelve het regt, om, indien daartoe termen gevonden worden, behoudens appel van belanghebbenden in revisie, ook eene mindere straf dan geheele afzetting aan den beklaagden op te leggen, zonder noodig te hebben, in zulk een geval, de zaak naar eene mindere vergadering te renvoyeren.

III. *In revisie.*

Art. 95. Indien iemand van eene uitspraak, door de Synode ter eerster instantie gedaan, verkiest in revisie te komen, zal hij daarvan, binnen twee maanden, kennis moeten geven aan den secretaris van de Synode, tevens onder denzelven confignerende eene som van achthonderd gulden, tot hoeding der presumptive kosten.

Indien deze kosten eventueel mogten blijken minder te bedragen, zal hem daarvan restitutie geschieden, en, in het tegenovergestelde geval, zal die som moeten worden gesuppleerd ten beloope van het reëel montant der kosten; alles onverminderd hetgeen bij het 21ste artikel van dit reglement is bepaald.

Art. 96. De secretaris is verpligt, aan den depositeant bewijs af te geven der door hem gedane consignatie, ten einde zich bij rekweste, gemunieerd met dat bewijs, te adreseren aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., om van den Koning de bijeenroeping eener Synodale vergadering van revisie te verzoeken.

Art. 97. Het genoemde Departement zal vervolgens aan den Koning eene voordragt doen, ter benoeming der leden en van

den president der vergadering van revisie, en bepaling van den tijd van derzelver bijeenkomst.

Art. 98. De reviseurs zullen bestaan uit negen leden, namelijk den secretaris der Synode, vier leden van dezelve, waaronder twee uit diegenen, die met de uitspraak van de Synode ingestemd hebben, en twee van hen, die van dezelve verschillen, indien er zoodanigen zijn, en eindelijk vier uit de secundi van die Synodale leden, welke niet tot de vergadering van revisie worden opgeroepen.

Art. 99. Ingeval van onvermogen zal de appellant zich kunnen wenden aan het Departement bovengemeld, tot het doen van eene voordragt aan Z. M. den Koning, ter bekoming van vrijstelling van de confiscatie.

Art. 100. Bij de vergadering van revisie zal dezelfde wijze van handelen gevolgd worden als bij de Synode.

Art. 101. Predikanten en candidaten, wegens wangedrag eenmaal afgezet zijnde, kunnen nooit weder als zoodanigen en evenmin in eenige andere kerkelijke bediening worden aangenomen.

Algemeene voorbehouding.

Art. 102. De Synode der Evangelisch-Lutherfche kerk reserveert aan zich het regt, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring van den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

REGLEMENT op het godsdienstig onderwijs in de Nederlandsche Lutherse kerk, goedgekeurd bij besluit van den 16den September 1819.

EERSTE HOOFDSTUK.

Over het godsdienstig onderwijs in het algemeen.

Art. 1. Door godsdienstig onderwijs wordt verstaan het onderrigt van eerstbeginnenden en meergevorderden in de Bijbelsche geschiedenis en in Christelijke geloofs- en zedeleer, bijzonder van degenen, die tot het lidmaatschap der Evangelisch-Lutherse kerk verlangen toegelaten te worden; zoo door de leeraren, als onder hun opzigt, door andere daartoe geschikte en bevoegde personen.

Art. 2. Dat onderrigt behoort trapsgewijze voort te gaan en geschikt te zijn naar de vatbaarheid der onderscheidene leerlingen.

Art. 3. Met meergevorderden behoort, zoo veel mogelijk, dit onderwijs, zoo in het openbaar, als afzonderlijk, te geschieden, en wordt den leeraren, ook in de openbare katechisaties, de ijverige toeleeg tot uitbreiding van kennis der Bijbelsche geschiedenisfen, even zeer als die der leer, ernstig aanbevolen.

Art. 4. Bij het afnemen der belijdenis zal niemand als lidmaat worden toegelaten, bijaldien hij volstrekke onkunde in de Bijbelsche geschiedenis mogt laten blijken.

Art. 5. Tot handleiding bij het leerstellig onderwijs zal men zich bedienen van leerboeken, uit den schoot der Evangelisch-Lutherse kerk oorspronkelijk, of met de goedkeuring van de Synode, of onder derzelver toezigt, van de Synodale commissie voorzien.

Art. 6. In alle gevallen zullen de ondergeschikte onderwijzers zich van geene andere leerboeken mogen bedienen, dan die goedgekeurd worden door hen, aan wie het opzigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen.

Art. 7. Bij het onderwijs zal ook een kort overzicht van

den oorsprong, de uitbreiding en hervorming der Christelijke kerk, naar de vatbaarheid der leerlingen worden medegedeeld.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Over de godsdienstige onderwijzers en derzelve vereischten.

Art. 8. Daar het godsdienstig onderwijs een van de eerste en voornaamste pligten is der herders en leeraars, zijn dezelve gehouden, op de vermeerdering van hunne gemeenten, met kundige en waardige leden, zich met alle zorg toe te leggen en het noodige onderwijs in de godsdienst, zoowel aan de jeugd, als aan hen, die ledematen wenschen te worden, zelve mede te deelen. In gemeenten echter, waar de leeraren, uit hoofde van de talrijkheid der leeken, of der menigvuldige bezigheden, niet in staat zijn, dit onderwijs aan allen te kunnen geven, mogen, op derzelve voordragt, ook andere personen, onder den titel van katechizeermeesters of katechizeermeesteressen, door den kerkenraad worden aangesteld, om het noodige onderwijs op bekwamen leeftijd, of naar gelang van ieders toestand en ouderdom, mede te deelen.

Art. 9. Ook kandidaten en geordende leeraars, buiten vaste bediening, kunnen dit werk, mits onder het gewone toezigt, mede verrigten.

Art. 10. Uit deze onderwijzers, hetzij kandidaten en geordende leeraars, buiten vaste bediening, hetzij katechizeermeesters of andere daartoe bekwame personen, worden in gemeenten, waar zulk eene bediening, uit hoofde der in art. 8 aangehaalde redenen, noodig is, de meest geschikten tot krankbezoekers verkozen, met in achtneming van de jaren, kunde, menschenkennis, bescheidenheid en godvruchtigen wandel, en na behoorlijk onderzoek.

Art. 11. Op plaatsen, waar openbare katechifatiën voor de gemeenten gehouden worden, zullen de katechizeermeesters of katechizeermeesteressen, en zij bijzonder, die door hunne plaatsing in scholen of godshuizen, en door de daaraan verbondene bezoldiging boven andere bevoorregt zijn, verplicht zijn, zich

mede te laten ondervragen; kunnende nogtans de laatstgenoemden daarvan, op voordragt van regenten of schoolbestuurderen, door de na te meldene commissie van toezigt over het godsdienstig onderwijs worden vrijgesteld.

Art. 12. In de Evangelisch-Luthersche kerk zullen, buiten de leeraren, geene andere godsdienstige onderwijzers erkend zijn, dan diegenen, welke in art. 8 en 9 genoemd zijn.

Art. 13. Het getal der krankbezoekers, katechizeermeesters en katechizeermeesteressen zal in elke gemeente bepaald worden door hen, aan wie het toezigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen, naar de volstrekte behoefte der gemeente.

Art. 14. In deze onderwijzers en onderwijzeressen wordt gevorderd, dat zij sedert drie jaren lidmaten der Evangelisch-Luthersche kerk zijn, en zich onbesproken en voorbeeldig hebben gedragen, als ook, dat zij zich tot het geven van godsdienstig onderwijs, gedurende ten minste twee jaren, opzettelijk geoefend en voorbereid hebben, onder het opzigt en de leiding van een' of anderen leeraar hunner plaatselijke gemeente; en zullen degenen, die tot de genoemde opleiding worden toegelaten, niet boven de vijf en dertig jaren oud mogen zijn.

Art. 15. Niemand zal tot dezen post bevoegd zijn, dan na het ondergaan van een behoorlijk examen.

Art. 16. In dit examen zullen zij, behalve genoegzame kennis van de gewijde geschiedenis, den inhoud der bijbelboeken, de Christelijke geloofs- en zedeleer, en de hoofdzakelijke geschiedenis van het Christendom, ook de gaven der onderwijzing, benevens eenige kennis van de gronden der Hollandsche taal, moeten aan den dag leggen.

Art. 17. Zij zullen tot het examen niet mogen toegelaten worden, tenzij zij in tegenwoordigheid van een' leeraar of leeraren, omtrent kinderen en meer bejaarden, voldoende proeven van hunne geschiktheid tot het mededeelen van onderwijs gegeven hebben, waarvan zij zoowel, als van hun driejarig lidmaatschap en tweejarige oefening, vóór hunne admisie tot het examen, schriftelijk getuigenis zullen overleggen.

Art. 18. Dit examen zal, na behoorlijke aangifte tot hetzelfde in eene voorgaande vergadering, kosteloos geschieden bij

den kerkenraad, waaronder de voornoemde personen behooren en twee volle uren moeten duren.

Art. 19. Niemand zal eene akte tot het geven van godsdienftig onderwijs kunnen bekomen, dan die door den kerkenraad, ten minfte met twee-derde der ftemmen, is goedgekeurd.

Art. 20. Na deze goedkeuring zal de geëxamineerde zich, ter nakoming van het reglement op het godsdienftig onderwijs, door de onderteekening van hetzelfde verplichten, en hem (haar) daarna de navolgende akte van toelating worden ter hand gefield:

De kerkenraad van ....., geëxamineerd hebbende N. N., geboortig van ....., oud ..... jaren, wonende te ....., verklaart denzelven (dezelve) bevoegd en geregtigd, om, als katechizeermeester (katechizeermeesteresfe), in de voornoemde gemeente, godsdienftig onderwijs te geven, overeenkomstig het reglement op hetzelfde.

Art. 21. Allen, die, tot aan de invoering van dit reglement, door de kerkenraden, tot het geven van godsdienftig onderwijs zijn toegelaten, zullen worden opgeroepen, om te ontvangen, zonder examen, eene akte tot voortzetting van het godsdienftig onderwijs, onder verbindtenis en onderteekening, als in art. 20 bepaald is.

Art. 22. De zoodanigen van deze onderwijzers, welke zich naar eene andere plaats met der woon mogten begeven, zullen, om ook aldaar hunnen post te mogen voortzetten, verplicht zijn, zich op nieuw aan het examen van den kerkenraad hunner nieuwe woonplaats te onderwerpen, tenzij ze daarvan door denzelven, om toereikende redenen, mogten ontslagen worden.

DERDE HOOFDSTUK.

Over het godsdienftig onderwijs in de fcholen, godshuizen, openbare gefichten en aan de armen.

Art. 23. Aan alle kinderen, die in lagere fcholen, uit publieke of gemeente-fondsen geficht en onderhouden, onderwe-

zen worden, of op eenige andere school van wege de gemeente besteed zijn, alsmede aan alle personen, tot de Evangelisch-Lutherfche kerk behoorende, welke zich in godshuizen of andere openlijke gestichten en verbeterhuizen of gevangenhuizen enz. bevinden, zal, zoo veel mogelijk, godsdienstig onderwijs gegeven worden.

Art. 24. Dit godsdienstig onderwijs zal gegeven worden door de leeraars, of door candidaten of katechizeermeesters, onder derzelver opzigt.

Art. 25. Wanneer dit godsdienstig onderwijs op tijden van gewone godsdienstoefening gehouden wordt, zal hetzelfde alleen toegankelijk zijn voor degenen, die bij hetzelfde worden onderwezen, gelijk ook voor hen, die, hetzij als bestuurders of bestuurderesfen, hetzij in eenig ander opzigt, onmiddellijk tot zulke scholen en gestichten eenige betrekking hebben.

Art. 26. Wat de genoemde gestichten aangaat, wordt het onderwijs in de gebouwen zelve gegeven; alle Protestanten, daarin verpleegd wordende, worden daarbij toegelaten; maar geene personen van andere gezindheden hebben tot hetzelfde toegang, dan op hun uitdrukkelijk verzoek en met bijzonder verlof van de bestuurders van zoodanige gestichten. Wat de schoolkinderen betreft, zal het onderwijs plaats hebben hetzij in het lokaal der school, hetzij in eene kerk of op eenige andere plaats, naar dat de omstandigheden zulks aanraden.

Art. 27. Op eene school, waar slechts weinige kinderen zijn van Evangelisch-Lutherfche ouders, zullen deze met die van eene bijgelegene tot ééne katechifatie kunnen worden zamengevoegd.

Art. 28. De keuze uit de candidaten of katechizeermeesters tot onderwijzers, in de onderscheidene scholen en gestichten, is overgelaten aan derzelver bestuurders of regenten, met overleg van hen, aan wie het opzigt over het godsdienstig onderwijs is opgedragen.

Art. 29. Degenen, aan welke de zorg is toevertrouwd over het godsdienstig onderwijs, zullen, zoo veel mogelijk, zorg dragen, dat aan behoeftige personen *om niet* onderwijs in de godsdienst worde gegeven, en zal, desaan gaande, ten minste

tweemalen in elk jaar, afkondiging van den predikstoel geschieden.

Art. 30. Zoodra door het Gouvernement bepalingen zullen zijn gemaakt ten aanzien van het godsdienstig onderwijs, zoo in de kolonien van den Staat, als op 's Lands schepen, zal dit reglement, naar gelang der omstandigheden, ook worden toegepast op de vorming en het examen van de tot dat einde bestemde onderwijzers.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over het toezigt op het godsdienstig onderwijs.

Art. 31. Het zal eene der voornaamste werkzaamheden van de predikanten zijn, elkander, bij elke gepaste gelegenheid, op den toestand van het godsdienstig onderwijs oplettend te maken, daaromtrent mededeelingen te doen, en zamen te beraadslagen, om dat belangrijke vak van hunne dienst op de beste wijze te bevorderen.

Art. 32. De leeraars van de godsdienst in zoodanige gemeenten, waar, ingevolge art. 9, de medehulp van katechizeermeesters of katechizeermeesteresfen vereischt wordt, zullen aan degenen, die zich tot het geven van godsdienstig onderwijs wenschten bekwaam te maken, de noodige hulp en aanleiding verleenen, en daartoe door den kerkenraad uitgenoodigd worden.

Art. 33. In elke gemeente, in welke ook door katechizeermeesters en katechizeermeesteresfen onderwijs gegeven wordt, zal eene commissie bestaan, waaraan het toezigt daarover is opgedragen.

Art. 34. De kerkenraad benoemt deze commissie, jaarlijks, uit deszelfs midden, en doet dezelve bestaan uit een gelijk getal predikanten en dienstdoende leden des kerkenraads.

Art. 35. Om de twee, of ten minste om de drie maanden, houdt deze commissie, op eenen bepaalden tijd, hare gewone vergadering.

Art. 36. De werkzaamheden der genoemde commissie zijn de navolgende:

- 1°. Dezelve draagt eene naauwkeurige zorg, dat het godsdienstig onderwijs, waar het volgens dit reglement gevorderd wordt, nergens ontbreke, en maakt met de regenten van de openbare gestichten, in het 3de hoofdstuk vermeld, en met de onderscheidene bestuurders der scholen, omtrent den tijd, de plaats, de uitwendige orde bij het onderwijs en billijke belooning van hetzelfde, het noodige overleg.
- 2°. Dezelve ontvangt en beoordeelt de verzoeken van hen, die tot de lesfen der leeraren, aan welke de opleiding van toekomstige katechizeermeesters is opgedragen, verlangen toegelaten te worden.
- 3°. Dezelve beijvert zich, om bij den kerkenraad, of wien het anderzins mogt aangaan, eene behoorlijke bezoldiging te verkrijgen voor diegenen der katechizeermeesters, welke belast zijn met het onderwijs, bij art. 25 en 31 bepaald.
- 4°. Zij heeft het regt, om vast te stellen den prijs, tot welchen voor een ieder de katechisatien der katechizeermeesters en katechizeermeesteresfen aan hunne huizen toegankelijk zullen zijn, waarbij de plaatselijke omstandigheden van iedere gemeente in aanmerking zullen genomen worden.
- 5°. Zij onderzoekt, of degenen, die, tot het genieten van kosteloos onderwijs, door haar geregtigd zijn verklaard, en als zoodanig op eene lijst bij haar zijn aangeteekend, hetzelfde behoorlijk ontvangen en gebruiken.
- 6°. Zij bezoekt de inrigtingen van godsdienstig onderwijs, volgens art. 35 aan hare zorg aanbevolen, tweemaal des jaars opzettelijk, terwijl nogtans elk van hare leden tot deze inrigtingen altijd den toegang heeft.
- 7°. Zij geeft schriftelijk getuigenis (zie art. 16 en 19), om te dienen bij den kerkenraad.
- 8°. Zij biedt de behulpzame hand aan verdienstelijke krankbezoekers, katechizeermeesters en katechizeermeesteres-

fen, die door ouderdom of ziekte tot de waarneming van hun werk onbekwaam geworden zijn, tot verkrijging van een billijk en geëvenredigd pensioen uit de kas der gemeente.

Art. 37. Voor deze commissie, in hare gewone vergaderingen (zie art. 35), fisteren zich:

- 1°. De krankbezoekers met de lijst der zieken, door hen bezocht, met bijvoeging van het getal der bezoeken, bij dezelve afgelegd.
- 2°. De kandidaten, katechizeermeesters en katechizeermeesteressen met eene lijst, waarop het getal hunner discipelen, als ook derzelder naarstigheid of verzuim, staat aangeeteekend.
- 3°. De personen, welke tot het ontvangen van kosteloos onderwijs begeeren toegelaten te worden.

Art. 38. De commissie houdt van alles behoorlijke aantekening, en doet jaarlijks aan de kerkenraden ordelijk verslag van den staat der godsdienstige onderwijzing.

Art. 39. Het afnemen van belijdenis is aan de leeraars aanbevolen, die daarbij ook dan, wanneer zulks afzonderlijk geschiedt, zoo veel mogelijk, door een' of meer ouderlingen zullen vergezeld worden.

Art. 40. De bevestiging der ledematen, hetzij dezelve al dan niet onmiddellijk op het onderzoek volge, zal van nu aan overal, zoo veel eenigzins mogelijk is, in het openbaar moeten geschieden, waarbij door den een' of ander' der predikanten, in tegenwoordigheid der gemeente, in gepaste bewoordingen, aan de aan te nemenen plegtiglijk zal worden afgevraagd:

- 1°. Of zij de Christelijke leer hartelijk gelooven en dezelve in hunnen ganschen wandel wenschen na te volgen.
- 2°. Of zij beloven, de openlijke godsdienst en het Heilig Avondmaal vlijtig bij te wonen.
- 3°. Of zij voornemens zijn, zich steeds naar de grondstellingen des Evangelisch-Lutherschen kerkgenootschaps te rigten, en, zich onderwerpende aan deszelfs verordeningen, tot bevordering van deszelfs belangen, inzonderheid

tot onderhouding van kerk en armen, naar vermogen bij te dragen. Waarop de bevestiging zelve plegtiglijk en met gepaste aanspraken geschiedt.

Art. 41. De Evangelisch-Luthersche Synode reserveert aan zich het regt, om, in het vervolg, dit reglement, onder goedkeuring van Zijne Majesteit den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeederen, als bevonden zal worden te behooren.

---

*BESLUIT van den 14den April 1834,
houdende goedkeuring van het Re-
glement op het examen en de toe-
lating tot het leeraar-ambt in de
Evangelisch-Luthersche kerk.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Herzien Ons besluit van den 16den September 1819;

Op de voordragt van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 26sten Mei 1831;

Gehoord de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gezien het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken;

De commissie voornoemd nader gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan, bij deze goed te keuren het bij de bovengemelde voordragt overgelegde, van wege de Evangelisch-Luthersche Synode, door de Synodale commissie der Evangelisch-Luthersche kerk ingezonden, nader reglement op het examen en de toelating tot het leeraar-ambt in de Evangelisch-Luthersche kerk, zoo en in dier voege, als hetzelfde aan dit besluit is gehecht.

En is Onze Minister van Staat voornoemd belast enz.

*REGLEMENT op het examen en
de toelating tot het leeraar-
ambt in de Evangelisch - Lu-
therfche kerk.*

Art. 1. Het examen bestaat in een onderzoek, aangaande de kunde en geschiktheid, welke iemand, die tot het leeraar-ambt verlangt te worden toegelaten, bezit, ten aanzien van alles, wat tot deszelfs behoorlijke waarneming wordt vereischt.

Art. 2. Het doel van het examen is, te zorgen, dat geene andere toegelaten worden, dan die de vereischte kunde en geschiktheid bezitten, en tevens, om hun, die zich met loffelijke vlijt voorbereid hebben, gelegenheid te geven, hunne bekwaamheden aan den dag te leggen, en zich daardoor eene gunstige aanbeveling te verwerven.

Art. 3. Het examen moet worden afgelegd voor de Synodale commissie, tot dat einde, volgens art. 52 des algemeenen reglements, vermeerderd met twee predikanten uit *Amsterdam* of deszelfs nabuurschap (alleen in geval van afwezigheid vervangen door derzelve, telken jare in de Synode benoemde fecundi), en ondergaan door allen, die, na volbragte studie, verlangen tot het leeraar-ambt te worden toegelaten, om het even in welke taal zij voornemens zijn te prediken.

Art. 4. Niemand, die als Nederduitsch predikant in de Evangelisch - Lutherfche kerk verlangt geplaatst te worden, zal tot het examen toegelaten worden, tenzij hij ten minste twee achtereenvolgende jaren onder de theologifche profesoren, aan het Evangelisch-Luthersch seminarium te *Amsterdam*, gestudeerd hebbe. In gevallen, waarin het, naar het oordeel der Synodale commissie, voegzaam en voor de belangen des kerkgenootschaps wenschelijk of zelfs noodzakelijk mogt zijn, van de bepaling, in dit artikel vervat, af te wijken, zal daartoe de toestemming des Konings, door of onder goedkeuring der genoemde commissie, gevraagd worden.

Art. 5. Als Hoogduitsche predikanten dezer Landen, zullen echter (behoudens zoodanige nadere verordeningen, als er ten aanzien der opleiding van jonge lieden tot de Hoogduitsche predikdienst, door Z. M. den Koning, mogten gemaakt wor-

den, en onverminderd de bij Zijner Majesteits besluit gevorderde agreatie), ingeval de Synodale commissie zulks raadzaam mogt oordeelen, ook zij, die op buitenlandsche hoogeschoolen hunne studien voltrokken hebben, worden toegelaten, mits zich aan het examen onderwerpende. De zoodanigen, welke reeds als predikanten mogten gediend hebben, zullen, in plaats van het voornoemde examen, omtrent de onderscheidene vakken, waarover hetzelfde gaat, in een, door de Synodale commissie, met hen te houden gesprek (*colloquium*), eene toereikende kunde, en, ten opzigte van het prediken en katechizeren, hunne bekwaamheid door dadelijke proeven aan de commissie doen blijken, met uitzondering alleen van zoodanige bijzondere gevallen, waarin de Synodale commissie zulks onvoegzaam en tevens onnoodig mogt keuren.

Art. 6. Niemand, die buiten 's Lands het regt tot de predikdienst verkregen, of zelfs, reeds als predikant gediend heeft, zal (onverminderd de bepalingen in art. 46 van het reglement op het plaatselijk bestuur, omtrent enkele predikbeurten of andere ambtsverrigtingen, voorkomende) voor langer dan ééne maand tot de waarneming van de predikdienst in het kerkgenootschap mogen worden toegelaten, zonder voorafgegaan examen of colloquium.

Art. 7. Om tot het examen toegelaten te worden, wordt vereischt :

- a. Bewijs, dat men den graad van candidaat in de letteren en dien van candidaat in de theologie heeft bekomen.
- b. Bewijs van ten minste tweejarig met vrucht bijwonen der lessen van de theologische profesoren, in die vakken, welke, in art. 17, als het onderwerp van het examen zullen worden opgenoemd.
- c. Eene kerkelijke attestatie, mede inhoudende, dat de candidaat meer dan twee jaren lidmaat is van de Evangelisch-Luthersche kerk.
- d. Eene getuigenis van de theologische profesoren :
  - 1°. Van het vlijtig waarnemen hunner lessen en betoonde vorderingen, en inzonderheid van het behoorlijk

responderen op alle collegien, waar zulks gevorderd wordt.

- 2°. Van ten minste tweemalen *sub præside* gepredikt te hebben.
- 3°. Van goed zedelijk gedrag.

Art. 8. Buitenlandsche kandidaten, welke, overeenkomstig art. 6, tot het examen worden geadmitteerd, zullen, in plaats van de bewijzen, in het voorgaande artikel sub *a* en *b* vermeld, moeten voorzien zijn:

- 1°. Van behoorlijke getuigfschriften der hoogleeraren van de Evangelisch-Lutherfche theologifche en van de philofophifche faculteit dier hoogeschoolen, waar zij hebben gestudeerd, en wel in het bijzonder van een goed zedelijk gedrag.
- 2°. Van eene kerkelijke attestatie, even als in art. 7 sub *c* is gevorderd.

Buitenlandsche predikanten, welke, overeenkomstig het voornoemde 6de artikel, tot het *colloquium* worden toegelaten, zullen vooraf bij de commissie inleveren:

- 1°. Akte van hunne ordinatie; en
- 2°. Voldoend bewijs van goed zedelijk gedrag federt hunne inwijding, af te geven door kerkelijke of burgerlijke collegien of perfonen, welke daartoe door de Synodale commissie worden bevoegd gekeurd.

Art. 9. Al wie verlangt tot het examen in eene vergadering der Synodale commissie toegelaten te worden, zal gehouden zijn, zich daartoe veertien dagen vóór de voorafgaande gewone vergadering der commissie schriftelijk bij haren president, en in die vergadering zelve perfoonlijk aan te melden, ten einde er in deze laatste zelve over zijne bevoegdheid, om tot het examen te worden toegelaten, voorloopig geoordeeld en op zijn verzoek daartoe besloten worde.

Art. 10. De in art. 7 en 8 genoemde getuigfschriften zullen uiterlijk veertien dagen vóór het examen, of zoo veel korter, als in bijzondere gevallen, om redenen, door den president mogt worden toegestaan, bij denzelven worden ingeleverd. De

president, benevens den secretaris, dezelve in orde bevonden hebbende, wordt er door hen aan dengenen, die zich heeft aangegeven, gemeld, dat hij tot het examen is toegelaten, makende beide voorts alle schikkingen, welke vereischt worden, om aan het verzoek van den examinandus te voldoen; denzelven tevens kennis gevende van den tijd, wanneer hij tot het examen wordt toegelaten.

De getuigschriften zullen niettemin op de vergadering van de Synodale commissie overgelegd, en vóór den aanvang van het examen door dezelve voldoende gekeurd moeten worden.

Art. 11. Het examen wordt kosteloos afgenomen, behoudens het bepaalde bij art. 25.

Art. 12. Hetzelve geschiedt in de Nederduitsche, Hoogduit- sche of Latijnsche taal, met uitfluiting van de laatstgenoemde, ingeval de leden der commissie, welke geene predikanten zijn, zulks verlangen mogten.

Art. 13. Bij elk examen zullen al de leden, bij art. 3 ver- meld, buiten wettige reden van verhindering, aan hetzelve deel- nemen, en, te dien einde, de werkzaamheden voor of onder zich verdeelen; doch zal deze verdeling nooit aan den exami- andus vooraf bekend gemaakt worden.

Die leden der commissie, welke geene predikanten zijn, zul- len, zulks verkiezende, zich van voorschreven werkzaamheden kunnen onthouden.

Art. 14. Indien iemand der meergemelde examinatoren den examinandus tot in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerfchap bestaat, zal zoodanig lid geenerlei deel aan het examen mogen nemen, maar deszelfs plaats door zijnen, volgens art. 3, benoemden secundus worden aangevuld.

Art. 15. Er zullen geene voorafgaande tentamina plaats heb- ben, behoudens het vroeger bepaalde bij art. 9.

Art. 16. Ieder candidaat zal, behoudens de bevoegdheid der commissie, om naar omstandigheid te handelen, afzonderlijk geëxamineerd worden, en tot het examen zullen, buiten de predik- en katechizeer-proef, ten minste twee volle uren be- steed worden.

Art. 17. De onderwerpen van het examen zijn :

- a. De Bijbelsche uitlegkunde, zoowel des Ouden als des Nieuwen Testaments, over zoodanige stukken, als aan den examinandus bij zijne admisie zullen worden opgegeven ;
- b. De kerkelijke geschiedenis ;
- c. De natuurlijke zoowel als leerstellige godgeleerdheid en de geschiedenis der laatste, met bepaalde betrekking tot de Symbolische boeken der Evangelisch-Luthersche kerk in het algemeen, en den inhoud der Augsburgsche confessie in het bijzonder ;
- d. De algemeene of wijsgeerige en de Christelijke zedekunde, benevens de geschiedenis der verschillende zedekundige leerstelsels ;
- e. De predik- en katechizeerkunde en de pligten van het herders- en leeraars-ambt.

De candidaat zal, zoo door eene schriftelijke leerrede, waartoe hem vier weken vóór het examen de tekst of het onderwerp zal worden opgegeven, en welke hij geheel uit het hoofd zal moeten voordragen, als ook door eene met kinderen te houden katechifatie, zijne bekwaamheid tot de predikdienst bewijzen.

Veertien dagen vóór het examen zal hij zijne leerrede, duidelijk geschreven en letterlijk uitgewerkt, aan den president ter hand stellen, ten einde deze met den secretaris dezelve kunne doorzien, en der vergadering daaromtrent dienen van berigt.

De president bepaalt bij het examen, hoe lang in elk vak geëxamineerd zal worden, en wanneer de examinandus voor de examinatoren bij gesloten kerkdeuren prediken zal.

Art. 18. Wanneer de geëxamineerde bevonden wordt, de vereischte bekwaamheden niet te bezitten, zal hij worden afgewezen, met specifieke aanwijzing der stukken, in welke hij te kort kwam, en met bepaling van den tijd, gedurende welchen hij zich op nieuw moet oefenen, en vóór het eindigen van welchen hij niet weder tot het examen kan toegelaten worden.

Art. 19. Ingeval van verschil van gevoelen, over het al dan

niet admitteren van den geëxamineerde, zal de volstrekte meerderheid van stemmen beslissen.

Art. 20. Indien twee leden van de examinatoren, tegen de admisie van eenen geëxamineerde, als onbekwaam, protest doen aantekenen, zal het examen worden hervat op de volgende gewone vergadering, tot welker zamenstelling alsdan het getal der, volgens art. 52 van het algemeen reglement, bij te voegen predikanten zal verdubbeld worden, die, alleen in dat geval, als alle andere leden aangemerkt worden en eene medeconcluderende stem hebben.

Art. 21. Ingeval de stemmen flaken, zal de geëxamineerde worden afgewezen.

Art. 22. Ingeval van aanneming tot proponent, zal over den graad van goedkeuring, waarmede dezelve geschiedt, worden beslist, en daarvan aan den geëxamineerde, vóór zijne aanneming, schriftelijk berigt gedaan worden, en zonder dat daarvan verder legale kennisgeving zal geschieden.

Art. 23. De aangenomene verbindt zich daarenboven, door aflegging en onderteekening der navolgende verklaring en belofte:

„ Ik ondergeschrevene, door de Synodale commissie
 „ tot de openbare predikdienst in de Nederlandsche Evan-
 „ gelisch - Luthersche kerk toegelaten, verklare bij deze
 „ opregtelijk, dat ik de belangen, zoo van het Chris-
 „ tendom in het algemeen, als van het Nederlandsch-
 „ Evangelisch - Luthersch kerkgenootschap in het bijzon-
 „ der, door leer en wandel, zorgvuldig zal behartigen;
 „ dat ik de leer, welke, overeenkomstig met Gods Hei-
 „ lig Woord, in de aangenomene Symbolische boeken
 „ der Evangelisch - Luthersche kerk is vervat, ter goeder
 „ trouw aanneme en hartelijk geloove; dat ik dezelve
 „ naarstig zal leeren en handhaven; dat ik op de bevor-
 „ dering van godsdienstige kennis, Christelijke zeden,
 „ orde en eendragt mij met allen ijver zal toelagen;
 „ verbindende ik mij, bij deze mijne handteekening, tot
 „ al het voorschrevene, en om, zoo ik bevonden mogt
 „ worden tegen eenig gedeelte van deze verklaring en
 „ belofte gehandeld te hebben, deswege mij te zullen

„ onderwerpen aan de uitspraken der bevoegde kerkelijke
„ besturen.”

Art. 24. De geëxamineerde zal hierop, met gepaste aanspraak van den president, tot de predikdienst toegelaten, en aan denzelven, met in achtneming van het boven, in art. 22, bepaalde, omtrent den graad van goedkeuring, afgegeven worden het navolgende getuigschrift:

„ Vermits voor ons, leden van de Synodale commissie
„ der Evangelisch-Lutherfche kerk, verschenen is N. N.,
„ candidaat in de letteren en godgeleerdheid te . . . . .,
„ verzoekende tot het examen te worden toegelaten, ten
„ einde admisie tot de predikdienst te bekomen, en wij
„ bevonden hebben, dat de kerkelijke attestatie, benevens
„ de getuigschriften, bij het reglement op het examen
„ enz. vereischt, bijzonder ook aangaande zijn zedelijk
„ gedrag, in goede orde waren, hebben wij geene
„ zwaarigheid gemaakt, hem tot het examen toe te laten.
„ En hebben wij hem, volgens art. 17 van het gemelde
„ reglement, naauwkeuriglijk onderzocht, ten aanzien
„ van al de vakken, in dat artikel opgenoemd, en zulks
„ met dien uitslag, dat wij denzelven N. N. tot de predikdienst
„ hebben toegelaten.”

„ Hebbende dezelve de bij art. 23 van hetzelfde reglement
„ vereischte verklaring van overeenstemming met de
„ leer, welke, overeenkomstig met Gods Heilig Woord,
„ in de aangenomene Symbolische boeken der Evangelisch-
„ Lutherfche kerk vervat is, plegtig afgelegd en
„ onderteekend.”

Art. 25. Het voormelde getuigschrift zal door den president en secretaris van de Synodale commissie worden onderteekend, en aan den geadmitteerde, tegen betaling van vijf en twintig gulden, ten behoeve van het fonds tot onderstand der openbare eeredienst, worden afgegeven.

Art. 26. De tot de predikdienst aldus geadmitteerde candidaten zullen den naam van candidaten tot de Heilige dienst (*Sacri Ministerii Candidati*) of proponenten voeren.

Art. 27. Van elk examen en deszelfs uitslag zal, met bij-

voeging van alle ter zake dienende bijzonderheden, kennis gegeven worden, zoo aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., als jaarlijks, met opgave van de aanwezige candidaten tot de Heilige dienst, aan de Synode.

Art. 28. De openbare bekendmaking der admisfie geschiedt door den secretaris, alleenlijk met de woorden: „Door de Synodale commissie der Evangelisch - Luthersche kerk is tot de predikdienst geadmitteerd N. N.”

Art. 29. Na de bekomene admisfie is de candidaat beroepelijk in elke gemeente, met in achtneming van hetgeen bij het reglement op de beroepingen is vastgesteld.

Art. 30. De candidaat beroepen zijnde, zal, om te kunnen toegelaten worden, tot de dienst der gemeente, waar hij beroepen is, bij de Synodale commissie, of, dezelve niet vergaderd zijnde, bij den president moeten overleggen:

- a. Den beroepsbrief, die aan Zijne Majesteit ter approbatie wordt aangeboden.
- b. Eene attestatie van den kerkenraad der gemeente, waaronder zijne woonplaats behoort, van goed en zedelijk gedrag, volgens bijlage A.

Art. 31. Alles in orde bevonden, aan het vorenstaande vereischte voldaan, en de beroeping door Zijne Majesteit den Koning geaprobeerd zijnde, zal de beroepene tot de Heilige dienst openlijk worden ingezegend; terwijl tevens de Synodale commissie gemagtigd is, om, ingeval zulks door haar van dringende noodzakelijkheid mogt gerekend worden, de door haar aangestelde vaste proponenten, die nog geene bepaalde beroeping ontvangen hebben, ook op de bij het volgende artikel bepaalde wijze in te zegenen, ten einde dezelve alzoo te doen worden predikanten in het kerkgenootschap, zonder vaste standplaats.

Art. 32. Deze inzegening zal door of van wege en op verzoek van de Synodale commissie te *Amsterdam*, of op eene andere door haar te bepalen plaats, geschieden, en verrigt worden door diegenen harer leden, welke predikanten zijn, bijgestaan door de plaatselijke en van elders aanwezige predikanten, mits de laatstgenoemden zich daartoe vooraf bij den president heb-

ben aangemeld. Het bestuur dezer plegtigheid zal door den president der Synodale commissie, of, bij deszelfs afwezigheid, door een' der predikanten, leden der Synodale commissie of der Synode, en, wanneer ook van deze geen aanwezig mogt zijn, door den tijdelijken voorzitter der plaatselijke predikanten worden waargenomen.

Art. 33. Deze plegtigheid zal hoofdzakelijk bestaan in toewijding aan de Heilige dienst, door oplegging der handen, nadat de beroepene, daartoe in eene te houdene kerkelijke redevoering voorbereid, de reeds (volgens art. 23) door hem onderteekende, doch nu andermaal aan hem voorgelegde verklaring zal bekrachtigd hebben, met de betuiging van: „*Ja, dat be-loof ik.*”

Art. 34. Na deze inzegening wordt den beroepenen, van wege de Synodale commissie, eene qualificatie in forma, tot de bediening van Doop en Avondmaal, en tot de waarneming van al de verdere deelen der Heilige dienst, ter hand gesteld, volgens bijlage B.

Art. 35. De Synode behoudt aan zich het regt, om dit reglement, in het vervolg, onder goedkeuring van Zijne Majesteit den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeederen, als bevonden zal worden te behooren.

BIJLAGE A.

Getuigschrift van zedelijk gedrag eens candidaats.

De kerkenraad der Evangelisch-Lutherfche gemeente te.....
gezien hebbende het verzoek van den candidaat .....,
houdende aanvrage, om een getuigschrift, aangaande zijn zede-
lijk gedrag, om te dienen ter zake der kerkelijke approbatie
van zijn beroep als predikant in de gemeente te .....,
getuigt, bij deze, niets berispelijks in deszelfs leven en gedrag
te weten, en derhalve het volledig vertrouwen te koesteren,
dat hij zich voortdurend den Christen leeraar waardiglijk zal
blijven gedragen.

BIJLAGE B.

Akte van magtiging tot de waarneming van de geheele Heilige dienst.

De Synodale commissie der Evangelisch-Lutherfche kerk gezien hebbende het bewijs van de Koninklijke approbatie op het beroep van den candidaat ..... tot predikant in de gemeente van ....., en op legale kennisgeving wegens deszelfs inzegening, magtigt denzelven, bij deze, tot de volledige waarneming van al de deelen der Heilige dienst, volgens de leer en instellingen der Evangelisch-Lutherfche kerk, als predikant bij genoemde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

—

REGLEMENT op de vacaturen, het ontslag en de beroeping van predikanten bij het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap in de Nederlanden; goedgekeurd bij besluit van den 16den September 1819.

Art. 1. Eene gemeente wordt vacant door het overlijden, vertrek, emeritaat, vrijwilligen aftand, ontslag of afzetting van een' predikant.

Art. 2. De kerkenraden van vacerende gemeenten nemen, tot voorziening in de dienst, zoodanige maatregelen, als met derzelfer gelegenheid en omstandigheden meest overeenkomen, en geven daarvan kennis aan de Synodale commissie; welke, dien ten gevolge, eene voordragt doet aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., ten einde de voortdurende uitbetaling der Lands toelage te erlangen.

Art. 3. Bij het beroepen en de voorstelling der leeraars kan de kerkenraad eener geheel vacerende gemeente niet legaal werkzaam zijn, dan onder voorzitting van een' predikant, als consultant door den kerkenraad benoemd en door de Synodale commissie goedgekeurd.

Art. 4. Voor de reis- en verblijfkosten, bij die gelegenheid aan te wenden, zal de consulent, door den kerkenraad, in redelijkheid, worden schadeloos gesteld.

Art. 5. Ingeval van vertrek van eenen predikant, uit hoofde van beroeping naar eene andere plaats, zal aan denzelfden een, door of in naam van de groote kerkelijke vergadering geteekend, schriftelijk ontslag, benevens een getuigschrift van zedelijk gedrag, volgens de achter dit reglement, onder bijlagen A en B, gevoegde modellen, worden ter hand gesteld; welke door denzelfden, vóór zijne intrede in eene andere gemeente, bij den kerkenraad derzelve zullen moeten worden overgelegd.

Art. 6. Op gelijksoortige wijze zal worden gehandeld, indien de vacature veroorzaakt wordt door het emeritaat of honorabel ontslag van een' predikant, volgens model in bijlage C.

Art. 7. Ingeval van afzetting zal de Synodale commissie, daartoe door de Synodale vergadering, welke het vonnis geslagen heeft, aangeschreven, de vereischte kennisgeving daarvan doen aan den kerkenraad van die gemeente, alsmede aan die der overige gemeenten.

Art. 8. De vervulling der vacature zal niet buiten noodzakelijkheid vertraagd worden, en inzonderheid de beroeping, in de plaats van een' overledenen predikant, die noch weduwe, noch minderjarige kinderen heeft nagelaten, alsmede van eenen naar elders vertrokkenen, ontslagenen of afgezetten predikant, binnen twee maanden na deszelfs overlijden of na het eindigen van deszelfs dienst, geschieden.

Art. 9. Bijaldien de beroeping, uit hoofde van onvoorziene omstandigheden, bijzonder in gemeenten, waar candidaten moeten beroepen worden, in de voornoemde gevallen, binnen den bepaalden tijd niet heeft kunnen plaats hebben, zal de kerkenraad, onder behoorlijke opgave van die verhinderingen, door middel der Synodale commissie, diligent-verklaring vragen bij het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 10. Zoo echter de vertraging veroorzaakt wordt door de schuld des kerkenraads, en dezelve, niettegenstaande herhaalde aanmaningen van de zijde der Synodale commissie, geenen voortgang maakt, zal de genoemde commissie, door tusschen-

komst van het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den Koning kunnen verzoeken, om toegelaten te worden tot het formeren van een drietal; welk vermogen aan Zijne Majesteit blijft voorbehouden aan dezelve commissie, na vooraf den kerkenraad in zijn belang gehoord te hebben, gaaf, of onder bepaling toe te staan; uit welk drietal dan vervolgens door den Koning eene keuze zal worden gedaan.

Art. 11. Ten einde de bespoediging van de vervulling der, door het beroep van de predikanten naar elders, veroorzaakte vacaturen te verzekeren, wordt aan de kerkenraden de vrijheid gegeven, om handopening te vragen, zoodra het door hunnen predikant naar elders aangenomen beroep is geaprobeerde; zullende nogtans het formeren eener eigenlijke nominatie en het doen van een ander beroep worden uitgesteld, totdat het afscheid heeft plaats gehad.

Art. 12. Ingeval van emeritaat zal, zoo veel mogelijk, niet alleen de handopening gevraagd, maar ook het beroep gedaan en ter goedkeuring aangeboden worden, vóór het einde der zes maanden, gedurende welke de emeritus verklaarde leeraar voor de waarneming van de dienst in de gemeente moet blijven zorgen.

Art. 13. Alle verzoeken om handopening worden vergezeld van eene naauwkeurige opgave van het getal der leden en zielen, waaruit de gemeente bestaat, door den kerkenraad aan de Synodale commissie toegezonden, ten einde, door dezelve in orde bevonden zijnde, met een bijgevoegd bewijs van kerkelijke goedkeuring, aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. te worden ingediend.

Art. 14. De beroeping der predikanten geschiedt door de groote kerkelijke vergadering, bestaande uit al degenen, welke zich in de werkelijke kerkdienst bevinden, of dezelve voormaals hebben waargenomen, en daaruit op eene loffelijke wijze ontslagen zijn. Op plaatsen, alwaar het buitendien thans gebruikelijk is, dat, onder zekere bepalingen, de mans ledematen mede hunne stem tot beroeping van predikanten uitbrengen, kan dit gebruik provifioneel blijven bestaan; doch zal aldaar elk der leden van de groote kerkelijke vergadering, in dat geval, eene dubbele stem hebben.

Art. 15. Zonder uitdrukkelijke toestemming der Synodale commissie, welke alleen in dringende gevallen kan verleend worden, zal niemand tot predikant in eene der gemeenten mogen beroepen worden, tenzij hij, op den dag der beroeping, den ouderdom van twee en twintig jaren bereikt hebbe.

In eene gemeente, waar meer dan twee predikanten zijn, wordt de ouderdom van volle vijf en twintig jaren en eene driejarige dienst als predikant, en in die, waar meer dan vier predikanten zijn, de ouderdom van dertig jaren, en ten minste zesjarige dienst vereischt. Alleen van candidaten mogen zoogenaamde proefpredikatiën gevorderd, en predikanten (waar men zulks dienstig mogt oordeelen) slechts tot het waarnemen van liefdebeurten, en wel vóór het formeren eener nominatie, verzocht worden.

Art. 16. Na de beroeping wordt daarvan, zoo spoedig mogelijk, bij een schriftelijk berigt van den kerkenraad (waar een consulent is, ook door dezen geteekend), kennis gegeven aan de Synodale commissie en aan den beroepenen, met toezending aan dezen laatstgenoemden van eenen beroepsbrief, volgens het model in bijlage D.

Art. 17. Een beroepen predikant zal, uiterlijk binnen vier weken na het ontvangen van den beroepsbrief, zich daarop stellig moeten verklaren, en anderszins gehouden worden als voor het beroep te hebben bedankt.

Art. 18. Wanneer de kerkenraad, in eene vacerende gemeente, onderrigt wordt, dat voor een door denzelfden uitgebragt beroep is bedankt, zal er binnen drie weken, na het ontvangen van dat berigt, een nieuw beroep moeten gedaan worden.

Art. 19. De beroepene verklaard hebbende de roeping aan te nemen, zal de kerkenraad daarvan, zoo spoedig mogelijk, schriftelijk berigt, met bijvoeging, zoo van de genoemde verklaring des beroepenen, als van een adres aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., om daarop de Koninklijke approbatie te verzoeken, aan de Synodale commissie toezenden, ten einde, door deze in orde bevonden zijnde, kerkelijk goedgekeurd, en vervolgens bij gemeld Departement ingediend te worden.

Art. 20. De beroeping geapprobeerd zijnde, zal de bevestiging of voorstelling van den beroepenen zoo spoedig mogelijk geschieden; die van candidaten echter niet, dan nadat dezelve vooraf, ingevolge art. 31 en 32 van het reglement op het examen enz., tot de Heilige dienst plegtiglijk zullen zijn ingezegend.

Art. 21. De bevestiging of voorstelling wordt, in gemeenten van éenen predikant, van regtswege en voor zoo verre deswege geene vriendelijke verschikking plaats heeft, door den consulent, en in gemeenten, waar twee of meer predikanten zijn, door den oudsten derzelve verrigt.

Van elke zoodanige bevestiging zal door dengenen, die dezelve volbragt heeft, eene, mede door of van wege den kerkenraad onderteekende, kennisgeving, onverwijld, aan de Synodale commissie, en door deze aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz., worden ingezonden.

Art. 22. De gemeente zal den beroepenen de transport-kosten voor zijn' perfoon (of personen, indien hij een huisgezin heeft) en goederen voldoen; mits dezelve op de zuinigste wijze berekend worden.

Art. 23. De Synodale commissie ziet toe, dat in al het voorschrevene de bepalingen van dit reglement worden in acht genomen; wat de handopeningen en approbatien betreft (gelijk alle dergelijke gewone zaken van vorm), handelen de voorzitter en secretaris der Synodale commissie, uit naam van dezelve, in de tusschentijden harer vergaderingen.

Bij het voorkomen echter van belangrijke zwarigheden, daartoe betrekkelijk, zijn zij verpligt, al de overige leden der commissien te raadplegen.

Art. 24. De Synode reserveert aan zich het regt, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

BIJLAGE A.

*Akte van demissie van den kerkenraad, voor eenen
naar elders beroepenen predikant.*

De groote kerkelijke vergadering der Evangelisch - Lutherfche gemeente te ....., gezien en in orde bevonden hebbende al de vereischte akten tot de beroeping van Dus....., predikant alhier, tot leeraar in de Evangelisch - Lutherfche gemeente te ....., ontflaat denzelfen bij dezen, op eene vereerende wijze, van alle betrekkingen op deze vergadering en gemeente, en wenscht hem van harte toe, dat hij in zijne nieuwe betrekkingen met de meeste vrucht moge arbeiden aan de zaak van het Christendom, en steeds Gods beste zegeningen, tot tijdelijk en eeuwig heil, ondervinden.

BIJLAGE B.

*Getuigschrift van zedelijk gedrag, voor eenen
naar elders beroepenen predikant.*

De groote kerkelijke vergadering der Evangelisch - Lutherfche gemeente te ....., gehoord hebbende het verzoek van Dus....., beroepen tot predikant bij de Evangelisch - Lutherfche gemeente te ....., houdende aanvraag, om een getuigschrift aangaande zijn zedelijk gedrag, getuigt bij deze, naar waarheid, dat voormelde Dus....., gedurende zijn .... jarig verblijf alhier als predikant onzer gemeente, zich onberispelijk in leer en wandel, en den Christelijken leeraar waardig, gedragen heeft, waarom wij hem, als onze achting verdienende, aan zijne nieuwe betrekkingen ten beste aanbevelen.

BIJLAGE C.

Akte van demissie van den kerkenraad, voor een' emeritus, of zijne dienst nederleggenden predikant.

De groote kerkelijke vergadering der Evangelisch-Luthersche gemeente te ....., gezien en in orde bevonden hebbende al de vereischte stukken, betrekkelijk tot het emeritaat van D^{us}....., predikant alhier (of verstaan hebbende het voornemen van D^{us}....., om zijne dienst onder ons neder te leggen), ontslaat denzelfden, bij deze, van zijne dienst als herder en leeraar in deze gemeente, en wenscht hem van harte toe, dat de rust van zijn dienstwerk hem nuttig en genoegelijk zij, en hij steeds Gods besten zegen, tot tijdelijk en eeuwig heil, ondervinde.

BIJLAGE D.

Beroeps - brief.

Daar er in de Evangelisch-Luthersche gemeente te ..... eene vacature ontstaan is, door het vertrek (of overlijden, of emeritaat, of vrijwilligen afstand, of het vereerend ontslag, of de afzetting) van haren leeraar D^{us}....., zoo is de groote kerkelijke vergadering, na verkregene handopening van het Departement voor de kerkelijke zaken, heden wettig bijeengekomen, om eenen anderen leeraar in deszelfs plaats te verkiezen; en heeft (in overeenstemming met het reglement op de beroepingen enz., en de plaatselijke verordeningen) daartoe beroepen, gelijk dezelve beroept bij deze, den Wel Eerw. Heer ....., predikant bij de Evangelisch-Luthersche gemeente te ..... (of candidaat tot de Heilige dienst bij het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap in de Nederlanden), en zulks op een jaarlijksch traktement van ..... gulden van wege de gemeente, en bovendien van zoodanige toelage, als van wege het Gouvernement wordt geaccordeerd.

De kerkenraad verwacht, dat voornoemde Dus..... deze beroeping bereidvaardig aanneme, en, na de approbatie van Z. M. den Koning verkregen te hebben, ten spoedigste tot deze gemeente overkome, om het Heilige dienstwerk bij dezelve, naar de verordeningen bij de Evangelisch-Lutherfche kerk in de Nederlanden, en zoodanig, als, in overeenstemming met dezelve, bij besluit van den kerkenraad, gedagteekend ....., is bepaald, en waarvan een afschrift hieraan is vastgehecht, getrouwelijk waar te nemen, en voorts, door leer en voorbeeld, alles te doen, wat een' herder en leeraar, overeenkomstig Gods Heilig Woord, en de daarmede overeenstemmende grondstellingen onzer geloofsbelijdenis, betaamt, en waardoor de kennis en betrachtning en al de zalige uitwerkfelen van het Evangelie alhier kunnen bevorderd worden; terwijl de kerkenraad wederkeerig den beroepenen al die achtning, liefde en medewerking belooft, welke den regtgeaarden Christen leeraar toekomen.

Gedaan in onze groote kerkelijke vergadering, gehouden te ....., den .....

REGLEMENT op het plaatselijk kerkbestuur in de Evangelisch-Lutherfche gemeenten in het Koningrijk der Nederlanden; goedgekeurd bij besluit van den 14den Mei 1823.

EERSTE AFDEELING.

VAN HET KERKELIJK BESTUUR DER GEMEENTEN IN HET ALGEMEEN.

§ 1. *Zamenstelling van den kerkenraad.*

Art. 1. Het kerkelijk bestuur in elke gemeente is opgedragen aan een' kerkenraad, met overroeping, bij dit reglement

omfchreven, van een' grooten kerkenraad of kerkelijke vergadering, beide onder toezigt der Synode en Synodale commissie, overeenkomstig de bepalingen, vervat in het algemeen reglement voor het bestuur der Evangelisch-Lutherfche Kerk, en die, welke in het tegenwoordig reglement begrepen zijn.

Art. 2. De kerkenraad bestaat uit predikanten, ouderlingen, kerk-rentmeesters en diakenen, die, deels gezamenlijk als leden des kerkenraads, deels afzonderlijk, de belangen der gemeente behartigen.

Art. 3. Meer bijzonder zorgen:

- a. De predikanten, als herders en leeraars, en de ouderlingen, als opzieners, voor alles, wat de eeredienst, het godsdienstig onderwijs en het kerkelijk opzigt en tucht betreft;
- b. De kerk-rentmeesteren voor alles, wat de kerken, kerkelijke gebouwen, goederen en inkomsten aangaat, en
- c. De diakenen, voor de armen en de geheele diakonie-administratie.

Art. 4. Als leden des kerkenraads betreffen hun allen de belangen der gemeente, en dienen zij elkander wederkeerig tot raad, hulp, toezigt en waarborg.

De grenzen hunner gemeenschappelijke en afzonderlijke handelingen worden door dit reglement omfchreven.

Art. 5. De kerkenraad bestaat uit den predikant of de predikanten, benevens, in gemeenten van éénen predikant, drie ouderlingen, drie kerk-rentmeesteren en drie diakenen.

In de gemeenten van twee en drie predikanten wordt het getal der ouderlingen, alsmede dat der kerk-rentmeesteren en diakenen op vier gesteld; kunnende nochtans dat der beide laatstgenoemden tot zes vermeerderd worden.

In gemeenten echter, waar zulks, uit hoofde van gebrek aan een genoegzaam getal van tot de kerkendienst geschikte personen, of om andere gewigtige redenen, wordt noodig geacht, kunnen de posten van ouderling en kerk-rentmeester in dezelve personen vereenigd zijn.

En, eindelijk, in de gemeente van *Amsterdam* zal de kerken-

raad bestaan uit de gezamenlijke predikanten, zeven ouderlingen, zes kerk-rentmeesteren en achttien diakenen; zullende er van de kerk-rentmeesteren twee uit de dienende ouderlingen gekozen worden.

Art. 6. In de zoogenaamde filiaal- of bij-gemeenten bestaat een kerkenraad van drie leden, te weten: éénen ouderling, éénen kerk-rentmeester en éénen diaken, met en benevens den predikant, die aldaar de dienst verrigt.

Art. 7. Indien de omstandigheden eener gemeente eenige wijziging van het bepaalde bij de twee vorige artikelen vorderen, kan de Synode daartoe besluiten.

Tusfchentijds kan die wijziging door de Synodale commissie voorloopig worden toegestaan.

§ 2. *Algemeene bepalingen omtrent den kerkenraad.*

Art. 8. De leden des kerkenraads moeten benoemd worden uit de voornaamste, achtingswaardigste en bekwaamste leden der gemeente.

Dezelve genieten geene belooning voor hunne werkzaamheden; echter zal aan hen eene gedistingeerde zitplaats in de kerk worden toegestaan.

Art. 9. Dit collegie bepaalt deszelfs vaste vergadering, en regelt de wijze, waarop de loopende zaken tusfchentijds, door den president en voorzittenden ouderling, kunnen behandeld worden.

Art. 10. Dezelve dient van berigt, confideratien en advies op alle zoodanige stukken, als daartoe in deszelfs handen worden gesteld, hetzij door de Synode, Synodale commissie, of andere autoriteiten, welke, ambtshalve, de bevoegdheid hebben, dit te vragen, en zorgt, dat de inzending daarvan binnen de gestelde termijnen geschiede.

Dezelve volbrengt voorts in het algemeen alle zoodanige verrigtingen en verpligtingen, als bij het algemeen reglement en verdere reglementen of besluiten aan de kerkenraden nu reeds zijn of nader mogten worden opgedragen.

Art. 11. In de vergaderingen van den kerkenraad worden de besluiten genomen bij volstrekte meerderheid der tegenwoordig zijnde leden; geschiedende de stemming volgens de rang-orde, in art. 2 bepaald.

Indien de stemmen staken, heeft de fungerende president eene beslissende stem; zullende geen der leden vrijheid hebben, om buiten stemming te blijven.

Wanneer één of meerdere der tegenwoordig zijnde leden zich met het beslotene niet hebben kunnen vereenigen, zullen zij daarvan aantekening mogen laten doen, zonder dat dit echter bij wijze van protest, of met opgave van redenen, zal geschieden.

Art. 12. De predikant, of, in gemeenten, waar er meer dan één zijn, de predikanten (bij plaatselijk te bepalen beurten) zijn, van regtswege, president van den kerkenraad; bij afwezigheid van de predikanten, de voorzittende ouderling, en, wanneer ook deze niet mogt tegenwoordig zijn, een der aanwezig zijnde overige leden, naar den rang, waarin zij op elkander volgen.

De kerkenraad benoemt één van deszelfs leden tot secretaris; in gemeenten van meer dan twee predikanten kan dezelve ook eenen permanenten secretaris buiten deszelfs leden benoemen, dewelke tevens, in elke afdeeling des kerkenraads, als zoodanig zal kunnen fungeren, en dus de bijzondere secretarissen, aan dezelve in het vervolg van dit reglement toegewezen, vervangen, en wiens traktement door den kerkenraad bepaald wordt, overeenkomstig de meerdere of mindere werkzaamheden aan dezen post verbonden.

Art. 13. De kerkenraad, zamengefeld op den voet, zoo als hierboven gemeld is, raadpleegt en besluit over de algemeene huishoudelijke en financiële belangen der gemeente, en maakt zoodanige huishoudelijke verordeningen, als dezelve noodig oordeelt (mits niet aanlopende tegen de algemeene reglementen en verordeningen); draagt dezelve in eenen grooten kerkenraad ter goedkeuring voor, en zendt van alle zoodanige, door den grooten kerkenraad goedgekeurde, verordeningen dadelijk een authentiek afschrift aan de Synodale commissie.

Art. 14. De aan- en afstelling van alle kerkelijke bedienden, alsmede de bepalingen van derzelver instructien, traktementen en inkomsten, behoort aan den kerkenraad. Geene loontrekkende kerkelijke bedienden kunnen leden des kerkenraads zijn.

Art. 15. Indien er tusfchen de onderscheidene afdeelingen des kerkenraads gefchillen ontstaan, die in den kerkenraad niet mogten kunnen vereffend worden, doet de Synodale commissie daarover uitspraak, behoudens de bevoegdheid der belanghebbers tot hooger beroep.

§ 3. *De groote kerkenraad.*

Art. 16. De groote kerkenraad of groote kerkelijke vergadering bestaat uit al de dienstdoende en alle oud-kerkenraadsleden.

Alle leden der gemeente, die, als predikant, ouderling, kerk-rentmeester of diaken, gediend hebben, en met eere uit hunne functien ontslagen zijn, behooren dus van regtswege tot dezelve; ten ware redenen daartegen bestonden, ter beslissing van den voornoemden grooten kerkenraad.

Art. 17. De groote kerkenraad, of groote kerkelijke vergadering, wordt aangemerkt als eene vergadering van notabelen, de gemeente vertegenwoordigende, welke door den kerkenraad moet worden opgeroepen tot de werkzaamheden, in de volgende artikelen omschreven.

De president en secretaris des kerkenraads fungeren ook als zoodanige bij den grooten kerkenraad.

Art. 18. In het bijzonder is dezelve het kiescollegie, door hetwelk de leden voor de Synode en derzelver plaatsvervangers, predikanten, ouderlingen, kerk-rentmeesteren en diakonen worden benoemd.

Art. 19. De opneming en fluiting der rekeningen, zoo van de kerk- als diakonie-administratie, geschieden in den grooten kerkenraad; zullende er van wege denzelven telken reize aan de Synodale commissie schriftelijk berigt worden ingezonden, dat zulks geschied is.

Art. 20. De toeflemming des grooten kerkenraads is noodig, zoo tot het voeren van procedures, welke der gemeente eenige

kosten kunnen veroorzaken , als tot het bepalen van buitengewone collecten , lasten of omslagen over de leden der gemeente , alles zoo als bij volgende artikelen wordt bepaald.

§. 4. *Verkiezing en aftreding der kerkenraadsleden.*

Art. 21. De nieuwe kerkenraden , bij dit reglement omschreven , zullen met den 1sten Januarij 1824 gerekend worden in functie te treden.

Te beginnen met den 1sten Januarij 1825 , treedt jaarlijks één derde , of zoo na mogelijk één derde , zoo der ouderlingen en kerk-rentmeesteren , als der diakenen af.

In de filiale gemeenten treedt jaarlijks één lid des kerkenraads af.

In de eerste zittingen van voornoemde kerkenraden zal bij het lot beflist worden , welk derde gedeelte met den 1sten Januarij 1825 , en zoo vervolgens , zal aftreden.

De aftredende blijft steeds weder verkiesbaar , behoudens deszelfs régt , om voor eene zoodanige dadelijke wederbenoeming in denzelfden post te bedanken.

De openlijke afdanking en bevestiging van kerkenraadsleden zal telken jare , naar plaatselijke gelegenheid , binnen de eerste veertien dagen daarna geschieden.

Art. 22. De vergadering van den grooten kerkenraad , tot de gewone keuze der kerkenraadsleden , zal vóór den 15den December van elk jaar moeten gehouden worden , nadat veertien dagen te voren door den kerkenraad de vereischte dubbeltallen zullen zijn geformeerd ; en op de beide voorafgaande zondagen van den predikstoel aan de gemeente bekend gemaakt ; welk laatste vervolgens ook ten opzichte der benoeming zelve éénmaal geschieden zal.

Art. 23. Bij tusschentijds voorvallende vacaturen wordt de groote kerkenraad , tot derzelver vervulling , buitengewoon opgeroepen.

De bij die gelegenheid benoemden fungeren niet langer , dan zij zouden gedaan hebben , wier plaatsen vervuld worden.

Art. 24. Zij, die moeten aftreden, zijn verplicht, in hunne functien te continueren, totdat de in hunne plaats benoemden zijn opgetreden.

Art. 25. De Synodale commissie draagt zorg, dat de eerste benoeming van nieuwe kerkenraadsleden, na de invoering van dit reglement, in de onderscheidene gemeenten, door de alsdan in dezelve bestaande hoogste kerkelijke besturen geschiede.

§ 5. *Verplichtingen tot het aanvaarden van kerkelijke benoemingen.*

Art. 26. Ieder, die tot het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap behoort, op eene wettige wijze benoemd zijnde in eenig collegie van kerkelijk bestuur, als ouderling, kerk-rentmeester of diaken, is verplicht, zich deze benoeming te laten welgevalven, indien geene gewigtige redenen hem daarin verhinderen.

Art. 27. Als wettige redenen van versooning zullen worden aangenomen :

- 1°. Het bekleeden van zoodanige posten en betrekkingen, als, volgens art. 427 en 428 van het burgerlijk wetboek, van de verplichting tot het aanvaarden eener voogdij vrijstellen, en, met betrekking tot alle andere ambtenaren, de stellige verklaring van het hoofd der administratie of van het collegie, waartoe zij behooren, dat hunne functien hen beletten den post, waartoe zij benoemd zijn, behoorlijk waar te nemen.
- 2°. De ouderdom van 50 jaren, voor zoo veel de diakenen betreft, en van 65 jaren voor alle andere collegien.
- 3°. Ligchaams-ongesteldheid van dien aard, dat dezelve, volgens de verklaring van een' bevoegd' med. doctor, tot de vervulling der pligten van den bedoelden post ongeschikt maakt.
- 4°. Het bezwaar van zes minderjarige onverzorgde kinderen, of de last van twee voogdijen of directien van godshuizen en andere instellingen van weldadigheid, bij het bezit van vier eigene onverzorgde kinderen, voor zoo verre

aan laatstgemelde betrekkingen geene voordeelen verknocht zijn.

Geene dezer redenen echter (ligchaams-ongesteldheid uitgezonderd) geven hun, die éénmaal een' post in den kerkenraad aanvaard hebben, vrijheid, om denzelven tusschentijds neder te leggen.

Een lid, voor de derde maal in een en hetzelfde collegie benoemd wordende, heeft vrijheid, zonder opgave van redenen, voor die benoeming te bedanken.

Art. 28. Wanneer er omtrent de in deze gevallen aangevoerde bewijzen twijfeling bestaat, of wanneer andere, dan de genoemde, motiven worden aangevoerd, zal de Synodale commissie deswege uitspraak doen.

Art. 29. Indien een lid van den grooten kerkenraad, zonder voldoende redenen, weigert, eene op hem uitgebragte benoeming aan te nemen, verliest hij zijn regt van zitting in denzelven.

Art. 30. De Synode zal een reglement kunnen ontwerpen en aan den Koning ter goedkeuring aanbieden, ten einde te bepalen den voet en de wijze, waarop in gemeenten, waar zulks noodig gekeurd en door den grooten kerkenraad daartoe besloten zal worden, naar gelang van derzelve verschillende omstandigheden, door zoodanige leden, welke, zonder voldoende redenen, de posten weigeren te aanvaarden, waartoe zij benoemd zijn, of die dezelve tusschentijds willekeurig verlaten, een uitkoop ten behoeve van de kerkenkas zal gedaan worden; hetgeen echter geene plaats zal hebben, dan nadat het voornoemd besluit des grooten kerkenraads en de bepalingen in het boven bedoelde reglement, met betrekking tot zoodanige bijzondere gemeenten, voorkomende, vooraf, ten minste op twee achtereenvolgende zondagen, van den predikstoel zullen zijn afgekondigd, of op eene andere wijze, bij herhaling, openlijk aan de gemeente bekend gemaakt.

TWEEDE AFDEELING.

VAN DE EEREDIENST.

§ 1. *Algemeene bepalingen omtrent hetgeen de leeraren en ouderlingen gemeenschappelijk te verrigten en te betrachten hebben.*

Art. 31. Het oogmerk eener Christelijke gemeente is: „ om „ in gemeenschappelijke openlijke bijeenkomsten God te aanbid- „ den, de kennis van de Christelijke godsdienst te onderhou- „ den, te vermeerderen, en, tot betrachtning van dezelve, door „ godsdienstige voorstellen, katechisatien en door de waarne- „ ming der sakramenten op te wekken; doch ook, om buiten „ de openlijke godsdienstige bijeenkomsten werkzaam te zijn, „ dat de jeugd zoowel als de volwasenen behoorlijk onderwe- „ zen, de zieken en lijdenden vertroost, de ongeregelden ver- „ maand, en, met één woord, alle middelen in het werk ge- „ steld worden, die ter bevordering van Christelijk geloof, „ hoop en deugd dienstig zijn.”

Art. 32. De leeraren en ouderlingen zullen, ter bereiking van dit heilzaam doel, gemeenschappelijk werkzaam zijn, en zorg dragen, niet alleen dat alle reeds bestaande heilzame inrigtingen in stand blijven, maar dat dezelve ook meer en meer verbeterd, vermenigvuldigd, en alle misbruiken, of beletselen, die de bereiking van dit doel belemmeren, afgeschaft en weggenomen worden.

Art. 33. Zij zullen gemeenschappelijk zorgen, dat de openlijke godsdienst zoo doelmatig als mogelijk worde ingerigt; dat er op bepaalde tijden openlijke katechisatien worden gehouden, waar dit eenigzins kan geschieden; dat de huisbezoeken, waar dezelve plaats hebben, op eene geregelde wijze worden gedaan; dat de ongeregelden vermaand en, zoo mogelijk, teregt gebragt; dat, met één woord, alles verrigt worde, wat den opbouw en den bloei der gemeente kan bevorderen.

Bijaldien er, tot voldoening aan de bijzonderheden, in de beide laatste artikelen vermeld, duurzame of belangrijke veranderingen in de bestaande inrigtingen en gebruiken vereischt wor-

den, zullen die vooraf aan den grooten kerkenraad ter goedkeuring worden voorgedragen.

Art. 34. Inzonderheid zullen zij zorg dragen, dat de registers der ledematen, der gedoopten, en dergenen, die kerkelijk in den echt vereenigd geworden zijn, naauwkeurig worden gehouden, opdat de staat der gemeente daaruit behoorlijk kunne worden opgemaakt.

§ 2. *Bijzondere bepalingen omtrent de ambtsverrigtingen der leeraren.*

Art. 35. De leeraren in het bijzonder verplicht zijnde, zich, zoowel in de leer als in den wandel, te gedragen naar de beloften, door hen bij hunne toelating tot de Heilige dienst afgelegd, zullen zich, in de waarneming van hun ambt, stiptelijk houden aan den inhoud van hunnen beroepsbrief, in verband met de Synodale en plaatselijke verordeningen, gelijk met de voorwaarden, op welke zij het beroep in eene bijzondere gemeente hebben aanvaard, en zonder toestemming van den kerkenraad in geenen deele daarvan afwijken; terwijl de kerkenraad, daarentegen, niet vermag eenige verandering in denzelfden te maken, of het *honorarium*, daarin bepaald, te verminderen, buiten hunne vrijwillige toestemming.

Art. 36. Als predikanten zullen zij zorg dragen voor eene doelmatige leiding van de geheele openbare godsdienst, en te dien einde in hunne leerredenen, welke altijd bijbelsche teksten tot grondslag moeten hebben, zoowel de geloofsleeringen, als de zedelijke pligten, op eene met den waren geest des Christendoms en met de vatbaarheid der gemeente strookende wijze voordragen; terwijl zij dezelve met doelmatige gebeden zullen doen verzeld gaan.

Art. 37. Als onderwijzers der jeugd, zoowel als der volwasfenen, die leden der gemeenten wenschten te worden, zullen zij niet slechts afzonderlijke, maar, in gemeenten, waar zulks maar eenigzins geschieden kan, ook openlijke katechisaties op bepaalde tijden houden, ten aanhoore der gemeente, opdat daardoor gelegenheid worde gegeven, om de kennis der waarheid te onderhouden en te vermeederen.

Art. 38. Als belast met de herderlijke zorg, zullen zij altijd gereed zijn, om de zieken te bezoeken, de lijdenden te troosten, de dwalenden broederlijk te vermanen, den vrede te bevorderen, en aan allen die hulp toe te brengen, waartoe hen de algemeene liefde, en inzonderheid de naauwe betrekking verplicht, in welke zij tot de gemeente staan.

Art. 39. Zij zullen bij het doen van huisbezoek, waar hetzelfde in gebruik is, of bij andere gepaste gelegenheden, de leden der gemeente opwekken tot eene behoorlijke bijwoning van de openbare godsdienst, en inzonderheid tot deelneming aan het H. Avondmaal, en alsdan tevens onderzoek doen, zoo wel naar de kinderen, die voor godsdienstig onderwijs vatbaar zijn, als naar de personen, die nog geene belijdenis des geloofs afgelegd, of hunne attestaties nog niet ingeleverd hebben, terwijl zij hen daartoe zullen aansporen en vermanen.

Art. 40. In het afnemen van mondelijke belijdenis, zullen zij zich gedragen naar de bepalingen van het reglement op het godsdienstig onderwijs, en slechts zoodanige van elders komende personen overteekenen, die van behoorlijke kerkelijke getuigschriften, of van andere voldoende bewijzen van lidmaatschap voorzien zijn; terwijl zij, aan vertrekkende leden attestaties van lidmaatschap gevende, daarvan behoorlijke aantekeningen zullen houden.

Art. 41. Als bedienaars der sakramenten zullen zij aan deze Heilige handelingen alle plegtigheid bijzetten, en zich niet enkel en alleenlijk bepalen tot de gewone formulieren, maar ook door eigene aanspraken en gebeden den indruk derzelve trachten te bevorderen.

Elke te houdene viering van het H. Avondmaal zullen zij van den predikstoel vooraf bekend maken, de gemeente tot deelneming aan dezelve opwekken, en, vóór en aler dezelve gehouden wordt, door middel van doelmatige voorbereidingspredikatiën, de communicanten daartoe voorbereiden.

Art. 42. Zij zullen, zelfs in gemeenten, bij welke het houden van het algemeene doopregister niet aan hen zelven is opgedragen, van elken doop, buiten de kerk door hen verrigt, naauwkeurige aantekening doen; niet slechts van den naam der gedoopten, maar ook van de namen der ouderen en getuigen,

benevens van de plaats, waar, en van den dag, waarop de doop verrigt, gelijk ook van dien, op welken het kind geboren is, en zorgen, dat dit alles in het algemeene doopregister worde ingevuld.

Art. 43. De kerkelijke inzegening des huwelijks zullen zij met gepaste plegtigheid verrigten, hunne aanspraken en gebeden zoo veel mogelijk met de omstandigheden doen overeenstemmen, en de aldus ingezegende echtverbindingen naauwkeurig in het algemeen register opteekenen of doen opteekenen.

Art. 44. Zij zullen geene godsdienstige bijeenkomst of oefeningen, onder welken naam of voorwendfel ook, mogen houden, waartoe niet allen, die het verlangen, vrijen toegang kunnen hebben.

Art. 45. In gemeenten, waar meer dan één leeraar is, zullen zij elkander naar vermogen de behulpzame hand bieden, en hebben zij het regt en de vrijheid, behoudens plaatselijke verordeningen, daarin naar onderlinge afspraak te handelen.

Art. 46. Zij zijn bevoegd, met voorkennis van ouderlingen, elken onder het Synodaal bestuur behoorenden predikant, en, met toestemming huns kerkenraads, ieder geordenden leeraar uit eenig ander Protestantsch kerkgenootschap, ter vervulling hunner predikbeurten te laten optreden, of eenige andere ambtsverrigtingen in hunne gemeente te laten waarnemen. De Synode is nogtans bevoegd, ten aanzien van deze vergunning, met betrekking tot Lutherfche geestelijken buiten het ressort der Synode van binnen of buiten 's Lands, zulks noodig keurende, nadere bepalingen te maken.

Art. 47. Ook vermogen zij nimmer, buiten de bij de aanvaarding van hun ambt bedongene, of in het vervolg van tijd aan hen toegestane vrijbeurten, of andere dergelijke schikkingen, zonder toestemming van den kerkenraad, hunne ambtsverrigtingen te staken, of zich tot eigen genoegen, of ter waarneming van eigene persoonlijke belangen, langer dan drie dagen van hunne standplaats te verwijderen.

Art. 48. Ingevalle echter van ziekte of andere dringende omstandigheden, bijzonder ook van verplichtingen en werkzaamheden, uit de Synodale intigtingen en verordeningen voortvloei-

jende, zullen zij, behoudens eene behoorlijke voorkennis, van hunne plaatselijke ambtsverrigtingen ontslagen zijn, en de zorg voor derzelve waarneming in hunne plaats, even als bij volstreckte vacature, aan den kerkenraad zijn aanbevolen, welke zich echter, in al de voornoemde gevallen, regelt naar de bepaling in het slot van art. 46.

§ 3. *Bijzondere bepalingen omtrent de verrigtingen der ouderlingen.*

Art. 49. Behalve hetgeen aan ouderlingen, met en benevens de predikanten, in de 1ste § dezer afdeeling is opgedragen, zijn de eerstgenoemden, als zoodanigen, in het bijzonder verplicht, om te voorzien in al hetgeen er tot de behoorlijke uitoefening van de openbare godsdienst en van al de daaraan verbondene plegtigheden vereischt wordt, en hebben, gedurende deszelfs waarneming, daarover het toezigt.

Art. 50. Er zullen bij elke godsdienstoefening, bij elke openlijke katechisatie en aanneming van ledematen één of meerder hunner, overeenkomstig met de huishoudelijke verordeningen der gemeente en onderlinge schikkingen, aanwezig zijn.

Art. 51. Zij zullen in gemeenten, waar huisbezoek gebruikelijk is, den predikant of de predikanten daarbij, volgens plaatselijk te maken schikkingen, vergezellen, en zorg dragen voor de onderhouding der daartoe noodige registers van de woonplaatsen der leden.

Art. 52. Zij zijn inzonderheid belast met al hetgeen er vereischt wordt, ter uitvoering van de in art. 49 aan den kerkenraad in het algemeen opgedragen zorg voor de vervulling van de predikdienst, ingeval van afwezendheid des predikants, gelijk bij volstreckte vacature en dergelijke omstandigheden.

Art. 53. Alle collecten, tot onderhoud van de openbare godsdienst, geschieden mede door ouderlingen, behoudens wederzijdsche schikkingen, door hen, desaangaande, met diakenen te beramen.

§ 4. *Algemeene bepalingen omtrent hetgeen de diakenen bij de openlijke godsdienst hebben te verrigten.*

Art. 54. Bij alle godsdienstoefeningen, katechifatiën of aannemingen, welke openlijk geschieden, met één woord, bij elke gelegenheid, waarbij voor den armen gecollecteerd wordt, zullen één of meerdere diakenen, overeenkomstig met de huishoudelijke verordeningen der gemeente en onderlinge schikkingen, aanwezig zijn.

Art. 55. Zij zullen, bij onverhoopte afwezendheid van ouderlingen, bij de openlijke godsdienst derzelve plaats vervangen, en zorgen, dat alles, gedurende dezelve, met geregelde orde en stilte geschiede.

DERDE AFDEELING.

VAN DE KERKELIJKE ADMINISTRATIE.

§ 1. *Algemeene bepalingen omtrent de kerk-rentmeesteren en derzelve administratie.*

Art. 56. Het opzigt over de kerken en pastorijen, het beheer der kerkelijke eigendommen, fondsen en inkomsten, en het regelen der benoodigde kosten voor de eeredienst, is aan kerk-rentmeesteren toebetrouwd, met overroeping, alleen in de gevallen bij dit reglement bepaald, van den kerkenraad of grooten kerkenraad.

Art. 57. Geen kerk-rentmeester zal aannemer of leverancier mogen zijn bij eenig werk, hetwelk uit het kerkelijk fonds betaald wordt.

Art. 58. Zij zullen elkander bij de benoeming niet nader mogen bestaan dan in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap, immers voor zoo verre de hoegrootheid van het getal der daartoe bevoegde gemeenteleden de nakoming van dezen regel maar eenigzins gedooft; opkomende zwagerschap zal echter de continuatie van een reeds zitting hebbend kerk-

rentmeester niet verhinderen, maar wel deszelfs nieuwe benoeming.

Art. 59. In elke gemeente (behalve in de zoogenaamde filialen, waar maar één kerk-rentmeester is,) formeren kerk-rentmeesteren een collegie, wordende één derzelven tot president, één tot secretaris en het overige lid of leden tot administrateurs benoemd.

Art. 60. De registers der kerk-rentmeesteren en administrateurs zijn vrij van het zegelregt.

Art. 61. Geen verkoop of belasting van kerkelijke eigendommen zal kunnen plaats hebben, dan ten gevolge van een besluit des grooten kerkenraads en met consent van Gedeputeerde Staten der provincie.

Tot verkoop van vaste goederen en van effecten is de autorisatie des Konings noodig.

Art. 62. Geene procedures, welke aan de gemeente eenige kosten zouden veroorzaken, kunnen door dezelve, hetzij als verweerder, hetzij als aanlegger, gevoerd worden, dan op grond van een besluit, genomen in eene daartoe opgeroepene vergadering des grooten kerkenraads, door Gedeputeerde Staten der provincie goedgekeurd.

Ingeval er echter *periculum in mora* mogt zijn, zullen kerk-rentmeesteren bevoegd wezen tot het doen van zoodanige daden, als vereischt worden, om de zaak in derzelve geheel te houden.

§ 2. *Aanvaarding der administratie.*

Art. 63. Kerk-rentmeesteren hunne functien aanvaard hebbende, zal er door de vorige administratien der kerken en kerkelijke fondsen, ten spoedigste, ten overstaan van den kerkenraad, aan hen worden geleverd staat en inventaris van al de kerkelijke goederen en baten, schulden en lasten, geene van die uitgezonderd, en voorts rekening en verantwoording worden gedaan, en daarbij de vorige administratie gedechargeerd; zullen de wijders van deze decharge eene behoorlijke kennisgeving, door den kerkenraad, worden ingezonden aan de Synodale commissie, tot informatie.

Art. 64. Alle bewijzen van eigendom, rekeningen, papieren en alle documenten, hoegenaamd, tot de kerkelijke financiën betrekking hebbende, zullen tegen inventaris aan kerk-rentmeesteren worden overgeleverd, om onder hen of onder de administrateurs, uit hun midden gecommiteerd, te blijven berusten.

Art. 65. Bijaldien zich in de uitvoering van het bepaalde, bij de twee voorgaande artikelen, zwaarigheden mogten opdoen, wordt daarvan onmiddellijk kennis gegeven aan de Synodale commissie, ten einde deze daarin zoude kunnen voorzien, of voorziening zoude kunnen vragen bij het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Art. 66. Het saldo der rekening zal dadelijk bij den administrateur of administrateurs worden gestort en in de eerste begrooting overgenomen.

Art. 67. Kerk-rentmeesteren zullen, zoo spoedig mogelijk, opmaken een' staat van de achterstallige baten en lasten der kerk, op de invordering der baten de noodige orde stellen, en aan den kerkenraad voordragen een plan tot het betalen der lasten, in zoo vele jaarlijksche termijnen, als de omstandigheden der gemeenten kunnen toelaten.

De bedoelde baten en lasten zullen in de begrooting worden opgenomen.

Art. 68. Kerk-rentmeesteren zullen voorts nauwkeurig opnemen den staat der kerkgebouwen, der kerkelijke behoeften en der pastorijen, ten einde naar bevind daaromtrent te kunnen handelen.

Deze inspectie zal vervolgens ten minste tweemaal 's jaars moeten plaats hebben.

§ 3. *Van de begrooting.*

Art. 69. In alle Evangelisch - Lutherfche gemeenten zal, voortaan, eene begrooting worden gemaakt van al derzelver uitgaven, alsmede van de middelen, om die te bestrijden, loopende over het geheele volgende jaar, van den 1sten Januarij tot den 31sten December.

Wanneer, in den beginne der werking van dit reglement, zich te dezen zwarigheden mogten opdoen, kan de Synodale commissie daaromtrent de wijzigingen toestaan, waarvan de noodzakelijkheid aan dezelve mogt gebleken zijn.

Art. 70. Als posten van uitgaven kunnen daarop worden gebragt:

- 1°. Het onderhoud der kerkgebouwen en begraafplaatsen.
- 2°. De behoeften tot uitoefening van de eeredienst, daaronder begrepen wijn en brood bij het H. Avondmaal, licht bij de avond-godsdiensenz.
- 3°. Het traktement, verhooging van traktement of toelagen aan de predikanten.
- 4°. Onderhoud van de pastorij en kosterij, of de huishuur van de predikanten en kosteren, voor zoo verre dezelve aanwezig zijn, of door den kerkenraad betaald worden.
- 5°. De traktementen der krankbezoekers, katechizeermeesters, voorzangers, kosteren, deurwaarders, organisten en alle verdere kerkelijke bedienden.
- 6°. De kosten van de kerkelijke administratie, als: lands- en stads-belastingen, reparatie van eigendommen enz.
- 7°. Verschillende uitgaven, als: schrijfbehoeften, vuur en licht, zoo voor den kerkenraad en kerk-rentmeesteren, als voor de verdere kerkelijke collegien; alsmede het aandeel der gemeenten in den omslag van benoodigde kosten, ten behoeve van het geheele kerkgenootschap, of van den bijzonderen ring, waartoe de gemeente behoort, de jaarlijksehe vrijwillige bijdragen tot het algemeen weduwen-fonds en dergelijke posten.
- 8°. Interesten en aflossingen van opgenomene of verschuldigde gelden;
- 9°. Buitengewone uitgaven, zoo als beroepings-kosten en die tot suppletie der andere posten op de begrooting.

Bij gemeenten, waar sommige dezer posten niet te pas komen, zullen deze posten worden uitgetrokken *voor memorie*.

Art. 71. De voorschreven uitgaven worden gevonden uit de navolgende posten, als ontvangst op de begrooting te brengen:

- 1°. Het batig saldo van vorige jaren.
- 2°. Opbrengst der kerkelijke fondsen en eigendommen.
- 3°. De huur der zitplaatsen in de kerken.
- 4°. De inkomsten der begrafenisfen.
- 5°. De collecte voor de kerken.
- 6°. Vrijwillige inteekeningen, giften, legaten en buitengewone ontvangsten.
- 7°. Het provenu van buitengewone collecten, inschrijvingen of omslagen.

Zullende de laatste post strekken, om te suppleren, hetgeen de verschillende kapittele van ontvangst minder mogten geacht worden te zullen bedragen, dan de gezamenlijke posten van uitgave, en dus ook dit kapittel, ingeval de uitgaven door de gewone inkomsten kunnen befreden worden, mede worden gebragt voor *memorie*.

In gemeenten, waar de kerkelijke fondsen niet slechts toereikende zijn, om in de gewone jaarlijksche uitgaven te voorzien, maar zelfs om een zuiver batig saldo achter te laten, zal het batig overschot telkens tot een vruchtdragend kapitaal worden aangelegd, om uitsluitend te verstrekken tot goedmaking van buitengewone onkosten, welke het herstel van kerkgebouwen en onvoorziene rampen in het vervolg zouden kunnen vereischen, waarover tot eenig ander einde niet zal mogen worden beschikt, dan met autorisatie van den grooten kerkenraad.

Art. 72. In de maand October van elk jaar wordt de voorschreven begrooting voor het volgende jaar door kerk-rentmeesteren geformeerd, en vóór den 1sten November daaraanvolgende overgelegd, en met of zonder verandering vastgesteld in eene vergadering van den kerkenraad.

Art. 73. Voor geen' post der uitgaven zal meer kunnen worden besteed, dan daarvoor is geraamd geworden; echter zullen af- en overschrijvingen van den eenen post op den anderen kunnen plaats hebben, bij besluit des kerkenraads.

Art. 74. Buitengewone collecten, inschrijvingen of omslagen zullen niet mogen plaats hebben, dan volgens een besluit van den grooten kerkenraad.

Art. 75. Indien de groote kerkenraad tot een' hoofdelijken omslag mogt besluiten, zal deszelfs deliberatie, houdende het ontwerp van dien omslag, met gedetailleerde inlichting, gezonden worden aan de Synodale commissie, en door deze, met derzelve confideratien, aan het Ministerieel departement, ten einde de autorisatie des Konings te bekomen.

Het besluit dier autorisatie zal al de te dezen noodige bepalingen inhouden.

Art. 76. De begrotingen van gemeenten, alwaar de fondsen ontoereikend zijn, en alzoo hoofdelijken omslag noodig is, alsmede die van de filiale en van buitengewoon gesubsidieerde gemeenten, worden ter approbatie gezonden aan de Synodale commissie.

Hetzelfde collegie is tevens bevoegd, om van de begrooting van elke andere gemeente visie te vragen.

§ 4. *Van de administrateurs.*

Art. 77. De administrerende kerk-rentmeesteren zijn belast met alle ontvangsten en uitgaven.

De gezamenlijke kerk-rentmeesteren blijven echter voor de administratie verantwoordelijk; zullende het collegie van kerk-rentmeesteren, en, in gemeenten, waar maar één kerk-rentmeester is, de kerkenraad verplicht zijn, om zulke bepalingen in hun midden vast te stellen, dat zij zich kunnen verzekerd houden van de goede en rigtige administratie hunner medeleden, welke in het bijzonder daarmede zijn belast.

Art. 78. De administrateurs zijn verplicht, al de op de begrooting vermelde inkomsten, ook den hoofdelijken omslag, indien dezelve plaats heeft, stiptelijk op den vervaltijd in te vorderen, en zijn voor alle nalatigheid, te dezen, verantwoordelijk.

Art. 79. Aan dezelve wordt toegestaan, en mitsdien op alle kerkelijke administratien toepasselijk verklaard, het regt van *gratis* procederen tegen nalatige schuldenaars der gemeente, bepaald bij Koninklijke besluiten van den 2den Februarij 1814, 27sten Junij 1814, 11den Julij 1815 en 17den Augustus 1815.

Art. 80. Waar meer kerk-rentmeesteren zijn, vermogen er geene uitgaven gedaan te worden, dan op ordonnantien of schriftelijk consent van kerk-rentmeesteren, geteekend door der-zelver tijdelijken president en secretaris; zoo nogtans, dat der-zelver visa, op de declaratien en rekeningen geplaatst, voor voldoende schriftelijken last zal worden gehouden.

Art. 81. Geene uitgaven zullen in rekening geleden worden, welke den post daartoe, op de begrooting bestemd, mogten te boven gaan, tenzij blijke van het tot af- en overschrijving in de vergadering des kerkenraads genomen besluit.

Art. 82. De administrateurs zijn gehouden te allen tijde aan het collegie van kerk-rentmeesteren, of, waar maar één kerk-rentmeester is, aan den kerkenraad opening te geven van den staat der kas, de boeken te vertoonen, en te doen blijken, dat de meer ontvangen dan uitgegeven gelden voorhanden zijn, en, bij aftreding, de bij hen voorhanden penningen, tegen bewijs, aan hunne opvolgers dadelijk ter hand te stellen, behoudens hunne nadere verantwoording.

§ 5. *Van de rekening en verantwoording.*

Art. 83. Jaarlijks, vóór of uiterlijk in de maand April, nemen kerk-rentmeesteren de rekening en verantwoording op van de gehoudene administratie, welke naauwkeurig naar de orde der begrooting zal moeten worden ingerigt.

Art. 84. Vóór den 1sten Mei van elk jaar zal deze rekening door kerk-rentmeesteren worden overgelegd in eene kerkenraads-vergadering, ten einde nader en met vergelijking der begrooting te worden geëxamineerd.

Art. 85. Deze rekening en verantwoording zal vervolgens in den grooten kerkenraad, uiterlijk vóór den 1sten Julij van elk jaar te houden, worden opgenomen en gesloten.

Art. 86. Ingeval er bij den grooten kerkenraad gewigtige aanmerkingen op de rekeningen mogten gemaakt worden, zullen deze ter beslissing aan de Synodale commissie worden medege-deeld.

De Synodale commissie heeft steeds de bevoegdheid, om,

wanneer dezelve daartoe, met betrekking tot de eene of andere gemeenten reden meent te hebben, vifie te vragen van de opgenomen rekeningen.

VIERDE AFDEELING.

VAN DE DIAKONIE - ADMINISTRATIE.

§ 1. *Algemeene bepalingen omtrent de diakenen en derzelve administratie.*

Art. 87. Het opzigt over de armen en armen-geflchten, het beheer der armen-fondsen, inkomsten, eigendommen en geflchten, en het regelen der benoedigde uitgaven voor het armen-wezen is aan diakenen toebetrouwd, met overroeping, alleen in de gevallen bij dit reglement bepaald, van den kerkenraad of grooten kerkenraad, en behoudens de op het armen-wezen bestaande algemeene of plaatselijke verordeningen.

Art. 88. Tot het door hen te houden opzigt over de armen wordt inzonderheid ook gerekend, dat over derzelve zedelijk gedrag, bijwoning van de openbare godsdienst en de opvoeding en onderrigting hunner kinderen, alles in overeenstemming met hetgeen desaangaande aan predikanten en ouderlingen, met betrekking tot de geheele gemeente, is aanbevolen.

Art. 89. Geen diaken zal aannemer of leverancier mogen zijn bij eenig werk of leverantie, waartoe de kosten uit het armen-fonds betaald worden.

Art. 90. Zij zullen elkander bij de benoeming niet nader mogen bestaan, dan den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerfchap, immers voor zooverre de hoegrootheid van het getal der daartoe bevoegde gemeente-leden de nakoming van dezen regel maar eenigzins gedooft; opkomende zwagerfchap zal echter de continuatie van een' reeds zitting hebbend' diaken niet verhinderen, maar wel dezelfs nieuwe benoeming.

Art. 91. Met uitzondering der gemeenten, waar maar één' diaken is, formeren diakenen een collegie; wordende één derzelve tot president, één tot fecretaris en het overige lid of leden tot administrateurs benoemd.

§ 2. *Van de aanvaarding der administratie.*

Art. 92. Diakenen hunne functie aanvaard hebbende, zal door de vorige administratie der armen-fondsen, ten spoedigste, ten overstaan van den kerkenraad, aan hen worden geleverd staat en inventaris van al de armen-goederen en baten, schulden en lasten, geene van die uitgezonderd, en voorts rekening en verantwoording worden gedaan, en daarbij de vorige administratie gedechargeerd.

Art. 93. Alle bewijzen van eigendom, rekeningen, papieren en alle documenten, hoegenaamd, tot het armen-wezen betrekking hebbende, zullen, tegen inventaris, aan diakenen worden overgegeven, om onder hen te blijven berusten.

Art. 94. Bijaldien zich, in de uitvoering van het bepaalde bij de twee voorgaande artikelen, zwaarigheden mogten opdoen, wordt daarvan onmiddellijk kennis gegeven aan de Synodale commissie, ten einde deze daarin zoude kunnen voorzien.

Art. 95. Het saldo der rekening zal dadelijk bij den administrateur of de administrateurs worden gestort, en in de eerste begrooting overgenomen.

Art. 96. Diakenen zullen, zoo spoedig mogelijk, opmaken een' staat van de achterstallige baten en schulden van het armen-wezen, op de invordering der baten de noodige orde stellen en aan den kerkenraad voordragen een plan tot het kwijten der schulden, in zoo vele jaarlijkse termijnen, als de omstandigheden der gemeenten kunnen toelaten.

De bedoelde baten en schulden zullen in de begrooting worden opgenomen.

Art. 97. Diakenen zullen voorts jaarlijks nauwkeurig opnemen den staat der armen-geestelijken en derzelve behoeften, ten einde de jaarlijkse begrooting daarnaar te kunnen inrigten.

§ 3. *Van de begrooting.*

Art. 98. Diakenen zullen voortaan een' staat van begrooting opmaken, zoowel van derzelve uitgaven, als van de middelen, om die te bestrijden, loopende over het geheele volgende jaar, van den 1sten Januarij tot den 31sten December.

Wanneer er, in den beginne der werking van dit reglement, zich te dezen zwarigheden mogten opdoen, kan de Synodale commissie daaromtrent de wijzigingen toestaan, waarvan de noodzakelijkheid aan dezelve mogt gebleken zijn.

Art. 99. Als posten van uitgaaf kunnen daarop worden gebragt:

- 1°. De bedelingen aan de arme leden der gemeente.
- 2°. De subsidien aan de godshuizen en verdere gestichten van liefdadigheid.
- 3°. De traktementen der krankbezoekers, katechizeermeesters, voorzangers, kosters, deurwaarders en verdere kerkelijke bedienden, voor zoo verre zij diensten presteren, ten nutte en behoefte van het armenwezen.
- 4°. De kosten van de armen-administratie, reparatie van eigendommen enz.
- 5°. Verschillende uitgaven, als: s'chrijfbehoeften, vuur en licht enz.
- 6°. Interesten en aflossingen van opgenomene of verschuldigde gelden.
- 7°. Buitengewone uitgaven, zoo als extra uitdeelingen aan de armen, en die tot suppletie der andere posten op den staat van begrooting; onder dezen post zal steeds een matige post voor onvoorziene uitgaven moeten worden geraamd.

Bij administratien, waar sommige dezer posten niet te pas komen, zullen dezelve worden uitgetrokken *voor memorie*.

Art. 100. De voorschreven uitgaven zullen worden gevonden uit de navolgende posten, als ontvangst op den staat van begrooting te brengen:

- 1°. Het batig saldo van vorige jaren.
- 2°. De opbrengst der armen-fondsen en eigendommen,
- 3°. De collecten voor de armen in de kerken en uit de armen-busfen.
- 3°. De collecten aan de huizen der leden, waar die mogten plaats vinden, alsmede uit de armen-busfen bij dezelve.

- 5°. De opbrengst van toegestane openbare collecten, subsidien uit de plaatselijke kasfen, het aandeel in plaatselijke armen-busfen of in andere baten, bij burgerlijke instellingen aan de diakonie toegekend.
- 6°. Vrijwillige intekeningen, giften, erfmakingen, legaten en buitengewone ontvangsten.

Zullende de laatste post strekken, om te suppleren, hetgeen de verschillende kapitelen van ontvangst minder mogten geacht worden te zullen bedragen, dan de gezamenlijke posten van uitgaven, en dus ook dit kapittel, ingeval de uitgaven door de gewone inkomsten kunnen bestreden worden, mede gebragt worden *voor memorie*.

Bij administratien, waar de armen-fondsen niet slechts toereikende zijn, om in de gewone jaarlijkfche uitgaven te voorzien, maar zelfs om een zuiver batig saldo achter te laten, zal het batig overschot telkens tot een vruchtdragend kapitaal worden aangelegd, om te kunnen verftrekken tot buitengewone bedeeelingen en subsidien aan godshuizen, welke in het vervolg noodig mogten bevonden worden; doch zal, om hierover te beschikken, de autorifatie van den kerkenraad noodig zijn.

Art. 101. In de maand October van elk jaar wordt de voorschreven begrooting, voor het volgende jaar, door diakenen geformeerd, en vóór den 1sten November daaraanvolgende overgelegd, en, met of zonder verandering, vastgesteld in eene vergadering van den kerkenraad.

Art. 102. Voor geen' post der uitgaven zal meer kunnen worden besteed, dan daarvoor is geraamd geworden; echter zullen af- en overschrijvingen van den eenen post op den anderen kunnen plaats hebben, bij besluit des kerkenraads.

Art. 103. Buitengewone collecten of inschrijvingen zullen niet mogen plaats hebben, dan volgens een besluit van den grooten kerkenraad.

Art. 104. De Synodale commissie heeft de bevoegdheid, om, wanneer dezelve daartoe, met betrekking tot de eene of andere directie, reden meent te hebben, visie te vragen van den staat der begrooting.

§ 4. *Van de administrateurs.*

Art. 105. De administrerende diakenen zijn belast met al de ontvangsten en uitgaven.

De gezamenlijke diakenen blijven echter voor de administratie verantwoordelijk; zullende het collegie van diakenen, en, in gemeenten, waar maar één diaken is, de kerkenraad verplicht zijn, om zulke bepalingen in hun midden vast te stellen, dat zij zich verzekerd kunnen houden van eene goede en rigtige administratie hunner middelen, welke daarmede in het bijzonder belast zijn.

Art. 106. De administrateurs zijn verplicht, al de op de begrooting vermelde inkomsten stiptelijk in te zamelen of in te vorderen, en zijn voor alle nalatigheid in dezen verantwoordelijk.

Art. 107. Aan dezelve wordt toegestaan, en mitsdien op alle armen-administratiën toepasselijk verklaard, het regt van *gratis* procederen tegen nalatige schuldenaars, bij Koninklijke besluiten van den 2den Februarij 1814, 27 Junij 1814, 11 Julij 1815 en 17 Augustus 1815 bepaald.

Art. 108. Geen verkoop of belasting van eenige armen-geflichten, eigendommen of effecten zal mogen plaats hebben, dan ten gevolge van een besluit des grooten kerkenraads, en met zoodanig consent van wege het Gouvernement, als bij 's Lands wetten is of zal worden bepaald.

Art. 109. Geene procedures, welke aan het armenwezen eenige kosten zouden kunnen veroorzaken, kunnen door dezelve, hetzij als verweerder, hetzij als aanlegger, gevoerd worden, dan op grond van een besluit, genomen in eene daartoe opgeroepene vergadering des grooten kerkenraads, en door Gedeputeerde Staten der provincie goedgekeurd.

Ingeval echter *periculum in mora* mogt zijn, zullen diakenen bevoegd wezen tot het doen van zoodanige daden, als vereischt worden, om de zaak in derzelve geheel te houden.

Art. 110. De registers van het armenwezen en geflichten zijn vrij van het zegelregt.

Art. 111. Geene uitgaven zullen in rekening geleden worden, welke den post, daartoe op de begrooting bestemd, mogten te boven gaan, tenzij blijke van het tot af- en overschrijven in de vergadering des grooten kerkenraads genomen besluit.

Art. 112. De administrateurs zijn gehouden, te allen tijde aan het collegie van diakenen, of, waar maar één diaken is, aan den kerkenraad opening te geven van den staat der kas, de boeken te vertoonen en te doen blijken, dat de meer ontvangen dan uitgegevene gelden daarin voorhanden zijn, en, bij aftreding, de bij hen voorhanden penningen, tegen bewijs, aan hunne opvolgers dadelijk ter hand te stellen, behoudens hunne nadere verantwoording.

§ 5. *Van de rekening en verantwoording.*

Art. 113. Jaarlijks, vóór of uiterlijk in de maand April, nemen diakenen de rekening en verantwoording op van de gehoudene administratie, welke naauwkeurig naar de orde der begrooting zal moeten worden ingerigt.

Art. 114. Vóór den 1sten Mei van elk jaar zal deze rekening door diakenen worden overgelegd in eene kerkenraads-vergadering, ten einde nader en met vergelijking der begrooting te worden geëxamineerd.

Art. 115. De rekening en verantwoording zal vervolgens in den grooten kerkenraad, uiterlijk vóór den 1sten Julij van elk jaar te houden, worden opgenomen en gesloten.

Art. 116. Ingeval er bij den grooten kerkenraad gewigtige aanmerkingen op de rekening mogten gemaakt worden, zullen deze ter beslissing van de Synodale commissie worden medegedeeld.

Art. 117. De Synodale commissie heeft de bevoegdheid, om, wanneer dezelve daartoe, met betrekking tot de eene of andere directie, redenen meent te hebben, vifse te vragen van de opgenomene rekeningen.

Algemeene voorbehouding.

Art. 118. Onverminderd de veranderingen, welke uit verordeningen van het Gouvernement, omtrent de kerk- of armen-administratiën, mogten voortvloeijen, behoudt de Synode zich voor, om in het vervolg dit reglement, onder goedkeuring des Konings, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden mogt worden te behooren.

VERORDENINGEN WEGENS DE KERKBESTUREN
BIJ DE R. KATH. GEMEENTEN.

---

*DECREET van den 30sten December
1809, betrekkelijk de kerkbesturen
bij de R. Kath. gemeenten.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de administratie der kerkbesturen.

Art. 1. De kerkbesturen, welke aanstelling bij art. 76 der wet van 18 Germinal, 1ode jaar, bevolen is, zullen verplicht zijn, om te waken voor het onderhoud, en de conservatie der kerkgebouwen; om de liefdegiften, goederen, renten en inkomsten, die bij de wetten en reglementen zijn geautoriseerd; de gelden tot onderstand, door de gemeenten bijgedragen, en in het algemeen al de fondsen, bestemd tot de uitoefening van de eeredienst, te administreren, en, eindelijk, om die uitoefening van de eeredienst en het behoud van deszelfs waardigheid, in de kerken, waartoe zij behooren, voldoende te verzekeren, hetzij door het regelen der daartoe benoodigde uitgaven, hetzij door het verschaffen van de middelen, om daarin te voorzien.

Art. 2. Ieder kerkbestuur zal bestaan uit een' kerkenraad en uit een bureau van kerkmeesteren.

EERSTE AFDEELING.

Van den kerkenraad.

§ 1. *Van de zamenstelling van den kerkenraad.*

Art. 3. In de kerspelen, waar de bevolking uit 5000 zielen of daar boven bestaat, zal de kerkenraad bestaan uit negen leden,

en in alle overige kerspelen uit vijf; zij zullen genomen worden uit de voornaamste ingezetenen, en voorts moeten zijn van de Katholieke godsdienst en in het kerspel woonachtig.

Art. 4. Voorts zullen van regtswege leden van den kerkenraad zijn:

- 1°. De priester of pastoor, die de eerste plaats zal bekleeden, en zich zal kunnen doen vervangen door een' zijner vicarissen.
- 2°. De maire der gemeente van de hoofdplaats der pastorij of succursaal, die zich zal kunnen doen vervangen door een' zijner adjuncten; indien de maire niet is van de Katholieke godsdienst, zal hij een' adjunct van die godsdienst, of, bij ontstentenis, een Katholiek lid, uit den municipalen raad, in zijne plaats moeten stellen. De maire zal zitten ter linker- en de priester of pastoor ter rechterhand van den voorzitter.

Art. 5. In de steden, waar meer dan één kerspel of succursaal is, zal de maire van regtswege lid zijn van iederen kerkenraad, en zich kunnen doen vervangen, gelijk bij het vorige artikel gezegd is.

Art. 6. In de kerspelen of succursalen, waar de kerkenraad uit negen leden bestaat, degenen, die van regtswege leden zijn, daaronder niet begrepen, zullen vijf derzelve voor de eerste reize staan ter benoeming van den Bischof, en vier ter benoeming van den Prefekt; in die, waar de kerkenraad slechts uit vijf leden bestaat, zal de Bischof er drie benoemen, en de Prefekt twee. Zij zullen den eersten Zondag van April aanstaande hunne werkzaamheden aanvaarden.

Art. 7. De leden van den kerkenraad zullen om de drie jaren gedeeltelijk aftreden, te weten: in de kerspelen, waar de kerkenraad bestaat uit negen leden, behalve de leden van regtswege, na verloop van de eerste drie jaren vijf leden, die voor de eerste maal door het lot zullen worden aangewezen, en na verloop van zes jaren de vier overigen; bij de kerkbesturen, waar de raad bestaat uit vijf leden, behalve de leden van regtswege, na verloop van de drie eerste jaren drie leden, die door het lot zijn aangewezen, en na verloop van zes jaren de twee overigen. Vervolgens zullen altijd de oudsten in dienst aan de beurt zijn om af te treden.

Art. 8. De leden, die de plaats vervangen moeten van degenen, die aftreden, zullen door de aanblijvende leden verkozen worden.

Wanneer de opengevallene plaatsen binnen den bepaalden tijd niet vervuld zijn, zal de Bischof last geven, om daartoe binnen den tijd van ééne maand over te gaan; en wanneer zulks aldan nog niet geschied is, zal hij de benoeming zelf doen voor dat maal, doch verder niet.

De aftredende leden zijn op nieuw verkiesbaar.

Art. 9. De kerkenraad zal bij beslotene biljetten deszelfs secretaris en voorzitter benoemen; beiden zullen op den eersten Zondag in April van ieder jaar aftreden, en op nieuw verkiesbaar zijn. De voorzitter zal, wanneer de stemmen verdeeld zijn, eene beslissende stem hebben.

De kerkenraad zal niet mogen raadplegen, tenzij er meer dan de helft der leden ter vergadering tegenwoordig zijn; terwijl de besluiten bij meerderheid van stemmen genomen, en door al de tegenwoordig zijnde leden geteekend zullen worden.

§ 2. *Van de vergaderingen van den kerkenraad.*

Art. 10. De kerkenraad zal den eersten Zondag in April, Julij, October en Januarij, na het einde van de hoofdmis of van de vesper, in de kerk, in een daartoe behoorend of daarbij gelegen vertrek, of in de pastorie vergaderen.

De bekendmaking van iedere dezer vergaderingen zal des Zondags te voren, na de predikatie van de hoofdmis, afgelezen worden.

De kerkenraad zal daarenboven, op autorisatie van den Bischof of van den Prefekt, buitengewoon kunnen vergaderen, zoo dikwijls als eenige dringende zaken, of onvoorziene uitgaven het vorderen.

§ 3. *Van de werkzaamheden van den kerkenraad.*

Art. 11. Zoodra de kerkenraad is zamengesteld, zal deze uit deszelfs midden, bij beslotene biljetten, die leden verkiezen, welke het bureau van kerkmeesteren zullen uitmaken, en voorts, wanneer de tijd, bij het tegenwoordig reglement voor de waarneming

van het kerkmeesterfchap vastgesteld, verstreken is, ter alsdan invallende vergadering, insgelijks bij beslotene biljetten, een zijner leden verkiezen, om den aftredenden kerkmeester te vervangen.

Art. 12. Aan de overweging van den kerkenraad zullen onderworpen worden:

- 1°. Het budget van het kerkbestuur.
- 2°. De jaarlijksche rekening van deszelfs thesaurier.
- 3°. Het emplot, zoo van de overgeschotene penningen en van de legaten en donatien, als van de afgeloste kapitalen.
- 4°. Alle buitengewone uitgaven van boven de 50 franken in de kerspelen, die minder, en van boven de 100 franken in de kerspelen, die meer dan 1000 zielen bevatten.
- 5°. De processen, die aangelegd of vervolgd moeten worden, de contracten van erfpacht of huur voor verscheidene jaren achter den anderen, van aliënatie of ruiling, en in het algemeen al de objecten, welke de grenzen van de gewone administratie der goederen van minderjarigen te buiten gaan.

TWEEDE AFDEELING.

Van het bureau van kerkmeesteren.

§ 1. *Van de zamenstelling van het bureau van kerkmeesteren.*

Art. 13. Het bureau van kerkmeesteren zal bestaan:

- 1°. Uit den priester of pastoor van het kerspel of succurfaal, die voor altoos en van regtswege lid van het bureau zal zijn.
- 2°. Uit drie leden van den kerkenraad.

De priester of pastoor zal de eerste plaats bekleeden, en zich kunnen doen vervangen door een' zijner vicarissen.

Art. 14. Nabestaanden in den bloede of door aanhuwelijking, tot den graad van oom en neef ingesloten, zullen niet te gelijker tijd leden van het bureau mogen zijn.

Art. 15. Den eersten Zondag in April van ieder jaar zal één der kerkmeesteren het bureau verlaten, en door een' ander' vervangen worden.

482 VERORDEN. WEGENS DE KERKBESTUREN

Art. 16. Van de drie kerkmeesteren, die voor de eerste maal door den raad benoemd zijn, zullen er twee achtereenvolgens en bij loting, op het einde van het eerste en van het tweede jaar, aftreden; terwijl de derde, na verloop van het derde jaar, van regtswege het bureau verlaten zal.

Art. 17. Vervolgens zal de aftreding altijd te beurt vallen aan de kerkmeesteren, die het langst werkzaam geweest zijn.

Art. 18. Wanneer de verkiezing niet op den bepaalden tijd geschied is, zal daarin voorzien worden door den Bischof.

Art. 19. De leden van het bureau zullen uit hun midden een' voorzitter, een' secretaris en een' thesaurier verkiezen.

Art. 20. Zij zullen geen besluit mogen nemen, wanneer zij minder dan drie leden sterk zijn.

Wanneer de stemmen verdeeld zijn, zal de voorzitter eene beslissende stem hebben.

Al de besluiten zullen door de tegenwoordig zijnde leden geteekend worden.

Art. 21. In de kerspelen, waar te voren kerkmeesteren - honorair pleegden te zijn, zullen er twee door den kerkenraad mogen verkozen worden uit de voornaamste openbare beambten, in het kerspel woonachtig. Deze kerkmeesteren, en al de leden van den kerkenraad, zullen eene bijzondere plaats in de kerk hebben, die den naam zal dragen van *kerkmeestersbank*, en, zoo veel mogelijk, gelegen voor den predikstoel. De priester of pastoor zal de eerste plaats in deze bank hebben, zoo dikwijls als hij zich onder de predikatie in dezelve bevinden mogt.

§ 2. *Van de vergaderingen van het bureau van kerkmeesteren.*

Art. 22. Het bureau zal maandelijks, na het einde van de hoofdmis, op de plaats, die voor de vergaderingen van den raad bestemd is, bij den anderen komen.

Art. 23. In buitengewone gevallen zal het bureau, hetzij ambtshalve door den voorzitter, of op verzoek van den priester of pastoor, zamengeroepen worden.

§ 3. *Werkzaamheden van het bureau.*

Art. 24. Het bureau van kerkmeesteren zal het budget van het kerkbestuur ontwerpen, en de zaken voorbereiden, die in den kerkenraad moeten worden gebragt; terwijl het voorts belast zal zijn met de uitvoering der besluiten van den raad, en met de dagelijksche administratie der tijdelijke belangen van het kerspel.

Art. 25. De thesaurier is belast met de invordering van al de gelden, aan het kerkbestuur verschuldigd, hetzij als uitmakende een gedeelte van deszelfs jaarlijksche inkomsten, of uit eenigen anderen hoofde.

Art. 26. De kerkmeesteren zijn verplicht om zorg te dragen, dat alle makingen getrouwelijk worden voldaan en nagekomen volgens de bedoelingen der erflaters, zonder dat de gelden tot iets anders mogen gebruikt worden.

Een extract uit het boek, houdende de makingen, waarvoor in den loop van een vierendeeljaars diensten gedaan moeten worden, zal, bij den aanvang van ieder vierendeeljaars, in de sacristy worden opgehangen, met vermelding van den erflater, en van den geestelijke, die voor iedere making de dienst verrigten zal.

Ook zal door den priester of pastoor, bij het einde van ieder vierendeeljaars, aan het bureau van kerkmeesteren verslag worden gedaan van de makingen, waarvoor in den loop van dat vierendeeljaars de bepaalde diensten zijn verrigt geworden.

Art. 27. De kerkmeesters zullen de olie, de ouwels, den wijn, den wierook, de waskaarsen, en in het algemeen alle voorwerpen van consumtie leveren, die tot het verrigten van de godsdienst vereischt worden, en voorts insgelijks zorgen voor de reparatie en den aankoop van de sieraden, meubelen en gereedschappen voor de kerk en de sacristy.

Art. 28. Alle contracten van leverancie zullen door het bureau van kerkmeesteren gesloten, en, zoowel als de ordonnantien tot betaling, door den voorzitter geteekend worden.

Art. 29. De priester of pastoor zal zich gedragen overeenkomstig het voorschrift van den Bisfchop, in al hetgeen betrekking heeft tot de godsdienst, de gebeden en instructien, en het volbrengen der pieuse voorwaarden, door de erflaters opgelegd; behoudens de veranderingen, welke de Bisfchop daarin, overeen-

484 VERORDEN. WEGENS DE KERKBESTUREN

komstig de canonieke instellingen, maken mogt, wanneer het gebrek aan evenredigheid tusschen de giften en de voorwaarden, waarop dezelve geschied zijn, het vordert.

Art. 30. De priester of pastoor zal de kapelaans aannemen, en hun derzelve werkzaamheden opleggen.

Ook zal hij den koster, den voorzanger en de koorkinderen benoemen, in de kerspelen, waar dezelve worden aangesteld.

De banken of stoelen in de kerk zullen niet geplaatst mogen worden, dan naar het goedvinden van den priester of pastoor, behoudens het beroep op den Bischof.

Art. 31. De jaardiensten, waaraan door de stichters eenige inkomsten verknocht zijn, en in het algemeen alle jaardiensten, die eenig voordeel opleveren, zullen bij voorkeur gegeven worden aan de vicarissen, en niet waargenomen mogen worden door kapelaans of andere geestelijken, dan wanneer er geene vicarissen zijn; ten ware daaromtrent anders door de stichters mogt zijn voorzien geworden.

Art. 32. De predikers zullen door kerkmeesteren benoemd worden bij meerderheid van stemmen, op voordragt van den priester of pastoor, en onverminderd de verpligting dier predikers, om de noodige autorisatie te vragen daar en zoo het behoort.

Art. 33. De aanstelling en afzetting van den organist, de klokluiders, de pedellen, deurwachters, of verdere kerkelijke bedienden, behoort aan kerkmeesteren, op voordragt van den priester of pastoor.

Art. 34. De thesaurier zal verpligt zijn, om alle drie maanden aan het bureau van kerkmeesteren in te dienen een borderel, door hem geteekend, en voorzien van de noodige verklaring van echtheid, wegens den staat van ontvangst en uitgaven van het kerkbestuur in de drie maanden, die alsdan verstreken zijn; deze borderellen zullen geteekend worden door degenen, die ter vergadering tegenwoordig zijn geweest, en voorts bewaard worden in de kist of kast van het kerkbestuur, om weder te kunnen dienen bij de overgifte van de jaarlijksche rekening.

Het bureau zal in dezelfde vergadering de som bepalen, die voor de uitgaven in de volgende drie maanden vereischt wordt.

Art. 35. Al de uitgaven voor de kerk en de sacristy zullen

geschieden door den thesaurier; zullende, dienvolgens, door geen winkelier of handwerksman iets mogen geleverd worden, zonder ordonnantie van den thesaurier, die door den koster, of ander' persoon, bevoegd om het goed te ontvangen, zal voorzien worden van eene verklaring, houdende, dat de inhoud dier ordonnantie behoorlijk geleverd is.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de inkomsten, de lasten, en van het budget van het kerkbestuur.

EERSTE AFDEELING.

Van de inkomsten van het kerkbestuur.

Art. 36. De inkomsten van ieder kerkbestuur bestaan:

- 1°. In de opbrengst van de goederen en renten, die aan de kerkbesturen teruggegeven zijn, van de goederen der broederschappen, en in het algemeen van die goederen, welke bij Onze onderscheidene decreten aan de kerkbesturen mogen zijn toegewezen.
- 2°. In de opbrengst der goederen, renten en erfmakingen, tot het aanvaarden van welke zij reeds door Ons geautoriseerd zijn, of nog verder zullen worden.
- 3°. In de opbrengst der goederen en renten, aan de domeinen afgestaan, waarvan Wij dezelve reeds geautoriseerd hebben, of nog verder mogten autoriseren, zich te stellen in het bezit.
- 4°. In de opbrengst van hetgeen de kerkhoven uit zich zelve opleveren.
- 5°. In de opbrengst van de huur der gestoelten.
- 6°. In de opbrengst van de banken in de kerk.
- 7°. In de collecten ter bekostiging van de eeredienst.
- 8°. In hetgeen in de armenbusfen gevonden wordt, die tot dat einde geplaatst worden.
- 9°. In de renten der obligatien ten behoeve van het kerkbestuur.

- 10°. In de regten, door de kerkbesturen geheven wordende, uit kracht van de reglementen der Bischoppen, die Wijv goedgekeurd, en in hun aandeel in de opbrengst der begrafenisfen.
- 11°. In den onderftand der gemeente, wanneer dit het geval is.

TWEDE AFDEELING.

Van de lasten van het kerkbestuur.§ 1. *Van de lasten in het algemeen.*

Art. 37. De lasten van het kerkbestuur bestaan :

- 1°. In de leverancie van het benooidigde tot de eeredienst, te weten : de sieraden, de gewijde vaten, het linnen, het licht, de ouwels, de wijn, de wierook, de betaling van de traktementen der vicarisfen, kosters, voorzangers, organisten, klokluiders, deurwachters, pedellen, en verdere kerkelijke bedienden, overeenkomstig de kerkelijke gelegenheid en behoeften.
- 2°. In de betaling van de belooning der predikers, bij gelegenheid van het advent, de vasten en andere plegtigheden.
- 3°. In de bezorging van verfiering en de goedmaking der kosten, die tot de inwendige verfraaijing der kerk vereischt worden.
- 4°. In de zorg voor het onderhoud der kerken, pastorijen en kerkhoven; en, wanneer de inkomsten van het kerkbestuur daartoe ontoereikende zijn, in het nemen van alle noodige maatregelen, ter voorziening in de reparatien en herbouwingen, gelijk dit een en ander bij de 3de paragraaf bepaald is.

§ 2. *Van de aanstelling en de betaling der vicarisfen.*

Art. 38. Het getal der kapelaans en vicarisfen, bij iedere kerk, zal door den Bischof vastgesteld worden, na voorafgaande raadpleging der kerkmeesteren, en op advies van den municipalen raad der gemeente.

Art. 39. Wanneer er een vicaris noodig is, wanneer de Bischof die noodzakelijkheid erkent, en het kerkbestuur evenwel buiten staat is, om het traktement te betalen, zal het besluit van den Bischof moeten gezonden worden aan den Prefekt, ten einde voorts te handelen, gelijk bij art. 49 is vermeld, betrekkelijk de verdere uitgaven, ter bekostiging van de eeredienst, waartoe de gemeenten het hare bijdragen, indien de inkomsten der kerkbesturen ontoereikende zijn.

Art. 40. Het traktement der vicarissen zal niet meer dan 500, en niet minder dan 300 franken bedragen.

§ 3. *Van de reparatien.*

Art. 41. De kerkmeesteren en bijzonder de thesaurier zullen verplicht zijn om te zorgen, dat al de reparatien wél en met den noodigen spoed geschieden. Zij zullen de gebouwen in het begin, zoo van de lente als van den herfst, met lieden, zich des verstaande, in oogenschouw nemen.

Zij zullen terstond, en met de meeste zuinigheid, voorzien in de reparatien van eerste noodzakelijkheid, of andere, niet te boven gaande de sommen, bij het 12de artikel vastgesteld, en zonder, in allen gevalle, de bepaalde uitgaven voor de eeredienst te kort te doen.

Art. 42. Wanneer de reparatien de bovengemelde som te boven gaan, zal het bureau verplicht zijn, daarvan verslag te doen aan den kerkenraad, welke bevel zal mogen geven tot het doen van al de reparatien, niet te boven gaande 100 franken in de gemeenten, die minder, en 200 franken in de gemeenten, die meer dan 1000 zielen bevatten.

Echter zal de kerkenraad, zelfs uit de vrije inkomsten van het kerkbestuur, geene reparatien mogen laten doen, welke de gemelde som te boven gaan, dan met last aan het bureau, om een bestek bij begrooting te doen opmaken, en over te gaan tot de aanbesteding bij afslag of inschrijving, na drie herhaalde afkondigingen, van acht tot acht dagen.

Art. 43. Wanneer er, na de gewone uitgaven, bij het budget vastgesteld, geene of geene genoegzame fondsen voor de reparatien overblijven, zal het bureau daarvan verslag doen aan den kerkenraad, welke alsdan een besluit zal nemen, strekkende, om

daarin te voorzien, op den voet, bij het 4de hoofdstuk van het tegenwoordig reglement omschreven; dit besluit zal door den voorzitter worden toegezonden aan den Prefekt.

Art. 44. Bij het betrekken der pastorij door ieder' priester of pastoor, zal er, op kosten der gemeente, en op voordragt van den maire, eene memorie opgemaakt worden van den toestand der pastorij en derzelve aanhoorigheden. De priester of pastoor zal niet verder gehouden zijn, dan tot de bloote reparaties van eerste noodzakelijkheid, en tot herstel van de schade, door zijn toedoen te weeg gebragt; zullende de priester of pastoor, bij het verlaten van de pastorij, of zijne erfgenamen of regtverkrijgenden, in geval van overlijden, verplicht zijn, om de gemelde reparaties te doen en de schaden te herstellen.

DERDE AFDEELING.

Van het budget van het kerkbestuur.

Art. 45. Jaarlijks zal aan het bureau, door den priester of pastoor, een staat van begrooting ingediend worden van de kosten, die tot de uitoefening van de eeredienst vereischt worden, hetzij voor de objecten van consumtie, hetzij voor de reparatie en het onderhoud der kerkelijke sieraden, meubelen en gereedschappen.

Nadat deze staat, artikel voor artikel, door het bureau goedgekeurd is, zal dezelve globaal, onder den naam van *huishoudelijke uitgaven*, overgebracht worden in het ontwerp van het algemeen budget; zullende voorts de uitgewerkte lijst dier uitgaven bij het ontwerp worden overgelegd.

Art. 46. De ontvangst en uitgave voor de kerk zullen bij dit budget worden uitgemaakt, en zullen de artikelen van uitgave in de volgende orde gerangschikt worden:

- 1°. De gewone kosten ter verrigting van de eeredienst.
- 2°. De kosten van reparatie der kerkelijke sieraden, meubelen en gereedschappen.
- 3°. De traktementen der kerkelijke ambtenaren en bedienden.
- 4°. De kosten van de reparaties van eerste noodzakelijkheid.

Hetgeen na de voldoening dier uitgaven nog van de inkomsten overschiet, zal strekken ter betaling van de traktementen der vicarissen, die op wettig gezag zijn aangesteld, en hetgeen er dan nog overig mogt zijn, zal besteed worden voor de groote reparaties der gebouwen, die ter verrigting van de eredienst bestemd zijn.

Art. 47. Het budget zal jaarlijks aan den kerkenraad ter vergadering van April worden voorgelegd, en daarna, met den staat der kosten, ter verrigting van de eredienst, gezonden worden aan den Bischof over het kerspel, om op het een en ander zijne goedkeuring te bekomen.

Art. 48. Wanneer de inkomsten van het kerkbestuur toereikende zijn ter bestrijding van de uitgaven, in het budget vervat, zal het, buiten verdere formaliteiten, volkomen en in allen deele ter uitvoer mogen gebragt worden.

Art. 49. Wanneer de inkomsten ontoereikende zijn tot goedmaking, hetzij van de onvermijdelijke kosten voor de dienst, hetzij van de uitgaven tot behoud van de waardigheid van die dienst benodigd, hetzij van de traktementen der kerkelijke ambtenaren en bedienden, hetzij van de reparaties der gebouwen, of ter verschaffing van het noodige onderhoud aan de geestelijken, die geene belooning van den Staat genieten, zal het budget de begrooting der fondsen moeten bevatten, welke aan de leden van het kerspel, ter voorziening in die uitgaven, gevraagd zullen behooren te worden, gelijk in het vierde hoofdstuk wordt vastgesteld.

DERDE HOOFDSTUK.

EERSTE AFDEELING.

Van het beheer der goederen van het kerkbestuur.

Art. 50. Ieder kerkbestuur zal hebben eene kist of kast met drie sleutels, waarvan er een zal berusten onder den thesaurier, een onder den priester of pastoor, en de derde onder den voorzitter van het bureau.

Art. 51. In deze kist of kast zullen al de gereede penningen van het kerkbestuur, benevens de sleutels der busfen in de kerken, bewaard worden.

Art. 52. Geene gelden zullen uit de kast mogen geligt worden buiten autorisatie van het bureau, en zonder quitantie, welke daarin zal blijven berusten.

Art. 53. Wanneer de thesaurier minder in handen heeft, dan de som, welke door het bureau voor de uitgaven van het loopende vierendeeljaars bepaald is, zal het ontbrekende uit de kast geligt, en, in het tegenovergestelde geval, het overschot in dezelve gefloort worden.

Art. 54. Ook zullen in eene kist of kast bewaard worden de papieren, bescheiden en documenten, rakende de inkomsten en zaken van het kerkbestuur, en met name de rekeningen en daartoe behoorende bewijsstukken; de registers der besluiten, met uitzondering van het loopende register; het boek der bescheiden en de inventarissen of recollement, waarvan in de beide volgende artikelen zal gehandeld worden.

Art. 55. Er zullen, ten spoedigste, en zonder eenige kosten, twee inventarissen gemaakt worden, de eene van de sieraden, het linnen, de gewijde vaten, het zilverwerk, gereedschap, en, in het algemeen, van al het kerkelijke mobilair, en de andere van de bescheiden, papieren en bewijsstukken, met vermelding van de goederen, in ieder stuk bedoeld, van de inkomsten, die zij opleveren, en van de stichting, onder welker bezwaar de goederen aan het kerkbestuur gemaakt zijn. Een dubbel van den inventaris van het mobilair zal aan den priester of pastoor ter hand gesteld worden.

Jaarlijks zal een recollement der gemelde inventarissen plaats hebben, ten einde daarin de noodige bijvoegselen, weglatingen of verdere veranderingen te maken; zullende deze inventarissen en recollementen door den priester of pastoor en door den voorzitter van het bureau worden geteekend.

Art. 56. De secretaris van het bureau zal, op achtereenvolgende nummers, en naar orde van de dagteekening, in een summier register, overschrijven:

- 1°. De akten van stichting of fundatie, en in het algemeen al de bewijzen van eigendom;
- 2°. De contracten van pacht of huur.

De overschrijving zal geschieden tusschen twee lijnen, dienen-

de, om achter de eene de inkomsten, en achter de andere de lasten te plaatsen.

Ieder stuk zal door den priester of pastoor, en door den voorzitter van het bureau geteekend en voorzien worden van eene verklaring, dat het is overeenkomstig met deszelfs origineel.

Art. 57. Geen stuk zal uit de kist of kast mogen geligt worden, dan tegen recief, houdende vermelding van het stuk zelf; van het besluit van het bureau, waarbij de autorisatie verleend is, om het uit de kast te ligten; van de kwaliteit van dengenen, die er zich mede belast, en dié het recief teekenen zal; van de redenen, waarom het uit de kast geligt wordt; en, indien het moet dienen in een proces, van de regtbank en den naam van den praktizijn.

Dit recief en de quitantie, bij de teruggave, zullen op het boek of register der bescheiden worden ingeschreven.

Art. 58. Alle notarisfen, voor wie eenige akte gepasfeerd wordt, houdende donatie bij levenden lijve, of uiterste wilsbepaling, ten voordeele van een kerkbestuur, zullen verplicht zijn, om daarvan aan den priester of pastoor kennis te geven.

Art. 59. Alle akten, waarbij aan een kerkbestuur donaties gedaan of legaten gemaakt worden, zullen ter hand gesteld worden aan den thesaurier, welke daarvan, ter eerstvolgende vergadering van het bureau, verslag zal doen; terwijl de akte vervolgens door hem, met de aanmerkingen van het bureau, aan den Aartsbisfchop of Bisfchop over het kerspel zal worden ingezonden, ten einde deze daarop besluite, of de donatie of het legaat *al* dan *niet* behoort aanvaard te worden.

Het een en ander zal gezonden worden aan den Minister van de eeredienst, op wiens verslag het kerkbestuur tot de aanvaarding zal worden geautoriseerd, indien daartoe termen zijn; deze autorisatie zal in de akte van aanvaarding vermeld, en de laatste, in naam van het kerkbestuur, door den thesaurier geteekend worden.

Art. 60. De huizen en landerijen, aan het kerkbestuur toebehoorende, zullen, bij pacht, beheerd en geadministreerd worden door het bureau van kerkmeesteren, op den voet, met betrekking tot de gemeente-goederen vastgesteld.

Art. 61. Niemand der leden van het bureau van kerkmeesteren zal eenig deel mogen hebben in den aankoop, de reparatie, den

op- of verbouw, of de verpachting der goederen van het kerkbestuur, direct noch indirect.

Art. 62. De onroerende kerkelijke goederen zullen niet mogen verkocht, vervreemd, verruild of zelfs voor langer dan negen jaren verhuurd worden, dan ingevolge een besluit van den kerkenraad, het advies van den Bisfchop over het kerspel, en onze autorisatie.

Art. 63. De penningen uit donatien of legaten opkomende, welkeer emplooi niet bij de making mogt zijn bepaald geworden, mitsgaders de inkomende renten, de koopschat van verkochte goederen of het saldo van gedane ruiling, en het overschietende, na de betaling der gewone uitgaven, zullen gebruikt worden op den vastgestelden voet, bij het advies van den Staatsraad, van den 21sten December 1808, door Ons goedgekeurd.

Wanneer de som tot dit einde onvoldoende zijn mogt, en men berekenen kan, dat er in de zes eerstvolgende maanden gelden genoeg zullen inkomen, om de noodige som daartoe te helpen uitmaken, zal dezelve in kas blijven; zoo niet, dan zal de kerkenraad in overweging nemen, waartoe dezelve zou kunnen gebruikt worden, en zal alsdan de Prefekt last geven, om daarvan dat emplooi te maken, dat het voordeeligste schijnt.

Art. 64. De prijs der stoelen in de kerk zal, met betrekking tot onderscheidene diensten, geregeld worden bij besluit van het bureau, door den kerkenraad goedgekeurd, en welk besluit in de kerk zal aangeplakt worden.

Art. 65. Wij verbieden wel uitdrukkelijk, om iets aan te nemen voor den toegang in de kerk, en om binnen dezelve iets anders, onder eenig voorwendfel hoegenaamd, te ontvangen, dan den prijs der stoelen.

Er zal zelfs in al de kerken eene plaats opgehouden worden, waar de geloofsgenooten, die geene stoelen of banken huren, gemakkelijk de godsdienst kunnen bijwonen en de predikation aanschouwen.

Art. 66. Het bureau van kerkmeesteren zal door den kerkenraad mogen geautoriseerd worden, om de banken en stoelen zelven te verhuren, of de huur derzelven te verpachten.

Art. 67. Wanneer de huur der stoelen verpacht wordt, zal die

verpachting geschieden na drie herhaalde bekendmakingen van acht tot acht dagen; de aanbesteding zal plaats hebben aan het bureau van het kerkbestuur, bij inschrijving; terwijl de toewijzing geschieden zal aan den meestbiedenden, in tegenwoordigheid van kerkmeesteren; van welk een en ander melding zal gemaakt worden in het contract, hetwelk bij het besluit gevoegd zal worden, waarbij de prijs der stoelen bepaald wordt.

Art. 68. Geen afstand van banken of plaatsen in de kerk zal mogen gedaan worden, hetzij bij contract tegen eene jaarlijkse uitkeering, hetzij tegen overdracht van eenig kapitaal of onroerend goed, hetzij voor een' tijd, langer dan het leven dergenen, welke dien afstand bekomen hebben; behoudens de hierna te vermelden uitzondering.

Art. 69. Het verzoek om afstand zal ingediend worden bij het bureau, ten einde voorloopig drie achtereenvolgende Zondagen afgekondigd, en voorts gedurende ééne maand bij biljetten aan de kerkdeur aangeplakt te worden, en daardoor een' ieder in de gelegenheid te stellen, om een' voordeelig bod te doen.

Wanneer de afstand gevraagd is tegen overdracht van eenig onroerend goed, zal het bureau dat goed in kapitaal en inkomsten doen waarden, ten einde de waarde van hetzelfde in de biljetten en bij de afkondiging vermeld te worden.

Art. 70. Wanneer deze formaliteiten vervuld zijn, zal het bureau deszelfs verslag doen aan den kerkenraad.

Wanneer de afstand gevraagd wordt op contract tegen eene jaarlijkse uitkeering, en de kerkenraad van advies is, om dien afstand toe te staan, zal deszelfs besluit daartoe voldoende zijn.

Art. 71. Wanneer de afstand gevraagd wordt tegen overdracht van eenig onroerend goed, zal men, op besluit van den kerkenraad, Onze autorisatie moeten vragen op denzelfden voet, als voor de donatien en legaten. En indien de handeling mogt loopen over roerende goederen, zal Onze autorisatie dan vereischt worden, wanneer dezelve eene gelijke waarde bedragen, als waartoe de gemeenten en de godshuizen die autorisatie noodig hebben.

Art. 72. Degene, die eene kerk van den grond af mogt opbouwen, zal den eigendom eener bank of kapel voor zich en zijne familie mogen behouden, zoo lang dezelve in wezen blijft.

Al wie eene milde gift of donatie aan eene kerk doet, zal hetzelfde voorregt kunnen bekomen, op advies van den kerkenraad, en behoudens de goedkeuring van den Bisfchop en den Minister van de eeredienst.

Art. 73. Geene grafombe, geene opfchriften, geene gedenkteeken, van wat aard ook, zullen in de kerken mogen geplaatst worden, dan op voorftel van den Bisfchop over het kerspel, en met vergunning van Onzen Minister van de eeredienst.

Art. 74. Het beloop der inkomende fondfen voor rekening van het kerkbestuur, om het even uit welken hoofde, zal, naar gelang van de ontvangst, met vermelding van den dag en van de maand, aangeteekend worden op een gefolieerd en geteekend register, dat onder den thefaurier zal blijven berusten.

Art. 75. Al hetgeen betrekking heeft op de collecten in de kerken, zal geregeld worden door den Bisfchop, op het verflag van kerkmeesteren, met uitzondering van de collecten voor den armen, die altijd in de kerken zullen moeten plaats hebben, zoo dikwijls als de bureaux van liefdadigheid het noodig achten.

Art. 76. De thefaurier zal onder de ontvangften in natura brengen zoowel de waskaarfen, die voor het gewijde brood of voor de jaardienften gegeven worden, als die, welke bij de begrafenisfen en lijkdienften komen ten voordeele van het kerkbestuur.

Art. 77. De kerkmeesteren zullen geen proces mogen aanleggen, noch daarin defensie doen, buiten autorifatie van den Raad van Prefektschap, aan welken tot dat einde het besluit daartoe, door den kerkenraad en het bureau van kerkmeesteren gezamenlijk te nemen, zal worden toegezonden.

Art. 78. De thefaurier zal in allen gevalle verpligt zijn, om alle handelingen te verrigten, die zouden mogen dienen tot behoud van de regten van het kerkbestuur, en alle noodige vlijt aan te wenden tot invordering van deszelfs inkomsten.

Art. 79. De procesfen zullen op naam van het kerkbestuur gevoerd, en de handelingen verrigt worden op voordragt van den thefaurier, welke van de procedures aan het bureau zal kennis geven.

Art. 80. Alle geschillen betrekkelijk den eigendom der goede-

ren, en alle geregtelijke vervolgingen tot invordering der inkomsten, zullen gebragt worden voor den gewonen regter.

Art. 81. De registers der kerkbesturen zullen gehouden worden op ongezegeld papier. De donatien en legaten, die aan dezelve mogten gemaakt worden, zullen alleen aan het vaste regt van één frank onderhevig zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Van de rekeningen.

Art. 82. De rekening, door den thesaurier jaarlijks af te leggen, zal verdeeld worden in twee hoofdstukken: het eene van *ontvangst*, en het andere van *uitgave*.

Het hoofdstuk van ontvangst zal verdeeld worden in drie afdelingen: de *eerste* voor de gewone ontvangst, de *tweede* voor de buitengewone ontvangst, en de *derde* voor dat gedeelte van de gewone of buitengewone ontvangst, dat nog niet mogt zijn ingekomen.

Het saldo eener rekening zal altijd het eerste artikel van de volgende rekening uitmaken. Het hoofdstuk van uitgave zal mede verdeeld worden in gewone uitgaven, buitengewone uitgaven, en uitgaven, zoo gewone als buitengewone, die nog onvoldaan zijn.

Art. 83. Bij ieder artikel van ontvangst, hetzij van renten, hetzij van huur of andere inkomsten, zal tevens melding gemaakt worden van de debiteuren, pachters of huurders, van de namen en gelegenheid van het huis en de landerijen, van den aard der rente, van de dagteekening van het laatste bewijs van eigendom of het laatste huurcontract, en van de notarissen, voor wie de stukken gepasfeerd zijn, mitsgaders van de fundatie, waartoe de rente dienen moet, indien zij bekend is.

Art. 84. Wanneer, hetzij door het overlijden van den debiteur, hetzij door de deeling van het huis of van het land, dat met eene rente bezwaard is, de laatste door verscheidene debiteuren verschuldigd is geworden, zal er echter maar één artikel van ontvangst geboekt worden, met vermelding van al de debiteuren, en behoudens de uitoefening der solidaire actie, indien daartoe termen zijn.

Art. 85. De thesaurier zal verplicht zijn, om zijne jaarlijkse rekening aan het bureau van kerkmeesteren, ter vergadering van den eersten Zondag in Maart, in te dienen.

De rekening, met de daartoe behoorende bewijsstukken, zal hun, tegen recief van een' derzelve, worden overgegeven. Zij zullen aan den kerkenraad, ter vergadering van den eersten Zondag in April, verslag van die rekening geven, die voorts nagezien en gefloten zal worden in de vergadering of in eene volgende, te dien einde des Zondags daarna te beleggen, indien het noodig is.

Art. 86. Wanneer er eenige debatten ontstaan over één of meer artikelen van de rekening, zal dezelve niettemin gefloten worden, met voorbehouding van de artikelen in geschil.

Art. 87. De Bischof zal een' commissaris kunnen benoemen, om in zijnen naam tegenwoordig te zijn bij het doen van de jaarlijkse rekening; maar indien die commissaris een ander is dan een groot-vicaris, zal hij niets mogen bevelen ten aanzien van de rekening, maar alleen proces-verbaal mogen opmaken wegens den staat van het genootschap, en wegens de leverancie voor en reparatie aan de kerk benoodigd.

In allen gevalle zullen de Aartsbisdommen en Bisdommen, bij het doen der kerkvisitatie, of ook derzelve Vicarissen-generaal, zich al de rekeningen, registers en inventarissen mogen doen voorleggen, en den staat der kas mogen opnemen.

Art. 88. Wanneer de rekening gefloten is, zal het saldo ter hand gesteld worden aan den thesaurier, die alsdan in dienst is, en welke verplicht zal zijn, dat saldo te brengen in zijne ontvangst. Ook zal hem tevens een staat worden overhandigd van hetgeen het kerkbestuur te ontvangen heeft uit krachte van pachtcontracten, benevens eene kopij van het tarief der emolumenten, en eene tabel bij begrooting, zoo van de uitgaven, als van de uitstaande zaken van het kerkbestuur.

Ter zelfde vergadering zal op het register der besluiten akte van deze overgifte opgemaakt, en daarvan kopij in behoorlijken vorm afgegeven worden aan den aftredenden thesaurier, ter zijne verantwoording.

Art. 89. Van de jaarlijkse rekening zullen twee afschriften gemaakt worden, waarvan het eene zal blijven berusten in de kist of kast met drie sloten, en het andere op het huis der gemeente.

Art. 90. Wanneer de thesaurier in gebreke mogt blijven, om zijne rekening ter behoorlijker tijd in te dienen, en het saldo derzelve te betalen, zal zijn opvolger verplicht zijn, om uiterlijk binnen ééne maand de noodige maatregelen te nemen, om hem daartoe te noodzaken; zullende, bij gebreke van dien, de Keizerlijke procureur, hetzij ambtshalve, hetzij op aangifte van één der leden van het bureau of van den kerkenraad, hetzij op ordonnantie van den Bischof, bij het doen der kerkelijke visitatie, verplicht zijn, om dengenen, die de rekening doen moet, te vervolgen voor de regtbank ter eerster instantie, en hem doen veroordeelen tot betaling van het saldo, tot het in orde brengen van de akten, die gedebatteerd zijn, of tot het indienen zijner rekening, indien zulks nog niet mogt zijn geschied, alles binnen zekeren tijd, alsdan te bepalen; zoo niet, en de gemelde tijd verstreken zijnde, om provifioneel, ten voordeele van het kerkbestuur, eene fom te betalen, gelijkstaande met de helft van de gewone ontvangst over het vorige jaar, onverminderd de verdere vervolgingen.

Art. 91. Er zal in ieder kerspel gezorgd worden, dat de rekeningen, die nog niet mogten zijn overgegeven, ingediend worden in den vorm, bij het tegenwoordig reglement voorgeschreven, en uiterlijk zes maanden na de afkondiging dezes.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de lasten der gemeenten, met betrekking tot de eeredienst.

Art. 92. De lasten der gemeenten, met betrekking tot de eeredienst, bestaan in de navolgende:

- 1°. Om te voorzien in de lasten, bij art. 37 omschreven, voor zoo verre de inkomsten van het kerkbestuur daartoe ontoereikende zijn.
- 2°. Om den priester of pastoor eene pastorij, of, indien er geene pastorij aanwezig is, een huis, en indien er geen van beiden is, alsdan eene toelage in geld te bezorgen.
- 3°. Om te voorzien in de groote reparatien der gebouwen, die voor de godsdienst bestemd zijn.

Art. 93. Wanneer de gemeenten verplicht zijn, om de kerkbesturen in de beide eerstgemelde behoeften te ondersteunen, zal het budget van het kerkbestuur gebragt worden in den municipalen raad, die tot dat einde zamengeroepen zal worden, om door denzelfden besloten te worden als naar behooren. Het besluit van den municipalen raad zal moeten gezonden worden aan den Prefekt, welke daarvan kennis zal geven aan den Bischof van het kerspel, ter bekoming van deszelfs advies. Wanneer de Bischof en de Prefekt in gevoelen verschillen, zal de een zoowel als de ander daarvan verslag kunnen doen aan Onzen Minister van de eeredienst.

Art. 94. Wanneer er reparatien aan gebouwen te doen zijn, van wat natuur ook, en er, na de gewone uitgaven, bij het budget bepaald, geene of geene genoegzame fondsen voor die reparatien overschieten, zal het bureau daarvan verslag doen aan den kerkenraad, die alsdan een besluit zal nemen, ten einde daarin door de gemeente voorzien worde; dit besluit zal door den thesaurier aan den Prefekt worden toegezonden.

Art. 95. De Prefekt zal de deskundigen benoemen, welke, in tegenwoordigheid van een der leden van den municipalen raad en van een' kerkmeester, zoo spoedig mogelijk, een beslek van de reparatien zullen opmaken. De Prefekt zal dit beslek aan den municipalen raad voordragen, en, op advies van denzelfden, bevel geven, om de gemelde reparatien op kosten der gemeente te doen, indien daartoe termen zijn; wanneer de municipale raad, op de gewone wijze, tot de aanbesteding zal overgaan.

Art. 96. Wanneer de municipale raad van gevoelen is, om eenigen aflag te vragen op deze of gene artikelen van uitgave voor de uitoefening van de godsdienst; of wanneer dezelve de noodzakelijkheid der aanstelling van een' vicaris betwisten mogt, zal deszelfs besluit de gronden van dat gevoelen bevatten.

Al de stukken zullen gezonden worden aan den Bischof, welke beslissen zal.

Art. 97. Wanneer de Bischof beslissen mogt tegen het gevoelen van den municipalen raad, zal de laatste zich bij den Prefekt mogen vervoegen, die al de stukken aan den Minister van de eeredienst zal inzenden, wanneer daartoe termen zijn,

ten einde door Ons, op zijn verslag, in Onzen Staatsraad beflist te worden, als bevonden zal worden te behooren.

Art. 98. Wanneer er uitgaven te doen zijn voor reparaties of herbouwingen, die te voren opgenomen zijn, overeenkomstig art. 95, zal de Prefekt gelasten, dat die reparaties betaald worden uit de inkomsten der gemeente, wanneer de municipale raad op de gewone wijze tot de aanbesteding zal overgaan.

Art. 99. Wanneer de inkomsten der gemeente ontoereikende zijn, zal de raad in overweging nemen, door wat middel, volgens het voorschrift van de wet, in die uitgave zou kunnen voorzien worden.

Art. 100. Indien het echter blijken mogt, dat de leden van een kerspel in de onmogelijkheid zijn, om, zelfs door eene buitengewone heffing, in de reparaties te voorzien, zal men zich vervoegen bij Onze Ministers van binnenlandsche zaken en de eeredienst, op welker verslag aan zoodanig kerspel de onderstand verleend zal worden, dien zij bepalen zullen, en welke dan ook zal worden gevonden uit het gemeene fonds, bij de wet van den 15den September 1807, betrekkelijk het budget van den Staat, bepaald.

Art. 101. In allen gevalle, wanneer er termen zijn tot verhaal van een kerkbestuur op eene gemeente, zal de Prefekt het budget dier gemeente op nieuw in overweging nemen, en daarna beslissen of de uitgave, die voor de eeredienst gevraagd wordt, uit de inkomsten der gemeente kan gevonden worden, of tot welke som, behoudens onze goedkeuring, met betrekking tot de gemeenten, welker inkomsten meer dan 20,000 franken bedragen.

Art. 102. Wanneer er termen zijn, om den municipalen raad zamen te roepen, en indien het grondgebied van het kerspel verscheidene gemeenten bevatten mogt, zal de raad van iedere gemeente zamen groepen worden, en afzonderlijk raadplegen.

Art. 103. Geene buitengewone belasting tot goedmaking van de kosten voor de eeredienst zal over de gemeenten kunnen geheven worden, dan met in achtneming van de formaliteiten, bij de wet voorgeschreven.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Kathedrale kerken, de Bischoppelijke huizen en de seminariën.

Art. 104. De besturen der Kathedrale of hoofdkerken zullen, bij voortduring, eveneens zamengefeld worden en dezelfde administratie voeren, als bij de Bischoppelijke reglementen, die Wij vastgesteld hebben, bepaald is.

Art. 105. Al de bepalingen wegens de besturen der kerspelkerken zijn, wat de inwendige administratie betreft, mede toepasselijk op de besturen der Kathedrale kerken.

Art. 106. De departementen, die onder een bisdom behooren, zullen, ten aanzien van het bestuur der Kathedrale kerk, gehouden zijn tot al datgene, wat aan de gemeenten, met betrekking tot de besturen van derzelver kerspelkerken, is opgelegd.

Art. 107. Wanneer er groote reparatien of herbouwingen aan de Kathedrale kerken, aan de Bischoppelijke paleizen en aan de seminariën te doen vallen, zal de Bischof daarvan officieel kennis geven aan den Prefekt van het departement, waarin de hoofdplaats van het bisdom gelegen is, met opgave tevens van een' summieren staat van de inkomsten en uitgaven van zijn kerkbestuur, en van de inkomsten, welke, na de gewone uitgaven, voor de bediening van de godsdienst overschieten.

Art. 108. De Prefekt zal alsdan gelasten, dat er, met in achtneming der formaliteiten, voor de publieke werken vastgesteld, in tegenwoordigheid van iemand, die daartoe door den Bischof gemagtigd is, een bestek opgemaakt worde van de werken, die er zonden moeten gemaakt worden.

Art. 109. Dit verslag zal ter kennisse gebragt worden van den Bischof, die het met zijne aanmerkingen aan den Prefekt zal doen toekomen.

De gemelde stukken zullen vervolgens door den Prefekt, met zijn advies, aan Onzen Minister van binnenlandsche zaken worden ingezonden, welke daarvan kennis zal geven aan Onzen Minister van de eeredienst.

Art. 110. Wanneer de reparaties noodzakelijk en van een' dringenden aard zijn, zal Onze Minister van binnenlandsche zaken last geven, om dezelve, bij provisie, te bewerkstelligen uit de eerste gelden, waarover de Prefekten zullen kunnen beschikken, behoudens de teruggave dier gelden uit de fondsen, te dien einde door den algemeenen departementalen raad bijeen te brengen, welke laatste dan ook opening bekomen zal van het budget van het bestuur der Kathedrale kerk, en voorts gebruik zal kunnen maken van het vermogen, bij art. 96 aan de municipale raden toegestaan.

Art. 111. Indien het bisdom meer dan een departement in zich bevat, zal de verdeeling tusschen die departementen plaats hebben in de gewone evenredigheid, tenzij het departement, waarin de hoofdplaats gelegen is, een tiende gedeelte meer betalen mogt, dan de overige.

Art. 112. In de departementen, waar de besturen der Kathedrale kerken inkomsten bezitten, waarvan een gedeelte voor de reparaties bestemd is, zal hetzelfde bij voortdoring plaats hebben; terwijl, daarenboven, de reparaties geschieden zullen overeenkomstig hetgeen hierboven is vastgesteld.

Art. 113. De fundaties, donaties en legaten, aan de Kathedrale kerken, zoowel als die aan de seminariën gemaakt wordende, zullen aanvaard worden door den Bisschop, behoudens Onze autorisatie, in den Staatsraad te verleen, op het verflag van Onzen Minister van de eeredienst.

BESLUIT van den 2den Augustus 1819, houdende bepalingen nopens de wijze van verkiezing van leden van Roomsch-Katholijke kerkenraden, buiten de gevallen, bij het decreet van den 30sten December 1809 voorzien.

WIJ WILLEM, ENZ.

Willende de twijfelingen doen ophouden, welke in sommige der Zuidelijke provincien zijn ontstaan, met betrekking tot de wijze, waarop de door overlijden, ontslag of verandering van domicilie uitgevallen leden van Roomsch-Katholijke kerkenraden moeten worden vervangen;

Gelet op het decreet van den 30sten December 1809, waarbij alleen schijnt te zijn voorzien in de wijze van vervanging der leden van kerkenraden, welke, ten gevolge van de voor die administratien bevolene gedeeltelijke vernieuwingen, moeten uitvallen;

Gezien het rapport van den Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Dat voortaan de leden van Roomsch-Katholijke kerkenraden, welke, ter vervulling der plaatsen van door sterfgeval, ontslag, verandering van domicilie of anderzins uitgevallene leden, moeten worden benoemd, zullen gekozen worden door de kerkenraden zelve, overeenkomstig de bepalingen, bij art. 8 van het decreet van den 30sten December 1809 voorgescreven, voor de gedeeltelijke vernieuwingen dier administratien.

En is de Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst belast met de executie dezes, enz.

BESLUIT van den 19den Augustus 1817, ter bepaling van de wijze, op welke de Roomsch-Katholijke kerken zullen worden gesteld of bevestigd in het bezit der goederen en renten, die haar, krachtens de wet van 7 Thermidor, 11de jaar, toekomen.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat het voor de kerkmeesteren der Roomsch-Katholijke gemeenten van belang is, om zich bevestigd te zien in den ongestoorden eigendom van alle zoodanige renten en goederen, als in welker bezit zij zich, krachtens de wet van 7 Thermidor, 11de jaar, bevinden, alsmede, om in het bezit te geraken van de zoodanige goederen en renten, welke aan hen, krachtens voormelde wet, hadden behooren terug gegeven te worden;

Dat het insgelijks, zoo voor 's Rijks domeinen, als voor de voornoemde kerkelijke gestichten, belangrijk is, dat procedures, welke deswege reeds zijn aangevangen, zoo veel doenlijk, gestaakt, en alle geschillen, welke hierover, bij vervolg, zouden kunnen ontstaan, voorgekomen worden;

Overwegende voorts, dat de goede orde in het bestuur vordert, dat al het onzekere, dat alsnog, te dien opzigte, mogte aanwezig zijn, ophoude en eenmaal definitieflijk worde bepaald, welke der voormalige geestelijke goederen, krachtens de voormelde wet, met de domeinen moeten blijven vereenigd, en welke daarentegen aan de kerkmeesteren moeten verblijven of terug gegeven worden;

Op het rapport van Onzen Minister van justitie en van den President van raden en rekenmeesteren der domeinen;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De kerkmeesteren der Roomsch-Katholijke gemeen-

ten zullen, vóór den 1sten Januarij 1818, aan den Directeur-Generaal, belast met de zaken van de Katholijke eeredienst, opgaaf doen, gestaafd met zoodanige bescheiden, als zij tot bewijs van hun regt noodig zullen oordeelen:

- a. Van alle zoodanige goederen en renten, als welke zij vermeenen, dat, krachtens de wet van 7 Thermidor, 11de jaar, aan hen alsnog moeten terug gegeven worden.
- b. Van al de goederen en renten, in welker bezit zij zich gesteld hebben, zonder dat dezelve door het vorige be-
stuur der domeinen aan hen zijn terug gegeven.

Art. 2. De Directeur-Generaal zal deze opgave en overgelegde bewijzen zenden aan den President van raden en rekenmeesteren der domeinen, welke hem dezelve zal terug zenden met zoodanige aanmerkingen, waarvoor zij, naar zijn inzien, vatbaar zijn.

Art. 3. De Directeur-Generaal wordt, bij deze, gemagtigd, om, ten aanzien dezer aanmerkingen, alle zoodanige inlichtingen van de daarbij betrokkene kerkmeesteren in te winnen, als hij dienstig zal oordeelen, en Ons vervolgens, binnen een kort tijdsbeprek, wegens het een en ander, een volledig en uitvoerig rapport in te zenden; waarna Wij de bezittingen, welke Ons zullen toeschijnen wettig te zijn, definitief en voor geene verdere tegenspraak vatbaar zullen verklaren; en van gelijke, den noodigen last uitvaardigen, om de kerken in bezit te stellen van alle zoodanige goederen en renten, alsnog onder het beheer der domeinen zijnde, aan de kerken moeten terug gegeven worden; zijnde het Onze intentie, om zoodanige der voormelde reclames of in bezittingen, als Ons minder stellig be-
wezen mogten voorkomen, aan de regtbanken ter kennisneming te verwijzen, om daarop, door deze, tusschen het domein en de belanghebbende kerken contradictoir uitspraak te worden ge-
daan.

Art. 4. Al de procedures, thans tusschen de domeinen en de respectieve kerkmeesteren, hetzij ter eerster instantie of in hooger beroep hangende, worden, bij deze, en tot Onze voormelde nadere beslissing, geschorst.

En zal het tegenwoordig besluit enz.

BESLUIT van den 1sten Junij 1823, houdende bepalingen, met betrekking tot de eigenlijke inrigting en waarneming der Roomsch-Katholijke eeredienst, voor de militairen; en den voet, waarop de dienstdoende priesters, in zoodanigé plaatsen, waar geene aalmoezeniers gevestigd zijn, voor hunne diensten eenige tegemoetkoming of schadeloosstelling erlangen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Herzien Ons besluit van den 23sten November 1818, houdende onderscheidene verordeningen, omtrent de inrigting en waarneming van de Roomsch-Katholijke eeredienst, ten behoeve der militairen;

Willende sommige der daarin voorkomende bepalingen zoodanig wijzigen, dat de moeilijkheden, welke zich, ten dezen, van tijd tot tijd, hebben opgedaan, uit den weg worden geruimd, en dat ook de, tot nog toe, bestaande onzekerheid ophoude, omtrent den voet, waarop de dienstdoende priesters, in zoodanige plaatsen, waar geene aalmoezeniers gevestigd zijn, voor hunne diensten eenige tegemoetkoming of schadeloosstelling zullen kunnen erlangen;

Gehoord enz.;

Hebben goedgevonden en verstaan, met intrekking van Ons voorschreven besluit, van den 23sten November 1818, waarvan echter het 1ste en 2de artikel, houdende bepaling van de jaarwedde, mitsgaders van de bureau-, reis en verblijfkosten van den Aalmoezenier-generaal, in volle kracht blijven, mits deze, met betrekking tot de eigenlijke inrigting van de bedoelde eeredienst, voor de militairen, voor te schrijven en vast te stellen:

Art. 1. Alle schikkingen tot het verrigten van de openbare Roomsch-Katholijke eeredienst, zullen door den Aalmoezenier-

generaal worden gemaakt, en zal door hem zorg worden gedragen, dat de militairen, tot de Roomsch-Katholijke kerkgemeente behoorende, in alle garnizoenen en plaatfen, waar dit noodig zal worden bevonden, gelegenheid vinden tot het behoorlijk houden hunner godsdienstoefeningen.

Art. 2. Dáár, waar de kerken te klein zijn, om het garnizoen tegelijk met de gemeente te bevatten, zal de Aalmoezenier-generaal de noodige schikkingen treffen, dat eene afzonderlijke dienst voor de militairen alleen geschiede.

Art. 3. Er zullen, voortdurend, vijf afzonderlijke aalmoezeniers wezen, wier jaarwedde op vijftien honderd gulden, voor ieder, bepaald blijft, en die, behalve de Latijnsche, ook de Nederduitfsche en Fransche talen zullen behooren te kennen. Een hunner zal, als secretaris, aan den Aalmoezenier-generaal worden toegevoegd, doch, dien onverminderd, even als de overige aalmoezeniers, een bepaald resfort hebben; terwijl de Aalmoezenier-generaal, ieder hunner, wanneer de dienst zulks vereischt, naar de garnizoensplaatfen zal kunnen zenden, in de uitgestrektheid van ieders resfort gelegen; doch voor welke zendingen geene reis- en verblijfkosten zullen worden goedge-
daan, dan in zoo verre zij, met tusschenkomst van de Departementen van oorlog en voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst, zullen zijn bevolen.

Art. 4. Ten einde evenwel alle nuttelooze reizen voor te komen, wordt, als algemeen beginsel, ten dezen vastgesteld, dat, enkele buitengewone gevallen uitgezonderd, wanneer de zending door de beide voormelde Departementen wel uitdrukkelijk vatbaar zal zijn verklaard, voor eene geldelijke vergoeding, ten laste der schatkist, doorgaande alleen voor die zendingen der aalmoezeniers, reis- en verblijfkosten zullen worden in rekening gebragt, welke hun, tegen den Paaschtijd, naar zoodanige garnizoensplaatfen, in hun resfort, mogten worden opgedragen, alwaar de hierna te vermelden dienstdoende priesters, door gebrek aan genoegzame kennis der landtaal, minder in staat mogten zijn, om, of wel de militairen op te leiden tot het vervullen hunner Paaschpligten, of wel al de herderlijke bedieningen uit te oefenen, welke, te dier gelegenheid, vereischt worden.

Art. 5. Aan de aalmoezeniers, die, uit krachte der beide voorgaande artikelen, met eenige zending buiten hunne standplaats worden belast, zal voor de kosten hunner reize twee gulden, per uur, worden goedgegaan, en daarenboven voor verblijfkosten vier gulden daags.

Zij zullen hunne declaratien, deswege, voorzien met den last van den Aalmoezenier-generaal, en ten einde daarop, overeenkomstig het bepaalde bij art. 3, betaling zou kunnen volgen, voorzien van een blijk van goedkeuring van de Departementen van oorlog en van de Roomsch-Katholijke eeredienst, aan Onzen Commisfaris-generaal van oorlog indienen, die, op de gewone wijze, voor de voldoening derzelven, na voorafgaande verevening der Algemeene Rekenkamer, zorg zal dragen; zullende de declaratie, overigens, door den militairen kommandant der plaats of van het garnizoen, binnen welke de aalmoezenier eenige zending heeft moeten vervullen, behooren te worden geviseerd, en wijders eene verklaring, door den aalmoezenier zelve, onder aanbod van eede opgemaakt, moeten inhouden, dat hij, tot het doen der reizen en het uitvoeren van den hem opgedragen last, werkelijk zoo vele dagen besteed heeft en heeft moeten besteden, als door hem in rekening worden gebragt.

Art. 6. De resforten en standplaatsen der aalmoezeniers, zullen zijn, als volgt:

Een in het 1ste en 2de groot militair kommando, standplaats *Utrecht*.

Een in het 3de groot militair kommando, standplaats *Gent*.

Een in het 4de groot militair kommando, standplaats *Antwerpen*.

Een, zijnde de secretaris van den Aalmoezenier-generaal, in het 5de groot militair kommando, standplaats *Brussel*.

Een in het 6de groot militair kommando, standplaats *Bergen in Henegouwen*.

Art. 7. Niemand van hen zal de voorschreven, hem aangewezen, standplaats mogen verlaten, zonder voorkennis en toestemming van den Aalmoezenier-generaal.

Wordende, niettemin, de Departementen voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst en van oorlog gemagtigd, om, op voorstel van den Aalmoezenier-generaal, of na denzelven daaromtrent te hebben geraadpleegd, aan voornoemde aalmoezeniers, met uitzondering van den aalmoezenier-secretaris, zoodanige andere standplaatsen, ieder in de uitgestrektheid van het hiervoren voor hem bepaald ressort, aan te wijzen, als waartoe de omstandigheden, hetzij dan, ten gevolge van eenige aanmerkelijke vermindering in de sterkte van het garnizoen, der thans voor hen bepaalde standplaats, hetzij uit eenigen anderen hoofde, aanleiding zouden mogen geven.

Art. 8. Bij het openvallen eener aalmoezeniersplaats, zal de Aalmoezenier-generaal, tot vervulling derzelve, een voorstel doen aan den Directeur-generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst, en zal vervolgens, door Ons, op de gezamenlijke voordragt van gemelden Directeur-generaal en van Onzen Commisaris-generaal van oorlog, de benoeming geschieden, waarna de benoemde van zijnen militairen Kerkvoogd de geestelijke instelling zal bekomen.

Art. 9. De Roomsch-Katholieke aalmoezenier, behoorende tot het regiment Zwitzers, n°. 31, thans in *Antwerpen* in bezetting, zal, voortdurend, de dienst voor de militairen van dat regiment waarnemen, zonder dat de te *Antwerpen* gevestigde aalmoezenier voor het ressort van het 4de groot militair kommando daarmede eenige bijzondere bemoeienis zal hebben.

Onze Commisaris-generaal van oorlog zal insgelijks zorg dragen, dat de beide Roomsch-Katholieke aalmoezeniers, bij het regiment Zwitzers, n°. 32, zich steeds in de garnizoensplaatsen, de een van den regements-staf, en de andere in die van den staf van het gedetacheerd bataillon zal bevinden. Dienvolgens zullen dezelve, zoo lang dit regiment zijne tegenwoordige garnizoenen blijft bezetten, zich te *Gorinchem* en *Gouda* vestigen, als geene bezetting van nationale troepen hebbende, mitsdien van alle bijzondere voorziening, ten dezen, worden uitgefloten.

Art. 10. In al de overige garnizoensplaatsen, waar de sterkte der bezetting eenige voorziening, in dit opzigt, zal vereischen, en welke vermeld zijn op den staat, bij dit besluit ge-

voegd (1), zal de Aalmoezenier-generaal, onder goedkeuring van de Departementen voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst en van oorlog, eenen dienstdoenden priester designeren, die aldaar de herderlijke pligten voor de militairen zal verrigten; zullende de Aalmoezenier-generaal, ten dezen, met de gewone ordinarissen, in de verschillende kerk-resforten, zoodanige schikkingen maken, als tot het doen van de dienst noodig zullen zijn.

Art. 11. De dienstdoende priesters, in de garnizoensplaatsen, zullen, bij wijze van tegemoetkoming of schadeloosstelling, voor hunne diensten, jaarlijks zoodanige som genieten, als op den hiervoren reeds vermelden, bij dit besluit behoorenden, staat, voor iedere garnizoensplaats is uitgetrokken.

Art. 12. De uitbetaling dezer schadeloosstelling zal, jaarlijks, in ééns, of wel op zoodanige andere tijdstippen, als nader, door Onzen Commisfaris-generaal van oorlog, ten gerieve der belanghebbenden, zal kunnen worden geregeld, op dezelfde wijze, plaats hebben, waarop de betaling der jaarwedden van alle officieren, zonder troepen en militaire beambten, geschiedt.

Art. 13. Ingeval ééne of meer der garnizoensplaatsen, op den, bij dit besluit behoorenden, staat vermeld, bij vervolg van tijd, geene militaire bezetting meer mogten hebben, of bijaldien één der aalmoezeniers, later, in eene plaats mogt gevestigd worden, waar, uit kracht van dit besluit, slechts door één dienstdoenden priester, in de eeredienst moet worden voorzien, zal aan zoodanigen dienstdoenden priester, wiens werkzaamheden daartoe, ten behoeve der militairen, komen op te houden, de tegemoetkoming of schadeloosstelling, voor het ingetreden halfjaar, ten volle worden uitbetaald; doch zal aan geenen dienstdoenden priester, in eenige andere plaats dan die, welke op den hierbij gevoegden staat zijn vermeld, eenige ge-

---

(1) Wij hebben gemeend, dezen staat der garnizoenen, in welke de Roomsch-Katholieke eeredienst, ten behoeve der militairen, door dienstdoende priesters zal worden verrigt, en tevens het beloop aanwijzende der jaarlijkse belooningen, welke door iederen dienstdoenden priester, daarvoor, zullen worden genoten, te kunnen achterwege laten. Men kan dezelve vinden in het *Bijvoegsel op het Staatsblad*, XI. D. IV. St., blad. 2051.

lijksoortige toelage mogen worden uitbetaald, zonder dat daartoe, alvorens, Onze toestemming zal zijn gevraagd en verkregen.

Art. 14. Al de onkosten van jaarwedden, bureau-, reis- en verblijfkosten, ter gemoetkoming of schadeloosstellingen, zoo uit dit besluit, als uit dat van den 23sten November 1818, voor zoo veel daarbij de belooning van den Aalmoezenier-generaal wordt geregeld, voortvloeiende, zullen door het Departement van oorlog worden gedragen, en gevonden worden uit zoodanige posten, als jaarlijks, op de gewone huishoudelijke en buitengewone begrootingen, voor de uitgaven van de eeredienst, ten behoeve der militairen, zullen worden uitgetrokken.

Affchriften dezes, enz.

CONCORDAAT.

BESLUIT van den 2den October 1827, houdende bekendmaking der afkondiging van de overeenkomst, den 18den Junij 1827, tusfchen den Koning en den Paus aangegaan, en door Z. M. den 25ften Julij 1827 bekrachtigd (1).

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport der Permanente commissie, uit den Raad van State, voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst;

Hebben besloten en besluiten:

De overeenkomst, den 18den Junij 1827, tusfchen Ons en den Paus aangegaan, en door Ons den 25ften Julij 1827 bekrachtigd, zal worden bekend gemaakt en afgekondigd, gelijk hieronder volgt:

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien en onderzocht de overeenkomst te Rome, den achttienden Junij des jaars duizend acht honderd zeven en twintig, geteekend en gesloten door den Heer *Antonius Philippus Fiacre Ghislain, Graaf de Celles*, Ridder van den Nederlandschen Leeuw, Lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal in het Koninkrijk der Nederlanden, Onzen buitengewonen Gezant en gevolmagtigde bij den Pauselijken Stoel, en door Z. Eminentie

---

(1) In het Staatsblad n°. 41 (1827) wordt dit besluit ook in de Latijnsche en Fransche taal gedrukt gevonden, gelijk mede de bulle zelve, welke wij insgelijks slechts in de Nederlandsche taal zullen mededeelen.

Maurus Cappellari, Priester-Kardinaal van de H. Roomsche Kerk, Prefekt der H. Congregatie ter voortplanting des geloofs; zijnde beiden geadfisteerd, de eerste door den Referendaris der 1ste klasse bij Onzen Raad van State *Johan Pieter Ignatius Germain*, Legatie-Raad, en de andere door den Substituut van de Secretarij der breven *Franciscus Capaccini*, van weerskanten tot dat einde benoemd en aangewezen; welke overeenkomst van woord tot woord luidt als volgt:

IN DEN NAAM DER HEILIGSTE EN ONDEELBARE
DRIE-EENHEID.

O V E R E E N K O M S T

Tusfchen den Doorluchtigften Koning der Nederlanden WILLEM I, en den Allerheiligften Vader LEO XII, Paus.

Z. M. WILLEM I, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nasfau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz., en Zijne Heiligheid Paus LEO XII, verlangende zich over de zaken van de Roomsche-Katholieke Apostolische Kerk in het Rijk der Nederlanden te verftaan, hebben voor hunne gevolmagtigden genoemd, te weten:

Z. M. de Koning der Nederlanden, Z. Exc. *Antonius Philippus Fiacre Ghislain, Graaf de Celles*, Ridder van den Nederlandfchen Leeuw, Lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal in het Koninkrijk der Nederlanden, tot Hoogstdezelfs buitengewonen Gezant en gevolmagtigde bij den Pauselijken Stoel;

En Zijne Heiligheid de Paus, Zijne Eminentie Monfeigneur *Maurus Cappellari*, Priester-Kardinaal van de H. Roomsche Kerk, Prefekt der H. Congregatie ter voortplanting des geloofs.

Voornoemde gevolmagtigden, geadfisteerd de eerste, door den Referendaris der 1ste klasse bij den Raad van State *Joannes Petrus Ignatius Germain*;

En de andere door Mgr. *Franciscus Capaccini*, Substituut van de Secretarij der breven.

Nadat voornoemde gevolmagtigden hunne geloofsbriefven, die in goede en behoorlijke orde waren bevonden, uitgewisfeld hadden, zijn zij over de navolgende punten overeengekomen:

Art. 1. De overeenkomst, die, in den jare 1801, tusfchen den Paus Pius VII en het Fransch Gouvernement aangegaan, en voor de Zuidelijke provincien van het Koningrijk der Nederlanden van kracht is, zal op de Noordelijke provincien toegepast worden.

Art. 2. Elk Bisdom zal zijn kapittel en zijn feminarie hebben.

Art. 3. Ten aanzien van het geval, voorzien bij het 7de artikel der overeenkomst, in den jare 1801 aangegaan, wordt het volgende bepaald:

Zoo dikwerf de Aartsbisfchoppelijke of een Bisfchoppelijke ftoel zal open komen, zullen de kapittels dier kerken, binnen den tijd van ééne maand, te rekenen van den dag der vacature af, ter kennisfe van Z. M. den Koning brengen de namen der candidaten, tot de Nederlandsche geestelijkheid behoorende, welke zij waardig en bekwaam zullen oordeelen, de Aartsbisfchoppelijke of Bisfchoppelijke kerk te befturen, en welke zij zullen weten, met zoodanige vroomheid, kunde en beleid be- gaafd te zijn, als, bij de wetten der Kerk, in de Bisfchoppen vereischt wordt.

Indien echter bij toeval eenige der candidaten aan Z. M. den Koning minder aangenaam mogten zijn, zullen de kapittels hen van de lijst fchrappen; zoo nochtans, dat een voldoende getal van candidaten zal overblijven, waaruit een nieuwe Aartsbisfchop of Bisfchop zal gekozen worden.

De kapittels zullen alsdan tot de kanonieke keus van den Aartsbisfchop of Bisfchop, uit een' der overgeblevene candidaten, volgens de gewone kanonieke voorfchriften, overgaan, en het authentieke proces-verbaal der keuze binnen ééne maand aan den Paus doen toekomen.

De Paus zal het proces-informatief over de gefteeldheid der kerk en over de hoedanigheid van hem, die tot de Aartsbisfchoppelijke of Bisfchoppelijke kerk zal worden verheven, doen opmaken, overeenkomstig de voorfchriften van URBANUS VIII

(zaliger gedachtenis), en, hetzelfde aangenomen zijnde, zal de Paus, wanneer hij in hem, welke benoemd zal worden, die hoedanigheden erkent, die bij de canons vereischt worden, hem, zoo spoedig als zulks zal kunnen plaats grijpen, overeenkomstig de vastgestelde regelen, door Apostolische brieven bevestigen.

Wanneer echter de keus niet kanoniek genoeg mogt zijn geschied, of indien het mogt blijken, dat hij, die benoemd zou worden, voorzegde hoedanigheden niet bezit, zal de Paus door eene bijzondere gunst toelaten, dat het kapittel tot eene nieuwe keus op bovengemelde kanonieke wijze overga.

De bekrachtiging van de tegenwoordige overeenkomst zal van beide zijden, binnen den tijd van zestig dagen, te Rome, of spoediger, wanneer zulks mogelijk is, plaats grijpen.

Gegeven te Rome, den 18den Junij 1827.

L. S. (<i>was geteekend</i>)	COMTE DE CELLES.
L. S.	GERMAIN.
L. S.	D. MAURUS CARDINALIS CAPPELLARI.
L. S.	FRANCISCUS CAPACCINI.

Wij keuren bovengemelde overeenkomst, en elk artikel daarin vervat, goed; verklaren, dat een en ander is aangenomen, bekrachtigd en bevestigd, en beloven, dat hetzelfde, volgens vorm en inhoud, zal worden ten uitvoer gelegd en nagekomen.

In teeken der waarheid enz.

BESLUIT van den 2den October 1827, houdende afkondiging der Bulle, bevattende de bekrachtiging der overeenkomst tusfchen den Pauselijken Stoel, den 18den Junij 1827, aangegaan.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport der Permanente commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Roomsch-Katholijke eeredienst;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De bulle, den 16den der kalenden van September 1827, te Rome afgevaardigd, en bevattende de bekrachtiging der overeenkomst tusfchen Ons en den Pauselijken Stoel, den 18den Junij 1827 aangegaan, zal worden afgekondigd, zonder echter goed te keuren, de clausen, formulieren of uitdrukkingen, in die bulle voorkomende, en die strijdig zijn, of zouden wezen met 's Lands wetten.

Art. 2. Gemelde bulle zal in de Latijnsche, Nederlandsche en Fransche talen, in de registers der Permanente commissie, uit den Raad van State, voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst, overgeschreven en daarvan, door den secretaris dier commissie, melding worden gemaakt op het origineel; enz.

Gegeven enz.

LEO, BISSCHOP,

DE DIENAAR DER DIENAREN DES HEEREN, TOT
EEUWIG AANDENKEN.

Wij verheugen Ons, dat hetgene Wij zoo langen tijd vurig hadden verlangd, namelijk, dat de kerkelijke zaken in het Koninkrijk der Nederlanden op eenen doelmatigen voet mogten worden geregeld, thans door de hulpe Gods, die de Vader is

Indien echter bij toeval eenige der candidaten aan Z. M. den Koning minder aangenaam mogten zijn, zullen de kapittels hen van de lijst schrappen; zoo nogtans, dat er een voldoende getal van candidaten zal overblijven, waaruit een nieuwe Aartsbisfchop of Bisfchop kan gekozen worden. De kapittels zullen alsdan tot de kanonieke keus van den Aartsbisfchop of Bisfchop, uit een' der overgeblevene candidaten, volgens de gewone kanonieke voorschriften, overgaan, en het authentiek proces-verbaal der keuze, binnen ééne maand, aan den Paus doen toekomen.

De Paus zal het proces-informatief over de gesteldheid der kerk en over de hoedanigheden van hem, die tot de Aartsbisfchoppelijke of Bisfchoppelijke kerk zal worden verheven, doen opmaken, overeenkomstig de voorschriften van URBANUS VIII (zaliger gedachtenis), en, hetzelfde aangenomen zijnde, zal de Paus, wanneer hij in hem, welke benoemd zal worden, die hoedanigheden erkent, die bij de canons vereischt worden, hem, zoo spoedig als zulks zal kunnen plaats grijpen, overeenkomstig de vastgestelde regelen, door Apostolische brieven bevestigen.

Wanneer echter de keus niet kanoniek genoeg mogt zijn geschied, of indien het mogt blijken, dat hij, die benoemd zou worden, voorzegde hoedanigheden niet bezit, zal de Paus, door eene bijzondere gunst, toelaten, dat het kapittel tot eene nieuwe keus, op bovengemelde kanonieke wijze, overga.

De bekrachtiging van de tegenwoordige overeenkomst zal van beide zijden, binnen den tijd van zestig dagen, te *Rome*, of spoediger, wanneer zulks mogelijk is, plaats grijpen.

Gegeven te *Rome*, den 18den Junij 1827, enz.

Deze overeenkomst, welke bovengemelde artikelen in zich bevat, en die Wij uit eigen beweging, met kennis van zaken, na rijp beleid, en uit volheid van Ons Apostolisch gezag, na eene congregatie, gekozen uit Onze eerwaardige broeders en kardinalen der H. Roomsche Kerk, gehoord te hebben, met Z. M. den Koning der Nederlanden hebben aangegaan, keuren Wij, van nieuw, bij deze brieven, goed; bevestigen Wij dezelve,

en kennen daaraan alle kracht en vermogen toe, door deze Onze Apostolische bekrachtiging.

Dien ten gevolge verklaren en bepalen Wij, vooreerst :

Dat de overeenkomst, tusfchen den Pauselijken Stoel en het Fransch Gouvernement, den 15den Julij 1801, aangegaan, en bekrachtigd door Onzen voorganger Pius VII, bij Zijne Apostolische brieven van den 14den Augustus van hetzelfde jaar (waaraan men zich moet houden), en welke overeenkomst in de Zuidelijke provincien van het Koningrijk der Nederlanden, van kracht is, ook op de Noordelijke provincien van toepassing wordt gemaakt, opdat, in een en hetzelfde Rijk, alle kerkelijke zaken op eenen en denzelfden voet bestuurd en behandeld worden.

Daar het echter, ten andere, ter volledige uitvoering der nieuwe overeenkomst, noodzakelijk is, gelijk zulks het geval was ten tijde der overeenkomst van den jare 1801, dat het getal Bisdommen vastgesteld en derzelver grenzen omschreven worden, hebben Wij, met overeenstemming van Z. M. den Koning WILLEM, tot welzijn van de Katholieke godsdienst en tot heil der zielen, vastgesteld, dat, behalve de vijf thans werkelijk bestaande Bischoppelijke stoelen, daarenboven nog drie andere zullen worden hersteld of van nieuw opgericht, zoodat het geheele Koningrijk der Nederlanden in acht Bisdommen zal zijn verdeeld, en er in hetzelfde, over het geheel, een gelijk getal Kathedrale kerken zal zijn gevestigd, waarvan de eene de Metropolitane, en de overige de onderhoorige of suffragane kerken zullen zijn; terwijl Wij de grenzen der Bisdommen hier, slechts in het algemeen, bij provincien aanduiden.

De Mechelsche kerk zal derhalve de Metropolitane kerk zijn, wier Bischoppelijk grondgebied zal bestaan uit de geheele provincien van *Zuidbrabant* en *Antwerpen*; terwijl de zeven suffragaan-kerken zullen zijn, die van *Luik*, *Namen*, *Doornik*, *Gent* (welke vier reeds bestonden), en de drie overige, welke Wij bij deze bepalen, dat opgericht zullen worden, die van *Brugge*, *Amsterdam* en *'s Hertogenbosch*. Het Bisdom van *Luik* zal zijn zamengesteld uit de geheele provincien *Luik* en *Limburg*; het Bisdom van *Namen*, uit de provincie *Namen* en het

Groot-Hertogdom Luxemburg. Het Bisdom van *Doornik*, uit de provincie *Henegouwen*; het Bisdom van *Gent*, uit de provincie *Oostvlaanderen*. Het Bisdom van *Amsterdam*, uit de provincien *Holland* (Noordelijk en Zuidelijk gedeelte), *Utrecht*, *Overijsel*, *Vriesland*, *Groningen* en *Drenthe*; het Bisdom van *Brugge*, over de geheele provincie van *Westvlaanderen*, en, eindelijk, het Bisdom van *'s Hertogenbosch*, over de provincien *Noordbrabant*, *Gelderland* en *Zeeland*. Wijders zal bij elke Kathedrale kerk een kapittel zijn, en aan elk derzelve zal een behoorlijk en vast inkomen, zoo als ook aan elk' der Bischoffelijke stoelen, verzekerd worden; terwijl Wij vastelijk vertrouwen, dat de staat der Bischoffelijke stoelen, van dag tot dag, door de edelmoedigheid van den Doorluchtigsten Koning, zal worden verbeterd en meer begunstigd.

Al het overige, wat betrekkelijk is, of tot eene meer naauwkeurige omschrijving der Bisdommen, of tot eene meer volmaakte organisatie der Bischoffelijke stoelen, of der kapittels in het Koninkrijk der Nederlanden, zal meer bepaald door nadere Apostotische brieven, welke Wij binnen kort zullen afvaardigen, worden vastgesteld.

Na de instelling der kapittels van alle kerken, hierboven genoemd, verleenen Wij aan hen, zoo lang de staat van zaken, in het 17de artikel der overeenkomst van 1801 vermeld, zal blijven voortduren, de bevoegdheid, om, telkens, bij het open komen van den Aartsbischoffelijken of van een' der Bischoffelijke stoelen, de kannuniken der openstaande kerk bijeen te roepen, zoodat elk kapittel, voor deszelfs kerk, capitulariter zal vergaderen, en, de kanonieke regelen in acht nemende, nieuwe Bischoffen uit Nederlandsche geestelijken, welke zulks waardig, en die, naar kerkelijke voorschriften, daartoe geschikt zijn, naar luid van het 3de artikel der nieuwe overeenkomst, zal verkiezen.

Voor deze eerste reis, echter, behouden Wij Ons voor, de kerken in het Rijk der Nederlanden van herders te voorzien, gelijk zulks, ten aanzien der kerk van *Mechelen*, door Onzen voorganger Pius VII (zaliger gedachtenis) heeft plaats gegrepen. Op dezelfde wijze behouden Wij Ons en Onze opvolgers voor, om, wanneer het, door de uitgestrektheid der Bisdom-

men, mogt gebeuren, dat de Bisdommen van het sticht de hulp mogten noodig hebben van personen, die zelfs het Bisdompelijk karakter daartoe zouden moeten bezitten, aan zoodanige Bisdommen der stichten, naar mate wij zulks noodzakelijk zullen oordeelen, coadjutoren of hulp-bisdommen toe te voegen, die, als suffraganen, hen in het vervullen der Bisdompelijk bedieningen ter dienst zullen staan, en aan welke coadjutoren of hulp-bisdommen Z. M. de Koning, in dat geval, eene bezoldiging, overeenkomstig hunnen staat, zal toelleggen.

Wij bewilligen almede, dat de Aartsbisdom, en elke Bisdom der voormelde kerken in het Koninkrijk der Nederlanden, nadat hij van den Apostolischen stoel de kanonieke instelling zal hebben bekomen, en, alvorens zijne bediening uit te oefenen, den eed van getrouwheid aan Z. M. den Koning aflegge, zoo als zulks was vastgesteld bij art. 6 der overeenkomst van den jare 1801, in de navolgende bewoording:

„ Ik zweer en beloof bij God, op de Heilige Evangelien, gehoorzaamheid en trouw aan Z. M. den Koning der Nederlanden, mijnen wettigen Vorst. Wijders
 „ beloof ik geene verstandhouding te zullen hebben;
 „ geenen raad te zullen bijwonen; tot geene verdachte
 „ verbindtenis, noch binnen noch buiten 's Rijks, die
 „ nadeelig aan de openbare rust is, te zullen behooren,
 „ en wanneer ik, in mijn Bisdom of elders, ontdek,
 „ dat er iets ten nadeele van den Staat mogt gesmeed
 „ worden, dat ik hetzelfde aan Mijnen Heer den Koning
 „ zal bekend maken.”

Gelijkerwijze bewilligen Wij, dat dezelfde eed door de geestelijkheid der tweede orde worde afgelegd in handen der burgerlijke overheden, die door den Koning zullen zijn aangewezen, gelijk zulks was vastgesteld bij het 7de artikel van gemelde overeenkomst.

En opdat alle dubbelzinnigheid uit den weg worde geruimd nopens de wijze, waarop het formulier der gebeden, bij art. 7 der overeenkomst van den jare 1801 vastgesteld, op den tegenwoordigen staat van zaken kan worden toegepast, verklaren wij, dat hetzelfde op de volgende wijze zal worden veranderd:

„*Domine saluum fac regem nostrum Guilielmum.*”

De Bisfchoppen zullen de vrije benoeming en keus van hunne Vicarissen-generaal hebben.

De voorname zorg, zoo van den Aartsbisfchop, als van elken Bisfchop, zal zich over de feminarien uitstrekken; want in dezelve moeten de jongelingen, wier bestemming is, zich aan de dienst des Heeren toe te wijden, te gelegener tijd, tot godsvrucht, zuiverheid van zeden en tot de geheele kerkelijke tucht, „als nieuwe planten, van hunne teedere jeugd af, wor- „den opgeleid;” want goede en wakkere werklieden in den wijngaard des Heeren worden niet geboren, maar daartoe gemaakt, en om zulks te worden, is daartoe al de ijver en zorg der Bisfchoppen noodig. Om derhalve de uitvoering van het 2de artikel der nieuwe overeenkomst, door Ons met Z. M. den Koning WILLEM aangegaan, te verzekeren, zal elk seminarie, in ieder Bisdom, op de navolgende wijze worden ingesteld, geregeld en bestuurd. Vooreerst zal daarin zulk een aantal kweekelingen gevoed, onderwezen en opgeleid worden, als overeenkomstig zal wezen met de behoefte van elk Bisdom en met het gemak der ingezetenen; zullende derhalve dat getal door den Bisfchop naar behooren worden vastgesteld. Wijders is het van het hoogste belang, dat zij, die zich aan den geestelijken stand toewijden, niet alleen in geestelijke, maar ook in wijsgeerige vakken en andere onderwerpen, die met kerkelijke zaken in verband staan, behoorlijk worden onderwezen, opdat zij „het voorbeeld der kudde worden, en steeds gereed zijn, aan „elken vragende rekenfchap te geven.” Weshalve de Bisfchoppen in de feminarien al die leerstoelen zullen oprigten, welke zij tot een volledig onderrigt der geestelijken noodig zullen oordeelen. Zoo blijft ook het onderwijs der leer en der tucht, benevens de opvoeding en het bestuur der feminarien, aan het gezag der respective Bisfchoppen, volgens de kanonieke voorschriften, onderworpen, derwijze, dat aan de Bisfchoppen, zoowel het opnemen van geestelijken in de feminarien, en hunne verwijdering uit dezelve, als de keus der regenten en hoogleeraren, benevens hunne ontzetting, vrij blijft, zoo dikwerf zij een of ander noodig of nuttig zullen oordeelen.

Hetgeen tot het oprigten of onderhoud dier feminarien zal

noodig wezen, zal goedgunstig verleend worden door Z. M. den Koning, welke, door zijn' buitengewonen gezant bij Ons Hof, betuigd heeft, als een edelmoedig Vorst, behoorlijk te willen voorzien in alles, wat tot het geestelijk onderwijs vereischt wordt, en dat op zoodanige wijze, als Ons aangenaam zal wezen.

Wanneer eindelijk de Bisdommen, gelijk hierboven is uiteen gezet, zullen zijn ingesteld, hetgeen door nadere Apostolische brieven eerlang meer bepaald zal worden omschreven, zullen de Bischoppen, volgens de verordeningen van art. 9 en 10 der overeenkomst van den jare 1801, tot de nieuwe omschrijving der pastorijen, waar zulks vereischt zal worden, overgaan, en in dezelve waardige en bekwame Priesters plaatsen, terwijl Z. M. de Koning, naar luid der bepalingen van het 17de artikel der gemelde overeenkomst, door Koninklijke edelmoedigheid, ook in het onderhoud van alle Pastoren zal voorzien, welke bij de nieuwe omschrijving der pastorijen zullen moeten worden benoemd, en dat op zoodanige wijze, als met de waardigheid van hunnen staat en met het onderhoud, hetgeen de Pastoors in de Bisdommen der Zuidelijke provincien genieten, overeenkomt.

Wij vleijen Ons, dat er onder de R. K. van het Koninkrijk personen zullen worden gevonden, die een milddadig gebruik zullen maken van de vrijheid, welke hun bij het 15de artikel van de dikwijls genoemde overeenkomst is gelaten, om de kerken te bevoordeelen; terwijl de goede gezindheid van den Koning bij Ons geen twijfel doet ontstaan, of Z. M. zal het vermaken van fondatiën of geschenken, welke ten voordeele van die kerken mogten geschieden, zoowel als het verwerven van goederen door gemelde kerken, inwilligen.

Er blijft Ons nu alleen nog over, aan den Heere onzen God den meesten dank te betuigen voor al hetgeen, tot nu toe, ter regeling der kerkelijke zaken, in het Rijk der Nederlanden is volbragt, en Hem met vurige gebeden te smeeken, dat Hij dit alles bevestige en beklifven doe, „want al het „beste, wat verleend wordt, en elk volmaakt geschenk komt „van boven; terwijl hij, die plant, noch hij, die besproeit, „iets is, maar God, die den wasdom verleent.”

Wij verbieden, dat deze tegenwoordige brieven ooit of immer zullen kunnen worden aangerand, als door sub- of obreptie verkregen te zijn, of eenige nietigheid in zich te bevatten ten aanzien onzer meening, of aan eenig ander gebrek, hoe groot men hetzelfde zou achten, onderhevig te wezen; maar wij willen integendeel, dat dezelve bestendig geldend en steeds van kracht zullen zijn en blijven; dat zij hunne geheel en volledige uitvoering zullen hebben en verkrijgen, en ongeschonden zullen moeten worden opgevolgd, niettegenstaande de Apostolische voorschriften en de algemeene bepalingen, welke bij Synodale, provinciale en algemeene concilien of afzonderlijke verordeningen en reglementen, of bij statuten van eenige kerken of weldadige inrigtingen, of bij eenige strijdige privilegien zijn vastgesteld.

Hoezeer eene afzonderlijke vermelding of bijzondere vorm van een of ander noodig mogt geacht worden tot de intrekking dier verordeningen, voor zoo verre deze met bovengemelde, op de eene of andere wijze, mogten strijden, trekken Wij echter bepaaldelijk voornoemde voorschriften in, en verklaren bovendien voor ongeldig en krachteloos al hetgeen tegen deze intrekking, door welk gezag ook, bewust of onbewust, mogt worden verrigt.

Wij willen, dat aan de gedrukte affchriften dezès, door de hand van een' openbaren notaris onderteekend, en van het zegel van een' bevoegd' geestelijk' persoon voorzien, hetzelfde geloof gehecht en evenzeer voor de uitdrukking van Onzen wil gehouden worde, als of het tegenwoordige diploma in originali zou worden vertoond.

Bij gevolg is het niemand hoegenaamd veroorloofd, aan deze bescheiden van Onzen wil te kort te doen, of dezelve met laatdunkenden euvelmoed tegen te werken. Indien echter iemand mogt onderstaan, zich daaraan te vergrijpen, dat hij alsdan wete, zich de verontwaardiging van den almachtigen God en van Zijne H. Apostelen, Petrus en Paulus, op den hals te halen.

Gegeven te Rome, enz.

BESLUIT, BETREKKELIJK KERKBESTUREN
EN ADMINISTRATIEN.

*BESLUIT van den 16den Augustus
1824, houdende, dat de kerkbestu-
ren en kerkelijke administratien
geene beschikkingen kunnen nemen
omtrent onderwerpen, waarvan de
bezorging hun niet uitdrukkelijk
bij de bestaande wetten, reglemen-
ten of verordeningen is opgedra-
gen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat eenige kerkbesturen geheel hebben uit het oog verloren, dat zij slechts zijn de beheerders der kerkgoederen, en dat hunne daden zich niet verder, dan tot die van een eenvoudig beheer kunnen uitstrekken;

Op de voordragten van den Directeur-Generaal voor de zaken van de Roomsch-Katholijke eeredienst;

Gezien het rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gezien het rapport van Onzen Minister voor het publiek onderwijs, de Nationale nijverheid en de kolonien;

Gelet op het rapport van Onzen Minister van justitie;

Den Raad van State gehoord:

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Alle kerkbesturen en kerkelijke administratien zullen zich zorgvuldiglijk wachten, van eenige bestellingen of beschikkingen te maken, omtrent onderwerpen, waarvan de bezorging hun niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen, orders of instructien is opgedragen.

526 BESLUIT, BETR. KERKBEST. EN ADMINISTR.

Art. 2. Zonder daartoe alvorens Onze toestemming te hebben verkregen, zal het niet geoorloofd zijn, om nieuwe kerken of gebouwen, tot de oefening van de openbare eeredienst bestemd, te sichten of op te bouwen, noch om de reeds bestaande te herbouwen, of aan dezelve eene veranderde inrigting te geven; maar zullen de kerkbesturen zich enkel moeten bepalen tot de werken van noodzakelijk onderhoud, die de instandhouding der gebouwen mogt vorderen.

Art. 3. Bij de aanvragen om Onze toestemming tot de sifting, den opbouw, den herbouw of het veranderen der inrigting, mitsgaders tot het doen ten uitvoer brengen van andere werken, dan die van het noodzakelijk onderhoud der kerken en gebouwen, tot oefening van de openbare eeredienst bestemd, zal moeten gevoegd worden eene opgave van de daartoe vereischte kosten, en van de middelen, welke voorhanden zijn, om die kosten te kunnen bestrijden.

Art. 4. Zonder daartoe alvorens Onze toestemming te hebben verkregen, zal het niet geoorloofd zijn, om eenige nieuwe kerkelijke gemeenten op te rigten of in te stellen.

Bij de aanvragen om Onze toestemming, zal moeten gevoegd zijn eene opgave der benoodigde kosten en der fondsen, waaruit die zullen worden bestreden.

Art. 5. Evenmin zal het geoorloofd zijn, om, zonder daartoe Onze toestemming of de toestemming der openbare magten, die Wij zullen goedvinden, daartoe aan te wijzen, te hebben verkregen, uit de kerken weg te breken, te vervoeren of te vervreemden, of om zich eenige andere beschikking te veroorloven, met opzigt tot de in de kerken geplaatste voorwerpen van kunst of geschiedkundige gedenkstukken, van welken aard die ook zouden mogen zijn, voor zoo verre zij niet toebehooren aan bijzondere genootschappen of bijzondere personen.

Onze Ministers enz.

Gegeven enz.

VERORDENINGEN BETREFFENDE HET ISRAELI-
TISCH KERKGENOOTSCHAP.

---

*BESLUIT van den 26sten Februarij
1814, houdende vernietiging der
Fransche organisatie van het Is-
raëlitisch kerkbestuur, en vaststel-
ling van nadere bepalingen dien-
aangaande.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende dat het noodzakelijk is, zoo spoedig mogelijk, een einde te maken aan de geschillen, waardoor de Joodsche gemeenten in Nederland, sedert eenigen tijd, zijn ontrust geworden;

Dat de tegenwoordige organisatie van het Israëlitisch kerkbestuur strijdig is met de wenschen en begrippen van het grootste aantal der Joodsche ingezetenen dezer Landen; en dat dus derzelve handhaving niet kan gewild worden door een Gouvernement, hetwelk aan allen eene volkomen godsdienstige vrijheid verlangt te verzekeren;

Dat de afschaffing dezer organisatie nogtans met orde behoort te geschieden, ten einde alle verwarringen voor te komen, en tevens voor de belangen van den Staat zorg te dragen;

En dat dit oogmerk kan bereikt worden door de daarstelling van meer eenvoudige inrigtingen, zoo ter verzekering der betrekkingen van het Gouvernement met de Israëliten, als een godsdienstig genootschap beschouwd, overeenkomstig de tegenwoordige orde van zaken, als tot voorziening in de behoeften der Joodsche gemeenten zelve;

Gehoord de consideratien van Onzen Commisfaris - Generaal voor de binnenlandsche zaken;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het tegenwoordig kerkbestuur der Israëlitcn, in Nederland, wordt ontbonden, en de leden der onderscheidene consistorien, met den 1sten April aanstaande, uit derzclver functien honorabel ontslagen, onder verpligting, om van hunne gehoudene administratie rekening en verantwoording te doen aan Onzen Commisfaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken.

Art. 2. Alle thans erkende Joodsche gemeenten in Nederland, zoo Hoogduitsche als Portugeesche, worden, van dien dag af, hersteld in derzclver afzonderlijk onafhankelijk bestaan.

De voorstanders der nieuwe inrigtingen, en bijzonder de leden der voormalige nieuwe gemeente zullen de vrijheid hebben, zich bij de Hoogduitsche of Portugeesche gemeenten te voegen, of wel weder eene afzonderlijke gemeente van Nederlandsche Israëlitcn te vormen.

Art. 3. De overeenkomst, tusschen het voormalige Opperconsistorie en de commissie der Portugeesche gemeenten gesloten, met betrekking tot het aangaan van huwelijken, tusschen leden van de Hoogduitsche en Portugeesche kerken, zoo als dezelve door den Minister van binnenlandsche zaken, den 5den Februarij 1810, is geapprobeerd, wordt bij deze geconfirmeerd.

Art. 4. Aan alle Joodsche gemeenten wordt vrijgelaten, om, omtrent het gebruik der burgerlijke aangenomene familie-namen, bij de godsdienstige oproepingen in de Synagogen, alsmede omtrent het kerkelijk inzegenen der huwelijken, buiten de Synagogen, zoodanige schikkingen te maken, als dezelve meest voegzaam zullen oordeelen, met dien verstande nochtans, dat in alle maatschappelijke betrekkingen die familie-namen zullen worden geconserveerd, en dat de bestuurders der gemeente, onder hunne personele verantwoordelijkheid, zullen moeten zorg dragen, dat geen huwelijk kerkelijk worde ingezegend of gedisfolveerd, dan na de burgerlijke voltrekking of disfolutie, volgens de wetten van den Staat.

Art. 5. Alle afkondigingen en bekendmakingen, welke, op last van het Gouvernement, en hoogere of lagere regeringen, in de Synagogen gedaan worden, zullen in de Nederduitsche taal behooren te geschieden, en alle verballen der handelingen,

en de correspondentie der kerkbesturen, in het Nederduitsch gehouden worden; zullende in het algemeen de meest geschikte en met de godsdienstige beginselen der Israëliten meest overeenkomende maatregelen worden in het werk gesteld, om het gebruik Onzer moedertaal onder hen te bevorderen, het onderwijs der Joodsche jeugd in de scholen te verbeteren, en het aantal van de nuttig werkzame leden der maatschappij te vermeerderen.

Art. 6. Ten einde het verband tusschen het groot aantal Hoogduitsche Joodsche gemeenten in Nederland te bewaren, en de correspondentie met het Gouvernement gemakkelijk te maken, zullen eenige der aanzienlijkste gemeenten, volgens eene omschrijving, door den Commisfaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken te bepalen, als corresponderende of hoofd-synagogen worden aangemerkt, zonder dat dezelve echter, uit zich zelve, eenige heerschappij zullen mogen voeren over de kleinere gemeenten, die onder haar kerkelijk arrondissement mogten begrepen zijn.

Art. 7. De parnasijns of bestuurders zullen, met overleg van de notabelste leden hunner gemeente, de noodige reglementen voor derzelve bestuur ontwerpen, onder goedkeuring van Onzen Commisfaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken.

Art. 8. Voor de eerste maal zullen de nieuwe parnasijns of bestuurders van de hoofd-gemeente door Ons, en die der andere gemeenten door Onzen Commisfaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken, benoemd worden.

Art. 9. De geschillen, welke, in het vervolg, in eenige Israëlitische gemeenten mogten ontstaan, zullen niet kunnen gebracht worden ter kennis van het Departement van binnenlandsche zaken, dan voor zoo verre dezelve, door de bestuurders der gemeente zelve, niet mogten kunnen getermineerd worden.

Art. 10. Onze Commisfaris-Generaal voor de binnenlandsche zaken zal de noodige verordeningen vaststellen, ten gevolge van dit Ons besluit, en bijzonder, zoo veel mogelijk, trachten zorg te dragen voor het lot der thans fungerende rabbijnen en kerkelijke ambtenaren, welke posten, door de vernietiging der tegenwoordige organisatie, mogten komen te vervallen.

Art. 11. Hij zal daarin worden voorgelicht door eene confulerende commissie, welke zal werkzaam zijn onder directie van den Commisfaris voor de kerkelijke zaken, en bestaan uit zes leden, door Onzen Commisfaris-Generaal benoemd, als één lid uit elke der Portugeefche gemeenten, te *Amsterdam* en *den Haag*; één lid uit elke der Hoogduitsche gemeenten, te *Amsterdam*, in *den Haag* en te *Rotterdam*, en één van de gewezen bestuurders der bevoorans geëxisteerd hebbende nieuwe Israëlitische gemeente te *Amsterdam*. Dezelve zullen over alle zaken, de Israëlitin in het algemeen betreffende, gezamenlijk, maar over die, welke de Portugeefche, Hoogduitsche, of nieuwe Hollandfche Joden alleen aangaan, afzonderlijk adviferen.

Art. 12. Onze Commisfaris-Generaal voor de binnenlandfche zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Gegeven enz.

---

*ORGANIEK BESLUIT van den 12den
Junij 1814, omtrent het Israëlitisch
kerkgenootfchap.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandfche zaken, op het door Ons genomen besluit van den 26ften Februarij 11., houdende eenige bepalingen omtrent het Israëlitisch kerkbestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan, vast te stellen het navolgend reglement :

Art. 1. Er zullen binnen de Vereenigde Nederlanden bestaan twaalf correfponderende of hoofd-fynagogen, als :

Te *Amsterdam* ééne Portugeefche en ééne Hoogduitsche.

In *den Haag* ééne Portugeefche en ééne Hoogduitsche.

En voorts in elke der fteden van *Rotterdam*, *Amersfoort*, *Middelburg*, *den Bosch*, *Nijmegen*, *Zwolle*, *Lecuwarden* en *Groningen* ééne.

Art. 2. De Portugeefche fynagoge te *Amsterdam* zal, behalve die stad, bevatten de Portugeefche Israëlitën van *Maarsfen*, *Naarden* en *Vreeland*; maar de Portugeefche fynagoge in 's *Hage*, alleenlijk de Israëlitën aldaar woonachtig.

Art. 3. Onder de fynagoge der Hoogduitsche Israëlitën van *Amsterdam* zal geheel *Noordholland* begrepen zijn.

Art. 4. Onder de Hoogduitsche fynagoge van 's *Hage* zullen begrepen zijn al de gemeenten, thans behoorende tot de kantons den *Haag*, *Katwijk*, *Noordwijk*, *Leyden*, *Woubrugge*, *Alphen*, *Voorburg*, *Naaldwijk*, *Delft*, *Schiedam*, *Vlaardingen* en den *Briel*.

Art. 5. Onder de hoofd-fynagoge van *Rotterdam* zal het overige van *Zuidholland* resforteren.

Art. 6. Tot de hoofd-fynagogen van *Amersfoort*, *Middelburg*, 's *Hertogenbosch* en *Nijmegen* zullen respectvelijk behooren de Israëlitën, woonachtig in de provincien *Utrecht*, *Zee-land*, *Brabant* en *Gelderland*.

Art. 7. Tot de hoofd-fynagoge van *Zwolle* behooren de Israëlitën van *Overijsel* en *Drenthe*.

Art. 8. Onder de hoofd-fynagogen van *Leeuwarden* en *Groningen* behooren respectvelijk de gemeenten in de provincien *Vriesland* en *Groningen*.

Art. 9. Na de volkomene regeling van de geographifche verdeeling van de provincien der Vereenigde Nederlanden, zal het resfort van iedere hoofd- of corresponderende fynagoge door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, in zoo vele onderdeelen of ringen worden verdeeld, als nuttig mogten zijn, om de correspondentie te bevorderen, en de bijdragen der Israëlitën, welke geene erkende fynagoge uitmaken, te kunnen incasferen.

Art. 10. De bestuurders der hoofd-fynagogen voeren den titel van *Parnasfijs*, en wel die van de Portugeefche, den naam van *Parnasfijs der Portugeefche Israëlitifche gemeente*, en die der Hoogduitsche den naam van *Parnasfijs der Nederlandfche Israëlitifche gemeente*.

De bestuurders der kleinere gemeenten, resforterende onder de hoofd-synagogen, worden *Administrateurs* (of, in het Hebreuwsch, *Manhigim*) genaamd.

Art. 11. Voor de eerste maal zullen de nieuwe parnasijns der hoofd-gemeenten door Ons, en de administrateurs der andere gemeenten door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken benoemd worden. De wijze van verkiezing, in het vervolg, wordt bij de na te meldene reglementen bepaald.

Art. 12. De parnasijns der hoofd-synagoge zullen geene magt mogen uitoefenen of heerschappij voeren over de kleinere gemeenten, dan alleen in zoodanige gevallen, waarin hun de zorg voor de uitvoering der besluiten van Onzen voornoemden Secretaris van Staat uitdrukkelijk mogt worden opgedragen.

Art. 13. Uit hoofde van het gering aantal leden en den bekrompenen staat der financiën van sommige hoofd-synagogen, zal het Opperrabbinaat over eenige provinciën kunnen worden vereenigd.

Er zullen provifioneel in de Vereenigde Nederlanden bestaan zes Hoogduitsche Opperrabbijnen (in het Hebreuwsch *Rab*), als:

- 1°. Een te *Amsterdam*, voor *Noordholland* en *Utrecht*.
- 2°. Een in *'s Hage*, voor het resfort der hoofd-synagoge aldaar.
- 3°. Een te *Rotterdam*, voor het resfort dier hoofd-synagoge.
- 4°. Een in *den Bosch*, voor *Brabant* en *Zeeland*.
- 5°. Een te *Zwolle*, voor *Overijsel*, *Gelderland* en *Drenthe*.
- 6°. Een te *Leeuwarden* of *Groningen*, voor *Vriesland* en *Groningen*.

De hoofd-synagoge van *Nijmegen* behoudt het regt, om eenen afzonderlijken Opperrabbijn te verkiezen voor de provincie *Gelderland*, onder voorwaarde van eene door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, in billijkheid bepaalde uitkeering aan de hoofd-synagoge van *Zwolle*, voor dat gedeelte van *Gelderland*, dat tot nog toe onder het consistorie der laatstgenoemde stad heeft behoord.

De kleine gemeenten kunnen, onder approbatie van Onzen meergemelden Secretaris van Staat, een' Rabbijn (in het Hebreuwsch *Dajon*), onder het opzigt van den Opperrabbijn, aanstellen.

Art. 14. De Grootrabbijnen worden door het geheel kerkelijk arrondissement, de Rabbijnen door de gemeenten, die dezelve hebben verlangd, gefalarieerd.

Art. 15. Indien de kas van eene of andere hoofd-synagoge, welker Opperrabbinaat, volgens art. 13, met eene andere vereenigd is, in het vervolg mogt toelaten, om een' Opperrabbijn op zich zelven te kunnen onderhouden, zal daaromtrent door de respectieve Parnasfijs der hoofd-synagogen, die zulks aangaat, eene gemotiveerde voordragt gedaan worden aan Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, die vervolgens deswege de vereischte schikkingen zal vaststellen.

Art. 16. Niemand kan in het vervolg tot Opperrabbijn worden verkoren, tenzij den ouderdom van dertig jaren hebbende bereikt, getrouwd of weduenaar zijnde, bij voorkeur in de Vereenigde Nederlanden geboren, of aldaar gedomicilieerd geweest, en de Hollandsche taal kunnende lezen en schrijven; van elders beroepen zijnde, zal hij zich moeten verpligten, die taal behoorlijk te zullen leeren.

Art. 17. De Opperrabbijnen zullen verkoren worden door Parnasfijs en door notabelen uit het geheele ressort der hoofd-synagoge, door Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken benoemd; van de gedane keus der Parnasfijs en notabelen zal dadelijk aan denzelven Secretaris van Staat worden kennis gegeven, ten einde Onze goedkeuring daarop te erlangen.

Art. 18. Gedurende de vacature van een Opperrabbinaat zal hetzelfde worden waargenomen door een' naburigen Opperrabbijn, daartoe door Parnasfijs der vacerende synagoge verzocht.

Art. 19. Nadat deze verordeningen geheel en al effect zullen hebben geforteerd, zal er geene nieuwe gemeente, buiten Onze toestemming, kunnen worden opgerigt.

Art 20. Alle verdere verordeningen omtrent de attributen, functien, en de wijze van verkiezing van de Opperrabbijnen,

de werkzaamheden der Parnaslijns en het bestuur der gemeenten, worden bepaald door de bijzondere reglementen, bij art. 7 van Ons voornoemd besluit van den 26sten Februarij laatstleden bedoeld (1); dien onverminderd zullen de laatstgefungeerd hebbende consistoriale Rabbijnen, ter voldoening van art. 10 en 11 van Ons besluit voornoemd, bij wijze van schadeloosstelling, door Onzen Secretaris van Staat, op de voordragt der confulerende commissie, aan eene of andere hoofd-synagoge, alwaar geen Rabbijn thans aanwezig is, kunnen toegevoegd, en, in het algemeen, omtrent de eerste aanstellingen der Opperrabbijnen, de noodige schikkingen gemaakt worden.

Art. 21. De kerkreglementen voor de Israëlitische hoofdgemeenten, zoo Portugeesche als Hoogduitsche, zullen door de thans bestaande commissarissen surveillanten, Administrateuren der particuliere synagogen of Parnaslijns, met overleg van notabelen, worden geprojecteerd.

Art. 22. Onze Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken zal, dien ten gevolge, voor iedere hoofd- of corresponderende synagoge zoodanig getal notabelen benoemen, als hij voor iedere derzelve zal noodig oordeelen.

Art. 23. Hij zal tevens de noodige algemeene bepalingen vaststellen (2), waarnaar zij zich, bij het ontwerpen van vermelde reglement, zullen behooren te gedragen, en daarbij, onder anderen, in het oog houden:

- a. Dat de geestelijke functien van de administrative volstrekt worden afgescheiden,

(1) Dien ten gevolge zijn, door het Ministerieel departement, waar de kerkelijke zaken der Israëliten behooren, goedgekeurd en gefunctioneerd te worden, eenige reglementen voor hoofd-synagogen, als van *Amsterdam*, *Gravenhage*, *Rotterdam*, *Zwolle*, *Leeuwarden*, *Groningen*, enz., vastgesteld. Zie *Verorden. voor het Israëlitisch kerkgenootschap* enz., I. D. bl. 69.

(2) Dusdanige algemeene reglementaire bepalingen, naar aanleiding van dit artikel, zijn daargesteld en te vinden in de *Verordeningen voor het Israëlitisch kerkgenootschap binnen het Koninkrijk der Nederlanden*, I. D., n°. 3, en een *Algemeen reglem. voor de Israëlitische synagogale ringen*, I. D., n°. 47.

- b. Dat, noch aan de geestelijken, noch aan de bestuurders, eenige magt of autoriteit worde toegekend omtrent de gedragingen der leken in het burgerlijke leven, en alzoo buiten de kerk.
- c. Dat, door goede bepalingen, gezorgd worde voor de rigtige administratie van de financiën der gemeenten, een doelmatig gebruik der armen-fondsen, en een goed bestuur van alle pieuse gestichten en inrigtingen.
- d. Dat convenabele schikkingen gemaakt worden op het stuk der vleeschhallen, in het bijzonder te *Amsterdam* en *Rotterdam*.
- e. Dat verzekerd worde de voldoening aan art. 5 van Ons besluit van den 26sten Februarij laatstleden; dat, dien overeenkomstig, alle afkondigingen en bekendmakingen, welke op last van het Gouvernement en hoogere of lagere Regerings-collegien in de synagoge gedaan worden, alleen in de Nederduitsche taal geschieden, en dat alle verbalen der handelingen en de correspondentie der kerkbesturen in het Nederduitsch gehouden worden.

Wijders, dat het onderwijs der Joodsche jeugd in de scholen worde verbeterd, bijzonder door bevordering van het gebruik onzer moedertaal en een goed letterkundig onderwijs in de oorspronkelijke Hebreeuwse taal.

- f. Dat het kerkelijk inzegenen der huwelijken ook buiten de synagoge vrijgelaten zijnde, ten einde alle misbruiken dier vrijlating voor te komen, worde bepaald; dat, behoudens de voorzieningen van het lijfstraffelijk wetboek, alle Opperrabbijnen of hunne gedelegeerden, die huwelijken inzegenen of echtscheidingen uitspreken, alvorens het huwelijk burgerlijk is voltrokken of gedissolveerd, dadelijk en zonder oogluiking worden gedestitueerd; alsmede, dat alle clandestine huwelijken en echtscheidingen, dat zijn zoodanige, die door andere geestelijke, of door onbevoegde personen, verrigt zijn, door Parnasfijns in de kerken niet zullen mogen erkend, noch als wettig beschouwd worden.
- g. Dat worde verzekerd de stipte nakoming van het bepaal-

de, bij de overeenkomst tusfchen het voormalige opperconfistorie en de commissie der Portugeefche gemeente gefloten, met betrekking tot het aangaan van huwelijken tusfchen Portugeefche en Hoogduitsche Israëlitcn.

- h. Dat, omtrent het gebruik der burgerlijke aangenomene familie-namen bij de godsdienstige oproepingen in de fynagogen, zoodanige fchikkingen kunnen worden gemaakt, als meest voegzaam zal worden geoordeeld; steeds in het oog houdende, dat in alle maatschappelijke betrekkingen die familie-namen behooren te worden geconferveerd.
- i. Dat voegzame orde worde gesteld op eene gefchikte inrigting der begrafenifen, en dat geen lijk (behalve indien er een order van de policie ter contrarie mogt beftaan) vroeger worde begraven, dan 24 uren, nadat een med. doctor het overlijden fchriftelijk heeft bevestigd; zoodat de nabestaanden van den overledenen de begrafenis wel zullen kunnen vertragen, maar nimmer vervroegen.

Art. 24. Na de installatie der nieuwe Parnasfijs, zal door dezelve gezorgd worden, dat voor al de onder hunne hoofd-fynagogen resforterende gemeenten insgelijks zoodanige reglementen worden ontworpen, door de thans bij dezelve fungerende bestuurders en door notabelen bij Onzen Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken benoemd; zullende vervolgens deze concept-reglementen door de Parnasfijs, met bijvoeging hunner confideratien, ter factie worden toegezonden aan Onzen voornoemden Secretaris van Staat.

En zal een affchrift dezes enz.

DISPOSITIE van den 21sten Augustus 1822, betrekkelijk het Koninklijk besluit van den 8sten Augustus 1822, dat geene vreemdelingen als Opper-rabbijnen of Rabbijnen, zonder agreatie van het Gouvernement, mogen worden toegelaten.

De Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.

Ontvangen hebbende een besluit van Zijne Majesteit, van den 8sten dezer, bij welker 2de punt, sub *b*, wordt bepaald, dat geene vreemdelingen als leeraars van de godsdienst zullen mogen toegelaten worden, zonder de agreatie van het Gouvernement te hebben bekomen;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat, ten einde de voldoening aan bovengemelde Zijner Majesteits intentie te verzekeren, voortaan, bij het indienen van verzoeken, om approbatie van beroepene personen tot Opperrabbijn of Rabbijn bij de Israëlitische gemeenten, voor zoo verre dezelve niet reeds als zoodanig in dit Rijk hebben gefungeerd, tevens zal moeten worden gevoegd opgave van derzelver geboorteplaats, en, ingeval deze niet binnen het Rijk gelegen is, alsdan ook berigt, of de voorgedragene persoon *al* dan *niet* is genaturaliseerd, en, het eerste geval plaats hebbende, op welke wijze hij zijne naturalisatie heeft verkregen (1).

En zal afschrift dezes enz.

---

(1) Zoo is ook, bij besluit van den 5den Januarij 1823, bij interpretatie van het 2de lid, § *a*, van het besluit van den 8sten Augustus 1822, n°. 9, door Zijne Majesteit verklaard, dat, door de daarbij vastgestelde bepaling, ook geacht wordt verboden te zijn, om, zonder agreatie van het Gouvernement, buitenlanders, die hunne studien niet op eene der Nederlandische hoogeschoolen, athenæa of seminariën gedaan en volbragt hebben, tot het kerkelijk examen toe te laten.

BESLUIT van den 5den Julij 1817, waarbij de algemeene attributen der commissie tot de zaken der Israëliten worden vastgesteld, en dezelve, onder den naam van hoofd-commissie enz., voortdurend bevestigd.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal, provifio-
neel belast met de zaken der Hervormde kerk enz.;

In aanmerking nemende het bepaalde bij Ons besluit van den
12den Junij 1814;

Overwegende:

Dat de verordeningen, voortgevloed uit Onze organieke be-
sluiten, met betrekking tot het Israëlitisch kerkgenootfchap,
van den 26ften Februarij 1814, en den 12den Junij 1814, haar
volledig effect forteren, en hierdoor de organisatie van dit kerk-
genootfchap haar volledig beflag heeft bekomen;

Dat de aanvankelijke gunstige gevolgen dezer organisatie Ons
derzelver voortdurende handhaving doen verlangen;

En dat als een allezins doelmatig middel daartoe voorkomt,
de nadere regeling en vaste organisatie der commissie tot de
zaken der Israëliten, wier ijver en werkzaamheid bij de ontwer-
ping en invoering van deze verordeningen van zoo veel nut
zijn geweest;

Hebben besloten en besluiten:

- 1°. Dat aan de leden der voornoemde commissie Onze bij-
zondere tevredenheid zal worden te kennen gegeven over
de wijze, waarop zij aan den hun opgedragen belangrij-
ken post hebben voldaan, en, ten openlijken bewijze
hiervan, voornoemde leden der commissie, mitfgaders
derzelver president en fecretaris, bij deze in hunne res-
pective functien en kwaliteiten voortdurend te bevesti-
gen, en dus nu definitieflijk, onder den titel van hoofd-

commissie tot de zaken der Israëliten, tot leden te be-
noemen de Heeren enz.

- 2°. Dat de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten zal blijven zamengesteld uit niet minder dan *zeven*, en niet meer dan *neven* leden, de president en secretaris daaronder begrepen, en onder welke zullen behooren te zijn, ten minste, *drie* leden uit de resforten der Portugeesche en Nederlandsche Israëlitische hoofd-synagoge te *Amsterdam* en in 's *Gravenhage*, en *één* lid uit het resfort der Israëlitische hoofd-synagoge te *Rotterdam*; terwijl de *twee* overige uit voormelde resforten, of ook uit andere synagogale resforten, zonder vaste bepaling daaromtrent, zullen kunnen genomen worden.

Jaarlijks, te beginnen met den 1sten Januarij 1819, zullen, volgens eene door het lot te bepalen orde, *twee* leden der commissie aftreden, die echter steeds weder verkiesbaar blijven; de secretaris is nochtans in die aftreding niet begrepen, maar is permanent.

- 3°. De voormelde leden der hoofd-commissie, mitsgaders derzelve president en secretaris, zullen, bij aftreding of voorvallende vacature, door Ons, op voordragt van het Ministerieel departement voor de Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, worden benoemd.
- 4°. Het Ministerieel departement voornoemd zal, op voordragt der hoofd-commissie voornoemd, voor ieder synagogaal resfort, alwaar geene gewone leden voor de hoofd-commissie worden benoemd, *één* correspondèrend lid benoemen en aanstellen, om het even, in welke plaats binnen het resfort woonachtig.
- 5°. De leden der hoofd-commissie zullen geene bezoldiging, hoegenaamd, genieten.
Alleen enz.
- 6°. De hoofd-commissie zal onder het onmiddellijk toezigt staan van het bovengemeld Ministerieel departement.
- 7°. De attributen der hoofd-commissie voornoemd zullen zich bepalen:

- a. Aan het Ministerieel departement te rapporteren en te adviferen over alle zaken, die door hetzelfde aan haar zullen worden toegezonden.
  - b. Aan hetzelfde departement de voordragten te doen, welke zij, ter bevordering der belangen van het Israëlitisch kerkgenootschap, of der bijzondere gemeenten, nuttig oordeelt.
  - c. Het houden van goede correspondentie met de kerkelijke collegien der respectieve hoofd- en ring-synagogen, en het toezigt, dat de verordeningen en bevelen van het Gouvernement worden nagekomen, en de bijzondere reglementen gehandhaafd.
  - d. De zorg, dat geschillen, welke in de Israëlitische gemeenten mogen ontstaan en ter harer kennis komen, op eene billijke en zoo veel mogelijk vriendelijke wijze worden getermineerd. Bij het onverhoopt mislukken van hare pogingen ten deze, zal zij deswege verflag moeten doen aan het Ministerieel departement.
  - e. De nakoming van hetgeen aan dezelve, bij de verordeningen op het godsdienstig onderwijs, is opgedragen, en van alle zoodanige bijzondere lastgevingen en commissien, als haar mogten, bij onderscheidene besluiten, dispositien of reglementen, opgedragen zijn of worden.
- 8°. Zij zal jaarlijks aan het departement voornoemd eenen generalen staat van het Israëlitisch kerkgenootschap inzenden, en daarbij voegen hare consideratien, mitsgaders de voordragt der verbeteringen, die zij zoude wenschen ingevoerd te zien; zij zal bij deze gelegenheid speciaal verflag doen van de wijze, waarop de Opperrabbijnen zich gedragen hebben, en wie van dezelve zich het meest in het nakomen van zijne pligten verdienstelijk heeft gemaakt en onderscheiden behoort te worden.
- 9°. Alle kerkelijke collegien, Opperrabbijnen en verdere kerkelijke ambtenaren zullen aan de hoofd-commissie alle

inlichtingen, confideratien, adviezen of rapporten doen toekomen, welke van hen mogten gevorderd worden

10°. De hoofd-commissie zal over de belangen van het Israëlitisch kerkgenootschap met alle geconstitueerde magten kunnen corresponderen, en daarentegen verplicht zijn, aan dezelve alle inlichtingen, rapporten en adviezen te geven, die van haar mogten worden gerequireerd; van zoodanige correspondentie zal nogtans aan het Ministerieel departement worden kennis gegeven.

11°. Eens in het jaar zal de hoofd-commissie eene algemeene vergadering houden te *Amsterdam*, ter afhandeling van die punten of belangen, die tot haar behooren of aldaar dienen te worden behandeld; indien het gewigtige en presfante zaken zijn, die geen uitstel lijden, zal het Ministerieel departement voornoemd eene buitengewone algemeene vergadering kunnen bijeen roepen, en de plaats der bijeenkomst bepalen.

De corresponderende leden worden ter bijwoning der algemeene vergadering steeds geconvoceerd, maar zijn niet verplicht, dezelve bij te wonen, en worden voor reis- en teerkosten niet gedefrojjeerd.

12°. Voor zoo verre belangrijke zaken de Israëlitische kerkleer of wel gewigtige godsdienstige of kerkelijke instellingen of andere zaken van groot aanbelang, de Israëlitische godsdienst betreffende, ter algemeene vergadering mogten voorkomen of dienen te worden behandeld, zal het Ministerieel departement voornoemd, zulks noodzakelijk oordeelende, eenige Opperrabbijnen, zoo Portugeesche als Nederlandsche Israëlitische, als adviseurs aan de hoofd-commissie kunnen toevoegen, ten einde dezelve over zoodanige punten voor te lichten.

13°. De 's Gravenhaagfche leden der hoofd-commissie worden aangemerkt als permanente gecommitteerden der hoofd-commissie voornoemd, ten einde de loopende zaken, en, in het algemeen, alles, wat tot het dagelijksch beleid en uitvoering noodzakelijk is, te bewerkstelligen. Bij voorkomende zaken, het resfort van ééne der Amsterdamsche, mitsgaders Rotterdamfche hoofd-synagogen

betreffende, zullen echter gecommiteerden voornoemd, de stukken moeten toezenden aan de leden der commissie te *Amsterdam*, of aan het lid of leden der commissie te *Rotterdam* woonachtig.

De gecommiteerden het advies van deze leden in zoodanig geval ontvangende, zullen, dien overeenkomstig, besluiten of rapporteren, of, indien hunne gedachten daarin mogten verschillen, de zaak ter beslissing brengen aan het Ministerieel departement.

Indien de zaak van gewigt en het Israëlitisch genootschap, in het algemeen, betreffende is, zal op dezelfde wijze het gevoelen, zoowel van de Amsterdamsche als Rotterdamsche leden, worden ingewonnen.

14°. De corresponderende leden zijn de adviseurs van de hoofd-commissie of van gecommiteerden in zaken, hunne synagogale resforten betreffende, mitsgaders derzelver gedelegeerden, bij voorkomende gelegenheden. Indien dezelve ter algemeene vergadering, of ter vergadering van gecommiteerden, tegenwoordig zijn, hebben zij aldaar gelijke zitting en stem.

15°. Het zal aan niemand der leden vrijstaan, in zijne kwaliteit een besluit te nemen, of eene aanschrijving te doen, behoorende dit uitsluitender wijze aan de algemeene vergadering, of aan de gecommiteerden.

Uit dien hoofde zullen de stukken der algemeene vergadering worden geteekend door den president en den secretaris, en die der gecommiteerden door den secretaris, behoudens de bepalingen, welke ten aanzien der laatstgemelde stukken, voor zoo verre dezelve van bijzonder gewigt zijn, bij het nader vast te stellen reglement van orde bepaald kunnen worden.

16°. De secretaris is met de geheele correspondentie belast; hij ontvangt, opent en verzendt alle stukken aan en van de hoofd-commissie en gecommiteerden.

Hij is belast met alles, wat de statistiek van het Israëlitisch kerkgenootschap betreft.

17°. Het Ministerieel departement voornoemd wordt bij deze

geautoriseerd, de noodige verordeningen, bepalingen of instructien vast te stellen, die hetzelfde oorbaar en noodzakelijk mogt oordeelen, ten gevolge der bepalingen in dit Ons besluit.

En zal afschrift van dit besluit enz.

BESLUIT van den 26sten October 1818, waarbij wordt vastgesteld, op hoedanige wijze, door de Israëlitien, de voor alle onderdanen vastgestelde eed, zal worden afgelegd.

WIJ WILLEM, ENZ.

In ervaring zijnde gekomen, dat er bij sommige gestelde magten bedenkingen zijn ontstaan, of, bij voorkomende gelegenheden, van degenen, die tot het Israëlitisch kerkgenootschap behooren, een ander eeds-formulier, dan van Onze overige onderdanen, behoort te worden afgevorderd;

Herzien Ons besluit van den 3den Julij 1817;

Onzen Minister van justitie gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Onzen gedachten Minister van justitie te magtigen, gelijk geschiedt bij deze, om respectivelijk aan de regterlijke en administrative collegien te kennen te geven, dat van personen, tot het Israëlitisch kerkgenootschap behorende, op geene andere wijze eenigen eed kan of behoort te worden afgenomen, dan volgens het formulier, voor al Onze onderdanen gebruikelijk; des echter, dat de Israëlitien den eed met gedekten hoofde zullen afleggen.

En zal het tegenwoordig besluit enz.

---

*BESLUIT van den 15den Januarij
1819, waarbij wordt gearresteerd
het reglement op het examen en
de toelating tot het Rabbinale
ambt.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van den Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde en andere eerediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, van den 11den December 1818, ingevolge het voorafgaande advies van de Hoofd-commissie tot de zaken van de Israëliten, Ons hebbende aangeboden een concept-reglement op het examen en de toelating tot het Rabbinale ambt bij de Nederlandsche Israëliten;

Gelet op art. II van Ons besluit van den 30sten Mei 1817;

De Commissie uit den Raad van State, voor de zaken van de Hervormde eeredienst, gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan, het voorschreven reglement, zoo als hetzelve aan dit besluit is geannexeerd, te arresteren.

Zullende affchrift dezes enz.

---

*REGLEMENT op het examen en de
toelating tot het Rabbinale ambt
bij de Nederlandsche Israëliten.*

Art. I. Ten einde te zorgen, dat bij de Nederlandsche Israëlitische gemeenten in het Koninkrijk der Nederlanden, geene personen toegelaten worden, om het Rabbinale ambt te bekleeden, dan die, bij een onbesproken zedelijk gedrag, de vereischte bekwaamheden bezitten, en ten einde tevens hun, die zich met loffelijke vlijt voorbereid hebben, gelegenheid te geven, hunne bekwaamheden aan den dag te leggen, en zich daardoor eene gunstige aanbeveling te verwerven, zal in het vervolg niemand tot Opperrabbijn of Rabbijn kunnen worden

beroepen, dan na alvorens een examen te hebben afgelegd bij een Rabbinaal collegie van examinatoren, en na door hetzelfde te zijn bekwaam bevonden en toegelaten. Uit dien hoofde zullen allen, die in het vervolg, na volbrachte theologische studie, mogten verlangen toegelaten of bekwaam verklaard te worden tot het Rabbinaal ambt, zich, overeenkomstig de hierna te meldene bepalingen, aan een examen moeten onderwerpen.

Art. 2. Het Rabbinaal collegie van examinatoren zal bestaan uit de Opperrabbijnen der Nederlandfche Israëlitifche Opperrabbinate van *Amsterdam*, *'s Gravenhage* en *Rotterdam*.

Hij, die door dit collegie, overeenkomstig de bij deze nader vastgestelde bepalingen, een voldoende examen zal hebben afgelegd en bekwaam zal zijn verklaard, zal den naam voeren van Israëlitifch Rabbinaal-aspirant.

Bij afwezendheid der hierboven vermelde Opperrabbijnen, worden dezelve vervangen door de Opperrabbijnen van *Zwolle*, *Groningen*, *'s Hertogenbosch* of *Maastricht*, en wel door den Opperrabbijn van de aan de standplaats des afwezenden naast gelegene hoofd-fynagoge.

Art. 3. Het examen zal bestaan in een onderzoek, aangaande de bedrevenheid, welke iemand bezit, om het Israëlitifch rabbinaal ambt, in zijnen geheelen omvang, en in alles, wat tot deszelfs behoorlijke volbrenging wordt vereischt, te kunnen bekleeden.

Art. 4. De Rabbinaal examinatoren zullen, in volle costuum gekleed, in een voegzaam door Parnasfijns hun aan te wijzen lokaal, de examina afnemen, en zal ieder examen ten minste één uur moeten duren.

De oudste in jaren der examinatoren is steeds voorzitter; zullende al de examinatoren, overeenkomstig de fchikkingen, door hen vooraf daarop te maken, aan het examen deel nemen.

Indien één der examinatoren aan den geëxamineerden vermaagfchapt is, zal hij denzelven niet mogen examineren, en één der hierboven vermelde Opperrabbijnen, ter examinatie van dien perfoon, geassumeerd worden (1).

---

(1) Art. 1, 2, 3 en 4 zijn ingetrokken, bij het besluit van den 27ften Junij 1831, hierachter geplaatst.

Art. 5. Er zal van het verhandelde, bij iedere zitting van voormeld collegie, in de Hollandsche taal een verbaal gehouden worden, hetwelk door al de leden zal moeten worden onderteekend; mitsgaders van alle afgelegde en *al* dan *niet* goed-gekeurde examina een register worden gehouden, met aantekening van alle ter zake dienende bijzonderheden; tot welk een en ander einde de secretaris der hoofd-synagoge, alwaar het voormelde collegie zijne gewone vergadering houdt, als scriba bij hetzelfde zal fungeren.

Bij het eindigen der vergadering worden voormelde verbalen en registers gezonden aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitien, bij welker secretarij dezelve, ten gebruike van het Rabbinaal collegie, bij voorkomende gelegenheid, blijven gedeponeerd. De hoofd-commissie geeft aan het Ministerieel departement voor de Hervormde en andere ecrediensten, behalve die der Roomsch-Katholijke, van het in het collegie voorgevallene kennis, en onderrigt de respectieve hoofd-synagogen van de namen en woonplaatsen der geadmitteerden.

Art. 6. Eens in het jaar zal voormeld collegie te *Amsterdam* deszelfs gewone vergadering houden. De oproeping tot die vergadering geschiedt door de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitien, die tevens aan den oudsten der Opperrabbijnen vooraf al de noodige opgaven en bescheiden zal doen toekomen, en de examinandi van den bepaalden tijd der vergadering onderrigten.

De leden der hoofd-commissie hebben het regt, des verkiezende, bij het examen tegenwoordig te zijn.

Art. 7. De attributen van het voormelde Rabbinaal collegie worden alleen aan het vergaderde collegie toegekend, en houden op met het uit elkander gaan of scheiden der vergadering; uit dien hoofde zal geen der leden individueel de aan dezelve gezamenlijk toegekende attributen mogen uitoefenen.

Art. 8. Die verlangt, te worden geëxamineerd, zal vooraf de volgende schriftelijke bewijzen aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitien moeten overleggen:

- a. Een Rabbinaal getuigenis of verklaring, inhoudende, dat hij zijne theologische studien op eene der inlandsche of

buitenlandsche seminariën heeft volbragt; mitsgaders, dat hij eenige jaren de theologische lessen van erkende Opperrabbijnen of Rabbinaal leeraren heeft bijgewoond, en den vereischen aanleg heeft tot de uitoefening der Rabbinaal functien. Dit getuigschrift zal door den Opperrabbijn moeten onderteekend, en door het kerkbestuur van de Israëlitische gemeente zijner standplaats behooren gelegaliseerd te zijn.

- b. Eene kerkelijke attestatie van Parnasijns of *Manhigim* der kerkelijke gemeente, waaronder hij het laatst heeft gewoond, door het plaatselijk bestuur gelegaliseerd, inhoudende zijn naam, ouderdom, geboorteplaats, levenswandel en goed zedelijk gedrag.
- c. Eene verklaring der godsdienstige school-commissie van de hoofd-synagoge, waaronder zijne laatste woonplaats resorteert, dat hij de Nederlandsche taal kan spreken, lezen en schrijven.

De hoofd-commissie voornoemd deze attesten in orde vindende, zal dezelve, met haar *visa* voorzien, en, naar aanleiding van art. 6, aan het Rabbinaal collegie doen geworden (1).

Art. 9. Aan hem, die, na voldoende examen, goedgekeurd wordt, zal een *diploma* worden afgegeven, volgens het formulier, te bepalen bij het Ministerieel departement voornoemd, na ingenomen advies van de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitën.

Hetzelve zal eenvormig in de Hebreeuwsche en Nederlandsche talen worden gesteld, en daarbij de geëxamineerde verklaard tot aspirant naar het Rabbinaal ambt bij de Nederlandsche Israëlitën, en dus bevoegd, om overal binnen het Rijk de Rabbinaal functien te kunnen en te mogen uitoefenen, zoodra hij het beroep en de aanstelling daartoe op eene wettige wijze zal ontvangen hebben, volgens de verordeningen daarop bestaande.

Zullende dit *diploma* vervangen de tot nog toe vereischte drie *diploma's* van drie onderscheidene Opperrabbijnen, welke

---

(1) Ook dit artikel is ingetrokken.

bij dezen worden verklaard te zijn vervallen, en derzelver afgifte voortaan aan alle Nederlandfche Opperrabbijnen verboden.

Het *diploma* zal vóór dezelfs afgifte bij de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitcn geviseerd en goedgekeurd worden.

Art. 10. De examinandus zal vóór den aanvang van het examen aan het collegie eene fom van 12 gulden betalen, ten ware het collegie zoude vermeenen, denzelven hiervan geheel of gedeeltelijk te moeten vrijstellen.

Het provenu der examen-gelden zal dienen, om de reis- en verblijfkosten der leden van het collegie te vergoeden.

Art. 11. Wanneer de geëxamineerde bevonden wordt, de vereischte bekwaamheden niet te bezitten, zal hij worden afgewezen, met specifieke aanwijzing der stukken, in welke hij te kort mogt komen, en met bepaling van den tijd, gedurende welken hij zich op nieuw moet oefenen, en vóór het eindigen van welken hij niet weder tot het examen kan toegelaten worden.

Art. 12. Het *diploma* van de hierboven vermelde Rabbinale aspiranten, die, zonder te zijn beroepen, of speciale kwaliteit van asfesor of subfituut van een' der aanwezende Opperrabbijnen te bezitten, Rabbinale functien mogt uitoefenen, zal dadelijk worden ingetrokken, en hiervan aan alle hoofd-fynagogen kennis gegeven (1).

Art. 13. Al degenen, die thans Rabbinale getuigfchriften van in- of uitlandfche Opperrabbijnen bezitten, waarbij dezelve bekwaam worden verklaard, om Rabbinale functien uit te oefenen, moeten die, binnen één jaar na dato van dit reglement, aan de hoofd-commissie voormeld inzenden, die dezelve vervolgens aan het collegie van examinatoren ter beoordeeling zal doen toekomen.

Na dien tijd zal op de Rabbinale titels van hen, die zulks verzuimen, geen regard hoegenaamd meer worden geflagen.

Art. 14. Aan het Rabbinaal collegie wordt de bevoegdheid toegekend, om de, naar aanleiding van art. 13, bij hen van

---

(1) Dit artikel is mede ingetrokken bij gemeld besluit.

de hoofd-commissie ontvangen getuigschriften goed te keuren of te verwerpen; in het eerste geval wordt aan den zoodanigen een Rabbinaal *diploma*, bij art. 9 vermeld, na bij de hoofd-commissie te zijn geviseerd, uitgereikt tegen betaling van twee gulden, of ook *gratis*, indien zulks wordt goedgevonden; in het tweede geval is de zoodanige verplicht, zich aan een examen te onderwerpen, na vooraf de noodige bescheiden, bij art. 8 vermeld, te hebben overgelegd.

Art. 15. Voor zoo ver iemand van buiten 's Lands mogt worden beroepen, die eene vaste standplaats bij eene geaccrediteerde gemeente heeft vervuld, zullen deszelfs Rabbinaale titels vooraf moeten ingezonden worden aan de hoofd-commissie voormeld, ten einde door dezelve, ter nadere beoordeeling, verzonden te worden aan het Rabbinaal collegie van examinatoren, hetwelk daarop zal berigten en adviferen.

Gearresteerd enz.

---

*BESLUIT van den 27sten Junij 1831,
betrekkelijk het examen en de toela-
ting tot het Rabbinaat.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gehoord het rapport der commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde eeredienst enz.;

Gezien Onze besluiten van den 15den Januarij 1819, 4den Februarij 1824, 6den September 1824, 13den October 1825 en 1sten September 1827;

Hebben goedgevonden en verstaan:

De artikelen 1, 2, 3, 4, 8 en 12 van het reglement op het examen en de toelating tot het Rabbinaal-ambt bij de Nederlandsche Israëlitien, vastgesteld bij Ons besluit van den 15den Januarij 1819, in te trekken en buiten werking te stellen, mits-

gaders te bepalen, dat dezelve door de navolgende artikelen zullen worden vervangen.

Art. 1. Ten einde te zorgen, dat bij de onderscheidene Israëlitische gemeenten, in het Koninkrijk der Nederlanden, geene personen toegelaten worden, om het Rabbinaat te bekleden, dan die, bij een onbesproken zedelijk gedrag, de vereischte kundigheden bezitten, en ten einde tevens hun, die zich met loffelijke vlijt voorbereid hebben, gelegenheid te geven, hunne bekwaamheden aan den dag te leggen, en zich daardoor eene gunstige gelegenheid te verwerven, zal in het vervolg niemand tot Opperrabbijn, Rabbijn of Rabbinaal asfesfor kunnen worden beroepen, dan na alvorens een examen te hebben afgelegd voor een Rabbinaal collegie van examinatoren, en na door hetzelfde te zijn bekwaam bevonden en toegelaten.

Uit dien hoofde zullen zij, die, in het vervolg, na volbragte theologische studien, mogten verlangen toegelaten, of bekwaam verklaard te worden tot het Rabbinaat, tot het examen niet toegelaten worden, dan na bevorens als *Magid* of leeraar te zijn geëxamineerd en goedgekeurd; terwijl almede niemand tot *Magid* of leeraar zal worden aangenomen, dan na bevorens den eersten geestelijken graad van *Bagnal darsfon* of oefenaar te hebben verkregen.

Echter zal, gedurende eene zitting, aan denzelfden candidaat meer dan éénen graad door het Rabbinaal collegie kunnen worden verleend.

Art. 2. Het Rabbinaal collegie van examinatoren zal bestaan uit vijf Opperrabbijnen, namelijk uit de Opperrabbijnen der beide hoofd-synagogen te *Amsterdam*, of derzelver respectiven eersten asfesfor (ingeval het Opperrabbinaat mogt vacant zijn), en uit drie Opperrabbijnen van de overige resforten, door de hoofd-commissie te bepalen.

Indien een persoon, tot het Portugeesche Israëlitische kerkgenootschap behorende, zich tot het afleggen van een examen zal aanmelden, zal, in dat geval, door de hoofd-commissie worden zorg gedragen, dat de aspiranten worden geëxamineerd door een collegie, zoodanig zamengeesteld, dat de meerderheid bestaat uit examinatoren, behorende tot de Nederlandsche Por-

tugeefche Israëlitifche gemeente, in diervoeg, dat, in zoodanig geval, aan de beide [Opperrabbijnen van *Amsterdam*, of derzelve eerste afesforen zullen worden toegevoegd twee personen, den Rabbinalen titel, of althans dien van *Magid* bezittende, uit de Portugeefche Israëlitifche gemeente van *Amsterdam* of *'s Gravenhage*, alsmede één der Opperrabbijnen uit de andere resforten, in voormeld collegie voor dat jaar zitting hebbende.

In het collegie van examinatoren zullen niet tegelijk zitting mogen nemen bloedverwanten of aangetrouwden in de regte linie in het oneindige, noch broeders; ook zullen de examinatoren aan den candidaat niet in dezelve graden mogen bestaan.

Art. 3. Het blijft aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten voorbehouden, aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. eene voordragt ter goedkeuring aan te bieden, opzigtelijk het toevoegen van leken, als bijzitters bij het Rabbinale collegie, bijzonder ten einde de Rabbinale candidaten tevens te examineren in zoodanige andere wetenschappelijke kundigheden, als in het vervolg, behalve de theologifche kundigheden, tevens van hen mogten worden gevorderd, en uit dien hoofde in gemelde voordragt bepaald.

Genoemde hoofd-commissie zal tevens een reglement ter goedkeuring aan voormeld Departement aanbieden, houdende de noodige verordeningen op de inrigting en orde van zoodanig Rabbinale collegie, bijzonder omtrent de wijze, waarop de examina zullen worden afgelegd.

Art. 4. De Rabbinale examinatoren zullen in volle costuum gekleed, in een aan hen door Parnasfijns der beide hoofd-fynagogen beurtelings aan te wijzen lokaal, de examina afnemen.

Het examen van Nederlandsche Israëliten zal steeds onder het voorzitterschap van den Amsterdamschen Nederlandschen Israëlitifchen Opperrabbijn geschieden, en, bij afwezendheid of vacature van dat Opperrabbinaat, door den oudsten in dienstjaren der andere Nederlandsche Israëlitifche Opperrabbijnen.

Het examen van Portugeefche Nederlandsche Israëliten zal plaats hebben onder voorzitterschap van eenen Nederlandschen Portugeefchen Israëlitifchen Opperrabbijn, en, bij deszelfs af-

wezendheid of vacature van het Opperrabbinat, door deszelfs eersten asfesor.

Art. 8. Al wie verlangt te worden geëxamineerd, zal vooraf de volgende schriftelijke bewijzen aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten moeten overleggen:

a. Eene Rabbinale getuigenis of verklaring, inhoudende, dat hij zijne theologifche studien op eene der inlandfche of buitenlandfche feminarien heeft volbragt; mitsgaders, dat hij eenige jaren de theologifche lesfen van erkende Opperrabbijnen of Rabbinale leeraren heeft bijgewoond, en den vereifchten aanleg heeft tot de uitoefening der Rabbinale functien.

Dit getuigfchrift zal door den Opperrabbijn moeten onderteekend, en door het kerkbestuur van de Israëlitifche gemeente zijner standplaats behooren gelegalifeerd te zijn.

b. Eene kerkelijke attestatie van Parnasijns of *Manhigim* der kerkelijke gemeente, waaronder hij het laatst heeft gewoond, door het plaatfelijk bestuur gelegalifeerd, inhoudende: zijn' naam, ouderdom, geboorteplaats, en verklaring van goed zedelijk gedrag.

c. Het Rabbinaal diploma, waaruit blijkt, dat de candidaat den graad van *Magid* (leeraar) en *Bagnal darfson* (oefenaar) heeft verkregen.

d. Eene akte der godsdienstige Israëlitifche fchool-commissie, refiderende te *Amsterdam*, voor zoo veel de Nederlandfche Israëliten betreft, of van regenten van het theologifch genootfchap of feminarium *Ets haim*, tevens belast met het toezigt op het godsdienstig onderwijs, bij de Nederlandfche Portugeefche Israëlitifche hoofd-fynagoge aldaar, voor zoo veel de Portugeefche Israëliten aangaat, waaruit blijkt, dat hij in den derden of vierden rang als godsdienstig onderwijzer is toegelaten.

De hoofd-commissie voormeld, deze ftukken in orde bevindende, zal dezelve, met haar *visum* voorzien, aan het Rabbinaal collegie doen geworden.

In bijzondere gevallen zal, met verlof van den Koning, de

candidaat van de examina in de mindere graden kunnen worden vrijgesteld, behoudens echter, dat hij steeds zal moeten overleggen eene akte der godsdienstige Israëlitische school-commissie, residerende te *Amsterdam*, waaruit blijkt, dat hij in den derden of vierden rang als godsdienstig onderwijzer is toegelaten.

Bij het vragen der Koninklijke goedkeuring eener beroeping van eenen Opperrabbijn, zal steeds de evenvermelde akte van admisie der bovengemelde school-commissie moeten worden overgelegd.

Art. 12. Niemand zal voortaan tot asfesfor kunnen worden aangesteld, vóór en aler hij als Rabbinaal aspirant het examen hebbe afgelegd.

Het diploma van hierboven vermelde Rabbinale aspiranten, die, zonder te zijn beroepen, of de speciale kwaliteit van asfesfor of substituut van een' der aanwezende Opperrabbijnen te bezitten, Rabbinale functien mogten uitoefenen, zal dadelijk ingetrokken en hiervan aan alle hoofd-fynagogen kennis gegeven worden.

En is Onze Minister van Staat voornoemd belast enz.

---

*DISPOSITIE van den 5den Februarij
1819, waarbij de noodige voorzorgen worden vastgesteld, ten einde de Israëlitische lijken, overeenkomstig de door Zijne Majesteit bepaalde verordeningen, worden ter aarde besteld.*

De Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gehoord de voordragt van den Secretaris en Adviseur bij dit Departement;

Gelet op het berigt van de Algemeene Vergadering der hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten;

In aanmerking nemende :

Dat ter kennisfe van den Directeur-Generaal zijnde gebragt, dat bij eenige Israëlitifche gemeenten, bij fterfgevallen, onverschillig welke de ziekte of oorzaak van den dood is geweest, en dus ook bij onverwacht en plotselijk overledenen, de lijken, zonder eenig onderscheid hoegenaamd, gelijkelijk worden behandeld, en dat speciaal bij lijken van hen, die op een' donderdag komen te overlijden, overijling plaats heeft, ten einde het lijk vóór den ingang van den sabbat onder de aarde gebragt worde ;

Dat daarenboven, fomtijds dadelijk na het overlijden, de mond van het lijk met een' band wordt toegesloten, of de onderbuik door eene of andere zwaarte of gewigt gedrukt, en bovendien even vóór of na de 24 uren dikwerf de lijken worden gekist en de kisten toegefpijkerd ;

Dat deze zaken zekerlijk buiten kennis van Parnasfijns of *Mangihim*, of van eenen med. doctor gefchieden, waarschijnlijk door misverftand van hen, die zich bij de Israëlitifche gemeente belasten, volgens de Israëlitifche kerkelijke ritus, eenige godsdienstige pligten bij de lijken waar te nemen ;

Overwegende :

Dat deze handelwijze ftrijdig is met het doel der bestaande verordeningen, en allezins ftrekkende, om de weldadige oogmerken van Z. M. den Koning te verijdelen ;

Gelet op het vastgeftelde, nopens de acten van het overlijden, in het burgerlijk wetboek, en op art. 23, lett. *i*, van Zijner Majesteits organiek besluit, van den 12den Junij 1814 ;

Heeft goedgevonden en verftaan :

Vooreerst :

Te arrefteren eene misfve aan den heer Minister van justitie, betrekkelijk dit onderwerp ;

Ten anderen :

Aan Parnasfijns en *Manhigim* der onderscheidene hoofd- en ring-fynagogen te kennen te geven :

a. Dat de bedoeling van art. 23, lett. *i*, van Zijner Majesteits besluit voornoemd, geenszins is, om de Israëlitif-

fche lijken vier en twintig uren gekist boven aarde te houden, maar om, overeenkomstig art. 77 van het burgerlijk wetboek, nog 24 uren, na het afsterven, tijd te geven, om zich van den werkelijken dood te kunnen verzekeren.

- b. Dat zij mitsdien, dadelijk na ontvangst dezer, aan de begraaf-congregatiën, die binnen hunne gemeente met de verzorging der lijken zijn belast, en speciaal aan diegenen, die zich met de lijk-ceremoniën onledig houden, de noodige aanschrijving zullen doen, en aan dezelve te kennen te geven, dat zij zich, onder personele verantwoordelijkheid, voortaan zullen hebben te onthouden, de lijken den mond te sluiten of te kluisteren, of op eenige andere wijze eenige middelen aan te wenden, waardoor den schijndooden eenig nadeel kan worden toegebracht, of wel de opwekking en ontwikkeling van onderdrukte levenskrachten belemmeren.
- c. Dat de sleutel of sleutels van de begraafplaatsen der gemeente bij niemand zullen mogen berusten, dan bij den tijdelijken voorzitter van Parnasjijs der hoofd-synagogen, of bij den *Manhig*, opzichter der ring-synagogen en den kerkmeester der kerkgangen, die dezelve niet zullen mogen afgeven, dan nadat, overeenkomstig art. 23, lett. *i*, van Zijner Majesteits besluit, de schriftelijke bevestiging van het overlijden, of door een' med. doctor, of, waar geen med. doctor mogt aanwezig zijn, door een' bevoegden geneesmeester zal zijn ter hand gesteld.

En zal affchrift dezes enz.

BESLUIT van den 20sten Junij 1820, waarbij wordt gearresteerd, het reglement op het examen en de toelating der Israëlitische kerkelijke besnijders.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 3den Mei 1820, daarbij, ingevolge het verzoek van de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten, Ons aanbiedende een concept-reglement op het examen en de toelating der Israëlitische kerkelijke besnijders, ter voorkoming van zoodanige ongelukken, als door onkunde en onbedrevenheid reeds meermalen zijn veroorzaakt;

Gezien het rapport van Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan, het voorschreven reglement, zoo als hetzelve aan dit besluit is geannexeerd, goed te keuren en te arresteren, met last op Onzen Minister van binnenlandsche zaken en waterstaat, en op Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, om de noodige zorg te dragen, dat hetzelve stiptelijk worde nagekomen en gehandhaafd; zulende te dien einde afschrift dezes enz.

REGLEMENT op het examen en de toelating der kerkelijke besnijders bij het Israëlitische kerkgenootschap.

Art. 1. Niemand zal in het vervolg worden toegelaten, om de kerkelijke besnijdenis bij de Israëlitische gemeenten binnen het Rijk uit te oefenen, tenzij hij den ouderdom van 20 jaren

hebbe bereikt, en, na het afleggen van een examen, eene akte van aanstelling daartoe hebbe bekomen.

Art. 2. Dien ten gevolge zal over één of meer Synagogale resforten eene commissie van toezigt over de kerkelijke besnijdenissen worden benoemd, welke zal zijn zamengesteld uit één' Parnasijn, als voorzitter, drie kerkelijke besnijders en één' geneesheer of heelmester, lid der Provinciale geneeskundige commissie zijnde, en door haar te dien einde gedelegeerd.

Art. 3. De commissie van toezigt over de kerkelijke besnijdenissen zal de bevoegdheid hebben, om, na een afgelegd examen, diplomata of akten af te geven aan dengenen, die de functie van kerkelijken besnijder binnen het Koninkrijk zal willen uitoefenen; wordende insgelijks aan die commissie het ver-mogen toegekend, om reeds verleende akten in te trekken, wanneer het haar mogt blijken, dat de kerkelijke besnijder, door eene of andere omstandigheid, de noodige bekwaamheid mist of verloren heeft, om die functie zonder gevaar te kunnen uitoefenen; zullende de voormelde commissie van allen, die door haar worden toegelaten, of hunne bevoegdheid ingetrokken, aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitén, aan Parnasijns, en aan de commissie van geneeskundig onderzoek en toezigt binnen het resfort, de noodige kennis doen dragen.

Art. 4. Alvorens tot het examen te worden toegelaten, zullen de candidaten aan de commissie moeten aanbieden hunne geboorte-akte, mitsgaders een bewijs-schrift van een' erkenden en geadmiteerden kerkelijken besnijder, houdende, dat hij ten minste gedurende den tijd van een jaar, en niet minder dan achtmaal, het doen van kerkelijke besnijdenissen heeft bijgewoond, en blijken van kunde en bekwaamheid in dat vak aan den dag gelegd.

Art. 5. Behoudens de nakoming van zoodanige verordeningen, meer bijzonder eenig punt van religie betreffende, als waaraan de candidaten, volgens de voorschriften, welke daaromtrent bestaan, onderworpen blijven, zal het examen bestaan in eene ondervraging over het ontleed- en heilkundige der kunstbewerking, het verband ter genezing en al hergene tot een en ander betrekkelijk is.

De commissie zal ook het regt hebben te vorderen, dat door den candidaat eene befnijdenis te haren overstaan worde ver-
rigt.

Art. 6. De commissie zal het noodige toezigt houden, dat binnen haar ressort geene kerkelijke befnijdenis worde uitgeoefend, tenzij door daartoe bevoegde personen; en zal, bij ontdekking daarvan, aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitien, en aan het kerkbestuur, alwaar zoodanige onbevoegde zich ophoudt, kennis geven, ten einde hetzelfde in staat te stellen, om hunne gemeente te waarschuwen tegen het gevaar, waaraan zij door zoodanig misbruik zijn blootgesteld; zullende de commissie aan alle onbevoegden kunnen verbieden, om die functie uit te oefenen, behoudens de straffen, welke deze, uit kracht der wet van den 12den Maart 1818, mogten hebben beloopt.

Art. 7. Aan de bevoegde kerkelijke befnijders wordt in het bijzonder aanbevolen, om, als eene algemeene voorzorg, bij onvoorziene toevallen of omstandigheden, bij de door hen te verrigten kerkelijke befnijdenissen, een' ambtgenoot of een' wet-
tig erkenden geneesheer of heelmester daarbij te verzoeken; voorts met de noodige omzigtigheid de kunstbewerking te verrigten, voor de verbanden zorg te dragen, en in het algemeen met de meeste zorgvuldigheid tegen alle ongelukken te waken, en in twijfelachtige gevallen geene operatie van dien aard te ondernemen, tenzij met overleg en schriftelijke toestemming van eenen heelmester.

Art. 8. Diegenen der kerkelijke befnijders, die tot dato dezes binnen de Israëlitische gemeenten voormelde functie hebben verrigt, zullen aan geen examen zijn onderworpen, en daarin kunnen blijven voortgaan, mits het kerkelijke collegie der gemeente in gemoede overtuigd zij, dat zij daartoe de vereischte bekwaamheid bezitten, en daarvan blijken hebben gegeven.

Dien ten gevolge zullen de kerkbesturen, in den loop van dit jaar, bevoegd zijn, om aan voormelde personen, hetzij op hun verzoek, hetzij uit eigene beweging, eene akte van erkenning te doen toekomen, waarvan telken reize door het kerkbestuur aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëlitien, aan de commissie van toezigt over de kerkelijke befnijdenissen, en

aan de provinciale of plaatselijke geneeskundige commissie zal worden kennis gegeven.

Art. 9. Parnasfijs of kerkbestuurders zullen, op hunne verantwoordelijkheid, moeten zorg dragen, dat, noch in de kerk, noch in eenig gebouw der gemeente, eene befnijdenis worde verrigt, tenzij door eenen daartoe bevoegden befnijder.

Ook zijn de geneeskundige commissien en alle geconstitueerde autoriteiten gelast hiervoor te waken.

Ingeval van twijfel omtrent de bevoegdheid, zullen zij het vertoonen der akte van erkenning of admisie moeten voorderen (1).

Aldus gearresteerd enz.

---

*BESLUIT van den 20sten Julij 1821, waarbij de uitbetaling van het be-
loop der bezoldiging, gedurende
het sterf-vierendeeljaars, ook toe-
pasfelijk wordt gemaakt op de erf-
genamen der Opperrabbijnen en
Rabbijnen-inspecteuren.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz.;

---

(1) Ten einde de nakoming en handhaving van dit besluit geene verhin-
dering zouden ontmoeten, heeft Zijne Majesteit, bij besluit van den 5den
Julij 1820, bepaald, dat een afschrift van hetzelfde zoude toegezonden wor-
den aan Hoogstdeszelfs Minister van justitie, met autorisatie, om alle regter-
lijke magten daarvan te verwittigen, ten einde daarnaar zich te gedragen.

Vervolgens zijn ook, bij dispositie van den Staatsraad, Directeur-Generaal
voor de zaken der Hervormde kerk, van den 11den December 1820, waar-
bij aan dit besluit executie wordt gegeven, commissien van toezigt over de
kerkelijke befnijdenissen vastgesteld, met de bepalingen, ten aanzien hun-
ner werkzaamheden enz. Men vindt deze dispositie in de *Verorden. voor
het Israëlit. kerkgenootschap*, I. D., n°. 42.

Gezien het rapport van de Algemeene Rekenkamer;
 Gehoord het rapport van Onzen Minister van financiën;
 Hebben goedgevonden en verstaan:

Te verklaren, dat de bepaling, bij art. 31 van Ons besluit van den 22sten December 1819 gemaakt, betreffende de uitbetaling van het beloop der bezoldiging, gedurende het sterfviereendeeljaars, aan erfgenamen van de predikanten van de Protestantische godsdienst, ook toepasselijk is op de erfgenamen van de Opperrabbijnen en Rabbijnen-inspecteuren bij het Israëlitisch kerkgenootschap, en dat dienvolgens ook aan de weduwe van den onlangs overledenen Opperrabbijn te *Groningen* deszelfs bezoldiging, over het volle kwartaal, in hetwelk zijn afsterven heeft plaats gehad, zal worden uitbetaald.

En zal afschrift dezes worden gezonden aan Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, ten einde voor de uitvoering zorg te dragen, alsmede gelijke afschriften aan Onzen Minister van financiën, en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie respectvelijk.

---

*BESLUIT van den 30sten Maart 1827,
 waarbij bepalingen worden daargesteld op het houden van huis-synagogen of bijzondere bidplaatsen buiten de openbare kerkgebouwen, bij het Israëlitisch kerkgenootschap binnen het Rijk.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., daarbij, naar aanleiding van de hem Onzentwege gedane aanschrijving van den 19den December te voren, overleggende een door de hoofdcommissie tot de zaken der Israëliten aan Onze goedkeuring aangeboden reglement op het houden van huis-synagogen of bijzondere bidplaatsen buiten de openbare kerkgebouwen, bij het

Israëlitisch kerkgenootschap, binnen het Koninkrijk der Nederlanden ;

Gelet op de vroeger, te dier zake uitgebragte rapporten van de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde eeredienst, van den 24sten April 1826, en van Onzen Minister van justitie, van den 31sten Mei 1826 ;

Den Raad van State gehoord ;

Gezien het nadere rapport van de commissie, uit den Raad van State, voornoemd ;

Gezien Ons besluit van den 26sten Februarij 1814 ;

Hebben goedgevonden en verstaan, het voorschreven reglement goed te keuren en vast te stellen, zoodanig als hetzelve hiernevens is gevoegd.

En zijn Onze Staatsraad, enz.

---

*REGLEMENT op het houden van
huis - synagogen of bijzondere
bidplaatsen, buiten de openbare
kerkgebouwen, bij het Israëli-
tisch kerkgenootschap, binnen
het Koninkrijk der Nederlan-
den.*

Art. 1. Geene huis-synagogen of bijzondere bidplaatsen, tot of in de plaats van kerkoefeningen dienende, zullen in de Israëlitische gemeenten, buiten de openbare kerkgebouwen, mogen plaats hebben, zonder dat daartoe, door de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten, schriftelijke toestemming zal zijn verleend, na daarop te hebben ingewonnen het berigt van het kerkbestuur, waaronder de verzoeker of de belanghebbende resforteert.

Art. 2. De toestemming zal door de hoofd-commissie alleenlijk worden verleend aan particuliere personen, die door hoogen ouderdom, of uit hoofde van voortdurende ziekelijkheid, zich buiten de mogelijkheid bevinden, om de openbare godsdienstoefening

in de synagoge bij te wonen; voorts zal dezelve vergunning niet langer, dan voor den tijd van één jaar worden verleend, met vrijlating echter, om, bij het einde van het jaar, telken reize daartoe een nieuw verzoek te doen.

Art. 3. In zoodanige plaatsen, alwaar aan de inwonende Israëlieten, wegens den te verren afstand, de gelegenheid ontbreekt, zich ter hoofd- of ring-synagoge, of terijkerk, binnen derzelver kerkelijke omschrijving gevestigd, te vervoegen, zal door de hoofd-commissie, op daartoe gedane schriftelijke verzoeken, en na ingewonnen te hebben het berigt van het kerkbestuur, waartoe de verzoeken behooren, verlof kunnen worden verleend tot het houden van kerkelijke zamenkomsten op sabbat, hoogtijden en feestdagen, echter niet langer, dan voor den tijd van één jaar. Dit verlof zal, bij het uiteinde van ieder jaar, telken reize, op daartoe gedaan verzoek, kunnen worden vernieuwd.

Art. 4. Door de verkrijgers der hierboven gemelde toestemming zal geene andere liturgie mogen worden gevolgd, dan aléén die van de bij art. 2 van het Koninklijk besluit van den 26sten Februarij 1814 erkende Hoogduitsche en Portugeesche gemeenten; zullende, bij afwijking daarvan, het verleende verlof door de hoofd-commissie dadelijk worden ingetrokken.

Art. 5. Het houden der gewone avondgebeden, als ook de gebeden gedurende de treurdagen, ten huize der Israëlieten, zullen bij voortdoring en zonder uitdrukkelijk consent mogen plaats hebben.

Art. 6. Al de bij art. 3 en 4 hierboven bedoelde vergunningen, welke bevorens mogten verleend zijn, worden gehouden voor vervallen, zes maanden na de afkondiging van dit reglement; dezelve kunnen echter, daartoe termen zijnde, op den voet, daarbij omschreven, worden aangevraagd en verleend.

Art. 7. De hoofd-commissie zal van alle door haar verleende, of ook wederom ingetrokkene vergunningen, onverwijld, aan het Departement van algemeen bestuur, waartoe de zaken der Israëlieten behooren, kennis moeten geven.

Art. 8. De kerkbesturen zullen, zoodra zij kennis dragen van eenige overtreding der bepalingen van dit reglement, op hunne verantwoordelijkheid verplicht zijn, mededeeling te doen aan de voornoemde hoofd-commissie; deze commissie zal wederkeurig

verplicht zijn zoodanige overtredingen, ook dezulken, die op eene andere wijze door haar mogten ontdekt zijn, onverwijld ter kennis te brengen van het gezegde Departement, ten einde daaraan zoodanig gevolg te geven, als, overeenkomstig 's Lands wetten, zal bevonden worden te behooren.

Art. 9. Alle bijzondere verordeningen en kerkreglementen, welke met den inhoud dezes mogten strijdig zijn, zullen worden gehouden voor vervallen.

---

*BESLUIT van den 2den April 1825,
houdende organisatie van het Israëlitisch kerkbestuur in de Westindische volksplantingen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de gezamenlijke voordragt van Onzen Minister voor Nationale nijverheid en de kolonien, en van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., betreffende de kerk-organisatie der Israëlitische gemeenten in Nederlandsch Westindie, in verband met de afschaffing der privilegien, aan de Israëliten aldaar verleend, en de toepassing, zoo veel doenlijk, van de kerk-organisatie der Israëliten in het moederland;

Gezien het zesde hoofdstuk der grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden;

Gelet op Onze besluiten van den 26sten Februarij 1814, en van den 12den Junij 1814, en verdere verordeningen, het Israëlitisch kerkgenootschap betreffende;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De belijders van de Israëlitische godsdienst, binnen Onze Westindische volkplantingen, worden ten volle met alle andere ingezetenen derzelve gelijk gesteld.

Dien ten gevolge worden alle privilegien, vergunningen en uitzonderingen, van welken aard hoegenaamd ook, door de daartoe bevoegde magten aan de belijders van de Israëlitische godsdienst

binnen die volkplantingen als zoodanigen toegekend of verleend, bij deze ingetrokken, afgeschaft en vernietigd.

Art. 2. De binnen Onze Westindische volkplantingen bestaande Israëlitische kerkelijke organisatie en administratie, en hetgeen daarmede in verband staat, zal worden afgeschaft en buiten werking gesteld, en vervangen door de besluiten en verordeningen voor het Israëlitisch kerkgenootschap, in het moederland vastgesteld, nogtans onder zoodanige wijzigingen, als de plaatselijke omstandigheden en huishoudelijke belangen mogten vereischen.

Art. 3. Tot zoo lang de nieuw in te voeren orde van zaken niet zal zijn geregeld, en de respectieve nieuwe kerkelijke collegien benoemd, zal de tegenwoordige Israëlitische kerkelijke organisatie en administratie in stand blijven; met dien verstande echter, dat dadelijk zullen komen op te houden zoodanige kerkelijke instellingen of vergunningen, als strijdig zijn met de goede orde, en vooral die, waarbij bepaald is, dat de burgerlijke magt de noodige hulp zal verleenen aan zoogenaamde condemnaties van het Israëlitisch kerkbestuur, tegen de leden der gemeente, ter zake van het niet naleven der godsdienstige pligten, uitgesproken, of wel, op aanklagte van het kerkbestuur, Israëliten zal vervolgen, wegens daden, die niet, uit krachte der algemeene strafwetten, strafbaar zijn.

Art. 4. Tot het in werking brengen van voormelde bepalingen zullen door het Departement voor de Nationale nijverheid en de kolonien, en dat voor de zaken der Hervormde kerk enz., in overeenstemming met elkander, de noodige beschikkingen en voorschriften worden vastgesteld.

Art. 5. In het bijzonder zal de vereischte zorg worden gedragen, dat door de thans fungerende kerkbestuurders der respectieve Israëlitische gemeenten in de Westindie, met toevoeging en overleg van eenige notabelen, door de Gouverneurs der volkplantingen te benoemen, de noodige kerk-reglementen worden ontworpen in den geest van die, welke in het moederland in werking zijn, onder zoodanige wijzigingen, als de plaatselijke omstandigheden mogten vereischen.

De voormelde ontworpen reglementen zullen door de Gouverneurs der Westindische kolonien, met hunne aanmerkingen, worden opgezonden aan het Departement van Nationale nijverheid en ko-

Ionien, ten einde door welgemeld Departement, en dat voor de zaken der Hervormde kerk enz., na verhoor der hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten, naar bevind van zaken te worden vastgesteld, en wijders daaromtrent zoodanige befehkingen genomen, of aan de Gouverneurs opgedragen, als bevonden zal worden te behooren.

Art. 6. Aan de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten wordt bij dezen opgedragen het oppertoezicht over al de Israëlitische gemeenten binnen Onze Westindische volkplantingen, op denzelfden voet, als in het moederland plaats heeft.

Zij zal geregelde briefwisseling houden met derzelver corresponderende leden of kerkelijke collegien aldaar.

Het Departement voor de Nationale nijverheid en de kolonien zal, ter bevordering hiervan, de noodige verordeningen vaststellen; zullende hetzelfde tevens de hoofd-commissie voormeld onderrigten van alle belangrijke bijzonderheden, de Israëlitische kerkelijke zaken in Indie betreffende, welke tot deszelfs kennis komen.

Art. 7. Het getal corresponderende leden der hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten, bepaald bij art. 4 van Ons besluit van den 6den Julij 1817, zal worden vermeerderd met één voor elke Israëlitische hoofd-gemeente, die binnen voormelde volkplantingen bestaan. Dezelve zullen door het Departement voor de Nationale nijverheid en de kolonien, en dat voor de zaken der Hervormde kerk enz., op voordragt der hoofd-commissie voormeld, worden benoemd, en dezelfde attributen hebben, als die in het moederland.

Dien onverminderd wordt aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. vrijgelaten, om aan de hoofd-commissie voormeld toe te voegen eenen of meer in het moederland gevestigde Israëliten, welke, hetzij door handelsbetrekkingen, met dezelve in de gelegenheid zijn geweest, om zich met de plaatselijke omstandigheden der Westindische kolonien bekend te maken, ten einde als consulenten der hoofd-commissie voormeld, zoo veel noodig, voor de belangen der Israëlitische gemeenten in die volkplantingen dezelve voor te lichten en te adviseren.

Het Departement voor de Nationale nijverheid en de kolonien, en dat voor de zaken der Hervormde kerk enz., zullen Ons eene gezamenlijke voordragt kunnen aanbieden omtrent de meest geschikte verordeningen, welke omtrent de kerk-organisatie der Israë-

litifche gemeenten in Nederlandsch Oostindie zouden behooren te worden vastgesteld.

En zullen afschriften dezes enz.

---

*DISPOSITIE van den 7den Mei 1817,
waarbij wordt vastgesteld het zegel
voor de Commissie tot de zaken der
Israëliten en de Israëlitische kerke-
lijke collegien.*

De Commisfaris-Generaal, provifioneel belast met de zaken der Hervormde kerk enz.;

Gehoord het rapport van den Secretaris en Adviseur bij dit Departement, gerequireerd den 9den April laatstleden, op het 2de lid van Zijner Majesteits befluit van den 1ften bevorens, waarbij de Commisfaris-Generaal is geautorifeerd, om een voegzaam cachet of zegel te bepalen voor de commissie tot de zaken der Israëliten en de beftuurders der Israëlitifche fynagogen;

Heeft goedgevonden en verftaan, het navolgende te bepalen:

Art. 1. De Israëlitifche hoofd-fynagogen dezer Landen zullen als zegel of cachet bezigen een' gouden gekroonden leeuw op een rood veld, voerende in den eenen klaauw eenen bundel pijlen, en met den anderen vasthoudende een hemelsblaauw fchild met een' witten dubbelen driehoek, of het zoogenaamde fchild van *David*, het gewoon figillum der Israëlitifche gemeenten.

De Portugeefche hoofd-fynagogen kunnen, des verkiezende, in plaats van denzelfden driehoek op het voorschreven fchild, het gewoon zinnebeeld van haar bijzonder kerkelijk motto plaatfen.

Om dit wapen zal geplaatst worden het randfchrift: *Nederlandsche (Portugeefche) Israëlitifche Hoofd-Synagoge te . . . . .*

Art. 2. De commissie tot de zaken der Israëliten zal hetzelfde wapen voeren, alleen met dit onderscheid, dat in den rand het Koninklijk wapen der Nederlanden in het klein zal geplaatst worden.

ISRAËLSCHE KERKEVOERSCHEIDING

30

N A S C H R I F T.

---

*BESLUIT van den 26sten November
1827, tot daarstelling eener alge-
meene Synodale commissie.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 21sten Julij 1827, strekkende, ten gevolge van den uitgedrukten wensch der Algemeene Synode van de Nederlandsche Hervormde kerk, tot de oprigting van eene algemeene Synodale commissie;

Gezien het rapport der commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk;

Gezien het nadere rapport van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd;

Hebben befloten en besluiten :

Art. 1. Er zal bestaan eene algemeene Synodale commissie der Nederlandsche Hervormde kerk, welke de belangen dier kerk zal waarnemen, wanneer de Synode niet vergaderd is.

Art. 2. Dezelve staat in onmiddellijk verband met het Departement voor de zaken der Hervormde kerk, op gelijke wijze, als de Synode; ook ten aanzien der bijwoning van de vergaderingen en het verleenen van het *visum* op alle naar buiten werkende besluiten van belangrijken aard; zij dient, op deszelfs aanvraag, van berigt, consideratien en advies.

Art. 3. Deze commissie zal waken voor de uitvoering der kerkelijke wetten en besluiten, en correspondentie houden met kerkelijke collegien, commissien en personen binnen 's Lands; maar vermag geene correspondentie buiten 's Lands te houden, dan na daartoe van den Koning verkregene toestemming.

Art. 4. Zij zal verder uitvoeren of voltoojfen hetgene de Synode, ten aanzien van de werkzaamheden, tot den kring dier vergadering behoorende, uitdrukkelijk aan de commissie mogt opdragen.

Art. 5. Zij onthoudt zich daarentegen van het maken van nieuwe bepalingen, het veranderen van bestaande verordeningen, of het invoeren van nieuwe inrigtingen; maar is bevoegd, om daartoe voordragten aan de Synode te doen.

Art. 6. Van al hetgene door haar verrigt is, doet zij jaarlijks rapport aan de Synode, hetzelve onderwerpende aan derzelver goedkeuring; zij biedt tevens jaarlijks een overzicht van den staat des kerkgenootschaps de Synode aan.

Art. 7. Deze algemeene Synodale commissie der Nederlandsche Hervormde kerk zal bestaan uit *zeven* leden.

Art. 8. De tijdelijke president en de vaste secretaris der Synode zijn altijd leden dezer algemeene Synodale commissie der Nederlandsche Hervormde kerk.

Art. 9. De overige *vijf* leden der commissie worden gekozen uit predikanten en ouderlingen of oud-ouderlingen.

Art. 10. Deze keuze geschiedt altijd door den Koning; de eerste maal onmiddellijk, en vervolgens uit een dubbeltal, aangeboden door de Synode.

Art. 11. Uit geen der kerkbesturen zal meer dan één lid in deze commissie zitting hebben.

Art. 12. Deze Synodale commissie benoemd zijnde, zullen de *vijf* andere leden van dezelve onderling bij loting bepalen, hoe lang ieder van dezelve in die commissie zal verblijven, zoodanig, dat ieder jaar één van hen aftrede.

De afgetreden leden zijn na *twee* jaren weder verkiesbaar.

Art. 13. De commissie zal altijd vergaderen te *'s Gravenhage*, en wel gewoonlijk *tweemaal* 's jaars; één in het voor- en één in het najaar; de dag der vergadering wordt steeds bepaald door het Departement voor de zaken der Hervormde kerk.

Art. 14. Wanneer het hoofd van het Departement voor de zaken der Hervormde kerk zulks noodig acht, zal hetzelve deze commissie ook buitengewoon kunnen bijeen roepen.

Art. 15. De Provinciale kerkbesturen en andere kerkelijke collegien zijn verplicht, om aan de aanschrijvingen dezer algemeene Synodale commissie te voldoen, en om aan dezelve al die inlichtingen te geven, welke zij mogt verlangen.

Art. 16. Wanneer eenig kerkelijk collegie vermeenen mogt redenen te hebben, om zich over eene aanschrijving van deze commissie te beklagen, zal hetzelfde vermogen de redenen van beklag open te leggen aan de Synode, inmiddels gehoorzamende; tenzij de zaak, bij eindelijke uitspraak, niet weder in haar geheel zoude kunnen gebragt worden; in welk geval echter daarvan onmiddellijk aan het Departement voor de zaken der Hervormde kerk enz. zal worden kennis gegeven, ten einde van hetzelfde de vrijheid tot uitsfel te erlangen.

Art. 17. Geene veranderingen kunnen in deze verordeningen gemaakt worden, dan door den Koning, op voorstel, of immers na voorafgaande overweging bij de Synode.

Art. 18. De aftreding van een lid uit de Synodale commissie zal voor de eerste maal plaats hebben met den 1sten Julij 1829, en vervolgens met den 1sten Julij van elk jaar.

Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd, die Ons eene voordragt zal aanbieden tot benoeming van de eerste leden der voornoemde commissie, is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan affchrift zal worden gezonden aan de commissie, uit den Raad van State, voor de zaken der Hervormde kerk, tot informatie.

Gegeven enz.

*BESLUIT van den 2den Junij 1828,
omtrent den gevestigden stand van
predikants-kinderen, met betrek-
king tot de kinder-gelden.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van de Generale Directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., van den 25sten Maart 1828, betrekke-

lijk den zin der woorden: *gevestigde stand*, welke, ten aanzien van het genot der kinder-gelden van de predikanten, bij art. 4 van Ons besluit van den 1sten Augustus 1816 worden aangetroffen, en de uitlegging, die aan dezelve zoude behooren te worden gegeven (1);

Gezien de rapporten van het Departement van Financien, van den 4den April laatstleden, en van de Algemeene Rekenkamer, van den 5den Mei daaraanvolgende;

Gezien het rapport van Onzen Minister van financien;

Hebben goedgevonden en verstaan, bij uitbreiding van Ons voorschreven besluit, te bepalen:

- 1°. Dat door de woorden: *gevestigde stand*, behoort verstaan te worden, wanneer de predikants-kinderen een zeker inkomen hebben verkregen, of in eenigen stand zijn getreden, aan welken een inkomen verbonden is van drie honderd gulden (*f* 300) of daarboven; zullende mitsdien inzonder-

---

(1) Bij dit besluit worden de kinder-, school- en academie-gelden toegestaan aan alle Hervormde predikanten, en bepaald: dat de thans in de provincie Holland aanwezige predikanten het genot daarvan op denzelfden voet zouden behouden, gelijk ook de predikanten in de provincie Zeeland; dat van 1°. Januarij 1817 aan alle andere Hervormde, mitsgaders aan Lutherfche en Remonstrantfche predikanten, die gelden zouden worden voldaan, alsnu bij de volgende artikelen van dat besluit wordt bepaald: art. 4, het gewone kindergeld op *f* 25 's jaars voor elk der kinderen, die den ouderdom van 22 jaren nog niet volkomen hebben vervuld, en nog *tot geen* *gevestigden stand* gekomen, of gehuwd, maar ten laste der ouders gebleven zijn; art. 5, boven het gemelde kindergeld zal voor elken zoon van een' predikant, wanneer hij de Latijnsche scholen frequenteert, of, bijzonder onderwijs in de Latijnsche taal genietende, een bewijs daarvan, door eenen rector der Latijnsche school geteekend, kan overleggen, een 's jaarlijks schoolgeld van *f* 25 worden voldaan; art. 6, voor elken zoon van een' predikant, die op eene der Nederlandfche hoogeschoolen of athenæa studeert, zal, boven het kindergeld, een academie-geld van *f* 50 's jaars worden geaccordeerd, op attest van den rector der hoogeschool of van het athenæum. Dit zal gedurende den tijd van zes jaren genoten worden; studeert hij in de godgeleerdheid, wordt die som tot *f* 100 verhoogd, onder den naam van theologisch academie-geld. De voormelde kinder-, school- en academie-gelden zullen ook genoten worden, ten behoeve der kinderen, door de weduwen der predikanten, of, bij het overlijden van beide de ouders, door derzelver voogden. Men vindt dit besluit in het *Handboek voor Hervormde predikanten* enz., I. D. bl. 445.

heid tot eenen *gevestigden stand* worden geacht gekomen te zijn alle zoodanige predikants-zonen, die in 's Rijks land- of zeedienst, of in eenige burgerlijke betrekking, zijn aangesteld, onder genot eener bezoldiging of belooning, hoe ook genaamd, ten beloope van de evengemelde som.

- 2°. Dat de predikants-zonen, die in eenige militaire of burgerlijke betrekking bij eene vreemde Mogendheid dienen, zullen gehouden worden, daardoor te zijn vervallen van het genot van kinder-, school- of academie gelden.
- 3°. Dat de uitoefening van eenig bedrijf of eenigen handel, op eigen naam, en na verkregen patent, insgelijks zal worden aangemerkt als *gevestigde stand*.
- 4°. Dat de huwelijke staat mede als zoodanig zal worden beschouwd.
- 5°. Dat het genot dezer gelden, eenmaal hebbende opgehouden, niet wederom zal kunnen aanvangen.
- 6°. Dat de belanghebbende predikanten verplicht zijn, om op het in te leveren bewijs van het leven hunner kinderen de uitdrukkelijke verklaring te stellen, dat die kinderen, in den zin van Ons tegenwoordig besluit, tot geen *gevestigden stand* zijn gekomen; zoo mede, om, bijaldien de betrokkene predikants-kinderen, binnen den tijd, voor het genot van kindergelden bestemd, tot zoodanigen *gevestigden stand* mogten komen, zulks alsdan op dat bewijs mede uitdrukkelijk te vermelden.
- 7°. Dat in gevallen, waarin zich twijfelingen mogten opdoen, Onze Minister van staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., daaromtrent zal beslissen, naar aanleiding van de hierboven gemelde beginselen.

Onze Minister van staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde kerk enz., zal zorg dragen voor de uitvoering dezes enz.

*AMPLIATIE van art. 9 van het
reglement voor eene algemeene
Weduwen-beurs (1).*

„ Een predikant eener gemeente, buiten dit Koningrijk gele-
„ gen, geroepen naar eene gemeente, binnen dit Koningrijk, en
„ daarheen vertrekkende, zal verpligt zijn, uiterlijk drie maan-
„ den, na zijne bevestiging, f 25, ten voordeele van de algemeene
„ weduwen-beurs, te betalen aan den scriba van het klasikaal
„ bestuur, waaronder hij behoort, tenzij hij bevorens bij een der
„ provinciale kerkbesturen ware geëxamineerd, en bij die gelegen-
„ heid de vastgestelde som voor de weduwen-beurs had betaald.

„ Een predikant van buiten 's Lands inkomende, zal verpligt
„ zijn, om, boven en behalve de f 25 voor de inkomst, nog te
„ contribueren f 10 voor elk jaar, hetwelk hij federt 1819 bui-
„ ten 's Lands als predikant gediend heeft; zullende echter deze
„ laatstgenoemde contributie niet hooger, dan voor tien jaren mo-
„ gen berekend worden.”

---

*BESLUIT van den 17den Augustus
1829, wegens de afkondiging der
Pauselijke bulle enz.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de Pauselijke bulle, gedagteekend te Rome, den 18den
Junij 1829, zoodanig, als dezelve door den Kardinaal, Secretaris
van Staat, aan Onzen Ambassadeur aldaar is medegedeeld;

Gezien het verslag van Onzen Minister van buitenlandsche za-
ken;

---

(1) Wij hebben in dit deel, bl. 350, geplaatst dit reglement voor eene
algemeene weduwen-beurs, ten behoeve van weduwen enz. van Hervormde
predikanten, goedgekeurd bij besluit van Zijne Majesteit, van den 10den
November 1819; daarna is ter onze kennis gekomen deze ampliatio van
art. 9 van dit reglement, door de algemeene Hervormde Synode gemaakt,
en door Zijne Majesteit, bij besluit van den 20sten Augustus 1823, goedge-
keurd; wij oordeelden derhalve, deze goedgekeurde ampliatio op dit artikel
te moeten opgeven. Zie *Handboek voor Hervormde predikanten*, 1ste ver-
volg, bl. 264.

Gezien de rapporten van Onze Ministers van binnenlandsche zaken, van justitie en van buitenlandsche zaken;

De Permanente commissie uit den Raad van State, voor de zaken van de Roomsch-Katholieke eeredienst, gehoord.

Hebben besloten en befluiten:

Art. 1. Wij geven Onze toefstemming tot de afkondiging, aanplakking, verbreiding en opvolging der Pauselijke bulle, gegeven te Rome, den 18den Junij 1829, ter gelegenheid der verheffing van Z. H. PIVS VIII tot den Pauselijken stoel, onder uitdrukkelijke bepaling, dat Wij geenszins willen verstaan hebben, daardoor te hebben goedgekeurd of goed te keuren de klaufulen, formulen, of uitdrukkingen derzelve bulle, welke strijdig zijn of strijdig zouden kunnen zijn met de grondwet van het Koninkrijk, omtrent de vrijheid van godsdienst in het algemeen, en bepaaldelijk met de gelijke bescherming, welke het 191ste artikel der grondwet aan alle bestaande kerkgenootschappen verzekert, met Onze Hoogheid en Souvereine regten, met de wetten van Ons Koninkrijk, of ook eindelijk met de aloude beginselen of gebruiken binnen hetzelfde, in kerkelijke zaken bestendig gevolgd, en met de vrijheden der Nederlandfche Roomsch-Katholieke kerk.

Art. 2. Onze Minister van binnenlandsche zaken wordt mitsdien, bij deze, door Ons gemagtigd, om het benooodigde getal exemplaren dier bulle, achter welke Ons tegenwoordig besluit zal worden afgedrukt, aan de Roomsch-Katholieke kerkvoogden, binnen Ons Koninkrijk, onmiddellijk te doen toekomen, ten einde door hen te kunnen worden ten uitvoer gebragt.

Affchriften van Ons tegenwoordig besluit enz.

